

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ І ГУМАНІТАРНИМ РОЗВИТКОМ

**Матеріали
XII Регіональної науково-практичної
конференції за міжнародною участю
(м. Дніпро, 30 листопада 2018 р.)**

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
Дніпропетровський Регіональний Інститут Державного Управління

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНИМ І ГУМАНІТАРНИМ РОЗВИТКОМ

Матеріали
XII Регіональної науково-практичної
конференції за міжнародною участю
(м. Дніпро, 30 листопада 2018 р.)

Дніпро
ДРІДУ НАДУ
2018

УДК 35.075.5
ББК 67. 401. 12
П 78

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дніпропетровського регіонального
інституту державного управління
Національної академії державного
управління при Президентіві України
(Протокол № 09/220 від 6 грудня 2018 р.)*

Редакційна колегія:

О. Б. Кіреєва, канд. наук з держ. упр., доц.; **Е. О. Сергієнко**, канд. наук з держ. упр., доц.

П 78 Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матеріали XII регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 568 с. – Укр., рос. та англ. мовами.

Уміщено матеріали доповідей учасників XII Регіональної науково-практичної конференції «Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком» щодо актуального стану та перспектив розвитку соціально-гуманітарної сфери України, Росії, Білорусії, Казахстану, Кітаю.

Розраховано на фахівців публічного управління та адміністрування, працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, науковців, викладачів, слухачів, студентів Національної академії державного управління при Президентіві України, регіональних інститутів, інших вищих навчальних закладів.

УДК 35.075.5
ББК 67. 401. 12

© ДРІДУ НАДУ, 2018

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

Теоретико-методологічні та організаційно-правові засади управління соціальним розвитком: державний та регіональний вимір

Азза В. С. Організаційна структура управління соціальним і гуманітарним розвитком.....	12
Акімов О. О. Концепт системогенезу діяльності державних службовців в контексті управління соціальним і гуманітарним розвитком.....	14
Босько О. В. Формирование правовой культуры граждан Республики Беларусь. Приоритетные меры государственного регулирования рынка труда в Российской Федерации.....	17
Брайко В. С., Корщун Т. С. Макс Вебер про передумови становлення європейського капіталізму.....	21
Буховец Т. В., Михаленя К. Г. Оценка уровня социального развития в Республике Беларусь на основе индекса социального прогресса.....	24
Волощук С. Й. Використання терміна «транспарентність» у контексті удосконалення теоретичних підходів до управління.....	28
Грінько І. М. Еволюція розвитку корпоративної соціальної відповідальності.....	30
Гурова Є. В. Майнінг: правові аспекти регулювання в Україні.....	32
Дайрабаева Г. Б., Малдыбек А. Ж. Толерантное сознание как вектор модернизации общественного сознания.....	36
Дегтярёв Д. В. Управленческий консалтинг как инструмент эффективного социального развития.....	39
Дяченко В. С. Особливості формування механізму державного управління сталим розвитком регіонів України.....	43
Ермакова Э. Э. Особенности механизма функционирования рынка интеллектуальной собственности.....	47
Зелёная А. М. Проблемы маркетинговых исследований в сети интернет.....	50
Казарян Г. Г., Казарян О. Г. Розвиток соціально-економічної сфери України в контексті приватно-державного партнерства.....	53
Каневський А., Решетніченко А. В. Комунікативні засоби правової регламентації механізмів публічного адміністрування.....	56
Катренов Н. Б. Стратегическое планирование как инструмент управления социальным развитием.....	59
Кіянка І. Б. Ідеї демократичної та правової освіти в контексті соціально-гуманітарного розвитку України.....	62
Ковалевич М. Н. Зарубежный опыт правового регулирования инновационной деятельности.....	66

Лосева Ю. А. Концептуальные подходы к управлению управленческой элиты.....	70
Морозова Н. Н. Система стимулирования работников организаций: зарубежный и отечественный опыт.....	75
Мунасипова М. Е., Мухамбетова Л. К. Анализ основных индикаторов рынка труда в РК.....	79
Романенко Є. О., Чаплай І. В. Проблема спрямованості функціонування маркетингових механізмів надання державних послуг.....	83
Савина Т. Н., Федоткина О. П. Корпоративная социальная ответственность в европейских компаниях: практический обзор.....	86
Савина Т. Н., Федоткина О. П. Модели корпоративной социальной ответственности в странах Европейского Союза.....	89
Сахарова К. О. Соціальний інтелект як ресурс сталого розвитку....	93
Сахарук И. В. Участие институтов гражданского общества в реализации государственной социальной политики.....	95
Цильонкова А. М. Забезпечення дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні як фактор ефективного управління суспільним розвитком.....	99
Чайка І. П., Сидоренко К. В. Міжнародна сертифікація продукції національних підприємств як умова соціального розвитку українського суспільства.....	102
Шевчик Е. С. Социальная реклама в системе маркетинговых коммуникаций.....	105
2 СЕКЦІЯ	
<u>Економічні інструменти управління соціальним розвитком</u>	108
Бобровська С. А. Формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів в умовах децентралізації.....	108
Бурая В. В. Улучшение социального положения по средствам привлечение прямых иностранных инвестиций.....	111
Быкова О. А. Влияние внешних и внутренних рисков на устойчивость платежного баланса республики Беларусь.....	116
Василенко А. А. Еврорегион «неман» как эффективный инструмент управления социальным развитием регионов Республики Беларусь.....	119
Власова М. С. Оптимальное и избыточное социально-экономическое неравенство: концептуальный аспект.....	122
Власюк В. Є. Фінансові інструменти нового укладу господарських відносин.....	126
Гаркавая В. Г. Новая оценка экономической роли общественного сектора государства.....	131
Гудко А. В. Влияние теневой экономики на социальную сферу жизни.....	135

Гудко А. В. Промышленный комплекс как инструмент социального развития.....	137
Дёмушкина Л. О. Промышленная политика Казахстана: новые ориентиры и угрозы социальному развитию.....	140
Джумеля В. В., Чжао Жонань Особливості функціонування механізмів державної політики протидії тіньовій економіці: досвід Китаю.....	143
Джунусбекова Г. А. Государственно-частное партнерство как инструмент развития экономики регионов.....	146
Жакиенова А. К. Корреляционно-регрессионный анализ влияния изменения цен нефти на ВВП Казахстана.....	151
Журипова А. Ж. Государственные закупки: социальные аспекты... ..	155
Кабиева Д. Б. Государственное регулирование деятельности субъектов естественной монополии как фактор обеспечения социальной безопасности.....	158
Карпенко А. В., Богатир К. В. Напрями розвитку креативної економіки в Україні.....	162
Касенов А. А. Корреляционно-регрессионный анализ влияния малого и среднего предпринимательства на валовый внутренний продукт Республики Казахстан.....	165
Кипцевич А. С., Артюх С. И. Event маркетинг как действенный способ продвижения товаров и услуг на рынке.....	170
Коврей В. А., Капота В. Р. Интернализация криптовалютного рынка в финансовую систему Республики Беларусь.....	174
Крюкова А. В. Мировой опыт формирования института венчурного капитала как фактора социально-экономического развития.....	178
Марушева О. А. Новітні підходи до нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві.....	182
Мишкова М. П. Потенциал финансовых потоков как резерв экономического роста.....	184
Никитина О. Н. Поколение Z- будущие потребители.....	187
Пархоменко-Куцевіл О. І. Попередження корупції через системи фінансових зобов'язань: досвід США та України.....	190
Полхович И. В., Ковалевич О. А. Взаимосвязь курса национальной валюты и социально-экономического развития страны.....	193
Ревенко Н. Г., Ломоносов Д. А. Кадрове забезпечення формування економічного базису соціального і гуманітарного розвитку.....	196
Рябова С. С. Система налогообложения на основе кадастровой стоимости: опыт Республики Беларусь и зарубежная практика.....	199
Савина Т. Н. Мониторинг качества экономического развития региона (на примере Республики Мордовия).....	201

Сарымбекова А. Е. Влияние энергосбережения на экономическое развитие Республики Казахстан.....	206
Середа А. В. Smm и его роль в бизнесе.....	210
Сойко А. А. Разработка инновационного проекта управления логистическими ресурсами изао «пивоварня хайнекен» на базе sap/crm».....	213
Сорокин А. В., Качурин А. С. Управление социальным развитием. Использование экономических методов управления.....	216
Тунгушбаева А. К. Особенности проведение аудита субъектов квазигосударственного сектора Республики Казахстан.....	218
Шкляр М. П. Развитие Интернета вещей в «зелёной экономике»....	222
Янь Хуаньхуань, Варгатюк М. А. Трансформация рынка труда под влиянием финансовых технологий.....	226
<u>3 СЕКЦІЯ</u>	
<u>Соціальний захист та соціальна безпека людини і суспільства</u>	229
Ыдырыс К. С. The concept and theoretical approaches to energy security.....	229
Акімова Л. М. Механізми державного регулювання економічною безпекою держави у соціальній і демографічній сферах.....	232
Бакай А. Є. Форми організації системи охорони здоров'я в надзвичайних ситуаціях в Україні.....	237
Бериславська О. М. Особливості підготовки військових фахівців за спеціальністю «Цивільно-військове співробітництво» в системі вищої військової освіти в Україні.....	240
Бойко О. А. Організація навчання населення щодо дій у надзвичайних ситуаціях та підготовки населення до таких дій – один із напрямів державного управління у сфері цивільного захисту в контексті децентралізації влади та європейської інтеграції	244
Василевская А. А. Возможность перехода к накопительной пенсионной системе в Республике Беларусь.....	247
Гришова І. Ю., Гришова Р. В. Розвиток соціальних інновацій з участю осіб з інвалідністю: порівняльна характеристика Китай та Україна.....	249
Євдокимова В. В. Соціальна безпека України і її важливість.....	252
Жаумитова М. Д. Социальная защита граждан через механизм пенсионного обеспечения.....	255
Лішич О. П. Особливості соціального захисту та соціальної безпеки внутрішньо переміщених осіб.....	259
Маланчій М. О. Проблеми формування кадрового потенціалу державної прикордонної служби України.....	262
Малиновская А. П. Жилищно-коммунальное хозяйство как фактор качества жизни.....	265
Морозова Н. Г. Державна соціальна політика у сфері соціального захисту військовослужбовців: соціально-трудоий аспект.....	267

Нурышев Б. Б. Проблемы определения продовольственной безопасности в Республике Казахстан.....	270
Пашко Л. А. Національне представництво у парламентській діяльності як основа соціального захисту та безпеки людини і суспільства.....	274
Пирштук Д. И. Государственное содействие улучшению жилищных условий в Республике Беларусь.....	278
Салієнко О. О. Соціальний захист та пільги військовослужбовців-жінок в Україні.....	280
Сахарук Е. В. Реализация государственной политики по переселению граждан из ветхого и аварийного жилья: проблемы и вектор развития.....	283
Солодухіна Л. С. Забезпечення безпеки дитини через призму цивільного процесу.....	287
Сухомлин В. Б. Становлення державної політики у сфері зайнятості населення в умовах формування економіки нового типу..	293
Счастливец Г. В. Соціальне забезпечення громадян як складова соціального захисту населення.....	296
Шадинова Г. А., Джаппарова Р. Т. Пути и методы предотвращения женской безработицы в Республике Казахстан.....	298
Шевченко Н. П. Пенсійна система Данії: реформи чи компроміс?..	302
Шевчук І. В. Основні складові економічної безпеки України: законодавче та доктринальне визначення.....	305
4 СЕКЦІЯ	
<u>Соціально-політичний простір сучасності: проблеми та перспективи розвитку</u>	307
Темирбаева Г. А., Ыдырыс К. С. The importance of Central Asia in the eurasian geo-economics.....	307
Бекбосынова Ж. А. Совершенствование деятельности государственных органов Республики Казахстан как основной фактор социально-политического развития.....	310
Біліченко Д. О. Характеристика політичного лідерства.....	316
Болотин В. В. Концептуальные подходы к управлению управленческой элиты.....	318
Бульбеник С. С. Трансформація соціально-політичного простору України в умовах «гібридної війни»: необхідність переосмислення теорії і практики.....	321
Ворона П. В. Соціально-політичний простір сучасності у концепції державотворення народного руху України (1992 р.).....	325
Воронцовая Л. Г. Совершенствование миграционной политики ЕАЭС.....	328
Гавриков А. В. Постсоветские модели партийных систем Беларуси и Украины: общее и специфическое (на примерах социетальных расколов).....	332

Гавриков А. В. Роль партийной идеологии в системе партстроительства в период постсоветской трансформации.....	336
Дідковська В. Ю. Лібералізація ринку електроенергії в умовах євроінтеграції України.....	339
Дяченко Н. П. Публічна політика у сфері інтелектуальної власності в Україні.....	342
Жуманов Т. А., Инятбекова Ж. Нынешнее состояние свободы и перспективы демократических перемен в тюркских странах СНГ....	345
Карпа М. І. Проблема формування публічних інтересів у реалізації компетенцій органами публічної влади.....	349
Коровка Д. В. Влияние бюрократии на антикоррупционную политику государства.....	352
Костенко Д. В. Боротьба з корупцією в Україні у контексті управління соціальним розвитком.....	356
Мальцева Е. С. Организационно-правовой механизм регулирования миграционной политики в Российской Федерации...	359
Оразалина К. Б. Баланс сил как главный инструмент равновесия в современных международных отношениях и его место во внешней политике Казахстана.....	363
Пасічник Д. С. Зміна цінностей як культурний процес.....	367
Сидоренко Н. О. Єдиний державний портал адміністративних послуг: стислий огляд та проблемні питання висвітлення інформації про діяльність ЦНАП.....	370
Скліфус О. С. Проблеми та перспективи ефективної діяльності парламентської еліти як одного із суб'єктів формування сучасного соціально-політичного простору.....	374
Хміль Т. В. Розбудова договірних державно-конфесійних відносин – основа соціальної стабільності.....	377
Широков С. Б. Любовь у явищі патріотизму.....	380
Шуст А. С. Ведущие факторы общественно-политического развития стран Центральной Африки.....	382
<u>5 СЕКЦІЯ</u>	
<u>Політика щодо розвитку освіти, культури, фізичної культури і спорту, охорони здоров'я в контексті реалізації секторальних реформ</u>	
Джумадуллаева С. А., Бабажанова Г. И. The role of creating electronic textbooks in improving the quality of education through ethestonal disciplines in the university.....	386
Джумадуллаева С. А., Жорабекова К. Е. Innovative case – study technology in the development of education in the natural sciences in higher educational institution.....	388
Алейникова С. М. Основные подходы к комплексной оценке и управлению профессиональным развитием государственных служащих.....	390

Ауелбеков Е. Б., Бадалова Ю. Интегрирования учебных предметов для развития познавательной активности школьников....	394
Баялы А. Т. Профессиональная подготовка будущих инженеров в условия информатизации образования.....	397
Буховец Т. В., Русинович А. Ю. Анализ медико-демографических показателей системы здравоохранения в Республике Беларусь.....	401
Вашута Ю. А., Володина И. В. Массовый спорт и спорт высших достижений.....	405
Володина И. В., Захаров А. С. Динамика работоспособности студента в течение рабочего дня.....	408
Довнар Р. И., Коврей В. А. Государственно-частное партнерство как возможный механизм стимулирования развития медицинского туризма в Республике Беларусь.....	412
Думенкова Т. Г. Аспекти якості надання послуг: взаємозв'язок управлінських компонентів в системі обслуговуванням споживачів в call-центрі.....	416
Иванов Н. А., Володина И. В. Интенсивность физических нагрузок и энергозатраты при нагрузках различной интенсивности..	420
Кабылдин А. М. Обучение добропорядочности посредством визуального дизайна.....	424
Клюкин Р. Ю. Институциональные аспекты разработки и проведения государственной политики развития физической культуры и спорта в РФ.....	428
Коцовська О. С. Особливості сучасної системи управління освітою.....	434
Кривенкова Р. Ю. Проблеми управління розвитком туристичної галузі в Україні.....	437
Логанова Е. О. Системы работы с одаренной молодежью в России и за рубежом.....	441
Лопушинський І. П. Нова українська школа як ключова реформа освітньої галузі сучасної України.....	444
Мельник Я. В. Основні засади професійного розвитку публічної служби України.....	448
Мельниченко О. А. Опитування як спосіб виявлення впливу особливостей адаптації студентів до економічних, соціальних і природних факторів на рівень та якість життя таких осіб.....	450
Митич С. П. Регуляторна політика держави щодо розвитку охорони здоров'я в контексті гармонізації правил та стандартів у фармацевтичній галузі України з європейським законодавством.....	453
Мороз С. А. Залежність якості вищої освіти від форми фінансування її здобуття: аналіз відповідей європейських студентів та напрямів вдосконалення механізмів державного управління освітянською галуззю.....	457

Остряніна С. В. Чамара К. С., Яцишина А. А. Організаційне реформування як найважливіший фактор підвищення ефективності соціального розвитку персоналу підприємства.....	461
Охотникова О. В. Формування системи професійно важливих якостей управлінської еліти як основа меритократичного принципу добору.....	465
Серняк О. І. Незалежний освітній аудит як інноваційний професійно-громадський інструмент забезпечення якості вищої освіти.....	468
Терешкевич Г. Т. СНІД – маленький світ великого хаосу: соціальні та організаційно-правові аспекти.....	471
Терещенко Е. А. Аналіз гендерного вопрса в сфері інформаційних технологій в Республіке Беларусь.....	475
Троценко М. М. Трансформація контролюючих функцій у сфері освіти. Від контролю до забезпечення якості освіти.....	477
Цугуля П. Б., Дюкарева Е. В. Стратегии и перспективы реализации государственной политики в сфере здравоохранения....	479
Щемелева Е. В. Особенности аутсорсинга персонала в сфере услуг	482
<u>6 СЕКЦІЯ</u>	
<u>Трансформація соціальної політики в контексті децентралізації влади</u>	
Ерманкулова Р. И., Альмухамбетова Б. Ж. Objectives decentralization of public administration, their implementation.....	486
Александров О. В. Електронне урядування як механізм реалізації політики децентралізації влади в Україні.....	491
Дейдей Д. М. Реформування законодавства про місцеві вибори в Україні: новачі 2015 року.....	495
Динник І. П. Розвиток інклюзивного суспільства в контексті удосконалення механізмів взаємодії держави і громадянського суспільства в умовах децентралізації.....	497
Дуламбаева Р. Т. Развитие аграрного сектора в Республике Казахстан: решение социальных проблем села.....	501
Забарна Е. М., Щьокіна Є. Ю. Організаційно-управлінські інновації як невід’ємна складова розвитку сучасного регіону.....	505
Кірсєва О. Б. Брендуння як складова менеджменту території в контексті реформи децентралізації.....	508
Колосовська І. І. Трансформація системи соціальної роботи в умовах децентралізації.....	511
Короліук Т. О. Вплив фінансової децентралізації на розвиток регіонів.....	514
Литвинюк Є. І. Розвиток приміських територій на прикладі Авангардівської ОТГ.....	517

Мазаненко А. В. Современные механизмы поддержки малого и среднего предпринимательства в муниципальных образованиях	519
Малюхова Ю. І. Сучасні механізми оптимізації системи управління інфраструктурою міст: соціальний аспект.....	522
Міщенко К. С. Потенційні моделі інформаційного забезпечення діяльності системи зв'язків з громадськістю в об'єднаних територіальних громадах.....	525
Нетязь В. І. Реалізація кадрової політики в системі місцевого самоврядування.....	531
Сергієнко Е. О. Територіальне згуртування як чинник стійкого розвитку громади.....	535
Тимофєєва Л. Р. До питання про децентралізацію публічної влади і соціальну політику.....	539
Трещов М. М. Державний фонд регіонального розвитку як інструмент модернізації системи міжбюджетних трансфертів.....	543
Чабак Л. А. Проблемні питання у сфері культури в об'єднаних територіальних громадах в контексті реалізації секторальних реформ.....	546
Чайка І. П., Шкурко К. К. Корпоративна соціальна відповідальність підприємства як чинник соціального розвитку регіону.....	548
Чикаренко І. А., Маматова Т. В. Муніципальний менеджмент в об'єднаних територіальних громадах: сутність та специфічні особливості.....	550

СЕКЦІЯ 1

Теоретико-методологічні та організаційно-правові засади управління соціальним розвитком

АЗЗА ВАДИМ СЕРГІЙОВИЧ

студент Університету митної справи та фінансів

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ І ГУМАНІТАРНИМ РОЗВИТКОМ

Беручи до уваги будь яке суспільство, незалежно від рівня його соціального і гуманітарного розвитку, наявність ефективного управління в ньому не тільки покращує загальний рівень життя і добробуту населення, а й має значний вплив на інші сфери та аспекти суспільного існування. Залежно від певного історичного періоду, або навіть від загальних світових тенденцій розвитку соціальної сфери, підходи до управління можуть значно різнитись навіть в межах однієї країни чи адміністративно-територіальної одиниці. Проте, незмінною та незамінною залишається потреба в управлінні.

Соціальний розвиток, як явище сучасного суспільства є наслідком функціональної взаємодії та застосування прогресивних способів організації цієї взаємодії. Розглядаючи соціальний та гуманітарний розвиток в контексті впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, можна чітко спостерігати необхідність ефективного адміністрування будь якої діяльності у вищевказаних сферах.

В умовах сучасного суспільства, зміни в якому відбуваються вкрай швидко у кожній сфері діяльності чи регулювання, особливого значення набуває уніфікація управління. Створення моделі ефективного управління соціальним та гуманітарним розвитком може не тільки допомогти в боротьбі з існуючими викликами і проблемами, а й попередити та передбачити виникнення майбутніх ризиків у соціально-гуманітарній сфері.

Система соціального і гуманітарного управління є одночасно сталою і досить гнучкою. Це зумовлено насамперед сутністю управління, яка за своїм змістом є впливом на волю і поведінку людей, їх взаємовідносини і спільні дії. Такий вплив не виникає сам по собі. Рушійною силою управління виступають інтелект і воля людини. Завдяки цьому управлінський вплив є цілеспрямованим, тобто визначає напрямки спільної діяльності, її проміжні і кінцеві результати. Організація ефективного соціального управління – розподіл людей у просторі та за функціями, забезпечення їх місцями роботи і засобами праці, налагодження їх взаємодії у праці та суспільному житті, розширення їхніх творчих можливості шляхом узгодження і направлення їх зусиль. Найефективнішою організаційна структура соціального та гуманітарного

розвитку є там, де апарат управління аналізує та всебічно досліджує існуючий рівень соціально-культурного розвитку, благополуччя населення та гуманітарний стан верств, що у сукупності являють собою суспільство над яким здійснюється управління.

В сучасних умовах організаційна структура не повинна втратити власної гнучкості у взаємостосунках з об'єктами управління через використання формальних правил і процедур, вдаватись до ускладнення передачі інформації і зниження ефективності прийняття управлінських рішень через необхідність узгодження дій різних функціональних підрозділів і служб, через збільшення обсягу роботи керівника організації і його заступників. В досить динамічних умовах розвитку сучасного суспільства, організаційна структура повинна передбачити і додати до засобів управління елементи, які будуть відповідати за своєчасну та двосторонню комунікацію між управліннями та об'єктами управління.

В Україні залишаються важливими питання проектування нової якості соціальних послуг у стратегічно важливих сферах – освіті, охороні здоров'я, пенсійному забезпеченні, науково-технічному та інноваційному комплексах [2]. В той же час, основними засобами гуманітарного розвитку мали б стати бюджетно-податкове регулювання та залучення позабюджетних коштів. Фінансове забезпечення гуманітарного розвитку має здійснюватися за рахунок коштів підприємств, установ та організацій, Державного бюджету України, республіканського бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів та інших джерел. Фінансування запропонованих заходів за рахунок державного бюджету має здійснюватися з урахуванням реальних пріоритетів у гуманітарній, соціальній та економічній сферах.

Отже, особливістю об'єктивного управління (саморегулювання) в суспільстві є те, що в даному випадку упорядковуючий вплив на суспільну систему є середнім результатом взаємодії різних, як конструктивних, так і деструктивних сил, зокрема випадкових явищ, процесів. Класичним прикладом такої об'єктивної саморегуляції є ринок, процеси соціальної мобільності, духовної самоорганізації тощо [1].

Список використаних джерел:

1. Скуратівський В. А. Управління соціальним і гуманітарним розвитком : навч. посіб. / авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трошинський [та ін.] ; за ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трошинського : у 2 ч. // К. : НАДУ, 2009. – С. 190 – 305.

2. Розпутенко І. Гуманітарний розвиток України в умовах цивілізаційного вибору / І. Розпутенко, С. Москаленко // Вісник НАДУ. – 2013. – № 2. – С. 216 – 225.

3. Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни : монографія / В. Бех, Ю. Бех, С. Попов ; за наук. ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Беґа. – Запоріжжя : Провіта, 2012. – 571 с.

АКИМОВ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЙОВИЧ

*к. держ. упр., доцент, начальник відділу правового забезпечення
Національної служби посередництва і примирення,
заслужений економіст України*

КОНЦЕПТ СИСТЕМОГЕНЕЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ І ГУМАНІТАРНИМ РОЗВИТКОМ

В сучасних умовах трансформаційних змін процеси професіоналізації діяльності державних службовців, їх розвиток, наукове підґрунтя та практична реалізація є важливою умовою розвитку державної служби в Україні. Узагальнюючою характеристикою професіоналізації загалом державної служби є потреба в підвищенні рівня професійної компетентності державних службовців, формування специфічного комплексу функцій і професійних стандартів; інституціоналізація трудових відносин у сфері державної служби; розвиток інститутів індивідуальної професіоналізації тощо. Формування та розвиток професійної діяльності державних службовців як системного утворення потребує як наукового вивчення, зокрема у контексті методологічного забезпечення, так і ефективної реалізації.

Оскільки в науковому пізнанні структуру будь-якого поняття доцільно розпочинати з вивчення основних аспектів таких двох його основних компонентів, як змісту та обсягу, слід окреслити ці компоненти.

Процес вивчення об'єкта поняття «системогенез» та виокремлення окремих його ознак з їх загальної сукупності, які притаманні цьому об'єкту, доцільно здійснити за допомогою методів аналізу та абстрагування. Системогенез – генезис у перекладі з грец. – походження, виникнення – зародження і розвиток, еволюція систем від нижчих форм до вищих, тлумачення етапів цієї еволюції [1]. За Великою медичною енциклопедією (грец. Systema – ціле, складене з частин; genesis – походження) – процес морфофункціонального формування в пре- і постнатальному періодах онтогенезу функціональних систем, що забезпечують можливість пристосування організму до умов навколишнього середовища [2]. Термін «системогенез» проаналізовано та запроваджено до органічних функціональних систем фізіологом, автором теорії функціональних систем Анохіним П. К. у 70-х рр. ХХ ст. [3]. Дискусійним можна вважати питання застосування сформованої автором теорії функціональних систем фізіології до функціонування соціальних функціональних систем. Але, враховуючи той факт, що основою цієї теорії було розкриття самої суті функціональної системи, її змісту та механізмів, принципів, які її формують, виникають передумови вивчення цього явища у інших системах, у тому числі і соціальних. Серед принципів існування функціональних систем у теорії функціональних

систем Анохіна П. К., які проявляються у системі професійної діяльності державних службовців зазначимо наступні: принцип фрагментарності. Тобто неоднорідності виявлення формуючих складових у діяльності службовця, постійні змінні складові, відсутність статички тощо. Принцип консолідації складових системи. Тобто, необхідність чи можливість об'єднання складових у систему. Переважання однієї складової системи задає напрям та характеризує усю систему діяльності у даному періоді. Системогенез впливає і на внутрішню структуру системи, так і на взаємовідносини між різними системами чи підсистемами. Принцип мінімального забезпечення системи. Тобто, наявність мінімально необхідної кількості складових та функціонування їх забезпечення дає змогу формувати нову систему, з формуванням її подальшого розвитку та забезпечення.

Отже, за змістом поняття «системогенез» складатиметься з сукупності ознак, які носять функціональний, організаційний, соціальний характер. За змістовим навантаженням системогенез можна розглядати тільки до наявних системних утворень, однією з ключових характеристик якої є функціонування. Статична система не має потенціалу до розвитку, діяльності, і тому їй не притаманні еволюційні чи інші тенденції. Предметом системогенезу можуть бути як загалом система державного управління, державної служби, так і їх підсистеми, які мають усі ознаки системних утворень. До таких можемо віднести наприклад спеціалізовану державну службу в інституційному аспекті чи систему оцінювання ефективності роботи держслужбовців у функціональному аспекті. У даній статті концепт системогенезу застосовується до всіх елементів системи, тому виокремлемо і психологічні, і соціальні аспекти професійної діяльності державних службовців [4].

Предметом концепту системогенезу виступатиме система професійної діяльності державних службовців, тобто процеси, стани, передумови до їх виникнення, механізми, методи, ресурси та способи забезпечення професійної діяльності державних службовців. Концепт (лат. *conceptus* – «поняття») – багатозначний термін, який в останні десятиліття активно ввійшов у науковий ужиток. На думку В. Дем'янкова, терміни «поняття» і «концепт» є «історичними дублетами»: поняття калькує латинське *conceptus*, хоча в сучасних науковому й ненауковому узусах є деякі розбіжності в їхньому вживанні [5]. Активної наукової розробки поняття концепту дістало у сфері літератури. Концепт визначено і як літературознавчу категорію, зокрема виокремлено поняття «художній концепт» [6].

Для розгляду питання обсягу системи професійної діяльності державних службовців виникає необхідність виокремити підсистеми професійної діяльності державних службовців. Основні з них, які беремо за складові системи у нашому дослідженні: організаційно-правова система діяльності державних службовців; функціонально-компетенційна система

діяльності державних службовців; інституційна система діяльності державних службовців; психологічна система діяльності державних службовців.

Отже, застосування концепту системогенезу визначає, що діяльність системи, її компонентів для досягнення мети, дії із застосуванням певних засобів є не що інше, як взаємодія функцій системи та її складових елементів. Зазначені підсистеми виступають похідними від функцій системи, тобто вони формують суть функцій системи професійної діяльності державних службовців, спрямованої на досягнення цілей основної системи. Таким чином, орієнтуючись на головну мету, зазначені підсистеми виконують свої специфічні функції, і цим самим забезпечують досягнення специфічної мети кожної підсистеми. У сукупності цілі кожної підсистеми формують систематизовану мету системи професійної діяльності державних службовців. Наявність у загальносистемної мети підцілей, тобто власних цілей елементів системи, обумовлює формування окремих функцій елементів або декомпозицію загальносистемних функцій. Доцільно зазначити, що реалізація цих функцій спрямована на досягнення мети системи. Таким чином, функції системи та функції елементів системи обумовлюють системно-функціональний аспект формування концепту системогенезу.

Передумовою до виникнення концепту системогенезу діяльності державних службовців є загалом система державної служби як один з основних видів діяльності держави, пов'язаної з правовим регулюванням усіх аспектів роботи державних службовців та формуванням кадрового потенціалу управління державою. Державна служба має бути однією з таких професій, для якої неодмінними є відповідний рівень професіоналізації державних службовців, а саме їх професійні навички, вміння та знання, переконання, спеціальна освіта службовців. Виконання державними службовцями завдань і функцій держави на професійній основі має гарантувати сталість і стабільність державно-службових відносин, добробут суспільства й силу держави, бездоганність та ефективність управлінської діяльності, її незалежність від можливих політичних змін.

Отже передумовою до виникнення концепту системогенезу професійної діяльності державних службовців є загалом система державної служби як один з основних видів діяльності держави, пов'язаної з правовим регулюванням усіх аспектів роботи державних службовців та формуванням кадрового потенціалу управління державою. Державна служба має бути однією з таких професій, для якої неодмінними є відповідний рівень професіоналізації державних службовців, а саме їх професійні навички, вміння та знання, переконання, спеціальна освіта службовців. Тобто, систематизація усіх процесів діяльності державних службовців, передумов до їх виникнення (правових, організаційних, функціональних, психологічних та ін.), забезпечення їх

діяльності, здійснення оцінки діяльності, формування кадрової політики та інші елементи системи проходження державної служби становить основу для формування концепту системогенезу діяльності державних службовців.

Список використаних джерел:

1. Словник системного аналізу проблем державного управління. – Київ: вид-во НАДУ при Президентові України, 2006. – С. 71. – Режим доступу : www.academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Encycloped_vydanni/f4a14404-2b5a-4031-968c-c95c5a50b4c5.pdf.
2. Велика медична енциклопедія // Системогенез. – Режим доступу : www.bme.org/index.php/СИСТЕМОГЕНЕЗ.
3. Анохин П. К. Философские аспекты теории функциональной системы / П. К. Анохин. – М. : Изд-во «Наука», 1978. – Режим доступу : www.elib.gnpbu.ru/text/anohin_filosofskie-aspekty_1978/go,50;fs,1/.
4. Акімов О. О. Психологічні аспекти проявів корупції в державному управлінні / О. О. Акімов // Державне управління: теорія та практика. – 2014. – № 1. – С. 181 – 188.
5. Демьянков В. З. Термин «концепт» как элемент терминологической культуры / В. З. Демьянков // Язык как материя смысла : сб. ст. в честь академика Н. Ю. Шведовой / отв. ред. М. В. Ляпон. – М., 2007. – С. 606 – 622.
6. Фісак І. Категорія «концепт» у сучасному науковому дискурсі / І. Фісак. – Режим доступу : <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4168/1/Fisak.pdf>.

БОСЬКО ОЛЬГА ВЛАДИМИРОВНА

*канд. фил. наук, ведучий научний співробітник
НИИ теории и практики государственного управления
Академии управления при Президенте Республики Беларусь*

ФОРМИРОВАНИЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ГРАЖДАН РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Правовая культура имеет важное значение в жизни не только отдельного человека, группы людей, но и всего общества. Это обусловлено тем, что высокий уровень правовой культуры является важнейшим признаком правового государства, обязательным условием его построения.

В соответствии с юридическим словарем, правовая культура – это система ценностей, правовых идей, убеждений, навыков и стереотипов поведения, правовых традиций, принятых членами определенной общности (государственной, религиозной, этнической) и используемых для регулирования их деятельности [2].

По мнению белорусского теоретика права С. Г. Дробязко, «будучи юридической формой отражения культуры наиболее важных сфер, правовая культура становится не просто разновидностью культуры вообще, а ее квинтэссенцией, суперкультурой, венцом культуры в целом, отражением самого ценного, благородного, деликатного, тонкого, прекрасного, самого значимого в духовном и материальном мире» [1].

В теоретико-правовых исследованиях правовая культура традиционно подразделяется на правовую культуру общества и правовую культуру личности. Характерными чертами правовой культуры общества являются: состояние правосознания граждан и должностных лиц государства; степень совершенства действующего законодательства, законности, правопорядка, развития юридической техники, культуры правотворческих и правоприменительных органов.

Правовая культура личности – это обусловленные правовой культурой общества степень и характер прогрессивно-правового развития личности, обеспечивающие ее правомерную деятельность.

Правовая культура личности включает:

- знание законодательства (интеллектуальный срез);
- убежденность в необходимости и социальной полезности законов и подзаконных актов (эмоционально-психологический срез);
- умение пользоваться правовым инструментарием – законами и другими актами – в практической деятельности (поведенческий срез) [3].

Правовая культура личности – это не только знание и понимание положений права, но и восприятие права в качестве социальной ценности, активная деятельность по его осуществлению, укреплению законности и правопорядка.

В отдельную группу носителей правовой культуры необходимо выделить государственных служащих, должностных лиц государственного аппарата, представителей властных структур, правовая культура которых обладает рядом особенностей, связанных с их положением в политической системе общества и возможностью оказывать влияние на государственное управление, процесс укрепления законности и правопорядка, демократизацию общественной жизни.

К представителям данной группы предъявляются более высокие требования, чем к рядовым гражданам, так как от их профессионализма и нравственных качеств часто зависят судьбы многих других людей. Низкий уровень правовой культуры государственных служащих ведет, как правило, к несоблюдению норм профессиональной этики, нарушению правовых норм, что снижает уровень доверия народа к власти, тормозит развитие общества и может спровоцировать дестабилизацию.

Формирование у граждан, государственных служащих и всего общества правовой культуры, как правило, осуществляется двумя основными способами: целенаправленно и произвольно.

Основным способом стихийного формирования правовой культуры является получение правовых знаний из средств массовой информации. Активное использование гражданами возможностей, предоставляемых печатными и электронными СМИ и Интернетом, позволяет им знакомиться с работой органов государственной управления, новыми законодательными актами, изменениями, которые вносятся в действующие законы, и другими правовыми событиями, которые происходят в стране и за ее пределами. Однако сформированные таким путем правовые установки конкретных граждан не всегда соответствуют приоритетам государства и общества.

В связи с этим особое значение уделяется применению способов целенаправленного формирования правовой культуры, которые представляют собой систематическое воздействие на сознание и культуру поведения членов общества, осуществляемое в целях выработки у них чувства уважения к праву и привычки соблюдения права на основе личного убеждения. Ключевыми фигурами в данном процессе выступают государственные органы и должностные лица.

Государственная политика в сфере правового воспитания и правового просвещения проводится в различных формах, таких как разработка и утверждение соответствующих планов и программ; формирование информационно-правовых ресурсов (в том числе Национального правового Интернет-портала Республики Беларусь, Детского правового сайта); формирование баз и банков данных правовой информации; создание общественных консультационных структур по правовым вопросам и т.д.

В Республике Беларусь реализуется План мероприятий по правовому просвещению граждан на 2016-2020 годы, утвержденный постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 20.01.2016 № 37 в целях формирования правовой культуры граждан. Документ включает три раздела.

1. Организационно-методические мероприятия (проведение приемов граждан и представителей юридических лиц, в том числе выездных встреч с населением, расширение практики проведения прямых телефонных линий с населением, проведение благотворительных акций по оказанию бесплатной правовой помощи социально уязвимым категориям граждан и т.д.);

2. Мероприятия в сфере учебно-педагогической деятельности (развитие деятельности юридических клиник, общественных приемных по оказанию правовой помощи гражданам, проведение в учреждениях образования мероприятий (семинаров, лекций, бесед, адаптированных уроков), посвященных изучению законодательства, правовому воспитанию обучающихся и профилактике правонарушений, проведение студенческих юридических олимпиад и т.д.);

3. Мероприятия в информационной сфере (проведение онлайн-конференций на правовую тематику на интернет-сайтах государственных органов и иных организаций; организация выступлений, направленных на повышение правовой культуры населения, в средствах массовой информации, в том числе в глобальной компьютерной сети Интернет, работников государственных органов и иных организаций, адвокатов, нотариусов по правовым вопросам и т.д.).

На уровне государства прилагаются значительные усилия, направленные на повышение доступности правовой информации как для рядовых граждан, так и для государственных служащих, которые используют ее при принятии управленческих и профессиональных решений.

В качестве источников получения правовой информации все большую популярность приобретают информационно-правовые ресурсы, размещенные в сети Интернет. Государственные органы, иные государственные организации в своей деятельности, в том числе по осуществлению административных процедур, подготовке проектов правовых актов, используют государственные информационно-правовые ресурсы, формируемые Национальным центром правовой информации Республики Беларусь.

Значительная роль в формировании правовой культуры граждан принадлежит учреждениям образования, деятельность которых заключается в передаче накопленных знаний, принципов и норм права, а также в контроле их усвоения и формировании соответствующего отношения к праву и практике его реализации, умения использовать свои права, соблюдать запреты и исполнять обязанности.

Существенное влияние на формирование правовой культуры оказывает юридическая практика. Если представители власти, прокуратуры, судебных органов и иных государственных структур будут четко придерживаться норм закона и не будут злоупотреблять служебным положением, их деятельность будет иметь справедливый, прозрачный и открытый характер, это станет лучшей пропагандой ценности и значимости правовой культуры для граждан.

Список использованной литературы:

1. Дробязко С. Г. Понятие правовой культуры и основные направления повышения ее уровня в условиях формирования социального правового государства и правового гражданского общества / С. Г. Дробязко // Проблемы формирования и развития правовой культуры белорусского общества : материалы круглого стола, 3-5 февраля 2005 г. – Минск : МИТСО, 2005. – С. 10 – 15.

2. Правовая культура : словарь юридических терминов. – Режим доступа : www.dic.academic.ru/dic.nsf/lower/17379.

3. Скаун О. Ф. Теория государства и права : учебник / О. Ф. Скаун. – Х. : Консум; Университет внутренних дел, 2000. – 704 с.

БРАЙКО ВЛАДИСЛАВ СТАНІСЛАВОВИЧ

студент 4 курсу Університету митної справи та фінансів

МАКС ВЕБЕР ПРО ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КАПІТАЛІЗМУ

Уявлення про суспільство постійно розвивалися – від Аристотеля до Макіавеллі, а від них – до Конта і Маркса. Найвищим вираженням їх ідей стали погляди Макса Вебера, завдяки яким німецька школа соціології домінувала до 1914 року.

Однією з основних робіт вченого вважається «Протестантська етика і дух капіталізму» в якій він здійснив аналіз взаємодії соціальних, релігійних і економічних факторів. В результаті ця праця стала однією з кращих наукових робіт, що провели аналіз причин виникнення сучасного капіталізму.

Одним з головних термінів його праці став «дух капіталізму». Відразу виникає питання: «Якщо цей дух існує, то що його породжує?». Макс припускає, що це протестантизм. Проте тут не все так однозначно. Він вважає, що рушійною силою став новий набір ідей суспільства, включаючи релігійні, але не обмежувався ними [1, с. 11].

В його працях можна виділити дві головні групи причин становлення капіталізму в країнах Європи.

Психологічні чинники (в т.ч. релігійні).

Покликання.

Кожній людині була надана професія проведінням Божим. Вона має змиритися з цим і працювати на славу Його. При цьому католики найбільш богоугодною діяльністю вважали священну службу.

Протестанти ж вважали, що будь-яка робота може бути зроблена в ім'я Бога, навіть робота пекаря чи бухгалтера. Найбільшу відповідність сучасним нормам капіталізму Вебер знаходить в пуританському вченні про професійне покликання (Beruf). Пуритани не піддавали осуду зміну професії чи багатство, що є наслідком виконання професійного обов'язку. Таким чином позитивна релігійна оцінка невтомної, постійної, систематичної, мирської професійної праці неминуче мусила стати могутнім фактором поширення такого світорозуміння як «дух капіталізму» [1, с. 174].

Відносини всередині сім'ї.

В країнах, що сповідують католицизм сім'я була і залишається всім, вона в пріоритеті.

Протестанти уявляють сім'ю в менш доброзичливому вигляді. Для них сім'я – це сховище для почуттєвих та егоїстичних мотивів. Людина повинна направляти власну енергію для суспільства в цілому, а не лише в сім'ю, повинна працювати на суспільство, оскільки всі заслужили справедливість і достойність.

Відсутність чуда.

Протестантизм і, як наслідок, науковий капіталізм відвернулися від чудес. Вебер називає це «розчаклування світу». Тому процвітання не варто розглядати як щось визначене Богом. Воно може бути лише результатом мислення, яке змушує людину методично, чесно працювати протягом багатьох років. При відсутності віри в чудеса люди звертаються до здобутків науки. В такий спосіб вони пояснюють зміни, що відбуваються в сучасному світі.

Протестантський аскетизм.

Посилаючись на апологети Вестмінстерського синоду Річарда Бакстера, Вебер розглядає шлях релігій до Бога.

Як виражається аскеза в католицькому розумінні? Якщо католик виявляє бажання стати ближчим до Бога, то він має відійти від всіх світських справ. Така людина присвячує своє життя служінню Богу, що виражається у кількості сказаних ним молитв. Така аскеза аж ніяк не сприяє розвитку економічних відносин.

В протестантському розумінні аскеза носить інший характер. Центральною фігурою тут, як і в католицизмі є Бог і життя в Раю, проте шлях до Бога прокладається іншим шляхом. Людина наближається до Бога за умов виконання своєї земної місії, яка виражається в земній праці. Ця праця приносить користь не лише індивіду, а й суспільству в цілому.

Тому тут виникає доволі суперечливе питання: чому європейська буржуазія масово приймає протестантизм, адже замість католицької терпимості протестантизм здійснює жорсткий контроль особистого і публічного життя?

Економічні фактори.

Природні ресурси.

Напевно, одним із найбільших пояснень досягнень капіталізму стало наявність природних ресурсів та сприятливих умов доступу до них. Найвідомішим прихильником таких пояснень був К. Маркс, який вважав, що Захід став багатим завдяки імперіалістичним завоюванням, які розпочалися в XVI ст.

Вебер взагалі прямо не згадує природні ресурси в їх прямому розумінні. Водночас економічні ресурси, як відносини між природними ресурсами суспільства і організаційно-технологічними навичками їх використання – і є багатством Заходу. І тут виникає питання: «Як Захід створив організацію та технологічні навички, необхідні для виробництва і експлуатації цього багатства?». Вебер дає розгорнуту відповідь: «Капіталізм, який здобув провідне становище ... у господарському житті створює і виховує потрібні для нього господарські суб'єкти підприємців та робітників – шляхом економічного відбору... Індивід же, який потрапив у плетиво ринкових стосунків, мусить дотримуватися відповідної господарської поведінки».

Поява класу найманих робітників і соціальна нерівність.

Вебер досить ґрунтовно досліджував питання мотивації праці, але йому так і не вдалося до кінця зрозуміти один з найголовніших аспектів капіталістичного суспільства – соціальну нерівність.

Безумовно, лише одною нерівністю не можна пояснити економічний розвиток. Наприклад, рівень соціальної нерівності в країнах третього світу значно вищий ніж в США.

З іншого боку, уявимо ситуацію, коли оплата праці і доходи всіх людей стали рівними, тобто однаковими. Відразу виникає диспропорція між попитом і пропозицією на працю. В такій ситуації не залишається нічого іншого як ввести примусову працю для врівноваження надлишку пропозиції робітників у більш привабливих професіях. Таким чином соціальна нерівність є альтернативою примусовій праці.

Для Вебера ці чинники були не такими важливими. В цьому питанні він надав перевагу необхідності ведення раціонального господарства з метою підвищення продуктивності праці і, як наслідок, доходу.

Наука і інновації.

Багато вчених вважають, що визначальну роль в становленні і процвітанні капіталізму відіграли наука і інновації. Насамперед це стосувалося інновацій в веденні торгівлі, залученням до виробництва більше праці, капіталу і природних ресурсів, втілення яких стало можливим завдяки промисловому перевороту в Європі.

Проте тут виникає дилема: якщо наука і правда відіграє керівну роль в економіці, то чому в Китаї чи арабських країнах, які в епоху Середньовіччя випереджали феодальну Європу, не відбулося покращення добробуту.

«Чому у цих країнах ні наука, ні мистецтво, ні державний, ні господарський розвиток не стали на властивий Заході шлях раціоналізації?» – задається питанням Вебер [1, с. 29].

Інша складність із цим поясненням у тому, що наука та інновації – це форми знання, які досить легко перенести від одного суспільства до іншого. Між тим, країнам третього світу оволодіти знаннями було легше, ніж розгадати таємницю економічного росту Заходу. Тому цей фактор вочевидь був важливим, але не основним.

В кожному економічному чиннику Вебер знаходить певні вади. Але це не означає, що вплив цих факторів був незначним – навпаки, Вебер прекрасно розбирався у економічних засадах капіталізму, був добре знайомий з роботами А. Сміта, К. Маркса, Г. Зіммеля, В. Зомбарта тощо. Особливістю Веберівської теорії генези капіталізму була нерозривна прив'язка економічних та соціальних (психологічних) аспектів капіталізму.

Як бачимо, Вебер, чи не єдиний з тодішніх соціологів, показав значення релігійних норм для формування товарно-капіталістичних відносин.

Протестантизм сформував у тодішніх європейців підприємницький хист, ошадливість та ділову хватку. Саме протестантизм відіграє головну роль у формуванні нового, для тодішнього суспільства, класу – підприємців-буржуа.

Не зважаючи на те, що багато положень цієї праці можна піддати критиці, в його захист можна сказати, що людина, як член суспільства, не є чимось одностороннім, бо знайти причину якогось явища (такого як капіталізм), розглядаючи його з точки зору якоїсь однієї науки неможливо.

Список використаних джерел:

1. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / М. Вебер. – К. : Основи, 1994. – 254 с.

БУХОВЕЦ ТАТЬЯНА ВАЛЕРЬЄВНА

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри національної економіки і державного управління факультета економіки і менеджмента Учреждения образования «Белорусский государственный экономический университет»

МИХАЛЕНЯ КСЕНИЯ ГЕННАДЬЄВНА

студентка четвертого курса специальности «Государственное управление» факультета экономики и менеджмента Учреждения образования «Белорусский государственный экономический университет»

**ОЦЕНКА УРОВНЯ СОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ
В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ НА ОСНОВЕ
ИНДЕКСА СОЦИАЛЬНОГО ПРОГРЕССА**

Социальные процессы играют важную роль в экономическом развитии страны. Рост доходов обычно приводит к значительному улучшению доступа к чистой воде, санитарии, грамотности и базовому образованию. Однако в среднем уровень личной безопасности в странах со средним доходом оказывается не выше, чем в странах с низким доходом, а порой даже ниже. Большое количество людей независимо от их дохода живут без прав, а также подвергаются дискриминации по признаку пола, религии, этнической принадлежности и т.д. Традиционные меры в области социально-экономического развития, принимаемые большинством государств и направленные на повышение национального дохода и ВНД на душу населения, не всегда способствуют общему социальному развитию общества.

Для оценки уровня социального развития общества в мировой практике широкое применение получил такой комплексный индикатор, как индекс социального прогресса, который включает в себя широкий

круг социальных и экологических показателей, актуальных для стран на всех уровнях экономического развития.

Индекс социального прогресса характеризует три аспекта: основные человеческие потребности, уровень благосостояния и возможности. Первый аспект подразумевает оценку таких компонентов социального развития, как питание и медицинская помощь, вода и санитария, жилье и личная безопасность. Второй аспект включает характеристику следующих четырех компонентов: доступ к основным знаниям, доступ к информации и коммуникациям, здоровье и благосостояние, качество окружающей среды. Третий аспект акцентирует внимание на таких компонентах, как личные права, свобода выбора, толерантность и вовлеченность в общественную жизнь, доступ к современному образованию.

Результаты оценки индекса социального прогресса в Республике Беларусь представлены на рисунке 1. Следует отметить, что по данному индикатору Республика Беларусь со значением 67,8 входит в группу стран с индексом выше среднего, расположившись на 65 месте.

Рис. 1. Индекс социального развития в Республике Беларусь в 2017 г.

Примечание – Источник: разработка авторов на основе [1].

Как видно из рисунка, общее значение компонента питание и медицинская помощь в Республике Беларусь в 2017 году составило 99,29, в то время как общее мировое значение – 89,62. Это свидетельствует о высоком уровне развития данного аспекта в нашей стране, характеризующимся достаточным уровнем питания, а также низким уровнем смертей (от нехватки еды, матерей, детей, от инфекционных заболеваний). Значение компонента вода и санитарные условия составило 95,42 (общее мировое значение – 71,26), что говорит о значительном внимании данному компоненту со стороны органов государственного управления социальной сферой в Беларуси и, как следствие, высоком уровне доступности питьевой воды, включая доступность усовершенствованных источников водоснабжения в сельском хозяйстве, а также высоком уровне санитарного обслуживания. Также превышают мировые значения в Республике Беларусь такие показатели, как жилье и личная безопасность (78,74 против 69,72 и 75,36 против 64,61 соответственно). На основании этого можно заключить, что в Беларуси созданы необходимые условия для достойного уровня жилья и санитарного обслуживания, включая доступность жилья и электричества, а также уровень загрязнения воздуха в сельской местности. Помимо этого на высоком уровне находится личная безопасность граждан, что подтверждается низким уровнем преступности в стране по сравнению с другими государствами.

Что касается второго аспекта индекса социального прогресса (благополучие), то следует отметить, что общие мировые значения входящих в его состав индикаторов, Республика Беларусь превысила только по двум компонентам: доступ к базовым знаниям (99,5 против 87,63) и доступ к информации и коммуникациям (69,25 против 65,51). В то же время по оставшимся двум компонентам (здоровье и благополучие и качество окружающей среды) значения в Беларуси ниже общих мировых значений (45,11 против 64,75 и 55,61 против 60,67 соответственно). Полученные результаты оценки социального развития в Республике Беларусь по аспекту «благополучия» свидетельствует о том, что в Беларуси достаточно много внимания со стороны государства уделяется развитию системы образования посредством создания всех условий для получения базового и среднего образования, а также обеспечению доступа белорусских граждан к информационным ресурсам и необходимым коммуникациям. Однако по уровню развития системы здравоохранения и качеству окружающей среды наша страна значительно отстает от развитых стран.

Третий аспект индекса социального развития (возможности) получил самую низкую оценку в Республике Беларусь. По такому компоненту, как личные права, наблюдается значительный разрыв значения показателя в стране от общего мирового значения (23,49 против 51,25), что свидетельствует об очень низком уровне развития в Беларуси

политических прав, прав на объединение и свободу выражения, а также права собственности. Общее значение компонента личная свобода и выбор составило в Беларуси 61,58 на фоне общемирового значения 63,11, в силу чего можно заключить, что такие аспекты социального развития, как право выбора, свобода вероисповедания, ранние браки, коррупция, находятся в нашей стране на уровне, близком к общемировому. Чуть выше общемирового уровня Республика Беларусь находится по такому компоненту как толерантность и общественная жизнь (48 – значение для Беларуси, 43 – общемировое значение), что подтверждает общенациональную характеристику нашего государства и населения, как толерантного по отношению к мигрантам, меньшинствам, религии и вероисповеданиям, социальным сетям и т.д. Толерантное общество, коим признано белорусское общество, является инклюзивным обществом, где каждый человек может реализовывать свое право на достойную жизнь. По уровню доступа к современному образованию Республика Беларусь получила оценку выше общемирового значения (62,29 против 50,04).

Таким образом, проведенная оценка уровня социального развития в Республике Беларусь по международному индикатору «индекс социального прогресса», подтвердила социальную направленность белорусского государства и значительное внимание со стороны органов власти социальному императиву развития белорусского общества. Индекс социального прогресса составил в Республике Беларусь в 2017 году 67,8, благодаря чему страна разместилась на 65 месте и вошла в группу стран с индексом выше среднего. Практически по всем компонентам индекса страна получила значения выше общемировых значений, за исключением таких компонентов, как здоровье и благосостояние, качество окружающей среды, личные права, личная свобода и выбор. Развитию указанных компонентов в ближайшей перспективе должно быть уделено особое внимание со стороны органов государственного управления в Республике Беларусь для того, чтобы еще больше повысить уровень социального развития в стране и закрепить свои позиции в рейтинге стран по индексу социального прогресса.

Список использованной литературы:

1. Индекс социального развития. – 2017. – Режим доступа : www.socialprogressindex.com.

ВОЛОЩУК СВІТЛАНА ЙОСИПІВНА

аспірант кафедри європейської інтеграції та права

Львівського регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління при Президентові України

ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНА «ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ» У КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ

Удосконалення публічного управління загалом і соціальним розвитком зокрема потребує належного осмислення теоретичних основ цього процесу. Такий підхід сприяє формуванню відкритості, прозорості та доступності управлінської системи, стабільної соціальної основи суспільства, що й виступає обов'язковим елементом сучасного процесу становлення публічного управління в Україні.

Створення та зміцнення атмосфери довіри населення та суспільства до публічної влади виражається у прозорості як невід'ємній складовій управлінської діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Хоч для вітчизняної науки публічного управління поняття «прозорість» є відносно новим, проте воно уже набуло надзвичайно важливого значення тому, що безпосередньо сприяє утвердженню демократії, громадянського суспільства, правової держави, соціальної справедливості та гуманізму в сучасній соціальній сфері.

Сам термін «прозорість» етимологічно походить від латинських «trans» – прозорий, наскрізь та «pareo» – бути очевидним. В перекладі з французької «transparent» – прозорий. Англійське слово «transparent» перекладається як прозорий, зрозумілий, явний. Найчастіше поняття прозорості пов'язується з інформаційною відкритістю соціальних, економічних та політичних процесів [5, с. 7].

Дослівний переклад на українську мову терміна «transparency» означає «прозорість». Поряд з прозорістю у науковій літературі, нормативно-правових актах, ділових документах вживаються також терміни «відкритість», «гласність», «підзвітність», які подекуди навіть розглядаються як синоніми, що створює деяку термінологічну невизначеність та плутанину у розкритті сутності зазначених категорій [3, с. 135].

Вперше термін «прозорість» стосовно державного управління був ужитий в 1790 р. відомим англійським філософом і правознавцем Дж. Бенгтамом у контексті прозорості управління, або гласності (transparentmanagement or publicity). Однак, тривалий час, через характер існуючих суспільно-політичних умов, не було потреби у сутнісному, а відтак й термінологічному використанні поняття «прозорість». Лише у 1980-х рр., коли у світових суспільно-політичних відносинах визріла необхідність у процесі правової регламентації положень щодо

забезпечення свободи слова, доступу до державних рішень, розповсюдження інформації органами влади [3, с. 136], сформувались сприятливі обставини для широкого використання в управлінні транспарентності як елемента його удосконалення, у тому числі й у сфері соціального та гуманітарного розвитку.

У зв'язку із становленням та розвитком системи публічного управління, сьогодні активно розробляються як теоретичні, так і практичні питання, пов'язані із змістовим наповненням, уніфікацією та кваліфікацією транспарентності як невід'ємного елемента публічності. Зокрема, дослідники Е. Афонін та О. Суший у праці «Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України» зазначають, що транспарентність – це засаднича властивість політичної влади, насамперед її виконавчої гілки, яка забезпечує розвиток демократії, громадянського суспільства шляхом відкритості дій різних гілок влади, процедури прийняття політичних рішень та активізації суспільного контролю над діяльністю органів державної влади та управління [5, с. 9]. І. Ібрагімова вказує на те, що прозорість є основою для забезпечення діалогу влади з громадськістю на всіх етапах прийняття рішень і створює умови для постійного доступу до інформації про діяльність органів державної влади та їхніх посадових осіб, згідно із нормами чинного законодавства [2].

Є. Тихомирова транспарентністю називає «прозорість» і суміщає її з терміном «відкритість». Ці терміни розглядаються дослідницею як: фактор демократичного розвитку; інструмент забезпечення підконтрольності влади; засіб підвищення активності громадян, їхньої свідомості і політичної культури; результат розвитку комунікацій між різними учасниками демократичного процесу; форма реалізації права громадян на повну та об'єктивну інформацію [4, с. 39 – 43]. На думку дослідниці Н. Гудими, відкритість і прозорість – це певні принципи функціонування органів державного управління. Принцип відкритості державної влади можна визначити як її обов'язок із забезпечення можливості вільного доступу громадян до здійснення управління державними справами. А принцип прозорості полягає у встановленні органами державного управління умов, що забезпечують залучення громадян та інших об'єктів управління до прийняття управлінських рішень за рахунок створення і гарантування високого рівня їх обізнаності [1].

Отже, сучасне широке використання змістового наповнення поняття «транспарентність» є важливою передумовою становлення та розвитку системи публічного управління тому, що ця категорія визначає необхідність створення відкритих управлінських відносин, є основою для формування ефективних механізмів суспільного контролю над органами державної влади та місцевим самоврядуванням, сприяє утвердження дієвого діалогу органів влади з громадськістю, значно піднімає рівень

публічності, а значить й ефективності управлінської системи. Через те, транспарентність становить собою фундаментальний елемент підвищення ефективності управління, у тому числі й у соціальній та гуманітарній сферах.

Список використаних джерел:

1. Гудима Н. В. Принципи відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління України / Н. В. Гудима : автореф. дис. канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.01. – К. : [б. в.], 2008. – 22 с.
2. Ібрагімова І. М. Прозорість влади. Основи забезпечення інформаційної взаємодії державних органів з громадськістю : презентац. схеми / І. М. Ібрагімова. – К. : ПРООН, 2002. – 30 с.
3. Пашковська М. В. Поняття транспарентності в сучасній науці «державне управління» / М. В. Пашковська // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. – 2013. – № 34 – С. 135–143.
4. Тихомирова Є. Б. Транспарентність і відкритість діяльності влади та шляхи їх забезпечення в Україні / Є. Б. Тихомирова // Політичні реалії. Наукові записки. – К. : Вид-ий дім «KM Academia», 2002. – Т. 20. – С. 39 – 43.
5. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України : конспект лекції / уклад : Е. А. Афонін, О. В. Суший. – К. : НАДУ, 2010. – 48 с.

ГРІНЬКО ПРИНА МИКОЛАЇВНА

*к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

**ЕВОЛЮЦІЯ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОЇ
СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

Протягом останніх років корпоративна соціальна відповідальність пройшла етапи розвитку від організаційно-управлінської глобальних корпорацій до технологій впровадження в практичну діяльність організацій різних форм власності, видів економічної діяльності та різних розмірів, які функціонують у всьому світі. Тому, з кожним роком збільшується кількість підприємств, організацій, бізнес-структур, керівництво яких, сприймає корпоративну соціальну відповідальність не просто як діяльність чи примус, а як корпоративну стратегію розвитку. Зважаючи на зазначене, вище дане питання є досить актуальним і потребує уваги науковців щодо детального дослідження, у тому числі, і у розрізі еволюції процесів розвитку та становлення корпоративної соціальної відповідальності.

Розглянемо еволюцію етапів концепцій корпоративної соціальної відповідальності у послідовності їх розвитку: перший етап – базова концепція корпоративної соціальної відповідальності (1950-1970 рр.); другий – концепція корпоративної соціальної сприйнятливості (1970-1990 рр.); третій етап – це концепція корпоративної соціальної діяльності (1980-2000 рр.). Аналізуючи наукові праці відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, варто зазначити, що світова економічна думка й надалі поповнюється концептуальними положеннями та новими теоретичними розробками, особливо управлінського та соціального характеру в даному питанні.

Наприкінці 1970-х рр. А. Керролл запропонував трактувати корпоративну соціальну відповідальність як відповідність економічним, правовим, етичним і дискреційним очікуванням, що їх покладає суспільство на організації. Модель А. Керролла ґрунтується на певних типах соціальної відповідальності, які мають вигляд піраміди. На першому рівні (знизу) розміщується економічна відповідальність, потім – правова відповідальність, на третьому рівні етична, а найвищий рівень займає філантропічна відповідальність [1, с. 42]. Із детальним дослідженням зазначених чотирьох типів соціальної відповідальності представлених у вигляді піраміди можна ознайомитися у науковій праці вченого [1].

Економічна відповідальність, що перебуває в основі піраміди, визначається базовою функцією компанії на ринку товарів і послуг, на якому вона постає в ролі виробника. Дана відповідальність спрямована на задоволення потреб споживачів та отримання економічних вигід, таких як доходів тощо. Правова відповідальність спрямована на дотримання вимог і норм чинного нормативно-правового законодавства, тобто законопослушність та суспільні очікування від компанії такої діяльності, яка не суперечить правовим нормам. Етична відповідальність потребує практики таких соціальних дій, які узгоджуються з очікуваннями суспільства. До них відносяться також норми моралі, які не прописані у відповідних правових документах. Філантропічна (дискреційна) відповідальність спонукає організацію до соціально корисних дій, формування нової якості життєдіяльності членів суспільства через добровільну участь в реалізації соціальних програм [2, с. 7].

Досить доречно охарактеризував П. Мін-Донг еволюцію концепції соціальної відповідальності, як раціоналізацію – рівень аналізу, як стверджує науковець у своїй праці [3], перемістився з мікросоціального рівня на рівень організації, а етична орієнтація стала не так експліцитною, як імпліцитною. Відповідно, зміщення аналітичного фокусу сприяло підвищенню інтересу дослідників до управлінських і стратегічних питань корпоративної соціальної відповідальності [3, с. 69].

Вивчення та дослідження надбань різними науковцями та практиками питань глибокого усвідомлення еволюції та логіки побудови теоретичних

концепцій розвитку корпоративної соціальної відповідальності має стати запорукою розробки та впровадження сучасних корпоративних проєктів для активізації соціальної відповідальності, повинні бути пронизані морально-духовними цінностями корпоративного громадянства та водночас прирощення соціальних ресурсів для сталого розвитку підприємств та бізнес-організацій.

Список використаних джерел:

1. Carroll A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: toward the moral management of organization stakeholders. *Business Horizons*. Vol. 34(4), p. 42.

2. Колот А. М. Сучасна філософія корпоративної соціальної відповідальності: еволюція поглядів // *Україна: аспекти праці*. 2013. № 8. С. 3-7.

3. Ming-Dong P. L. (2008). A review of the theories of corporate social responsibility: its evolutionary path and the road ahead. *International Journal of Management Reviews*, Vol. 10(1), p.69.

ГУРОВА ЄВГЕНІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*студентка 4 курсу історико-юридичного факультету
Херсонського державного університету*

МАЙНІНГ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Тема майнінгу та криптовалют згуртувала програмістів, економістів, правників та підприємців по всьому світу. Раніше на перший погляд це нагадувало досить ризиковане захоплення, але тепер ці технології абсолютно змінюють консервативні погляди на економіку та фінанси. В Україні все більш популярним стає видобуток криптовалюти та усі можливі види заробітку, що з нею пов'язані. Однак, правове регулювання для такої діяльності ще не визначене і не затверджене урядом.

Актуальність цієї теми підтверджується тим, що в березні 2018 року в Україні оголосили про намір класифікувати майнінг як вид економічної діяльності.

Проблемам сутності та розвитку криптовалют, їх видів, переваг та недоліків правового регулювання присвячені праці М. Ліхачова, Н. Поливки, М. Куцєвола, О. Шевченко-Наумової, А. Квітки, І. Лубенця та ін.

Поняття «криптовалюти» навіть сьогодні для більшості українців залишається невідомим. Хоча вперше термін «криптовалюта» почали використовувати після появи платіжної системи «Біткойн», яка була розроблена ще у 2009 р. Це цифрові монети, захищені від підробки, які можна зберігати в електронних гаманцях і переводити між гаманцями [1]. Безперечно, найбільшу цікавість та привабливість для інвестування

криптовалюта набула у 2016-2017 рр., коли «Біткойн» виріс у ціні (до долара США) у десятки разів. Найімовірніше, саме такий ріст збільшив відсоток активного майнінгу криптовалют в Україні.

На сьогоднішній день світове тлумачення Bitcoin у різних країнах відрізняється: одні вважають його валютою, інші товаром, ще інші взагалі вважають його незаконним активом. Така різноманітність поглядів ускладнює його визначення в українському законодавстві. Наразі криптовалюта в Україні не признана валютою чи будь-яким іншим засобом вираження вартості, активом чи товаром.

Отримати Bitcoin можна двома способами: придбати за звичайну валюту або просто створити. Купити Bitcoin можна на біржі (наприклад, MtGox і

BTC-E) або на торговельному майданчику, як-от німецький сайт bitcoin.de, за допомогою звичайної валюти, після чого вони потрапляють у віртуальний гаманець [2].

Для прикладу у Японії криптовалюта в образі біткоіна визнана законним платіжним засобом, законодавство США тлумачить її, як об'єкт права власності, а у Німеччині вона визначається, як товар. На сьогодні в Україні існує проект закону «Про обіг криптовалют в Україні», де криптовалюта визначається як об'єкт права власності. Це означає, що власники будуть нести додаткове податкове навантаження при майнінгу та операціях з криптовалютами. Згідно з цим законопроектом державне управління обігом криптовалют буде здійснюватися НБУ, а держава не несе зобов'язань і не відшкодовує втрати від знецінення цифрових грошей або від їх втрати із будь-яких причин. Єдиним засобом обміну криптовалюти на інші цінності має стати криптовалютна біржа, порядок створення якої має бути визначений Національним Банком України. Допоки цей законопроект не буде прийнятий, будь-яка діяльність із криптовалютами в Україні буде вважатися позазаконною [3].

Незважаючи на різне ставлення окремих держав до Bitcoin, криптовалюта існує та ефективно функціонує саме як гроші, що мають певні особливості (відсутність емісійного центру, анонімність платежів, відсутність забезпечення реальної вартості тощо) [4, с. 211 – 212]. Як зазначає НБУ, основною проблемою є те, що цифрові валюти характеризуються псевдонімністю, децентралізованістю та захищеністю за допомогою програмних кодів, що ускладнює відстеження транзакцій і осіб які здійснюють їх [5].

Широке поширення віртуальної валюти також підвищує потенційні ризики в сфері протидії легалізації доходів отриманих злочинним шляхом. Системи віртуальних валют доступні через Інтернет, в тому числі з мобільних телефонів і можуть використовуватися для здійснення транскордонних платежів та переказів грошових коштів. Крім того, віртуальні валюти, як правило, функціонують в рамках складної інфраструктури, що включає ряд осіб, котрі перебувають у кількох різних

країнах, що забезпечують перекази грошових коштів і здійснення платежів. Ця проблема посилюється стрімко мінливим і таким, що розвивається характером технологій і бізнес-моделей децентралізованих віртуальних валют, в тому числі зміною кількості і видів та функцій учасників, що надають послуги в рамках платіжних систем з використанням віртуальної валюти [6].

Як зазначає більшість науковців, цілком очевидно, що розвиток сфери криптовалют і надалі буде породжувати спірні відносини, які потребують вирішення та захисту прав фізичних та юридичних осіб. Один з небагатьох на сьогодні виразів офіційної позиції держави щодо правового статусу криптовалюти в Україні сформульовано у листі НБУ від 08.12.2014 № 29-208/72889 [7]. Суть цієї позиції зводиться до того, що випуск віртуальної валюти Bitcoin не має будь-якого забезпечення та юридично зобов'язаних за нею осіб, не контролюється державними органами влади жодної із країн. Отже, Bitcoin є грошовим сурогатом, який не має забезпечення реальної вартості. У Верховній Раді України було зареєстровано два законопроекти: Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні № 7183 від 06.10.2017 [8] та Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні: Проект № 7183-1 від 10.10.2017 [9].

Як зазначають вчені, аналізуючи зазначені вище законопроекти, у більшості своїх праць, проекти надають визначення таких понять як криптовалюта, криптовалютна біржа, криптовалютний кошик, криптовалютні транзакції, система блокчейн, майнінг, винагорода системи блокчейн тощо. Відмітною рисою законопроекту 7183-1 є те, що він робить акцент на стимулюванні, причому не лише ринку криптовалют та їх похідних, але й діяльності з видобування криптовалют в Україні. Ще однією особливістю проекту 7183-1 є визначення системи регулювання діяльності фінансових установ на ринку криптовалют та контролю за її провадженням, яка за задумом має складатися з державного та самоврядного регулювання та контролю, які проводяться у порядку, визначеному законодавством.

Отже, інструменти регулювання криптовалют різняться за регіонами та країнами. Хоча майбутнє криптовалюти не визначене, вона працює на такій системі, що в перспективі може стати основою майбутнього світу «розумних речей». У сучасних умовах криптовалюта претендує на рівні можливості й статус разом зі звичайними грошовими одиницями, тому дане питання потребує детального та глибокого дослідження з правової точки зору: необхідно визначити правовий статус та розробити найбільш досконалу схему обігу криптовалют в державі. За допомогою цього Україна зможе динамічно розвиватись не лише в господарсько-економічній, а і в інвестиційній діяльності та «на рівних» з іншими розвиненими країнами світу.

Список використаних джерел:

1. Криптовалюта: що це таке і які перспективи її поширення – думка експертів // Гроші в кредит. – 2017. – Режим доступу : www.groshi-v-kredit.org.ua/kryptovalyuta-schotse-take-i-yaki-perspektyvy-jiji-poshyrennya-dumka-ekspertiv.html.
2. Дубенська О. Біткоїн: валюта майбутнього? / О. Дубенська. – Реальна економіка. – Режим доступу : www.real-economy.com.ua/publication/22/38542.html.
3. Біліченко М. В. Bitcoin – сучасний стан регулювання в Україні / М. В. Біліченко. – Режим доступу : www.kneu.edu.ua/userfiles/Credit_Economics_Department/news/zbir2018.pdf.
4. Рядінська В. О. Фінансово-правова природа Bitcoin та їх обіг в умовах правової невизначеності / В. О. Рядінська // Вороновські читання (Фінансове право : сучасний стан та перспективи) : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 5 жовтня 2016 р. / редкол. : А. П. Гетьман, М. П. Кучерявенко, Н. Ю. Пришва [та ін.]. – К. : Асоціація фінансового права України, 2016. – 304 с.
5. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua/control/uk/index.
6. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму. – Режим доступу : www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161125/zvit_ukr.pdf.
7. Щодо віднесення операцій з «віртуальною валютою» / криптовалютою «Bitcoin» до операцій з торгівлі іноземною валютою : Лист НБУ від 08.12.2014 № 29-208/72889 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14.
8. Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні : проект № 7183 від 06.10.2017 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу : www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684.
9. Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні : проект № 7183-1 від 10.10.2017 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу : www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710.

ДАЙРАБАЕВА ГУЛАНДА БЕГАЛИЕВНА

*канд. филос. наук, доцент, доцент кафедры «Общественные науки»
Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави*

МАЛДЫБЕК АКМАРАЛ ЖУМАГУЛОВНА

*канд. филос. наук, доцент, доцент кафедры «Общественные науки»
Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави*

ТОЛЕРАНТНОЕ СОЗНАНИЕ КАК ВЕКТОР МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО СОЗНАНИЯ

Современный этап развития высшего образования характеризуется устойчивой тенденцией к расширению масштабов подготовки специалистов. Это связано с тем, что изменяющееся общество, новые направления в молодежной политике требуют более значительных конструктивных преобразований не только в теории воспитания, но и в содержании, формах и методах педагогической работы с молодежью. В основе воспитательной работы со студентами высших учебных заведений лежит программный документ Президента Республики Казахстан Н. А. Назарбаева «Взгляд в будущее: Модернизация общественного сознания», обозначенный процесс затрагивает, прежде всего, вопросы, связанные с формированием новой модели сознания и мышления, которые составляют основу духовного возрождения казахстанской нации. Поскольку Казахстан является многонациональным государством, немаловажным фактором в решении данных проблем является вопрос воспитания толерантного сознания [1].

Критерием уровня культуры человека и общества, гармоничного сосуществования с самим собой и другими считается на сегодняшний день степень толерантности народа. Для достижения мирового уровня в отечественной системе образования среди многочисленных шагов и методов, направленных на глубокие знания, с творческим подходом к делу, придается особое значение воспитанию креативной, толерантной личности[2].

Анализ многочисленных источников, проведенный по данной теме, позволил сделать вывод, что проблемы толерантности и межкультурного взаимодействия представляют собой многогранные аспекты для исследований, актуальность и практическая значимость которых резко возросли в связи с глобализацией процессов, происходящих в политической, экономической, социальной сферах, стремлением человечества к созданию общепланетарной цивилизации и в то же время ростом региональных и локальных конфликтов на этно-конфессиональной почве. Толерантность как качество личности, которая противопоставляется стереотипности и авторитаризму, считается необходимой для успешной адаптации к новым неожиданным условиям [3]. Толерантность понимается как фактор, стабилизирующий личность и

направляющий межличностные отношения в обществе в мирное русло, связывающий людей с традициями, нормами культуры. Это особо важно в столь бурный и непредсказуемый период нашего развития, когда надо готовить подрастающее поколение к жизни в быстро и резко меняющихся условиях, поэтому необходима толерантная готовность к изменениям. Понимая, что в Европе данная проблема обсуждается в течение многих веков, и то, что этот процесс наложил свой отпечаток на сознание европейцев, мы, используя данный опыт, не должны его слепо копировать. Следовательно, воспитание толерантности должно строиться с учетом собственных отечественных реалий, особенностей региональных традиций и культуры, а так же готовности сознания людей к тем или иным изменениям с учетом особенностей объективно сложившихся условий [4].

Повышенная агрессивность и конфликтность в молодежной среде является одной из наиболее острых проблем не только для современного Казахстана, но и мирового сообщества в целом. Следовательно, формировать толерантное сознание у молодежи необходимо через приобщение к достояниям культуры и переход от сегодняшней антикультуры насилия к новой культуре, основанной на всеобщих ценностях, уважении, толерантности [5].

Основа толерантности и возможное пространство её динамики, лежат и действуют, прежде всего, в опыте личности. Поэтому и воспитание толерантности – это, с педагогической точки зрения, целенаправленная организация позитивного опыта толерантности, то есть целенаправленное создание условий, требующих взаимодействия с другими. При этом происходит взаимное обогащение опыта толерантности, что создает эмоционально-интеллектуальную и нравственную сферу, способствующую приобретению положительного опыта отношений и общения.

В качестве факторов воспитания толерантности Бахчиева О. А. выделяет просвещение – процесс, в ходе которого человек знакомится с историей своей культуры, этноса, осваивает моральные правила взаимоотношений и взаимодействия с другими людьми, и обучение толерантности, включающее в себя серию психолого-педагогических тренингов, которые выполняют следующие задачи: знакомство с понятиями толерантности, толерантного поведения, толерантного сознания; стимулирование собственных поисков и активности в освоении данных понятий; обучение толерантному поведению и взаимодействию [6].

Обобщая вышеизложенное в нашем исследовании основополагающим является гуманистический подход, который предполагает:

– равноправие взглядов в рамках единой гуманистической системы ценностей при сохранении культурных и этнических особенностей;

– равнозначность традиций и творчества, признание необходимости изучения и использования учений прошлого и возможности духовного открытия в настоящем и будущем, взаимообогащающего диалога между традиционалистами и новаторами;

– равенство людей, социокультурный прагматизм вместо демагогических споров об основаниях ценностей, диалог и подвижничество вместо индифферентности [7].

На основании вышеизложенного можно сделать выводы о том, что:

– образовательная стратегия должна распространять позитивный подход к этническим вопросам и предотвращать любые проявления расизма, шовинизма, национальных стереотипов через создание доброжелательной атмосферы в студенческих коллективах, акцентируя внимание на то, что объединяет представителей разных этносов (культурное наследие, вклад в развитие науки, искусство, государство, позитивные черты характера);

– образовательная стратегия должна реализовывать идею привития студенческой молодежи открытых и уважительных отношений к другим людям, понимания возможности многовариантного человеческого бытия в разнообразных, отличных друг от друга культурных, религиозных и социальных сферах;

– образовательная стратегия должна способствовать созданию благоприятного микроклимата культурного, межэтнического взаимопонимания, в котором каждый студент, независимо от этнической принадлежности, чувствует себя комфортно, защищено и способен к открытому взаимодействию с миром [8].

Исходя из проведенного анализа и учитывая, что в современном Казахстане идеи воспитания толерантности входят в число приоритетов государственной политики, мы пришли к выводу, что культурологическая составляющая должна быть поставлена в центр всего воспитательного процесса.

Список использованной литературы:

1. Назарбаев Н. А. Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания / Н. А. Назарбаев // Казахстанская правда. – 2017. – 12 апреля. – С. 1.

2. Булекбаев С. К истокам тюркской толерантности / С. Булекбаев // Мысль: Республиканский научно-политический журнал. – 20.01.2014. – Режим доступа : www.w1.c1.rada.gov.ua.mysl.kazgazeta.kz/?p=1724.

3. Формирование культуры толерантности и религиозной терпимости стало актуальной проблемой нового века // Казахстанская правда. – 2013. – 15 марта. – С. 3 – 4.

4. Абдуразакова Д. М. Развитие толерантного сознания: культурно-педагогический аспект / Д. М. Абдуразакова // Вестник Московского государственного университета культуры и искусств. – 2008. – 5. – С. 69 – 73.

5. Тусупбекова Л. На принципах согласия, толерантности и единства в многообразии / Л. Тусупбекова, В. Курятов. – Режим доступа : www.old.kostanayagro.kz.

6. Бахчиева О. А. Формирование терпимости – основа духовно-нравственного развития общества / О. А. Бахчиева // СОТИС – социальные технологии, исследования. – 2008. – № 2. – С. 41 – 43.

7. Амандыкова С. К. Межэтническая толерантность: теоретико-правовые основы / С. К. Амандыкова, К. Цомплак, Д. К. Рустембекова // Вестник КарГУ. – 2014.

8. Бережная М. С. Развитие толерантного сознания личности в социокультурном пространстве образования и искусства / М. С. Бережная // Философские науки. – 2008. – № 4. – С. 58 – 68.

ДЕГТЯРЁВ ДМИТРИЙ ВЛАДИМИРОВИЧ

студент 4 курса специальности «Государственное управление и экономика», факультета управления Института управленческих кадров Академии управления при Президенте Республики Беларусь

УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ КОНСАЛТИНГ КАК ИНСТРУМЕНТ ЭФФЕКТИВНОГО СОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

Информационный «бум», глобализация, научно-технический прогресс, изменяющийся характер труда, обуславливают становление новой экономики, предполагающей, что современный управленец обязан выступать в роли «инноватора», обладать глубокими теоретическими знаниями и практическими навыками, стремиться к устойчивости управляемой системы [1, с. 89].

Однако, не всегда собственный персонал имеет необходимые компетенции в области менеджмента, а профессиональная переподготовка и адаптация к постоянно изменяющимся условиям внутренней и внешней среды могут вызвать значительные финансовые трудности для экономики организации. Решением для сложившейся ситуации является привлечение профессиональных консультантов в области управления с целью оказания постоянной практической помощи высшему и среднему звену менеджмента при решении различного рода вопросов, касающихся организационных и экономических преобразований компании.

На сегодняшний день консалтинг определяется в большинстве случаев как вид профессиональной помощи при решении проблем заказчика с применением квалифицированной помощи внешних консультантов. С этой точки зрения управленческий консалтинг, не отличается от бухгалтерских услуг, услуг риелторов, охранных и прочих услуги. Однако изменение характера ведения бизнеса в Республике

Беларусь и зарубежных странах определяет необходимость рассмотрения современной роли и значения управленческого консалтинга.

В белорусском законодательстве нет ни определения термина «консалтинг», ни четкой классификации консалтинговых услуг. А вот само понятие «консалтинг» (от англ. Consulting – консультирование) широко используется в белорусском деловом языке. Консалтинг – это предоставление консультационных услуг по решению той или иной проблемы заказчика на основе исследования и анализа конкретной ситуации [2, с. 101].

Ввиду отсутствия специального нормативного акта, который бы определял содержание и классификацию консалтинговых услуг, ученые и практики принимают во внимание опыт международных консалтинговых компаний и пытаются самостоятельно, каждый по-своему систематизировать знания в этой сфере (таблица 1).

Таблица 1

Международная классификация консалтинговых услуг

Вид консалтинга	Услуги
Менеджмент-консалтинг	Консалтинг, направленный на улучшение управленческих участков деятельности компании: разработка и сопровождение инвестиционных проектов, управление бизнес-процессами, определение эффективности системы управления, управления нововведениями, аутсорсинг
Стратегический консалтинг	Консалтинг, направленный на улучшение стратегического положения компании: стратегическое планирование, технологическое планирование, PR-консалтинг, маркетинговая стратегия, логистика, дистрибуция, финансовая стратегия, юридический консалтинг
ИТ-консалтинг	Консалтинг в области информационных технологий по улучшению организации хранения, обновления, распространения и уничтожения информации: разработка, анализ, внедрение и сопровождение ИТ-систем
HR-консалтинг	Консалтинг в сфере человеческих ресурсов: рекрутинг, разработка и управление мотивацией персонала, кадровый учет

Источник: собственная разработка автора на основе [3, с. 137].

Учитывая предложения консалтинговых компаний, представленных на белорусском рынке, можно условно выделить следующие виды консалтинговых услуг (таблица 2).

Приведенная выше таблица отражает многообразие видов консалтинговых услуг, которое стремительно развивается на белорусском рынке. Следует подчеркнуть, что спектр консультационных услуг, представленный на рынке деловых услуг (консалтинговый сервис), является одним из критериев уровня развития рыночных отношений в экономике той или иной страны.

Непосредственно управленческий консалтинг является деятельностью, направленной на преобразование опыта и навыков специалистов по менеджменту в технологии разрешения проблем управления в компаниях. Однако, невзирая на постоянное развитие

технологий решения проблем в сфере управления специалисту по консалтингу приходится разрабатывать специфическое, уникальное решение. Именно по этой причине управленческий консалтинг является креативной деятельностью, обладающей значительной инновационной составляющей. В этом и состоит внутренняя природа и особая роль управленческого консалтинга.

Таблица 2

Белорусская классификация консалтинговых услуг

Управленческий консалтинг, или менеджмент-консалтинг	Бизнес-анализ и экономический анализ, оценка эффективности функционирования системы управления, разработка управленческих решений, организационное построение бизнеса, финансовое управление, управленческий учет, аутсорсинг руководителей
Инвестиционный или проектный консалтинг	Подготовка, всесторонний анализ и сопровождение инвестиционных проектов; разработка бизнес-планов; помощь в поиске и подборе недвижимости для аренды или приобретения в собственность; надзор за строительством или капитальным ремонтом объектов недвижимости (в т. ч. подбор подрядчиков, получение необходимых согласований и разрешений) поиск покупателя корпоративных прав, помощь в продаже / покупке корпоративных прав; фандрайзинг (поиск источников финансирования) финансовый лизинг
Юридический консалтинг	Юридическое сопровождение при создании, регистрации, реорганизации и закрытии предприятий; представительство интересов; правовая поддержка в переговорном процессе; правовое обеспечение инвестиционной деятельности; юридическое сопровождение сделок по недвижимости и проектов по капитальному строительству; правовое обеспечение внешнеэкономической деятельности; предоставление правовых консультаций; подготовка проектов договоров, составление юридической документации; проведение правовой экспертизы юридических документов; дью-диллидженс (юридический аудит); комплексное юридическое сопровождение предприятия
Кадровый консалтинг или HR-консалтинг	Услуги по поиску, подбору и оценке высококвалифицированных кадров; аутсорсинг кадрового делопроизводства; разработка систем мотивации (поощрение) персонала; консалтинг в области конфликтологии; оценка эффективности системы материального стимулирования и оплаты труда персонала и систем управления персоналом
Финансовый консалтинг или аудит-консалтинг	Аудит финансовой отчетности; ведение, восстановление бухгалтерского учета; налоговое планирование и оптимизация налогообложения; консультирование по вопросам бухгалтерского учета, финансовой отчетности и налогообложения; бюджетирования
Учебный консалтинг	Проведение конференций, курсов, семинаров, тренингов; введение методов деловой, ролевой игры и метода мастер-класса

Продолжение табл. 2

Информационно-технологический консалтинг или ИТ-консалтинг	Консультационные услуги по использованию информационных технологий; автоматизация офисов и документооборота, автоматизация бизнес-процессов, разработка и сопровождение специализированного программного обеспечения и баз данных; создание и сопровождение компьютерных систем и сетей; разработка веб-сайтов; оценка эффективности функционирования информационных систем (технологий)
Инжиниринг-консалтинг	Оценка технологических возможностей предприятия, подготовка производственного процесса, внедрение новых технологий
Маркетинговый консалтинг	Маркетинг-планирование анализ рынка; разработка ценовой политики; поиск контрагентов; оптимизация логистики
PR-консалтинг (рекламный консалтинг)	Формирование имиджа предприятия в глазах общественности, комплексные рекламные кампании, информационная поддержка, медиа-планирование
Фондовый консалтинг	Управление финансовыми ресурсами; оценка целостных имущественных комплексов, ценных бумаг, корпоративных прав, прав на объекты права интеллектуальной собственности, движимого и недвижимого имущества; размещение, приобретение и эмиссия ценных бумаг, брокерское обслуживание
Информационный консалтинг	Обработка данных, предоставление баз данных, нормативно-правовой, статистической и другой аналитической информации

Источник: собственная разработка автора

Консалтинг является «проводником» для внедрения теоретических и практических знаний в жизнь хозяйствующего субъекта, а также для появления новых инновационных решений с целью повышения конкурентоспособности организации на рынке.

Особое значение управленческого консалтинга проявляется в том, что с его помощью можно выявить причины стагнации в развитии компании и сформулировать основополагающие направления ее преобразования в рамках антикризисной программы [4, с. 55].

Таким образом, значение управленческого консалтинга для организации в динамично развивающемся рыночной среде проявляется, в том, он позволяет выявить слабые стороны ведения бизнеса, своевременно скорректировать направление развития компании, спрогнозировать изменения в его деятельности. Именно поэтому на современном этапе управленческий консалтинг является эффективным и необходимым инструментом социального развития как для отдельной организации, так и для общества в целом.

Список использованной литературы:

1. Фомишин С. В. Управленческое консультирование. Международный опыт / С. В. Фомишин, Ю. В. Чернов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2014. – 256 с.

2. Блинов А. О. Управленческое консультирование : учебник для магистров / А. О. Блинов, В. А. Дресвянников. – М. : Дашков и К°, 2013. – 212 с.

3. Энгвелл Л. Управленческое консультирование. Индустрия знаний, символический капитал или новая мода / Л. Энгвелла, М. Киппинг. – М. : Гуманитарный центр, 2017. – 416 с.

4. Гончаров М. И. Консалтинг в антикризисном управлении (теория и практика) / М. И. Гончаров, Г. А. Лемзяков. – М. : Экономика, 2015. – 245 с.

ДЯЧЕНКО ВАЛЕНТИН СЕРГІЙОВИЧ

здобувач кафедри економіки праці та соціального розвитку

Національного університету біоресурсів і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Поняття категорій «сталого розвитку», «економічна стійкість» виникли під час піку світової глобалізації, який співпав з появою проблеми обмеженості ресурсів, що стала наслідком глобальних енергетичних криз 1973 та 1979 років. З метою розробки заходів щодо нейтралізації загроз і викликів шляхом міжнародного співробітництва у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру, що сприяють забезпеченню сталого розвитку і було створено Організацію Об'єднаних Націй (далі – ООН).

Декларація Конференції ООН по проблемам навколишнього середовища людини (16.06.1972 р., м. Стокгольм), Програма дій з подальшого впровадження Порядку денного на XXI століття (1997 р.), Декларація Всесвітнього самміту ООН зі сталого розвитку (2002 р., Йоханнесбург), відповідно до якої розроблено План дій (англ. Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development), Програма «Трансформування нашого світу: програма Сталого розвитку до 2030 року» [5], що містить 17 цілей, окреслили передумови сталого розвитку. 15 вересня 2017 року Уряд України представив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» [4], яка визначає базові показники для їх досягнення.

З урахуванням того, що сільськогосподарські землі становлять станом на 1 січня 2017 року 70,8 % території України, розроблено План заходів (19.07.2017 р.) з реалізації Концепції розвитку сільських територій (23.09.2015 р.).

Стратегією сталого розвитку «Україна-2020» [3] передбачено здійснення реформи сільського господарства, адже сталий розвиток держави, її регіонів та сталий розвиток агропромислового комплексу

утворюють систему (рис. 1), що формує підґрунтя для формування економічної стійкості сільськогосподарських підприємств – базового чинника розвитку економіки сільських територій.

Рис. 1. Система взаємодії сталого розвитку держави, її регіонів та АПК

Джерело: розроблено автором

Саме тому необхідно розробити комплексний механізм забезпечення економічної стійкості сільськогосподарських підприємств, складовими якого є : політичний, правовий, організаційний, мотиваційний, ресурсний, соціальний механізм передбачення ризиків, механізм наукового забезпечення тощо.

Правовий механізм функціонування сільськогосподарських підприємств, що повинен сприяти забезпеченню їх економічної стійкості, формується шляхом Законів України та підзаконними нормативно-правовими актами.

Важливим чинником формування економічної стійкості сільськогосподарських підприємств є вдале задіяння економічного механізму – сукупності фінансово-економічних управлінських методів, інструментів та стимулів, що формуються виходячи із базових функцій і принципів економічної політики та спрямовуються на досягнення визначеної мети, нейтралізації загроз та усунення негативних наслідків [1, с. 421].

Складовими ресурсного механізму є : економічний, кадровий та інформаційний.

Зокрема, механізм управління фінансовою стійкістю сільськогосподарського підприємства формується рядом складових (рис. 2).

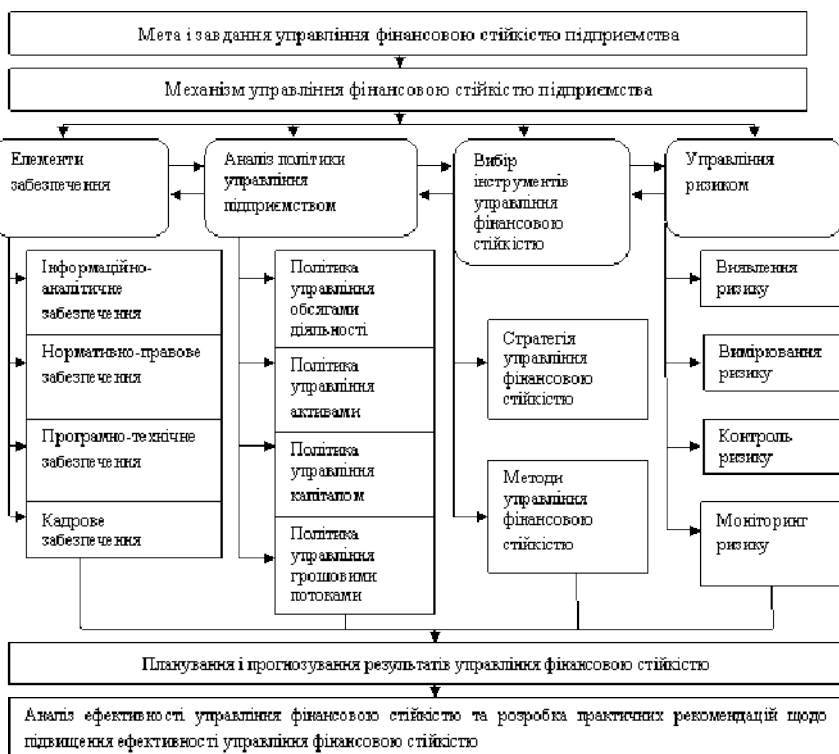

Рис. 2. Механізм управління фінансовою стійкістю сільськогосподарського підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Вдале задіяння організаційного механізму, як послідовності етапів детального аналізу, проектування та визначення системи цілей, продуманого виділення організаційних підрозділів і форм їх координації забезпечує оптимізацію виробничої діяльності, а відтак, сприяє формуванню економічно стійкого розвитку сільськогосподарського підприємства.

Соціальний механізм – сукупність соціальних елементів, процесів і закономірностей у їх логічному взаємозв'язку, через яку суб'єкт управління в процесі формування стратегії сільськогосподарського підприємства та прийняття управлінських рішень, враховує потреби, інтереси та цілі працівників – є важливою передумовою забезпечення сприятливого корпоративного клімату, що сприяє залученню професіоналів та стабільності трудового колективу.

Мотиваційні механізми, що забезпечують вмотивування працівників до діяльності, спрямованої на досягнення цілей, зокрема, забезпечення економічно стійкого розвитку сільськогосподарських підприємств, у тому числі шляхом надання державних пілг та дотацій на розвиток тваринництва, допоки не є ефективним.

Механізм управління ризиками сприяє передбаченню загроз і нейтралізації їх негативних наслідків. Використання його в процесі функціонування правового, організаційного й ресурсного механізмів забезпечення сталого розвитку забезпечить їх ефективність.

Аграрна політика держави, як комплекс заходів щодо вирішення конкретних економічних проблем, повинна сформувати та задіяти механізми регулювання виробництва, використання ресурсів, маркетингу продовольчих і промислових товарів, організації суспільних відносин на селі. Такі заходи сприятимуть подоланню кризової ситуації в агропромисловому виробництві, поліпшенню соціально-економічних умов життя та праці українських селян на рівні розвинутих країн, забезпеченню конкурентоспроможності агропромислового виробництва на світовому аграрному ринку, а відтак, забезпечать сталий регіональний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко [та ін.] ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.

2. Скляр Г. П. Механізм забезпечення фінансової стійкості підприємств споживчої кооперації та його удосконалення в умовах перехідної економіки / Г. П. Скляр // Українська кооперація : наук. електронний журнал. – Режим доступу : www.ukrcoop-journal.com.ua/2010-3/num/Cskljjar.htm.

3. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020». – Режим доступу : www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015.

4. Цілі сталого розвитку: Україна : національна доповідь. – Режим доступу : www.zoda.gov.ua/article/2353/natsionalna-dopovid-tsili-stalogo-rozvitku-ukrajina.html.

5. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. The United Nations Summit on Sustainable Development 2015. – Access mode : www.sustainabledevelopment.un.org/post2015/.

ЕРМАКОВА ЭЛЕОНОРА ЭРИХОВНА

ст. преподаватель кафедры управления экономики и финансов инженерно-экономического факультета заочного образования Брестского государственного технического университета

ОСОБЕННОСТИ МЕХАНИЗМА ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ РЫНКА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Мировой опыт развития рыночной экономики показывает, что рынок интеллектуальной собственности является одной из важнейших составляющих общеэкономического рыночного механизма. Формирование и развитие рынка интеллектуальной собственности является одним из важнейших условий использования интеллектуального потенциала страны и увеличения доли коммерциализации объектов интеллектуальной собственности (ОИС).

Отличительной особенностью этого рынка является то, что научная деятельность является специфической отраслью экономики, продукция этого рынка уникальна, рынок сравнительно молодой. Кроме этого можно перечислить и основные специфические особенности рынка интеллектуальной собственности: для рынка ИС характерна высокая норма прибыли и низкая конкуренция; рынок ИС малоэластичный, т.к. объекты ИС обладают новизной и, как привило, не имеют аналогов; на рынке ИС используются специфические формы и методы продажи; рынку ИС свойственна высокая волатильность и, соответственно, высокий уровень риска.

Спрос определяется потребностью предприятий в виде запросов к проведению научно-исследовательских работ, в соответствии с которыми высшие учебные заведения выполняют фундаментальные исследования, опытно-конструкторские разработки и создают научно-техническую продукцию.

Среди основных факторов, влияющих на спрос новых технологий на рынке ИС можно выделить следующие: наличие или формирование экономики инновационного типа; существующие на современном уровне развития научно-технического прогресса потребности в создании инновационной продукции; состояние информационно-коммуникационной среды.

Предложение на рынке интеллектуальной собственности формируется из числа патентных и беспатентных ОИС. Количественному измерению предложения ОИС служит патентная статистика. Она базируется на данных о регистрации объектов промышленной собственности, выступающих результатом научных исследований и разработок и являющихся результатом интеллектуальной деятельности.

Предложение интеллектуальной собственности определяется степенью развития образования и науки. Значимыми факторами,

влияющими на предложение объектов интеллектуальной собственности, являются: финансирование науки и разработок; наличие инфраструктурной базы и возможности её развития; квалификация кадров, занятых в инновационной сфере, возможности их подготовки и переквалификации; правовая защита результатов интеллектуальной деятельности; материально-техническая составляющая в инновационной сфере; состояние государственно-частного партнёрства в сфере производства.

Особенностью соотношения спроса и предложения на рынке интеллектуальной собственности является возможность ситуации, когда спрос отсутствует, так как научная мысль обгоняет экономическую потребность общества. В этом случае можно говорить о потенциальном спросе – спросе на ОИС с учётом перспектив развития конъюнктуры рынка, состояния экономики и тенденций её развития.

Цена ОИС определяется рыночным спросом, а преимущества новой технологии определяются через спрос на продукцию, производимую при использовании данной технологии.

Оценка интеллектуальной собственности считается сложной, не до конца решённой экономической проблемой. Существующие методологические подходы к оценке ОИС могут являться лишь базой для определения цены объекта. Цена прав на один и тот же ОИС может меняться в зависимости от влияния различных факторов: объёма передаваемых прав, сроков и территории использования ОИС, наличия конкуренции на данном рынке и других факторов. Таким образом, оценке ОИС характерна высокая степень индивидуализации сделок.

В отличие от обычных товаров потребительная стоимость изобретения определяется не только внешним видом и технико-экономическими характеристиками. Заложенные в ней новизна, изобретательский уровень, способность революционировать и поднимать на новую ступень процессы труда и обеспечивать на этой основе получение дополнительной прибыли составляет важную сторону их потребительной стоимости [1].

Конкуренция на рынке интеллектуальной собственности носит специфический характер. Если ОИС защищён патентом, то он может не иметь прямых конкурентов, но при этом возможна конкуренция аналогичных, близких по характеристикам объектов или появление более совершенного ОИС в период действия патента.

Конкурентоспособность объекта интеллектуальной собственности определяется по следующим основным признакам: степени правовой защиты; научно-техническому уровню (уникальные, прогрессивные, традиционные изобретения); степени престижности; востребованности рынком; стоимости.

Инфраструктура рынка интеллектуальной собственности может быть рассмотрена как система регулирования экономических отношений и как

структура формирования спроса и предложения. Инфраструктура рынка ИС включает организации, охватывающие весь цикл осуществления инновационной деятельности от генерации новых научно-технических идей до выпуска и реализации наукоёмкой продукции.

Таким образом, рынок интеллектуальной собственности, являясь составной частью экономической системы, представляет собой целый комплекс экономических, юридических, социальных и психологических отношений, связанных с реализацией объектов интеллектуальной собственности на основе рыночных принципов, т.е. на основе спроса и предложения, конкуренции. Основным принципом функционирования рынка ИС является принцип целесообразности, т.е. принцип соблюдения интересов всех участников рынка интеллектуальной собственности.

Процесс развития рынка интеллектуальной собственности можно наблюдать и анализировать по статистическим данным, содержащимся в годовых отчётах национальных патентных ведомств. В открытом доступе представлена информация о числе ежегодно заключаемых лицензионных договорах о передаче прав на использование объектов промышленной собственности, договорах об уступке (отчуждении) прав на ОИС, договоры франчайзинга. Эти сведения достаточно достоверно отражают количественную сторону и динамику развития внутреннего рынка лицензий в стране, поскольку они ориентированы на соблюдение обязательного порядка регистрации этих договоров в патентном ведомстве страны.

Однако, в целом рынок патентов остаётся непрозрачным. Участие страны на международном рынке интеллектуальной собственности можно оценить по показателям общего объёма экспорта и импорта высокотехнологичных товаров и услуг, по количеству полученных зарубежных патентов, по платежам по роялти. Информация о патентных сделках является конфиденциальной, цены объекта лицензии не разглашаются. Участники рынка интеллектуальной собственности не имеют возможности сравнивать цену лицензии с другими аналогичными интеллектуальными продуктами.

Важным условием развития рынка интеллектуальной собственности и повышения конкурентоспособности отечественных разработок является информационное обеспечение всех заинтересованных участников: организаций и предприятий, создающих научно-технические новшества и вовлекающие их хозяйственный оборот, патентовладельцев, государства.

Первостепенную роль в системе информационного обеспечения играют патентные ведомства, формирующие непрерывный поток информации о зарегистрированных объектах интеллектуальной собственности. Сбор, анализ и использование патентной информации относится к числу важнейших средств обеспечения эффективного управления информационными потоками в сфере интеллектуальной деятельности. Деятельность патентных ведомств выходит за рамки узкого

подхода к патентной работе, как к части процедуры подачи патентных заявок и отстаивания интересов в патентных спорах.

Сегодня этими организациями для содействия коммерциализации объектов интеллектуальной собственности создаются интернет-порталы поддержки инноваций, электронные площадки, биржи по торговле интеллектуальными продуктами.

В настоящее время многие патентные ведомства предоставляют пользователям возможность свободного поиска информации в патентных базах данных, однако патентные ведомства отличаются как объемом включенной информации, так и возможностями доступа к ней. Патентные базы могут иметь разные ретроспективные данные, отличаться степенью географического охвата, могут быть реферативными или полнотекстовыми и быть представлены на языке страны.

Решение проблем информационного обеспечения всех участников инновационного процесса, содействие практической реализации новых знаний, оказание информационной поддержки процессу трансфера технологий невозможно без создания и развития информационной инфраструктуры. В настоящее время с помощью информационных технологий создается единая среда для обмена патентной информацией, интерес к ней повышается. Очевидно, что доступ к информации в области промышленной собственности должен быть повсеместным, удобным и бесплатным.

Список использованной литературы:

1. Мухопад В. И. Рынок лицензий в экономике России: теория и практика лицензионной торговли / В. И. Мухопад. – М. : ИНИЦ «Патент», 2010. – 308 с.

ЗЕЛЁНАЯ АЛИНА МАКСИМОВНА

*студентка 2 курса Академии управления
при Президенте Республики Беларусь*

ПРОБЛЕМЫ МАРКЕТИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ

Интернет обещал блестящее будущее в сфере маркетинговых исследований для специалистов в этой области. Основатели GMI, компании, специализирующейся в предоставлении маркетинговых услуг, угадали важную тенденцию: большая часть исследований, как маркетинговых, так и социально-политических, со временем будет проводиться посредством интернета и (или) на онлайн-платформе [1]. И это можно объяснить следующими цифрами. По данным Internet World Stats, 4,157 млрд человек в мире пользуются интернетом [2], в отчете «Global Digital 2018» от We Are Social и Hootsuite – 4,021 млрд человек

[3]. Из них 53 % пользуются мобильным интернетом. Значительная часть роста пользователей была обусловлена более доступными смартфонами и мобильными планами данных, более 200 миллионов человек начали впервые пользоваться мобильным устройством в 2017 году, а две трети из 7,6 миллиардов жителей мира теперь имеют мобильный телефон [3]. Более 3 миллиардов человек во всем мире теперь используют социальные сети каждый месяц, причем 9 из 10 пользователей получают доступ к своим избранным платформам с помощью мобильных устройств [3]. Также, по данным We Are Social, количество пользователей социальных сетей в 2018 году составляет 3,196 миллиарда, что на 13 % больше, чем в прошлом году, а количество пользователей мобильных телефонов в 2018 году составляет 5,175 миллиардов, что на 2 % больше, чем 2017. По данным GlobalWebIndex, средний интернет-пользователь тратит около 6 часов каждый день с помощью устройств и услуг на базе интернета, что составляет примерно одну треть их жизни.

Интернет является удобной средой для оптимизации различных этапов маркетингового исследования – аккумуляции данных, собранных различными методами, их обработки, анализа и представления отчетов, т. к. он обеспечивает доступ к информации всем заинтересованным лицам и обмен ею в любое время и независимо от их географического расположения. Кроме того, Интернет является источником данных для анализов, таких как кабинетные исследования. Интернет как глобальная библиотека облегчает исследования, основанные на вторичных источниках, и это своего рода архив слов потребителей в чатах, дискуссионных группах, тематических веб-сайтах и корпоративных веб-сайтах. Через Интернет вы можете быстро найти много информации, но вы должны оценить их надежность, точность, своевременность и актуальность для потребностей исследователя.

Однако маркетологи, которые планируют развивать исследования с использованием интернета, должны принимать во внимание также и недостатки, связанные с этим новым инструментом.

Наиболее часто используемый, а также самый старый метод маркетинговых исследований с использованием Интернета – онлайн-опрос. Компании, которые используют интернет-опросы, никогда не знают, кто их заполнит. Это может привести к отсутствию представления целевой аудитории в онлайн-опросе. Например, компания по продаже одежды для скидок может в основном продавать женщинам в возрасте от 18 до 35 лет с определенным годовым доходом. Но люди, которые отвечают на опрос, могут быть не от целевой клиентской базы. Не имея возможности идентифицировать респондентов, неправильные люди могут участвовать в онлайн-опросе, искажая результаты опроса с информацией, которая не распространяется на магазин или его клиентскую базу. Исследование интернет-маркетинга не обеспечивает случайную выборку целевой аудитории, что ограничивает полезность результатов. Все опросы

онлайн-маркетинга включают ответы от тех, кто посещает ваш сайт, и решили нажать на опрос. Например, исследователи телефонов могут называть каждого четвертого человека в списке клиентов во время опроса, предоставляя каждому клиенту равные шансы быть включенными в опрос. Напротив, ответы на Интернет-опрос могут происходить быстро и беспорядочно и заполняться любым, кто посещает сайт. Иногда компания может достичь квоты онлайн-опроса всего за несколько часов, но данные при этом могут оказаться бесполезными.

Повышение доверия к исследовательской деятельности в Интернете и обеспечение над ней контроль – это предварительный отбор респондентов и материала для мотивации участников. Одним из примеров проводимых исследований являются онлайн-панели потребителей или исследования группы респондентов, которые были завербованы и согласились принять участие в различных исследованиях онлайн [4]. Перед тестом респонденты, отвечающие предположениям теста, выбираются среди зарегистрированных участников. Участники панели обычно получают вознаграждение в финансовом отношении или очки, которые впоследствии заменяются на вознаграждение.

Технические проблемы могут помешать респондентам заполнять онлайн-опросы, в отличие от телефонных интервью или личных бесед. Например, экран компьютера респондента может зависнуть, когда он заполняет вопросник, или какое-то другое непредвиденное событие может помешать интернет-сервису. Следовательно, респондент не сможет завершить интернет-опрос. Еще одна проблема для компании, которая заказала исследование, заключается в том, что многие интернет-опросы не отфильтровывают двойные записи. В результате исследователям может потребоваться присвоить каждому идентификатору специальный идентификационный номер. Специальный идентификатор позволит респонденту заполнить вопросник только один раз.

Интернет-опросники часто бывают короткими и простыми, поскольку технологические ноу-хау компании могут быть слишком ограниченными для более сложных обследований. Респонденты также могут потерять интерес к интернет-анкетам и прекратить заполнять их до их завершения. Интернет-опросы, представленные через всплывающие окна, могут раздражать клиентов, заинтересованных в покупке, выступая в качестве барьера для услуги или продукта, в котором они заинтересованы. Простой всплывающий опрос может заставить их заручиться с сайта в целом и искать конкурентов, которые делают покупки легкими.

Таким образом, можно сделать вывод, что нельзя недооценивать сеть интернет в качестве инструмента маркетингового исследования, так как такой вид исследования имеет ряд важных преимуществ, что ставит его на планку выше, чем остальные виды. Однако необходимо учитывать все недостатки данного метода и стремиться минимизировать все его минусы.

Список использованной литературы:

1. Шашкин А. В. Интернет как инструмент и платформа маркетинговых исследований / А. В. Шашкин // Интернет-маркетинг. – 2006. – № 4. – С. 1 – 5.
2. Internet usage statistics The Internet Big Picture. – Режим доступа : www.internetworldstats.com/stats.htm.
3. Kem S. Digital In 2018: World's Internet Users Pass The 4 Billion Mark / S. Kem // Special report. – 2018.
4. Evans Joel R. The value of online surveys / R. Evans Joel. – Режим доступа : www.researchgate.net/publication.

КАЗАРЯН ГЕНРИХ ГЕНРИХОВИЧ

к. е. н., доцент кафедри менеджменту освіти ДНЗ «Інституту менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України

КАЗАРЯН ОЛЕКСАНДРА ГЕНРИХОВНА

аспірант Одеського національного економічного університету

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПРИВАТНО-ДЕРЖАВНОГО ПАРТНЕРСТВА

Діюча в Україні система соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю є недостатньо ефективною. Це спричинено у деякій мірі тим, що відповідні соціальні послуги надаються в стаціонарних інтернатних установах та закладах обслуговування, які перебувають під контролем та управлінням держави, що унеможливує реалізацію їх можливості повноцінно інтегруватись в суспільство. З метою оптимізації системи соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю передбачається: забезпечити поступовий перехід від утримання осіб в стаціонарних інтернатних установах до фінансування витрат на безпосереднє надання таких соціальних послуг особам з інвалідністю у місцях зручних для їх перебування; запровадити уніфіковану систему мінімальних (обов'язкових) стандартів соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю, у т.ч. розрахунку вартості такого забезпечення [1].

Отже, визначаючи основні підходи до реформування системи соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю в Україні, акцентуємо увагу на необхідності запровадження державно-приватного партнерства, що забезпечить надання якісних соціальних послуг особам з інвалідністю та дасть можливість отримувати, за бажанням, відповідну допомогу як у державних закладах, так і в приватних. В Україні протягом тривалого часу формуються правові засади для розвитку окремих форм державно-приватного партнерства у більшості сферах суспільного життя. Законодавчу базу розбудови такого партнерства визначає нормативно-правові, соціально-економічні й організаційно-функціональні засади

взаємодії держави та приватних партнерів, регулює відносини, які пов'язані з підготовкою, виконанням і розторгненням договорів, що підписуються в рамках проектів державно-приватного партнерства, а також встановлює гарантії дотримання прав й законних інтересів сторін таких договорів.

Державно-приватне партнерство має спільні риси з іншими формами розподілу функцій і передачі державою окремих із них стороннім організаціям, серед яких державні закупівлі, аутсорсинг тощо. Однак, особливістю проектів ДПП є те, що їх взаємовигідність базується на спільній зацікавленості партнерів в ефективному використанні ресурсу у вигляді бюджетів усіх рівнів на кожній стадії життєвого циклу проекту.

За роки реформ у вітчизняній економіці істотно скоротився державний сектор, а функції управління стратегічними об'єктами життєзабезпечення поступово передаються приватному бізнесу. В цих умовах украй важливо перейти до стратегічного партнерства з приватним сектором, сформувати таку систему відносин, що забезпечуватиме раціональне поєднання вільної конкуренції із заходами державного регулювання з метою обслуговування соціально-економічних інтересів суспільства та інвалідів зокрема.

Такі кроки, як розроблення нових обґрунтованих управлінських рішень, упровадження якісно нового інструменту їх функціонування, зокрема ДПП у сфері забезпечення осіб з інвалідністю, дадуть змогу розв'язати пріоритетні завдання довгострокового розвитку країни, створити необхідні умови для прискорення зростання національної економіки. Укладення договору в рамках державно-приватного партнерства здійснюється органом, який прийняв рішення про здійснення державно-приватного партнерства, тобто уповноваженим органом місцевого самоврядування, а контроль за виконанням таких договорів здійснюють органи місцевого самоврядування, їх посадові особи відповідно до їхніх повноважень у порядку, встановленому законом.

На нашу думку, на законодавчому рівні необхідно зобов'язати органи місцевого самоврядування погоджувати свою діяльність в сфері реалізації проектів державно-приватного партнерства, що передбачають надання державної підтримки, з відповідними центральними органами виконавчої влади. Аналіз поточної ситуації інституційного середовища соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю на основі моделей державно-приватного партнерства дозволяє зробити висновок про існування зavelикої кількості державних органів та майже повної відсутності міжвідомчої координації у даній сфері. В окремих випадках ускладнюється визначення державного партнера на початковому етапі та на етапі виконання проектів державно-приватного партнерства через те, що окремі повноваження та функції державних органів та органів місцевого самоврядування у частині управління державним майном та активами регулюються різними нормативно-правовими актами.

Проведений аналіз свідчить про вкрай низький рівень інституційної спроможності державних органів і приватного сектору до реалізації проектів державно-приватного партнерства. Поточний стан характеризується низьким рівнем міжособистісної довіри, довіри громадян до органів державної влади, громадських та політичних організацій, несформованістю ідеології партнерства у суспільстві, недооцінкою фахівцями органів державної влади і місцевого самоврядування потенціалу проектів державно-приватного партнерства, недостатньою обізнаністю суспільства у перевагах і ризиках застосування механізмів державно-приватного партнерства, недостатнім кадровим забезпеченням центральних органів влади та місцевого самоврядування фахівцями у сфері державно-приватного партнерства, недостатнім рівнем фінансування реального сектору економіки тощо [6].

Список використаних джерел:

1. Казарян Г. Г. Методологічні підходи до формування системи соціально-економічного забезпечення осіб з обмеженими фізичними можливостями / Г. Г. Казарян, Р. В. Гришова // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України – 2018. – № 5. – С. 105 – 114.

2. Мищак І. М. Особливості інституційного регулювання соціально-економічного забезпечення осіб з обмеженими фізичними можливостями // І. М. Мищак, Г. Г. Казарян // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2018. – № 4. – С. 78 – 85.

3. Гришова І. Ю. Інституційні регулятори соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю на ринку медичних послуг України / І. Ю. Гришова, Т. Л. Шестаковська // Економічний аналіз : зб. наук. пр. / Тернопільський національний економічний університет ; редкол. : О. В. Ярошук (голов. ред.) [та ін.]. – Тернопіль : Вид.-поліграфічний центр «Економічна думка», 2017. – Т. 27 (3). – С. 242 – 248.

4. Гришова І. Ю. Інфраструктурне забезпечення потреб інвалідів на ринку медичних послуг України / І. Ю. Гришова, Т. Л. Шестаковська // Економічний аналіз : зб. наук. пр. / Тернопільський національний економічний університет ; редкол. : О. В. Ярошук (голов. ред.) [та ін.]. – Тернопіль : Вид.-поліграфічний центр «Економічна думка», 2017. – Т. 27 (4). – С. 321 – 330.

5. Гришова І. Ю. Державна політика щодо реалізації механізмів управління інноваційним розвитком освіти та науки в Україні / І. Ю. Гришова, І. Б. Якайтис // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2018. – № 2. – С. 87 – 93.

КАНЕВСЬКИЙ А.

магістр з управління засобами людськими,

Регіональний координатор проектів EWL Group, м. Вроцлав, Польща

РЕШЕТНІЧЕНКО АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

д. філос. н., професор, професор кафедри соціальних комунікацій,

філософії та соціально-політичних дисциплін

Університету митної справи та фінансів

КОМУНІКАТИВНІ ЗАСОБИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Декларативно проголошений курс на кардинальні реформи базових сфер життєдіяльності суспільства і далі продовжує супроводжуватись відсутністю як власне концепції, так і стратегії розвитку процесів децентралізації на тлі подальшого падіння рівня довіри до органів усіх гілок влади, процвітанням корупції, хабарництва, здирництва та неонепатизму. Особливо деструктивно на цьому тлі виглядають органи законодавчої та судової влади, де місце фахівців нерідко продовжують займати корумповані софісти, юридичні аферисти, мімікранти та неприкриті колаборанти. Досі не подоланий методологічний редукціонізм системи правознавства фактично позбавляє територіальні громади та міські агломерації повноцінної участі як у формуванні, так і у практичній реалізації конституційно закріплених прав на реалізацію владних повноважень.

Особливо негативна роль у стримуванні прогресивних реформ належить як засобам масової інформації, так і цілісній сфері комунікативного впливу на процеси життєдіяльності суспільства. Фактично монополізована приватними структурами сфера мас-медійної комунікації перетворила пресу, Інтернет, радіо та телебачення у інструменти маніпулювання інтересами різних категорій і верств населення, а також штучного провокування соціальних напружень, конфліктів та крайніх форм загострення ситуацій шляхом використання інформаційних технологій зомбування населення.

Третя ж, і, головна, на наш погляд, причина стримування реформ обумовлена вузькими підходами самих науковців до розуміння природи інформації, сутність якої частіш за все зводять до обмеженої кількості операцій, технік і процедур збору, фіксації, обробки та аналізу даних локального або спеціального характеру. Звісна річ, що подібні підходи суттєво обмежують по суті невичерпні пізнавальні, освітні і, головне, управлінські можливості інформаційних технологій. Отже, розглянуті вище три головні причини стримування реформ потребують зосередити увагу на аналізі наступних складових:

- характері використання комунікативних технологій;

– нормативно-правової бази регламентації діяльності публічної влади;

– потенційних можливостей комунікативних засобів.

Оскільки в системі ринкових відносин характер використання засобів комунікації обумовлюється диктатом інтересів криміногенних кланово-корпоративних владних структур, постілку застосовані ними інформаційні технології спрямовані, як правило, на процеси маніпулювання та зомбування масової свідомості які проявляються у декількох формах.

1. Активного нав'язування ідеологем розбудови «суспільства споживання», природа якого сприяє перетворенню народу спочатку у «клієнтів», «електорат», «плебс», «аморфну масу», а згодом у просто «бидло».

2. Декларації визначальної історичної ролі інтелігенції у процесах прогресивного розвитку суспільства, роль і місце якої підміняється поняттями діяльності «осіб розумової праці».

3. Прискорення темпів нагнітання антисциєнтистських підходів які супроводжуються нав'язуванням вимог того, що релігія повинна ставитись вище за науку. Особливо рельєфно на тлі зубожіння вітчизняної науки виглядають багатомільйонні витрати можновладців на розбудову власних церков.

4. Знецінення наукової системи пізнання та класичного маркетингу підміняється нав'язуванням форм вульгарно – агресивної реклами, скандальних засобів та підходів.

5. Перетворення політичних партій у монстрів зомбування громадської свідомості супроводжується неприкритим застосуванням руйнівних технологій типу «вікон Овертона» спрямованих на формування деструктивних фаталістичних, есхатологічних світоглядних орієнтацій та пропаганду цинізму, нігілізму, атрофію цілей, безідейність та відсутність сенсу.

Звертаючись до оцінки стану та завдань нормативно – правової бази регламентації діяльності публічної влади слід звернути увагу на наступні складові.

Перша з них пов'язана з необхідністю практичного подолання тоталітарної та кланово-корпоративної природи права. Ця вимога потребує принципово нової концепції формування правосвідомості. Основу такої концепції повинні складати, на наш погляд, не лише декларативно-безвідповідальні гасла демократії, а конкретизовані інтересами спільнот футурологічні, прогностичні, аксіологічні, соціокультурні та, власне, досліджувані нами гуманоцентричні основи права.

Друга складова обумовлена необхідністю подолання заскарублоруптованих, утилітарно-егоїстичних та непрофесійних стилів мислення значної частини псевдо фахівців правового корпусу і формування армії

носіїв гуманістичних, високопрофесійних нормативно-правових світоглядних орієнтацій.

Третя складова пов'язана з необхідністю визначення правової природи істини. Властиві історії принципово різні архаїчні, біхевіористські, рефлексологічні, детерміністські, стохастичні та праксеологічні підходи потребують розробки систем законів, принципів, механізмів та спеціальних юридично спроможних технологій досягнення правової істини. Так, систему законів глобального розвитку мають скласти розроблені нами закони єдності суб'єкта і об'єкта буття, роздвоєння суб'єкта і об'єкта, переходу протилежностей, ієрархії, саморегуляції, змін суб'єкта і об'єкта, зняття вищими суб'єктами і об'єктами нижчих, випереджуючих дій та пропорційної будови суб'єктів і об'єктів, які розкривають принципи домінування, краси та саморушійності.

До визначальних умов активізації конституційної, політичної та судово-правової реформ повинна належати система концептуально інтегрованих принципів, до головних з яких обов'язково повинні бути віднесені, на нашу думку, принципи рівноправності усіх і кожного перед законом, взаємозалежності суб'єктів правовідносин, відповідальності усіх і кожного перед законом, соціальної справедливості, презумпції невинуватості, субсидіарності, підзвітності, виборності органів влади, адекватності санкцій, преюдиціальності, невідворотності покарань, гласності діяльності, гуманізму, соціального контролю які значно підвищують можливості запропонованої ще І. Бентамом системи здобуття судово-правової істини.

Що ж стосується можливості використання по суті безмежних потенційних можливостей інформації у регуляції процесів життєдіяльності суспільства, то їх практична реалізація повинна визначатись, на наш погляд, наступними умовами:

Перша умова потребує відмови від домінуючих нині вузьких підходів до розуміння природи інформації і розкриття її сутності з урахуванням структурної організації, законів, принципів, механізмів розвитку як цілісного у своїй основі універсуму, так і кожного із мікросвітів як суб'єктивних складових універсуму буття. Пояснюється це дуже просто: якщо до кінця ХХ ст. людство знало лише п'ять форм руху матерії, то сучасні уявлення про будову «картини світу» оперують уявленнями вже про тринадцять взаємозв'язаних між собою форм руху матерії, енергії та інформації, які і повинні у повному обсязі розкривати як природу, так і спектр засобів комунікації між суб'єктами і об'єктами буття. Отже, головне завдання людства, здавалось би, і мало б полягати у пізнання природи інформації на рівні структурної будови як окремих форм руху матерії та енергій суб'єктів і об'єктів буття, так і на рівні отримання надзвичайних економічно та соціально вагомих практичних результатів.

На жаль, нинішній рівень знань про інформаційні складові організації і розвитку універсуму знаходяться у дуже плачевному стані.

Друга умова потребує необхідної кількості людей здатних як зрозуміти важливість, так і практично забезпечити умови розробки системи засобів випереджуючого відображення стратегії розвитку як окремих суб'єктів, так і цілісних об'єктів універсуму буття. Отже, головною на цьому шляху має стати орієнтація як окремих суб'єктів соціуму, так і громадських, територіальних, міських, державних та континентальних носіїв змін на шлях стимулювання та усебічного розвитку наукового, освітнього, правового, соціокультурного та духовного розвитку.

Третя вимога передбачає подальше удосконалення та розширення спектру технологій організації процесів повідомлення, фіксації, збереження, зчитування, обробки, аналізу та практичного використання отриманих даних.

Четверта вимога передбачає забезпечення комплексного підходу з використанням цілісної системи як класичних і новітніх наукових, так і поза наукових методів розкриття природи та механізмів комунікативної взаємодії між суб'єктами і об'єктами публічного адміністрування на шляху реалізації владних повноважень. До числа головних на цьому шляху завдань мають бути віднесені, на нашу думку, онто- та гносеологічні механізми кодифікації, генетичної та соціокультурної спадковості, ритмізації, алгоритмізації, стандартизації та уніфікації комунікативних процесів.

П'ята вимога передбачає необхідність стабільного забезпечення комунікативним процесам системи надійних та ефективних прямих і зворотних зв'язків між суб'єктами і об'єктами публічного адміністрування на шляху пізнання і управління процесами розвитку людини, держави, природи і всесвіту.

КАТРЕНОВ НУРЛАН БОЛАТОВИЧ

магістрант Інститута управління Академії державного управління при Президенті Республіки Казахстан

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ

Для обеспечения стабильного социально-экономического роста любого государства требуется установление четких ориентиров, отражающих качественные и количественные показатели развития [1].

Перед современным Казахстаном поставлена стратегическая цель по вхождению в 30-ку наиболее конкурентоспособных государств мира, достижение которой требует решения широкого спектра задач. И на

сегодняшний день можно констатировать положительную динамику в данном направлении. К примеру с 2013 года по 2017 год объем ВВП страны вырос с 36 трлн. тенге до порядка 53 трлн.тенге.

Рост экономического благосостояния влечет безусловный рост ожиданий населения в мерах государственной поддержки и социальной защиты. В Казахстане исполнению социальных обязательств отведено особое место, цели и задачи которого отражены в системе государственного планирования.

Система государственного планирования (СПП) – это комплекс иерархически взаимосвязанных документов, процессов и участников, обеспечивающих развитие страны на долгосрочный и среднесрочный периоды. Она охватывает деятельность, направленную на повышение уровня социально – экономической стабильности, рост благосостояния граждан и укрепление безопасности страны [6].

Принципы управления экономикой путем применения инструментов планирования подтверждают свою целесообразность и актуальность законами экономической науки и опытом передовых стран. Например, стратегическое планирование, внедренное в Японии, позволило этой стране в достаточно короткие сроки выйти в лидеры мировой экономики [2].

Таким образом, система стратегического планирования позволяет управлять развитием страны. Она делит масштабные макроцели на участки ответственности и выставляет целевые индикаторы, по которым можно отслеживать прогресс.

На наш взгляд, СПП один из наиболее эффективных инструментов социально-экономического развития, поскольку большинство экономических и социальных параметров изначально предусматриваются в программных документах страны.

В качестве примера рассмотрим меры государственной поддержки лиц с ограниченными возможностями, как одного из наиболее уязвимых и социально незащищенных слоев населения.

На сегодняшний день численность инвалидов в Республике Казахстан не превышает 3,7 % от общей численности населения. Данный показатель наряду с естественным демографическим ростом населения остается неизменным на протяжении последних 5 лет, что свидетельствует о достаточно эффективной работе, направленной на недопущение роста инвалидизации населения.

В то же время, отсутствие уменьшения их количества, свидетельствует о возможной недостаточности или не полной эффективности действующих государственных инструментов.

За прошедшие 5 лет решение проблем инвалидов осуществлялось Министерствами здравоохранения и труда и социальной защиты населения (далее – Уполномоченные органы) путем принятия и реализации Государственных программ развития здравоохранения

«Саламатты Қазақстан» на 2011-2015 годы, «Денсаулық» на 2016-2019 годы, Плана мероприятий по обеспечению прав и улучшению качества жизни инвалидов на 2012-2018 годы и Стратегических планов Уполномоченных органов (далее – Программные документы).

При этом, анализ Программных документов показал, что несмотря на наличие актуальных целевых индикаторов и показателей результатов отмечались отдельные недостатки в их планировании.

Например, некоторые показатели результатов носили формальный характер, с формами завершения в виде выработки предложений, рассмотрения и обсуждения вопросов, а также проведения мониторинга различных процессов.

При этом, выработка предложений и проведения мониторинга входило в прямую функцию Уполномоченных органов, определенных их положениями.

Вместе с тем, не в полной мере было уделено внимание реабилитации инвалидов, которая является важным мероприятием, позволяющем восстановить утраченные функции организма, тем самым позволив перейти с категории «инвалид» на категорию «здоровый».

Однако, вопрос реабилитации инвалидов не был возведен до уровня целевого индикатора, найдя свое отражение только в Стратегических планах Уполномоченных органов, с формулировкой, предусматривающей «частичную» реабилитацию, тем самым изначально исключив ключевую цель «полной» реабилитации.

Основным фактором, повлекшим указанные недоработки, явилось отсутствие должной системы управления рисками на этапе планирования программных документов.

В результате целевые индикаторы и показатели результатов не в полной мере были направлены на достижение возможности полной реабилитации инвалидов, что в последствии привело к затруднительности мониторинга и реальной оценки текущей ситуации.

Безусловно, СГП является действенным инструментом управления социальным развитием государства, позволяющая отслеживать динамику процессов и оперативно вносить те или иные коррективы, но только при наличии эффективной системы управления рисками на стадии ее планирования и формирования ключевых индикаторов.

Список использованной литературы:

1. Хисамутдинов И. А. Основы экономики и теории рынка / И. А. Хисамутдинов. 2010. – Режим доступа : www.twirpx.com/file/640189/.

2. Ювица Н. В. Государственное стратегическое планирование и прогнозирование / Н. В. Ювица. 2013. – Режим доступа : www.expeducation.ru/ru/article/view?id=6832.

3. О социальной защите инвалидов : закон Республики Казахстан от 13 апреля 2005 г. № 39. – Режим доступа : www.online.zakon.kz/document.

4. О специальных социальных услугах : закон Республики Казахстан от 29 декабря 2008 г. № 114-IV. – Режим доступа : www.online.zakon.kz/document.

5. О Стратегическом плане развития Республики Казахстан до 2020 года : указ Президента Республики Казахстан от 1 февр. 2010 г. № 922. – Режим доступа : www.online.zakon.kz/document.

6. Об утверждении Системы государственного планирования в РК : постановление Правительства Республики Казахстан от 29 ноября 2017 г. № 790. – Режим доступа : www.online.zakon.kz/document.

7. Об утверждении Государственной программы развития здравоохранения Республики Казахстан «Саламатты Қазақстан» на 2011-2015 годы : указ Президента Республики Казахстан от 29 ноября 2010 г. № 1113. – Режим доступа : www.online.zakon.kz/document.

8. Об утверждении Государственной программы развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулық» на 2016-2019 годы : постановление Правительства Республики Казахстан от 15 октября 2018 г. № 634. – Режим доступа : www.online.zakon.kz/document.

9. Стратегические планы Министерства здравоохранения за период 2013-2017 годы. – Режим доступа : www.egov.kz/cms/ru/law/list/P1300001594.

10. Стратегические планы МТСЗН за период 2013-2017 годы. – Режим доступа : www.tengrinews.kz/zakon/pravitelstvo_respubliki_kazahstan_premier_ministr_uk/trud/id-P1300001595/

11. Информация Интернет-ресурса МТСЗН «Централизованный банк данных инвалидов Министерства труда и социальной защиты населения». – Режим доступа : www.astana.enbek.gov.kz/ru/search/node.

КІЯНКА ПРИНА БОГДАНІВНА

д. політ. н., доцент, доцент кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

ІДЕЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТА ПРАВОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Виховання демократичної культури в соціальному житті України може бути успішним завдяки залученню інтелігенції до цієї справи на широкій суспільній основі. Саме в такий спосіб розвивалася національна демократія в Чехії, Швейцарії, Польщі, країнах Балтії.

Для демократії немає нічого важливішого за вільні і сильні засоби масової інформації. Щоб вибори були справді чесними, різні партії та кандидати повинні мати рівний доступ до засобів масової інформації. Неприпустимо, щоб в Україні державна влада або влада грошей

забезпечувала можливість висловлюватися одним і позбавляла цієї можливості інших. Не менш важливо й те, щоб справді незалежні журналісти піддавали уряд та опозицію ретельному вивченню. Важливим аспектом реалізації демократичних цінностей в суспільстві є правова культура державних та публічних службовців.

Правова культура державних службовців є важливою передумовою реформ і перетворень, необхідна умова ефективного управління країною. Це обумовлено тим, що право відіграє системоутворюючу роль в сучасній культурі демократії. У сукупності принципів державного управління та державної служби базовими визначено принципи законності та демократизму, пріоритету прав і свобод людини і громадянина, верховенства Конституції та законів України, професіоналізму, компетентності, чесності, прозорості та ін. Без цього неможливе нормальне функціонування державного механізму. Щодо діяльності державних службовців, які найбільше наближені до громадянськості, то вона носить нормотворчий, нормозастосувальний, нормотлумачний характер і включає юридичне інформування населення, гарантування правового забезпечення розвитку демократичної правової держави.

Низький рівень правової культури державних службовців в цілому гальмує розвиток демократичних процесів. Тому існує необхідність вироблення адекватних рекомендацій щодо підвищення рівня правової культури діяльності місцевих органів виконавчої влади та самих державних службовців. У сукупності ці питання обумовлюють актуальність даної проблеми.

Правова культура державних службовців місцевих органів виконавчої влади постає як актуальна проблема сучасності, вирішення якої можна вважати стратегічною метою, гідною набути статусу національної ідеї, що має відповідати цінностям демократичної правової і соціальної держави. Саме правова культура, тісно пов'язана із усвідомленням складної природи зв'язку права й управління, з визнанням пріоритетного місця і ролі державного управління у вирішенні назрілих проблем економічного, соціального і правового життя населення країни, має стати визначальним фактором розвитку української держави.

Всеохопний контроль як необхідність. У пострадянських країнах склалась така практика, що всі відповідальні за прийняття рішень, а також правоохоронці, постійно намагаються установити всеохопний контроль і карати суворо навіть за незначні проступки. Це викликано, не в останню чергу, й очікуваннями переважної частини суспільства, яка також вважає, що карати треба жорстко, а контролювати постійно. Але в пострадянській реальності, на відміну від радянської, системи контролю і покарання неефективні, пародійні і вкрай корумповані, що лише девальвує саму пострадянську державу.

Абсолютизація ієрархії. Пострадянському політикуму особливо притаманно, коли заслуги людини визначаються не рівнем її освіти,

знаннями, досвідом та професіоналізмом, а місцем в ієрархії. Як тільки людина опиняється на керівній посаді, вона не сприймає як рівних та не дослухається до думки людей, які стоять хоча б дещо нижче в ієрархії.

Нетолерантність. Пострадянські політики можуть відверто вдаватися до риторики та дискримінаційних заяв у своїх промовах, що розпалюють ворожнечу. Будь-які санкції за нетолерантність – моральні, електоральні, юридичні – відсутні.

І тому європейські цінності в першу чергу несуть позитивне навантаження для країн пострадянського простору. А саме європеїзація розглядається як визначальний процес, який спроможний втілити якісні зміни в політичній системі та суспільному житті. Сам процес включає в себе два аспекти: інституційної європеїзації та соціалізації.

Інституційна європеїзація, зосереджена насамперед на органах державного управління та їхніх інституціях, має здійснюватись на основі нормативного підходу шляхом прийняття *aquis communautaire* Європейського Союзу, сукупності спільних прав і зобов'язань, обов'язкових до виконання країнами, які прагнуть стати членами ЄС. Грузія, Молдова та Україна вже почали впроваджувати законодавство ЄС у різних сферах із урахуванням зобов'язань, узятих на себе в цілях реалізації умов щодо лібералізації візового режиму, впровадження зони вільної торгівлі і процесу асоціації в цілому. Важливо скористатись інструментами, запропонованими Європейським Союзом, із метою зміцнення інституційного потенціалу та приведення засад діяльності інститутів відповідно до європейських стандартів.

Важливим акцентом на трансформаційному шляху є готовність громадян до самоорганізації, до вияву громадянської активності на місцевому рівні. Значним викликом пострадянськості є саме патерналізм – віра громадян у всемогутність держави; упевненість, що саме держава повинна вирішувати усі їхні проблеми. Така громадянська пасивність, як наслідок, дозволяє владним структурам грати на патерналістських схильностях виборця (політикам легше вдається «підкупити» громадян своїми обіцянками). Така індиферентність призводить до застою, відсутності реформ або їх кволого впровадження. Ця ж пасивність провокує зниження рівня підзвітності політикуму від локального до центрального рівнів. Чим активнішими будуть громадяни у відстоюванні власних інтересів, тим відповідальнішим стане політикум; чим більшою буде громадянська активність, тим сильнішими ставатимуть демократичні традиції в соціумі. У ліберальних демократіях помітне намагання зміщувати важіль прийняття рішень в бік регіонів, у бік наділення більшими правами громадян (*empowerment*).

Процес викоринення пострадянських елементів неможливий без змін в системі науки та освіти. Рекомендації в цій сфері можна звести до трьох основних пунктів: децентралізація вищої освіти, суворе покарання будь-яких форм плагіату на рівні університетів і залучення до державного

апарату службовців із західною освітою та знанням іноземних мов (особливо англійської).

Децентралізація системи вищої освіти та надання ширшої автономії вузам дозволить останнім підвищити рівень самоорганізації, яка є антиподом однієї з основних характеристик пострадянськості – патерналізму. Більше того, академічна, організаційна та фінансова незалежність університетів від Міністерств освіти та науки дозволить більш ефективно впроваджувати Болонську систему освіти.

Участь у Болонському процесі в свою чергу дозволить вузам увійти в зону Європейської вищої освіти (ЕНЕА), яка має єдину систему ступенів і академічних кваліфікацій, високий рівень мобільності та обмінів між навчальними установами, що прискорить як процес європеїзації, так і соціалізації. Варто наголосити, що одним із наріжних каменів участі в Болонській системі освіти є введення системи покарань за плагіат на рівні університетів.

Брак ідей і сценаріїв подальшого розвитку країни, принципових засад, на яких вона може відродитися й рухатися далі, вже усвідомила більшість активних громадян. Усім зрозуміло, що наша держава зайшла в глухий кут, зусилля влади не передбачають виходу з нього, а зусилля опозиції здебільшого скидаються на профанацію. Очікувати рішень від політикуму наразі марно. Минулі два десятиліття продемонстрували своєрідний ескепізм «свідомої української еліти»: виявляється, бути лузерами психологічно й матеріально цілком комфортно. Ні за що не відповідати, нічого не міняти й при цьому жалітися на непереборні обставини, серед яких на першому місці пасивність і відсталість власного народу, – така позиція забезпечує престижні білі шати, а в деяких випадках і відчутний особистий добробут.

Встановлено, що існує безліч перешкод щодо формування високого рівня правової культури суспільства. Це широкомасштабне і масове поширення правового нігілізму, процвітання корумпованості і хабарництва на різних рівнях державних органів, недостатність правового виховання, низький рівень правової свідомості державних службовців та ін. Для успішного вирішення існуючих проблем необхідно, у першу чергу, перетворити принцип верховенства права з декларативного у реально діючий принцип функціонування державної влади і життєдіяльності суспільства.

Список використаних джерел:

1. Варфоломієва А. Ющенко і Тимошенко назвали політиками із «пострадянським» мисленням / А. Варфоломієва. – Режим доступу : www.epochtimes.com.ua/ru/ukraine/politics/yushchenko-i-timoshenko-nazvali-politikami-s-postsovetskim-myshleniem-105624.html.

2. Джексон Бр. Вирватися з пострадянської напівтемряви. Або про проблеми інтерпретації пострадянських держав у західній політиці /

Бр. Джексон. – Режим доступу : www.day.kiev.ua/uk/article/svitovi-diskusiyi/virvatisya-z-postradyanskoyi-napivtemryavi.

3. Гервас С. Європейські цінності: між ідеалом, дискурсом і реальністю / С. Гервас. – Режим доступу : www.rethinkingdemocracy.org.ua/themes/Ghervas.html.

4. Лосєв І. Безальтернативність розмежування. Чому дерадянїзація в Україні неможлива без дерусифікації / І. Лосєв. – Режим доступу : www.tyzhden.ua/Society/79670.

5. Лосєв І. Дерадянїзація яка не відбулася / І. Лосєв. – Режим доступу : www.tyzhden.ua/Society/76465.

6. «План «Б»: Україні потрібна дерадянїзація і дерусифікація. – Режим доступу : www.tyzhden.ua/Politics/80882.

7. Політологи розробили 10 рекомендацій з позбавлення України від важкого радянського спадку. – Режим доступу : www.dt.ua/SOCIETY/politologi_rozrobili_10_rekomendatsiy_z_pozbavlennya_ukrayini_vid_vazhкого_radyanskogo_spadku.html.

8. Макаров Ю. Якщо ти за часів СРСР чогось досягнув, ти довіку маєш тягнути цей камінь на шії? / Ю. Макаров. – Режим доступу : www.radiosvoboda.org/content/article/24988516.html.

9. Як позбутися пострадянськості? Десять рекомендацій (Дослідження). – Режим доступу : www.glavcom.ua/articles/8735.html.

10. Beetham D. Liberal Democracy and the Limits of Democratization / D. Beetham // Held. Prospects for Democracy: North, South, East, West. – Stanford, 1993.

КОВАЛЕВИЧ МИХАИЛ НИКОЛАЕВИЧ

студент 3 курсу економічного факультета

Брестського державного технічного університета

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Прежде чем перейти к непосредственному анализу выбранных стран, следует отметить важную особенность, которую необходимо учитывать при исследовании национальных инновационных систем. Для успешного развития и внедрения инноваций должна соблюдаться тесная взаимосвязь между развитием науки, высоким уровнем обучения персонала и будущих специалистов и готовностью государства и бизнеса инвестировать и внедрять инновации.

В настоящее время можно выделить три главных типа моделей научно-инновационного развития промышленно развитых стран:

- страны, ориентированные на лидерство в науке, реализацию крупномасштабных целевых проектов, охватывающих все стадии научно-производственного цикла (США, Англия, Франция);

- страны, ориентированные на распространение нововведений, создание благоприятной инновационной среды, рационализацию всей структуры экономики (Германия, Швеция, Швейцария);

- страны, стимулирующие нововведения путем развития инновационной инфраструктуры, обеспечения восприимчивости к достижениям мирового научно-технического прогресса (Япония, Южная Корея).

Япония Ключевую роль в определении стратегии развития промышленности Японии, разработке промышленных НИОКР (научно-исследовательские и опытно-конструкторские разработки) и их внедрении играют следующие учреждения: Министерство внешней торговли и промышленности (МВТП); Управление по науке и технике, контролирующее выполнение конкретных направлений НТП; Японская ассоциация промышленных технологий, занимающаяся экспортом и импортом лицензий.

На сегодняшний день в Японии, государственные расходы на НИОКР увеличились до 3,5 % ВВП, в основном на фундаментальные исследования и генерирование принципиально новых идей. Этот результат – лишь одно из мероприятий на пути к достижению главной цели государственной политики Японии. А это превращение страны из импортера лицензий в их экспортера [1].

Помимо традиционных экономических и административных способов воздействия на развитие экспортного производства и экспорта, таких как льготное кредитование и страхование экспорта, частичное освобождение экспортеров от уплаты налогов, прямое субсидирование и т.п., японские государственные органы широко используют и косвенные методы.

К таким методам можно отнести:

- целевое распределение финансовых ресурсов, предоставляемых частными банками, и сосредоточение их в приоритетных отраслях;

- содействие организациям в приобретении передовой иностранной технологии;

- контроль над научно-техническим обменом с зарубежными странами.

Японская модель интеграции науки и производства, научно-технического прогресса предполагает строительство совершенно новых городов-технополисов, сосредотачивающих НИОКР и наукоемкое промышленное производство.

Стратегия технополисов – это стратегия прорыва в новые сферы деятельности на основе развития сети региональных центров высшего

технологического уровня, а тем самым – это стратегия интеллектуализации всего японского хозяйства.

США Государство стимулирует и всячески содействует созданию венчурных фондов и исследовательских центров. По предложению Национального научного фонда США наиболее эффективные исследовательские центры и венчурные фонды могут первые 5 лет полностью или частично финансироваться из федерального бюджета [1].

Самые эффективные и наукоемкие исследования государство финансирует полностью из-за их сложности, высоких издержек, риска, сильной международной конкуренции [2].

В США существует практика бесплатной выдачи лицензий на коммерческое использование изобретений, запатентованных в ходе бюджетных исследований и являющихся собственностью федерального правительства.

Набор методов и средств государственной инновационной политики в США достаточно обширен. Наиболее эффективной организационной формой, в рамках которой возможно решение крупномасштабных научно-технических задач, является университетско-промышленные исследовательские центры, организуемые с участием государства. Роль государства в этом случае сводится к поддержке начальных этапов университетско-промышленной кооперации на ключевых направлениях НТП, отражающих национальные приоритеты. Чтобы побудить промышленные корпорации вкладывать средства в рискованные научно-технические проекты с долгосрочной ориентацией, государство не только берет на себя часть первоначальных расходов, но и предоставляет фирмам-участницам бесплатные лицензии на использование сделанных изобретений и открытий [3].

Западная Европа Европейский союз большое внимание уделяет активизации инновационной деятельности. Из федерального бюджета этих стран НИОКР финансируется на 35-45 %. К основным направлениям инновационной политики Евросоюза относятся:

- выработка единого антимонопольного законодательства;
- использование системы ускоренной амортизации оборудования;
- льготное налогообложение НИОКР;
- поощрение малого наукоемкого бизнеса;
- прямое финансирование организаций для поощрения инноваций в области новейшей технологии;
- стимулирование сотрудничества университетской науки и организаций, производящих наукоемкую продукцию [3].

Основой инновационной политики Евросоюза является «План развития международной инфраструктуры инноваций и передачи технологий», принятый в 1985 году. Главной целью данного документа является ускорение и упрощение воплощения результатов научных

исследований в готовых продуктах на национальном и наднациональном уровнях; содействие распространению инноваций в Евросоюзе.

С 1988 года действует программа «ВЭЛБЮ» по распространению в Евросоюзе результатов НИОКР.

В ответ на падение доли европейских компаний на рынках высоких технологий была принята комплексная программа ЭВРИКА. Она направлена на стимулирование появления мощных промышленных компаний, способных противостоять конкуренции (особенно со стороны американских и японских корпораций).

Для систематического исследования инновационного процесса Европейское сообщество открыло программу SPRINT (Strategic Programme for Innovation and Technology Transfer) – стратегическую программу содействия инновациям и передаче технологий. Она преследовала следующие цели: усилить инновационные возможности европейских производителей продукции, содействовать распространению новых технологий в рамках границ Сообщества, повысить эффективность и соответствие существующих инструментов на региональном, национальном и общеевропейском уровнях [2].

Стимулирование инновационной деятельности в Евросоюзе осуществляется примерно на тех же принципах, которые приняты в мировой практике.

В Германии, к примеру, создание новых малых и средних предприятий (МСП), осуществляющих, в частности, инновационную деятельность, поддерживается государством в различных формах, таких как:

- предоставление льготных кредитов и долгосрочных ссуд для начинающих предпринимателей;
- участие государственного капитала в капитале вновь создаваемых фирм;
- предоставление государственных гарантий под получение коммерческих банковских кредитов для преодоления временных финансовых затруднений;
- организация консультационных пунктов для молодых предпринимателей [3].

Подводя итог исследования инновационных государств, необходимо отметить, что ключом к успеху в инновационном развитии для рассмотренных государств явились длительные, широкомасштабные вложения в образование, что сказалось в дальнейшем на развитии науки и квалификации специалистов, работающих на инновационно ориентированных предприятиях. Достигнутым успехам поспособствовала и стабильная политическая система страны, и эффективная работа институтов государственной власти.

Успех этих стран можно обосновать рационально построенной системой научных организаций, долгосрочными вложениями в

образование, а также глубокой интеграцией государства, бизнеса и науки, что в свою очередь обеспечивает высокий процент коммерциализации инноваций в стране. Все это в совокупности позволило анализируемым государствам за короткое время войти в число высокоразвитых стран, экономика которых всецело использует возможности V-го технологического уклада.

Список использованной литературы:

1. Аньшин В. М. Инновационный менеджмент : учеб. пособ. / В. М. Аньшина, А. А. Дагаева / под ред. В. М. Аньшина, А. А. Дагаева. – 3-е изд., перераб., доп. – М. : Дело, 2007 – 27 с.

2. Дорофеев В. Д. Инновационный менеджмент : учеб. пособ. / В. Д. Дорофеев, В. А. Дресвянников. – Пенза : Изд-во Пенз. гос. ун-та, 2003. – С. 14 – 16.

3. Капреева Е. Г. Управление инновационной активностью на мезоуровне / Е. Г. Капреева, В. Ю. Тюрина // Инновационная деятельность. – 2011. – № 17. – С. 18 – 25.

ЛОСЕВА ЮЛИЯ АЛЕКСАНДРОВНА

*магистрант государственного и муниципального управления
Российской академии народного хозяйства и государственной службы
при Президенте Российской Федерации, Орловский филиал*

ПРИОРИТЕТНЫЕ МЕРЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА ТРУДА В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Состояние рынка труда справедливо считается одним из основных индикаторов остроты проявления наиболее серьезных социальных и экономических проблем общества. Происходящие в России политические и социально-экономические преобразования непосредственно сопровождаются существенными изменениями в уровне и структуре занятости населения, обуславливают качественно новые тенденции на формирующемся рынке труда.

Современная ситуация на рынке труда характеризуется сокращением численности занятого населения, ростом безработицы, увеличением продолжительности периода незанятости. По-прежнему в каждой второй территории России уровень безработицы превышает среднероссийский, что приводит к резкому возрастанию так называемой вынужденной профессиональной миграции населения. Напряженность на рынке труда усиливается также несоответствием объемов и профилей подготовки кадров в профессиональных образовательных учреждениях разного уровня, все еще сориентированных на отраслевой уровень обучения специалистов [2]. В настоящее время до 40 % выпускников

профессиональных учебных заведений не могут своевременно найти работу.

В данной связи Правительство Российской Федерации уделяет особое внимание сфере труда и занятости населения. Так, в Постановлении Правительства РФ от 15.04.2014 г. № 298-П «Об утверждении государственной программы Российской Федерации» Содействие занятости населения» указаны приоритеты и цели государственной политики труда и занятости населения.

Согласно данному Постановлению целью государственной политики в области развития рынка труда в долгосрочной перспективе является создание правовых, экономических и институциональных условий, обеспечивающих развитие гибкого, эффективно функционирующего рынка труда, позволяющего преодолеть структурное несоответствие спроса и предложения на рабочую силу, сократить долю нелегальной занятости, повысить мотивацию к труду и трудовую мобильность [6].

Рассмотрим способы реализации поставленных приоритетов. Для повышения гибкости рынка труда поставлены следующие задачи:

- стимулирование развития занятости населения, в первую очередь, должно происходить за счет увеличения производственного комплекса на территории страны;

- повышение эффективности использования трудовых ресурсов в бюджетной сфере за счет тесной взаимосвязи заработной платы и результативностью работы, которая включает: качество предоставляемых услуг, сложность и объем выполняемой работы, особенности территориальных рынков труда;

- стимулирование занятости женщин, имеющих несовершеннолетних детей и детей-инвалидов, а также создание условий для интеграции в трудовую деятельность лиц с ограниченными физическими возможностями; обеспечение соблюдения установленных норм и правил в сфере регулирования рынка труда и трудовых отношений, повышение эффективности контроля и надзора за их исполнением [3];

- развитие социального партнерства за счет совершенствования взаимоотношений между профсоюзами, предпринимателями и правительством Российской Федерации.

Улучшение качества рабочей силы и развитие ее профессиональной мобильности включает:

- развитие профессиональной мобильности на основе повышения квалификации, обучения и переобучения безработного населения Российской Федерации;

- развитие системы профессиональной ориентации и психологической поддержки.

Развитие институтов рынка труда, рост занятости и эффективности использования труда, в том числе за счет повышения территориальной мобильности трудовых ресурсов, достигается путем:

- повышение качества предоставления услуг в области содействия занятости населения на основе развития государственной службы занятости населения;

- использование новых информационных возможностей и обеспечение доступности информационных ресурсов в сфере занятости населения;

- создание механизма информирования населения о возможностях трудоустройства в различных регионах Российской Федерации;

- развитие институциональной системы поддержки профессионального самоопределения молодых граждан, как приоритетного направления государственной молодежной политики; «создание условий для более полного вовлечения молодежи в социально-экономическую, политическую и культурную жизнь общества; расширение возможностей молодого человека в выборе своего жизненного пути, достижении личного успеха; реализация инновационного потенциала молодежи в интересах общественного развития и развития самой молодежи» [7].

- осуществление комплекса мер по содействию внутренней трудовой миграции, включая совершенствование системы предоставления государственной поддержки гражданам и членам их семей, переселяющимся для работы в другую местность, включая субсидирование затрат на переезд и обустройство.

Создание условий для привлечения иностранной рабочей силы с учетом потребностей трудовых ресурсов и принципа приоритетного использования национальных кадров, включает:

- обеспечение различных методов и приемов к привлечению иностранной рабочей силы в зависимости от профессии (специальности);

- реализация комплекса мероприятий, направленных на возвращения в Российскую Федерацию квалифицированных отечественных специалистов, выехавших из страны в связи с поиском работы.

Проанализировав приоритеты, можно сделать вывод о том, что государственная политика труда и занятости населения должна базироваться на оценке факторных условий возникновения устойчивых тенденций на рынке труда, оценке состояния трудовых ресурсов, текущей и прогнозной информации о численности экономически активного населения, составе трудовых ресурсов, распределении занятых по отраслям экономики, данных анализа рынка труда, показателей занятости и безработицы, а также мониторинге эффективности реализации программ занятости. Нельзя не сказать и территориальной и региональной специфике субъектов РФ. «Субъекты РФ самостоятельно определяют

направления экономической политики и формируют стратегию социально экономического развития. Среди многих факторов, определяющих этот процесс, ведущую роль играет производственный потенциал региона. От его состояния и возможных качественных и количественных изменений зависит достижение необходимого роста производства и повышение благосостояния населения территорий» [1].

В настоящее время ситуация на рынке труда из-за введенных санкций вызывает неоднозначную реакцию. Крупные предприятия вынуждены сокращать свои инвестиционные программы, наблюдается увеличение разрыва между рынками труда крупных и малых городов, а также повышается уровень безработицы в регионах. «Собственный трудовой потенциал перестает оцениваться в качестве основного критерия выживаемости и борьбы с бедностью. В реальной жизни их формирование обозначено модернизацией, которая происходит на производстве и становится правилами взаимодействия субъектов трудового рынка, обозначенная изменением трудовой ориентации работников, мотивами поведения. На изменение условий жизни влияют поведенческие стратегии субъектов» [4].

На рисунке 1 представлены статистические данные о способе поиска работы безработными. Согласно представленным данным большинство граждан Российской Федерации ищут работу с помощью знакомых или через объявления в интернете, что свидетельствует о нерезультативной работе государственной службы занятости, а также о недоверии граждан.

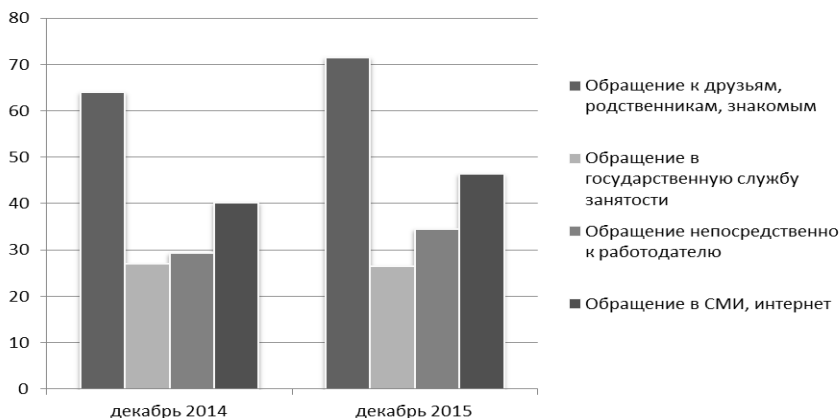

Рис. 1. Способ поиска работы безработными в Российской Федерации

Таким образом, одной из основных задач является увеличение эффективности работы государственной службы занятости, в том числе оказание качественной помощи населению в переподготовке кадров.

Сегодня реализация приоритетов государственной политики труда и занятости населения Российской Федерации затрудняется, в связи со сложившимися политическими и экономическими факторами. С ростом уровня безработицы в стране необходимо принимать срочные меры по ее регулированию. Первоочередные задачи в данном направлении должны быть направлены не только на создание единой сети баз данных по существующим вакансиям, но и на повышение информированности населения о проблемах занятости, а также формирование системы профессиональной подготовки и переподготовки незанятого населения, ориентированной на потребность в рабочих местах, создание центров психологического консультирования, т.е. всего того, что способствовало бы повышению конкурентоспособности и профессиональной мобильности безработных на рынке труда.

Для обеспечения полной, продуктивной и свободной занятости населения необходимо осуществление финансово-кредитной политики, улучшение размещения производительных сил, повышение мобильности трудовых ресурсов, поддержка трудовой и предпринимательской активности граждан.

Список использованной литературы:

1. Абрамова Г. Н. Применение эконометрического моделирования для характеристики производственного потенциала регионов (на примере Центрального федерального округа) / Г. Н. Абрамова, В. Г. Шуметов // Среднерусский вестник общественных наук. – 2013. – № 4. – С. 183 – 192.
2. Бреев Б. Д. Безработица в современной России. – 2-е изд. / Б. Д. Бреев. – М. : Наука, 2014. – 269 с.
3. Дакал А. В. Формирование Государственной политики в сфере защиты прав детей: междисциплинарный контекст / А. В. Дакал // Вестник государственного и муниципального управления. – 2014. – № 1. – С. 80 – 88.
4. Гостенина В. И. Государственное регулирование локального рынка труда: социологическое измерение / В. И. Гостенина, А. А. Макаров // Среднерусский вестник общественных наук. – 2014. – № 6 (36). – С. 49 – 53.
5. Официальная статистика. Рынок труда, занятость и заработная плата. Трудовые ресурсы // Федеральная служба официальной статистики. – Режим доступа : www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics.
6. Об утверждении государственной программы Российской Федерации «Содействие занятости населения» : постановление Правительства РФ от 15.04.2014 г. № 298-П // СПС «Гарант». – Режим доступа : www.base.garant.ru/70643476/.
7. Меркулов П. А. Разработка концепции государственной молодежной политики России в 90-е годы XX века / П. А. Меркулов // Среднерусский вестник общественных наук. – 2013. – № 1. – С. 183 – 185.

МОРОЗОВА НАТАЛЬЯ НИКОЛАЕВНА

*канд. эконом. наук, доцент, доцент кафедры экономики предприятий
Академии управления при Президенте Республики Беларусь*

СИСТЕМА СТИМУЛИРОВАНИЯ РАБОТНИКОВ ОРГАНИЗАЦИЙ: ЗАРУБЕЖНЫЙ И ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ ОПЫТ

Система стимулирования персонала представляет собой комплексное воздействие в рамках управления поведением работников, состоящее в целенаправленном воздействии на трудовую и профессиональную деятельность персонала посредством влияния на условия его жизнедеятельности, используя мотивы. Стимулирование направлено на поддержание интереса сотрудников к работе и потому остается одним из самых важных аспектов управления персоналом в организациях. Руководство любого предприятия заинтересовано в том, чтобы обеспечить превышение темпов роста производительности труда над темпами роста заработной платы и выработать у работника стремление к росту объемов и оплаты за результаты труда. Следует учитывать, что единой системы мотивации и стимулирования не существует, она индивидуальна для каждой организации, её сложность, многогранность, вариативность и эффективность могут быть различны, что зависит от бюджета и размера организации, количества персонала и др. Известный японский менеджер Л. Якокка писал: когда речь идет о том, чтобы предприятие двигалось вперед, вся суть в мотивации людей. Включение в международную конкуренцию вынуждает использовать мировой опыт в области мотивации персонала. Выделяют три модели – американскую, японскую и западноевропейскую.

В Японии система оплаты труда определяется спецификой технологий по работе с персоналом. Кадровая политика, включающая систему пожизненного найма, ротацию, репутацию, обучение на рабочем месте, формирует мощную мотивационную среду, которая позволяет готовить высокопрофессиональные кадры, эффективно реализовывать их творческий и интеллектуальный потенциал. Смысл пожизненного найма заключается в реальном обеспечении заинтересованности работников трудиться в данной организации как можно дольше. Это зависит в основном от способности администрации заинтересовать работника оплатой труда, вознаграждением за выслугу лет, премиями, повышением профессиональной подготовки, различными социальными льготами, неформальной заботой о сотруднике и его семье. Суть системы ротации заключается в перемещении работников по горизонтали и вертикали каждые два-три года и обеспечивает гибкость рабочей силы, повышает уровень ее квалификации и конкурентоспособности. Характерно, что выпускников вузов, ежегодно трудоустраивающихся на предприятия и в организации, не назначают сразу на руководящие должности, а лишь по

истечении ряда лет. Система репутаций гарантирует в условиях ротации качественную, творческую и перспективную деятельность всех сотрудников, чтобы при переходе работника через два-три года на новое место за ним закрепилась репутация инициативного и порядочного человека. Образовательные функции четко разграничены между школьным образованием, дающим фундаментальные знания, и внутрифирменным, направленным на профессиональное обучение. Особенности японских моделей оплаты труда следующие зависимости: оплаты труда от стажа и квалификации работника; оплаты труда от конечных результатов работы предприятия; от жизненных пиков персонала; зарплаты от фактической результативности труда работников; дифференциации работ и денежных выплат.

В США и Канаде размер вознаграждения работника зависит от результативности его деятельности. Механизм стимулирования в рамках основной заработной платы предусматривает дифференциацию: окладов с учетом качественных различий в труде; индивидуальной оплаты в пределах разряда, должности, личных и деловых качеств на основе периодической аттестации. Существует система опционов, предусматривающая предоставление в качестве поощрения права на приобретение в будущем определенного количества акций компании по действующей на момент вознаграждения цене. При гибкой системе оплаты труда в США фиксированная зарплата только увеличивается и практически никогда не уменьшается; при этом часть заработка ставится в прямую зависимость от результатов общей работы. Дополнительная мотивация включает премии – управленческому персоналу; специальные менеджерам; зависящие от величины прибыли; а также компенсационные выплаты при выходе на пенсию и доплаты за повышение квалификации и стаж работы. В интересах компании для побуждения работников к усердному труду либо при освоении каждой новой специальности имеются: бонусы; право на доход в виде акций; повышающие коэффициенты, основанные на оценке заслуг. В США оценку заслуг ИТР проводит 80 % компаний, а рабочих – около 50 %.

Для западноевропейских компаний характерны три модели стимулирования труда: заработная плата без премий; премиальная с выплатами, связанными с размером дохода или прибыли предприятия; премиальная, предусматривающая выплаты, размеры которых устанавливаются с учетом индивидуальных результатов труда. На некоторых предприятиях Германии заключаются договоры, по которым работник обязуется с максимальной отдачей использовать свой потенциал, выполнять показатели результативности. В Англии, Франции распространена гибкая система оплаты – учет индивидуальных качеств работника, заслуг и результатов работы с помощью специальных оценочных шкал по ряду факторов. В большинстве фирм Западной

Европы постепенно сокращается доля материального вознаграждения и увеличивается доля нематериальных стимулов.

В Республики Беларусь к материальному вознаграждению относят: заработную плату; участие в распределении прибыли; премии; участие в капитале. К нематериальным способам мотивации относятся организационные и морально-психологические. В производственно-хозяйственной деятельности предприятий Республика Беларусь преимущественно используется мотивационная модель поощрение-наказание, заработная плата-фиксированные премии. Сильные стороны модели состоят в простоте: конструкции данной модели; восприятии модели любым работником; прогнозируемости фонда оплаты труда; планировании бюджета предприятия; возможности экономии средств, в случае невыполнения показателей развития предприятия. Недостаток модели, что размер дополнительных выплат чаще изменяться в сторону уменьшения. Комплекс мероприятий по совершенствованию системы мотивации и стимулирования персонала белорусских предприятий представлен на рис. 1.

Рис. 1. Мероприятия по стимулированию и мотивации персонала

Для работы с персоналом руководителю необходимы: воля, идеи и денежные средства, причем именно в этой последовательности. Роль руководителя обеспечить работнику: ощущение безопасности, материальную стабильность, психологический и душевный комфорт, налаживание обратной связи; чувство успешности, обеспеченного имиджем компании и собственным профессионализмом; осознание собственной значимости, достигаемое за счет внимания к особенностям личности, поощрений, реализации личных свобод.

В то же время существуют и нематериальные методы (рис. 2).

Рис. 2. Мероприятия по нематериальному стимулированию персонала

Итак, существует множество различных теорий и моделей мотивации и стимулирования, однако руководителю не стоит искать готовых рецептов, а необходимо выработать свою специфическую программу, в которой бы учитывались все особенности деятельности компании.

МУНАСИПОВА МАЛИКЕ ЕРЕХАНКЫЗЫ

канд. эконом. наук, доцент,

и. о. доцента кафедры «Финансы и бухгалтерский учет»

Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

МУХАМБЕТОВА ЛЯЗЗАТ КАЙРАТОВНА

канд. эконом. наук, доцент, и. о. доцента кафедры менеджмента

Казахского университета экономики, финансов и

международной торговли

АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ ИНДИКАТОРОВ РЫНКА ТРУДА В РК

На рынке труда республики Казахстан в последние годы наблюдается рост экономической активности, увеличение спроса на рабочую силу и повышение занятости населения. Однако переход к формированию инновационной экономики происходит медленно. В этой связи целесообразно провести анализ статистических показателей основных индикаторов отечественного рынка труда и выявить основные причины, сдерживающие инновационное развитие (таблица 1).

Таблица 1

Основные индикаторы рынка труда в РК за 2010-2016 гг.

Показатели	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Экономически активное население, тыс. человек, в % к трудовым ресурсам	8615,3 66	8945,1 70	8974,2 70	9042,0 70	9109,9 70	8966,7 69	8921,8 74
Занятое население, тыс. человек, в % к экономически активному населению	8499,9 57	8575,8 63	8651,1 64	8510,9 63,9	8481,3 64	8510,9 63,8	8481,3 67,9
Наемные работники, тыс. человек, в % к занятому населению	5409,4 56,5	5581,4 57,7	5813,7 60,1	5949,7 60,6	6109,7 62,2	6294,9 63,9	6342,8 64,5
Самостоятельно занятые, тыс. человек, в % к занятому населению	2704,8 43,5	2720,2 42,3	2693,4 39,9	2621,0 39,4	2400,4 37,8	2138,4 36,1	2210,5 35,5
Безработное население, тыс. человек	477,7 9,0	479,2 7,0	474,7 6,0	466,2 6,1	458,8 6,0	455,8 5,2	440,5 6,1
Уровень безработицы, %	5,5	5,4	5,3	5,2	5,0	5,1	4,9
Уровень молодежной безработицы, %	6,6	6,1	5,4	5,5	4,2	4,4	4,1

Примечание: составлена на основе данных Комитета по статистике stat. gov.kz

Согласно данным Агентства Республики Казахстан по статистике, за период с 2010 по 2016 гг. наблюдается рост численности экономически активного населения. К началу 2011 г. численность экономически активного населения страны достигла 8945,1 тыс. человек, увеличившись по сравнению с предыдущим годом на 2,5 % и по сравнению с показателями 2010 г. – на 16 %. При этом требуется отметить, что в общей численности экономически активного населения доля безработных значительно уменьшилась. Если в 2010 г. доля безработных в общем числе экономически активного населения составляла 9,0 %, то в 2016 г. этот показатель уменьшился на 4,3 % процента. В анализируемом периоде увеличилась численность занятого населения, которая к 2016 г. достигла 8457,3 тыс. человек. Численность экономически неактивного населения за 2010-2016 гг. сократилась на 192,0 тыс. человек, т.е. почти на 5,2 %. Основную долю экономически неактивного населения составляют пенсионеры (49,7 %) и учащиеся дневной формы обучения (30,8 %). А на долю нетрудоспособных лиц, инвалидов и лиц, занятых ведением домашних хозяйств, приходится примерно по 8 % [1].

На основе анализа статистических данных удалось установить, что в структуре занятого населения произошли серьезные сдвиги: во всех отраслях экономики увеличилось количество наемных работников, в то время как численность самостоятельно занятых значительно сократилась. При этом динамика самостоятельно занятого населения отличается крайней неравномерностью. Если в 2008-2009 гг. численность самостоятельно занятых людей значительно возросла, достигнув своего пика, то с 2010 по 2016 гг. этот показатель существенно уменьшился. По состоянию на 01.01.2017 года доля самозанятых в структуре занятого населения составляет 29 %. Более 64 % в составе самозанятого населения приходится на жителей сельской местности страны. Сельское, лесное, рыбное хозяйство, оптовая и розничная торговля, ремонт автомобилей и мотоциклов, транспорт и складирование, строительство формируют 89 самозанятости населения в стране [2].

Существенные сдвиги произошли в распределении занятого населения Республики Казахстан по формам собственности. В 2016 г. из общего количества занятых более 76 % работников трудилось на предприятиях с частной формой собственности. В то время как количество занятых в организациях с собственностью других государств и их юридических лиц сократилось с 17 % до 2 % от общего числа всех занятых в экономике. В начале 2010 г. на государственные предприятия трудилось 57 % работников, занятых в экономике страны. К 2016 г. данный показатель сократился до 33,9 %. В структуре самостоятельно занятого населения 91,3 % являются самостоятельными работниками, 4,7 % – работодателями, 1,2 % – членами производственных коллективов и 2,8 % – неоплачиваемыми работниками семейных предприятий. Следует отметить, что более 70 % работников, самостоятельно организовавших

свой труд, являются сельскими жителями. Из них только 5,8 % имеют высшее и незаконченное высшее образование и около 70 % – начальное, общее или среднее образование. Приведенные данные позволяют утверждать, что основной контингент самостоятельно занятых в сельской местности составляют люди самой низкой квалификации, которые зачастую перебиваются случайными заработками. Но если учитывать, что именно эта категория населения больше всего подвергается прекаризации, то вероятен тот факт, что при небольших колебаниях в экономике эта категория населения может пополнить ряды безработных. Подобная тенденция в структуре занятого населения по статусу занятости требует, на наш взгляд, совершенствования действующих административных и экономических механизмов управления трудовыми ресурсами.

Введение налоговых льгот, снижение процентных ставок по кредитам, упрощение порядка регистрации и другие меры будут способствовать развитию самостоятельной занятости населения. Как свидетельствует мировая практика, только интенсивный рост самостоятельной занятости населения способствует снижению безработицы.

В последние годы в Казахстане проведены кординальные перемены в вопросах регулирования рынка труда. Правительством страны приняты различные Программы, направленные на обеспечение продуктивной занятости. Например, Правительством Казахстана в 2011 году принята программа «Дорожная карта занятости – 2020». Главными задачами данной программы являются:

- вовлечение в продуктивную экономическую занятость безработного, самостоятельно занятого и малообеспеченного населения;
- развитие кадрового потенциала для реализации программы индустриализации;
- совершенствование системы оказания адресной социальной помощи.

Реализация программы проводится в три этапа: пилотный – 2011 год; второй этап – 2012-2015 годы, третий этап 2016-2020 годы.

В рамках программы в 2014 году было освоено 94,5 млрд. тенге. В результате было трудоустроено 167,2 тыс. человек, в том числе на постоянное место работы – 151 тыс. человек [3]. Это, конечно, впечатляющие результаты но вместе с тем, проводимые в последние годы мероприятия, направленные на обеспечение занятости и снижение безработицы недостаточно эффективны. Это объясняется тем, что все программные документы, принятые Правительством Казахстана прежде всего ориентированы на трудовые ресурсы с высокими качественными характеристиками, которые в идеале могли бы реализовать намеченные в программе цели. Таким образом, проведенная оценка качественных характеристик трудовых ресурсов Республики Казахстан позволил

сделать следующие выводы: рынку труда характерны специфические особенности формирования и функционирования. К ним относятся:

- высокий уровень безработицы в сельской местности;
- высокий удельный вес женщин и молодежи в числе безработных;
- в общем числе безработного и занятого населения страны преобладает доля лиц, не имеющих квалификацию;
- снижение качества образования;
- отсутствие квалифицированных кадров, способных к инновациям;
- в общем числе безработного населения страны преобладает доля лиц, имеющих самую низкую квалификацию, что является одной из причин безработицы и, соответственно, отражается на качестве жизни населения;
- высокая миграция населения как внутри страны, так и за пределы страны,
- высокий уровень эмиграции высококвалифицированных специалистов;
- несовершенство социального партнерства;
- отсутствие взаимного сотрудничества образовательных учреждений с работодателями в вопросах подготовки и переподготовки кадров, востребованных на рынке труда;
- слабый уровень развития системы образования по подготовке кадров рабочих специальностей и несоответствие их качества современным требованиям.

Такое состояние трудовых ресурсов, естественно, негативно отражается на состоянии всей экономики в целом и не способствует ее инновационному развитию.

Список использованной литературы:

1. Комитет по статистике РК 2010-2016 гг. – Режим доступа : www.stat.gov.kz.
2. Есимжанова С. Р. Факторы обеспечения качества человеческого капитала / С. Р. Есимжанова // Человеческий капитал в Казахстане: состояние и перспективы роста : матер. междунар. науч.-практ. конф. – Астана : ЕНУ им. Л. Н. Гумилева, 2013. – С. 314 – 316.
3. Ыдырыс С. С. Роль вузов в формировании качественных трудовых ресурсов в условиях инновационного развития РК / С. С. Ыдырыс // Вестник КазНУ. – 2015. – № 4. – С. 5.

РОМАНЕНКО ЄВГЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ

д. держ. упр., професор, проректор Міжрегіональної академії управління персоналом, заслужений юрист України, президент Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

ЧАПЛАЙ ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

к. держ. упр., завідувач кафедри професійної освіти та управління навчальним закладом Міжрегіональної академії управління персоналом, виконавчий директор Президії Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

ПРОБЛЕМА СПРЯМОВАНOSTІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ МЕХАНІЗМІВ НАДАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ

Аналіз праць із питань державного управління та маркетингу вказує на те, що проблема застосування маркетингових інструментів у сфері державних послуг ще не була до цього часу предметом спеціального, системного, розгалуженого наукового дослідження. Окремі праці стосуються лише певних конкретних проблем цієї тематики. Деякі наукові, практичні, організаційно-правові та державно-управлінські аспекти модернізації та розвитку діючих в Україні маркетингових інструментів державного управління у сфері надання послуг органами державної влади вже знайшли своє відображення в працях українських та зарубіжних дослідників: В. Авер'янова, Р. Войтович, В. Вакуленка, В. Голубь, В. Гомольської, С. Дубенко, І. Коліушка, С. Кравченка, В. Куйбіди, Ю. Куца, М. Окландера, А. Панкрухіна, К. Романенко, Є. Ромата, С. Мартова, А. Старостіної, В. Тимошука, О. Чебан, О. Поляка, В. Сороко, Ю. Сурміна, Т. Федорів, Ю. Шарова, А. Чемериса та ін. Наразі, серед вітчизняних дослідників та практиків державного управління є спеціалісти, які вважають маркетинг виключно зряддям жорсткої конкурентної боротьби і пов'язують його впровадження у діяльності органів державної влади з початком комерціалізації їх владних повноважень на шкоду виконанню завдань соціоцентричного регулювання суспільного життя [1; 2].

Тому проблема спрямованості функціонування маркетингових механізмів у державному управлінні набуває принципового значення для визначення їх подальших перспектив в процесі реформування політичної та адміністративної систем України в цілому. Що стосується сутності державного маркетингу, то, серед дослідників, поки, що немає єдності стосовно визначення цього питання. Вчені Дроб'язко І. М. та Мелиховский В. М. зводять його до однієї або кількох допоміжних функцій у практичній діяльності органів виконавчої влади (аналітичної, прогностичної, функції іміджевого позиціонування тощо). Дослідник Акімов Д. І. стверджує, що основу державного маркетингу складає

адаптація маркетингової парадигми для управлінських потреб органів державної влади. Вказана інтерпретація, по-перше, ігнорує суб'єкт-об'єктні зв'язки у державному управлінні; по-друге, фактично нічого не говорить про соціальну спрямованість використання маркетингу в державному управлінні. Автори Сачук Т. В., Старостіна А. О. та Старцев Ю. Н. долають цю обмеженість і обґрунтовують системну інтерпретацію державного маркетингу, виходячи з його соціоцентричної спрямованості – як галузі некомерційного маркетингу, що об'єднує учасників, прийоми, що використовуються, та сукупність відносин між суб'єктами державного управління та «споживачами» результатів їх діяльності. Однак, у цьому підході відсутнє розуміння інтегративної природи державного маркетингу як парадигми управлінської діяльності, а також спрощено представляється природа суб'єкт-об'єктних зв'язків у системі державного маркетингу. Усе це дало підставу для висновку, що стан наукового опрацювання вказаної проблеми не можна вважати задовільним, а сама проблема потребує дослідження [3].

Причиною виокремлення цієї проблеми є неузгодженість існуючої позиції щодо неоднозначності тлумачення поняття державних послуг, основними ознаками яких, на нашу думку, мають виступати такі характеристики.

1. Суб'єктом надання послуги є держава, яка реалізує свій обов'язок перед громадянами через:

- державні органи та органи місцевого самоврядування, надання якими відповідних послуг впливає з визначених у Конституції України державних гарантій та положень про ці органи;

- державні органи та органи місцевого самоврядування, які окремими державними актами (законами, постановами Кабінету Міністрів України тощо) зобов'язані надавати громадянам відповідні послуги;

- інші суб'єкти, яким держава делегувала право надання відповідних послуг шляхом створення спеціальних державних/комунальних установ та закладів, уповноважених на надання державних послуг відповідно до положень про них та доручень органів, які їх створили; укладання договорів, якими недержавні суб'єкти беруть на себе зобов'язання щодо надання відповідних послуг.

2. Безкоштовність послуг для громадян в обсягах мінімальних державних соціальних гарантій, враховуючи оплаченість таких послуг шляхом сплати податків. Разом з тим держава, делегуючи право надання державних послуг державним установам та закладам і недержавним суб'єктам, несе відповідальність за відповідне фінансове забезпечення надання цих послуг, формуючи державне замовлення [4].

3. Зміст державних послуг має відповідати встановленим Конституцією і законами України соціальним гарантіям і умовам реалізації громадянами своїх прав та обов'язків. Потреби суспільства і окремих громадян, які забезпечуються згаданими гарантіями, частково

можуть задовольнятися і недержавними послугами на вибір громадян, але кожному має бути гарантоване право і можливість отримати встановлений мінімум державних послуг для забезпечення своїх суспільних потреб, який має визначатися соціальними стандартами [5]. Ці стандарти і мають окреслювати гарантований набір і зміст безкоштовних державних послуг громадянам відповідно до зобов'язань держави, які вона встановила в Конституції України і в законах України.

Практичне значення таких характеристик полягає в тому, що вони повністю визначаються ставленням до них людей (службовців, виробників і споживачів державних послуг). Встановлення характеристик повинно спиратися на ретельне їх наукове обґрунтування та відповідати спеціальним вимогам, серед яких головними є відображення в них суттєвих і необхідних закономірностей, взаємин, взаємозв'язків соціального та етичного з класичним маркетингом у структурах державної влади, що здійснюють надання державних послуг.

Список використаних джерел:

1. Кратт О. А. Кон'юнктура ринку освітніх послуг: діагностика збалансованості / О. А. Кратт // Економіка та право. – 2003. – № 2. – С. 18 – 25.

2. Котлер Ф. Основы маркетинга. – 2-е европ. изд. / Ф. Котлер, Г. Армстронг, Дж. Сондерс, В. Вонг. – К. ; М. ; СПб. : Вильямс, 1998. – 1056 с.

3. Лажняк Дж. Аналитические структуры маркетинговой этики / Дж. Лажняк // Классика маркетинга. – СПб. : Питер, 2001. – С. 92 – 108.

4. Панкрухин А. П. Маркетинг территорий. – 2-е изд. / А. П. Панкрухин. – СПб. : Питер, 2006. – 416 с.

5. Романенко Е. А. Стратегические приоритеты государственно-гражданской коммуникации : монография / В. Н. Козаков, А. В. Рашковская, В. А. Ребкало, Е. А. Романенко, И. В. Чаплай. – LAP Lambert Academic Publishing, 2017. – 274 с. – Библиогр. : С. 288 – 314.

САВИНА ТАТЬЯНА НИКОЛАЕВНА

канд. эконом. наук, доцент кафедры теоретической экономики и экономической безопасности Национального исследовательского Мордовского государственного университета им. Н. П. Огарева

ФЕДОТКИНА ОЛЬГА ПЕТРОВНА

канд. эконом. наук, главный специалист Центра международного сотрудничества Финансового университета при Правительстве Российской Федерации

КОРПОРАТИВНАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ В ЕВРОПЕЙСКИХ КОМПАНИЯХ: ПРАКТИЧЕСКИЙ ОБЗОР¹

Идеи социальной справедливости, равенства и ответственности традиционно являются весьма популярными в европейских странах. В странах Европейского Союза (ЕС) корпоративная социальная ответственность (КСО) давно является неотъемлемой частью как наднациональной, так и национальной политики. Однако, начиная с 90-х годов прошлого столетия, подходы и само понимание КСО заметно изменились. До этого времени в большинстве европейских стран государство, руководствуясь принципами концепции «государства всеобщего благосостояния», устанавливало нормы защиты прав работников, охраны труда и окружающей среды, социального обеспечения и пр. Кроме того, соблюдение бизнесом этих норм являлось обязательным. С одной стороны, это привело ко многим положительным изменениям в уровне и качестве жизни. Однако с другой стороны, уничтожало все стимулы для бизнеса добровольно брать на себя какую-либо дополнительную социальную ответственность, что подрывало основополагающий принцип КСО – исключительно добровольный характер программ.

Тем не менее, постепенно под влиянием участвовавших экологических и корпоративных скандалов, связанных с крупнейшими ТНК, и в условиях ужесточения конкуренции европейский бизнес все активнее втягивался в КСО в современном понимании этого понятия. Вначале КСО сводилась к обязанности компании вкладывать часть прибыли в социальные и экологические проекты. Однако постепенно произошел отход от такого узкого понимания, ежегодные отчеты по КСО и

1

Funded by the ERASMUS+ Programme of the European Union Jean Monnet Modules «Policy for Corporate Social Responsibility: the EU experience»

(№ 575358-EPP-1-2016-1-RU-EPPJMO-MODULE).

устойчивому развитию стали неотъемлемой частью системы управления и отчетности, принципы КСО стали частью общего менеджмента компаний.

Таким образом, как и многие процессы в ЕС, современная система КСО стала результатом совместных усилий бизнеса и наднациональных интеграционных институтов. На наднациональном уровне началом европейской системы КСО стал 2001 г. Именно тогда Европейская Комиссия опубликовала Зеленую книгу ЕС «Создание европейской системы КСО», посвященную определению и концепции этого явления. Уже в 2004 г. был опубликован первый отчет по развитию КСО на основе этого документа. С 2002 г. в ЕС проводятся международные форумы по КСО, причем с каждым годом интерес к этой теме только возрастает.

Исследуя европейский опыт КСО на национальном уровне, можно обнаружить наличие общих черт, характерных для всех европейских компаний. Так, европейские компании предпочитают солидарную ответственность. Во всех странах степень вовлеченности государства и значимость государственного регулирования в сфере КСО традиционно выше, чем в других развитых регионах. При этом, однако, именно европейские компании являются традиционными лидерами в данной сфере. Среди наиболее распространенных сфер КСО для всех стран ЕС можно назвать проблемы занятости, образование и здравоохранение. Лидерами в реализации европейской модели КСО как правило являются компании, функционирующие в отраслях, ориентированных прежде всего на потребителя.

Опыт западных компаний показывает, что все исследуемые компании достаточно серьезно относятся к деятельности в области КСО и воспринимают его как стратегическое направление деятельности.

Компании фиксируют свои стратегические намерения в области КСО в программных документах и публично их предьявляют. Большинство западных компаний имеет такие документы стратегического уровня. Например, Политика области здоровья, безопасности и экологии (BP, ENI S.P.A., ConocoPhillips, ExxonMobil).

Среди зарубежных компаний также получила распространение практика создания Комитетов по социальной ответственности при Совете Директоров, либо в Совете Директоров вводится должность вице-президента по КСО. Такие комитеты составляют ядро системы управления КСО и имеются в компаниях Royal Dutch/Shell, BP, PetroChina. В компаниях ConocoPhillips и ENI S.P.A. введена должность вице-президента по КСО. Таким образом, деятельность в сфере КСО выводится на уровень ответственности топ-менеджмента.

В некоторых компаниях для непосредственной реализации социальных проектов и программ создаются также специализированные департаменты по КСО. Такие подразделения есть, например, в ExxonMobil, ENI S.P.A., ChevronTexaco, ConocoPhillips, Petrobras.

Для организации деятельности по управлению рисками обычно вводится должность риск-менеджера компании, либо создается департамент по управлению рисками. При этом, некоторые компании формируют механизмы управления именно непроизводственными рисками. Так, например, в ВР разработано «Руководство по управлению рисками в области HSE» для руководителей бизнес-единиц.

На основе приведенного нами обзора практики КСО европейских компаний можно сделать вывод, о наличии тесного взаимодействия общества и бизнеса, осуществляемого в рамках жесткого государственного регулирования. Важной отличительной чертой европейского подхода является тот факт, что практика КСО регламентируется законодательно. Это во многом способствовало выходу европейских компаний на ведущие позиции во всех мировых рейтингах

Еще одним фактором, на который следует обратить внимание, является тот факт, что при всей важности наднационального регулирования инициатива создания и развития программ КСО сегодня, как правило, идет с уровня отдельных стран и даже отдельных компаний.

Практика различных европейских стран может значительно отличаться, однако общие черты доминируют. Это связано как с общей культурой и историей, так и с активной государственной политикой на национальном и на наднациональном уровнях.

Список использованной литературы:

1. Forum Nachhaltige Entwicklung der Deutschen Wirtschafteconsense.de/en/. – Access mode : www.econsense.de/en.
2. Green Paper «Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility» / European Commission – Электрон. Дан. – Brussels, 2001. – Access mode : www.europa.eu/rapid/press-release_DOC-01-9_en.pdf.
3. The European Business Network for Corporate Social Responsibility. – Access mode : www.csreurope.org.
4. Батаева Б. С. Сотрудничество государства и бизнеса для решения социальных проблем : коллективная монография / Б. С. Батаева ; под ред. Е. Б. Завьяловой. – М. : МГИМО-Университет, 2017. – С. 66.
5. Кравцова Е. М. Модели социальной ответственности бизнеса в мировой экономике / Е. М. Кравцова, В. Ю. Матвеева // Экономика, предпринимательство и право. – 2016. – Т. 6. – № 1. – С. 81 – 98.
6. Пономарев С. В. Корпоративная социальная ответственность в Европе: что нужно знать предпринимателю, выходящему на европейские рынки / С. В. Пономарев // Евро инфо корреспондентский центр. Пермь, 2014. – Режим доступа : www.permtpp.ru/upload/iblock/58c/kso.pdf.
7. Попова А. В. Социальная ответственность бизнеса: диалектика парадигм / А. В. Попова // Научное издание. – М. : Союз Дизайн, 2012. – 376 с.
8. Сафрончук М. В. Социальная ответственность корпораций и общественное благосостояние (экономико-теоретический анализ) /

М. В. Сафрончук // Экономика и управление: проблемы, решения. – 2017. – Т. 2. – № 3. – С. 46 – 55.

САВИНА ТАТЬЯНА НИКОЛАЕВНА

канд. эконом. наук, доцент кафедры теоретической экономики и экономической безопасности Национального исследовательского Мордовского государственного университета им. Н. П. Огарева

ФЕДОТКИНА ОЛЬГА ПЕТРОВНА

канд. эконом. наук, главный специалист Центра международного сотрудничества Финансового университета при Правительстве Российской Федерации

**МОДЕЛИ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ
ОТВЕТСТВЕННОСТИ В СТРАНАХ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА¹**

Корпоративная социальная ответственность (КСО) – одна из самых остро обсуждаемых тем нашего времени. Бурные дискуссии о социальных обязанностях бизнеса, его возрастающей роли в развитии общества ведутся на протяжении нескольких десятков лет. При этом справедливо заметим, что актуальность и злободневность вопросов, касающихся КСО не утрачивает своей силы и по сей день. Компании, практикующие в своей деятельности социально-ответственное поведение всегда стремятся наладить отношения и выстроить диалог с обществом; осуществляют инвестиционные вложения в его развитие. Кроме того, они активно стараются укрепить свою репутацию и обеспечивают создание и гармонизацию благоприятной «среды обитания».

Можно с полной уверенностью констатировать тот факт, КСО сегодня – это не какой-то надуманный феномен, а глобальное явление, завидная практика, которая внедряется в странах с разным уровнем политического и социального развития. В рамках настоящего исследования рассмотрим модели КСО, сформировавшиеся в странах Европейского Союза.

Модели КСО, получившие широкое распространение в странах Европейского Союза принято делить на две крупные группы.

1 Funded by the ERASMUS+ Programme of the European Union Jean Monnet Modules «Policy for Corporate Social Responsibility: the EU experience» (№ 575358-EPP-1-2016-1-RU-EPPJMO-MODULE)

Первая – основывается на географических и культурно-исторических принципах; вторая – на роли государственного участия, его вкладе в процесс экономической и социальной жизни общества.

В рамках первой группы можно выделить следующие модели социально-ответственного поведения бизнеса: германская (континентальная), англосаксонская и шведская (семейная).

Германская модель (Германия, Австрия, Нидерланды, Франция). Для компаний из этой группы стран характерно максимальное социальное взаимодействие. Они активно вовлекают все стороны, заинтересованные в деятельности корпорации (стейкхолдеров) к участию в принятии решений. При этом важно отметить, что такое участие не обязательно должно быть прямым. Главная цель – учесть интересы максимального круга заинтересованных компаний и лиц. При учете и соблюдении принципов рыночной экономики данная модель подразумевает участие компании в уменьшении дисбаланса обеспеченности различных слоев населения и способствует обеспечению социальной справедливости. Важной отличительной чертой континентальной модели является высокая степень вмешательства государства в отношения социально-трудового характера.

Несмотря на наличие явных общих черт, для объективной картины необходимо рассмотреть опыт некоторых стран. Как вытекает из названия, наиболее ярко описать особенности модели можно на примере Германии. При сохранении ведущей роли государства, как института, задающего вектор развития социально-ориентированных программ, в стране важную роль играют отраслевые ассоциации и предпринимательские союзы. Например, Форум устойчивого развития немецкого бизнеса «Econsense», объединяющий ведущие компании (не только немецкие), такие как Lufthansa, BASF, Daimler и др. Кроме того, в отличие от некоторых других богатых европейских стран опыт Германии, как и любой другой их стран рассматриваемой группы, насчитывает как минимум два столетия.

Не менее интересным, привлекательным и завидным в отношении анализируемой модели КСО служит опыт Франции. Французские корпорации, следуя критериям и принципам модели обязаны юридически публиковать свои отчеты по КСО, а пенсионные фонды при формировании инвестиционных стратегий должны учитывать социальные и экологические критерии.

Англосаксонская модель. Прежде всего, необходимо отметить, что в строго научном смысле эта модель не может считаться примером европейского опыта КСО. В Европе такой опыт характерен только для Великобритании и он более близок к логике КСО компаний из США, Японии Канады и ряда стран Латинской Америки, чем к опыту других европейских стран. Главной целью всех социально-ориентированных программ компаний этой группы традиционно является создание условий,

при которых достигается максимальная эффективность всех участников процесса. Поэтому в рамках этой модели компании уделяют большое внимание программам повышения квалификации и переподготовки кадров, созданию информационных сетей, а также поддержке любых инициатив, ведущих к повышению эффективности и конкурентоспособности конкретного адресата.

В основном регулирование КСО происходит на уровне самого предприятия, в то время как роль отраслевых объединений и даже государства сводится к изданию рекомендаций и пожеланий. В качестве основного стимулирующего воздействия со стороны государства используется налоговый механизм. В Великобритании от налогов освобождаются инвестиции на общественно значимые цели, а также не облагаются подоходным налогом средства, направленные на благотворительность.

Если рассматривать сферы применения КСО в Великобритании, то они также отличаются от других европейских стран. Например, если в Германии одной из самых распространенных форм КСО является решение проблемы занятости, то в Великобритании – развитие местных сообществ. Что касается проблемы занятости, то, по мнению английского бизнеса, она может быть решена путем финансирования программ переподготовки кадров. Отдельного внимания заслуживает созданная в Великобритании система корпоративного пенсионного обеспечения, которая фактически перекладывает с государства на частный бизнес часть нагрузки по выплате пенсий по старости.

Традиционно в рамках этой модели популярна такая разновидность социальной ответственности, как благотворительность. В этот процесс вовлечены все слои населения от младших школьников до членов королевской семьи, а деятельность благотворительных некоммерческих организаций давно перешагнула национальные рамки.

Шведская модель. Эта модель отличается максимально высоким уровнем социальной ответственности. В частности, компания ИКЕА является лидером многих рейтингов социально-ответственных компаний. Однако, данная модель не всегда может применяться в других регионах. Во-первых, большинство шведских компаний, даже самых крупных, являются семейными предприятиями, соответственно, в основе выбора объекта социальной ответственности часто лежат субъективные предпочтения семьи. Во-вторых, отличительной особенностью корпоративной структуры шведских компаний является сложная иерархическая структура: семейная холдинговая компания контролирует ряд фирм, которые, в свою очередь, контролируют следующую группу компаний, и, таким образом, все стейкхолдеры оказываются изначально участниками одной достаточно закрытой группы. И наконец, в третьих, скандинавские страны достаточно небольшие как по территории, так и по

численности, что увеличивает возможности «адресного характера» программ.

Как было отмечено выше существует и другой подход к типологии моделей КСО, основанный на роли государства в регулировании и поддержке программ КСО. Данная типология была впервые предложена Европейской ассоциацией бизнеса. Согласно данной типологии принято различать следующие модели КСО.

Партнерская модель (Дания, Финляндия, Нидерланды, Швеция). В основе данной модели заложена стратегия партнерства во всех сферах, включая вопросы занятости.

Модель «бизнес в обществе» (Ирландия, Великобритания). Модель построена на политике мягкого вмешательства. Ее ключевая цель – стимулирование компаний к решению проблем государственного характера.

Устойчивость и гражданство (Германия, Австрия, Бельгия, Франция, Люксембург). Модель ориентирована на социальный договор с акцентом на устойчивое развитие.

Как видно, эти два подхода не исключают друг друга, а напротив, дополняют и уточняют. Остающееся несоответствие относительно стран, которые в анализируемых группах попадают в разные несопоставимые модели, со временем потеряет свою значимость в ходе развития глобализации и усиления транснационального характера бизнеса. На выбор компаниями методов и форм КСО все чаще оказывает влияние не принадлежность страны базирования к той или иной модели, а ожидания общества в принимающей стране.

Список использованной литературы:

1. Forum Nachhaltige Entwicklung der Deutschen Wirtschafteconsense.de/en/. – Access mode : www.econsense.de/en.
2. Green Paper «Promoting a European Framework for Corporate Social Responsibility» / European Commission – Электрон. Дан. – Brussels, 2001. – Access mode : www.europa.eu/rapid/press-release_DOC-01-9_en.pdf.
3. The European Business Network for Corporate Social Responsibility. – Access mode : www.csreurope.org.
4. Батаева Б. С. Сотрудничество государства и бизнеса для решения социальных проблем : коллективная монография / Б. С. Батаева ; под ред. Е. Б. Завьяловой. – М. : МГИМО-Университет, 2017. – С. 66.
5. Кравцова Е. М. Модели социальной ответственности бизнеса в мировой экономике / Е. М. Кравцова, В. Ю. Матвеева // Экономика, предпринимательство и право. – 2016. – Т. 6. – № 1. – С. 81 – 98.

САХАРОВА КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*аспірант кафедри економіки та регіональної економічної політики
Дніпропетровського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*

СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК РЕСУРС СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Запорукою успішної реалізації процесу децентралізації, який визнаний пріоритетом діяльності кабінету Міністрів України на 2018 р., є застосування методів стратегічного управління регіональним розвитком. У зв'язку з цим невід'ємною частиною стратегії держави має стати запровадження нових методичних підходів до прогнозування сталого розвитку регіонів країни.

Джефф Хау у праці «Краудсорсинг. Колективний розум як інструмент розвитку бізнесу» (англ. Crowdsourcing: Why the Power of the Crowd is Driving the Future of Business) [2] демонструє використання колективного розуму для реалізації спільних проєктів. На думку відомого журналіста The Economic Мартіна Джайлса, застосування краудсорсингу щільно та успішно спирається на використання соціальних мереж в інформаційному суспільстві. Він зазначає «... на допомогу індивідуальному інтелекту постійно приходять колективний розум» [1, с. 13].

У науковій літературі також зустрічається поняття «соціального інтелекту», в розробці концепції якого особливе місце займають роботи київського професора Ю. М. Канигіна. Його визначення співзвучно визначенням інтелектуального потенціалу громади: «Соціальний інтелект (інтелект громади)» – відносно стійка форма спільної розумової діяльності (здібності) людей, що виявляється в їх спільній творчості, виробленню і реалізації рішень, розуміння ними самих себе, інших людей і спільнот, навколишнього світу. Соціальний інтелект – не сума індивідуальних інтелектів, а цілеспрямована відкрита система їх інформаційної взаємодії, рівень функціонування і віддачі якої визначається не стільки індивідуальними здібностями людей, які входять до неї, скільки інформаційними зв'язками (інтелектуальними комунікаціями між ними і всієї системи з оточенням). При цьому інформаційні зв'язки розуміються в змістовному (семантичному) плані – як передача і отримання знань (які відокремилися від їх творців і стали повідомленнями)» [3]. Може скластися таке становище, коли при високому інтелекті кожного індивідуума, що входить в систему, її колективний розум виявляється не на високому рівні.

Соціальний інтелект – відкрита система, що відрізняється наступними характеристиками:

- мережева структура;
- соціальна (колективна) пам'ять;

- розвинені засоби масової інформації і комунікації;
- інтелектуальна верства творчо мислячих людей, що генерують нові ідеї;
- кваліфіковані фахівці у всіх важливих сферах соціальної практики і відповідна система підготовки та перепідготовки кадрів;
- широка комп'ютерна грамотність;
- інтелектуальний ринок;
- соціальний моніторинг.

Інформаційні ресурси вважаються головною цінністю сучасної цивілізації саме тому, що вони – «рушій» соціального інтелекту. І, звичайно, технологічною базою соціального інтелекту виступає штучний інтелект.

У сукупності зазначені вище характеристики формують інтелектуальне середовище і його основну підсистему – інформаційне середовище – систему, що містить весь «набір» чинників, що забезпечують оптимальні вироблення, передачу і використання інформаційних ресурсів. Кожній з характеристик соціального інтелекту можна надати кількісного значення, на підставі чого можна виробити критерії інтелектуальної зрілості суспільства, рівня його інформатизації.

Концепція соціального інтелекту виходить із соціальної (колективної) природи взагалі і творчих процесів зокрема.

Хоча в загальному плані проблеми «розумності» суспільства, натхненності соціальних відносин ставилися давно, в конструктивному плані проблема соціального інтелекту виникає в зв'язку зі створенням і використанням інформаційних технологій, заснованих на штучному (машинному) інтелекті. У суспільства з'являється технологічна потреба в підвищенні інтелектуального рівня взаємодії своїх членів, розвитку творчих процесів, забезпеченні розумного функціонування своїх інститутів, особливо органів управління – потреба у формуванні і розвитку соціального інтелекту, без чого штучний інтелект, якими б сучасними машинами він не був оснащений, – ефективно працювати не буде.

Потужним чинником сталого розвитку є його інтелектуалізація. Йдеться про досягнення так званого синергетичного ефекту (ефекту системної взаємодії), який перевищує суму ефектів індивідуальних інтелектів, що входять в систему соціального інтелекту. Для цього потрібна всебічна раціоналізація організаційно-економічних і правових відносин, підвищення освітнього та інформаційно-технологічного рівня, розвиток культури членів суспільства і творчого аспекту в їх роботі. Соціальний інтелект виступає зовнішнім оточенням, середовищем відносно індивідуального інтелекту, що визначає корисну компоненту в роботі кожної особистості, конструктивність її мислення. Соціальний інтелект (загальний) домінує над індивідуальним (окремим) інтелектом і в

сенсі його прояви (віддачі), і в сенсі його розвитку. Інформаційні зв'язки визначальним чином впливають на розумові процеси індивідів. Підхід до територіального розвитку з позицій сукупного інтелекту громад обумовлює перехід на новий рівень розуміння соціокультурної динаміки.

Список використаних джерел:

1. Джайлс М. Настоящие друзья / М. Джайлс // Мир в 2050 году / под. ред. Д. Франклина и Дж. Эндрюса. – М. : Манн, Иванов и Фербер, Эксмо, 2013. – С. 13.

2. Джефф Хау. Краудсорсинг. Коллективный разум как инструмент развития бизнеса / Джефф Хау. – М. : Альпина Паблишер, 2012. – 288 с.

3. Каныгин Ю. М. Загадки интеллектуального бытия / Ю. М. Каныгин. – М. : Педагогика, 1977. – 460 с.

САХАРУК ИРИНА ВИКТОРОВНА

*магистрант государственного и муниципального управления
Российской академии народного хозяйства и государственной службы
при Президенте Российской Федерации,
Среднерусский институт управления*

УЧАСТИЕ ИНСТИТУТОВ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ

Роль государства по устойчивому развитию социальной сферы в современном обществе очень велика, она связана со всеми другими сферами общества и активно воздействует на них, она воздействует на отношения внутри общества, влияет на повседневную жизнь человека.

Проблемы социальной политики государства всегда отличаются особой актуальностью и остротой, интерес к изучению возникает как в научных дискуссиях, так и в обычной среде граждан. В настоящее время приобретают особую актуальность научные исследования, наращивание знаний о политических преобразованиях в социальной сфере.

Социальная политика государства на современном этапе развития представляет собой многогранный, развивающийся процесс с конкретными заявленными целями. Социальная политика охватывает систему взаимоотношений между социальными группами, социальными слоями общества, но конечной целью, конечно, является человек, его социальная защита, социальное развитие, благосостояние и жизнеобеспечение.

Глубокие преобразования, происходящие в нашем государстве и обществе, порождают дискуссии о путях развития, особенно по устойчивому развитию социальной сферы. Государственная политика по развитию социальной сферы не стоит на месте, государство путём

реализации социальной политики регулирует социальные процессы и социальные отношения в российском обществе, осуществляет социальную справедливость, социокультурное развитие граждан России, улучшает качество жизни населения страны. На современном этапе развития российского государства, осуществляется децентрализация управления социальной сферой, на федеральном уровне задаются стратегические ориентиры социальной политики государства, а на региональном и местном уровне осуществляется конкретная реализация, обеспечение функционирования социальной инфраструктуры.

Стратегическими целями государственной социальной политики являются: повышение уровня и качества жизни населения страны, снижение смертности и повышение рождаемости в России; сохранение стабильности базовых социальных групп (семьи, трудовых коллективов и т.д.), создание и развитие институтов гражданского общества; обеспечение социальной безопасности страны, создание условий для жизнедеятельности будущих поколений граждан России. Стремление к формированию и развитию социально-ориентированной экономики и реализация на этой основе государственной политики в социальной сфере становится одной из основных задач дальнейшего развития общества. Социальное управление должно соответствовать современным формам социально-ориентированного рыночного хозяйства, за такое развитие и углубление реформ сегодня выступают представители основных политических партий и движений, деловых кругов, население нашей страны. Так перед Правительством Российской Федерации и перед всем российским обществом поставлены «амбициозные» цели и задачи для прорывного научно-технологического и социально-экономического развития Российской Федерации. Эти цели и задачи отражены в Указе Президента Российской Федерации от 7 мая 2018 года № 204 «О национальных целях и стратегических задачах развития Российской Федерации на период до 2024 года» [4]:

- обеспечение устойчивого естественного роста численности населения Российской Федерации;
- повышение ожидаемой продолжительности жизни до 78 лет (к 2030 году – до 80 лет);
- обеспечение устойчивого роста реальных доходов граждан, а также роста уровня пенсионного обеспечения выше уровня инфляции;
- снижение в два раза уровня бедности в Российской Федерации;
- улучшение жилищных условий не менее 5 млн. семей ежегодно;
- ускорение технологического развития Российской Федерации, увеличение количества организаций, осуществляющих технологические инновации, до 50 процентов от их общего числа;
- обеспечение ускоренного внедрения цифровых технологий в экономике и социальной сфере;

– вхождение Российской Федерации в число пяти крупнейших экономик мира, обеспечение темпов экономического роста выше мировых при сохранении макроэкономической стабильности, в том числе инфляции на уровне, не превышающем 4 процентов;

– создание в базовых отраслях экономики, прежде всего в обрабатывающей промышленности и агропромышленном комплексе, высокопроизводительного экспортно ориентированного сектора, развивающегося на основе современных технологий и обеспеченного высококвалифицированными кадрами.

Реализация поставленных целей и задач позволит вывести на новый уровень, качественно изменить социальную политику, повысить уровень жизни граждан, создать комфортные условия для их проживания, а также создаст условия и возможности для самореализации и раскрытия таланта каждого человека. Необходимо достичь следующих целей и целевых показателей: увеличение ожидаемой продолжительности здоровой жизни до 67 лет; увеличение суммарного коэффициента рождаемости до 1,7; увеличение доли граждан, ведущих здоровый образ жизни, а также увеличение до 55 процентов доли граждан, систематически занимающихся физической культурой и спортом.

В ходе реализации объявленных целей и задач необходимо решить один из сложных вопросов, сочетание рыночного механизма хозяйствования и социальной справедливости, чтобы все члены общества имели необходимые условия для жизнедеятельности. Достигнуть значительного улучшения в сфере социальной инфраструктуры, сокращения имущественного неравенства, получить реальный доступ к культуре и образованию. Практическая реализация обозначенных целей, задач позволит преодолеть кризисные явления, санкционное давление, перейти к социально ориентированной рыночной экономике. В Указе прямо заявлена национальная программа в сфере повышения производительности труда и поддержки занятости обеспечить к 2024 году: рост производительности труда на средних и крупных предприятиях базовых несырьевых отраслей экономики не ниже 5 процентов в год; привлечение к участию в реализации указанной национальной программы не менее 10 субъектов Российской Федерации ежегодно; вовлечение в реализацию указанной национальной программы не менее 10 тыс. средних и крупных предприятий базовых несырьевых отраслей экономики; стимулирование внедрения передовых управленческих, организационных и технологических решений для повышения производительности труда и модернизации основных фондов, в том числе посредством предоставления налоговых преференций; сокращение нормативно-правовых и административных ограничений, препятствующих росту производительности труда, а также замещение устаревших и непроизводительных рабочих мест; формирование системы методической и организационной поддержки повышения

производительности труда на предприятиях; формирование системы подготовки кадров, направленной на обучение основам повышения производительности труда, в том числе посредством использования цифровых технологий и платформенных решений.

Реализация данной программы – это не только задача Правительства, это можно сказать, объединяющая общенациональная прорывная задача. Для достижения национальных целей необходимо задействовать все возможности российского общества, все ресурсы которые есть, и даже те которые будут в будущем, а недостаток материальных и финансовых ресурсов следует компенсировать активной позицией гражданского общества, интеллектуальными и профессиональными кадрами.

На формирование гражданского общества в России, а также на характер взаимодействия его институтов с государственной властью повлиял радикальный демонтаж прежней социально-политической и экономической систем советского периода [5]. Развивая указанный тезис обобщим, что для реализации целей и задач социальной политики в условиях модернизации российского общества необходимо продолжать создавать эффективно действующие механизмы взаимодействия граждан и общественных организаций с органами государственной власти. Для этого необходима активизация участия граждан и институтов гражданского общества в выработке государственных решений по важнейшим социальным, экономическим и иным общественно значимым вопросам в современной России.

Список использованной литературы:

1. Государственная политика и управление / под ред. А. И. Соловьева. – М. : Аспект Пресс, 2017. – 321 с.
2. Конституция Российской Федерации : принята всенародным голосованием 12 декабря 1993 г. // Собрание законодательства РФ. – 2014. – № 31.
3. Социальная политика государства : учеб. пособ. / под ред. И. Г. Тарент, С. А. Юдников – изд. 3-е перераб. ; Ногинский филиал РАНХиГС, 2014. – 172 с.
4. О национальных целях и стратегических задачах развития Российской Федерации на период до 2024 года : указ Президента Российской Федерации от 7 мая 2018 г. № 204 // сайт Президента России. – Режим доступа : www.kremlin.ru.
5. Цыбаков Д. Л. Специфика государственно-гражданского взаимодействия в Российской Федерации / Д. Л. Цыбаков // ГосРег.: государственное регулирование общественных отношений. – 2015. – № 3. – С. 22.

ЦИПЛЬОНКОВА АНАСТАСІЯ МИКОЛАЇВНА

студентка 2 курсу Університету митної справи та фінансів

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ СУСПІЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

Сучасний етап національного державотворчого процесу позначається перманентною трансформацією всієї системи суспільного життя в Україні, що обумовлено загальноцивілізаційними та вітчизняними перетвореннями. Зміни відбуваються в усіх суспільних інститутах: економічних, соціальних, політичних, духовних. При цьому визначення шляхів розвитку країни, вироблення нових норм та правил взаємодії всіх суб'єктів суспільних взаємовідносин, а також формування ціннісно-світоглядної системи соціуму здійснюється найзначнішою мірою в середовищі національної державно-управлінської еліти [1].

Діяльність державних органів здійснюється в соціальному середовищі, тому держава не може ігнорувати інтереси суспільства. Державна служба є ключовим елементом системи державного управління, від ефективного функціонування якого залежить додержання конституційних прав і свобод громадян, послідовний і сталий розвиток країни. А тому питання порушення правових норм державними службовцями є актуальними і гострими.

Враховуючи, що управління є сферою, від якої залежить добробут суспільства, доля кожної людини, важливо особливу увагу звертати на соціальний характер державної служби. Так, у ст. 3 Закону «Про державну службу» визначається, що державна служба ґрунтується на таких основних принципах: служіння народові України, демократизму й законності, гуманізму і соціальної справедливості, пріоритету прав людини й громадянина, персональної відповідальності за виконання службових обов'язків і дисципліни, дотримання прав і законних інтересів органів місцевого й регіонального самоврядування, дотримання прав підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян [2]. Вочевидь, забезпечення та контроль дисципліни державних службовців є важливим чинником соціального розвитку. Соціальний характер державної служби згідно із сучасними підходами полягає в тому, що здійснення управлінських дій має відповідати інтересам усього суспільства, а не окремих осіб, оскільки держава має бути виразником інтересів усього народу і служити саме йому. Статус, мета й завдання державної служби виходять з інтересів, мети, завдань і волі соціуму.

За порушення правових положень державні службовці несуть дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність. Зупинимося на дисциплінарній відповідальності, яка настає при порушенні державним службовцем обов'язків додержання

дисципліни праці, правил внутрішнього розпорядку органу державної влади, за невиконання або недостатнє виконання службових обов'язків. Як і будь-яка інша юридична відповідальність, дисциплінарна відповідальність має примусовий характер.

У широкому розумінні дисциплінарна відповідальність – це відповідальність службовців за порушення трудової дисципліни, яке виражається у накладенні стягнень адміністрацією установи. Українським законодавством закріплено такі види дисциплінарної відповідальності державних службовців:

- у порядку, встановленому законами України;
- у порядку, встановленому Кодексом законів про працю;
- згідно з правилами внутрішнього трудового розпорядку для робітників і службовців;
- на підставі дисциплінарних статутів та спеціальних положень, чинних у низці галузей управління і деяких сферах державної діяльності.

Зважаючи на предмет дослідження, зауважимо особливості дисциплінарної відповідальності державних службовців відповідно до Закону України «Про державну службу» [2].

Підставою для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, тобто протиправної винної дії або бездіяльності чи прийняття рішення, що полягає у невиконанні або неналежному виконанні державним службовцем своїх посадових обов'язків та інших вимог, за яке до нього може бути застосоване дисциплінарне стягнення.

Отож, дисциплінарні стягнення застосовуються до державного службовця за невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, порушення обмежень, пов'язаних з проходженням державної служби, а також за вчинок, який порочить його як державного службовця або дискредитує державний орган, в якому він працює.

До службовців, крім дисциплінарних стягнень, передбачених чинним законодавством про працю України, можуть застосовуватися такі заходи дисциплінарного впливу:

- попередження про неповну службу відповідність;
- затримка до одного року у присвоєнні чергового рангу або у призначенні на вищу посаду (стаття 14 вище вказаного закону).

Розрізняють такі види дисциплінарної відповідальності: загальна, спеціальна та для керівних і виборних працівників. Загальна дисциплінарна відповідальність передбачає дисциплінарні стягнення, які за своїм змістом можна поділити таким чином:

- заходи морально-правового характеру (догана, зауваження, попередження про неповну службу відповідність);
- заходи матеріально-правового характеру (затримка до одного року у присвоєнні чергового рангу або призначенні на вищу посаду,

зменшення розміру чи зняття премій, надбавок за високі досягнення у праці й виконання особливо важливої роботи, інших надбавок і доплат, установлених чинним законодавством);

– припинення державної служби.

Для здійснення дисциплінарного провадження з метою визначення ступеня вини, характеру і тяжкості вчиненого дисциплінарного проступку утворюється дисциплінарна комісія з розгляду дисциплінарних справ. Дисциплінарне стягнення має відповідати ступеню тяжкості вчиненого проступку та вини державного службовця. Під час визначення виду стягнення необхідно враховувати характер проступку, обставини, за яких він був вчинений, обставини, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність, результати оцінювання службової діяльності державного службовця, наявність заохочень, стягнень та його ставлення до служби [3, с. 133].

Підбиваючи підсумки, зауважимо наступне:

– головною сутнісною ознакою сучасної державної служби має стати пріоритет прав та інтересів особи, тобто має змінитися співвідношення державного і приватного інтересу;

– будь-які соціальні перетворення у державі будуть невдалими, якщо одночасно не буде реформовано апарат державної влади в частині запобігання порушень правових положень;

– ефективна діяльність апарату державного управління неможлива без посилення відповідальності державних службовців за виконання покладених на них повноважень, дотримання дисципліни та законності;

– природа дисциплінарної відповідальності полягає у порушенні трудової дисципліни і службових обов'язків;

– до переліку стягнень варто додати, на наш погляд, сувору догану як важливий захід морально-правового характеру.

Список використаних джерел:

1. Виноградова Н. Л. Етичні аспекти лідерства на державній службі в період трансформації світоглядних цінностей / Н. Л. Виноградова // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2013. – Вип. 1. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2013_1_24.

2. Про державну службу : закон України (ред. від 28.08.2018 р.). – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19.

3. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у двох томах / ред. кол. : В. Б. Авер'янов (голова). – К. : Вид-во «Юридична думка», 2004. – Т. 1. Загальна частина. – 584 с.

ЧАЙКА ІННА ПЕТРІВНА

к. е. н, доцент, доцент кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі»

СИДОРЕНКО КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

магістр ВНЗ Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі»

МІЖНАРОДНА СЕРТИФІКАЦІЯ ПРОДУКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК УМОВА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Зазвичай, коли говорять про соціальний розвиток суспільства, мають на увазі якісні показники, що характеризують соціальну сферу в розрізі доходів населення. Але ми впевнені, що не менш значущим для соціального розвитку є питання стану галузей, які суттєво впливають на якість життя людини у суспільстві. До них, безперечно, відноситься і кондитерська галузь, адже споживання кондитерської продукції населенням України є значним і важливо, щоб така продукція не шкодила здоров'ю споживачів.

А факти того, що національні виробники несумлінно ставляться до цього питання, легко знайти у відкритих інформаційних джерелах. У якості прикладу наведемо цитату журналістки Ірини Рибінської, опублікований на Інтернет-порталі «Факти» 24 березня 2017 р. [1]:

«Антимонопольний комітет України (АМКУ) оштрафував на 34 тисячі гривень ПрАТ «Полтавакондитер» за неправдиві відомості про склад цукерок. Про це повідомляє прес-служба АМКУ. Таке рішення було прийнято комітетом на підставі висновків державного підприємства «Полтавастандартметрологія», яке проводило дослідження продукції полтавських кондитерів. В ході досліджень з'ясувалося, зокрема, що «Драже Мигдаль в шоколаді від Домінік» і «Драже Фундук в шоколаді від Домінік» не містять в своєму складі какао-масло. «Харчовий продукт, який не містить в своєму складі какао-масла, не може називатися «шоколад», – відзначили в АМКУ, процитувавши висновки експертів ДП «Полтавастандартметрологія». Дії ПрАТ «Полтавакондитер» визнали порушенням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції і наклали штраф». А це підприємство, яке працює не тільки на внутрішньому ринку, а й експортує свою продукцію.

Вирішити питання недобросовісної конкуренції на національному кондитерському ринку і захистити населення від фальсифікованої продукції має допомогти міжнародна сертифікація продукції національних підприємств.

Для ілюстрування цієї тези наведемо приклад іншого українського підприємства кондитерської галузі – ПрАТ «Кондитерська фабрика «Харків'янка», що входить до Корпорації «Бісквіт-Шоколад». Сьогодні

компанія експортує товари в 35 країн світу, а смакові властивості цукерок та їх безпека для споживачів підтверджені численними нагородами міжнародних та вітчизняних виставок і дегустаційних конкурсів, якість продукції гарантується сертифікатами ISO 9001: 2008 «Система менеджменту якості» та ISO 22000: 2005 «Система безпеки харчових продуктів» [2]. Повний перелік сертифікатів якості корпорації «Бісквіт-Шоколад» наведено у таблиці.

Таблиця 1

Сертифікація продукції Корпорації «Бісквіт-Шоколад»

[складено автором на основі 2]

Підприємство, якому видано сертифікат	Назва сертифікату	Сфера сертифікації	Дата видачі	Строк дії
ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика»	Сертифікація системи харчової безпеки 22000, зокрема ISO 22000:2005, ISO TS 22002-1:2009, FSSC 22000	Виробництво кондитерських виробів: печива, крекерів та ще 15 найменувань продукції і пакувальних матеріалів	06.06.2008 06.09.2018	31.07.2020
	ISO 9001:2015	Розробка та виробництво кондитерських виробів: печива, крекерів та ще 10 найменувань продукції	05.11.1999	27.11.2020
	HALAL CERTIFICATE	Виробництво кондитерських виробів, що відповідають ісламським канонічним нормам	23.05.2017	17.05.2021
ПрАТ «Кондитерська фабрика «Харків'янка»	Сертифікація системи харчової безпеки 22000, зокрема ISO 22000:2005, ISO TS 22002-1:2009, FSSC 22000	Виробництво кондитерських виробів: цукерок глазуrowаних і неглазуrowаних, шоколадних мас і глазури в різноманітних пакувальних матеріалах	04.06.08, 01.09.18	20.07.2020
	HALAL CERTIFICATE	Виробництво кондитерських виробів, що відповідають ісламським канонічним нормам	09.07.17	09.07.2018 09.07.2020

Як видно з табл., ще в 1999 році підприємства Корпорації «Бісквіт – Шоколад» (першими серед підприємств кондитерської галузі України) розробили і впровадили систему управління якістю відповідно до міжнародного стандарту ISO 9001. Слід зазначити, що підприємства корпорації «Бісквіт – Шоколад» отримали сертифікати системи управління безпекою харчових продуктів не тільки в Україні, а й

міжнародного рівня – FSSC 22000 «Food Safety System Certification 22000».

Дані сертифікати визнані і схвалені Глобальною ініціативою харчової безпеки (GFSI) і Європейським співробітництвом з акредитації (EA). Крім того, дана сертифікація підтримується Конфедерацією галузей харчової промисловості Євросоюзу (CIAA – European Food and Drink Association) і Американською асоціацією виробників продуктів харчування (GMA – American Groceries Manufacturing Association) і повністю визнана органами з акредитації у всьому світі.

Сертифікати FSSC 22000, отримані підприємствами корпорації «Бісквіт – Шоколад»:

- підтверджують, що вироблені кондитерські вироби відповідають міжнародним стандартам;
- підтверджують репутацію корпорації як виробника якісної та безпечної продукції;
- свідчать про наявність ефективної системи управління безпекою харчових продуктів;
- підвищують конкурентоспроможність корпорації на внутрішньому і зовнішніх ринках;
- підтверджують виконання всіх вимог торгових мереж до постачальника;
- підвищують довіру клієнтів і споживачів.

Отримання сертифікату FSSC 22000 – значне досягнення колективу, яке демонструє спроможність корпорації задовольнити найвибагливіших замовників і відповідальність до питань безпеки кондитерських виробів, що випускає ТМ «Бісквіт – Шоколад».

Крім того, важливим аспектом, що впливає на соціальний розвиток українського суспільства, на нашу думку, є отримання підприємством Halal Certificate, який підтверджує, що підприємство випускає лінійку продуктів, які відповідають ісламським канонічним нормам. Це не тільки дозволяє експортувати продукцію до ісламських країн, а і задовольнити потреби внутрішнього ринку, на якому існує відповідний сегмент, який поступово зростає.

Саме таке ставлення до сертифікації, а не намагання фальсифікувати або приховати справжній стан речей на виробництві і є чинником, що сприяють соціальному розвитку суспільства та соціальній безпеці його членів.

Список використаних джерел:

1. Рыбинская И. АМКУ оштрафовал ЧАО «Полтавакондитер» за отсутствие... шоколада в «шоколадных» конфетках / И. Рыбинская. – Режим доступа : www.fakty.ua/232752-amku-oshtrafoval-chao-poltavakonditer-za-otsutstvie-shokolada-v-konfetah.

2. Офіційний сайт Корпорації «Бісквіт-Шоколад». – Режим доступа : www.biscuit.com.ua/uk/history-borman.

ШЕВЧИК ЕКАТЕРИНА СЕРГЕЕВНА

студентка 2 курса специальности «Государственное управление и экономика» факультета управления Института управленческих кадров Академии управления при Президенте Республики Беларусь

СОЦИАЛЬНАЯ РЕКЛАМА В СИСТЕМЕ МАРКЕТИНГОВЫХ КОММУНИКАЦИЙ

Социально-экономическая ситуация во всём мире привела к значительной трансформации общественной системы, а в частности к резкому обострению социальных проблем. Как следствие – общество сегодня нуждается в скорейшей стабилизации. Конечно, существует множество способов его регулирования, но что, если попробовать сделать ставку на самих людей? Каким-то образом подтолкнуть их к действию, к тому, чтобы люди начали задумываться: «А может, всё-таки стоит иначе?».

Согласитесь, хорошо сделанная реклама привлекает внимание и остается в памяти на длительный период, а это тот самый эффект, который необходим современным социальным проблемам.

Реклама у большинства ассоциируется с коммерцией, но уже довольно продолжительный срок всё большее распространение приобретает социальная реклама.

Социальная реклама – это некоммерческая реклама, так как она не подразумевает собой извлечения прибыли. Социальная реклама – это особый вид коммуникации, который направлен на привлечение внимания к особо важным проблемам общества, можно даже сказать, к жизненно важным проблемам, а также к его нравственным ценностям [1].

Сегодня всё больше проблем требуют активного реагирования: проблема алкоголизма, наркомании, нищеты, эпидемий ВИЧ/СПИДА, социального сиротства и множество других не менее важных проблем.

Насколько часто люди закрывают глаза на те факты, которые «портят» их жизнь? Для нас стали обыденными грязь в подъездах, нескончаемые аварии на дорогах, проституция, наркомания, чрезмерное употребление спиртных напитков, брошенные дети и ещё сотня-другая остальных показателей «больного общества». Большинство людей попросту не замечают эти страшные вещи. Каждый думает до последнего, что его это никогда не коснётся, что это не его дело, зачем что-либо менять, ведь всё устраивает, но, к сожалению, никто ни отчего не застрахован.

Необходимо четко понимать, что намного эффективнее предупредить проблему, чем потом пытаться ее решить.

Именно такая постановка вопроса вопрос и привела, на мой взгляд, к широкому распространению социальной рекламы. И это очень важный

шаг, который необходимо всеми возможными способами стараться развивать дальше.

Создание качественной социальной рекламы – сложная задача. Прежде всего, социальная реклама носит некоммерческий характер, как уже ранее отмечалось, отчего возникают сложности на этапе её создания. Однако необходимо понимать, что ее целью является не получение прибыли и увеличение продаж. Она несёт особый посыл, способствующий гуманизации общества в целом, а также улучшению жизни абсолютно каждого гражданина.

Но, несмотря на серьёзную миссию, в обществе бытует мнение, что такое явление, как социальная реклама, пустое и бесполезное, так как кто курит и пьёт, тот так и будет пить и курить; кто мусорит, тот так и будет продолжать это делать дальше, а на социальные плакаты, видеоролики редко обращают внимание. Да, можно использовать методы принуждения, запреты и аналогичные средства. Но насколько будут эффективны и долгосрочны данные мероприятия? Не приведут ли эти меры к бунтам и хаосу в обществе?

Актуальным остается вопрос: что, если попробовать сделать ставку на самих людей? Целесообразно, прежде всего, устранять первопричину, которая лежит в сознании и мировоззрении людей. И снова мы приходим к выводу о том, что социальная реклама сегодня – один из необходимых инструментов государства по повышению качества уровня жизни населения.

Эффективна ли социальная реклама у нас сегодня? На сегодняшний день – это достаточно распространённое средство воздействия на общество, но всё ещё не настолько эффективное, как бы нам этого хотелось. Доля социальной рекламы на телевидении в течение последних лет остается неизменной – около 1 процента от всей размещаемой рекламы, около 40 % граждан полагают, что социальная реклама действительно на что-то повлияла, около 60 % уверены в обратном [2].

Один из актуальных вопросов на сегодняшний день – как повысить эффективность данного вида рекламы. На мой взгляд, целесообразно предпринять следующие шаги.

Необходимо чётко и максимально детально сформулировать цели действий и содержание (мысли, концепцию, изучить тот круг лиц, которому будет адресоваться обращение, описать способы изменения общественного поведения при помощи конкретных действий в социальной рекламе).

Не менее важно, выбрать соответствующие целевые аудитории.

Нужно хорошо исследовать и понять выбранную целевую аудиторию, что волнует людей, что они готовы изменить в своём поведении, хотят ли они что-либо менять и на что готовы пойти ради этого. На этом этапе эффективно проводить исследования, включающие личные интервью с членами группы, наблюдения. Это необходимо для

того, чтобы точнее понять её интересы, отношение к предлагаемому изменению поведения, причины, по которым группа может не захотеть изменить своё поведение. Также по результатам исследований можно определить, что может привлечь аудиторию в перемене, какими средствами информации пользуется данная группа, где эффективнее размещать данный вид рекламы.

Важно контролировать усвоение модели поведения, которую желаем достичь, оценивать эффективность социальных рекламных кампаний.

Рекламное сообщение должно показывать, какой ситуация должна быть, а не то, какова она сейчас в реальности (задавать некоторый образец, ориентир, моделировать процесс его достижения).

Демонстрируемый в социальной рекламе процесс выполнения поставленной задачи должен вызывать у зрителя только положительные эмоции.

Важным пунктом в создании данного вида рекламы является также распространение достоверной информации о социальных работниках, которые помогут в решении существующей проблемы [3].

Таким образом, можно предположить, что в ближайшем будущем, социальная реклама на территории нашей страны получит еще более широкое распространение и, конечно, самое главное – она действительно станет эффективной и с её помощью мы всё-таки сможем решить множество таких сложных, но, к сожалению, сегодня уже обыденных социальных проблем. В симбиозе государства и бизнеса эта цель, на мой взгляд, вполне достижима. Постановка четких целей и задач, доскональное изучение проблемы и целевых аудиторий, работа с профессиональными исполнителями, грамотный отбор работ, оценка результатов – вот те необходимые меры, которые помогут повысить эффективность социальной рекламы, которая, в свою очередь, будет способствовать повышению качества уровня жизни каждого гражданина.

Список использованной литературы:

1. Метро ТВ. – Режим доступа : www.metro-tv.by/metro-tv-articles/item/73-socialnaya-reklama-v-belarusi.
2. Наука о рекламе. – Режим доступа : www.advertology.ru/article46765.htm.
3. Студенческая библиотека онлайн. – Режим доступа : www.studbooks.net/1547759/marketing/rekomendatsii_povysheniyu_effektivnosti_naruzhnoy_sotsialnoy_reklamy.

Секція 2

Економічні інструменти управління соціальним розвитком

БОБРОВСЬКА СВИТЛАНА АНАТОЛІЙВНА

*заступник начальника управління Кам'янець-Подільського управління
Державної казначейської служби України Хмельницької області,
слухач магістратури Подільського державного
аграрно-технічного університету*

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В умовах реформування економіки України залучення достатнього обсягу фінансових ресурсів є визначальним чинником повноти забезпечення темпів розвитку інвестиційно-інноваційної сфери, зростання фінансового потенціалу країни загалом та потреб об'єктів соціальної інфраструктури, дієвості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, рівня матеріального й духовного добробуту населення.

Згідно з Бюджетним кодексом України, доходи місцевих бюджетів складаються з:

- податкові надходження – це обов'язкові платежі, які надходять до бюджету внаслідок виконання платниками податкового законодавства;
- неподаткові надходження – це доходи, що одержує держава від власності, підприємницької діяльності, фінансових санкцій та інших доходів, що не відносяться до обов'язкових податків, зборів та платежів;
- доходи від операцій з капіталом – це доходи бюджету у вигляді надходжень від продажу основного капіталу, дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, державних запасів товарів, землі та нематеріальних активів;
- трансферти – це кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі [1].

Визначені повноваження забезпечуються прямими міжбюджетними відносинами з держбюджетом та наступними видами доходів місцевих бюджетів: 60 % податку на доходи фізичних осіб, 25 % екологічного податку, 13,44 % акцизного податку, єдиний податок, податок на прибуток підприємств, податок на майно, державне мито, плата за надання адміністративних послуг, адміністративні штрафи та штрафні санкції, збори (туристичний, за паркування), плата за ліцензії та сертифікати, орендна та рентна плата за використання природних ресурсів, а також трансферти, власні надходження бюджетних установ, кошти пайової участі тощо) [2].

Доходи місцевих бюджетів є основним фінансовим ресурсом, використовуючи який місцеві органи влади реалізують власні та

делеговані державою повноваження. Можливість реалізовувати постійні або середньострокові бюджетні програми безпосередньо залежить від якості прогнозу ресурсної частини бюджету на середньострокову перспективу. Адже неможливо скласти план видатків на кілька років вперед, не маючи фінансової основи для проведення таких видатків – відповідної доходної бази. Так, найбільшу питому вагу в структурі доходів місцевих бюджетів по Кам'янець-Подільському району за 2015-2017 рр. займають податкові надходження. У 2017 р. до місцевих бюджетів надійшло 82,1 млрд. грн. податкових надходжень, що на 7,5 % більше за позаминулий рік, а обсяг неподаткових надходжень місцевих бюджетів склав 1204 тис. грн., що на 87,8 % більше за 2015 р.

Таблиця 1

Формування доходної частини бюджету, тис. грн.

Найменування	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Структура 2017 р.
1.1 Доходи загального фонду місцевих бюджетів				
Податкові надходження:	76 498, 8	59 010, 7	82 115, 1	16,0
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	657, 2	331, 7	399, 1	0,1
Внутрішні податки на товари та послуги	4 160, 9	1 465, 2	1 522, 1	0,3
Місцеві податки	28 223, 8	27 321, 3	33 737, 1	6,6
Інші податки та збори	1 752, 3	-	83, 2	0,02
Неподаткові надходження	641, 5	1 005, 8	1 204, 5	0,2
Доходи від власності та підприємницької діяльності	134, 4	234, 8	328, 3	0,06
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	464, 5	767, 7	826, 8	,2
Інші неподаткові надходження	42, 5	3, 2	49, 3	0,01
Доходи від операцій з капіталом	1, 3	19, 0	1,0	0,0
Усього доходів без урахування міжбюджетних трансфертів	77 141, 7	60 035, 6	83 320, 6	16,2
Офіційні трансферти	257 151, 8	298 751, 2	410 593, 9	80,0
Усього доходів з урахуванням міжбюджетних трансфертів з державного бюджету	334 293, 5	358 786, 9	493 914, 6	96,3
Усього	356 460, 0	377 080, 4	512 957, 9	100,0
1.2 Доходи спеціального фонду місцевих бюджетів				
Податкові надходження:	-7, 1	368, 5	476, 9	2,7
Неподаткові надходження	8 180, 4	7 688, 7	8 315, 5	47,3
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	38, 5	1 449, 4	1 660, 2	9,4
Усього доходів без урахування міжбюджетних трансфертів	9 379,9	9 528,2	10 452, 7	59,4
Усього доходів з урахуванням міжбюджетних трансфертів з державного бюджету	9 379, 9	9 528, 2	12 952, 7	73,6
Інші субвенції	1 250,2	4 165,3	4 636, 5	26,4
Усього	10 630, 1	13 751, 5	17 589, 2	100,0

З таблиці видно, що в структурі доходної частини бюджету Кам'янець-Подільському району найбільша питома вага припадає на податкові надходження та трансферти від органів управління. У 2015 році податкових надходжень було передбачено на суму 76 498 тис. грн., які займали найбільшу питому вагу у порівнянні з іншими показниками доходів по бюджетній класифікації – 21,5 %. У 2016 р. сума податкових надходжень була зменшена від 76 498 тис. грн. до 59 010 тис. грн. Проте питома вага їх дещо зменшилась до 15,6 % за рахунок збільшення суми неподаткових надходжень, що у порівнянні з 2015 роком збільшились на 364 тис. грн.

Щодо поточного року, то слід зазначити, що сума податкових надходжень по Кам'янець-Подільському району збільшилась від 59 010 тис. грн. до 82 115 тис. грн., тобто збільшення відбулося на 23105 тис. грн.

Сума неподаткових надходжень за період 2015-2017 років плавно зростала. І в 2017 р. досягла певного піку – 1 204 тис. грн. Трансферти від органів управління аналогічно 2017 року займають найбільшу питому вагу у структурі доходів Кам'янець-Подільського району. Їхня сума помітно збільшилась порівняно з 2016 роком на 111842 тис. грн. і становить, відповідно, 410 593 тис. грн.

Податок на доходи фізичних осіб відіграє значну фінансову роль, але головною проблемою даного податку є те, що він не є нейтральним і соціально справедливим. Бідні верстви населення у структурі власних витрат сплачують значно більший обсяг коштів, ніж заможні. Це обумовлено тим, що для більшості громадян з невисокими статками єдиним джерелом доходу є зарплата.

Проте незважаючи на зменшення надходження ПДФО у 2016 р. в динаміці на 11933 тис. грн. у порівнянні з аналогічним показником 2015 року, в структурі даний податок займає перше місце – 56,0 % всіх податкових надходжень місцевих бюджетів.

На другому місці в 2017 р. знаходяться місцеві податки і збори (41 %), проте ще в 2015 р. їх частка в структурі податкових надходжень бюджетів місцевих органів влади становила лише 36,8 %. Зростання показника протягом 3 років дослідження відбулося на 5513 тис. грн. Одним із факторів такого зростання є те, що в 2015 р. до податку на майно віднесено плату за землю. А також зростання надходжень з податку на нерухомість, оскільки його сплата власниками житлових приміщень в 2015 р. відбулася за результатами попереднього 2014 року.

Розмір сплати акцизного податку суб'єктами підприємницької діяльності становить в 2017 р. 1,9 % всіх податкових надходжень місцевих бюджетів, проти 5,4 % в 2015 р. Передача на місця 10 % податку на прибуток призвело до зростання податкових надходжень на 341 тис. грн. в порівнянні з 2015 роком, або майже в 10 разів, що в майбутньому стимулюватиме органи місцевого самоврядування до підвищення

показників прибутковості юридичних осіб та покращення їх інвестиційного клімату.

Отже, хоча в 2017 р. і відбулися позитивні зрушення за наслідками впровадження бюджетної децентралізації, але все ще існує ряд проблемних питань, які виникли в ході практичного застосування нових норм бюджетного та податкового законодавства та потребують вирішення.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 8 лип. 2010 р. № 2456-VI. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws.

2. Гоголь Т. В. Механізм управління соціальним розвитком сільських територій / Т. В. Гоголь // Дні науки філософського факультету – 2016 : матеріали Міжнарод. наук. конф., 20-21 квіт. 2016 р. / редкол. : А. Є. Конверський [та ін.]. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2016. – Ч. 10. – С. 63 – 65.

БУРАЯ ВЕРА ВИКТОРОВНА

слухачка магістратури 2 курсу

Академії управління при Президенті Республіки Беларусь

УЛУЧШЕНИЕ СОЦИАЛЬНОГО ПОЛОЖЕНИЯ ПО СРЕДСТВАМ ПРИВЛЕЧЕНИЕ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ

Управление инвестициями является составной частью общей системы управления социально-экономическим развитием субъектов Республики Беларусь. Устойчивость региона как системы в долгосрочном периоде сохраняется при достаточной гибкости управления со стороны государственных органов власти, согласованности целей территориального развития. Одной из причин низкой эффективности управления регионом является запаздывание инвестиционных решений со стороны органов государственной власти в условиях возрастания динамичности и неопределенности внешней среды.

Для совершенствования инвестиционных решений необходима регулярно проводить анализ факторов, влияющих на привлечение прямых иностранных инвестиций (ПИИ). Приток ПИИ приведет к экономическому росту, в том числе к улучшению социального развития. То есть к созданию новых рабочих мест, а значит к сокращению безработицы, улучшению благосостояния населения, а значит увеличению потребительской активности, освоению новых технологий, а значит, приведет к повышению квалификации кадров, то есть совершенствованию человеческого капитала и др.

Для изучения влияния факторов на объем поступивших ПИИ в расчете на одного жителя Гродненской области был проведен

корреляционно-регрессионный анализ, для чего составлена следующая модель:

$$\frac{ПИИ}{\bar{T}} = \frac{\bar{T}_3}{\bar{T}} \times \frac{ВРП}{\bar{T}_3} \times \frac{\bar{О}_с}{ВРП} \times \frac{\bar{А}}{\bar{О}_с} \times \frac{ВРП}{\bar{А}} \times \frac{ПИИ}{ВРП}, \quad (1)$$

где $\frac{ПИИ}{\bar{T}}$ – объем поступивших ПИИ в расчете на одного жителя

Гродненской области (Y); $\frac{\bar{T}_3}{\bar{T}}$ – доля населения занятого в экономике Гродненской области в общей численности населения региона (X1);

$\frac{ВРП}{\bar{T}_3}$ – производительность труда (X2); $\frac{\bar{О}_с}{ВРП}$ – фондоемкость (X3); $\frac{\bar{А}}{\bar{О}_с}$ –

доля амортизации в первоначальной стоимости основных средств, рассчитанная в среднем за год (X4); $\frac{ВРП}{\bar{А}}$ – амортизация отдача (X5);

$\frac{ПИИ}{ВРП}$ – способность власти привлекать достаточный для дальнейшего развития экономики объем инвестиций (X6).

Исходные данные для анализа приведены в таблице 1. Для построения и анализа модели линейной регрессии использован пакет STATISTICA.

Таблица 1

Исходные данные для корреляционно-регрессионного анализа объема поступивших ПИИ в расчете на одного жителя Гродненской области в 2008-2017 годах

Год	Объем поступивших ПИИ в расчете на одного жителя, дол. США ($\frac{ПИИ}{\bar{T}}$)	Доля населения занятого в экономике из общей численности населения, % ($\frac{\bar{T}_3}{\bar{T}}$)	Производительность труда, дол. США ($\frac{ВРП}{\bar{T}_3}$)	Фондоемкость, дол. США ($\frac{\bar{О}_с}{ВРП}$)	Средняя доля амортизации в первоначальной стоимости основных средств, % ($\frac{\bar{А}}{\bar{О}_с}$)	Амортизация отдача, дол. США $\frac{ВРП}{\bar{А}}$	Способность власти привлекать достаточный для дальнейшего развития экономики объем инвестиций, дол. США ($\frac{ПИИ}{ВРП}$)
2008	42,48	46,38	9 741,10	2,97	49,54	0,680	0,00940
2009	41,38	47,17	8 174,03	3,04	47,22	0,696	0,01073
2010	31,36	48,02	8 952,01	3,03	45,34	0,729	0,00730
2011	101,65	48,19	9 860,12	2,87	43,11	0,808	0,02139
2012	157,61	47,85	10 137,41	2,52	41,42	0,957	0,03249
2013	195,95	47,41	12 797,21	2,51	40,74	0,977	0,03229
2014	130,23	47,14	13 548,69	2,43	40,70	1,011	0,02039
2015	100,76	46,80	9 149,69	2,62	39,96	0,954	0,02353
2016	130,09	45,54	8 151,25	2,66	39,71	0,945	0,03505
2017	147,35	44,79	9 920,94	2,49	40,73	0,986	0,03316

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [1-6]

Построим корреляционную матрицу. На рисунке 1 представлена матрица парных коэффициентов корреляции, которая позволит судить о тесноте линейной корреляционной связи между признаками.

		Корреляции (Таблица данных1) Отмеченные корреляции значимы на уровне $p < 0,05000$ N=10 (Построчное удаление ПД)								
Переменная	Средние	Ст.откл.	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	
Y	107,89	55,202	1,000000	-0,171008	0,575267	-0,896324	-0,804146	0,885772	0,912546	
X1	46,93	1,096	-0,171008	1,000000	0,195283	0,298938	0,207251	-0,287707	-0,387827	
X2	10043,24	1797,653	0,575267	0,195283	1,000000	-0,628152	-0,320875	0,524936	0,217112	
X3	2,72	0,239	-0,896324	0,298938	-0,628152	1,000000	0,843686	-0,974797	-0,811510	
X4	42,85	3,397	-0,804146	0,207251	-0,320875	0,843686	1,000000	-0,940897	-0,839148	
X5	0,87	0,131	0,885772	-0,287707	0,524936	-0,974797	-0,940897	1,000000	0,847842	
X6	0,02	0,011	0,912546	-0,387827	0,217112	-0,811510	-0,839148	0,847842	1,000000	

Рис. 1. Матрица парных коэффициентов корреляции

Примечание – Источник: собственная разработка

По данным рисунка 1, можно сделать вывод о том, что при уровне вероятности 0,05 зависимость между выбранными факторами и результативным показателем тесная, кроме X1. Самая тесная связь между Y и X6, равная 0,913. Однако между X-ми наблюдается мультиколлинеарность. Для устранения мультиколлинеарности нужно исключить из модели X-ы, чья связь больше чем 0,7, значит устраним X3, X4, X5.

На следующем этапе построим уравнение нашей итоговой модели (2), для того, что бы определить, как изменится Y за счет изменения X-ов. Итоговая таблица регрессии представлена на рисунке 2.

$$Y = -330,237 + 4,743X1 + 0,011X2 + 4518,047X6 \quad (2)$$

		Итоги регрессии для зависимой переменной: Y (Таблица данных1) R= ,99439424 R2= ,98881989 Скоррект. R2= ,98322984 F(3,6)=176,89 p<,00000 Станд. ошибка оценки: 7,1486					
N=10	БЕТА	Ст.Ош. БЕТА	B	Ст.Ош. B	t(6)	p-знач.	
Св.член			-330,237	115,4296	-2,86093	0,028766	
X1	0,094164	0,049269	4,743	2,4817	1,91121	0,104533	
X2	0,368180	0,046523	0,011	0,0014	7,91399	0,000216	
X6	0,869129	0,049501	4518,047	257,3262	17,55766	0,000002	

Рис. 2. Итоговая таблица регрессии для зависимой переменной Y

Примечание – Источник: собственная разработка

Чтобы наша модель была значима, а выводы обоснованны и справедливы необходимо проверить факторы на их статистическую значимость.

Для оценки существенности коэффициента регрессии проверим его по t-критерию Стьюдент. В результате выявлено, что коэффициент α_1 – не значим при уровне $\alpha = 0,05$, так как $1,91121 < 2,4469$. Так как оцененная множественная регрессионная модель получена незначимой по параметру при X_1 , необходимо исключить из рассмотрения данный фактор. Получим новые показатели (рисунок 3).

		Итоги регрессии для зависимой переменной: Y (Таблица данных1) R= ,99096599 R2= ,98201360 Скоррект. R2= ,97687463 F(2,7)=191,09 p<.000000 Станд. ошибка оценки: 8,3946				
N=10	БЕТА	Ст.Ош.	B	Ст.Ош.	t(7)	p-знач.
	БЕТА	БЕТА	B	B		
Св.член			-111,183	16,0714	-6,91806	0,000228
X2	0,395800	0,051929	0,012	0,0016	7,62198	0,000124
X6	0,826614	0,051929	4297,035	269,9444	15,91822	0,000001

Рис. 3. Итоговая таблица регрессии для зависимой переменной Y

Примечание – Источник: собственная разработка

Новое уравнение регрессии будет иметь следующий вид:

$$Y = -111,183 + 0,012X_2 + 4297,035X_6 \quad (3)$$

Исходя из новой итоговой таблицы регрессии можно сказать, что факторы по t-критерию Стьюдента будут статистически значимы, так как значения табличного показателя равно 2,3646 и при уровне значимости 0,05 меньше чем расчетное значение.

Коэффициент корреляции для уравнения в целом составил 0,991, что также подтверждает наличие тесной связи, учитывая размер данного показателя. Множественный коэффициент детерминации показывает долю объясненной вариации поступления ПИИ в расчете на одного жителя под влиянием вариации включенных в модель факторов. Его значение составило 0,982 или 98,20 %, то есть вариация поступления ПИИ в расчете на одного жителя на 98,20 % обуславливается вариацией признаков-факторов.

Оценка качества полученного уравнения осуществлялась с помощью F-критерию Фишера, в результате проверки определено, что уравнение статистически значимо. Для обнаружения автокорреляции, был использован критерий Дарбина-Уотсона, в результате проверки данного явления не обнаружено. Осуществлена проверка по критерию Парка, в результате чего выявлено что все факторы, включенные в модель, не порождают гетероскедастичности остатков. Так же модель проверена на наличие нулевых остатков.

На данном этапе можно провести интерпретацию уравнения (3): если при прочих равных условиях производительность труда (X_2) увеличится на 1 дол. США, то поступление ПИИ в расчете на одного жителя

Гродненской области (Y) увеличится на 0,012 дол. США; если при прочих равных условиях власти привлекут достаточный для дальнейшего развития экономики объем инвестиций (X6) больше на 1 дол. США, то поступление ПИИ в расчете на одного жителя Гродненской области (Y) увеличится на 4297,035 дол. США.

Подводя итог, следует сказать, что в изучении привлечения ПИИ, важно определять факторы, оказывающие влияния на резульативные показатели, а так же выявлять степень их влияния. Это в дальнейшем даст возможность корректировать управленческие решения и стратегического планирования в сторону увеличения их объема и улучшения условий для их привлечения, что создаст предпосылки для улучшения социально-экономического развития.

Список использованной литературы:

1. Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь. – Режим доступа : www.nbrb.by.
2. Регионы Республики Беларусь : стат. сб. / Нац. стат. ком. Респ. Беларусь : в 2 т. / редкол. И. В. Медведева [и др.]. – Минск : [б. и.], 2017. – Т. 1 : Социально-экономические показатели. – 2018. – 786 с. ; Т. 2 : Основные социально-экономические показатели городов и районов. – 2017. – 584 с.
3. Регионы Республики Беларусь : стат. сб. / Нац. стат. ком. Респ. Беларусь : в 2 т. / редкол. В. И. Зиновский [и др.]. – Минск : 2012. – Т. 1 : Социально-экономические показатели. – 2012. – 702 с. ; Т. 2 : Основные социально-экономические показатели городов и районов. – 2012. – 308 с.
4. Статистический ежегодник Гродненской области : стат. сб. / Нац. стат. ком. Респ. Беларусь ; редкол. : С. Л. Щирая [и др.]. – Минск : [б. и.], 2017. – 471 с.
5. Статистический ежегодник Гродненской области : стат. сб. / Нац. стат. ком. Респ. Беларусь ; редкол. : С.Л. Щирая [и др.]. – Гродно : [б. и.], 2013. – 467 с.
6. Труд и занятость в Республике Беларусь : стат. сб. / Нац. Стат. ком. Респ. Беларусь ; редкол. : И.В. Медведева [и др.]. – Минск : [б. и.], 2016. – 292 с.

БЫКОВА ОЛЬГА АНДРЕЕВНА

слушатель магистратуры 2 курса

Академии управления при Президенте Республики Беларусь

ВЛИЯНИЕ ВНЕШНИХ И ВНУТРЕННИХ РИСКОВ НА УСТОЙЧИВОСТЬ ПЛАТЕЖНОГО БАЛАНСА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Центральное место среди объектов макроэкономического регулирования внешнеэкономического сектора занимает платёжный баланс, состояние которого принципиальным образом определяет перспективы экономического роста страны. Платежный баланс является одним из наиболее важных показателей, характеризующий экономические связи государства с внешним миром, роль и место страны в мировой экономике.

Платежный баланс – это отчет, отражающий в суммарном виде экономические операции между резидентами и нерезидентами за определенный период времени [1]. В платежном балансе Республики Беларусь (далее – платежный баланс) фиксируются операции между резидентами и нерезидентами Республики Беларусь, связанные с движением товаров, услуг, первичных и вторичных доходов, непроектных финансовых активов, капитальных трансфертов, финансовых активов и обязательств.

Во взаимоотношениях резидентов страны с внешним миром за последние 18 лет можно выделить несколько характерных этапов:

I этап – допустимые дисбалансы (2000-2005 гг.). Дисбалансы, характерные для данного этапа, сохранились в экономике до сих пор: дефицит внешней торговли (в среднем – (-3,7) % ВВП) и счета текущих операций ((-2,7) % ВВП). Однако их размер был приемлемым, что позволяло формировать общий положительный баланс.

II этап – нарастание дисбалансов (2006-2010 гг.). Значительный рост отрицательного сальдо внешней торговли с (-4) до (-13,6) % ВВП обусловил соответствующий разрыв счета текущих операций – с (-3,8) до (-15) % ВВП. Устойчивое отрицательное сальдо платежного баланса привело к необходимости его исключительного финансирования. За 5 лет размер валового внешнего долга вырос в 5,5 раз.

III этап – «нефтяной» баланс (2011-2014 гг.). Выгодные условия импорта энергоносителей и максимальные цены на нефть на мировых рынках (в среднем 106 долл. США/барр.) обеспечили достижение рекордных объемов экспорта (51,9 млрд. долл. США в 2012 г.) и улучшение сбалансированности внешней торговли. Однако данные положительные тенденции были нивелированы необходимостью уплаты вывозных таможенных пошлин от экспорта нефтепродуктов, ростом выплат по обслуживанию валового внешнего долга и доходов прямых

инвесторов. Как следствие – сохранение разрыва счета текущих операций и необходимость дальнейшего привлечения исключительного финансирования.

IV этап – влияние старых проблем (2015-2017 гг.). На фоне существенного улучшения сбалансированности внешней торговли, главной причиной дефицита являлась необходимость обслуживать значительный объем накопившихся внешних обязательств.

Итак, основным источником финансирования дефицита текущего счета в рассматриваемом периоде стали внешние кредиты и займы: в период с 2006 по 2016 гг. валовый внешний долг вырос в 5,5 раз – за этот период Республика Беларусь привлекла значительные кредитные ресурсы от Российской Федерации (в общей сумме более 15 млрд. долл. США), ЕФСР (4,6 млрд. долл. США), МВФ (более 3 млрд. долл. США). Также в этот период были осуществлены два выпуска еврооблигаций в сумме на 1,8 млрд. долл. США [2].

Положительная динамика экономического развития, в том числе в номинальном долларовом выражении, обеспечивалась ростом долговых обязательств. Рецессия 2015-2016 гг. привела к снижению ВВП в 2016 г. по сравнению с 2014 г. почти на 40 %. Поэтому ресурсов сжавшейся экономики не хватало для выплат по долгам, взятым в более благополучные годы, что требовало его постоянного рефинансирования. Как итог, возможности привлечения внешних кредитов в качестве источника финансирования исчерпаны. В результате на погашение и обслуживание внешних займов из экономики изымаются ресурсы, которые могли быть использованы в целях ее развития.

Вплоть до 2015 г. рост ВВП обеспечивал внутренний спрос, в то время как вклад внешнего спроса, за исключением нескольких лет, был отрицательным. Рост внутреннего спроса происходил за счет стимулирования инвестиций и потребления.

В период с 2000 по 2016 гг. реальная заработная плата выросла в 5,1 раза, в то время как производительность труда только в 2,3 раза. опережение роста доходов населения сопровождалось увеличением заработной платы в долларовом эквиваленте, за исключением кризисных периодов. Складывающаяся ситуация вела к увеличению спроса на потребительский импорт и покупку валюты, что негативно отразилось на сальдо платежного баланса через ухудшение внешнеторгового сальдо и финансового счета. Это, в свою очередь, оказывало давление на обменный курс белорусского рубля.

Проводимая денежно-кредитная и бюджетно-финансовая политика обеспечила высокие темпы роста кредитования экономики. Значительную долю всего кредитования составляли льготные кредиты по госпрограммам. Остальная часть реального сектора, оплачивая дешевые кредиты госпредприятий, пользовалась кредитными ресурсами по более высоким ставкам. В итоге эффективное развитие не было отмечено ни у

первых, ни у вторых. И вследствие высокой за кредитованности и проблем с обслуживанием взятых кредитов предприятия оказались неспособны привлекать новые займы. В настоящее время около 25 % полученной выручки уходит на обслуживание и выплаты по кредитам, а доля проблемных активов банковского сектора сохраняется на высоком уровне – 13 % [3].

Таким образом, использование кредитных ресурсов и собственных средств субъектов хозяйствования в целях стимулирования дальнейшего развития ограничено, поэтому устойчивым источником роста для малой открытой экономики может служить только внешний спрос.

Ввиду высокой доли в товарном экспорте сырьевых товаров и концентрации несырьевого экспорта на российском рынке, основными внешними факторами, от которых оказалась зависима экономика Беларуси, стали мировые цены на нефть и динамика ВВП России, которая, в свою очередь, также зависит от цен на нефть.

Согласно прогнозам, в долгосрочной перспективе уровень цен на нефть будет оставаться на текущем уровне, а рост экономики России – ниже среднемирового. Период максимально благоприятной внешнеторговой конъюнктуры для текущей структуры экспортной корзины закончился. Поэтому она не может стать источником поступления валютных средств, необходимых для дальнейшего развития экономики.

Потенциальный рост внешней торговли зависит от поставок несырьевых товаров, внешний спрос на которые напрямую зависит от уровня их конкурентоспособности. Для обеспечения стабильного роста необходима качественная трансформация текущей экспортной корзины и ее географическая диверсификация.

Дополнительным риском для экономики нашей страны является проведение налогового маневра в Российской Федерации. Госдума России во втором чтении приняла законопроект, который позволит провести налоговый маневр в нефтяной отрасли, предусматривающий постепенное снижение в период с 2019 по 2024 гг. размера вывозной пошлины на нефть с 30 % до 0 % и одновременное повышение налога на добычу полезных ископаемых. Для Беларуси это будет означать повышение цен на нефть до рыночного уровня и, в случае, если не будут достигнуты новые договоренности о компенсации потерь от налогового маневра, – значительное сокращение поступлений в бюджет, снижение конкурентоспособности белорусских НПЗ (в т.ч. и на внутреннем рынке, т.к. вследствие субсидирования российских производителей цены на производимые ими нефтепродукты окажутся более низкими, чем у белорусских), и как следствие, рост дисбалансов в платежном балансе страны.

Для выхода на качественно новый этап развития необходимо принятие мер по изменению структуры и источников роста экономики,

устранению ключевых проблем, создающих угрозы макроэкономической сбалансированности и стабильности платежного баланса. В целях достижения сбалансированности внешнеторговых операций необходимо проводить работу по следующим направлениям: выявление и устранение торговых барьеров в отношении белорусской продукции на внешних рынках; диверсификация внешней торговли между рынками ЕАЭС, ЕС, стран «дальней дуги» и иных; дальнейшее совершенствование законодательства в сфере валютного регулирования, государственной поддержки и стимулирования экспорта.

Список использованной литературы:

1. Руководство по платежному балансу и международной инвестиционной позиции / Официальный сайт Международного Валютного Фонда. – Режим доступа : www.imf.org/external/russian/pubs/ft/bop/2007/bopman6r.pdf.

2. Государственный долг / Официальный сайт Министерства финансов Республики Беларусь. – Режим доступа : www.minfin.gov.by/ru/public_debt/.

3. Статистический бюллетень Национального банка Республики Беларусь / Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь. – Режим доступа : www.nbrb.by/publications/bulletin/.

ВАСИЛЕНКО АНАТОЛИЙ АНДРЕЕВИЧ

студент 4 курса специальности «Государственное управление и экономика» факультета управления Института управленческих кадров Академии управления при Президенте Республики Беларусь

ЕВРОРЕГИОН «НЕМАН» КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ ИНСТРУМЕНТ УПРАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ РЕГИОНОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Республика Беларусь в процессе осуществления международного сотрудничества руководствуется принципом участия в трансграничном взаимодействии, ориентированном на проработку и осуществление различных обоюдных программ между официальным правительством, социальными организациями и бизнесом приграничных областей и регионов соседних государств. Главная цель – сделать разграничительную полосу государственной границы точкой соседского взаимодействия.

Главной и самой обширной сферой трансграничного взаимодействия Республики Беларусь является образование и функционирование еврорегионов. Еврорегионы – это территориальные единицы, сформированные административными ячейками стран-соседей с целью развития коммерческих, правовых, культурных, социальных и иных сфер. Они функционируют, основываясь на принципах равных полномочий

сторон, соблюдения национальных законодательств сторон, а также трансграничного сотрудничества и самоуправления.

Опыт Европейского союза в области создания еврорегионов показал, что образование данных формирований является способом для более быстрого разрешения вопросов трансграничного сотрудничества локального уровня, образования подвижных систем хозяйствования (холдинги, кластеры, консорциумы) с использованием зарубежных инвестиций с целью развития приграничной инфраструктуры, либо инфраструктуры в сфере транспорта, расширения взаимодействия в областях культуры, охраны природы и т.д [1].

На данный момент сформировано 5 еврорегионов с участием стран-соседей Республики Беларусь: «Днепр», «Буг», «Беловежская пуца», «Озерный край» и «Неман».

В еврорегион «Днепр» входят Гомельская область Республики Беларусь, Черниговская область Украины и Брянская область Российской Федерации. На данный момент это единственный еврорегион, в котором участвуют только страны Восточной Европы.

Еврорегион «Буг» включает в себя белорусскую Брестскую область, польское Люблинское воеводство и украинскую Волынскую область. На территории данного еврорегиона расположено большое количество пунктов пограничного пропуска европейского значения, высоко развита сфера перевозок.

В состав еврорегиона «Беловежская пуца» входят Каменецкий, Пружанский и Свислочский районы Республики Беларусь и Гайновский повет Республики Польша. Главной достопримечательностью еврорегиона является уникальная лесная система, проходящая по территории Беларуси и Польши – Беловежская пуца.

Еврорегион «Озерный край» имеет в своем составе белорусские Брагский, Поставский, Миорский, Глубокский и Верхнедвинский районы, литовские Швенченский, Игналинский, Утенский и Зарасайский районы и город Висагинас, а также латвийские Прейльский, Краславский, Резекненский и Даугавпилсский районы с городом Резекне. Примечательными характеристиками еврорегиона выступают наличие большого количества рекреационных пунктов, хорошие природные и климатические условия [2].

Еврорегион «Неман» является частью тех еврорегионов, которые расположены на западе бывшей территории СССР. Еврорегион был создан 06.06.1997 года путем подписания соглашения между белорусской Гродненской областью, польским Сувальским воеводством и литовскими Алитусским и Мариампольским уездами. 2002 год ознаменовался вхождением в состав еврорегиона «Неман» Черняховского, Краснознаменского, Озерского, Гусевского и Нестеровского районов Калининградской области Российской Федерации.

Самыми крупными населенными пунктами еврорегиона «Неман» являются: белорусские г. Гродно и г. Лида, польские г. Августов, г. Ломжа и г. Сувалки, литовские г. Алитус и г. Мариямполье, а также российские г. Озерск и г. Нестеров.

В рамках еврорегиона «Неман» ежегодно проводятся различные мероприятия, направленные на экономическое, социальное, правовое, культурное развитие регионов-членов. Одним из самых масштабных событий является международный бизнес-форум «Еврорегион «Неман»». Он проводился 10 раз, последний раз в 2018 году.

В 2018 году основным направлением работы форума стало взаимодействие в рамках приграничного и межрегионального сотрудничества. В форуме участвовали делегации из 16 различных стран. Была проведена выставка-презентация, на которой были показаны примеры воплощенных в жизнь инвестиционных проектов и программ, представлены организации, имеющие перспективы для развития в рамках реализации внешних инвестиций.

Итогом Международного бизнес-форума «Еврорегион «Неман»» 2018 года стало подписание 31 документа сферы международной торговли, а общая сумма контрактов в области экспорта превысила 270 миллионов долларов США [3].

Наличие разного рода бизнес-форумов и проектов, несомненно, является неоспоримым плюсом создания еврорегионов. Однако стоит отметить, что на данный момент взаимодействие сторон в рамках еврорегиона «Неман» осуществляется в большей степени в рамках единственного крупного форума. Одной из целевых задач, по нашему мнению, должно стать создание менее масштабных локальных форумов, проводимых на территории еврорегиона в различных его районах с целью презентации тех уникальных особенностей, которыми обладает тот или иной регион. Также должно быть расширено культурное сотрудничество, возможно проведение локальных дней национальных культур, локальных фестивалей. Именно взаимодействие регионов различных стран на всех уровнях и во всех сферах будет означать эффективное использование потенциала еврорегиона «Неман».

Проекты еврорегионов представляют собой инструмент, крайне необходимый как в сфере решения проблемных вопросов участвующих районов, так и в более обширных областях. При этом данные области могут касаться Республики Беларусь лишь косвенно – нелегальная миграция, трафик наркотических веществ, работорговля, террористические организации – проблемы, характерные для всего мирового сообщества в целом. Ключевым в вопросе их разрешения становятся вопросы приграничного сотрудничества, совместной организованной работы в пограничных пунктах пропуска. Роль еврорегиона «Неман», как имеющего в своем составе один из главных путей из Республики Беларусь в Европейский союз, на сегодняшний день

крайне важна. И лишь при отлаженной работе всех заинтересованных сторон на различных уровнях и в различных отраслях можно достичь целей добрососедства и взаимовыгодного партнерства.

Список использованной литературы:

1. Еврорегионы / Центр изучения внешней политики и безопасности. – Режим доступа : www.forsecurity.org/evroregiony-belarusi.
2. Еврорегионы / Еврорегионы Беларуси. – Режим доступа : www.old.beleuroregion.by/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=48&Itemid=55&lang=ru.
3. Итоги / Международный бизнес-форум «Еврорегион «Неман» 2018». – Режим доступа : www.euroregion-grodno.by/pages/itogi.html.

ВЛАСОВА МАРИЯ СЕРГЕЕВНА

*студентка 5 курса специальности «Экономическая безопасность»
ФГБОУ ВО «Национальный исследовательский Мордовский
государственный университет им. Н. П. Огарёва»*

ОПТИМАЛЬНОЕ И ИЗБЫТОЧНОЕ СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОЕ НЕРАВЕНСТВО: КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Процесс рыночных преобразований в современной России сталкивается с многочисленными трудностями и проблемами. Одной из них, является чрезмерная имущественная и социальная дифференциация населения, ведущая к заметно увеличивающемуся разрыву общества на две крайне противоположные социальные группы – богатых и бедных. Ключом к решению этой проблемы является подразделение общего неравенства на нормальное неравенство, которое наблюдалось бы в случае, если доходы всех бедных были бы повышены до величины прожиточного минимума, и избыточное неравенство, которое может быть определено как разность между общим и нормальным неравенством [4].

Для ряда регионов, данная проблема особенно актуальна, так как в регионе наблюдается социально-экономическая стратификация, которая выстраивается на основе дифференциации всех категорий населения, получающих доходы, включая и пенсионеров.

Необходимо обратить внимание, что наличие социально-экономического неравенства в стране с рыночной экономикой является нормальным и закономерным явлением, стимулирующим получателей низкого дохода повышать уровень своей квалификации и производительности труда. Важнейшим условием обеспечения экономической безопасности является способность экономической системы к саморазвитию и прогрессу. Однако в условиях избыточного социального неравенства потенциал саморазвития оказывается под

угрозой. Доходы среднего класса, являющиеся в относительно однородных обществах значимым фактором экономического роста, не выполняют своего назначения в силу своей недостаточности. Таким образом, избыточное социальное неравенство нарушает воспроизводственную цепочку, для того, чтобы этого избежать в ближайшее время, необходимо постепенно сглаживать неравенство и достигать уровень оптимального социально-экономического неравенства.

Заметим, что разрабатываются институты государственной власти России по минимизации расслоения общества, однако социально-экономическое неравенство приобретает все более негативный характер, чем позитивный.

В концептуальном плане определения оптимального и избыточного неравенства зависят от двух аспектов: от социальной оправданности неравенства и от его воздействия на экономический рост.

Таблица 1

Основные аспекты оптимального и избыточного неравенства

Аспекты	Характеристика
Воздействие неравенства на экономический рост	<p>1. Оптимальное неравенство с позиции воздействия на экономический рост можно определить в трех плоскостях:</p> <ul style="list-style-type: none"> – во-первых, такое неравенство обеспечивает полное использование человеческого потенциала; – во-вторых, как распределение человеческого потенциала в экономике и обществе, при котором продуктивность экономики максимальна; – в-третьих, оно обеспечивает высокий темп воспроизводства человеческого потенциала. Такое неравенство требует наличия институтов эффективного отбора людей на преимущественные позиции в экономике и в обществе, для чего необходимо, по крайней мере, равенство стартовых возможностей. <p>2. Избыточное неравенство нарушает требования создания предпосылок для экономического роста. Оно отражает неспособность общества в равной степени использовать экономические потенциалы всех трудоспособных групп населения.</p>
Социальная оправданность неравенства	<p>1. Оптимальное неравенство в этом ключе можно определить как такое неравенство, при котором каждый гражданин может полноценно реализовать все свои человеческие функции, включая экономические и социальные функции. Такое неравенство подразумевает равенство возможностей.</p> <p>2. Избыточное неравенство нарушает требования социальной оправданности. Оно отражает неспособность общества в равной степени обеспечивать приемлемый уровень жизни группам населения, нуждающимся в социальной поддержке.</p>

Таким образом, определения оптимального неравенства совместны, и в концептуальном плане нормальное неравенство можно определить, как такое неравенство, которое одновременно и социально оправдано, и оптимально для экономического роста. Расхождения в трактовках социальной оправданности и соответствия неравенства целям экономического роста возникают только за счет недостаточного

понимания механизма воздействия неравенства на экономический рост, и поддерживаются несовершенной институциональной организацией экономики и общества. Неравенство нормально, когда отсутствует абсолютная бедность, а относительная бедность не препятствует реализации социально и экономически значимых человеческих функций, а избыточное неравенство – это часть общего неравенства, обусловленная бедностью.

В настоящих условиях, полного социально-экономического равенства между людьми быть не может. Рассматривая понятие «неравенство», следует иметь в виду, что существует объективное неравенство, обусловленное гендерными, возрастными особенностями, которые меняются, но в принципе – неустранимы, объективны. Каждый человек в сфере своей работы получает определённый экономический результат. И было бы несправедливо всех экономически уравнивать. Но существует ли разумная граница и предел такого неравенства? Кроме всего прочего, социально – экономическое неравенство способствует экономическому прогрессу (экономическому росту) или же тормозит его, ведь это необходимо знать, так как экономический рост является важным фактором обеспечения национальной экономической безопасности.

В этой связи, актуальность исследования обуславливается объективной необходимостью поиска путей достижения оптимального уровня социально-экономического неравенства.

Следует сказать, что социально – экономическое неравенство – это неодинаковый доступ больших социальных групп к экономическим ресурсам, социальным благам и политической власти.

Социально-экономическое неравенство определяется в первую очередь значимостью и престижем функций, выполняемых для общества [3]. Престиж – уважение, каким в общественном мнении пользуются та или иная профессия или вид деятельности. Престиж – это ранговый параметр, отражающий авторитет, который приобретает индивид, занимающий данный статус. Наиболее престижными в новейший период времени считаются профессии судьи, менеджера, адвоката, юриста, а наименее престижными профессии дворника, сантехника, наемного рабочего физического труда. Этот перечень в различных обществах будет не одинаков, вследствие существования в каждом историческом типе общества своих специфических, присущих только ему, индивидуальных особенностей. Причем с течением времени престижность многих профессий в глазах населения может меняться. Производный побочный показатель престижности той или иной профессии – количество определенных профессиональных статусов в обществе. Чем меньше в обществе численность профессиональных статусов, тем более они престижны в восприятии большей части населения.

Следует отметить, что распределительный процесс общественного дохода необходимо предоставить самому себе. С позиций же всего

общества, он нуждается в корректировке со стороны государства средствами социальной политики и методом борьбы с нелегальными и неморальными способами формирования индивидуальных доходов, затруднения образования монополий частным лицам в тех случаях, когда они особенно невыгодны для общества. Перераспределению должно подлежать не уже имеющееся богатство, а будущее – от которого, в конечном счете, зависит общее благосостояние конкретного общества [1].

Таким образом, социально-экономическое неравенство – это дифференциация населения по различным признакам, которые определяют уровень удовлетворения материальных и духовных потребностей индивида. Такое неравенство останется в любом обществе, которое производит больше, чем потребляет одновременно. Оно может увеличиваться или уменьшаться, но не исчезнуть. Идеального же общественного строя не может быть ни вследствие постепенной эволюции, ни, тем более, вследствие радикальных социальных изменений – переворотов и революций. Хорошее или плохое в общественном строе и жизни соединяется органически, уничтожить все плохое и удержать хорошее так же невозможно. Целью такого неравенства является скорее не преодоление, а поиск оптимального уровня социально-экономического неравенства. В связи с этим отметим, что существует несколько путей поиска оптимального уровня социально-экономического неравенства:

- выделение прогрессивной шкалы налогообложения и введение ее в действие на всех уровнях производства;
- повышение минимального размера оплаты труда;
- изменение структуры государственных расходов.

Список использованной литературы:

1. Заславская Т. И. Современное российское общество: социальный механизм трансформации : учеб. пособ. / Т. И. Заславская. – М. : Дело, 2004. – 400 с.
2. Любимов И. Л. Неравенство и экономический рост: вызовы для российской экономики / И. Л. Любимов // Российское предпринимательство. – 2016. – № 1. – С. 11 – 21.
3. Римашевская Н. М. Социально-экономическое неравенство в России / Н. М. Римашевская, Л. А. Мигранова // Народонаселение. – 2016. – № 3. – С. 17 – 33.
4. Шевяков А. Ю. Снижение неравенства – важнейшая задача социальной политики на современном этапе / А. Ю. Шевяков // Вестник Института экономики РАН. – 2008. – № 2. – С. 5 – 19.

ВЛАСЮК ВАЛЕРІЙ ЄВГЕНОВИЧ

д. е. н., професор, професор кафедри економіки та соціально-трудо­вих відносин Університету митної справи та фінансів

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ НОВОГО УКЛАДУ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН

Процеси формування і використання капіталу, як одного з найважливіших показників господарської діяльності суб'єктів підприємництва у різні часи, в різних країнах, набули особливого значення, у тому числі в умовах глобалізації та прориву інформаційних технологій, що обумовлює соціальний розвиток.

Та все ж такі вироблення найбільш ефективних форм і методів управління та використання фінансових ресурсів, накопичення капіталу, вимірювання його показників не тільки на основі синтетичних факторів, залишається ще не у повній мірі вивчено, визначено, враховуючи напрямки напрацювань єдиної інтегрованої звітності.

Однією з таких відомих і розповсюджених моделей у міжнародній практиці стала система показників «Карта нормативних відхилень фінансових індикаторів», більш відома як модель М. Д. Беніша. Ця модель використовується як діагностичний інструмент якості фінансової інформації, у тому числі й в умовах української економіки, наприклад, підприємств, які входять до складу компаній Індексу УХ ПАО «Українська біржа» [1].

Сама ж модель М. Д. Беніша, покладаючись на вісім показників, являє собою методологічний інструментарій оцінки якості фінансового результату, спираючись на дані фінансової звітності підприємств та вважається найбільш системним вирішенням такого типу практичного завдання.

Всі вісім показників, які включаються до структури моделі М. Д. Беніша, мають свої, притаманні їм властивості, починаючи з показника DSRI, який спрямований на оцінку співвідношення зміни рівня дебіторської заборгованості до зміни рівня доходу від реалізації продукції за поточним роком і попереднім.

Відповідно, якщо яхесь підприємство дійсно маніпулює із показниками фінансової звітності, наприклад, при визначенні доходної частини, ефективність цього показника стає високою. Рівень заборгованості відносно рівня доходу може бути збільшений зважаючи, наприклад, на зміни кредитної політики підприємства, яке намагається таким чином підвищити свою конкурентоспроможність. Тоді ефективність цього показника значно знижується.

Моделюючи свою систему показників, М. Д. Беніш розмежовує компанії на «сумлінні», де середній рівень коефіцієнта DSRI дорівнює

1,031, та компанії, де виявлено «перекручування» звітності, а коефіцієнт більший на 42 % й дорівнює 1,465.

У наступному показнику, М. Д. Беніш оцінював співвідношення зміни рівня валового прибутку (маржі бруто) до зміни рівня доходу від реалізації продукції між попереднім і поточними роками, який визначався як GMI.

В цьому ж показнику первісно зазначалося, що ті компанії, які відображують у своїй звітності високу прибутковість, схильні до надання невірної інформації, або маніпулювання фінансовими звітами, оскільки, як вважається у підприємницькому середовищі, зменшення (зниження, погіршення) рівня прибутку може розглядатися потенційними інвесторами як застережливий фактор щодо ефективності вкладасмого капіталу. Також і для мажоритарних акціонерів існує спокуса впливати на менеджмент фірми з метою поширення тенденцій до зростання такого показника, адже якщо це співвідношення буде показано більше одиниці, частка доходу від реалізації продукції скоротиться. Тому, відповідно, знизиться «якість» доходу, і, як наслідок, погіршаться перспективи самого підприємства на цьому ринку [2].

Показник AQI – оцінює якість активів, покладаючись на співвідношення суми оборотних активів та залишкової вартості основних засобів до загальної суми активів, порівнюючи їх в році t і в році $t - 1$. Використання цього показника дає можливість управлінцям маніпулювати фінансовими показниками, через капіталізацію витрат, тобто переміщуючи частку витрат в звіті про фінансові результати до балансу. Проведення такої операції найчастіше проводиться через капіталізацію витрат у нематеріальних активах.

Покладаючись на рівень індексу AQI більше одиниці, а показник DSRI зростає при незмінності показника GMI, вважається, що підприємство виконує капіталізацію певної частини витрат, поліпшуючи таким чином фінансову звітність.

Дослідження Беніша дали змогу визначити те, що, якщо середній рівень коефіцієнта AQI підприємств, які сумлінно працюють, дорівнює 1,039, то у підприємств, що маніпулюють звітністю, буде більший на 21 %, тобто 1,254.

Застосування показника SGI надало змогу виявляти зміни динаміки доходу від реалізації продукції в поточних і попередніх роках.

За Бенішем, на підприємствах, де викрито маніпуляції в звітності, показник SGI досягає середньої вартості 1,607.

Показник SGAI визначає адміністративні витрати та витрати на збут, покладаючись на оцінку диспропорційних змін величини доходів з продажів. Також зміни розмірів продаж, які суттєво відрізняються від витрат на збут та витрати адміністративні, можливо інтерпретувати як дискреційне управління у процесі формування фінансової звітності, яким інколи грішать менеджери.

Всі ці п'ять показників, що були розглянуті, є основою для вивчення та за допомогою них можливо оцінити прояви асиметричної інформації, що подається підприємствами.

Наступні три показники, які теж були визначені Бенішем, не мають істотного впливу на маніпулювання даними, але вони є підставою для фальсифікації фінансових результатів.

Такі показники, як DEPI, який є показником амортизації, показник LVGI, який є показником фінансового важеля, та показник TATA, який представляє співвідношення, тобто різницю між валовим прибутком і чистим рухом коштів від операційної діяльності до загальної суми балансу, є додатковими показниками.

Відповідно, що використання таких восьми показників визначило розробку моделі, за допомогою якої можливо виявляти маніпуляції у фінансовій звітності підприємств, а формула, яка спирається на розрахуванні середнього рівня коефіцієнтів, має наступний вигляд:

$$M = -4,84 + 0,920 * DSRI + 0,528 * GMI + 0,404 * AQI + SGI + 0,115 * DEPI - 0,172 * SGAI + 4,679 * TATA - 0,327 * LVGI.$$

За цією моделлю Беніша, граничний рівень M-score визначається на рівні - 2,22, а якщо значення M-score вище, то воно уособлює (ідентифікує) суб'єкт господарювання який схильний до маніпулювання.

Практичне застосування моделі Беніша відбувається і в українських реаліях, що має вже не пілотний характер, а проводиться системно, в межах комплексного інструменту, наприклад, визначення котирувань на біржах Центрально-Східної Європи [1; 2]. До того ж, там же відбувається і дослідження цієї моделі як діагностичного виявлення якості фінансової інформації різномірних підприємницьких структур, що проводиться також й на Варшавській біржі.

Важливим видається те, що прояви маніпулювання фінансовими звітностями (статистичними чи бухгалтерськими) в основному проявляються на протязі року, застосовуючи бухгалтерські техніки утримання, наприклад, тенденції зростання прибутку або зменшення збитків. Та маніпулювання даними, що відбувається на протязі року, в змозі негативно впливати на фінансові результати, які будуть представлятися у наступних роках.

Необхідність вироблення комплексного підходу у вітчизняних реаліях, з урахуванням кількісних та якісних характеристик, визначає значення, яке слід приділити вивченню існуючих та використовуваних підходів щодо вибору інструментарію оцінки управління фінансовими ресурсами будь-якого суб'єкта господарювання, як основи економічного розвитку.

Існуюча практика підтверджує наміри вітчизняних науковців, власників та менеджерів підприємницьких структур по новому оцінити

нормативно-правову базу звітності, яка склалася на сьогодні. До того ж, це не протирічить державницьким пріоритетам інтеграційних бачень України у імплементації обліку поширюваних перетворень економічної системи до міжнародних стандартів.

В Україні вже на протязі цілого ряду років, під егідою UNCTAD, як підрозділу ООН, на базі Академії фінансового управління, як структури Міністерства фінансів, проводилася розробка наукових рекомендацій щодо формування інтегрованої фінансової звітності для нашої країни [3].

Ці рекомендації, які розроблялися із використанням принципів інтегрованої звітності, передбачали добровільне приєднання до існуючої, під егідою ООН, ініціативної групи міжнародних підприємств, які додержуються спрямувань щодо необхідності регулярних публікацій нефінансових показників, з метою дотримання принципів максимальної прозорості у інвестиційній, та й взагалі підприємницької діяльності, що відбивається і на соціальному розвитку. Така звітність вбирає в собі відомості щодо системи ресурсів, які використовуються, стратегічне спрямування підприємства, засоби управління, активність та перспективи менеджменту на створення вартості і цінності у коротко-, середньо-, довгостроковому періодах [3].

Інтегрована звітність має відображувати широке коло внутрішніх та зовнішніх факторів, які визначають і впливають на відтворювальні процеси, тобто виявляє сукупність різномірних елементів, що обумовлюють створення цінності.

Приріст доданої вартості, яка обумовлює створення цінності, уособлює взаємодію наступних складових елементів в сучасних умовах господарювання, якими можливо визначити:

Усі види капіталу, що використовуються у процесах відтворення (іх рух, перетворення, якість, форми).

Здатність управляти та ефективно використовувати (нарощувати) ресурси, які вкладаються, виконуючи очікувані інтереси інвесторів, суспільства, держави.

Поєднання державницьких та приватних інтересів з метою виконання стратегічних завдань розвитку людства.

Збереження навколишнього середовища і вирішення екологічних проблем, як основних факторів світового масштабу.

До того ж, слід враховувати не тільки різномірні фактори, елементи, моделі, а й виявляти значення взаємодії і взаємозв'язків функціональних, операційних та інших видів складових, що використовуються або впливають на процеси відтворення.

На сьогодні в Україні функціонує ціла система бухгалтерського обліку та фінансової звітності, яка спирається на законодавчі акти, що були створені в Україні, починаючи з національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку й звітності, методичного забезпечення (інструкцій, методичних рекомендацій) та законодавчої бази (Закон

України «Господарський кодекс» від 16.01.2003 р. № 436-ІУ; Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 р. № 3125-ХІІ; Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-ХІУ).

До того ж, в Україні ухвалено Стратегію застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні (Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні» від 24.10.2007 р. № 911-р), що надає можливості, з урахуванням змін щодо євро інтеграційних процесів, які відбуваються в Україні, поліпшити взаємозв'язок і взаємодію виконавчої й законодавчої гілок влади безпосередньо з підприємницьким середовищем, застосовуючи міжнародні стандарти консолідації фінансової звітності.

В нашому сьогодні існує цілий ряд сформованих підходів до вимірювання результатів роботи підприємств, які застосовуються для визначення як виробничої, так й фінансової сторони проведення господарської діяльності, серед яких виділяються статистичні, бухгалтерські, податкове навантаження та інші види контролю суб'єктів підприємницької діяльності.

Вартісні, натуральні показники, питома вага, витрачений час – ось головні складові, за якими зводяться результати проведеної роботи, при цьому, це стосується як виробничих підприємств, так й так званих «комерційних», що займаються посередництвом.

В різні періоди часу застосування різнорідних показників обумовлюється первинністю таких факторів, як: товарна продукція або виручка від реалізації, валова продукція чи прибуток, обсяг продажів або обсяг виробленої продукції. Варіювання різних за змістом показників тим або іншим способом визначає лише матеріальні чи нематеріальні витрати на виробництво й реалізацію товарів, а з іншого боку одержаний прибуток, з урахуванням усіх відрахувань, тобто дохід підприємства.

Іншим важливим чинником щодо стратегії вимірювання фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання можуть стати накопичені напрацювання наприклад, щодо розуміння влади різних приватних економічних груп і суспільних об'єднань, які створені для захисту інтересів своїх засновників на загальнонаціональному, регіональному та галузевому рівнях. Різниця між результатами і витратами, яка уособлює прибуток, визначається як ефект, а сам прибуток є фінансовим результатом діяльності будь-якого підприємства, відповідно, що такий термін, як «результат» використовується для характеристики обсягів виробництва, вміщуючи поняття витрат та ефекту (прибутку), уособлюючи економічний інструментарій.

Держава, з свого боку не тільки може, а у ряді випадків і зобов'язана за позаконотичними міркуваннями регулювати обсяги виробництва та пропозиції різноманітних благ й послуг. Адже держава – це єдина

організація, яка здійснює впливи на соціальний розвиток в масштабах усієї країни.

Держава здійснює впливи через систему органів і установ, що утворюють механізм держави: органи судової, виконавчої та представницької (законодавчої) влади, центральні й регіональні органи та ін.

Межі впливів держави стосовно різноманітних об'єктів господарювання регулюються правовими нормами як основи суспільного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Власюк В. Є. Удосконалення фінансової звітності підприємств з метою підвищення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки / В. Є. Власюк, А. О. Синюк, А. Т. Підгірний // Економічний аналіз : зб. наук. пр. ; Тернопільський національний економічний університет. – 2016. – Т. 26. – № 1. – С. 136 – 143.

2. Проскуріна Н. М. Маніпулювання фінансовими результатами: передумови, ознаки та способи виявлення / Н. М. Проскуріна // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2014. – № 1. – С. 110 – 114.

3. Єфименко Т. І. Запровадження інтегрованої звітності та реформування бухгалтерського обліку в умовах євроінтеграції / Т. І. Єфименко // Фінанси України. – 2014. – № 10. – С. 7 – 23.

ГАРКАВАЯ ВЕРОНИКА ГРИГОРЬЕВНА

*канд. економ. наук, начальник Центра научных исследований
УО «Белорусский государственный экономический университет»*

**НОВАЯ ОЦЕНКА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ РОЛИ
ОБЩЕСТВЕННОГО СЕКТОРА ГОСУДАРСТВА**

Важнейшим признаком современной жизни становятся ожидания и действия, «смещенные» к человеку. Но социальные преобразования невозможны без трансформации массового сознания, без изменения философского и идеологического базиса. На первый план выступает интегративная функция политики, а также социокультурные, культурно-образовательные и экономические задачи.

Культура, проявляющаяся во всех сферах жизни и являющаяся для каждого человека, народа выражением ценности и смысла жизни, становится тем фактором, который направляет, определяет и гуманизирует экономическое развитие через научно-технический прогресс. Практика свидетельствует, что культура становится социальным регулятором и важнейшим источником развития. Используя потенциал культуры нации, можно интегрироваться в мировую цивилизацию,

формировать систему ценностей, традиции, стимулировать активность людей – обеспечить движение в будущее.

Наука, образование, информация, культура способны дать знания, необходимые для того, чтобы общество компетентно, ответственно и разумно решало проблемы собственного развития.

Развитие цивилизации, внедрение новых технологий, электронной техники предопределяют увеличение свободного времени человека, соответственно, и развитие тех направлений экономики, которые удовлетворяют растущие потребности человека. Процессы развития сферы, которая предоставляет определенные услуги и блага, требуют экономического осмысления. Так появилась сначала новая структура – общественный сектор, а затем и новая область экономического знания – экономика общественного сектора [1; 2].

Экономическая деятельность общества своей конечной целью имеет создание материальных условий для улучшения качества и повышения уровня жизни. Поэтому развитость сектора и предоставляемые им возможности являются выражением целей и результатов экономического роста. С точки зрения функционирования экономической системы общественный сектор играет двоякую роль.

Во-первых, по мере экономического роста, накопление национального богатства, создание благоприятных социальных условий для граждан становится главной целью экономической деятельности, мотивом экономического роста. Экономические аспекты развития общества приобретают значение инструментов и источников накопления средств для осуществления успешной социальной политики.

Во-вторых, социальное развитие обуславливает экономический рост, оказывая непосредственное воздействие на уровень и качество человеческого капитала – главного ресурса современной экономики [1; 3].

В развитой экономике изменились ценностные ориентиры: рост благосостояния создал условия материальной и физической безопасности для основной части населения. Произошло смещение акцентов в пользу нематериальных аспектов жизни. Приоритетными стали:

- высокая оценка себя как специалиста коллегами-профессионалами,
- живой интерес к делу, очевидность его результатов и пользы,
- перспективы роста и напряжённость труда, требующая не только высокого профессионализма, но и самодисциплины.

Зарплата в обществе, где она обеспечивает безбедное существование, уже не играет роль приоритетного стимула.

В современной экономике, развивающейся на основе индустриальных и сложных информационных технологий, требования к человеческому капиталу весьма высоки [4]. Чем выше ступень технологического и экономического развития, достигнутая обществом, тем выше требования, к знаниям, культуре, физическому, нравственному,

духовному уровню людей, вовлечённых в производственные процессы. Усилия, затрачиваемые в развитой экономике на получение и переработку знаний, превысили расходы на получение энергии, сырья и материалов, технологического оборудования и т.д. Знание превратилось в главный вид продукции, который даёт экономике максимальные ресурсы. Этот продукт возрастает в объёме необычайно быстрыми темпами: если в середине 70-х гг. поток информации удваивался каждые 5 лет, то уже десятилетие спустя подобное удвоение стало происходить всего за 20 месяцев. Отсюда и значительные изменения в структуре экономики: непромышленный сектор развитых стран к началу 80-х гг. охватывал 60 % занятых, включая не только инженеров и техников, обслуживающих компьютеры, но и управляющих, банкиров, государственных чиновников, учителей, юристов [3; 6].

Цена сведений определяется общественной полезностью этих сведений, быстро принимающей глобальные масштабы. Способность к доброжелательному общению, культура человеческих контактов становятся условиями успешного продвижения в мире экономики. Моральный, культурный потенциал нации приобретает статус экономического фактора. Этим объясняется новая оценка экономической роли общественного сектора.

Современные технологии приводят к изменению традиционных форм взаимоотношений между управленцами и подчинёнными: такие качества как послушание и дисциплина, оказываются в новых условиях второстепенными по сравнению с активностью и профессионализмом. Возникает принципиально иной тип связи людей в общественном производстве: прямая, не связанная служебной иерархией, а связь умов и интеграция творческих усилий, требующая общей этической платформы. В итоге вступление в век информации знаменует не только скачок в применении и накоплении знаний, но и более высокую ступень сознания. Чем больше информирован человек (чем ярче и самобытнее), тем увереннее он может проявлять свою самостоятельность и индивидуальность, опираясь на собственные силы.

Существует разнонаправленные факторы, влияющие на объём и структуру общественных расходов общественного сектора и определяющих динамику их движения, отражают изменяющуюся роль основных функций и задач государства в современном обществе [4; 5; 7].

Один из факторов, который будет определять дальнейший рост общественных расходов, – возрастающее значение творческого потенциала человека. Это выражается в росте расходов на развитие человека. Расходы на образование и здравоохранение представляют собой вложения в человека, так называемый «человеческий капитал». Эти вложения инвестиционного характера улучшают качество трудовых ресурсов, способствуют повышению производительности труда и росту конкурентоспособности продукции.

Актуальной является государственная финансовая политика в сфере научных исследований, они закладывают основы будущего технического прогресса и определяют лидирующее положение страны на мировом рынке. Существует зависимость между ростом научного потенциала страны и ее экономическим развитием, расширением экспортных возможностей за счет наукоемкой высококачественной продукции.

Перспективным является увеличение государственных инвестиций в инфраструктуру (строительство дорог, мостов, связь и т. д.), а также на программы по охране окружающей среды.

Не теряет своего значения и проблема выравнивания уровней доходов разных групп населения. По-новому требуется решить задачу так называемого государства всеобщего благосостояния. Необходимо принять меры по преодолению «ловушки для бедных», когда щедрые многочисленные виды трансфертных социальных платежей подрывают стимулы у малообеспеченных слоев населения для поиска работы и зарабатывания средств на свое существование.

Острой проблемой с точки зрения возможности госфинансирования становится социальное обеспечение, рост расходов на содержание пенсионеров. Причиной тому является сложившаяся в стране демографическая ситуация – старение населения. Увеличение средней продолжительности жизни и относительный рост численности лиц старше 60 лет следует считать показателем прогресса цивилизации XX в.

Список использованной литературы:

1. Экономика общественного сектора : учебник / П. В. Савченко (рук. авт. кол.) [и др.] ; под ред. П. В. Савченко, И. А. Погосова, Е. Н. Жильцова ; Ин-т экономики РАН, Московский гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 762 с.

2. Ахинов Г. А. Экономика общественного сектора : учеб. пособ. для студентов вузов, обуч. по напр. «Экономика» и экон. спец. / Г. А. Ахинов. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 343 с.

3. Жильцов Е. Н. Экономика общественного сектора и неэкономических организаций : учеб. пособ. для студентов экон. спец. вузов / Е. Н. Жильцов. – М. : Изд-во МГУ, 1995. – 185 с.

4. Программа социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016-2020 годы : указ Президента Республики Беларусь от 15.12.2016 г. № 466 / Министерство экономики Республики Беларусь. – Минск, 2016. – Режим доступа : www.government.by/upload/docs/program_ek2016-2020.pdf. 25.11.2018.

5. Комплекс мер по реализации Программы социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016-2020 год : постановление Совета Министров Республики Беларусь от 12.01.2017 г. № 18 / Министерство экономики Республики Беларусь. – Минск, 2017. – Режим доступа : www.economy.gov.by/uploads/files/Kompleks-mer.pdf.

6. Якобсон Л. И. Экономика общественного сектора : учебник для вузов / под ред. Л. И. Якобсона, М. Г. Колосницыной. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Издательство Юрайт, 2014. – 558 с.

7. Национальная стратегия устойчивого социально-экономического развития Республики Беларусь на период до 2030 г. : одобрено протоколом заседания Президиума Совета Министров Республики Беларусь от 02.05.2017 г. № 10 / Министерство экономики Республики Беларусь. – Минск, 2017. – Режим доступа : www.economy.gov.by/uploads/files/NSUR2030/Natsionalnaja-strategija-ustojchivogo-sotsialno-ekonomicheskogo-razvitija-Respubliki-Belarus-na-period-do-2030-goda.pdf.

ГУДКО АНГЕЛИНА ВАЛЕРЬЕВНА

*студентка 3 курса факультета управления
специальности «Государственное управление и экономика»
Академии Управления при Президенте Республики Беларусь*

ВЛИЯНИЕ ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКИ НА СОЦИАЛЬНУЮ СФЕРУ ЖИЗНИ

Теневая (внезаконная) экономика – весьма значительное негативное явление в экономике любой страны, которое можно выделить в самостоятельный институт. Данная экономика является тем феноменом, которому легко можно дать определение, но при этом невозможно точно определить его размеры [2].

Все развитые и развивающиеся страны мира так или иначе сталкивались с данным явлением, но для каждого государства вопрос о роли и значении теневой экономики в жизнедеятельности современного общества является одним из самых острых, сложных и дискуссионных. Теневая экономика одновременно оказывает и положительное влияние на качество жизни населения государства (теневой доход увеличивает общие доходы), и отрицательное (угроза национальной безопасности).

Швейцарский экономист Дитер Кассел сформировал 3 положительные функции теневой экономики в рыночном хозяйстве, которыми определяется её стабилизирующее влияние:

– «экономическая смазка» – сглаживание перепадов в экономической конъюнктуре при помощи перераспределения ресурсов между легальной и теневой экономикой, например, во время кризиса;

– «социальный амортизатор» – смягчение нежелательных социальных противоречий (в частности, неформальная занятость облегчает материальное положение малообеспеченных граждан);

– «встроенный стабилизатор» – теневая экономика подпитывает своими ресурсами легальную (неофициальные доходы используются для

закупки товаров и услуг в легальном секторе, увеличивая тем самым потребительский спрос) [5].

Эти функции сформулированы в обобщенном виде и отражают лишь некоторые направления позитивного влияния теневой экономики на жизнедеятельность общества. Рассматривая гипотезу о «пользе теневой экономики» можно отметить следующее:

- теневая экономика вовлечена в воспроизводственный процесс и функционирует как структурный элемент социально-экономической системы страны или региона. Значит, теневая экономика непосредственно участвует в создании совокупного общественного продукта, ВВП, формировании макроэкономических параметров уровня развития;

- теневая экономика создает общественно полезные продукты, товары и услуги, пользующиеся спросом, что свидетельствует об удовлетворении определенных потребностей населения и производственного сектора;

- теневая экономика формирует спрос на факторы производства (сырье, средства производства и т.д.) в процессе создания товаров и услуг и тем самым его стимулирует, в том числе в легальном секторе экономики. Также она подпитывает своими ресурсами этот сектор, используя полученные доходы для закупки товаров и услуг. Таким образом, многие субъекты хозяйствования нередко, особенно в условиях кризиса и неустойчивых хозяйственных связей, выживают благодаря неформальной кооперации с теневыми производителями;

- однозначно позитивную роль теневая экономика играет в обеспечении занятости населения. В условиях, когда официальная экономика не в состоянии обеспечить рабочие места и приемлемый уровень жизни граждан, теневая экономика предоставляет возможность для значительной части населения получать средства для существования;

- занятость в теневом секторе и доходы от теневой деятельности выступают своего рода «социальным амортизатором», смягчают социальную дифференциацию и противоречия, ослабляют социальную и общественно-политическую напряженность в обществе.

Подводя итог, можно отметить, что теневая экономика тесно вплетена как в экономическую, так и социальную структуру общества и представляет собой образ жизни значительной части граждан, определенным образом организованных в субъекты хозяйствования в качестве производителей и потребителей общественных благ. Граждане и организации, занятые в теневой экономике и живущие за счет доходов от теневой деятельности, формируют не только теневой сектор экономики, но и образуют обособленное социальное сообщество. Именно поэтому теневая экономика, при всех изложенных выше позитивных проявлениях, представляет собой одно из самых масштабных негативных явлений в современном обществе. Она порождает множество острых проблем, в совокупности представляющих угрозу устойчивому социально-

экономическому и духовному развитию, обеспечению правопорядка, социальной справедливости и общественно-политической стабильности в стране и ее регионах.

В этом и состоит противоречивость самого феномена теневой экономики. Однако бесспорным является то, что негативные последствия теневой экономики преобладают. Именно поэтому, с одной стороны, нужны безотлагательные и чрезвычайные меры по легализации теневой экономики, а с другой, – эти меры должны учитывать современные реалии и сопровождаться масштабными изменениями, компенсирующими позитивную роль теневой экономики.

Список использованной литературы:

1. Латов Ю. В. Теневая экономика : учеб. пособ. / Ю. В. Лагов. – М. : Норма, 2006. – 336 с.
2. Платонов Д. В. Теневая экономика и трудовые отношения в условиях кризиса / Д. В. Платонов. – М. : МГУ им. М.В. Ломоносова, 2009. – 200 с.
3. Господарик Ю. П. Международная экономическая безопасность / Ю. П. Господарик, М. В. Пашковская. – 3-е изд., стер. – М. : Университет «Синергия», 2018. – 417 с.
4. Пескова Д. Р. Теоретические подходы к исследованию и оценке теневой экономики / Д. Р. Пескова. // Экономика и управление. – 2013. – № 2. – С. 49 – 50.
5. Свенсон Бу Экономическая преступность / Бу Свенсон. – М. : Изд-во «Прогресс», 1986. – 157 с.
6. Чернов С. Б. Теневая экономика : учеб. пособ. для подготовки магистров и аспирантов всех направлений / С. Б. Чернов. – М. : ГУУ, 2012. – 56 с.

ГУДКО АНГЕЛИНА ВАЛЕРЬЕВНА

студентка 3 курса факультета управления

специальности «Государственное управление и экономика»

Академии Управления при Президенте Республики Беларусь

ПРОМЫШЛЕННЫЙ КОМПЛЕКС КАК ИНСТРУМЕНТ СОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

Уровень и качество жизни населения в большой степени зависят от динамики экономического развития и прежде всего от стабильной работы промышленности. Эффективное функционирование в промышленности может быть достигнуто с помощью первичных звеньев экономической системы – промышленных предприятий и комплексов, которые играют главную роль в жизнедеятельности общества. Без развития промышленности человечество не смогло бы удовлетворять свои

материальные потребности и находить время для досуга и творчества, что является основательным аргументом для утверждения, что промышленный комплекс является инструментом социального развития государства.

Промышленный комплекс, по определению У. Изарда, это «совокупность видов деятельности, осуществляемых в определенном месте и объединенных в определенную группу (подсистему) тесными производственными коммерческими или другими связями» [1].

Главными факторами развития промышленного комплекса являются трудовые ресурсы, средства производства и природные ресурсы.

Социальная сторона деятельности промышленности подразумевает:

- выпуск потребительских товаров и предоставление услуг для населения;
- организацию занятости населения, использование трудового потенциала и повышение квалификации работников;
- предоставление материальных и нематериальных форм вознаграждения работников, проведение социальной политики на предприятиях;
- развитие малого бизнеса в качестве подрядчиков крупного бизнеса;
- осуществление налоговых отчислений в бюджеты всех уровней и государственные внебюджетные фонды;
- реализацию социальных проектов для населения региона;
- экологическую составляющую деятельность промышленных предприятий и т. д.

Развитие социальной инфраструктуры при сооружении крупных промышленных комплексов можно проследить на примере Китайско-Белорусского индустриального парка «Великий камень», который строится в 25 км от столицы Республики Беларусь города Минска в уникальном природном комплексе и в непосредственной близости от международного аэропорта, железнодорожных путей, транснациональной автомобильной магистрали Берлин-Москва. На территории парка планируется разместить производственные и жилые зоны, офисные и торгово-развлекательные комплексы, финансовый и научно-исследовательский центры. Фактически, строится современный международный эко-город с акцентом на высокотехнологичные и конкурентоспособные инновационные производства с высоким экспортным потенциалом [3]. В рамках эффективной социальной политики важнейшими условиями деятельности производств данного проекта выступают ответственные партнерские отношения с работниками, государством и обществом, реализуемые в долгосрочной кадровой политике, заботе о благосостоянии работников, стремлении добиться максимальной безопасности производства, в непрерывном

обучении персонала, целевом развитии молодых кадров и др. Кроме того, важным является осуществление благотворительной деятельности, направленной на достижение системных улучшений в сферах образования, науки, спорта и здорового образа жизни.

Планируется организация проживания работающих и их семей путем создания жилищного фонда, объектов социального и культурно-бытового назначения. Общая численность населения в ближайшем будущем составит 120 тыс. человек. Также в планах расселение семей работников предприятия в многоквартирных и в отдельных жилых домах и обеспечение территории такими инфраструктурными элементами, как офисные и торгово-развлекательные помещения.

Таким образом, реализация на территории Минской области Смолевического района одного из самых крупных инвестиционных проектов в новейшей истории Республики Беларусь позволит:

- создать тысячи новых рабочих мест;
- увеличить налоговые поступления в бюджеты всех уровней;
- повысить качество жизни населения;
- построить современный международный эко-город с акцентом на высокотехнологичные и конкурентоспособные инновационные производства с высоким экспортным потенциалом;
- создать новую инженерную инфраструктуру;
- активизировать банковский сектор, инвестиционный сектор, сферу услуг и т.д.

В заключение можно сделать вывод, что социальная роль, которую выполняет такое звено экономической системы, как промышленный комплекс, относительно воспроизводства человека, материальных и духовных условий его существования, а также системы общественных отношений социальных условий его жизнедеятельности крайне велика.

Список использованной литературы:

1. Изард У. Методы регионального анализа: введение в науку о регионах / У. Изард. – М. : Издательство «Прогресс», 1966. – Гл. 9. Анализ промышленного комплекса. – С. 328.
2. Балащенко В. Ф. Основы экономики промышленного предприятия / В. Ф. Балащенко [и др.]. – Мн. : Беларуская навука, 2000. – 160 с.
3. Официальный сайт Индустриального парка «Великий камень». – Режим доступа : www.industrialpark.by/.
4. Гордеев О. И. Теоретические и прикладные аспекты укрепления экономического потенциала развития промышленности в условиях современной рыночной экономики / О. И. Гордеев. – Мн. : Региональные проблемы преобразования экономики, 2004. – С. 21.

ДЁМУШКИНА ЛАРИСА ОЛЕГОВНА

канд. эконом. наук, доцент, доцент Института управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

ПРОМЫШЛЕННАЯ ПОЛИТИКА КАЗАХСТАНА: НОВЫЕ ОРИЕНТИРЫ И УГРОЗЫ СОЦИАЛЬНОМУ РАЗВИТИЮ

Промышленное производство в большинстве стран мира – объект государственной экономической политики. Это оправдано, так как оно является основным источником создания валового внутреннего продукта (ВВП), источником налоговых поступлений в бюджет страны, а, следовательно, определяет возможности государства в решении социальных проблем. Кроме того, уровень развития промышленного производства определяет степень участия страны в международном разделении труда, возможности ее участия в глобальной конкуренции.

Значение промышленности и промышленной политики государства особенно велико в развивающихся странах, в том числе и в Казахстане, так как неразвитость рыночного механизма не позволяет в таких странах обеспечить развитие национальной экономики. При этом перед правительством любой страны в условиях развития глобализации обязательно стоит задача обеспечения и повышения национальной конкурентоспособности [1].

Опыт реализации экономической политики в странах с различным уровнем развития экономики объективно показывает, что разработка и реализация, а так же направленность государственной промышленной (индустриальной) политики в различных фазах развития экономики в условиях цикличности отличаются. Промышленная (индустриальная) политика в фазе выхода из кризиса способствует формированию новой отраслевой структуры промышленности; в условиях экономического роста она направлена на развитие промышленности, реализацию созданного промышленного потенциала. Таким образом, в зависимости от фазы развития экономики промышленная (индустриальная) политика или поддерживает существующую структуру промышленности или обеспечивает новые, технологические изменения в ней.

Понятно, что в первую очередь в рамках промышленной политики в этом случае государство не ограничивается созданием общих условий для развития производства, а должно направить свои усилия на обеспечение ускоренного развития отраслей и сфер с конкурентными преимуществами.

Экономическая политика в любой стране реализуется не идеально, что подтвердил мировой финансово-экономический кризис 2008-2010 гг. Однако его глобальность не означает одинаковости в протекании кризисных процессов и не гарантирует наличия универсальных моделей противодействия. Антикризисная политика, проводимая правительством

любого государства, должна принимать во внимание в первую очередь два фактора:

- особенности состояния экономики в предкризисный период;
- специфику протекания кризисных процессов в стране.

Для Казахстана кризис подтвердил структурную однобокость развития экономики и недостаточно высокую ее эффективность, что, безусловно, усиливает ее уязвимость. Именно в связи с необходимостью решения этих серьезных проблем одним из приоритетов социально-экономического развития страны стала индустриализация.

Для современного Казахстана с учетом вступления в ВТО «правила игры» необходимо корректировать, что и было сделано с разработкой 2-х государственных программ индустриально-инновационного развития и Предпринимательского кодекса.

Для нашей страны в качестве факторов успеха в реализации промышленной (индустриальной) политики можно выделить:

- выбор в качестве приоритетных отраслей, использующих факторы, которые имеются в стране (скрытое сравнительное преимущество), либо обладающие положительными внешними эффектами;

- определение экспорта в качестве ключевого фактора, особенно в контексте малого размера внутреннего рынка;

- открытые рынки для ресурсов (отсутствие тарифов либо внутренних требований к содержанию);

- гибкость на рынке труда, легкость входа и выхода для бизнеса, адекватность инфраструктуры;

- стабильность макроэкономической политики и институтов (верховенство закона, исполнение контрактов, низкая инфляция, защита прав собственности и т.д.);

- привлечение прямых иностранных инвестиций (передача технологий, использование новых стилей управления, увеличение разнообразия в цепи поставок);

- увеличение предложения квалифицированной рабочей силы, повышение качества человеческого и физического капитала.

Важно понять, что речь идет о новой индустриализации, так как наша промышленность заметно уступает развитым странам по технико-технологическим характеристикам. В Послании народу Казахстана 2018 г. «Новые возможности развития в условиях четвертой промышленной революции» Президент акцентировал внимание на том, что «индустриализация должна стать флагманом внедрения новых технологий» [2]. Это предполагает расширение ее инновационной составляющей на основе использования всех преимуществ нового технологического уклада 4.0.

Результаты реализации политики индустриализации в нашей стране стали одним из основных стабилизирующих факторов в рамках антикризисной политики правительства в 2014-2015 годах. Соответственно ориентир на развитие отраслей обрабатывающей промышленности с высоким уровнем производительности труда остается неизменным в системе управления индустриально-инновационными процессами в Казахстане. Однако в целях ее совершенствования необходимо учитывать, что индустриально-инновационная политика в нашей стране в эпоху глобальных вызовов реализуется в условиях перехода к Четвертой промышленной революции. Это предполагает формирование и развитие нового технологического уклада. Проблема в том, что большинство предприятий Казахстана в силу объективных и субъективных причин пока не обладают достаточной технологической и организационной базой для полноценного использования преимуществ «Индустрии 4,0» [2].

Решение этой проблемы видится в переходе к цифровым технологиям в производстве и в системе управления производством.

В мировой практике «Индустрия 4,0» в основном подразумевает широкую цифровизацию экономики, включая производство, торговлю и услуги (как частные, так и государственные). Основа цифровизации экономики – производство, прежде всего промышленное. Его цифровизация предполагает создание совокупности инструментов оптимизации рабочего процесса посредством программно-аппаратных решений, что означает не только замену инструментов производства, но и внедрение аналитических систем, позволяющих максимально повысить качество и доходность производственной деятельности.

В Казахстане цифровизация экономики создаст условия для масштабного и долгосрочного роста производительности труда во всех отраслях и сферах производства, что повысит конкурентоспособность страны.

У цифровизации экономики много преимуществ, но вместе с тем она несет и риски, в том числе социальные. К примеру, при внедрении и использовании цифровых технологий возрастает риск высвобождения рабочей силы в значительных масштабах. Очевидно, что государство должно подготовиться к его минимизации. В определенной степени риск роста безработицы может снизить принятая в 2016 г. Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 гг. [3]. Так, предполагается решить одну из системных проблем, влияющих, в том числе и на индустриально-инновационное развитие страны, – низкое качество трудовых ресурсов. На казахстанском рынке труда наблюдается достаточно высокая степень несоответствия квалификации трудовых ресурсов потребностям предприятий, особенно внедряющих новые технологии, цифровизацию. Вследствие этого спрос на специалистов с соответствующими навыками и компетенциями

остається неудовлетвореним. Это, в свою очередь, ставит под угрозу возможности реализации целей индустриально-инновационной политики.

Решение этой проблемы видится в развитии системы образования, подготовки и переподготовки кадров с техническим и профессиональным образованием с учетом потребностей рынка труда в условиях перехода к «Индустрии 4,0».

Таким образом, можно сделать вывод о необходимости соблюдения следующих условий, способствующих совершенствованию системы управления индустриально-инновационным развитием Казахстана:

- повышение роли государства в формировании программ индустриализации экономики;
- разработка качественной нормативно-правовой базы реализации программ индустриализации.

Промышленная (индустриальная) политика может быть эффективной, однако каждой стране необходима своя стратегия, соответствующая уникальным особенностям, с институтами и уровнем развития.

Список использованной литературы:

1. Тамбовцев В. Л. Нуждается ли промышленная политика в теоретических оправданиях? / В. Л. Тамбовцев. – Режим доступа : www.institutions.com/politika/3013-nuzhdaetsya-li-promyshlennaya-politika-v-teoreticheskikh-opravdaniyah.html.

2. Новые возможности развития в условиях четвертой промышленной революции : послание Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева народу Казахстана 10 января 2018 года. – Режим доступа : www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan-n-nazarbaeva-narodu-kazahstana-10-yanvarya-2018-g.

3. Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017-2021 годы. – Режим доступа : www.prz.enbek.gov.kz.

ДЖУМЕЛЯ ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

здобувач Інституту законодавства Верховної Ради України

ЧЖАО ЖОНАНЬ

магістр Цяньзунського педагогічного університету (Китай)

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ТІНЬОВІЙ ЕКОНОМІЦІ: ДОСВІД КИТАЮ

Одним з пріоритетних напрямів державної політики Китаю є протидія тіньовій економіці, а також формування та забезпечення ефективної роботи відповідних механізмів. Результати узагальнення існуючих підходів до визначення поняття «тіньова економіка» свідчить

про те, що попри їх різноманіття, все ж більшість авторів сходяться на тому, що визначальними характеристиками тіньової економіки є: офіційна незареєстрованість; неконтрольованість; перебування поза системою статистичного обліку; перебування поза оподаткуванням; тяжіння до незаконної (злочинної, кримінальної) діяльності тощо. Запропоновано під механізмами державної політики протидії тіньовій економіці розуміти комплексну систему державного управління, складовими якої є конкретні механізми управління (організаційно-економічний, політичний, нормативно-правовий, інформаційно-аналітичний, мотиваційний тощо), які в сукупності здатні забезпечити реалізацію збалансованої та ефективної державної політики протидії тіньовій економіці.

Головною метою механізмів державної політики протидії тіньовій економіці в Китаї, визначається мінімізація рівня тіньового сектора економіки та вихід держави на якісно новий рівень за рахунок залучення капіталу тіньового сектора для структурної перебудови економіки і збільшення частки легального сектора економіки в матеріальній і не матеріальній сферах забезпечивши йому конкурентоспроможний розвиток з урахуванням необхідності зростання добробуту населення (рис. 1).

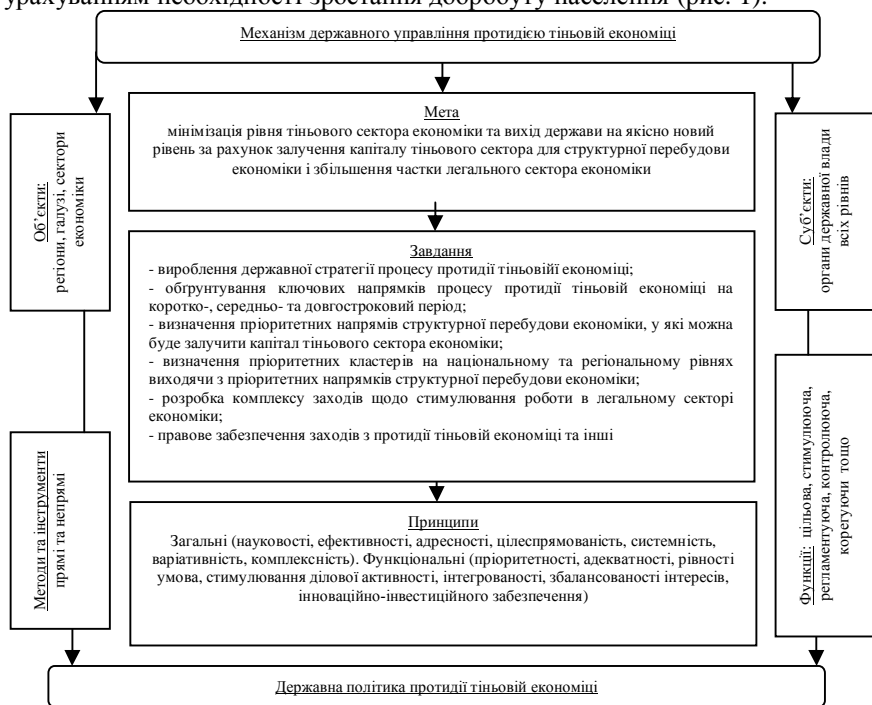

Рис. 1. Концептуалізація структури механізмів державної політики протидії тіньовій економіці в Китаї

**Джерело: розроблено автором*

Визначені етапи реалізації стратегічних орієнтирів механізмів державної політики протидії тіньовій економіці в Китаї: 1. Формування стратегії протидії тіньовій економіці. 2. Розробка правових і законодавчих основ процесу протидії тіньовій економіці. 3. Реалізація комплексних програм щодо зменшення масштабів тіньового сектора. 4. Створення мотивів і стимулів роботи в легальному секторі економіки. 5. Залучення капіталу тіньового сектора у пріоритетні галузі економіки. 6. Зростання показників легального сектора економіки. 7. Зменшення масштабів тіньового сектора економіки. Зазначено, що державна політика протидії тіньовій економіці повинна реалізуватись на основі системного підходу до вибору методів здійснення впливу держави на процеси, які відбуваються у цій сфері, а також визначення і застосування ефективних інструментів впровадження намічених заходів у практичне буття (прямих та непрямих).

Систему реалізації механізмів державної політики протидії тіньовій економіці необхідно розглядати в якості динамічного цілісного середовища, яке дозволяє здійснювати вплив на зростання показників легального сектору економіки та включає комплекс функціональних підсистем (суб'єкти державної політики; нормативно-правове, бюджетно-податкове, митне та інформаційно-аналітичне забезпечення; регулятори). Зазначено, що формування та реалізація механізмів державної політики протидії тіньовій економіці необхідно здійснювати з урахуванням основних концептуальних положень, а саме: політика протидії тіньовій економіці формується і коригується відповідно до соціально-економічного становища в державі; необхідність врахування фази економічного циклу; орієнтованість не лише на зростання економіки і доходів бюджету, але й на зростання добробуту населення; органи законодавчої влади розробляють і вводять в дію законодавчі акти, що забезпечують державну підтримку програми протидії тіньовій економіці у відповідності до реалізованої державної економічної політики; формування інфраструктури спрямованої на досягнення поставлених результатів; в політиці протидії тіньовій економіці центральне місце має належати кадровому забезпеченню, тобто відбору, підготовці та підвищенню кваліфікації його керівників і співробітників; орієнтація на підвищення обсягів поставок вітчизняних товарів легального сектора економіки, як на внутрішній так і на зовнішній ринок; сформована політика протидії тіньовій економіці сприяє у вирішенні актуальних соціальних проблем (наприклад, наповнення Пенсійного фонду та зростання пенсій, захист працівників, створення нових робочих місць в легальному секторі економіки тощо).

В Україні прийнято сукупність законодавчих актів, які можна вважати основою нормативно-правового механізму державної політики протидії тіньовій економіці. Під нормативно-правовим механізмом можна вважати діяльність компетентних органів державної влади щодо прийняття відповідних законодавчих актів, дія яких спрямована на

ефективне управління відносинами щодо протидії тіньовій економіці. За результатами проведеного дослідження констатовано неефективність нормативно-правового механізму державної політики протидії тіньовій економіці в Україні, а саме: відсутність єдиного бачення системи загроз економічній безпеці держави та визначення місця тіньової економіки в ній; неготовність швидко й ефективно імплементувати норми міжнародного законодавства у власний нормативно-правовий механізм; відсутність комплексного нормативно-правового акта, що визначав би стратегічні орієнтири протидії тіньовій економіці, узгоджені з іншими напрямками формування та забезпечення державної політики у сфері економічної та національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Кравчук А. О. Тіньові аспекти економіки України в податковому секторі / А. О. Кравчук // Український журнал прикладної економіки. Тернопільський національний економічний університет. – 2016. – Т. 1. – № 3. – С. 79 – 86.
2. Гришова І. Ю. Дієвість механізмів державного управління в сфері протидії тіньовій економіці в Україні / І. Ю. Гришова, О. П. Дяченко // Право та державне управління. – 2016. – № 3. – С. 183 – 189.
3. Гришова І. Ю. Стратегія державної політики в сфері детінізації економіки України / І. Ю. Гришова, О. П. Дяченко // Право та державне управління. – 2016. – № 4. – С. 207 – 213.
4. Згадова Н. Стратегічні орієнтири державної політики протидії тіньовій економіці в Україні / Н. Згадова, В. Джумеля, Л. Марчук // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2018. – № 4. – С. 68 – 78.
5. Марчук Л. Л. Міжнародні методики оцінки конкурентоспроможності національної економіки в контексті економічної безпеки / Л. Л. Марчук // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет ; редкол. : О. В. Ярошук (голов. ред.) [та ін.]. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Т. 27. – № 4. – С. 311 – 317.

ДЖУНУСБЕКОВА ГУЛЬСАРА АШИРБАЕВНА

*канд. економ. наук, професор Інститута управління Академії
державного управління при Президенті Республіки Казахстан*

**ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО КАК
ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ РЕГИОНОВ**

На сегодняшний день текущее состояние развития государственно-частного партнерства в Казахстане можно оценить, как «перспективное».

Новый Закон РК от 31 октября 2015 года «О государственно-частном партнерстве» направлен на обеспечение регулирования всех аспектов долгосрочного взаимодействия государства и бизнеса в инвестиционной сфере и определяющий правовые условия государственно-частного партнерства, его способы осуществления и регулирующий общественные отношения, возникающие в процессе исполнения и прекращения договора государственно-частного партнерства.

Партнерство государственного и частного секторов способствует обеспечению сочетания интересов частного бизнеса и общества. Термин «государственно-частное партнерство» (Public-Private Partnership, PPP), появился в начале 1980-х гг. для характеристики особых отношений между государством и частным сектором.

Однако, одной из основополагающих проблем в практической реализации государственно-частного партнерства в Казахстане является непроработанность вопроса финансирования проектов. Например, принятое в 2012 году законодательство о проектном финансировании создало необходимую правовую базу для финансирования, прежде всего, проектов государственно-частного партнерства, что очень часто практикуется во всем мире.

Многие страны все чаще обращаются к государственно-частному партнерству в качестве действенной альтернативы по созданию и реконструкции необходимой инфраструктуры и предоставлению государственных услуг. Так, согласно данным Всемирного банка ГЧП используют более 134 развивающихся стран мира, обеспечивая 15-20 % дополнительных инвестиций в инфраструктуру [1].

Зачастую страны с растущим внутренним и внешним долгом, регулярно испытывающие дефицит бюджета склонны пожертвовать капитальными инвестициями в пользу текущих расходов. В действительности сокращение капитальных расходов является менее заметным с социальной и политической точек зрения, чем сокращение текущих расходов, зачастую имеющих критическое социальное значение. Использование государственно-частного партнёрства является, соответственно, решением не только для реализации новых инфраструктурных работ, но и для срочного восстановления существующей инфраструктуры [2].

Международными экспертами как один из наиболее широко распространенных и зачастую наиболее эффективных финансовых инструментов, применяемых в проектах ГЧП признается Проектное финансирование.

По данным АО «Казахстанского Центра государственно-частного партнёрства», по итогам 2013 года, несмотря на снижение в период с 2010 по 2012 годы, общий объем инвестиций мирового рынка по схеме проектного финансирования вырос на 51 % по сравнению с предыдущим

годом. Количество сделок проектного финансирования в мире выросло в 2013 году по сравнению с 2012 годом на 30 %.

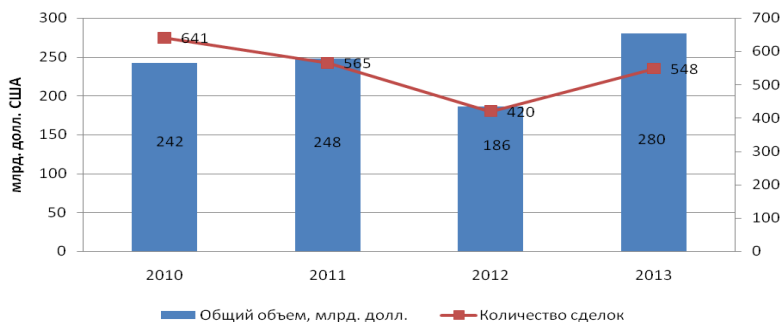

Рис. 1. Мировой рынок проектного финансирования

Проектное финансирование обеспечивает более выгодную средневзвешенную стоимость капитала по сравнению с чистым финансированием из собственных средств. Оно также способствует использованию более прозрачного механизма распределения рисков и создаёт стимулы для повышения качества работы всех участников проекта и эффективного управления рисками.

Кроме того, для развития государственно-частного партнерства в различных странах создаются центры развития государственно-частного партнерства. Так, Комиссия Организации объединённых наций (ООН) по социально-экономическому развитию отмечает, что в различных странах мира на сегодняшний день действует 51 институт развития ГЧП, 24 из них в Европе, 2 – в Северной Америке, 5 – в Южной Америке, 7 – в Африке, 13 – в Азии.

Одним из типичных примеров по системному внедрению подходов ГЧП в экономику страны является опыт Великобритании. Здесь, первые попытки привлечения частного капитала к реализации инвестиционных проектов, инициатором которых выступало государство, относятся к началу 80-х гг. XX в. Эти мероприятия проводились правительством Тэтчер с целью уменьшения влияния государственного сектора на экономику страны. Фактически ситуация стала меняться в 1992 г., когда в стране начала реализовываться целевая программа «Частная финансовая инициатива» (Private Finance Initiative (PFI)), призванная стимулировать более активное участие частного сектора в государственных проектах [3].

Позитивные результаты реализации программы PFI способствовали тому, что первый в истории центр развития ГЧП был создан именно в Великобритании в 1999 г. – Partnerships United Kingdom (PUK), – акционерами которого стали частные компании (51 %) и государство (49 %, в том числе 44,6 % принадлежит казначейству Великобритании и

4,4 % – шотландскому правительству). На момент создания численность сотрудников составляла 20 человек, в настоящее время – 75 человек [4].

За последние 15 лет развития государственно-частного партнерства, законодательство Казахстана претерпела ряд изменений в данной области. На сегодняшний день оно находится на третьем этапе развития государственно-частного партнерства – на этапе совершенствования

На сегодняшний день, в отличие от прошлых лет, когда инициатором реализации проекта государственно-частного партнерства выступало государство исходя из своих интересов, проводя двухэтапный конкурс по выбору концессионера (частного партнера), то сегодня, после принятия Закона «О государственно-частном партнерстве», такое право существует и у частного бизнеса. Предприниматели, имеющие в собственности объекты (детские сады, медучреждения и т.п.), могут инициировать проект государственно-частного партнерства и в случае отсутствия альтернативных предложений, заключать договор без проведения конкурса на основании прямых переговоров.

Кроме того, в настоящее время по информации АО «Казахстанский центр развития государственно-частного партнерства» сформирована региональная сеть специализированных организаций по вопросам ГЧП.

За последние годы, после принятия Закона «О ГЧП» на различных стадиях подготовки находятся свыше 1040 проектов в целом по стране. По некоторым из них проводится этап осуществления проектов, по другим проводится разработка документации, ведутся переговоры и др. По 209 проектам заключены договоры на общую сумму свыше 120 млрд. тенге.

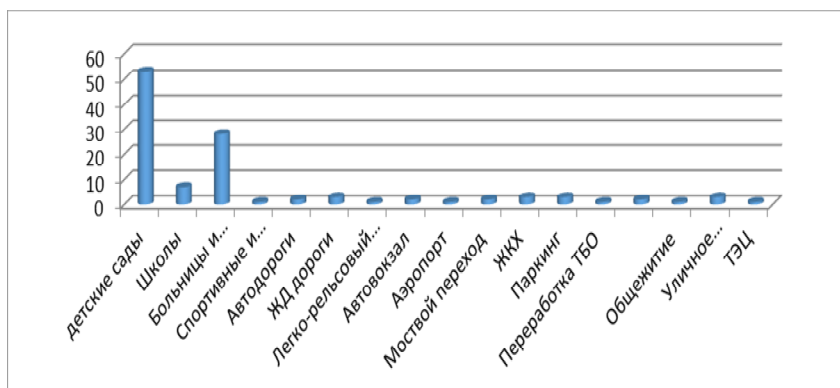

Рис. 2. Диаграмма по реализации пилотных проектов ГЧП по отраслям в регионах Казахстана

Основную долю в статистике занимают проекты в регионах. В общем количестве с шестью республиканскими договорами, сумма составляет

782 млрд. тенге. В данный период, в целом по стране имеется 215 зарегистрированных и заключенных договоров. В отраслевом разрезе основную долю в данных проектах занимает сфера образования. Через ГЧП развивается дошкольное образование [5].

Вместе с тем, как показывает опыт прошлых лет, большинство планируемых к реализации проектов ГЧП не доходят до стадии подписания договора о государственно-частном партнерстве с потенциальным частным партнером. Одной из причин является то, что государственные органы не имеют опыта привлечения частного партнера в проекты ГЧП. Об этом свидетельствует проведенный анализ планов акимов областей и городов республиканского значения по реализации проектов государственно-частного партнерства.

Таким образом, в целях решения данных проблем и дальнейшего развития государственно-частного партнерства в Казахстане необходимо решение следующих задач: развитие проектного финансирования; создание и поддержание стабильного потока качественных, инвестиционно-привлекательных проектов государственно-частного партнерства; тесное взаимодействие государственных и местных исполнительных органов с частным сектором; обеспечение прозрачности и подотчетности; развитие проектного менеджмента; сокращение этапов разработки проектов государственно-частного партнерства.

Список использованной литературы:

1. Independent Evaluation Group / World Bank Group Support to Public-Private Partnerships Lessons from Experience in Client Countries, FY02-12. – Access mode : www.ieg.worldbankgroup.org.
2. Эксперты оценили перспективы ГЧП. Основное преимущество такого сотрудничества – реализация инфраструктурных проектов / Арман Ахунбаев. – Режим доступа : www.kapital.kz.
3. Официальный сайт Казначейства Великобритании. – Режим доступа : www.hmtreasury.gov.uk.
4. Официальный сайт Центра развития ГЧП Великобритании (PUK). – Режим доступа : www.partnershipsuk.org.uk.
5. Матаев Т. Бизнес не должен возлагать нагрузку на государство / Т. Матаев. – Режим доступа : [www.abctv.kz/ru/news/ %C2 %ABbизнес-ne-dolzhen-vozlagnagruzku-na-gosudarstvo %C2 %BB](http://www.abctv.kz/ru/news/%C2%ABbизнес-ne-dolzhen-vozlagnagruzku-na-gosudarstvo%C2%BB).

ЖАКИЕНОВА АКМАРАЛ КАИРГЕЛЬДИНОВНА

слушатель 2 курса Института управления Академии государственного управления при президенте Республики Казахстан

КОРРЕЛЯЦИОННО-РЕГРЕССИОННЫЙ АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ИЗМЕНЕНИЯ ЦЕН НЕФТИ НА ВВП КАЗАХСТАНА

Статистические методы оценки и анализа являются важным инструментом в разработке и реализации экономической и социальной политики государства, так как служат основанием для принятия обоснованных управленческих решений.

Целью данной статьи является оценка зависимости экономического роста (ВВП) Казахстана от изменения мировых цен на нефть посредством корреляционно-регрессионного анализа.

Метод корреляционно-регрессионного анализа заключается в определении формы связи между исследуемыми признаками и ее количественной характеристике, в определении тесноты связи [1, с. 259].

Теснота парной корреляции измеряется коэффициентом корреляции (1).

$$r = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum (x_i - \bar{x})^2 \times \sum (y_i - \bar{y})^2}} = \frac{\overline{(x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}}{\sigma_x \times \sigma_y} \quad (1)$$

где $(x_i - \bar{x})$ – отклонение значений фактора от средней величины;

$(y_i - \bar{y})$ – отклонение значений результата от средней величины; σ_x и

σ_y – среднее квадратическое отклонение факторного и результативного признаков. Коэффициент корреляции может принимать значение в пределах от -1 до +1. Знак коэффициента корреляции характеризует направление связи. Знак «+» – связь прямая, знак «-» – связь обратная [2, с. 131].

В данном исследовании будет построено уравнение парной линейной регрессии [3, с. 60]:

$$y = a + b * x \quad (2)$$

В качестве результативного признака выступает показатель – ВВП (y), в качестве факторного – цены на нефть (x).

Для целей корреляционно-регрессионного анализа использована динамика показателей за десять лет (2008-2017 гг.). На рисунке 1 видно, что за исследуемый период наблюдались значимые замедления темпов экономического роста в кризисный 2009 год и 2015-2016 годы [4].

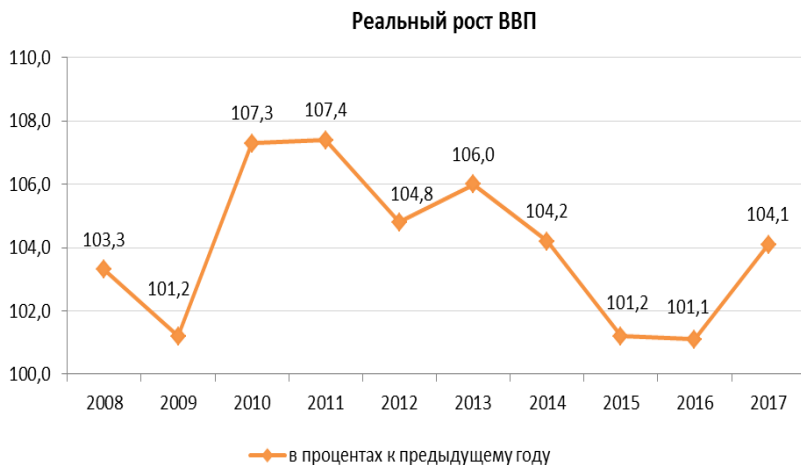

Рис. 1 Динамика темпов экономического роста

Для исследования была использована динамика изменения среднегодовых цен на нефть марки Brent как наиболее торгуемой на мировых нефтяных рынках [5].

Для построения уравнения регрессии была составлена расчетная таблица с входными данными, и рассчитаны необходимые для построения уравнения регрессии данные (таблица 1).

Таблица 1

Расчетная таблица

№	x	y	x*y	x ²	y ²	yx	y-yx	(y-yx) ²	A1
1	134,4	103,3	13 883,5	18 063,4	10 670,9	106,0	-2,7	7,3	2,6
2	63,4	101,2	6 416,1	4 019,6	10 241,4	101,8	-0,6	0,4	0,6
3	128,6	107,3	13 798,8	16 538,0	11 513,3	105,6	1,7	2,9	1,6
4	139,4	107,4	14 971,6	19 432,4	11 534,8	106,3	1,1	1,2	1,0
5	100,4	104,8	10 521,9	10 080,2	10 983,0	104,0	0,8	0,6	0,8
6	97,7	106,0	10 356,2	9 545,3	11 236,0	103,8	2,2	4,8	2,1
7	90,9	104,2	9 471,8	8 262,8	10 857,6	103,4	0,8	0,6	0,8
8	53,0	101,2	5 363,6	2 809,0	10 241,4	101,2	0,0	0,0	0,0
9	84,0	101,1	8 492,4	7 056,0	10 221,2	103,0	-1,9	3,6	1,9
10	126,5	104,1	13 168,7	16 002,3	10 836,8	105,5	-1,4	2,0	1,3
Итого	1 018,3	1 040,6	106 444,6	111 809,0	108 336,4	1 040,6		23,4	12,7
Ср.знач ение	101,8	104,1	10 644,5	11 180,9	10 833,6	104,1	-	2,3	1,3
σ	28,5	2,3							
σ ²	811,6	5,2							

Используя полученные из Таблицы 1 данные, рассчитываются параметры уравнения регрессии:

$$b = \frac{10644,5 - 101,8 * 104,1}{11180,9 - 101,8^2} = 0,05918$$

$$a = 104,1 - 0,05918 * 101,8 = 98,03337$$

В результате, получаем следующее уравнение регрессии:

$$\bar{y} = 98,03337 + 0,05918 * x$$

Рассчитаем линейный коэффициент корреляции:

$$r_{xy} = 0,05918 * 28,5 / 2,3 = 0,74146.$$

Коэффициент корреляции указывает на наличие прямой и сильной связи между фактором и результатом.

Коэффициент детерминации: $R = r^2 = 0,54976$. Данный коэффициент показывает, что почти 60 % вариаций темпов экономического роста страны за исследуемый период определялось поведением мировых цен на нефть. Проверить полученные результаты возможно с помощью пакета анализа данных MS Excel (Таблица 2).

Таблица 2

Итоги корреляционно-регрессионного анализа в MS Excel

Регрессионная статистика								
Множественный R				0,741456395				
R-квадрат				0,549757586				
Нормированный R-квадрат				0,493477285				
Стандартная ошибка				1,705517843				
Наблюдения				10				
Дисперсионный анализ								
	df	SS	MS	F	Значимость F			
Регрессия	1	28,41367109	28,4136711	9,7682061	0,014112753			
Остаток	8	23,27032891	2,90879111					
Итого	9	51,684						
	Коэффициенты	Стандартная ошибка	t-статистика	P-Значение	Нижние 95 %	Верхние 95 %	Нижние 95 %	Верхние 95 %
Y, пересечение	98,03457	2,00190	48,97070	0,00003	93,4182	102,651	93,4181	102,651
x	0,05917	0,01893	3,125412	0,01411	0,01551	0,10283	0,01551	0,10283

Регрессионный анализ можно также осуществлять в программе Statistica. Данный программный продукт позволяет также осуществлять прогнозирование значений результативного признака при определенных возможных значениях факторного признака. Осуществим прогноз реального роста ВВП на 2018 год при гипотетической цене на нефть равной 80 долларов за баррель. В данном случае, как видно из Таблицы 3, вероятностный рост ВВП составит 102,8 %, при этом с доверительным 95-процентным интервалом, рост ВВП составит в пределах от 101,2 % до 104,3 %.

Таблица 3

Прогнозирование ВВП в программе Statistica

	b-Weight	Value	b-Weight – value
Цена на нефть	0,059171	80,00000	4,7337
Intercept			98,0346
Predicted			102,7683
-95,0 %CL			101,2014
+95,0 %CL			104,3352

Интерпретация полученных результатов

Линейный коэффициент корреляции $r_{xy} = 0,74146$ указывает на тесную, положительную связь между факторным и результативным признаками, т.е. рост цен на нефть приводит к повышению темпов экономического роста страны, падение цен на нефть – к обратной реакции. Коэффициент детерминации $R = 0,54976$, что больше 50 %, а следовательно указывает на наличие статистически значимой связи фактора и результата.

Значимость уравнения регрессии может быть оценена с помощью F-критерия Фишера. Фактическая величина данного критерия сравнивается с табличным значением. Если фактическая величина больше табличной, то уравнение регрессии признается статистически значимым. Средняя ошибка аппроксимации $A = 1,3\%$ не превышает 10 %, поэтому качество модели можно оценить как хорошее. $F_{\text{факт}} = 9,768 > F_{\text{табл}} = 5,32$ (при $\alpha = 0,05$, $n = 10$), следовательно доказана статистическая значимость уравнения регрессии.

Таким образом, посредством корреляционно-регрессионного анализа была количественно измерена зависимость темпов экономического роста страны от динамики мировых цен на нефть. Данная зависимость указывает на низкую диверсификацию экономики страны, что является негативным фактором на пути обеспечения устойчивого экономического роста, так как экономическая стабильность определяется состоянием только одной отрасли. Соответственно, в целях обеспечения долгосрочного и устойчивого экономического роста и развития необходим отход от сырьевой зависимости, диверсификация отраслей экономики и приоритетное развитие производства товаров с высокой добавленной стоимостью.

Список использованной литературы:

1. Ковалева В. В. Теория статистики : учеб. пособ. для бакалавров / В. В. Ковалева. – М. : Юрайт, 2016. – С. 454.
2. Лацкевич Н. В. Статистика : учеб. пособ. / Н. В. Лацкевич, С. А. Дещеня, Т. Н. Бессонова. – Минск : Вышэйшая школа, 2015. – С. 363.
3. Рудакова Р. П. Практикум по статистике : учеб. пособ. / Р. П. Рудакова, Л. Л. Букин, В. И. Гаврилов. – СПб. : Питер, 2007. – С. 288.
4. Официальный сайт Комитета по статистике Республики Казахстан. – Режим доступа : www.stat.gov.kz.
5. Вебсайт Kurs-Dollar-Euro.ru. – Режим доступа : www.kurs-dollar-euro.ru.

ЖУСИПОВА АЛИЯ ЖАЛГАСОВНА

*магистрант экономики института управления Академии
государственного управления при Президенте Республики Казахстан*

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ЗАКУПКИ: СОЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ

На сегодняшний день государственные закупки являются одним из главных инструментов государственного регулирования и выступает как фактор стимулирования экономического роста региона и государства в целом. Государство как главный заказчик, приобретает необходимые товары, работы и услуги для обеспечения функционирования, а также выполнения государственных функций либо свои уставные деятельности. За счет объемных государственных спросов, для которых выделяются значительные средства на поддержание внутренней экономики этот рынок является привлекательным для предпринимателей. Эффективная система государственных закупок повышает возможность государства в регулировании предпринимательства создавая формы воздействия системы государственных заказов на экономику.

Система государственных закупок предоставляет для всех участников равные права и возможности. Главным и основным нормативно-правовым актом регулирующий отношения между субъектами системы государственных закупок является Закон РК №434-V «О государственных закупках» от 4 декабря 2015 года (далее – Закон). И в соответствии со статьей 51 Закона, особое внимание уделяется отдельным категориям потенциальных поставщиков, то есть осуществление государственных закупок среди общественных объединении инвалидов. Предоставляя преимущество, государство дает возможность инвалидам реализовать свои предпринимательские деятельности и поможет увеличить рабочие места для людей с ограниченными возможностями.

В Казахстане проживают около 651 тыс. инвалидов, что составляет 3,7 % от общей численности населения. Более 400 тыс. инвалидов являются лицами трудоспособного возраста. Включения людей с ограниченными возможностями в социально-экономический процесс страны осуществляется в рамках мер, проводимых государством по созданию специальных условий для инвалидов. Так, в Казахстане в 2015 году был подписан Закон Республики Казахстан «О ратификации конвенции о правах инвалидов». Законодательно было предусмотрено, что социально-уязвимые слои населения (инвалиды) имеют право реализовывать свое право на труд. Поэтому в соответствии со статьей 6 пункта 2 Трудового кодекса Республики никто не может подвергаться какой-либо дискриминации при реализации трудовых прав, то есть инвалидность не может ограничивать заключать трудовой договор с работодателем [1].

Казахстан как социальное государство берет обязательства по созданию благоприятных условий для граждан с ограниченными возможностями. В условиях развития экономики, автоматизации и компьютеризации индустриального сектора, перечень видов работ для инвалидов значительно умножается. В нашем современном мире, где было изобретено множество видов вспомогательных технологии для инвалидов, инвалиды могут быть полноценными членами общества и осуществлять свои права. Следовательно, и в сфере государственных закупок. Инвалиды занимают особое место в системе государственных закупок, и беспрепятственно могут заниматься как предпринимательской деятельностью, так и быть членом общественного объединения инвалидов, которые участвуют в государственных закупках.

Для интегрирования инвалидов в сферу государственных закупок был утвержден приказ № 1065 Министра здравоохранения и социального развития «Перечень общественных объединений инвалидов Республики Казахстан и организаций, созданных общественными объединениями инвалидов Республики Казахстан, производящих товары и (или) поставляющих товары, выполняющих работы, оказывающих услуги» от 29 декабря 2015 года. В соответствии с правилами после включения общественного объединения в вышеуказанный перечень инвалиды могут пользоваться своими льготами в полной мере.

Согласно Постановления Правительства Республики Казахстан № 1181 от 31 декабря 2015 года утвержден перечень отдельных видов товаров, работ, услуг, закупаемых у общественных объединений инвалидов Республики Казахстан и организаций, созданных общественными объединениями инвалидов Республики Казахстан, производящих и (или) поставляющих товары, выполняющих работы, оказывающих услуги.

Таким образом, на основании пункта 2 статьи 51 Закона организатор в обязательном порядке осуществляет закупки товаров, предназначенных для нужд инвалидов или иные товары в объеме 50 %, также работы и услуги от 100 % от общего объема средств, выделенных для приобретения данных работ и услуг в текущем год исключительно среди производящих и (или) поставляющих товары, выполняющих работы, оказывающих услуги общественных объединений инвалидов Республики Казахстан и организаций, созданных общественными объединениями инвалидов Республики Казахстан [2].

Также, согласно статье 39 Закона государственные закупки способом из одного источника путем прямого заключения договора о государственных закупках осуществляются в случаях приобретения товаров и услуг у организаций, создаваемых общественными объединениями инвалидов, в которых численность инвалидов составляет не менее пятидесяти процентов списочной численности работников, в части приобретения технических вспомогательных (компенсаторных)

средств (кроме протезно-ортопедических средств) и специальных средств передвижения, социальных услуг индивидуального помощника и специалиста жестового языка, предоставляемых инвалидам, услуг инвтакси, санаторно-курортных путевок инвалидам.

При осуществлении государственных закупок организатор государственных закупок на форме создания проекта объявления должен проставить признак «Закупка среди организаций инвалидов», тем самым дает возможность провести закупки только в этой категории.

Что является не мало важным, общественные объединения инвалидов и организаций, созданных общественными объединениями инвалидов не вносят обеспечения заявки на участие в государственных закупках.

При этом поставщикам этой категории надо помнить, что не допускается привлечение субподрядчиков по выполнению работ и соисполнителей по оказанию услуг, являющихся предметом проводимых государственных закупок.

Обеспечение занятости населения является важной задачей любого государства и правительства. Для ее решения государство принимает соответствующий закон о занятости, разрабатывает политику занятости с комплексом мер, содействующих ее реализации. На сегодняшний день становится ясно, что наилучшим способом реабилитации инвалидов является их трудоустройство, которое, соответственно, несет в себе социальную адаптацию, материальную независимость и самое важное – интеграцию в общество. [3] Государственные программы ориентированы на привлечение граждан в трудовую жизнь через занятость предпринимательской деятельностью. Например, Фонд «Даму» – разработал для этого специальную программу «Даму-Көмек». Благодаря программе «Даму-Көмек» можно пройти обучение по программе «Экспресс-курс предпринимательства», получить знания по созданию и ведению бизнеса. [4] За счет привлечения спонсоров можно получить оборудование и вспомогательные материалы, необходимые для предпринимательской деятельности.

Сегодня среди 417,7 тысяч человек с ограниченными возможностями трудоспособного возраста, работают лишь более 30 % это всего 127,1 тысячи человек. Согласно вышеуказанного перечня общественных объединений инвалидов в зарегистрированных 194 организациях трудятся 2,2 тысячи человек [5]. Для привлечения заинтересованных лиц с ограниченными возможностями в государственные закупки необходимо информировать более масштабно. Потому что созданные условия для участия в государственных закупках обеспечивает объёмы работы и соответственно новые рабочие места для инвалидов.

Список использованной литературы:

1. Современное состояние рынка труда в Казахстане / под. ред. 3. К. Шаукуновой. – Астана : Казахстанский институт стратегических исследований при Президенте Республики Казахстан, 2017.

2. О государственных закупках : закон Республики Казахстан от 4 декабря 2015 г. № 434-V. – Режим доступа : www.online.zakon.kz/Document/?doc_id=34050877.

3. Ильина Л. О. Рынок труда и управление человеческими ресурсами / Л. О. Ильина. – Режим доступа : <https://www.livelib.ru/book/1000712147-rynok-truda-i-upravlenie-chelovecheskimi-resursami-l-o-ilina>.

4. Программа «Даму-Көмек». – Режим доступа : www.damu-komek.kz.

5. За пять лет число инвалидов в Казахстане увеличилось на 7,5%. – Режим доступа : www.abctv.kz/ru/news/za-pyat-let-chislo-invalidov-v-kazahstane-uvlichilos-na-7-5.

КАБИЕВА ДИНАРА БАТЫРБЕКОВНА

магистрант Института управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ЕСТЕСТВЕННОЙ МОНОПОЛИИ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Одной из главных задач государства является обеспечение социальной и экономической безопасности страны. На сегодняшний день, от степени социальной безопасности напрямую зависит безопасность каждого жителя страны. В эпоху нестабильности мировой экономики обеспечение экономической и социальной безопасности стоит первостепенной задачей каждого государства.

Сфера естественной монополии является наиболее важной отраслью экономики, влияющей на развитие экономики страны, где под особым наблюдением находится контроль и регулирование со стороны государства. Вместе с тем, естественные монополии, такие как теплоснабжение, водо- и электроснабжение, являются жизненно важными сферами общества, без которых социальное развитие не представляется возможным.

На сегодняшний день, субъекты естественной монополии являются ключевыми компонентами поддержания и развития экономической системы в целом. Природа естественных монополий такова, что они порождают собственную инфраструктуру и финансовую систему, которые представляют собой основу жизнеспособности страны. Кроме того, в силу высокой общественной значимости продукции, естественные монополии, с порожденными ими инфраструктурой и финансовой системой, представляют собой основу социальной стабильности общества, а также одним из основных элементов обеспечения экономической и социальной безопасности страны.

При этом, стабильное экономическое развитие сферы естественной монополии напрямую влияет на социальную безопасность и стабильность государства в целом. Таким образом, для дальнейшего развития отраслей естественной монополии необходимо решение существующих проблем.

Как известно, существует проблема высокой изношенности технологических сетей, неразвитая инфраструктура в сфере естественной монополии, где основным источником является плохая наследственность. Кроме того, монополистам достались основные средства, фонды, прослужившие свой срок эксплуатации. Вместе с тем, учитывая кризис конца прошлого века, во время которого напрочь отсутствовали мероприятия по реконструкции, обновлению активов, в настоящее время мы имеем морально и физически изношенные технологические сети. Основным показателем изношенности сетей является высокий уровень технических потерь в технологических сетях. Технические потери в сетях неизбежны, однако задача стоит не допустить их увеличения и минимизировать.

В настоящее время развитие сферы естественной монополии не столь масштабно и к тому же существует ряд проблем, требующих решения, таких как:

- отсутствие стратегических проектов, направленных на развитие сферы естественной монополии;
- дисбаланс позиций электро- и теплоэнергетики;
- недостаточность нормативно-правовой базы в сфере естественной монополии;
- несовершенные технологии по тепло- и энергосбережению;
- износ фондов (по данным субъектов, достигает более 60 %). Устарело не только оборудование, но и технологические процессы, что ведет к низкому КПД, потере тепла и многочисленным авариям и утечкам);
- высокие технические потери (вследствие высокого износа и ветхости тепловых сетей, отсутствия у большей их части современной теплоизоляции).

Основные мощности ТЭЦ вводились в 50-60-е годы прошлого века. Наиболее изношено (до 70 %) оборудование ТЭЦ, а 50 % этого оборудования отработало проектный ресурс дважды. Использование изношенного оборудования увеличивает длительность ремонтов и затраты на них на 20-30 %, а эксплуатация устаревшего оборудования ТЭЦ и Котельных приводит к перерасходу топлива и дополнительным убыткам.

Высокая степень изношенности основного оборудования ТЭЦ приводит к снижению его эффективности: КПД ТЭЦ в Казахстане составляет 65 %, а в развитых странах – 39-41,5 %, На фоне высокого износа оборудования растет теплопотребление, следовательно,

увеличивается нагрузка, что приводит к росту аварийных ситуаций, риску возникновения техногенных катастроф.

Вместе с тем, необходимо отметить отсутствие законодательного, технического регулирования и инвестиционной привлекательности отрасли.

Учитывая вышеизложенное, на сегодняшний день сфера естественной монополии требует огромных вложений на реконструкцию, обновление и модернизацию существующих фондов.

Для решения данной проблемы государством, в соответствии с Законом Республики Казахстан «О естественных монополиях» (далее – Закон), предусмотрена инвестиционная программа. Целью данной программы является вложение и возврат средств, направленных на обеспечение энергосбережения и повышение энергоэффективности, расширение, восстановление, обновление, поддержку существующих активов, реконструкцию, техническое перевооружение основных средств, создание новых активов субъекта естественной монополии, на краткосрочный, среднесрочный или долгосрочный периоды с целью получения технико-экономического эффекта, включающая в себя один или несколько инвестиционных проектов.

Инвестиционные программы разрабатываются для:

- достижения утвержденных показателей и индикаторов отраслевых или местных программ восстановления, реконструкции, модернизации систем на соответствующий период;
- повышения качества, надежности и эффективности регулируемых услуг – для снижения ключевых показателей Субъекта, которые превышают значение ключевых показателей сравнительного анализа;
- снижения потерь;
- обеспечения энергосбережения и повышения энергоэффективности;
- создания новых активов, расширения, восстановления, обновления существующих активов, реконструкции, технического перевооружения.

Монополисты, кроме субъектов естественной монополии малой мощности, обязаны утверждать инвестиционные программы на регулируемые услуги. Исполнив, утвержденную инвестиционную программу, субъект снижает технологические потери в сетях, затраты на ремонт аварийных сетей, состоящих в тарифной смете, а также повышает качество, предоставляемых услуг.

Как было ранее отмечено, основной проблемой сферы естественной монополии являются изношенные технологические сети. И для стабилизации ситуации антимонопольным органом совместно с государственными органами утверждаются инвестиционные программы, которые направлены на обеспечение энергосбережения и повышение энергоэффективности, расширение, восстановление, обновление,

поддержку существующих активов, реконструкцию, техническое перевооружение основных средств, создание новых активов субъекта естественной монополии.

В настоящее время необходимо в полной мере совершенствование нормативно-правовой базы в отрасли теплоснабжения, что в последствие приведет к разработке новых стратегических проектов, направленных на развитие сферы. Учитывая, что, сфера естественной монополии влияет на макроэкономические показатели страны, что в свою очередь, влияет на экономику страны в целом, необходимо выработать новый подход к регулированию сферы теплоснабжения.

Подводя итог, можно сделать вывод о том, что субъекты естественной монополии являются залогом экономической безопасности современного государства, обеспечивая устойчивое развитие экономики страны, развитие по пути динамичного экономического роста и активного внедрения достижений научно-технического прогресса, стремление к повышению благосостояния населения как основе гармонизации интересов всех слоев общества. В свою очередь, вопрос обеспечения эффективной деятельности естественных монополий выступает значимым элементом жизнедеятельности страны и ее экономической безопасности.

Список использованной литературы:

1. Рудакова О. В. Экономическая составляющая национальной безопасности / О. В. Рудакова, Н. Н. Шатунова // Экономика России: XXI век: междунар. сб. науч. тр. / под общ. ред. О. И. Кирикова. – Воронеж, 2007. – Вып. 7. – С. 36.

2. Радюкова Я. Ю. Роль и место естественных монополий в системе экономической безопасности страны / Я. Ю. Радюкова // Социально-экономические процессы и явления. – 2011. – № 7 (029). – С. 154 – 157.

3. Официальный сайт Комитета по регулированию естественных монополий, защите конкуренции и прав потребителей Министерства национальной экономики Республики Казахстан. – Режим доступа : www.kremzk.gov.kz/rus/menu2/norm_pravovaya_baza/npa.

4. Официальный сайт информационно-правовой системы нормативных правовых актов Республики Казахстан. – Режим доступа : www.adilet.zan.kz/rus/docs/Z980000272.

КАРПЕНКО АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*к. е. н., доцент, доцент кафедри управління персоналом і економіки праці
Запорізького національного технічного університету*

БОГАТИР КАТЕРИНА ВАЛЕРІЇВНА

студентка Запорізького національного технічного університету

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

У сучасному світі набувають все більшого поширення процеси креативізації економіки, що проявляються в різноманітних напрямках соціально-економічного розвитку. Креативний сектор економіки наразі є прогресуючим та найбільш динамічним у глобальній економіці. Феноменом його розвитку стали необмежені творчі здібності людини, як ресурсу економічного зростання. Базуючись на знаннях і творчому підході, креативна економіка стимулює приймати креативні рішення, що забезпечують конкурентоспроможність як організації на ринку, так і країни в цілому [1]. Для того щоб креативність виступала джерелом економічної цінності, необхідно створювати стимули для розвитку креативного сектору економіки та визначити його напрями.

Сьогодні шляхом креативного розвитку прямують Австралія, США, Японія, Південна Корея, країни ЄС та Китай. Європа залишається законодавцем креативності у світі, здебільшого завдяки Великобританії, адже саме в ній, вперше було засновано організацію в процесі і політику щодо креативної економіки, яка з'явилась на рівні урядового документу [2]. Зараз Україна знаходиться лише на початкових етапах переходу до креативної економіки, адже існує чимало проблем, зокрема з державною економічною політикою. Тому, спираючись на досвід розвинених країн необхідно обґрунтувати основні напрями розвитку креативного сектору для України.

У Європейському Союзі підтримка культурного сектору, який визначається документом ЮНЕСКО «Creative Economy Report 2013» як продуктивний та динамічний, є одним із пріоритетів соціально-економічного розвитку. Про це також зазначено у стратегії «Європа 2020». Важливість інвестицій у культуру та творчий сектор підкреслює програма Європейської Комісії «Креативна Європа», розрахована на 2014 – 2020 роки. Слід підкреслити, що ця програма є рамковим документом, спрямованим на підтримку європейського культурного і аудіовізуального секторів, що надає їм можливість збільшити контрибуцію у зайнятість населення та економічне зростання. На відміну від попередніх культурно-гуманітарних проектів Європейської Комісії, передбачає участь країн, які не є членами ЄС, а саме України, Молдови, Туреччини і Грузії. Бюджет програми на цей період становить 1,46 млрд. євро [3]. Підтримуючи європейську культурну активність та пошук нових аудиторій в інших країнах, програма сприяє збереженню культурного і лінгвістичного

розмаїття, консолідації суспільства, позитивно впливає на соціально-економічні показники. З огляду на можливості додаткового фінансування та перспектив розвитку для України участь у програмі «Креативна Європа» є одним з вагомих поточних пріоритетів.

У грудні 2014 року Україні було надано виняткову можливість участі у підпрограмі «Культура» за умови підписання проекту Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, який виступає ініціатором та учасником міжнародних культурних проектів [3]. Програма була визнана культурною спільнота як пріоритетна, оскільки вже сьогодні дохід від функціонування та розвитку креативних і культурних індустрій в Європі перевищує 700 млрд. дол. США, що складає майже 32 % від всіх світових доходів креативного сектору.

Найбільшими труднощами приєднання української сторони до європейських культурних програм, і, зокрема, до платформи «Креативна Європа», залишається відсутність у вітчизняному законодавстві про культуру взаємоузгоджених положень стосовно креативних індустрій і креативного сектору економіки та низький рівень розуміння й сприйняття культури як рушійної сили економіки [3]. Визначення, визнання та подолання основних проблем розвитку креативних галузей економіки здатні забезпечити Україні вагомі перспективи, серед яких такі як фінансова підтримка, результативний європейський досвід та створення сприятливих умов для формування креативної економіки.

Основними проблемами, що стримують розвиток культурних і креативних індустрій в Україні є наступні: відсутність довіри між владою та незалежним громадянським суспільством перешкоджає процесу демократизації; сповільнення реформ децентралізації через відсутність можливостей на місцевому рівні та ризик не інтегрувати культурні та креативні індустрії у місцевий та регіональний розвиток; при розробці стратегій, зокрема для децентралізації та демократизації доступу до культурної продукції в повній мірі враховується потенціал цифрових технологій; поточний українсько-російський територіальний та збройний конфлікт на Сході відбирає ресурси та живить націоналізм на шкоду культурному розмаїттю [4].

Однак, на думку науковців, рівень інтелектуального потенціалу в Україні є достатньо високим і здатний забезпечити реалізацію стратегії сталого розвитку на креативній основі, що вимагає лише правильної розстановки пріоритетів і упровадження механізмів його реалізації та стимулювання [5].

Таким чином, вельми важливо сприяти розвитку креативності та взаємодії креативних галузей з іншими секторами економіки, забезпечувати їх ефективне регулювання. Для реалізації зазначених пріоритетів щодо розвитку культурних та креативних індустрій в Україні необхідно: удосконалювати нормативно-правову базу з залученням до обговорення їх проектів широкого кола учасників і платформ (визнання

ролі культури та креативності у соціально-економічному розвитку, підвищення рівня обізнаності щодо культурних та креативних індустрій та розробка плану їх сталого розвитку на усіх рівнях влади, підтримка налагодження партнерств у межах культурних та креативних індустрій і посилення зв'язку із сектором ІТ); налагодження зв'язків та фінансова підтримка розвитку необхідної інфраструктури і креативних хабів (підтримка сприятливої екосистеми та нормативної бази для культурних та креативних індустрій); сприяння креативності та розвитку підприємницьких навичок у системі освіти на усіх рівнях (залучення та просування культурних та креативних індустрій серед широкої аудиторії); інтернаціоналізація творчості у всьому світі (забезпечення ресурсів для міжнародного співробітництва та торгівлі).

Отже, сектор креативної економіки в Україні сьогодні ще перебуває в стані розвитку та демонструє невисоку результативність. І хоча щороку спостерігається зростання креативних галузей і їх результативності, вони потребують значної державної підтримки, зменшення бар'єрів в комунікаціях між представниками креативних індустрій та органами влади. Саме активна підтримка розвитку креативних індустрій здатна відкрити для України нові унікальні можливості виходу на міжнародну арену та підвищити її конкурентоспроможність.

Список використаних джерел:

1. Киришок С. В. Міжнародні та вітчизняні тенденції розвитку креативної економіки / С. В. Киришок. – Режим доступу : www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/17.pdf.
2. Турський І. В. Глобальні та регіональні тренди креативних індустрій та перспективи їх розвитку в Україні / І. В. Турський. – Режим доступу : www.elartu.tntu.edu.ua.
3. Розумна О. П. Перспективи приєднання України до платформи «Креативна Європа» / О. П. Розумна // Аналітична записка № 21, Серія «Гуманітарний розвиток». – Режим доступу : www.niss.gov.ua/articles.
4. Фарінья К. Розвиток культурних та креативних індустрій в Україні / К. Фарінья. – Режим доступу : www.culturepartnership.eu/ua/article/creative-industries-study-for-ukraine.
5. Давимука С. А. Передумови формування та розвитку креативної економіки регіонів / С. А. Давимука, Л. І. Федулова // Регіональна економіка. – 2016. – № 1. – С. 12 – 21.

КАСЕНОВ АЙДАР АСКАРОВИЧ

слушатель 2 курса Института управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

КОРРЕЛЯЦИОННО-РЕГРЕССИОННЫЙ АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА НА ВАЛОВЫЙ ВНУТРЕННИЙ ПРОДУКТ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Очевидная значимость роли МСП выразилась в обстоятельствах глобального экономического кризиса. Преодоление Казахстана результатов этого кризиса обнаружило то, что МСП владеет не только важным потенциалом стойкости, но и при конкретных условиях может стать важным фактором финансового подъема, занятости, инновационной деятельности и активизации конкурентной борьбы. Учитывая значение МСП, а также ограниченный доступ к капиталу, государство обязано поддерживать этот предпринимательский сектор. В развитых странах поддержка малых предприятий считается стратегически важной задачей для развития экономики. На основании таблицы 1 можно судить о превалирующей роли МСП в экономике зарубежных стран.

Таблица 1

Роль МСП в экономике страны

Страна	Доля МСП в общей численности занятых, %	Доля МСП в ВВП страны, %
США	57,5	51
Германия	62,2	53,8
Великобритания	53,1	51
Япония	87,3	52
Франция	62,6	58,6
Испания	74,8	64,8
Казахстан	37	24

В настоящее время вклад малых и средних предприятий в валовой внутренний продукт в большинстве развитых стран превышает 50 процентов. В сравнении с развитыми странами Казахстан значительно уступает по доле МСП в ВВП страны, что свидетельствует о медленном развитии малого бизнеса в стране и недостаточной поддержке со стороны государства. Однако именно малый бизнес является самым эффективным. Он более мобилен, способен адаптироваться к изменениям рыночной конъюнктуры, обладает высоким потенциалом быстрого насыщения рынка товарами, а главное – не требует больших вложений первоначального капитала. Необходимо создавать условия, стимулирующие развития данного сектора. Для обоснования

необходимости применения мер поддержки МСП и, как следствие, увеличения роста сектора МСП, нужно проанализировать отдачу, которая произойдет в случае реализованных мер поддержки. Предположим, что уровень ВВП зависит от числа малых и средних предприятий в стране (табл. 2).

Данную причинно-следственную связь возможно проследить с помощью корреляционно-регрессионного анализа, который позволяет сделать вывод о наличии взаимосвязи между парами данных x и y , а также спрогнозировать одну переменную (y) на основании другой (x).

Первый этап в обозначенном статистическом анализе касается выявления корреляционной зависимости. Корреляция рассматривается как признак, указывающий на взаимосвязь ряда числовых последовательностей. В данном случае выявляется взаимосвязь двух числовых массивов число малых и средних предприятий и ВВП. Для количественной оценки существования связи между изучаемыми совокупностями случайных величин используется специальный статистический показатель – коэффициент корреляции R .

Таблица 2

Соотношение ВВП и числа малых и средних предприятий

Год	ВВП, в млн. тенге	Количество МСП
2005	7590593,5	742785
2006	10213731,2	840000
2007	12849794,0	938155
2008	16052919,2	1026255
2009	17007647,0	934691
2010	21815517,0	1196725
2011	28463052,7	1383727
2012	31015186,6	1399787
2013	35999025,1	1535983
2014	39675832,9	1655386
2015	40884133,6	1481454
2016	46971150,0	1501156

Расчет показателей проводится с помощью пакета Statistica 12, в результате расчета коэффициент корреляции получился 0,952160 (табл.3).

Таблица 3

Расчет коэффициента корреляции

	Var 1	Var 2
Var 1	1	
Var 2	0,95215984	1

Коэффициент показывает, насколько заметна теснота связи параметров «ВВП – число малых и средних предприятий».

Положительный знак указывает на прямое соотношение указанных параметров, то есть чем больше количество МСП, тем больше ВВП.

Таблица 4

Качественная оценка тесноты связи по шкале Чеддока

Величина коэффициента парной корреляции	Характеристика силы связи
До 0,3	Практически отсутствует
0,3-0,5	Слабая
0,5-0,7	Заметная
0,7-0,9	Сильная
0,9-0,99	Очень сильная

Согласно таблице 4, рассматриваемый коэффициент корреляции показывает очень сильную связь. Чтобы дать оценку достоверности данного расчета, необходимо проверить на адекватность рассматриваемые события. Для этого сопоставим расчетные значения коэффициентов $R_{расч.}$ с табличным показателем $R_{крит.}$. Коэффициент $R_{крит.}$ взят из таблицы «критические значения корреляции $R_{крит.}$ и степени свободы f_{α} для уровня значимости». По таблице было определено, что для уровня значимости $\alpha = 0,05$ и заданного числа измерений n табличное значение $R_{крит.} = 0,576$. В данном случае соотношение выполняется, так как $0,9521 > 0,576$, из чего следует вывод, что с уверенностью 95 % можно полагать, что между МСП и ВВП существует корреляционная зависимость. Для получения более точной информации, следующим этапом проведения стал регрессионный анализ.

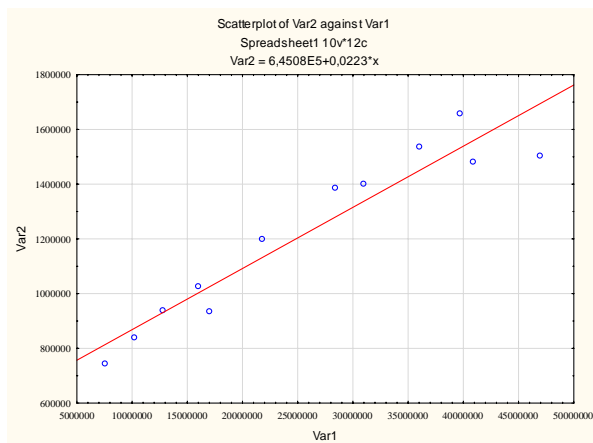

Рис. 1. График рассеивания

Каждая точка на рис. 1. дает представление о ВВП и МСП и о взаимосвязи между этими параметрами.

Таблица 5

Регрессионная статистика

Регрессионная статистика	
Множественный R	0,95216
R-квадрат	0,906608
Нормированный R-квадрат	0,897269
Стандартная ошибка	4253134
Наблюдения	12

В качестве статистического показателя может быть использован также коэффициент детерминации (табл. 5) R^2 , который равен квадрату коэффициента корреляции (R). Он показывает, в какой мере изменчивость у объясняется поведением x, или иначе: какая часть общей изменчивости у вызвана влиянием x. Согласно данному примеру R-квадрат позволяет сделать вывод о наличии сильной зависимости между факторами. 91,9 % изменчивости ВВП объясняется количеством малых и средних предприятий. То есть с уверенностью более чем 91 % можно утверждать, что именно влияет на ВВП. Остальные 8,1 % обусловлены наличием других факторов. Величина этого коэффициента меняется в пределах от 0 до 1. Чем ближе он к единице, тем, следовательно, меньше в нашей модели процесса влияние неучтенных факторов и тем больше оснований считать, что указанная зависимость отражает степень эффективности воздействия изучаемого фактора.

Таблица 6

Дисперсионный анализ

	df	SS	MS	F	Значимость F
Регрессия	1	1,75602E+15	1,75602E+15	97,0759658	1,82082E-06
Остаток	10	1,80891E+14	1,80891E+13		
Итого	11	1,93691E+15			

В результате анализа дисперсионных данных (табл.6) было выявлено, что Значимость F= 1,82082E-06 меньше F= 97,0759658, значит уравнение регрессии значимо. В таблице 7 сгенерированы значение коэффициента регрессии X-1 и их статистические оценки.

Таблица 7

Значения коэффициентов регрессии

	Коэффициенты	Стандартная ошибка	t-статистика	P-Значимость
Y-пересечение	-2,4E+07	5169858,264	-4,597478052	0,000983912
Переменная X 1	40,56806	4,117450132	9,852713626	1,82082E-06

Рассчитанный уровень значимости $= 1,82082E-06 < 0,05$ (показатель Значимость F) подтверждает значимость R^2 . Следующим этапом является проверка значимости коэффициентов регрессии.

Сравнивая элементы массивов «Коэффициенты» и «Стандартная ошибка», видим, что коэффициент регрессии $X_1 = 40,56806$ по абсолютной величине больше, чем его стандартная ошибка $= 4,117450132$. Второй этап – это удовлетворение условию, что Р-значение меньше заданного уровня значимости, то есть $0,05 (1,82082E-06 < 0,05)$. Таким образом, фактор X_1 является значимым в уравнении регрессии.

В предоставленной модели использована одна независимая переменная, которая характеризует степень влияния на зависимую переменную Y . То есть количество малых и средних предприятий в пределах данной модели влияет на ВВП с весом $40,56806$, это значит, что (при прочих равных условиях) повышение доли малых и средних предприятий на 1 % приведет к росту ВВП на $40,6$ млрд. тенге. Из этого следует вывод о необходимости повышения уровня поддержки МСП, что, в свою очередь, приведет к повышению экономического роста страны.

Несмотря на то, что доля МСП в ВВП Казахстана составляет всего 24 %, согласно проведенному корреляционному анализу, была выявлена высокая степень зависимости между количеством малых и средних предприятий и размером ВВП. Таким образом, в результате анализа была доказана связь между ВВП и МСП, спрогнозирован эффект, который случится при увеличении МСП на 1 %. В связи с этим необходимо уделять большее внимание сектору МСП, совершенствовать правовое и налоговое регулирование в сфере предпринимательства, вводить дополнительные меры поддержки. Отведение важной роли малому и среднему бизнесу позволит расширить сферу приложения труда, создать дополнительные возможности для реализации предпринимательской деятельности населения, снизить социальную напряженность и обеспечить ресурсосберегающий экономический рост.

Список использованной литературы:

1. Послание Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева народу Казахстана от 31 января 2017 г. – Режим доступа : www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nnazarbaeva-narodu-kazahstana-31-yanvarya-2017-g.

2. Кондраков Н. П. Основы малого и среднего предпринимательства : практ. пособ. / Н. П. Кондраков, И. Н. Кондраков. – М. : НИЦ ИНФРА-М, 2013. – 446 с.

3. Сайт SME Finance Forum. – Режим доступа : www.smefinanceforum.org/data-sites/msme-country-indicators.

4. Малое и среднее предпринимательство в Республике Казахстан : стат. сб. 2012-2016 гг. – – Режим доступа : www.stat.gov.kz/faces/wcnav_externalId/publicationsCompilations?lang=ru&_afLoop=11059436541857517.

5. Сайт Министерства национальной экономики РК Комитета по статистике. – Режим доступа : www.stat.gov.kz.

6. Акимов О. Ю. Малый и средний бизнес: эволюция понятий, рыночная среда, проблемы развития / О. Ю. Акимов. – М. : Финансы и статистика, 2011. – 192 с.

7. Вуколов Э. А. Основы статистического анализа. Практикум по статистическим методам и исследованию операций с использованием пакетов Statistica и Excel : учеб. пособ. / Э. А. Вуколов. – 2-е изд. испр. и доп. – М. : Форум, 2008 – 464 с. – (Высшее образование).

КИЩЕВИЧ АЛЕКСАНДРА СЕРГЕЕВНА

студентка 3 курса специальности «Государственное управление и экономика» факультета управления Института управленческих кадров Академии управления при Президенте Республики Беларусь

АРТЮХ СЕРГЕЙ ИГОРЕВИЧ

студент 3 курса специальности «Государственное управление и экономика» факультета управления Академии Управления при Президенте Республики Беларусь

EVENT МАРКЕТИНГ КАК ДЕЙСТВЕННЫЙ СПОСОБ ПРОДВИЖЕНИЯ ТОВАРОВ И УСЛУГ НА РЫНКЕ

Лондон. В центре британской столицы прошел праздник фирмы «Кока-Кола». Во время торжеств в воздухе кружило сто самолетов с надписью «Кока-Кола», было выпущено 200 тысяч зарядов праздничного салюта, на импровизированной сцене пели Пласидо Доминго, Лучано Паваротти и Хосе Каррерас... – Специалисты завода «Буратино» считают, что это дешевый рекламный трюк» [1].

Маркетинговая стратегия любой компании строится из стандартного набора инструментов: массовая реклама в СМИ, интернет-реклама, спонсорство, холодные звонки, акции, буклеты, реферальный маркетинг и т.д. Современный рынок меняется с каждым днем, реклама как цунами обрушивается на потребителя со всех сторон, ответная реакция – потребитель защищается, пролистывая страницы с рекламой, переключая каналы телевизора, проходя мимо сотни рекламных щитов. И здесь заурядные виды рекламы становятся все менее и менее конкурентоспособными. Чтобы выжить на рынке компании необходимо придумывать новые нестандартные ходы, сверх оригинальные креативные концепции, заводить потребителя интригующей рекламой.

Вот тут и возникает новая маркетинговая стратегия, основополагающей составляющей которой является клиентоориентирование. В основе подобной концепции лежит задача не надоест клиенту своей бесконечной рекламой, попытками заставить его

потреблять тот товар или услуги, которые выгодны именно вам, а дать ему мнимое ощущение свободы, будто это вы подстраиваетесь и предугадываете его нужды, а не навязываете ему свои способы и объемы потребления [2].

Для реализации данной стратегии начинает работать event-marketing, под воздействием которого реклама трансформируется в праздник, покупатель ощущает необходимость потребления через некие яркие и запоминающиеся действия, служащие сигналами.

Event-marketing (событийный маркетинг) – систематическая организация мероприятий как платформы презентации товара, активизирующей внимание целевой группы к товару с помощью эмоционального воздействия [1].

Событийный маркетинг состоит из комплекса специальных мероприятий и акций, которые не просто способны привлечь внимание потребителя к марке, но в ряде случаев становятся новостью и вариантом позиционирования марки: партизанские акции, product placement, ambient media, фестивали, ярмарки, массовые event-мероприятия, тест-драйвы, PR-мероприятия, имиджевые акции.

Для получения эффекта от event-маркетинга, необходимо грамотно и последовательно разработать весь процесс (от определения целей и задач до выбора контента и механизмов его проведения), как требует любая маркетинговая стратегия:

Постановка целей и задач. От определения кому и какое сообщение нужно донести, используя данное мероприятие, что ожидать от своих гостей, насколько эффективно будет данное мероприятие, будет зависеть формат мероприятия в целом и отдельные нюансы программы. Продукт должен входить в мероприятие мягко и естественно, чтобы у потребителя не возникало ощущения, что вот тут – событие, а вот тут – реклама [1]. И быть столь же гармоничен как приправы в блюде: слишком мало – невкусно, слишком много – несъедобно.

Время и место – два параметра, которые необходимо учесть, частично они будут задаваться целями (внутренняя среда) и аудиторией (внешняя среда).

Контент должен соответствовать определенным целям и задачам, месту и времени, и соответственно потенциальной аудитории. Все детали должны быть грамотно интегрированы в концепцию мероприятия и работать как целостный механизм, реализуя идею события. Мероприятие не должно быть слишком затянутым, все рекламные, зрелищные и развлекательные моменты должны в нем органично сочетаться.

Информационная поддержка аудитории. Информацию о предстоящем событии следует доносить до целевой аудитории заранее, причем категория «заранее» определяется масштабностью мероприятия, необходимых временных и финансовых затрат на его организацию, и чем больше данные показатели, тем раньше должна начаться информационная

поддержка, способы которой зависят от формата мероприятия и предполагаемой аудитории, например, direct-маркетинг, наружная реклама, раздача информационных листовок, рекламу в Facebook для таргетирования людей из ближайших локаций, приглашение блогеров/авторитетов/журналистов своей индустрии, создание посвященной мероприятию страницы, выпуск пресс-релиза.

Вторая волна информации о мероприятии должна быть запущена после его проведения. Это так называемые «пост-выходы» информации в СМИ и Интернете, возможность напомнить потребителю о своей марке еще раз.

Компании тратят на маркетинг и продажи значительную часть бюджета: SaaS компании: Google выделяет 12 % дохода на продажи и маркетинг, Apple инвестирует 7 % дохода в маркетинг и общее администрирование, Salesforce инвестирует 53 % дохода в продажи и маркетинг.

Социальные компании: Twitter инвестирует 44 % дохода в продажи и маркетинг, LinkedIn выделяет 35 % дохода в продажи и маркетинг.

Образовательные компании: Grand Canyon University инвестирует 11 % дохода в рекламу, маркетинг и продвижение.

Производственные компании: Oracle инвестирует 20 % дохода в продажи и маркетинг.

IDEX Laboratories выделяет 19 % дохода в продажи и маркетинг [3].

На event-маркетинг компании выделяют из маркетингового бюджета примерно 45 %, остальные 55 % на интернет-маркетинг.

Существует множество мероприятий, проходимых в рамках реализации event-маркетинга, которые подразделяются в зависимости от целей: Tradeevents – мероприятия для партнеров, клиентов, дилеров и дистрибьюторов. Это деловые мероприятия, не включающие изюминки и развлекательной составляющей. В эту группу входят конференции, презентации, приемы, семинары, форумы, BTL-акции, конгрессы, саммиты, PR-акции, специальные мероприятия на выставках-ярмарках, креативный промоуш и т.д.

Corporateevents(HR-events) – корпоративные мероприятия (совместный отдых сотрудников, юбилеи компании, профессиональные праздники). Корпоративные мероприятия создают сильную организационную культуру, которая предполагает организованный коллективный досуг сотрудников. В эту группу относятся такие события, как юбилеи фирмы, дни рождения сотрудников, вечеринки, праздники, пикники, другие новые формы – family day и teambuilding.

Specialevents – специальные мероприятия (фестивали, вручение премий, мероприятия для прессы, специальные события и т.д.). К этой группе также относятся и спонсорские, благотворительные программы, отвечающие целям и задачам, стоящим перед фирмой и наиболее

эффективно обеспечивающих продвижение социального имиджа компании.

Сегодня, быстрыми темпами набирает популярность такой способ событийного маркетинга, как спонсорство существующих мероприятий, имеющий и плюсы, и минусы, и особенности. Являясь спонсором мероприятия, есть возможность обозначить свой бренд в мероприятиях нерекламного характера.

Как правило, это довольно статусные мероприятия, имеющие определенное значение для целевой аудитории и вызывающие ее интерес: спортивные и городские праздники, клубные вечеринки, различные соревнования и шоу – вот лишь некоторые события, в которых можно участвовать в качестве спонсора и доносить свое рекламное сообщение до аудитории этих мероприятий [1].

Для того, чтобы повысить эффективность спонсорства, нужно.

1. Ранжировать пакеты спонсирования. Не всегда нужно быть генеральным спонсором.

2. Не забывать о центральной аудитории, важен ее состав, как количественный, так и качественный. Иногда можно договориться с организаторами и получить от них клиентские базы.

3. Проводить постоянную информационную поддержку, оставаясь максимально долго в памяти потребителей. Сувенирная продукция и бесплатные информационные материалы способствуют этому.

4. Создавать долгосрочные отношения (участвовать в дополнительных мероприятиях).

5. Размещение баннеров в местах с наибольшим охватом аудитории.

6. Не спонсировать мероприятия, где участвуют ваши прямые конкуренты (только если можете обыграть конкурентов в эффективности самопрезентации).

7. Использовать данные события для переговоров, если это уместно.

Успешный пример спонсорства кросс-маркетинговые мероприятия для спонсоров MFW, исполнитель – Zebra Art Management. Создание зоны отдыха для VIP-гостей в стиле «VISA» с on-line демонстрацией возможностей расчетной карты за чашечкой ароматного кофе «LAVAZZA» [3].

Можно с уверенностью сказать, что event-marketing – это инструмент, позволяющий воздействовать одновременно на самые разные сегменты, он не ограничивается краткосрочным эффектом, а отдача от него будет значительно более продолжительной. Событийный маркетинг способствует формированию у человека личностного отношения к бренду путем предоставления ему возможность почувствовать, получить реальный, буквальный опыт общения с маркой.

Список использованной литературы:

1. Event Marketing как он есть. Режим доступа : www.marketing.spb.ru/lib-mm/btl/event_marketing.htm.

2. Что такое Event-marketing и зачем он нужен? – Режим доступа www.hr-portal.ru/article/chto-takoe-event-marketing-i-zachem-nuzhen.

3. Event-маркетинг: почему, зачем и как (инфографика). – Режим доступа : www.expoclub.ru/press/36979.

КОВРЕЙ ВАЛЕНТИНА АЛЕКСЕЕВНА

канд. экон. наук, доцент, доцент кафедры экономической теории Академии управления при Президенте Республики Беларусь

КАПОТА ВЛАДИСЛАВ РОМОВИЧ

магистрант кафедры экономической теории Академии управления при Президенте Республики Беларусь

ИНТЕРНАЛИЗАЦИЯ КРИПТОВАЛЮТНОГО РЫНКА В ФИНАНСОВУЮ СИСТЕМУ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Законодательные и исполнительные органы большинства стран мира считают, что криптовалюты, появившиеся сравнительно недавно и набравшие популярность, должны подпадать под государственное регулирование наравне с фиатными валютами, поскольку есть опасность, что они могут использоваться для отмывания доходов, полученных незаконным путем, а также применяться для нелегальных финансовых операций. Сформировать эффективную систему регулирования криптовалют очень сложно, поэтому во многих странах, например, таких как Таиланд, Исландия, Китай, Россия и др. использование криптовалют полностью или частично запрещено национальным законодательством. В то же время в США и Германии криптовалюта регулируется как федеральным, так и местным законодательством. Очевидно, процесс интернализации криптовалют уже идет, и он будет расширяться.

Под интернализацией криптовалютного рынка подразумевается механизм приспособления криптовалют первого и второго поколения и их инфраструктуры (криптовалютных бирж, криптообменников, криптовалютных сервисов) в финансовую систему конкретного государства. Можно выделить три формы этого процесса: полная интернализация; частичная интернализация; условная деинтернализация.

Полная интернализации криптовалютного рынка возможна с помощью создания собственной государственной криптовалюты, которая одновременно будет интегрирована в мировую криптовалютный рынок и, как национальная валюта, в мировую финансовую систему. В данном случае национальная криптовалюта приобретет особенности «стейблкойна» (например, как существующая криптовалюта Tether), т. е. она не подвержена свойственной криптовалютному рынку высокой волатильности и будет привязана к мировому валютному рынку. Кроме того, полная интернализация возможна при признании всех криптовалют,

либо отдельных криптовалют в качестве законного платежного средства на территории конкретного государства.

С нашей точки зрения, полная интернализация криптовалютного рынка в финансовую систему Республики Беларусь путем создания национальной криптовалюты не целесообразна, так как при создании государственной криптовалюты выгоды от прямой связи криптовалюты с криптовалютным рынком полностью нивелируются издержками по ее внедрению. В случае отказа от национальной криптовалюты по причине падения популярности в мире, произойдет возврат к предыдущей финансовой системе, что повлечет за собой дополнительные издержки.

Что касается признания криптовалюты как средства платежа на территории Республики Беларусь, то в данном случае подрывается доминирующее положение белорусского рубля на национальном рынке и снижаются возможности для государственного регулирования экономики посредством осуществления монетарной политики, так как на предложение независимой криптовалюты государство не может влиять существующими инструментами.

Частичная интернализация криптовалютного рынка в финансовую систему государства предусматривает возможность санкционирования государством криптовалютных операций с введением ограничений к субъектам рынка (резидентам страны), в том числе путем лицензирования их деятельности по проведению криптовалютных операций, необходимости включения полученных единиц криптовалюты в налогооблагаемую базу и т. д.

Частичная интернализация криптовалютного рынка в финансовую систему государства может быть осуществлена за счет приравнивания статуса криптовалюты к иностранной валюте и распространения на нее действия законодательства в сфере валютного регулирования, а также создания специального криптовалютного законодательства.

Частичная интернализация криптовалютного рынка в финансовую систему государства возможна путем создания институтов, например, криптовалютной биржи (бирж), которая имеет монопольное право на обслуживание клиентов и предоставлению им услуг по конверсии криптовалют и/или обмену их на фиатные валюты. В данном случае криптовалютные биржи способны осуществлять функции криптовалютного контроля. Например, данный вариант частичной интернализации криптовалютного рынка применяется в большинстве штатов США, где не запрещена деятельность криптовалютных бирж.

При этом, создание единой криптовалютной биржи (системы бирж) является единственным способом, который обеспечивает контроль за субъектами криптовалютного рынка и предоставляет государству возможность индетификации пользователей криптовалюты, имеющих привязку своего профиля к соответствующему криптовалютному кошельку.

Условная деинтернализация криптовалютного рынка предполагает полный запрет на осуществление криптовалютных операций на национальном уровне; целенаправленный отказ от регулирования криптовалютной деятельности; отсутствии какого-либо криптовалютного регулирования и специальных ограничительных мер к субъектам криптовалютного рынка.

Следует отметить, что даже при полном запрете на осуществление криптовалютных операций на национальном уровне, отдельные субъекты рынка (физические лица) могут владеть криптовалютными кошельками и управлять/получать единицы криптовалюты, учитывая возможности которые создает децентрализованность криптовалютных систем. Поэтому даже законодательное разрешение владения физическими лицами единиц криптовалют при прочих равных условиях не является необходимым условием для изменения уровня интернализации.

В случае частичной интернализации, предполагающей создание системы новых институтов, необходимо создать нормативную базу (закона), который бы регулировал все сферы криптовалютных отношений: от первичного размещения, эмиссии, правового статуса и использования криптовалют на территории государства до регулирования криптовалютных бирж. При этом, во-первых, необходимо не допустить: снижения роли национальной валюты на макроуровне; во-вторых, нарушения национального законодательства при использовании криптовалютных инструментов, (что практически невозможно в условиях отсутствия соответствующего законодательства); в-третьих, попытаться извлечь выгоду, но не на прямую, путем налогообложения, а косвенными методами через развития смежных сфер национальной экономики.

По нашему мнению, именно частичная интернализации криптовалютного рынка в финансовую систему Республики Беларусь является наиболее приемлемым вариантом интеграции криптовалютного рынка в финансовую систему государства. Создание единой криптовалютной биржи (системы бирж) с монопольным правом на осуществление криптовалютных операций предполагает следующие допущения: любое физической или юридическое лицо имеет право на ведение аккаунта на данной криптовалютной бирже, в том числе иностранные граждане и лица без гражданства; операции нерезидентов не подлежат налогообложению и другому регулированию со стороны государства; биржа гарантирует сохранность средств клиентов на кошельках открытых в рамках данной криптовалютной биржи; биржа имеет право на проведение и обслуживание ICO; конвертация, обмен на фиатные валюты и перевод средств на банковские счета IBAN осуществляется непосредственно в рамках биржи; существует законодательная необходимость привязки документов, удостоверяющих личность/уставных документов юридического лица к создаваемого аккаунту. При соблюдении этих допущений, государственные органы

исполнительной власти способны получить возможность: идентифицировать всех пользователей, в том числе и иностранных; иметь информацию о владельцах кошельков анонимных криптовалют; дополнительный доход в бюджет в результате увеличения налоговых поступлений как непосредственно от пользователей криптовалютной биржи (резидентов), так и от доходов самой биржи (бирж); получить возможность бороться с незаконной деятельностью, в том числе и с организованной преступностью, в случаях, если часть средств проходит через кошельки на криптовалютной бирже или непосредственно обменивается на фиатные валюты; выполнить рекомендаций FATF по обеспечению регулирования деятельности провайдеров услуг в сфере виртуальных активов; увеличить узнаваемость и привлекательность Республики Беларусь для иностранных граждан. Несомненно, реализация указанных преимуществ возможна лишь в случае широкого привлечения пользователей со всего мира и создания беспрецедентных условий для потенциального пользователя, как по объему предоставляемых услуг, так и по их цене и качеству.

Правовым актом, регулирующим криптовалютный рынок на территории Республики Беларусь, является Декрет Президента Республики Беларусь №8 «О развитии цифровой экономики», принятый 21 декабря 2017 года. Декрет направлен на создание благоприятных условий для развития национальных продуктовых IT-компаний, а также привлечение инвестиций со стороны иностранного капитала в сферу высоких технологий [1].

Республика Беларусь одна из первых стран в мире в правовом поле, которой, регламентирована возможность ведения бизнеса с использованием всего комплекса технологий, основанных на реестре распределенных данных (криптовалютные биржи, майнинг, ICO). В Декрете № 8 отсутствуют значительные ограничения к криптовалютным операциям и деятельности криптовалютных организаций в рамках Парка высоких технологий (ПВТ).

Эмиссия новых единиц криптовалюты в результате майнинга, как и приобретение, отчуждение цифровых монет, осуществляемая физическими лицами, не является предпринимательской деятельностью, а криптовалюта не подлежит декларированию. До 2023 года деятельность по майнингу, созданию, приобретению и отчуждению криптовалюты не облагается налогами, что должно благоприятно сказаться на росте популярности криптовалют среди населения. В соответствии декретом «О развитии цифровой экономики» в Республике Беларусь криптовалюта признается активом, но лишь в целях бухгалтерского учета. На криптовалюты не распространяются нормы действующего законодательства.

Что касается степени интернализации криптовалютного рынка в финансовую систему Республики Беларусь, то ее можно условно отнести

к деинтернализированной, так как в стране отсутствуют специальные ограничительные меры к субъектам криптовалютного рынка. Данная ситуация должна измениться с принятием соответствующих нормативно-правовых актов в рамках реализации положений Декрета №8 «О развитии цифровой экономики». Однако, с момента принятия данного Декрета (декабрь 2017 г.) ситуация в отношении регулирования криптовалютного рынка в Республике Беларусь не изменилась.

По нашему мнению, наиболее благоприятным вариантом интернализации криптовалютного рынка в финансовую систему Республики Беларусь, является частичная форма, предполагающая создание криптовалютной биржи, с монопольным правом на проведение криптовалютных операций с клиентами-резидентами и предоставлению им услуг по конверсии криптовалют и/или обмену их на фиатные валюты, а также выполняющая функции криптовалютного контроля на локальном рынке.

Список использованной литературы:

1. О развитии цифровой экономики : декрет Президента Республики Беларусь от 21 декабря 2017 г. №8 // Эталон – Беларусь / Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2018.
2. Cryptocurrency market capitalisation. – Access mode : www.marketcap.com/.
3. Official site of the Coin CheckUp. – Access mode : www.coincheckup.com.
4. Official site of the World Bank. – Access mode : www.worldbank.org.

КРЮКОВА АННА ВЛАДИМИРОВНА

магистрант кафедры экономической теории факультета инновационной подготовки Академии управления при Президенте Республики Беларусь

МИРОВОЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ ИНСТИТУТА ВЕНЧУРНОГО КАПИТАЛА КАК ФАКТОРА СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Венчурный бизнес за несколько десятков лет развился во влиятельную мировую индустрию и зарекомендовал себя как один из эффективных инструментов финансовой поддержки компаний и развития реального сектора экономики. Институт венчурного финансирования доказал свою эффективность в развитых странах. Для того, чтобы активно развивались формы привлечения частного капитала, необходима поддержка со стороны государства и активность локального бизнеса в целом.

Например, в Голландии действовала схема РРМ. В рамках РРМ правительство Голландии гарантировало венчурным фондам возврат 50 %

возможных убытков, связанных с их инвестициями в частные компании. Данную программу применили в начале 80-х гг. XX в. в период экономического кризиса. Это позволило достаточно эффективно простимулировать значительный рост венчурных фондов и, как следствие, активизировать финансирование инновационного бизнеса Голландии. Помимо национальных программ действует ряд международных программ, которые реализует и финансирует Европейский совет. Программа EuroTech Capital была разработана с целью создания стимулов для привлечения венчурных фондов к инвестированию в крупные международные инвестиционные проекты в области высоких технологий. Действует и программа Joint Venture Phare, направленная также на стимулирование создания совместных предприятий с участием венчурного капитала в странах Центральной и Восточной Европы.

Актуален уникальный опыт формирования и становления рынка венчурного капитала в США. В 1970 г. этот рынок в стране практически отсутствовал, в 1980 г. весь совокупный венчурный капитал США не превышал 1 млрд. долл., но уже к середине 1990-х годов достиг уровня 35 млрд. долл. На сегодняшний день самый большой рынок венчурного капитала функционирует именно в США [1].

Венчурный бизнес США сформировался как специфическая отрасль предпринимательства в период активного развития микроэлектроники и компьютерных технологий и дал мощный толчок для успешного развития данных направлений. Мировые лидеры компьютерной индустрии – компании Microsoft, Intel, Apple, Facebook – достигли впечатляющих финансовых результатов, благодаря именно венчурному финансированию на ранних стадиях развития компаний. Так, например, доход компании Facebook в 2017 году составил 40 653 млн. долл., что на 49 % больше чем в 2016 году. На сегодняшний день, Facebook – это не просто успешный стартап, но также компания, которая сама осуществляет инвестиции в инновационные проекты, имеет корпоративный венчурный фонд, помогает тем самым компаниям развиваться с лучшими мировыми практиками управления, а также развивает тем самым внутренний потенциал и конкурентоспособность себя.

Согласно данным Pitchbook (PitchBook: M&A, Private Equity & Venture Capital Database), венчурное финансирование достигло рекордного десятилетнего максимума в 2017 году, при этом в течение года было привлечено 84,2 млрд. долл. Выводы Pitchbook показывают, что технологическая индустрия становится ключевой инвестицией в США.

В своем заявлении генеральный директор PitchBook Джон Габберт сказал The Straits Times, что венчурное финансирование в 2017 году сравнимо с объемами инвестиций середины/конца 90-х годов: «Несмотря на то, что эти цифры сопоставимы с эпохой Dot-com, экосистема VC выглядит здоровой и управляемой. На сегодняшний день, компании на

более поздних стадиях развития, с сильной потребительской тягой управляют большими раундами финансирования». На данный момент многие аналитики предсказывают, что технологический пузырь нигде не близок к разрыву, определяя тем самым, что финансирование в 2018 году также может резко увеличиться.

Также, фонды venture capital и private equity фонды показывают впечатляющие результаты своей деятельности на территории США в 2018 году. Уже в первом квартале 2018 года фондами было привлечено 8,78 млрд. долл., что уже на 7,2 % больше, чем за аналогичный период 2017 года [1].

Анализ динамики венчурного рынка США за последние 5-7 лет позволяет сделать вывод о том, что в целом рынок характеризуется достаточной стабильностью (исключая последствия кризиса 2008 года). За период с 2008 по 2017 год, по данным Dow Jones Venture Source, наименьшее количество венчурного капитала было инвестировано в посткризисном 2009 году. В 2011 году в США сумма реализованных венчурных инвестиций составила 32,5 млрд. долл., что является свидетельством полного выхода индустрии из кризиса.

В Европе венчурный бизнес также активно развит, хотя на порядок меньше, чем в США. Лидером в данном регионе является Великобритания: около 50 % всех венчурных средств аккумулируется именно здесь. Ежегодный рост занятости в английских венчурных компаниях – 30 % в год, что составляет более 250 000 новых рабочих мест. По отраслям преобладают биотехнологии, медицинское оборудование. Компании обладают большей производительностью и обеспечивают рост конкурентоспособности на мировом рынке [2] (рост продаж венчурных компаний на 8 % в год, экспорт таких компаний за последние 5 лет увеличился на 10 %, для сравнения, в среднем по стране – 4 %, инвестиции – на 11 %, по стране – 3 %; государственные доходы увеличились благодаря венчурному инвестированию на 35 млрд евро налогов в год).

Другой из наиболее успешных моделей запуска венчурной индустрии и переориентации экономики на инновационно-ориентированную модель является модель Израиля Yozma (что на иврите значит «инициатива»), во многом основанная на интеллектуальном потенциале российских ученых – эмигрантов. Модель предполагала создание государственного венчурного «фонда фондов» и последующее развитие 10 частных фондов с участием государства, каждый с капиталом 20 млн. долл. или более. Yozma была создана под руководством министерства промышленности и торговли Израиля [3].

Наряду с этим существовал полностью государственный фонд – Yozma 1 Fund – объемом 20 млн. долл., напрямую инвестировавший в компании на ранних стадиях развития (стартапы) и действовавший с 1993 года; в 1997 году он был приватизирован. Шесть фондов были

сформированы в 1993 году, в том числе Gemini, Star, Concord, Pitango, Walden & Inventec; один в 1994 году – JVP; два в 1995 году – Medica & EuroFund; и один в 1997 году. Благодаря реализации Yozma на сегодняшний день Израиль имеет общепризнанные прочные позиции на мировом рынке венчурного капитала [3].

2013 год оказался исключительно успешным годом для израильского рынка инноваций. Общий объем экзитов израильских технологических компаний, согласно информации аналитической компании IVC Research Center, составил 6,64 млрд. долл. Из 80 компаний, совершивших экзит в минувшем году, 35 привлекали венчурное финансирование, что составляет 43 % от общего числа сделок. В то же время, привлекавшие венчурные средства стартапы сгенерировали 63 % (4,2 млрд. долл.) от общего объема экзитов. Это число на 40 превышает показатели 2012 г. и на 94 % – средний показатель последнего десятилетия, составляющий 2,16 млрд. долл.

В 2015 году израильские стартапы продолжили устанавливать рекорды по привлечению средств инвесторов. Всего лишь за последний квартал 2015 года приток инвестиций превысил 1,2 млрд. долл., а в целом по итогам года достиг 4,43 млрд. долл. (на 30 % выше показателей 2014 года). При этом сразу 85 % этого объема пришлось на иностранные инвестиции [3].

В 2017 году гиперактивная израильская стартап-экосистема подняла на 13 % больше общего капитала, чем в 2016 году – 4,72 млрд. долл., но на 9 % меньше инвестиционных раундов. Это переводится в более высокий средний размер сделки. Дальнейший анализ показывает, что одним из основных факторов является увеличение финансирования на уровне роста, связанное с появлением средств на поздних стадиях и изобилием мега-раундов, таких как 400 млн. долл., привлеченных компанией Houzz для домашнего дизайна, 250 млн. долл. разделяя компанию Via и 140 млн. долл. за счет запуска кибербезопасности Skybox. В то время как финансирование на этапе роста увеличилось, финансирование на ранней стадии было сокращено.

2017 год для израильского бизнеса стал самый плодотворный на выходы на IPO, с точки зрения количества IPO за последние три года. Четырнадцать израильских компаний вышли на публичный рынок в 2017 году и собрали 496 млн. долл. В 2016 году было только три выхода на биржу, было собрано 14 млн. долл. В 2015 году было 12 компаний, которые собрали 719 млн. долл. Однако компании, вышедшие на рынок IPO в 2017 году собрали на 31 % меньше денег чем те, которые вышли на публичный рынок в 2015 году [3]. Самыми масштабными выходами на биржу в 2017 году стали: Aeronautics, ForeScout и UroGen Pharma. CAGR рынка составляет +5,2 %.

Высокие технологии обеспечивают более 10 % ВВП Израиля и около половины его экспорта. Отсутствие природных ресурсов,

неблагоприятное внешнее окружение заставили Израиль усиленными темпами развивать направление high tech в экономике. Израиль инвестирует в инновации около 5 % ВВП [3], это один из наивысших показателей в мире.

Список использованной литературы:

1. KPMG International Cooperative // Investment in Belarus. – Access mode : www.kpmg.com/BY.
2. The future of ventur capital // McKinsey and company. – Access mode : www.mckinsey.com.
3. Развитие венчурной экосистемы страны / Министерство экономики Израиля. – Режим доступа : www.mof.gov.il.

МАРУШЕВА ОЛЕКСАНДРА АНАТОЛІВНА

к. ю. н., здобувач наукового ступеня доктора наук з державного управління Міжрегіональної академії управління персоналом

**НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИН У БУДІВНИЦТВІ**

Із поступовим впровадженням політичних, соціально-економічних, нормативно-правових та інституційних механізмів державного управління формуються новітні адміністративно-правові системи, що регулюють соціально-економічні та договірні відносини у будівництві і спрямовані на лібералізацію та спрощення умов ведення бізнесу в будівельних галузях загалом. На особливу увагу в цьому відношенні заслуговує [1]:

– децентралізація та уніфікація сфери повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, зокрема, щодо контролю процесу будівництва;

– скорочення терміну видачі дозволів у будівельній галузі; підвищення відповідальності суб'єктів містобудування за порушення будівельних норм і стандартів;

– гармонізація нормативної бази у галузі будівництва України із європейськими стандартами та адаптація законодавства до відповідних законодавчих актів Європейського союзу;

– впровадження ефективних механізмів міжнародного та вітчизняного фінансування житлового будівництва;

– створення єдиної системи будівельних норм та ін.

Загальний підхід до нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві в контексті публічного адміністрування має здійснюватися наступним чином, включаючи такі складові [2; 3]:

– визначення предмету регулювання – визначення предмету ймовірних конфліктних ситуацій, які можуть виникати між учасниками в будівельного процесу;

– розробка нормативно-правових регуляторів – розробка таких регуляторів, що унеможливають, запобігають виникненню, або зменшують вірогідність виникнення негативних факторів та непередбачених обставин у будівництві [4];

– розробка механізму нормативно-правового регулювання, за допомогою якого можна досягти ефективної співпраці та функціонування галузі загалом, шляхом зниження ймовірності виникнення негативних факторів (рис. 1.).

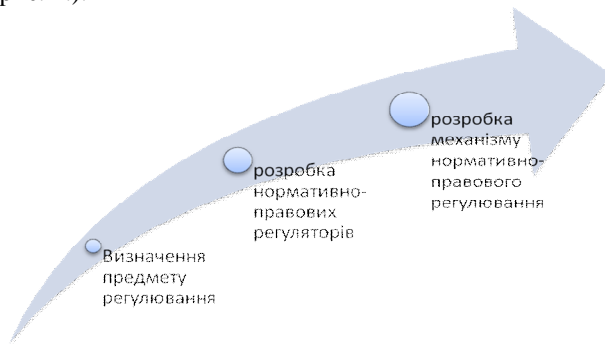

Рис. 1. Загальний підхід до нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві в контексті публічного адміністрування

Список використаних джерел:

1. Непомнящий О. М. Механізми державного управління договірними відносинами у будівництві / О. М. Непомнящий, А. В. Гаврилов // Сучасні виклики публічного управління : матеріали І наук.-практ. конф. за міжн. участі, 28 груд. 2017 р. – К. : МАУП, 2017. – С. 54 – 55.

2. Romanenko Y. A. Formation and structuring of the organization's goals for the implementation of the strategy of sustainable development / Y. A. Romanenko, I. V. Chaplay // Публічне управління у реалізації стратегії сталого розвитку регіону : матеріали наук. конф. за міжн. участю в межах Третьої щорічної науково-освітньої виставки «Публічне управління XXI», приуроченої до Всесвітнього дня науки, (Харків, 24 листопада 2016 р.). – Х. : Харківський регіональний інститут державного управління НАДУ, 2016. – С. 1 – 4.

3. Брусенцова Я. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері містобудування / Я. Брусенцова. – Х. : Фактор, 2016. – 72 с.

4. Власенко І. М. Удосконалення організаційно-правового механізму державного управління ризиками у сфері будівництва та експлуатації споруд під час децентралізації влади / І. М. Власенко // Аспекти публічного правління. – 2018. – Т. 6. – № 4. – С. 20 – 25.

МИШКОВА МАРГАРИТА ПЕТРОВНА

*старший преподаватель кафедры управления, экономики и финансов
Брестского государственного технического университета*

ПОТЕНЦИАЛ ФИНАНСОВЫХ ПОТОКОВ КАК РЕЗЕРВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА

Ограниченность в финансовых ресурсах и инвестиционных источниках является проблемой не одной организации. При невозможности своевременного реагирования на изменившиеся условия внешней экономической среды возникает угроза финансовых санкций со стороны контролирующих органов, что приводит к проблемам потоков финансовых средств и как следствие снижение резерва экономического роста.

Сегодня существует серьезная проблема совершенствования налогового планирования на уровне организации, которая требует решения путем разработки научно обоснованной финансовой политики. При формировании такой политики особого внимания заслуживают вопросы финансового планирования результатов деятельности организации с учетом особенностей воздействия внешней среды.

Решить возникающие проблемы, на наш взгляд, можно только лишь на основе внедрения комплексной системы управления финансовыми потоками организации с учетом специфики отрасли и национальных особенностей страны для повышения финансового потенциала.

Финансовые потоки организаций представляют собой совокупность денежных отношений, связанных с формированием и распределением финансовых ресурсов. Основой определяющей финансовые потоки многие ученые считают их индивидуальный оборот. Рассматривая процесс общественного воспроизводства, выделяют три его стадии: производство, распределение и потребление [1]. Финансовые отношения организаций, в результате которых образуются денежные доходы и производятся накопления в форме финансовых ресурсов, формируются на стадии распределения, хотя моментом их образования, как правило, является стадия производства. В нынешних экономических условиях организации имеет право самостоятельно регулировать вопросы формирования финансовых ресурсов и их распределение посредством выбора оптимального метода и способа отражения учетной стоимости долгосрочных и оборотных активов, а так же методов их распределения.

Нормативно закрепленными, остались только ставки налогообложения, минимальный уровень заработной платы по отраслям и некоторые другие экономические вопросы. Финансовая стабильности и оптимизация финансовых отношений организации возможна при условии управления финансовыми потоками основанного на выборе методов и способов наиболее подходящих данной организации в настоящий момент. В этих условиях нормальное функционирование организаций возможно только при внедрении и освоении инновационных технологий, которые являются важным фактором финансовой стабильности и экономического развития субъектов хозяйствования и требуют специальных методов управления [2].

Все вышеизложенное позволило обосновать необходимость создания и внедрения в организациях комплексной системы управления финансовыми потоками, основанной на принципах финансового менеджмента, финансовой логистики и концепции системного подхода, а также определить условия эффективного функционирования.

На начальном этапе исследования были изучены особенности финансовой среды функционирования организаций и определены основные предпосылки эффективного управления финансовыми потоками. Результатом систематизации предпосылок рационального управления финансовыми потоками являются:

- структурные изменения в экономике;
- создание и развитие инновационной инфраструктуры;
- создание сети информационных центров;
- развитие финансового рынка;
- налаженная система управленческого учета;
- профессиональный отбор сотрудников.

Структурные изменения в экономике, направленные на развитие рыночных отношений должны способствовать обеспечению совершенствования экономических отношений со всеми участниками хозяйственного процесса на взаимовыгодной основе. Для осуществления деятельности всех субъектов хозяйствования на правовой основе государство посредством нормативных правовых актов должно обеспечить правовое регулирование отвечающее экономическим инновационным требованиям текущего момента. Это относится в основном к нормативным актам, которые определяют вопросы финансового обращения, финансовых взаимоотношений, а так же экспортных и импортных операций, электронной экономики т.д.

Создание и развитие инновационной инфраструктуры, включающей различные организации, нормативно-правовую базу содействующую удовлетворению потребностей всех экономических субъектов в части маневрирования ресурсами с учетом инновационной составляющей и т.д.

Создание сети информационных центров, позволяющих накапливать и обрабатывать информацию и быстро передавая ее пользователям, формирование системы обслуживания организаций по наиболее актуальным вопросам на основе аутсорсинга.

Развитие финансового рынка основанного не только на базе функционирования различных финансовых и кредитных институтов, таких как банки, страховые и лизинговые компании и другие и обеспечивающие накопление и движение финансовых ресурсов, но и использование ряда инновационных финансовых инструментов [3].

Вышеуказанные предпосылки касаются, прежде всего, внешних условий которые способны обеспечить эффективное управление производственными процессами организации на всех стадиях формирования и распределения финансовых ресурсов, а также при необходимости сформировать систему антикризисного управления.

Соответствующая информационная база, в основе которой должна быть налаженная система управленческого учета и управленческой отчетности. Они обеспечивают необходимые сведения о состоянии и движении всех видов ресурсов, расходах и доходах, хозяйственных операциях и их результатах. Данные такого вида учета, в процессе принятия управленческих решений изучаются, анализируются, все это позволяет обосновать выбор оптимального решения, прогнозирования результатов финансово-хозяйственной деятельности организации, как на текущий момент, так и на перспективу. Эффективное использование данных управленческого учета зависит от скорости и качества их обработки имеющейся в распоряжении информации, что предполагает применение научно-обоснованных инновационных методик и позволяет из предложенных вариантов решения проблемы выбрать оптимальный [4].

В заключение следует отметить, что представленная методика управления финансовыми потоками позволит организации целенаправленно влиять на финансовые результаты и хозяйственную устойчивость, а так же повысить ее финансовый потенциал в условиях кризиса. Построение системы эффективного управления финансовыми ресурсами и в целом финансовой деятельностью организации на сегодняшний день относится к числу наиболее важных задач для обеспечения ее экономического роста.

Список использованной литературы:

1. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности : учебник / В. И. Стражев [и др.]. – Минск : Вышэйшая школа, 2016. – 526 с.
2. Управление финансами : учебник / В. В. Ковалев, О. Н. Волкова. – М. : Проспект: Велби, 2017. – 420 с.

3. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятий : учебник / Н. Е. Зимин, В. Н. Солопова. – М. : КолосС, 2014. – 382 с.
4. Финансовый менеджмент : учеб. пособ. / В. И. Бариленко [и др.]. – М. : Омега-Л, 2015. – 413 с.
5. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятий : учебник / В. И. Видяпин [и др.]. – М. : Инфра-М, 2009. – 615 с.
6. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности : учеб. пособ. / Л. Л. Ермолович [и др.]. – Минск : Современная школа, 2010. – 800 с.
7. Елисеева Т. П. Экономический анализ хозяйственной деятельности : учеб. пособ. / Т. П. Елисеева. – Минск : Современная школа, 2007. – 941 с.
8. Киреева Н. В. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности : учеб. пособ. / Н. В. Киреева. – М. : Социальные отношения, 2007. – 505 с.

НИКИТИНА ОЛЬГА НИКОЛАЕВНА

*магистрант факультета инновационной подготовки
Академии управления при Президенте Республики Беларусь*

ПОКОЛЕНИЕ Z- БУДУЩИЕ ПОТРЕБИТЕЛИ

В условиях современной жесткой конкуренции на рынке маркетинг играет важную роль в организации деятельности любой компании, потому что он позволяет установить оптимальную взаимосвязь между компанией и средой, частью которой она является. Работа с потребителем – повседневная деятельность каждого специалиста, работающего в сфере маркетинга и коммерции. Поведение потребителя – индивидуальные различия между потребителями (в знаниях, восприятии и мотивации, ценностях и стилях жизни) и протекание психологических процессов (обработка информации, обучение, воздействие рекламы и т.п.) [1]. Поведение потребителей является предметом интереса маркетологов, так как может помочь им ответить на вопросы: как будет принимать решение потребитель и какое решение будет им принято в зависимости от действия нескольких групп факторов: осознание проблемы, ощущение потребности.

Без сомнения, каждый сталкивался с разными описаниями, используемыми для разных поколений. Молчаливое поколение, Беби-Бумеры, Эко-Бумеры, поколение X, поколение Y, поколение Z – эти термины появляются повсюду в средствах массовой информации, и каждый имеет некоторое представление о том, что они означают. На

данный момент наиболее активными потребителями являются представители поколения Беби-Бумеров, поколения X и поколения Y. Но не стоит забывать про молодое поколение Z. Это поколение еще настолько новое, что эксперты только начинают включать его в демографический анализ. Представители данного поколения родились между 1996 и 2010 годами, в настоящее время им 7-21 лет. Поколение Z составляет более 27 % мирового населения, затмевая поколение Y (24 %) и поколение X (20 %), причем большинство представителей поколения Z живут в развивающихся странах, таких как Индия и Китай. Только в США они уже обладают покупательной способностью в 44 миллиарда долларов – 200 миллиардов долларов, если учесть их влияние на домашние покупки [2].

Поколение Z выросло в уникальное время: во время новой волны политических и социальных потрясений, где бедность более заметна чем когда-либо и с терроризмом, принимающим более жестокие формы – и все усиливается благодаря онлайн силе. Это сформировало следующее поколение в приземленных реалистов, в отличие от старых миллениалов (поколение Y), которые были мечтателями, которые выросли с осознанием, что вы можете делать все в своем разуме.

Они поколение многозадачных людей, а девайсы являются частью их жизни, частью из самих, делая их всегда в сети, всегда на связи. Эта бесконечная связь не только привела к демократизации информации, но и привела к тому, что информация достигает людей со скоростью света. Это первое поколение, которое так связано с технологиями на ранней стадии.

Как и любое молодое поколение, они сосредоточены на поиске нового, но с технологиями, их способность открывать усиливается и все это в неограниченном количестве. Новости и идеи, люди и искусство, все доступно в любом месте в любое время. Это первое поколение, для которого онлайн-мир действительно дополняет, а иногда даже обгоняет их реальный мир, мир вне Интернета.

Это поколение выросло с различными семейными структурами, более разнообразным сочетанием этнических групп и размытыми гендерными ролями. Прежде чем отправиться за покупками, они ищут то, что им необходимо в Интернете, на таких платформах, как Pinterest, Instagram, Facebook и YouTube. Всякий раз, когда они делают покупки в магазине, они получают обратную связь в режиме реального времени от своих друзей через WhatsApp, Viber или другие социальные сети.

Процесс покупки предыдущих поколений был прост: смотрите и покупайте. С этими новыми взглядами на покупательское поведение цифрового населения появляются новые возможности.

Бренды должны иметь значимую цель. Поколение Z требует от брендов, чтобы они несли пользу, чтобы они заботились о мире, в котором они живут. Устойчивость ценится очень высоко. Это может быть заметно, с одной стороны, при использовании перерабатываемых или

разлагаемых материалов, с другой стороны, за счет увеличения продолжительности использования продуктов. Поколение Z хочет вещи сейчас, как можно быстрее и проще. Бренды должны обеспечить первоклассный пользовательский опыт, сокращая время и усилия со стороны потребителя.

Традиционный маркетинг не работает для поколения Z. Маркетологам нужно использовать технологии и новые способы повествования. Потребители поколения реагируют на резкие и визуальные маркетинговые тактики. Видео— особенно короткие, созданные с помощью социальных сетей, особенно хорошо работают с молодыми потребителями.

Некоторые недавние исследования показали, что продолжительность концентрации внимания поколение Z сократилась всего до восьми секунд, и что они не могут сосредоточиться [3]. Подростки сегодня выросли в мире, переполненном информацией, но ограниченном во времени, они создали свои собственные фильтры, когда дело доходит до сортировки этой информации и выбора того, что для них важно.

Также существуют инструменты, которые помогают поколению Z уменьшить потребление информации до управляемого размера. Причина, по которой подросток может смотреть только видео или просматривать веб-сайт в течение 10 секунд или меньше, заключается в том, что они определяют в течение этого времени, что это не то, на что они хотят тратить время.

Лояльность к бренду не приходит легко к поколению Z. Они хотят экспериментировать и они бережливые. Но бренды могут внушить лояльность, продемонстрировав логичность в том, кто они (они ценят подлинность и постоянство, как хорошего друга) и вовлечь их в новые виды деятельности, признавая их стремление к открытию.

Также в отличие от поколения Y, которые считаются большими транжирами, поколение Z, как правило, консервативны, когда дело доходит до денег. И хотя им, как правило, нравится идея работать на себя, большинство поколений Z не склонны к риску, практичны и прагматичны.

Представители поколения Z стремятся к рабочим местам, которые помогут им зарабатывать хорошие деньги, и избежать ошибок поколения Y. Также они хотят получить работу в менее автоматизируемых областях, таких, как образование, медицина и продажи.

В то время как СМИ любят освещать истории успеха подростков-предпринимателей, многие из поколения Z склоняются к финансовой стабильности. Когда дело доходит до открытия собственного бизнеса, они, как правило, сосредоточены на устойчивых небольших предприятиях, а не на стартапах.

Представители данного поколения осторожны с деньгами, постоянно взвешивают свои варианты и очень обеспокоенные о том, что им

продають. Тем не менше, вони тесно пов'язані з брендами, які розділяють їх цінності, ключовим серед яких є соціальне свідомість.

Всі вищеизложенні факти підтверджують необхідність взаємодії та розуміння покоління Z. Дане покоління є все більш важливою групою клієнтів, які допоможуть сформувати майбутнє. По мірі того як покоління Z входить у робочу силу, і їх покупальна спроможність зростає, компанії не можуть дозволити собі діяти в межах звичайних передумов чи поколінь. Більш глибоке розуміння клієнтів покоління Z, яке ґрунтується на неперервному двосторонньому діалозі, необхідно для надання продуктів, послуг та досвіду, які шукає це неуправляне та розвиваюче покоління.

Коли справа доходить до розвитку бренду для покоління Z, важливо враховувати технологію та інформаційне середовище, в якому вони виросли, і адаптувати свій бренд до роботи для цього цифрового покоління.

Список використаної літератури:

1. Маркетинг. Большой толковый словарь. Поведение потребителей. – Режим доступа : www.marketing.academic.ru.
2. Black A. 8 key truths about Generation Z / A. Black // Research World. – 2017. – Vol. 11. – P. 12 – 14.
3. Generation Z – Who are they? – Режим доступа : www.blog.btrax.com/generation-z-who-are-they/.

ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ ОКСАНА ІГОРІВНА

*д. держ. упр., завідувач кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом*

ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ ЧЕРЕЗ СИСТЕМИ ФІНАНСОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ: ДОСВІД США ТА УКРАЇНИ

На сьогодні в Україні розгортаються механізми з забезпечення реалізації антикорупційної політики, впроваджується діяльність державних антикорупційних органів, формується склад Вищого антикорупційного суду. Водночас, реальних позитивних зрушень у сфері запобігання корупції немає.

Запровадження Законом України «Про запобігання корупції» заповнення електронних декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, призвів до формування «нульової» декларації, таким чином виправдавши великі статки посадовців. Крім того, перевірка декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, здійснюється лише центральним апаратом Національного агентства з питань запобігання корупції без територіальних підрозділів, які ще не утворені,

а також не застосовується автоматична перевірка зазначених декларацій, що призводить до повільної перевірки інформації.

З метою визначення оптимальних шляхів фінансового контролю за посадовими діями проаналізуємо досвід США.

Прогресивним у контексті протидії корупції в США є прийняття кодексів поведінки сенаторів та членів Палати представників Конгресу. Парламентарі повинні щорічно подавати декларацію з докладним описом усіх доходів і витрат, що включає такі пункти:

- повний заробіток, дивіденди, відсотки за вкладками, доходи від рухомого та нерухомого майна;
- фінансові та інші доходи, отримані від неурядових організацій;
- оплата транспортних та інших, пов'язаних з ними витрат;
- подарунки, отримані від будь-яких осіб та організацій, зокрема, у вигляді оплати транспортних витрат, харчування, проживання в готелях, пригощання в ресторанах, різних розваг;
- фінансові та інші зобов'язання, заборгованості за ними;
- угоди й домовленості з різними організаціями про можливу роботу тощо [3].

Федеральне законодавство встановлює єдині для всіх органів державної влади правила, що обмежують отримання посадовою особою подарунків від приватних осіб і від організацій. Законодавство про етику регламентує отримання подарунків певним чином. Так, сенатор США, а також співробітники його апарату не повинні приймати подарунки від приватних фізичних і юридичних осіб, які можуть виявитися зацікавленими в схваленні певного рішення.

Вартість подарунків, отриманих сенатором з інших джерел (у тому числі від родичів) протягом календарного року, не повинна перевищувати в сукупності 300 дол. Подарунки, загальна вартість яких становить менше 75 дол., не декларуються. Закон про етику накладає обмеження на оплату приватним особам подарунків у формі турів або поїздок. Член палати представників Конгресу США має право отримувати подарунки протягом календарного року загальною вартістю 250 дол. З одного джерела. Кожні три роки цей ліміт переглядається. Таке обмеження поширюється також на співробітників його апарату. При цьому кожен подарунок, у тому числі подарунок подружжю посадових осіб, «справедлива ринкова ціна» якого перевищує 100 дол., повинен декларуватися. Подарунки, ціна яких у сукупності становить 100 дол., або менше, у декларацію не включаються. Ці обмеження поширюються на всі джерела отримання подарунків, за винятком подарунків, отриманих від родичів. У виняткових випадках обмеження можуть бути зняті комітетом з етики [2, с. 260].

Таким чином, державний службовець, а також його дружина (чоловік) можуть протягом календарного року прийняти подарунок, ціна яких у сукупності не перевищує 300 дол. Отримавши подарунок вище

допустимої вартості, державний службовець зобов'язаний протягом 60 днів здати його до відповідного органу свого відомства. Законодавством передбачено, що внаслідок інфляційних процесів вартість таких подарунків повинна переглядатися кожні 3 роки [1, с. 105].

Зазначене повинно бути також урегульовано у чинному українському законодавстві.

Слід зазначити, що перевіркою фінансово-майнового стану державних (публічних) службовців займаються спеціально призначені в будь-якому управлінні чи департаменті особи або групи осіб, комісії, які за потреби можуть запитувати додаткову інформацію, викликати на бесіду самих чиновників, проводити розслідування тощо. У разі серйозних порушень можливе притягнення до кримінальної відповідальності [3].

Одним з головних принципів формування антикорупційного законодавства в Україні є жорстка підзвітність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, перед реально незалежним державним органом, що здійснює моніторинг чистоти діяльності державних службовців, а також наділений повноваженнями по притягненню до відповідальності посадовців незалежно від їх місця в ієрархічній структурі влади. Тобто, потребує впровадження єдиного органу державної влади, який би був незалежним, та здійснював заходи не тільки з попередження корупції, а й притягав до відповідальності осіб, які скоїли корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Довжанин В. М. Правове регулювання запобігання та протидії корупції за законодавством США / В. М. Довжанин // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція. – 2015. – № 13. – Т. 1. – С. 102 – 106.
2. Яцків І. І. Деякі питання застосування міжнародних механізмів протидії корупції в Україні / І. І. Яцків // Право України. – 2010. – № 11. – С. 259 – 265.
3. Charlick R. Corruption and Political Transition: A Governance Perspective / R. Charlick // Corruption and Reform. – 1996. – № 7. – P. 177 – 188.

ПОЛХОВИЧ ИРИНА ВИКТОРОВНА

студентка экономического факультета

Брестского государственного технического университета

КОВАЛЕВИЧ ОЛЬГА АЛЕКСЕЕВНА

старший преподаватель кафедры управления, экономики и финансов

Брестского государственного технического университета

ВЗАИМОСВЯЗЬ КУРСА НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ И СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ

Валютная курсовая политика является важнейшей составной частью государственной экономической политики. Курсовая политика представляет собой совокупность целевых установок, нормативно-правовых актов и экономических механизмов, регулирующих валютную сферу. Любые внешние воздействия на валютный курс отражаются на всех основных экономических, финансовых и социальных показателях развития страны.

Курсовая политика осуществляется двумя путями: через регулирование порядка ведения валютных операций и через регулирование валютного курса. Она направлена на достижение баланса интересов экспортеров и импортеров, сглаживание курсовых колебаний, накопление золотовалютных резервов, укрепление доверия к национальной валюте, сдерживание инфляции. Важно сформировать такой курс национальной валюты, который учитывает, балансирует, уравнивает различные экономические процессы.

Развитие международных экономических отношений требует измерения стоимостного соотношения валют разных стран. Знание валютного курса необходимо для взаимного обмена валютами при торговле товарами, услугами, движении капиталов; сравнения цен мировых и национальных рынков, стоимостных показателей разных стран, выраженных в национальной и иностранных валютах; периодической переоценки счетов в иностранной валюте банков и фирм.

В связи с многогранностью валютных отношений в открытом обществе, противоречивостью и разноплановостью интересов участников валютного рынка возникает необходимость валютного регулирования. В условиях рыночной экономики осуществляется рыночное и государственное регулирование международных валютных отношений.

Рыночное регулирование подчинено закону стоимости, закону спроса и предложения. Действие этих законов в условиях конкуренции на валютных рынках обеспечивает относительную эквивалентность обмена валют, соответствие международных финансовых потоков потребностям мирового хозяйства, связанным с движением товаров, услуг, капиталов, кредитов. Через ценовой механизм и сигналы динамики валютного курса на рынке экономические агенты узнают о запросах покупателей валют и

возможностях их предложения. Тем самым рынок выступает как источник информации о состоянии национальной и мировой экономики.

Государственное регулирование направлено на преодоление негативных последствий рыночного регулирования валютных отношений и на достижение устойчивого экономического роста, равновесия платежного баланса, снижения роста безработицы и инфляции в стране. Оно осуществляется с помощью валютной политики – комплекса мероприятий в сфере международных валютных отношений, реализуемых в соответствии с текущими и стратегическими целями страны. Юридически валютная политика оформляется валютным законодательством и валютными соглашениями между государствами.

Основные методы государственного регулирования валютных курсов:

- валютные интервенции – операции центральных банков на валютных рынках по купле-продаже национальной денежной единицы против ведущих иностранных валют, которые направлены на противодействие снижению курса национальной валюты или, наоборот, его повышению;

- дисконтная политика, заключающаяся в манипулировании учетным процентом. Стремясь повысить курс валюты, центральный банк повышает учетный процент, что стимулирует приток иностранных капиталов. Улучшается состояние платежного баланса, повышается валютный курс. Если правительство ставит цель понизить валютный курс, центральный банк снижает учетный процент, капиталы перемещаются в зарубежные страны, и в результате курс валюты понижается;

- валютные ограничения, т.е. совокупность мероприятий и нормативных правил государства, установленных в законодательном или административном порядке, направленных на ограничение операций с валютой, золотом и другими валютными ценностями. Видами валютных ограничений являются: валютная блокада; запрет на свободную куплю-продажу иностранной валюты; регулирование международных платежей, движения капиталов, репатриации прибыли, движения золота и ценных бумаг; концентрация в руках государства иностранной валюты и других валютных ценностей;

- девальвация и ревальвация традиционно используются для валютного регулирования. Их суть сводится к снижению или повышению курса национальной валюты вследствие инфляции, неуравновешенности платежного баланса, разрыва между покупательной способностью сопоставляемых валютно-денежных единиц. До отмены фиксированного содержания золота в валютах девальвация сопровождалась снижением веса металла в денежной единице, а ревальвация – его повышением.

Одним из направлений валютной политики является прогнозирование валютного курса, которое осуществляется банками, фирмами, транснациональными корпорациями. Целью прогнозирования

является улучшение страхования валютных рисков и повышения эффективности решений в отрасли международного финансового менеджмента.

Прогнозирование дает возможность сделать правильный выбор относительно валюты цены и валюты платежа во внешнеэкономических контрактах; валюты международного кредита и платежа; валюты, в которой ведется счет корпораций в банке; денежной единицы, в какой деноминируются заграничные капиталовложения компании или заграничные активы банка.

Режим валютного курса – это механизм поддержания соотношения между обменным курсом валюты одной страны к валюте другой страны, а не сущности валютного курса как цены денег, в которой выражается покупательная способность одной валюты по сравнению с другой. Валютный курс формируется под влиянием многих разнообразных факторов и поэтому испытывает постоянные колебания. Уровень валютного курса, его колебания оказывают существенное влияние на все сферы мирохозяйственных связей – внешнюю торговлю, движение капиталов, внешнюю задолженность и платежные позиции страны в целом, поэтому современные государства используют различные режимы валютного курса. Существует два основных режима валютных курсов: плавающие курсы и фиксированные курсы. Плавающие валютные курсы формируются под воздействием спроса и предложения на валютном рынке. Фиксированные курсы официально устанавливаются государством и искусственно поддерживаются им посредством проводимой валютной политики.

Все факторы, оказывающие влияние на валютный курс, можно разделить на количественные и качественные.

К количественным относятся.

1. Темп инфляции. Чем выше темп инфляции в стране, тем ниже курс ее валюты. Зависимость валютного курса от темпа инфляции особенно велика у стран с большим объемом международного обмена товарами, услугами, капиталами. Это объясняется тесной связью между динамикой валютного курса и относительным темпом инфляции, проявляющимся при расчете курса на базе экспортных цен.

2. Состояние платежного баланса. Активный платежный баланс способствует повышению курса национальной валюты, так как увеличивается спрос на нее со стороны иностранных должников. Нестабильность платежного баланса приводит к скачкообразному изменению спроса на соответствующие валюты и их предложение.

3. Разница процентных ставок в разных странах. Повышение процентной ставки стимулирует приток иностранных капиталов, а ее снижение поощряет отлив капиталов, в том числе национальных, за границу. Движение капиталов, особенно спекулятивных «горячих» денег, усиливает нестабильность платежных балансов. Кроме этого, процентные

ставки впливають на операції валютних ринків і ринків ссудних капіталів.

Качественные факторы.

1. Степень использования определенной валюты на еврорынке и в международных расчетах. Например, тот факт, что 60-70 % операций евробанков осуществлялись в долларах, определяет масштабы спроса и предложения этой валюты. На курс валюты влияет и степень ее использования в международных расчетах.

2. Степень доверия к валюте на национальном и мировом рынках. Она определяется состоянием экономики и политической обстановкой в стране, оказывающими воздействие на валютный курс. Причем учитывают не только данные темпы экономического роста, инфляции, уровень покупательной способности валюты, соотношение спроса и предложения валюты, но перспективы их динамики.

3. Валютная политика. Государственное регулирование валютного курса направлено на его повышение либо снижение исходя из задач валютно-экономической политики. Проблемы регулирования валютного рынка в первую очередь связаны с тем, что область валютных отношений является достаточно неустойчивой и имеет тенденцию к постоянному изменению, поэтому политика регулирования валютного рынка должна быть комплексной и охватывать все области рынка.

Список использованной литературы:

1. Официальный сайт Национального банка Республики Беларусь. – Режим доступа : www.nbrb.by.

2. Статьи о финансовом рынке Беларуси. Аналитика, исследования, обзоры, статистика. – Режим доступа : www.myfin.by.

РЕВЕНКО НАДІЯ ГРИГОРІВНА

*к. е. н., професор, професор кафедри економіки
Херсонської філії Національного університету кораблебудування
ім. Адмірала Макарова (ХФ НУК)*

ЛОМОНОСОВ ДМИТРО АНАТОЛІЙОВИЧ

*к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки
Херсонської філії Національного університету кораблебудування
ім. Адмірала Макарова (ХФ НУК) (Україна)*

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО БАЗИСУ СОЦІАЛЬНОГО І ГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ

Стратегічний вибір Україною шляху сталого розвитку і побудови соціально орієнтованої економіки зумовив суттєві зрушення в структурі професійної освіти і підвищення якості усього спектра компетенцій

майбутніх фахівців. Одночасно виникли потреби підвищення загальнолюдських якостей – необхідність оволодіння інноваційними методами діяльності, розвитку здібностей до опанування нових професійних вимог і професійного зростання, спрямовуючи увагу на передбачення й усвідомлення власного розвитку в єдності із концепціями соціального розвитку країни. Необхідність професійного розвитку людини в єдності всіх її виявів – соціальних, економічних, психофізіологічних та інших потребує значно більших інвестиційних «вкладень» у сфери соціального і культурного існування людини і в її прискорений розвиток.

Основним підґрунтям розвитку невиробничих сфер є їх економічний базис, у створенні і підтримці якого безпосередньо беруть участь фахівці з економіки. Економічні проблеми і завдання функціонування соціальної сфери вирішуються по «вертикалі» і «горизонталі» на різних рівнях управління суспільством: державному, регіональному, місцевому і на рівні господарюючих суб'єктів. Для виконання планів і завдань із соціального і гуманітарного розвитку у складі функцій управління цих органів існують відповідні економічні підрозділи чи окремі фахівці, які готують пропозиції і беруть участь у вирішенні цільових завдань шляхом економічного забезпечення збалансованості соціально-економічного розвитку соціальних, культурних та інших його напрямів і пов'язаних з ними сфер діяльності. Вони здійснюють:

- розробку методологічного інструментарію і механізмів формування бюджету розвитку;
- розробку, організацію здійснення і контролю витрат на економічне забезпечення процесів розвитку;
- формування і реалізацію планів фінансової підтримки заходів розвитку і координації їх процесів.

До економічних заходів у сфері соціального і культурного розвитку належать завдання з розробки стратегій, прогнозів, нормативів витрат та інші, які спрямовуються на забезпечення державних, регіональних і місцевих політик, галузевого розвитку науки, культури, охорони здоров'я, спорту, соціального захисту тощо.

Багатоманітність та багатоаспектність видів діяльності щодо економічного забезпечення соціального і гуманітарного розвитку засвідчують високу суспільну роль, важливість і громадську відповідальність фахівців, які будуть виконувати економічні функції в цій сфері.

Тісний і органічний зв'язок соціальних, культурних і економічних процесів у житті суспільства формує стійку тенденцію до зростання економічної грамотності працюючих і збільшення уваги до власних суспільних економічних інтересів. Серед випускників ВНЗ стала спостерігатися професійна мобільність, коли з набутої спеціальності, фахівці обирають економічну компоненту і займаються підвищенням

кваліфікації в цьому напрямі.

Водночас слід підкреслити, що в системі підготовки фахівців з економічною освітою спеціалісти економіки соціальної сфери майже не виокремлюються. Підготовка фахівців більш зорієнтована на галузі виробничої сфери, тоді як економічні засади соціальної і культурної сфер мають суттєві відмінності. Щоб впевнитись у правильності вибору економічної професії слід знати, що економічні завдання соціального і культурного розвитку відрізняються інтегрованістю, системністю, акумулюють у собі питання політичного, правового, духовного та інших сфер знань зі стану суспільства. Вони мають широкий резонанс і зачіпають інтереси більшості.

Принципи вирішення економічних проблем, що імплементуються в управлінські рішення відображають зміст економічних законів, постанов влади, соціальних стандартів, існуючих адміністративно-правових норм економічної та моральної культури суспільства.

За змістом економічна робота передбачає високий ступінь творчості, наявність різноспрямованих професійних, правових, соціальних, фінансових та інших знань, широкий світогляд, гнучкість мислення, володіння особливою економічною логікою та інші складники. Іншими діловими й особистісними якостями людини, яка хоче обрати для себе економічну спеціальність, повинні бути активна увага і здатність до аналітико-синтезуючого спостереження і світосприйняття, добре розвинуте творче мислення, доказовість у судженнях, гнучкий і гострий розум, а також добре розвинена пам'ять. Необхідно бути самодисциплінованим, внутрішньо організованим, уміти планувати свою роботу і домагатися виконання планів. Важливо вміти письмово та усно передавати власну думку, швидко і правильно складати ділові папери. У складі громадських якостей важливо мати високу моральність, дотримуватися Конституції та інших законів України, усіх інших правових актів. Перераховані характеристики дозволяють уявити портрет фахівця з економіки для соціальної і культурної сфери, виокремити його відмінні риси. Ці фахівці повинні пропонувати суспільству нові шляхи розвитку, розпізнавши насамперед їхню користь, відповісти на питання: чи дійсно це нове рішення? кому воно принесе вигоду? як довго можна ним користуватися? які суспільні блага (економічні, соціальні, політичні, духовні) гарантує ця інновація. Тобто професійне мислення економіста повинно мати якісно-кількісний, алгоритмічний і системний вимір і бути здатним до легкої трансформації в рішеннях, що приймаються.

Економічні посади можливо умовно поділити на такі групи:

- керівні посади в публічно-адміністративному управлінні країни;
- економічні посади службовців державного управління;
- економічні посади в соціальних і культурних закладах;
- посади наукових працівників і дослідників;
- посади викладачів і педагогічних працівників у системі освіти;

– посади інженерів економістів на промислових підприємствах і в організаціях тощо.

Фахівець, який здатен пройти через усі щаблі кар'єри або засвоїти їх компетенції і набути належний досвід, повинен сприйматися як інтелектуальне багатство окремих організацій і професійна еліта суспільства, що здатна підвищувати його соціальний і культурний розвиток.

Слід зазначити, що визначення необхідного посадового, кваліфікаційного і чисельного складу працівників з вищою економічною освітою для соціальної і культурної сфери є відповідальним і складним завданням. За попередніми розрахунками їх кількість у цих сферах становить близько 20 % від загальної чисельності працюючих. Але для точного встановлення структури економічних посад необхідно здійснити більш достовірне статистичне обстеження.

Важливість і місце фахівців з економіки для галузей соціальної і культурної сфери за напрямками мотивує до подальших досліджень їх потреб, уточнення спеціалізації, визначення провідних вузів з їх підготовки і відповідальних державних органів за вирішення цієї проблеми.

Від правильного визначення потреб у цих фахівцях суттєво залежить вибір ефективних заходів і процесів розвитку, що безпосередньо впливають на економічний і соціальний стан кожної ланки суспільної діяльності і розвиток країни в цілому.

РЯБОВА СВЕТЛАНА СЕРГЕЕВНА

*канд. економ. наук, доцент, доцент кафедри державного
строительства и управления факультета подготовки и переподготовки
Института государственной службы
Академии управления при Президенте Республики Беларусь*

СИСТЕМА НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ НА ОСНОВЕ КАДАСТРОВОЙ СТОИМОСТИ: ОПЫТ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ И ЗАРУБЕЖНАЯ ПРАКТИКА

В Республике Беларусь налогообложение на основе кадастровой оценки представлена налогом на землю. Для определения налоговой базы по налогу на землю применяется кадастровая оценка земельного участка, зафиксированная в Регистре стоимости земельных участков государственного земельного кадастра. Ставки налога на землю зависят от их функционального назначения и варьируются от 0,025 % до 3 % [1].

В качестве налогооблагаемой базы по налогу на недвижимость выступает остаточная стоимость капитальных строений, учитываемых в бухгалтерском учете в составе основных средств. Ставка налога – 1 %, но

может быть увеличена или уменьшена в 2,5 раз по решению местных органов власти.

Удельный вес этих налогов в налоговых доходах бюджета составляет порядка 6 %. Это небольшая величина по сравнению с аналогичными доходами бюджетов стран с развитой рыночной экономикой.

В настоящее время сложилась ситуация, при которой для определения налоговой базы налога на недвижимость используется бухгалтерская оценка зданий и сооружений. А вот кадастровая оценка земли не производится самостоятельно предприятием, которое на данном земельном участке расположено, а осуществляется Национальным кадастровым агентством за счет средств бюджета. Налицо – диссонанс. Налогообложение земли – по кадастровой стоимости, а налогообложение капитальных строений, стоящих на ней, – по бухгалтерской оценке.

То есть сложилась ситуация, при которой закономерен переход к налогообложению объектов недвижимости, налогооблагаемая база которых будет определена как кадастровая стоимость. В 2017 году в Республике Беларусь уже осуществлен пилотный проект массовой оценки объектов недвижимости на определенных территориях, по результатам которого принято решение о проведении массовой оценки недвижимости для целей ее налогообложения. За основу принята шведская модель массовой оценки недвижимости.

Рассмотрим методику оценки промышленной недвижимости в Швеции, которая основана на рыночных подходах. Основным является доходный подход, при котором рыночная стоимость определяется как произведение ежегодной валовой аренды и валового мультипликатора. Для того, чтобы найти валовой мультипликатор, анализируются все сделки, относящиеся к оценочной зоне, в которой находится объект промышленной недвижимости. При этом валовой мультипликатор определяется как отношение продажных цен объектов аналогов и ежегодной валовой аренды. Цены объектов-аналогов определяются из общественного Регистра цен, а ежегодная валовая аренда – либо из декларационной анкеты, посылаемой собственнику, либо из статистического справочника «Обзор общей оценки рынка коммерческой аренды», издаваемого специально для целей оценки.

Для каждой оценочной зоны определяется индивидуальный валовой мультипликатор и применяется по всем объектам промышленной недвижимости внутри данной оценочной зоны. Валовой мультипликатор отражает месторасположение объектов промышленной недвижимости и экономическую ситуацию в Швеции в целом. Динамика валового мультипликатора для объектов промышленной недвижимости меняется от 8-12 % в высокодоходных областях Швеции до 1,5-2 % в удаленных и низкодоходных областях [2]. Данные о ежегодной валовой аренде по объектам промышленной недвижимости, из-за отсутствия данных об аренде, определяются из статистического справочника «Обзор рынка

оценки промышленной аренды», где аккумулируются сведения об аренде объектов промышленной недвижимости. Полученная рыночная оценка производится для целей налогообложения. Владельцы промышленной недвижимости уведомляются о величине ее рыночной оценки, которая проводится Национальной земельной службой Швеции [3].

Таким образом, для адаптации шведской модели массовой оценки недвижимости и переход в Республике Беларусь на налогообложение недвижимости по кадастровой стоимости потребует развитие нового направления в официальной статистике, позволяющее получить информацию одновременно и по аренде и продаже одного и того же объекта недвижимости. Первоначально можно применить заявительный принцип сбора информации и обязать предприятия отчитываться в форме декларационных анкет по характеристикам недвижимости, стоящей у них на балансе. Это даст возможность накопления первичной информации для реализации последующей модели массовой оценки, и расчета кадастровой стоимости недвижимости как основы для ее налогообложения.

Список использованной литературы:

1. Налоговый кодекс Республики Беларусь (Особенная часть) : Кодекс Республики Беларусь от 29 дек. 2009 г. №71-3 // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. Минск, 2018.

2. Масловская Е. Некоторые аспекты оценки недвижимого имущества в Швеции / Е. Масловская // Недвижимость Белоруссии. – 2017. – Режим доступа : www.nb.by/content/view/4933/7/.

3. Оценка баз данных Национальной земельной службы Швеции // Зем. вестн. России. – 2005. – № 1/2. – С. 55 – 62.

САВИНА ТАТЬЯНА НИКОЛАЕВНА

канд. эконом. наук, доцент, доцент кафедры теоретической экономики и экономической безопасности Национального исследовательского Мордовского государственного университета им. Н. П. Огарева

МОНИТОРИНГ КАЧЕСТВА ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ МОРДОВИЯ)

Мониторинг качества экономического развития региона предполагает анализ факторов, влияющих на его состояние. Последние в нашем случае предлагаем свести к двум основным группам : первая основывается на факторах экономического развития; вторая включает факторы, вызванные ростом социальных обязательств региона.

Рассматривая факторы первой группы, характеризующие состояние экономического развития региона заметим, что их действие проявляются главным образом в недополучении доходов регионального бюджета.

Последнее в свою очередь может быть вызвано имеющимися диспропорциями в структуре региональной экономики. Республика Мордовия относится к числу тех субъектов регионов России в которых имеется острая проблема редкости и ограниченности сырьевых ресурсов.

Ключевым обобщающим показателем, определяющим качество экономического развития и состояние экономической деятельности региона, является валовой региональный продукт (ВРП). Динамика валового регионального продукта представлена на рисунке 1.

За анализируемый период, охватывающий 2012-2017 гг. в экономике региона наблюдается устойчивый ежегодный рост объемов выпуска продукции (работ, услуг) по всем основным видам экономической деятельности (рис. 2).

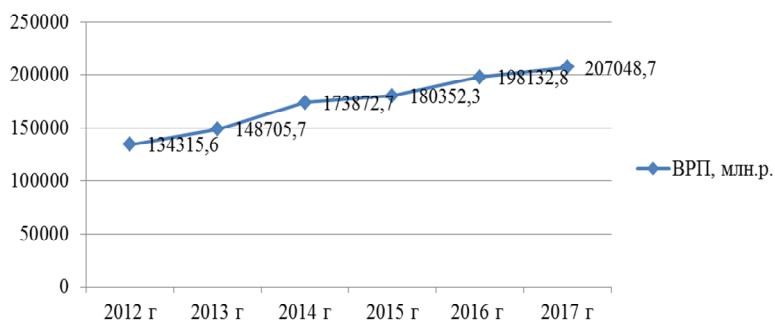

Рис. 1. Динамика валового регионального продукта, млн.р.

Основная доля отгруженных товаров, выполненных работ и услуг предприятиями промышленного производства приходится на предприятия обрабатывающих производств (более 90 % к общему объему промышленного производства). Среди предприятий обрабатывающего комплекса стабильную положительную динамику обеспечивают: ООО «ЭМ-КАБЕЛЬ», ООО «Сарансккабель», ПАО «Электровыпрямитель», ПАО «АСТЗ», ПАО «Ковылкинский электромеханический завод», ПАО «Биохимик», ЗАО «Плайтерра», ФЛ ОАО «САН ИнБев» в г. Саранск, ООО «ЛВЗ «Саранский», ООО «СЗ «Сармич», ООО «МПК «Атяшевский», ООО «Юбилейное», ОАО «Сыродельный комбинат «Ичалковский», ООО «Ромодановосахар», ЗАО «Рузово», ООО «КомбиС» и др.

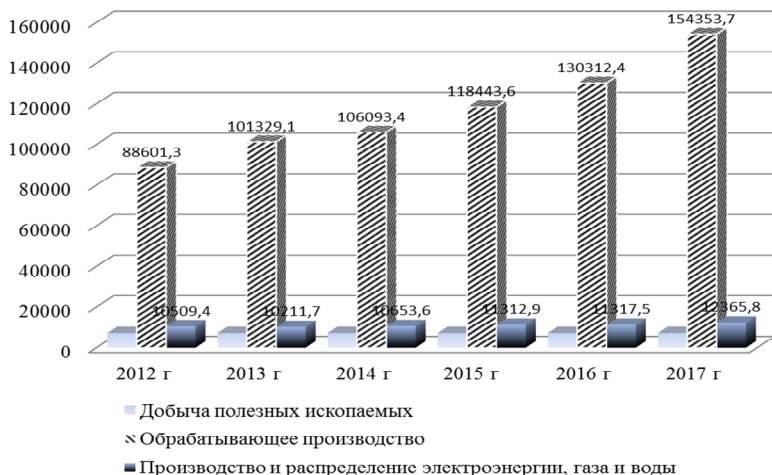

Рис. 2. Динамика выпуска продукции, работ и услуг по основным видам экономической деятельности в 2012-2017, млрд. р.

К наиболее опасным показателям характеризующим качество экономического развития региона с позиции его бюджетной устойчивости следует отнести долю дефицита и государственного долга в структуре ВРП (табл. 1).

Таблица 1

Показатели, характеризующие качество экономического развития региона с позиции его бюджетной устойчивости в 2012-2017 гг.

Год	Доходы бюджета, млн. р.	ВРП, млн. р.	Дефицит бюджета, млн. р.	Государственный долг, млн. р.	Отношение гос.долга к ВРП, % (норматив ≤15 %)	Отношение гос.долга к доходам бюджета, % (норматив ≤10 %)	Отношение дефицита к ВРП, % (норматив ≤3 %)
2012	36351	134315,6	2854	23200	17,27	63,8	2,1
2013	31753	148705,7	3713	24248	16,3	76,36	2,5
2014	35508	173872,7	4829	28568	16,43	80,45	2,8
2015	33157	180352,3	6026	36043	19,9	108,7	3,3
2016	36846	198132,8	3292	40223	20,3	109,16	1,7
2017	39853	207048,7	10062	49990	3,5	125,43	4,8

В целях мониторинга качества экономического развития региона сравним показатели доходов, ВРП, дефицита и государственного долга бюджета РМ. Расчеты показали, что в регионе на протяжении исследуемого периода сохраняется критический уровень бюджетного риска по показателю отношение государственного долга к доходам бюджета (при нормативе в 10 % фактическое значение показателя в 2012 году составило 63,8 %, в 2017 – 125,43 %).

Показатели темпов изменения государственного долга демонстрируют отрицательную динамику в течении всего исследуемого периода. Так, при увеличении темпов роста ВРП в 2017 г. изменения государственного долга бюджета увеличиваются вплоть до 2017 г.

Сокращение отношения государственного долга и дефицита к ВРП, которое мы наблюдаем на протяжении всего исследуемого периода в республике Мордовия, составило на период 2017 г. 125,43 и 4,8 соответственно. Это является глубоко неблагоприятной тенденцией, которая, в целом, позволяет судить о том, что государственный долг растет быстрее, чем ВРП. Такая ситуация создает серьезную угрозу обеспечению качества экономического развития региона, делает его более зависимым от внешних заимствований, серьезно подрывает (ослабляет) реальный сектор экономики и создает негативные предпосылки для дальнейшего развития и функционирования ряда отраслей.

Рассматривая показатель отношения государственного долга к ВРП следует отметить его относительно оптимальное состояние на протяжении 2012-2017 гг. (рисунок 3). На протяжении 2012-2016 гг. он находился в зоне умеренного риска, в 2017 г. – в зоне стабильного состояния. Что касается показателя отношения государственного долга к доходам бюджета (норматив $\leq 10\%$) то здесь наблюдается принципиально иная картина. На протяжении всего исследуемого периода показатель находится в зоне катастрофического риска. Анализируя отношение дефицита к ВРП можно видеть его благоприятную тенденцию. Данный показатель находился на протяжении 2012-2016 гг. в зоне умеренного бюджетного риска, а в 2017 г. году произошла смена зон до безрисковой (стабильной).

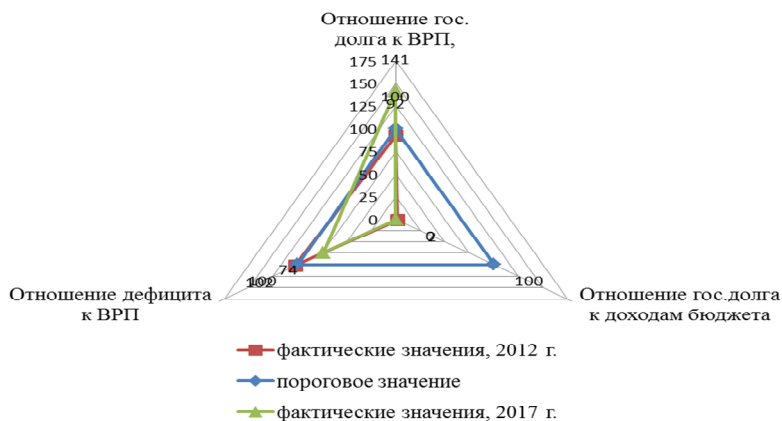

Рис. 3. Зоны риска с позиции бюджетной устойчивости

Таким образом можно видеть, что два показателя (отношения государственного долга к ВРП и отношение дефицита к ВРП) находятся в безрисковой зоне (в зоне умеренного риска и зоне стабильности) и показатель отношение гос. долга к доходам бюджета представляет реальную угрозу экономической безопасности и требует немедленной реакции со стороны органов государственного управления.

Далее проведем оценку уровня устойчивости и самостоятельности бюджета Республики Мордовия. Рассчитанные фактические значения указанных показателей сравниваются с критическими (пороговыми) и проводится рейтинговая оценка независимости и устойчивости бюджета (таблица 2).

Проведённые расчёты и рейтинговая оценка показывают, что в период 2013-2017 гг. регион находится в кризисном состоянии и демонстрирует низкий уровень бюджетных показателей и является дотационным с неустойчивым типом развития. Бюджет региона не сбалансирован, с высоким уровнем зависимости от федерального центра.

Таблица 2

Расчет фактических значений показателей устойчивости и независимости бюджета в 2013-2017 гг., %

Показатель	Годы				
	2013	2014	2015	2016	2017
Коэффициент бюджетной автономии (независимости)	34,7	45,1	65,3	58,1	59,7
Коэффициент бюджетной зависимости	7,3	10,5	12,0	15,4	8,2
Коэффициент устойчивости	104	50,5	67,8	61,7	46,3
Коэффициент, характеризующий уровень дефицита	7,9	11,7	13,6	18,2	8,9
Коэффициент деловой активности	2,4	3,7	1,1	1,5	2,1
Коэффициент бюджетного покрытия	89,5	88	84,6	91,8	69,6
Коэффициент, характеризующий уровень налоговых доходов	93	98,2	97,5	96,5	94,6
Коэффициент бюджетной обеспеченности населения	4,9	4,4	5,0	4,9	5,0

Список использованной литературы:

1. Глазьев С. Ю. Теория долгосрочного экономического развития / С. Ю. Глазьев. – М. : ВладДар, 1993. – 269 с.
2. Гринберг Р. С. В мире перемен / Р. С. Гринберг. – М. : Институт экономики РАН, 2006. – 484 с.

1 Исследование выполнено при финансовой поддержке РФФИ в рамках научного проекта № 16-02-00394-ОГН «Развитие теории и методологии исследования рециклинга как особого фактора экономического роста в неоиндустриальной экономике».

3. Ерохина Е. А. Теория экономического развития: системно синергетический подход / Е. А. Ерохина. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1999. – 160 с.

САРЫМБЕКОВА АСЕЛЬ ЕРМЕНГАЛИЕВНА

слушатель 2 курса Института управления Академии государственного управления при президенте Республики Казахстан

ВЛИЯНИЕ ЭНЕРГОСБЕРЕЖЕНИЯ НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Энергосбережение – это сбережение энергетических ресурсов. К примеру, к энергосбережению относятся экономия воды, газа, тепла, топлива и многое другое. Энергоэффективность – эффективное использование энергетических ресурсов. Т.е. использование меньшего количества энергии для обеспечения того же уровня энергетического обеспечения зданий или технологических процессов на производстве.

На основании вышеизложенного, мы приходим к выводу, что энергосбережение – это важная задача по сохранению природных ресурсов. В отличие от энергосбережения (сбережение, сохранение энергии), главным образом направленного на уменьшение энергопотребления, энергоэффективность (полезность энергопотребления) – полезное (эффективное) расходование энергии [3].

В Казахстане энергосбережение и повышение энергоэффективности всех отраслей хозяйства является в настоящее время приоритетной задачей, которая позволит решить комплекс проблем: энергетических, экологических и экономических. Без решения данных проблем ни о каком развитии страны и улучшения благосостояния населения речь невозможна. Главой государства в области энергосбережения поставлена задача по снижению энергоемкости внутреннего валового продукта не менее чем на 25 % к 2020 году. «Основой для проведения энергосберегающей политики является действующая нормативная правовая база. Президентом РК 13 января 2012 года были подписаны законы РК «Об энергосбережении и повышении энергоэффективности» и «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты по вопросам энергосбережения и повышения энергоэффективности» [4].

Энергоемкость ВВП – показатель энергетической эффективности в экономике. Энергоемкость ВВП находится как отношение потребленной первичной энергии (уголь, нефть, газ, электроэнергия (не топливная), биотопливо) к ВВП. Единица измерения: тыс. т н.э. на единицу ВВП в постоянных ценах, выраженного в долларах США. Для целей использования внутри страны ВВП следует выражать в национальной валюте.

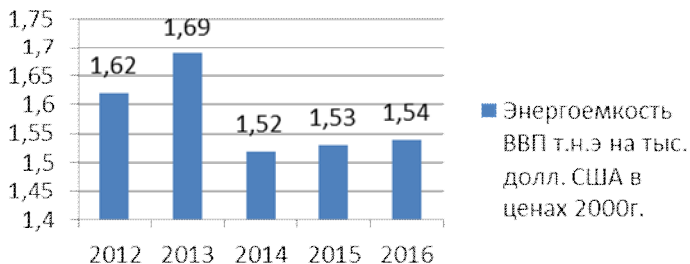

Рис. 1. Энергоемкость ВВП т.н.э. на тыс. долл. США в ценах 2000 г.

Примечание: составлено автором на основе источников [5]

Как видно из графика 1 энергоёмкость ВВП страны за период с 2012-2016 годы понизился на 5%. Однако данный показатель является высоким, для сравнения энергоёмкость ВВП в США – 0.1. Такая ситуация является основной причиной истощения углеводородных ресурсов нашей страны.

По данным Oil & Gas Journal, на январь 2014 года Казахстан по запасам нефти занимал 12-е место в мире. Запасы нефти в Казахстане находились на уровне 30 миллиардов баррелей, или 3,9 миллиардов тонн, что составляет 1,8% мировых запасов. По итогам 2017 года зафиксирован рекордный объём добычи нефти за всю историю Казахстана – 86,2 млн. тонн [6]. Подставив в формулу (1) известные нам значения, выясним приблизительно на сколько лет нам хватит нефти при сохраняющемся объёме добычи:

$$T = 3.9 \text{ млрд.} \cdot 1000 / 86.2 \text{ млн. в год} = 45.2 \text{ лет (1)}$$

Приведенный расчет показывает, что если не применять политику энергосбережения, запасы нефтяных ресурсов иссякнут уже через 45 лет.

Аналогичным же образом, имеется большая вероятность потери всех полезных природных ресурсов. Если не начать энергосберегающую политику сегодня, мы не сможем после себя оставить следующему поколению те богатства (энергоресурсы), чем наделила нас природа.

Энергосбережение – это задача общегосударственного масштаба. Поэтому в соответствии с принятым законом был создан Государственный энергетический реестр крупных потребителей энергоресурсов, субъектами которого стали более 5 тыс. промышленных предприятий, национальных компаний и госучреждений. На субъектов реестра приходится почти половина энергопотребления страны. При этом потребление 50 крупных предприятий составляет свыше 30% энергопотребления. В настоящее время большинство предприятий проводят или уже провели энергетические аудиты и, согласно итогам, реализуют программы энергосбережения.

В 2016-2017 года Комитетом индустриального развития и промышленной безопасности МИР РК создана и внедрена модель рынка ЭСКО. Привлечены 3 стратегических инвестора – Европейский инвестиционный банк, Всемирный банк и TetraTech (ЕИБ – реализация зеленых проектов, ВБ – комплексная модернизация по энергосбережению 85 социально – значимых объектов, TetraTech – 3 в ВКО по модернизации тепловых пунктов), их основная задача – стимулирование развития частных компаний в сфере энергосбережения. Также создана законодательная база для развития рынка энергосервисных услуг. В качестве стратегического партнера определено Немецкое энергетическое агентство DENA. Создан реестр энергосервисных компаний, готовых работать по принципу механизма энергосервисных договоров (171 компания из 12 стран). В рамках карты энергоэффективности реализуются 38 проектов, в том числе 8 проектов через механизм энергосервисных договоров. На следующем этапе планируется акцент сделать на отечественных производителях (МСБ).

Но несмотря на принятые за 2012-2018 годы нормативно-правовые акты регулирующие деятельность области энергосбережения, на сегодняшний день имеются ряд проблем препятствующих исполнению энергосберегающей политики, а именно: некорректность некоторых законодательных актов, из-за высокой стоимости нежелание прохождения энергоаудита субъектами ГЭР, отсутствие специального оборудования для проведения проверок у контролирующих органов, а также обучения среди сотрудников территориальных органов и т.д.

Проведенные работы в 2018 году по выявлению субъектов ГЭР непрошедших энергоаудит показывает, что большинства из них не заинтересована в получении заключения энергоаудита. Меры принимаемые контролирующими органами (наложение штрафа) на субъекты ГЭР за непрохождение энергоаудита на сегодняшний день показывают свою неэффективность. Для решения данной проблемы необходимо заново пересмотреть политику прохождения энергоаудита субъектами ГЭР, либо увеличить размеры штрафов в КоАП РК. Прохождение энергоаудита должно стать выгодным для субъектов ГЭР: необходимо расширить деятельность ЭСКО, правительству необходимо рассмотреть вариант выдачи субсидий, либо кредитов под низкий процент для получения заключения энергоаудита субъектами и осуществления замены оборудования т.д.

Оснащенность территориальных департаментов специальным оборудованием на сегодняшний день не осуществлена, из-за отсутствия финансирования. Дороговизна специального оборудования на сегодняшний момент не позволяет сотрудникам контролирующих органов осуществить полноценную проверку субъектов ГЭР для выявления нарушений. Сотрудникам приходится либо у кого-то занимать, либо просить об оказании содействия при выполнении проверок. Окупаемость

данного оборудования очевидна, вполне возможно после приобретения оборудования, рассмотреть вариант проведения дорогостоящего энергоаудита сотрудниками департамента для государственных учреждений, которые освобождены от прохождения энергоаудита, но потребляющие большое количество энергии. Данное решение способствовало бы решению проблемы энергосбережения в государственных учреждениях, а также окупило бы стоимость оборудования.

Обучение сотрудников в области энергосбережения и повышения энергоэффективности осуществляется выборочно за счет инвесторов. В территориальных департаментах обучение из-за отсутствия финансовых средств откладывается. Для решения данной проблемы необходимо рассмотреть как вариант обучение сотрудников в территориальных департаментах с помощью онлайн режима или выпуска учебной пособия в электронном формате при Национальном институте развития в области энергосбережения и повышения энергоэффективности и его распространение среди сотрудников территориального Департамента.

Таким образом, решение перечисленных проблем будут способствовать проведению полноценной политики в области энергосбережения, которая позволят решить нам комплекс энергетических, экологических и экономических проблем. Выработка системных мер по энергоэффективности экономики обеспечит энергетическую безопасность для решения масштабной задачи вхождения Республики Казахстан в число 30 наиболее развитых стран по валовому внутреннему продукту на душу населения.

Список использованной литературы:

1. Об энергосбережении и повышении энергоэффективности : закон Республики Казахстан от 13 января 2012 г. № 541-IV. – Режим доступа : www.online.zakon.kz/Document/?doc_id=31112351.

2. Стратегия «Казахстан – 2050»: новый политический курс состоявшегося государства : послание Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева народу Казахстана от 31.12.2014 г. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

3. Энергоэффективность. – Режим доступа : www.ru.wikipedia.org/wiki.

4. Энергосбережение / Официальный интернет-ресурс Акимата города Шахтинска. – Режим доступа : www.shahtinsk.gov.kz/ru/city.

5. Энергоемкость обрабатывающей промышленности Республики Казахстан. – Режим доступа : www.comprom.mid.gov.kz/ru/pages/energoemkost-obrabatyvayushchey-promyshlennosti-respubliki.

6. Википедия. – Режим доступа : www.ru.wikipedia.org/wiki.

7. Об утверждении Правил формирования и ведения Государственного энергетического реестра : приказ Министра по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 31 марта 2015 г. № 387.

Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 22 июля 2015 г. № 11728. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

8. Об утверждении нормативов энергопотребления : приказ Министра по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 31 марта 2015 г. № 394. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 11 июня 2015 г. № 11319. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

9. Об утверждении нормативных значений коэффициента мощности в электрических сетях индивидуальных предпринимателей и юридических лиц : приказ Министра по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 31 марта 2015 г. № 393. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 21 мая 2015 г. № 11108. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

10. Об определении национального института развития в области энергосбережения и повышения энергоэффективности : приказ Министра по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 30 ноября 2015 г. № 1130. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 26 декабря 2015 г. № 12539. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

11. Об утверждении механизма оценки деятельности местных исполнительных органов по вопросам энергосбережения и повышения энергоэффективности : приказ Министра по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 12 декабря 2014 г. № 264. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 28 января 2015 г. № 10160. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

12. Об установлении требований по энергоэффективности зданий, строений, сооружений и их элементов, являющихся частью ограждающих конструкций : приказ Министра по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 31 марта 2015 г. № 406. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 17 июня 2015 г. № 11378. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

СЕРЕДА АННА ВАСИЛЬЕВНА

студентка 2 курса специальности «Государственное управление и экономика» Академии управления при Президенте Республики Беларусь

SMM И ЕГО РОЛЬ В БИЗНЕСЕ

В современном обществе потребления всё больше набирает популярность маркетинг в социальных сетях или иначе, SMM.

SMM (сокр. от англ. Social Media Marketing) – это раскрутка и продвижение бренда, товара или услуги в социальных медиа.

SMM является нестандартным способом продвижения в бизнесе, который своей целью ставит привлечение на сайт целевой аудитории из социальных сетей, форумов, веб-блогов.

SMM – это не просто новое слово в сфере маркетинга, а действенный метод влияния на потребителей, имеющий ряд преимуществ: небольшая стоимость рекламной компании, более широкий охват аудитории, возможность быстро получать обратную связь от клиентов, не подвергается воздействию внешних факторов.

Также SMM считается перспективным методом продвижения в бизнесе. В качестве подтверждения приведем некоторые статистические данные:

Среднестатистический пользователь интернета проводит примерно 8 часов в социальных сетях.

1/5 пользователей интернета воспринимают социальные сети в качестве источника информации.

Свыше 70 % пользователей социальных медиа взаимодействуют с брендом в обсуждениях, опросах, конкурсах.

Для чего необходима реклама в социальных сетях для бизнеса?

Итак, во-первых, повышение лояльности покупателей и узнаваемости бренда. Во-вторых, управление репутацией компании и укрепление имиджа. В-третьих, повышение посещаемости сайта. И, наконец, уведомление о рекламных акциях.

На данный момент существует много площадок для социального продвижения. Назовем три наиболее эффективных для бизнеса: Вконтакте, Фейсбук и Инстаграм.

Вконтакте.

Для того, чтобы продвигать свой бизнес Вконтакте необходимо создать группу, в которой публикуются новости о компании, скидках, акциях. Также нельзя забывать про обновление записей на стене, чтобы поддерживать активность в социальных сетях.

Фейсбук.

Принцип ведения такой же, как и Вконтакте. Но в Фейсбуке важно иметь в виду наиболее активную аудиторию – люди в возрасте от 35 до 44 лет (бизнесмены, политики, журналисты, менеджеры, деятели культуры). Пользователи Вконтакте моложе, возраст большинства составляет 18-24 года.

Инстаграм.

В аккаунте размещаются качественные изображения компании с текстами, которые заинтересуют потенциального покупателя, а также хэштеги. Тексты большого размера лучше не публиковать – Инстаграм рассчитан на фотографии.

Несмотря на то, что эти 3 площадки наиболее эффективны, они не дают моментального эффекта, но мы можем рассчитывать на долгосрочный результат при условии их целевого и правильного

использования. Для того, чтобы мы получили положительный для нас результат, необходимо найти грамотного SMM-специалиста.

В чем заключается работа SMM-специалиста?

1. Исследование целевой аудитории и конкурентов.
2. Разработка тактики: определение целей и разработка стратегии для их достижения, выбор платформы для реализации.
3. Дизайн: разработка и составление задания на создание дизайна группы.
4. Контент: разработка контент-плана, генерация контента, постинг и последующий анализ его вовлеченности.
5. Управление и модерация: обратная связь с пользователями, оперативная нейтрализация негатива, проведение активностей.
6. Настройка рекламы: таргетированная реклама и реклама в сообществах со схожей тематикой.
7. Анализ эффективности.

Таким образом, в 21 веке реклама в социальных медиа является реальной возможностью заявить о себе, а также мощным инструментом для продвижения. Для того, чтобы SMM был эффективен, необходимо отталкиваться, в первую очередь, от целей бизнеса, целей конкретных рекламных компаний и тщательного анализа целевой аудитории. Благодаря точному анализу целевой аудитории вы сможете не только правильно подобрать канал коммуникации (нужную социальную сеть), но и форму взаимодействия.

Список использованной литературы:

1. Angry-elephants: Зачем вашему бизнесу SMM продвижение? – Режим доступа : www.angry-elephants.ru/blogs/zachem-vashemu-biznesu-smm-prodvizhenie.
2. Далворт М. Социальные сети. Руководство по эксплуатации / М. Далворт. – М., 2010. – 312 с.
3. Гуров Ф. Продвижение бизнеса в Интернет / Ф. Гуров. – М., 2009. – 198 с.
4. Повелитель SMM-Вселенной: как завоевать признание аудитории, Ingate. – М., 2014.
5. Халилов Д. Маркетинг в социальных сетях / Д. Халилов. – М., 2013. – 231 с.

СОЙКО АНАСТАСИЯ АЛЕКСАНДРОВНА

магистрант кафедры экономической теории факультета инновационной подготовки Академии управления при Президенте Республики Беларусь

РАЗРАБОТКА ИННОВАЦИОННОГО ПРОЕКТА УПРАВЛЕНИЯ ЛОГИСТИЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ ИЗАО «ПИВОВАРНЯ ХАЙНЕКЕН» НА БАЗЕ SAP/CRM»

Развитие рыночных отношений в XXI в. и усиление конкуренции ставят предприятия в жесткие условия хозяйствования, это требует от них эффективного управления всеми процессами и грамотного распоряжения ресурсами. Все предприятия сталкиваются с необходимостью улучшения своих бизнес-процессов.

История компании Heineken началась в 1864 году, когда Жерард Адриан Хейнекен приобрел пивоварню в центре Амстердама. С этого момента и до сегодняшнего дня компания имеет за плечами огромную историю.

На сегодняшний день Heinken является лидеров в Европе, доля рынка компании в Беларуси в объемном выражении в 2017 году – 14 %. Все заводы компании ориентированы на увеличение автоматизации, на увеличение доли рынка, на увеличение объемов производства [1].

Компания «Хайнекен» не имеет собственного автопарка, перевозки осуществляются с помощью логистических и транспортно-экспедиторских компаний (ТЭК). Данные компании предоставляют транспорт и услуги транспортировки, тем самым осуществляя дистрибуцию от завода к клиенту.

Для решения актуальной проблемы транспортной логистики по обеспечению предприятия программными продуктами с целью оптимизации логистических процессов, необходимо выявить узкие места логистического процесса.

В настоящее время все сотрудники отдела закупок транспорта работают в системе Windows в программном продукте Microsoft Office 2016, сотрудники других отделов работают в системе ERP в продукте SAP/CRM.

К сожалению, не все отделы имеют платформу SAP. Это представляет действительно большую угрозу предприятию, этот недостаток порождает ряд проблем [2]. Система SAP настраивается под предприятие и имеет структуру, в которой все разложено по полочкам, и если какой-то детали не хватает, как в данном примере, то система не работает на 100 %. В компании в отделе закупок транспортная логистика все еще не автоматизирована, хотя транспортировка и отгрузка готовой продукции и прочих материалов является одним из ключевых бизнес-процессов.

«Островная» автоматизация приводит к ряду проблем:

- управление логистическими ресурсами не отлажено;
- руководителям трудно принимать решения (из-за представления «полной» картины);
- департаменты теряют связь между собой;
- трудно отследить логистический бизнес-процесс;
- время на организацию поставок увеличивается;
- «острова» автоматизации решают лишь отдельные локальные задачи;
- денежные ресурсы используются неэффективно (из-за отсутствия в срок выверенной информации).

Проблемы, выявленные выше можно решить несколькими способами:

- провести автоматизацию управления логистическими ресурсами с помощью имеющейся платформы SAP;
- внедрить иную платформу для автоматизации;
- увеличить штат отдела логистики для того, чтобы новые сотрудники занимались координацией, управлением и отслеживанием бизнес-процесса;
- полностью отдать бизнес-процесс на аутсорсинг.

Heineken всячески пытается автоматизировать как можно больше процессов, поскольку акции компании напрямую зависят от количества сотрудников, по этой причине проблему управления логистическими ресурсами не решить с помощью увеличения штата сотрудников [3].

В случае если бизнес-процесс отдать полностью на аутсорсинг, будет трудно отследить поставки и в экстренных ситуациях реакция будет долгой, поскольку решение должно быть согласовано с руководством компании, аутсорсинговая компания не сможет взять на себя ответственность. Плюс к этому аутсорсинг может оказаться дорогостоящим, что приведет к дополнительным затратам.

Лучшим способом повысить эффективность управления предприятием является внедрение современных вычислительных систем и программных комплексов, в рамках данного исследования целесообразно проанализировать основные бизнес решения, направленные на внедрение систем электронной коммерции, для определения сравним инструментальные средства автоматизации.

Внедрение иной платформы может внести еще больший разлад в предприятие, так как она может быть не интегрирована с основными информационными системами компании [4].

Из всех существующих систем, для решения проблем управления логистическими процессами выбираем автоматизацию с помощью имеющейся платформы SAP.

Решения SAP приведут к таким изменениям:

– отлаженная работа внутренних бизнес-процессов, которые станут непрерывными, может увеличить эффективность работы компании, тем самым поднять ее на уровень выше, помочь завоевать большую долю рынка;

– автоматизация управления логистическими ресурсами поможет сократить часть сотрудников, тем самым увеличив стоимость акций компаний;

– решения SAP объединяют возможности взаимодействия и отслеживания в режиме реального времени в цепочке поставок и логистическом процессе;

– настройка платформы в отделе логистики снизит стоимость цепочки поставок и улучшит обслуживание конечных пользователей, связывая участников логистической сети, применяя Интернет и оптимизируя управление;

– поможет грамотно распоряжаться денежной составляющей, а именно контролировать и прогнозировать логистические затраты;

– уменьшится время загрузки транспортных средств и время транспортировки, снизятся операционные затраты и сократится избыточность запасов;

– работа в единой системе упростит взаимодействие, информация будет поступать руководителям в полном объеме и своевременно, что поможет правильно и оперативно принимать решения.

Внедрение системы автоматизации вносит существенные изменения в управление бизнес-процессами. Существенное сокращение бумажной волокиты ускоряет процесс и повышает качество обработки заказов, поднимает конкурентоспособность и рентабельность предприятия в целом, а все это требует большей собранности, компетенции и ответственности исполнителей [5].

Решения SAP связывают процессы для целого ряда промышленных цепочек путем интеграции горизонтальных направлений бизнеса. Для такой масштабной компании данное решение является оптимальным и принесет улучшение ряда показателей.

Список использованной литературы:

1. Брусакова И. А. Информационные системы и технологии в экономике : учеб. пособ. / И. А. Брусакова, В. Д. Чертовской. – М. : Финансы и статистика, 2017. – 352 с.

2. Варзунов А. В. Анализ и управление бизнес-процессами : учеб. пособ. / А. В. Варзунов, Е. К. Торосян, Л. П. Сажнева. – СПб. : Университет ИТМО, 2016. – 112 с.

3. Компании, внедряющие информационные продукты // Официальный сайт компании S2B. – Режим доступа : www.ru.s2b-group.net.

4. О программном продукте SAP // Официальный сайт SAP решений. – Режим доступа : www.sap.com/cis/solution.html.

5. Процесс внедрения платформ // Внедрение SAP системы. – Режим доступа : www.asapcg.com/press-center/articles/sap-crm.

СОРОКИН АЛЕКСАНДР ВАЛЕРЬЕВИЧ

старший преподаватель кафедры физической подготовки и спорта государственного учреждения образования «Университет гражданской защиты Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь»

КАЧУРИН АЛЕКСАНДР СЕРГЕЕВИЧ

преподаватель кафедры физической подготовки и спорта государственного учреждения образования «Университет гражданской защиты Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь»

УПРАВЛЕНИЕ СОЦИАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕТОДОВ УПРАВЛЕНИЯ

Управление социальным развитием – один из основных видов социального управления, функцией которого является обеспечение реализации потребностей развития общества и его подсистем. Содержание этого вида управления заключается в формировании критериев и показателей социального развития объекта, выделении в нем социальных проблем, разработке и применении методов их решения в достижении планируемых состояний и параметров социальных процессов и отношений.

Субъектами управления социальным развитием являются специализированные государственные и негосударственные органы и службы, в том числе службы социального развития предприятий, отраслей, регионов. Управление социальным развитием имеет циклический характер и включает в себя такие стадии: социальное прогнозирование, проектирование, планирование, регулирование; непосредственное руководство различными социальными процессами.

Реализация рассмотренных принципов осуществляется путем применения различных методов управления.

Методы управления – это совокупность способов и приемов воздействия на управляемый объект для достижения поставленных организацией целей.

По типу влияния на исполнителей различают три группы методов управления: экономические, административные и социально-психологические.

По масштабам применения методы управления разделяются на общие (например управленческое собеседование, анализ деятельности и др.) и специальные (организация служебной деятельности и т.д.).

Внимание теоретиков и практиков, прежде всего, привлекают те методы, которые наиболее полно отвечают содержанию определенных этапов решения управленческих задач.

Для качественного выполнении управленческих решений исполнителями широко применяются экономические методы коллективного и индивидуального материального (в денежной и неденежной форме) стимулирования. Способами такой мотивации служат повышение должностного оклада за качественное выполнение работы, премии за сверхнормативную активность, награждение ценным подарком, предоставление дополнительных социальных льгот и услуг и т. п.

Принципы как основополагающие правила деятельности и методы управления социальным развитием организации не являются неизменными. Формирование рыночной экономики приводит к развитию системы принципов, появлению современных методов, наилучшим образом отвечающих целям и задачам работы.

Совокупность функций, принципов и методов образуют стратегию управления социальным развитием организации. В настоящее время в каждой организации становится нормой управления разработка приоритетной стратегии ее социального развития.

Оценка эффективности системы управления социальным развитием организации включает экономическую составляющую эффективности, организационную составляющую, социальную составляющую эффективности, характеризующуюся качеством социальных процессов и отношений в организации. Для оценки социальной эффективности системы управления разрабатываются показатели и критерии, определяются способы и методы, составляющие систему оценки.

Системный подход в управлении социальным развитием организации проявляется в том, что задается определенная система целей и задач, для реализации которых формируется, в свою очередь система общих и специфических функций.

Таким образом, в управлении социальным развитием организации применяются различные методы воздействия, каждый из которых имеет свою направленность. Очевидно, что для целей эффективного управления следует применять не один какой-либо метод, а выбирать наиболее адекватные из разных групп применительно к различным социальным ситуациям.

Список использованной литературы:

1. Щекин Г. В. Социальная теория и кадровая политика / Г. В. Щекин. – Режим доступа : www.ulfek.ru/sotsialno-psikhologicheskie-osnovy-upravleniya-personalom/1357-upravlenie-sotsialnym-razvitiem-organizatsii.html.

2. Эскиев М. А. Социальное развитие персонала организации / М. А. Эскиев, М. Р. Айсханов // Молодой ученый. – Режим доступа : – Режим доступа : www.moluch.ru/archive/114.

3. Управление персоналом организации : учебник / под ред. А. Я. Кибанова. – 4-е изд., доп. и перераб. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 695 с.

ТУНГУШБАЕВА АЙНУР КУВАНОВНА

магистрант Института Управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЕ АУДИТА СУБЪЕКТОВ КВАЗИГОСУДАРСТВЕННОГО СЕКТОРА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

В послании Главы государства народу: «Третья модернизация Казахстана», Н. А. Назарбаев указал на необходимость в повышении эффективности бюджетных расходов, усилении ответственности аудиторских компаний, а также обозначил необходимость обеспечения прозрачности бюджетных средств.

Основная задача государственного аудита в Республике Казахстан заключается в содействии успешной реализации экономической политики, эффективному использованию производственного потенциала регионов, отраслей, сфер деятельности, в целом страны. В то время как, государственный финансовый контроль направлен на принятие мер реагирования, по выявленным в ходе аудита нарушениям: возбуждение административного производства, принятие мер к восстановлению и устранению ущерба, привлечение к дисциплинарной ответственности, передаче материалов в правоохранительные органы для принятия процессуальных решений [4].

Сегодня в рыночных отношениях государство участвует и частично реализует свою деятельность через юридические лица (организации), которые принадлежат государству частично либо полностью, то есть государство участвует в уставном капитале этих организаций с определенной долей акций. В нашем законодательстве данные юридические лица называются по-разному, общее понятие и конкретизация организационно-правовых форм юридических лиц предлагает Бюджетный Кодекс Республики Казахстан (ст. 3), а также Закон Республики Казахстан «О государственном аудите и финансовом контроле» (ст. 1), где дается определение, что субъектами квазигосударственного сектора являются «государственные предприятия, товарищества с ограниченной ответственностью, акционерные общества, в том числе национальные управляющие холдинги, национальные холдинги, национальные компании, учредителем, участником или

акционером которых является государство, а также дочерние, зависимые и иные юридические лица, являющиеся аффилированными с ними в соответствии с законодательными актами Республики Казахстан» [1; 3].

Мировой опыт развитых стран свидетельствует о том, что квазигосударственный сектор – ключевая основа и экономическая опора деятельности государства и наиважнейшая область государственного управления, и прежде всего это обуславливается тем, что на деятельность квазигосударственного сектора, согласно официальных данных выделяется большая часть бюджета нашего государства. Субъекты квазигосударственного сектора – это активы страны, имущество государства от которого ожидается получение социально-экономических выгод.

В настоящее время Республика Казахстан, как и зарубежные страны, проводит государственный аудит по следующим направлениям: аудит финансовой отчетности, аудит соответствия и аудит эффективности. Если рассмотреть виды государственного аудита на примере Канады, то высшим органом государственного аудита и финансового контроля является Управление Генерального аудитора во главе Генерального аудитора Канады. Опыт Канады в организации государственного финансового контроля взят за основу, в связи с тем, что Канада занимает особую позицию в мировой экономике, являясь членом «большой восьмерки», в конце XX века занимала второе место в мире по важнейшим макроэкономическим показателям.

На первый взгляд, глядя на таблицу 1, можно прийти к выводу, что проведение внешнего государственного аудита обеих стран носит идентичный характер, однако при этом имеет свои особенности. Опыт Канады свидетельствует о том, что специальный аудит проводится внутренними ресурсами органов внешнего государственного аудита и финансового контроля Канады не реже одного раза в 10 лет, если иное не предусмотрено законом. В соответствии со статьей 18-3 Закона Республики Казахстан от 20 ноября 1998 года «Об аудиторской деятельности» Счетный комитет утвердил Нормативное постановление от 30 ноября 2015 года № 21-НҚ «Об утверждении Правил проведения аудита специального назначения субъектов квазигосударственного сектора и представления аудиторского заключения по аудиту специального назначения субъектов квазигосударственного сектора» (далее – Правила проведения аудита специального назначения), который был введен ввиду недостаточности ресурсов Счетного комитета для охвата большей части субъектов квазигосударственного сектора. Правила проведения аудита специального назначения предусматривают, что при использовании бюджетных средств субъектами квазигосударственного сектора аудит специального назначения проводится в обязательном порядке на ежегодной основе, однако, не должен проводиться за период,

охваченный аудитом органами государственного аудита и финансового контроля.

Таблица 1

Виды государственного аудита в Канаде и в Республике Казахстан

Проведение государственного аудита по нижеследующим направлениям:	
Канада	Республика Казахстан
<ul style="list-style-type: none">• аудит финансовой отчетности• аудит специального назначения• аудит эффективности (управленческий),	<ul style="list-style-type: none">• аудит финансовой отчетности• аудит соответствия• аудит эффективности

Источник: составлено автором

Счетный комитет со своей стороны, согласно пп. 5 п. 4 ст. 12 Закона «О государственном аудите и финансовом контроле» проводит контроль результатов аудита специального назначения частных аудиторских организаций, имеющие лицензию на осуществление аудиторской деятельности. Основанием для проведения аудита специального назначения является Договор на оказание аудиторских услуг по итогам конкурса, проведенных на портале государственных закупок. Договор заключает в двустороннем порядке между Заказчиком (объектом аудита/субъектом квазигосударственного сектора) и аудиторской компанией. Средства на проведение ежегодных аудиторских мероприятий выделяются опять же из государственного бюджета. На этом этапе возникает вопрос: Насколько объективна и независима будет аудиторская компания от Заказчика, предоставившему ему объем работы? Аудит специального назначения был введен по причине нехватки ресурсов органов внешнего аудита и в связи неполного охвата аудитом государственных активов. Сопоставляя штатную численность аудиторов Канцелярии Генерального аудитора Канады, где трудятся около 575 человек, в течении определенного года аудиту подлежат порядком 170-200 объектов, однако численности аудиторов органов внешнего государственного аудита Республики Казахстан в несколько раз меньше.

В настоящее время количество субъектов квазигосударственного сектора Республики Казахстан, согласно данных реестра государственного имущества составляют 6 688, из числа которых только в республиканской собственности находятся 385, в коммунальной собственности – 6 167, в структуре национальных холдингов и национальных компаний 136 организаций.

Анализ деятельности квазигосударственного сектора показывает, что имеются системные проблемы, которые существуют в различных его сегментах. Прежде всего, это касается отсутствия четко прописанных критериев, определяющих и разграничивающих ответственность за результаты деятельности компаний квазигосударственного сектора между государством как собственником и регулятором, с одной стороны, и компаниями, управляющими государственными активами, с другой. В то

же время объемы бюджетного финансирования не увязываются с финансовыми результатами работы субъектов квазигосударственного сектора и оценкой их эффективности, что является архиважным в рыночной отношениях субъектов рынка.

Согласно анализа данных на примере Организации экономического сотрудничества и развития, результат показывает, что высокий уровень бюджетных расходов в экономике ведет к низкому росту ВВП страны, однако доля активов национальных холдингов в ВВП Республики Казахстан с годами идет в сторону увеличения, и квазигосударственный сектор из года в год расширяет свои границы, в свою очередь, количество государственных предприятий возросло за период 2008-2017 гг. с 4,2 тыс. до 6 тыс. В большинстве своем это объекты здравоохранения и образования.

Резюмируя вышеупомянутое, хотелось бы выразить мнение в части проведения ежегодного аудита с привлечением частных аудиторских компаний, на которые расходуются немалые бюджетные средства. По сути, аудиторский отчет необходим для внешних пользователей, таких как акционеры, руководство, государственные органы, будущие инвесторы и общественность. Каждое предприятие с долей участия государства в уставном капитале, должен сам покрывать независимую аудиторскую проверку, за счет собственных средств (доходов), а не запрашивать сумму из бюджета. Проблема многогранна.

Во-первых из-за «многочисленности» квазигосударственного сектора, нет возможности охватить их в большей мере мероприятиями аудита.

Во-вторых, как мной уже было упомянуто, ответственность за результаты финансово-хозяйственной деятельностью должны быть закреплены не за государством, как держателем акций и регулятором, а за теми, кто участвует в процессе принятия управленческих решений компании.

В заключении, можно прийти к выводу, что какими бы разнообразными не были бы страны по форме правления, аудит в одинаково исполняет свою миссию, а именно представляет прежде всего обществу и руководству страны объективную, полную картину о том, действительно ли правительство эффективно, результативно и экономно осуществляет управление государством, а следовательно эффективно ли распределяет и расходует государственные ресурсы.

Список использованной литературы:

1. О государственном аудите и финансовом контроле : закон Республики Казахстан от 12 ноября 2015 г. № 392-V. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

2. Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства : послание Президента Республики Казахстан

– Лидера нации Н. А. Назарбаева народу Казахстана. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

3. Бюджетный Кодекс Республики Казахстан от 4 дек. 2008 г. № 95-IV. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

4. Алибекова Б. А. Становление государственного аудита в Республике Казахстан / Б. А. Алибекова, Д. М. Нурхалиева // Известия Исык-Кульского форума бухгалтеров и аудиторов стран Центральной Азии. – 2016. – № 1, 2 (12, 13). – С. 162 – 166.

ШКЛЯР МАРЬЯ ПАВЛОВНА

младший научный сотрудник отдела социально-политических исследований Центра исследований государственного управления Научно-исследовательского института теории и практики государственного управления Академии управления при Президенте Республики Беларусь

РАЗВИТИЕ ИНТЕРНЕТА ВЕЩЕЙ В «ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ»

Переход индустриально развитых государств к пятому и шестому технологическим укладам ознаменовал наступление новой эры – эры цифровой трансформации, которая признана во всём мире наиболее важным условием успешного экономического развития.

Одним из ключевых понятий цифровой трансформации является Интернет вещей (Internet of Things, либо IoT), под которым, как утверждают С. А. Толкачёв, П. Ю. Михайлова и Е. Н. Нартова, подразумевается использование сети вычислительных инфокоммуникационных устройств в производственном процессе [1, с. 80]. В широком смысле данную технологию можно представить в качестве всемирной сети взаимосвязанных физических объектов (или «вещей») путём соединения людей и «вещей» независимо от времени и их местонахождения [2, р. 284]. Следовательно, при помощи Интернета вещей человек может получать необходимую ему информацию об определённом физическом объекте, анализировать его состояние и управлять им посредством использования электроники и датчиков, используемых для сбора и обмена данными.

В настоящий момент приложения в рамках Интернета вещей разработаны и активно используются в различных сферах (к примеру, строительство «умных» домов и городов, производство и распространение продовольственных продуктов, мониторинг загрязнения окружающей среды). А. Сьерэ и А. О-Сулливан отмечают, что использование данной технологии будет способствовать существенному снижению затрат в здравоохранении, промышленности, строительстве и многих других областях [3].

Несмотря на многочисленные преимущества Интернета вещей, у данной технологии существует и ряд недостатков. Одним из таких недостатков является повышение энергопотребления по причине значительно возрастающего использования информационно-коммуникационных технологий (далее – ИКТ), в том числе и Интернета вещей, как в бизнесе, так и повседневной жизни человека. Кроме того, часто появляющиеся на рынке усовершенствованные гаджеты могут стать причиной появления большого количества электронных отходов. Так, начиная с 2021 года прогнозируется более 2 миллиардов новых электронных отходов ежегодно при условии уничтожения только 10 % устройств Интернета вещей в год [2, р. 286]. Поэтому можно утверждать, что Интернет вещей как способствует решению целей устойчивого развития и «зелёной экономики» (например, упрощает процесс мониторинга окружающей среды), так и препятствует развитию данных стратегий на практике.

В связи с этим возникает необходимость разработки и внедрения «зелёных» технологий, в особенности «зелёного» Интернета вещей. Данный процесс включает «озеленение» ИКТ и использование «умных» энергосистем и приложений. Так называемое «озеленение» информационно-коммуникационного процесса преследует цель максимизации выгод (к примеру, прибыли для коммерческих организаций и получение наибольшего социального эффекта для некоммерческих организаций) и одновременной минимизации вредных последствий (в первую очередь снижение антропогенной нагрузки на окружающую среду).

Рассмотрим данный процесс на примере создания «зелёных» компьютерных технологий (компьютеров, серверов и периферийных устройств). «Озеленение» ИКТ включает:

- консолидацию хранилищ и виртуализацию серверных ресурсов (использование меньшего количества устройств в серверном помещении и, соответственно, уменьшение энергопотребления, повышение экономической эффективности, снижение выбросов парниковых газов, уменьшение времени, необходимого для технического обслуживания и управления);
- виртуализацию рабочего стола и замену персональных компьютеров тонкими клиентами с целью переноса всю или большую часть задач по обработке информации на сервер (уменьшение энергопотребления, снижение стоимости технического обслуживания и управления);
- консолидацию устройств печати, или принтеров (уменьшение расхода используемых в печати материалов (бумаги, тонера, картриджей и энергии), совместное использование принтеров);
- измерение энергопотребления ИКТ оборудованием (управление затратами на использование энергии);

– утилизацию, повторное использование и снятие с эксплуатации ИКТ оборудования [2, p. 288].

«Зелёный» Интернет вещей является частью процесса «озеленения» ИКТ, и преследует различные задачи, ключевые из которых представлены на рисунке.

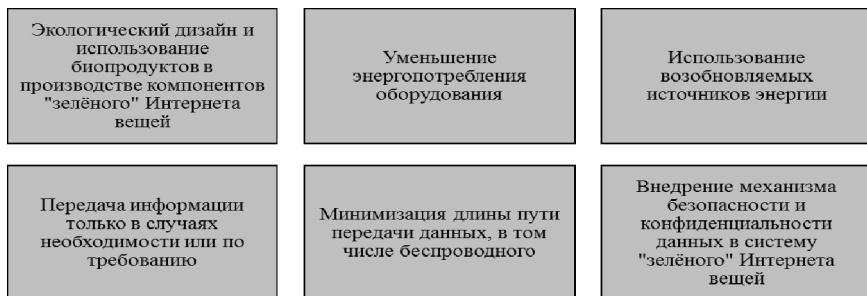

Рис. 1. Ключевые задачи «зелёного» Интернета вещей

Источник: собственная разработка на основе [2, p. 290-291].

Инструменты «зелёного» Интернета вещей уже успешно внедрены в различных странах и в различных видах экономической деятельности. Примером успешного применения данной технологии является энергетическая промышленность в Барселоне, где посредством использования «умных» измерительных приборов мощности было снижено энергопотребление на 33 процента, что отразилось на уменьшении затрат на энергию до 20 процентов [4].

Внедрение Интернета вещей в управление отходами также играет важную роль в реализации концепции «зелёной экономики». Компания BigBelly является мировым лидером в разработке, установке и обслуживании «умной» системы сбора и переработки отходов в общественных местах с целью трансформации одной из наименее эффективных и ресурсоёмких отраслей – мусоропереработки [5]. Одноимённые «умные» станции сбора отходов функционируют на солнечных батареях и оборудованы сенсорными датчиками, передающими необходимую информацию в режиме реального времени о наполняемости мусорных контейнеров посредством облачных технологий. Функция автоматического «сжатия» мусора позволяет повысить вместимость таких контейнеров в 5 раз. Помимо всего прочего, преимуществами «умной» системы сбора и переработки отходов BigBelly являются:

Отсутствие переполнения контейнеров либо видимого прохожим мусора, что делает невозможным перемещение отходов ветром и распространение живых организмов (к примеру, тараканов, крыс, мошек).

Возможность получения оперативной информации, аналитики и отчётности, а также измерение переработанного объёма отходов.

Наличие различных конфигураций и графических дизайнов контейнеров.

Следует отметить, что данная технология уже внедрена более чем в 50 стран мира. В Нью-Йорке на Таймс-сквер (англ. Times Square), где установлено более 190 умных станций, BigBelly поспособствовало переработке надлежащим образом 40 % общественных отходов и снижению времени на сбор отходов из контейнеров на 50 % [6].

Таким образом, в настоящее время Интернет вещей в контексте реализации стратегии устойчивого развития играет двойственную роль. С одной стороны, он способствует продвижению данной концепции, а с другой – усугубляет сложившиеся противоречия между линейным ростом и круговой циркуляцией веществ в природе. Поэтому необходим переход к «зелёному» Интернету вещей, нацеленному на обеспечение баланса между экономической и экологической системами. На постсоветском пространстве для данного перехода необходимо сформировать определённую управленческую парадигму, предусматривающую экологическое образование населения и государственных служащих, совершенствование законодательства, привлечение инвестиций и другие меры.

Список использованной литературы:

1. Толкачёв С. А. Цифровая трансформация производства на основе промышленного интернета вещей / С. А. Толкачёв, П. Ю. Михайлова, Е. Н. Нартова // Экономическое возрождения России. – 2017. – № 3. – С. 79 – 89.

2. Maximovich M. Greening the Future: Green Internet of Things (G-IoT) as a Key Technological Enabler of Sustainable Development / M. Maximovich // Internet of Things and Big Data Analytics Toward Next-Generation Intelligence. – 2018. – P. 283 – 313.

3. Thierer A. Projecting the Growth and Economic Impact of the Internet of Things / A. Thierer, A. O’Sullivan // Mercatus Centre at George Mason University. – Access mode : www.mercatus.org/publication/projecting-growth-and-economic-impact-internet-things.

4. Esposito M. Where the circular economy meets the Internet of things? / M. Esposito // GreenBiz. – Access mode : www.greenbiz.com/article/where-circular-economy-meets-internet-things.

5. The World Leading Smart Waste&Recycling System // BigBelly. – Access mode : www.bigbelly.com/.

6. New York City’s Times Square Efficiently Manages 26,056 Gallons of Waste and Recycling Each Day with Bigbelly // BigBelly. – Access mode : www.info.bigbelly.com/case-study/times-square-new-york-city.

ЯНЬ ХУАНЬХУАНЬ

старший преподаватель Цяньсунского педагогического университета (Китай)

ВАРГАТЮК МАРИЯ АЛЕКСАНДРОВНА

аспирант кафедры учета и налогообложения

Одесского государственного аграрного университета

ТРАНСФОРМАЦИЯ РЫНКА ТРУДА ПОД ВЛИЯНИЕМ ФИНАНСОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Бурное развитие технологических и финансовых инноваций обусловили появление нефинансовых компаний, которые предоставляют традиционные финансовые услуги (отрасль «Финтех» («FinTech» – сокращенное от «financial technology», то есть «финансовая технология»)). В широком смысле это понятие означает отрасль экономики, которая объединяет компании, использующие новейшие разработки для предоставления качественных финансовых услуг. В более узком смысле Финтех называют сами компании, которые относятся к этой отрасли. Сегодня Финтех – это десятки или даже сотни миллиардов долларов инвестиций ежегодно, значительный поток качественных изменений, которые, взяв начало в финансовом секторе, выходящих за его пределы и касаются большинства сфер человеческой жизнедеятельности, в том числе экономических и социальных.

Тема финансовых технологий достаточно нова. Систематизируя историю Финтех, эксперты выделяют три этапа развития отрасли [1]. Первый (Финтех 1.0) продолжался до 1987, когда финансовая отрасль использовала информационные технологии, основанные в основном на аналоговой передаче данных. Второй (Финтех 2.0) длился 1987-2008 гг., когда различные технологические инновации внедряли и финансировали в основном имеющиеся лидеры финансового сектора. Третий этап (Финтех 3.0) начался после 2008, когда посткризисное регулирование финансовых институтов и их проблемы с балансами переключили внимание менеджмента с развития на ликвидации проблемных аспектов и выживании.

Основной принцип работы финансовых технологий состоит в том, что они появляются там, где можно предложить новый финансовый продукт, который лучше удовлетворяет потребности потребителей, чем имеющиеся, или там, где есть шансы оказывать услуги более эффективно. Так толчком для развития финансовых технологий и мощным новатором называют банк «Barclays», который в 1967 установил в Лондоне первый банкомат (АТМ). Существенным изменением стало то, оказание услуг в таком виде банковским учреждениям позволило сэкономить рабочее время их кассиров, следовательно, снизить расходы. С тех пор принцип работы Финтех не изменился: они появляются там, где можно предложить

новый финансовый продукт, который лучше удовлетворяет потребности потребителей, чем имеющиеся, или там, где есть шансы оказывать услуги дешевле и качественнее.

Здесь имеется в виду, возможность в автоматическом режиме собирать, систематизировать и обрабатывать информацию, в частности большие массивы данных, а так же сети, способные легко пересекать людей с общими интересами. Речь идет о платформах (а не только о социальных сетях), некие виртуальные мини-рынки, на которых сходятся те, кто что-то имеет, и те, кому это нужно [2].

Все эти изменения повлекли за собой изменения в профессиональной деятельности во многих сферах. Так, внедрение новых финансовых технологий, существенное обновление функций работников в рамках должностей, формально сохраняющих прежние наименования, влекут за собой наработки новых навыков и компетенций, позволяющих удовлетворять потребности современных условий трудоустройства.

С развитием науки и техники мир профессий постоянно меняется – одни исчезают, другие приобретают новые названия. Некоторые профессии трансформируются, в связи с появлением новых видов услуг, а вместе с этим, появляются и новые формулировки.

В связи с самой природой возникновения финансовых технологий, самые востребованные специалисты в индустрии блокчейна – эксперты в сфере IT. Так как разработка, проектирование и тестирование технологии – основные задачи программистов. Разработка технологии лежит в основе индустрии, поэтому профессия IT-специалиста – одна из самых высокооплачиваемых. Главное преимущество IT-сферы – возможность трудиться удаленно. Программист может быть трудоустроен в организации и дополнительно заниматься проектами частным образом через интернет.

Технология развивается, плотно входят в нашу жизнь, и тем самым требуют, признания на законодательном уровне государства и нормативно-правового регулирования, вследствие чего принимают законы для регулирования работы криптобизнеса. Поэтому компаниям в блокчейн-сфере необходимы консультации профессионалов в сфере юриспруденции. Так как блокчейн – база для создания криптовалют, профессионалы в финансовой сфере здесь очень востребованы. Среди таких специалистов – аналитики, аудиторы, кредиторы и биржевики, которые в свою очередь могут модернизировать существующие финансовые инструменты, а так же обеспечить безопасность криптоактивов.

Очевидно, что грамотный менеджмент и маркетинг – важная составляющая любого проекта, поэтому криптобизнесу также необходимы специалисты в сфере PR. Маркетологи также требуются для организации успешного ICO – они привлекают внимание к проекту, чтобы помочь собрать средства для его развития.

Финансовые технологии начали бурно развиваться после кризиса 2008 года. Чтобы сократить свои расходы и оптимизировать работу, банки начали предлагать кредиты онлайн и перемещать финансовые платежи в интернет, запустили в работу банкоматы, терминалы, роботы-консультантов. Толчком для развития финансовых технологий стали мобильный интернет, распространение смартфонов и неудовлетворенность населения банковскими услугами. Сейчас компании финтех, это одна из самых динамично развивающихся сфер, и сегодняшние реалии, требуют грамотных специалистов, которые помогают с управлением, внедрением технологии в бизнес, разбираются с политикой конфиденциальности, правовыми вопросами. Здесь важны теоретические знания, но они малоэффективны без практики. Именно поэтому грамотные эксперты со знаниями и практическими навыками о технологии – узконаправленные специалисты – так востребованы. Экспертам предлагают зарплату выше среднего уровня. Так как индустрия блокчейна расширяется, специалисты проходят переквалификацию и находят новое применение своим навыкам в криптосреде. На этом рынке открываются хорошие возможности для профессионального роста. Очевидно, что технология меняет рынок труда и формирует новые требования к профессионалам.

Список использованной литературы:

1. Arner D. FinTech: Evolution and Regulation / D. Arner. – Режим доступа : www.law.unimelb.edu.au/__data/assets/pdf_file/0011/1978256/D-Arner-FinTech-Evolution-Melbourne-June-2016.pdf.
2. Новые профессии 21 века / Proprof. – Режим доступа : www.proprof.ru/stati/career/vybor-professii/statistika-i-reytingi/novye-professii-na-rynke-truda.
3. Gryshova I. Yu. The economic measurement of convergence of institutional impact on the sustainability of development / I. Yu. Gryshova, T. L. Shestakovska, O. V. Glushko // Scientific Papers of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine. – 2017. – № 4. – P. 75 – 80.
4. Strielkowski W. Ukrainian labour migration in the Czech Republic / W. Strielkowski, I. Gryshova // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 4 (8). – С. 224 – 231
5. Gryshova I. Conceptualization of the Organizational Management Mechanism of the Development of the National Education System in the Context of Its Quality / I. Gryshova, E. Nikoliuk, T. Shestakovska // Science and education. – 2017. – № 10. – С. 118 – 125.

Секція 3

Соціальний захист та соціальна безпека людини і суспільства

ЫДЫРЫС КАНАТ СЕРИКБАЕВИЧ

PhD, и. о. доцента кафедры «Международные отношения»

Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

THE CONCEPT AND THEORETICAL APPROACHES TO ENERGY SECURITY

Throughout history, strategic resources have provided the dynamic development of the state, in other words, its existence and security. Energy security has decisive role in determining people's living standards and quality, conducting active external and internal policies and ensuring overall national security. Although governments and academics have always emphasized the importance of energy security, no consensus has been reached on the concept of «energy security». As a result, there are several definitions of energy security. The terms «energy supply security» or «energy security» are very blurred by Andreas Löschel. While one academician states that the concept is «slippery», others emphasize the «lack of consensus» on the definition of the concept [1]. Confusion over energy security also appears in the setting of policy objectives. Traditionally, the US's energy security has focused on getting rid of political exposures. As a result, attention to energy independence and renewable energy sources has been increased by the state. One sees the goal of energy security as protection against fluctuations in the price of goods and services for the poor. Others emphasize that in the event of scarcity of energy resources, the economy must be protected by allowing energy prices to fluctuate so that the supply of energy is interrupted. For some, energy security is fuel security for the economy and national security through nuclear energy.

The absence of a common definition is transformed into an umbrella term that encompasses many different political goals of energy security. Regarding this aspect of the concept of energy security, Joskow commented: «There is a fact that has not changed since the early 1970s. If there is no rational reason for the necessity of a particular political enterprise, it must be argued that this political enterprise is aimed at ensuring energy security [2]. « In the following, the concept of energy security will be examined from different angles to distinguish energy security from other political goals and to provide conceptual clarity in the rational political decisions. At first, the classical definition of the concept that links energy security to «security of supply» in the academic and political environment will be evaluated. Then, classical recognition, ie «security of supply», will be discussed, as well as the views that include some variables.

Thirdly, the approach that attaches importance to the services and economic activities obtained from these sources will be discussed rather than

the energy security's uninterruptedness. Finally, the three types of definitions we have previously considered will be evaluated in terms of states that play different roles in international energy systems, such as energy importers, energy exporters and transit states in international energy relations. The first group of authors see energy security in the continuity of supply of energy resources. As we shall see later, the continuity of supply of energy resources or «supply security» is at the center of all energy security definitions. As an example of recognition in the first category, the UK's Energy and Climate Change Department's recommendation can be taken: «Energy security is low risk of interruption of energy supply.» Scheepers and Ölz, Sims, Kirchner also propose definitions with the same meaning. Winzer has suggested a more technical form of the same identification. According to him, in technical studies, «low risk of interruption» means «reliability» [3]. Despite the idea of security of supply, Winzer's proposal makes emphasis «system competence». «Reliability» refers to the ability of the Winzer energy sources to withstand the interruptions in the energy supply, rather than the low risk.

The common feature of the first group of security definitions is that they link a relative energy scarcity to the state of insecurity. Another common denominator is the neglect of price variability resulting from supply interruption or other reasons. The cost of energy security is the subject of such definitions, since it will require certain expenditures to be taken in front of the supply interruption. However, since the price change situation is not considered in such definitions, the determination of the resulting cost of providing security is problematic. The calculation system for the cost of increasing the security of supply on the solution of this problem has been established by Bagen and Billinton. As for the views proposed by the second group of authors, which include classical recognition as well as some variables, one of the most common is the definition proposed by the International Energy Agency (IEA). According to the IEA, energy security is the physical existence of energy resources that meet the demand. «According to this definition, the lack of energy security, together with the interruptions in energy supply, exceeds the price level of energy. What we need to pay attention here is to specify the ceiling of the energy price. Another definition from the same air is Robert Mabro's suggestion: «The lack of energy security increases the incentive to break up or cut off this energy supply [4]». Another of the details of classical recognition is the degree of certainty of the interruption of energy supply. The advantage of such an approach is that, through the use of extra criteria, short-term energy supply interruptions that do not affect the safety of the state are ignored. As for their shortcomings; Most importantly, this approach makes the security concept difficult and «loose» to calculate. According to the states, the level of insecurity and the severity of the interruption of energy supply may differ. The third group of authors emphasizes the importance of energy security in the absence of supply security to the conclusions that will bring economies and national security in general. Such definitions do not focus on energy supply

and price quantities, but concentrate on the definition of energy security as the safety of services obtained through energy and on the overall economic effects. Assessing the economic effects of the lack of energy security, Bohi states: «The lack of energy security can be defined as the loss of prosperity caused by changes in the level of the resulting price. Energy importer countries naturally keep the security of energy supply on the first pages of their political agenda. With the definition given by the UEA we refer to above, the reason linkage of these international members is that most of them are energy importing countries. According to the definition given by the EU in 2001, which is one of the international actors that imports the largest energy: «The European Union's long-term strategy for the security of energy supply aimed at promoting the welfare of its citizens, ensuring the smooth operation of the economy, prices affordable to all consumers, and taking into account the cleanliness of nature» [5]. Most academic studies have looked at energy security in terms of energy importing states.

The energy security proposed by the United Nations also emphasizes supply security. However, energy security by many energy exporting states is defined as the energy flow that triggers the development of the economy together with new investments and occurs at a reasonable price. Russia is one of the actors who constantly voices the importance of energy demand for energy security. At the G8 meeting in 2006, Putin argued that policies involving the security of energy supply should also provide for stable energy demand [6]. As you can see, all definitions of energy security are built around the security of energy supply. Similar to the states that import and export energy, transit states also regard supply security as a core of the concept. One of the reasons for this is that energy transit states must be energy importer states by the end of the month. To summarize, all the concepts of energy security contain the idea that there is a low possibility of interruptions or interruptions in energy supply. Some authors try to limit the definition of energy security by adding new criteria.

The most important of these new details comes from the changing energy price level, which is the result of discontinuities in energy resources. Another very important detail is the definition of the «insecurity» of energy security by the description. This approach attaches great importance to the negative effects of the interruptions in energy supply, which are usually caused by economic performance. Since all these threats are difficult to calculate at the same time, the authors add new details to the understanding, either directly or indirectly. These details mainly consist of the source of the threat to energy security, the effects of the damage and the certainty. The main reason for changing the concept of energy security from country to country stems from the roles that states play in the international energy market. While energy importing countries emphasize supply security, energy exporting countries also attach importance to energy demand. Since the concept of energy security is used in many political rhetoric, threats or values belonging to other security areas are usually

taken into account. The above criteria and details characterize energy security as a separate rational political goal. Limitation of the concept by the authors by detailed criteria has been made to prevent double counting of security threats. The identification of energy safety must be carried out according to the purpose of operation, as in all safety aspects.

List of references:

1. Winzer Ch. Conceptualizing Energy Security / Ch. Winzer. – Cambridge : ESRC Economic and Social Research Council, 2011. – P. 2.
2. Little R. The Balance of Power in International Relations: Metaphors, Myths and Models / R. Little. – Cambridge : Cambridge University Press, 2007. – P. 4 – 5.
3. Kokoshin A. A. Mezhdunarodnaya Energeticheskaya Bezopasnost / A. A. Kokoshin. – Moskva, 2012. – Access mode : www.viperson.ru/articles.
4. Charrett C. A critical application of securitization theory: overcoming the normative dilemma of writing security / C. Charrett. – Barcelona : International Catalan Institute for Peace, 2011. – P. 16.
5. Boute A. Energy Efficiency as a New Paradigm of the European External Energy Policy: The Case of the EU-Russian Energy Dialogue / A. Boute // Europe-Asia Studies, 65:6. – 2013. – P. 1021 – 1054.
6. Ministry of Energy of the Russian Federation, Energy Strategy of Russia for the Period Up to 2030. – Moscow : Institute of Energy Strategy, 2010. – P. 20 – 23.

АКИМОВА ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

*к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів та природокористування
Національного університету водного господарства та
природокористування, заслужений працівник освіти України*

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ДЕРЖАВИ У СОЦІАЛЬНІЙ І ДЕМОГРАФІЧНІЙ СФЕРАХ

В сучасному світі національні держави функціонують в умовах високої невизначеності, нерівноважності та ризику, що підвищує актуальність і роль безпекової складової в державному управлінні. Встановлено, що забезпечення економічної безпеки є одним з фундаментальних критеріїв ефективності держави як суб'єкта соціальних відносин, оскільки саме в економічній системі створюється необхідна матеріальна основа для соціального й демографічного розвитку країни. В свою чергу з'ясовано, що соціальна та демографічна сфери є критично важливими для економічного розвитку, тому що саме в них відбувається відтворення людського й соціального капіталу. За результатами аналізу даних міжнародних індексів, які відображають економічні позиції

України серед країн світу з'ясовано та доведено, що вплив основних інструментів державного регулювання на економічну безпеку країни є позитивним у сфері освіти і професійної підготовки та негативним – у сферах ринку праці, свободи бізнесу, здоров'я і безпеки.

Складні соціальні системи, до яких належать національні держави, в сучасному світі функціонують в умовах високої невизначеності, нерівноважності та ризику, що підвищує актуальність і роль безпекової складової в державному управлінні. Забезпечення економічної безпеки є одним з фундаментальних критеріїв ефективності держави як суб'єкта соціальних відносин, оскільки саме в економічній системі створюється необхідна матеріальна основа для соціального й демографічного розвитку країни. В свою чергу, соціальна та демографічна сфери мають критично важливе значення для економічного розвитку, тому що саме в них відбувається відтворення людського й соціального капіталу. Формування модерної ризик-орієнтованої моделі державного управління як відкритої, динамічної соціальної системи, здатної ефективно реагувати на екстернальні та інтернальні виклики, підвищує актуальність дослідження впливу основних інструментів державного регулювання соціальної та демографічної сфери на економічну безпеку держави.

В країнах Центральної та Східної Європи і на пострадянському просторі проблематика економічної безпеки держави розробляється в рамках нових синтетичних напрямів наукових досліджень – сек'юритології (Securitology) [2], парадигма якої ґрунтується на оцінці впливу чинників загрози, вразливості та стійкості об'єкта, а також екосистейту (Economic Security of State) [3], в основі якого – дослідження економічної безпеки як інтегральної категорії. Водночас, вплив інструментів державного регулювання на економічну безпеку держави у соціальній та демографічній сферах дотепер залишається недостатньо дослідженим.

Отже, соціальна і демографічна сфери відіграють вирішальне значення в сучасному світі, де основою економічного зростання стає підвищення ролі людини як найбільш важливого активу й чинника соціального прогресу. Економічне зростання перетворюється з мети на засіб забезпечення підвищення якості життя, економічного й соціального розвитку людини, сім'ї та суспільства [4, с. 96]. Відтак, людський розвиток набуває пріоритетного значення в системі національної безпеки та державного управління.

За визначенням Енциклопедії сучасної України, безпека – це рівень захищеності життям важливих інтересів людини, а також суспільства, держави, докільля від реальних або потенційних загроз, що їх створюють антропогенні чи природні чинники. Розрізняють воєнну, екологічну, економічну, інформаційну, пожежну, політичну, продовольчу, радіаційну, соціальну, технічну, транспортну, фінансову, ядерну безпеку [6]. В практиці державного управління економічна безпека виступає видовою

складовою, фундаментом і матеріальною основою національної безпеки як політологічної категорії [5, с. 19, 24].

Державне управління в широкому сенсі являє собою практичний, організаційний та регуляторний вплив держави на життєдіяльність суспільства і громадян [7, с. 62]. З огляду на це, регулювання, як одна з базових функцій управління, має органічний зв'язок з державним управлінням, широке розуміння якого сформувалось під впливом загальної теорії соціального управління [8, с. 29]. Державне регулювання економіки відбувається шляхом реалізації економічної політики та є способом впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання і ринкову кон'юнктуру для підтримання нормальних умов функціонування ринкового механізму, а відтак й економічної безпеки.

Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [9, с. 1 – 2] визначають економічну безпеку як стан національної економіки, що дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі й характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання. Складовими економічної безпеки є: виробнича, демографічна, енергетична, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, продовольча, соціальна, фінансова безпеки. Згідно з цим документом, демографічна безпека – це стан захищеності держави, суспільства та ринку праці від демографічних загроз, за якого забезпечується розвиток України з урахуванням сукупності збалансованих демографічних інтересів держави, суспільства й особистості відповідно до конституційних прав громадян України. Соціальна безпека – це стан розвитку держави, за якого держава здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від віку, статі, рівня доходів, сприяти розвитку людського капіталу як найважливішої складової економічного потенціалу країни.

Забезпечення економічної безпеки країни в соціальній та демографічній сферах безпосередньо пов'язано зі станом її людського й, зокрема, трудового потенціалу. Інструменти державного регулювання щодо забезпечення економічної безпеки у соціальній і демографічній сферах дозволяють здійснювати вплив на працю як головний економічний ресурс, а також на рівень та якість життя населення. Вони застосовуються для перерозподілу доходів, встановлення державою соціальних стандартів, надання членам суспільства соціальних гарантій, пільг та допомоги.

Згідно із Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (від 05.10.2000 р. № 2017-III), державні соціальні стандарти – це встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на підставі яких визначаються рівні основних державних соціальних

гарантій. Базовим державним соціальним стандартом є встановлений законом прожитковий мінімум, на основі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, охорони здоров'я й освіти. До основних державних соціальних гарантій належать: мінімальний розмір заробітної плати; мінімальний розмір пенсії за віком; неоподатковуваний мінімум доходів громадян; розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат.

У 2013 р. Мінекономрозвитку запровадив розрахунок інтегрального індексу економічної безпеки за дев'ятьма середньозваженими субіндексами (складовими економічної безпеки), зокрема для демографічної й соціальної безпеки [9]. Отримані в результаті розрахунку інтегрального індексу за більш ніж 130 показниками (стимуляторами – S і дестимуляторами – D) рівні економічної безпеки та її окремих складових пропонувалося оцінювати за шкалою: 0-19 % – критичний рівень; 20-39 % – небезпечний рівень; 40-59 % – незадовільний рівень; 60-79 % – задовільний рівень; 80-100 % – оптимальний рівень [1, с. 12]. У 2011-2014 рр. в Україні загальний показник економічної безпеки та показник демографічної безпеки мали незадовільний рівень, а показник соціальної безпеки знаходився на задовільному рівні лише у 2012-2013 роках. Мінекономрозвитку мало здійснювати розрахунки рівня економічної безпеки двічі на рік, однак зараз інформація щодо рівня економічної безпеки України у відкритому доступі відсутня. Тому вплив основних інструментів державного регулювання на економічну безпеку країни в соціальній та демографічній сферах можна оцінити лише на основі даних найбільш відомих міжнародних рейтингів, що відображають економічні позиції України у порівнянні з іншими країнами. До них належать:

– Індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, World Economic Forum) – визначає рівень продуктивності країни, зокрема в сфері здоров'я, освіти та ефективності ринку праці [10];

– Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom, The Heritage Foundation та the Wall Street Journal) – показує рівень лібералізації взаємодії держави та бізнесу за складовими: верховенство права (захист прав власності, свобода від корупції); обмеження уряду (фіскальна свобода, державні витрати); регуляторна ефективність (свобода бізнесу, праці та капіталу); відкритість ринків (свобода торгівлі, інвестицій і фінансова свобода) [11];

– Індекс процвітання (Legatum Prosperity Index, The Legatum Institute) – оцінює світове багатство і благополуччя в сфері економіки, підприємництва, державного управління, освіти, здоров'я, безпеки, особистих свобод та соціального капіталу [12];

– Індекс людського розвитку (Human Development Index, United Nations) – охоплює: довголіття і здоров'я (очікувана тривалість життя);

здатність отримувати знання (середня та очікувана тривалість навчання); здатність досягнути гідного рівня життя (валовий національний дохід (ВНД) на душу населення за паритетом купівельної спроможності (ПКС) в дол. США). В останнє десятиріччя загальний бал Індексу глобальної конкурентоспроможності залишається на рівні близько 4 балів.

Це свідчить, що Україна перебуває на переході від стадії, коли економічне зростання залежить від основних чинників виробництва (некваліфікованої робочої сили та природних ресурсів), до стадії, за якої воно забезпечується за рахунок підвищення ефективності виробництва. За складовими здоров'я та освіти рівень конкурентоспроможності підвищується, що свідчить про позитивний вплив інструментів державного регулювання у цій сфері. Натомість, ефективність ринку праці має негативну динаміку.

Основними інструментами державного регулювання щодо забезпечення економічної безпеки у соціальній і демографічній сферах є державні соціальні стандарти – соціальні норми і нормативи, на базі яких визначаються державні соціальні гарантії в сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, охорони здоров'я й освіти.

Наявні міжнародні бази даних дозволяють отримати лише відносні динамічні характеристики впливу інструментів державного регулювання на економічну безпеку в соціальній і демографічній сферах. З огляду на це, перспективи подальших наукових досліджень охоплюватимуть розробку теоретичних і методичних засад оцінки впливу окремих інструментів державного регулювання економічної безпеки у соціальній і демографічній сферах на добробут суспільства та економічне зростання.

Список використаних джерел:

1. Богма О. С. Аналіз рівня економічної безпеки України за основними складовими / О. С. Богма // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – Вип. 8. – Ч. 1. – С. 11 – 14.
2. Korchevska L. Origin of securitology as new economic science / L. Korchevska // Научні трудове на Русенския университет. – 2014. – Т. 53, серія 1.2. – С. 395 – 398.
3. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна безпека держави. Введення до екосистейту / Г. Пастернак-Таранушенко // Вісник НАН України. – 1994. – № 5. – С. 23 – 28.
4. Новак І. М. Дослідження взаємозв'язку сталості людського розвитку і стабільності держави / І. М. Новак, Т. М. Калашнікова // Демографія та соціальна економіка. – 2016. – № 3 (28). – С. 94 – 107.
5. Полтораков О. Реконцептуалізація поняття «безпека» в сучасному політико-політологічному дискурсі / О. Полтораков // Політичний менеджмент. – 2009. – № 5. – С. 19 – 28.
6. Енциклопедія сучасної України. – 2014. – Режим доступу : www.esu.com.ua/search_articles.php?id=41559.

7. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления : курс лекций / Г. В. Атаманчук. – 2-е изд., доп. – М. : Омега-Л, 2004. – 584 с.
8. Білокур Є. І. Функції державного управління: поняття, особливості, правове регулювання : дис.... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Є. І. Білокур ; кер. роботи С. В. Ківалов ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – О., 2015. – 194 с.
9. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. – Режим доступу : www.search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME131588.html.
10. World Economic Forum. – Access mode : www.weforum.org.
11. 2018 Index of Economic Freedom. The Heritage Foundation. – Access mode : www.heritage.org/index/download.
12. Legatum Institute. – Access mode : www.prosperity.com.

БАКАЙ АНДРІЙ ЄВГЕНОВИЧ

*аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президентові України
начальник організаційно-медичного відділу управління охорони здоров'я
Адміністрації Державної прикордонної служби України*

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ В УКРАЇНІ

Організація медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях (за різних оперативних умов) є складовою державної системи медичного захисту населення України. За таких обставин, існуюча форма організації системи охорони здоров'я потребує ідентифікації та визначення можливих сценаріїв (дорожніх карт) міжвідомчого реагування органів публічної влади при організації медичного захисту населення під час дії особливого періоду, надзвичайного стану та інших кризових ситуацій. Актуальність даної тематики підтверджена триваючою в Україні гібридною війною, яка створює відчутні медико-соціальні наслідки і продовжуватиме чинити негативний вплив у близькому та віддаленому майбутньому.

Медичний захист – це комплекс адміністративно-правових, організаційних, планувальних та практичних заходів, спрямованих на запобігання або зменшення ступеня ураження людей внаслідок надзвичайної ситуації, своєчасного надання їм екстреної медичної допомоги та забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя. Медичний захист населення включає застосування сил та засобів закладів охорони здоров'я незалежно від форми власності [3]. Однією з найважливіших складових цього процесу є організація управління та міжвідомча координація реагування.

Аналіз стану законодавчо-нормативної бази з питань медичного захисту населення України в надзвичайних ситуаціях та під час функціонування системи медичного забезпечення в умовах особливого періоду та у воєнний час свідчить про недосконалість інструменту міжвідомчої взаємодії в єдиному медичному просторі держави. Важливим недоліком нормативно-правового супроводу організації медичного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях особливого періоду є відсутність законодавчого закріплення системи організаційно-штатного переходу сил та засобів медицини катастроф для виконання функцій медичного захисту населення. Медична служба цивільної оборони не була створена, а порядку переведення формувань Державної служби медицини катастроф в роботу за умов надзвичайних ситуацій особливого періоду також не було передбачено [4].

Конституцією України закріплено право на гарантовану безоплатну медичну допомогу кожному потерпілому від надзвичайної ситуації.

Медична допомога надається службою екстреної медичної допомоги або найближчими лікувально-профілактичним закладом до надзвичайної події незалежно від відомчої приналежності та форми власності, з подальшим відшкодуванням витрат [1]. Надання допомоги покладається насамперед на спеціалізовані бригади постійної готовності служби екстреної медичної допомоги. Разом з тим, відповідальність за організацію своєчасних і послідовно проведених заходів щодо надання адекватної медичної допомоги і лікування постраждалих покладена на органи влади постраждалих територій.

Складовою організацій державної системи охорони здоров'я в надзвичайних ситуаціях в Україні є Служба медицини катастроф як особливий вид регіональної спеціалізованої аварійно-рятувальної медичної служби Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, основним завданням якої є надання безоплатної медичної допомоги постраждалому населенню в районі надзвичайної ситуації та під час евакуації до лікувальних закладів в повсякденний період та за умов особливого періоду. Медичні формування Державної служби медицини катастроф розгортаються на шляхах евакуації постраждалих, забезпечують їх прийом і надання гарантованого державою рівня медичної допомоги, тобто організують та надають екстрену медичну допомогу на догоспітальному етапі, первинну та вторинну (з елементами спеціалізованої) медичну допомогу постраждалим при виникненні надзвичайної ситуації регіонального і державного рівнів (за ознаками розміру санітарних втрат) [2]. Отже, медичне забезпечення здійснюється силами і засобами центрального та територіального рівнів, незалежно від відомчого підпорядкування, визначені МОЗ України за погодженням з МВС (ДСНС).

З метою координації дії та взаємодії з органами управління державної системи подолання наслідків надзвичайних ситуацій, а також з

міністерствами і відомствами, медичні сили і засоби яких входять до складу ДСМК, або функціонують відокремлено, створюються міжвідомчі координаційні комісії державного і територіального рівня. Безпосереднє управління процесом надання екстреної медичної допомоги при виникненні надзвичайної ситуації покладається на оперативні групи, що призначаються на центральному рівні міністром охорони здоров'я України, на територіальному – начальником управління охорони здоров'я адміністративної території відповідальності.

Варто акцентувати увагу, що на сьогоднішній день служба медицини катастроф, як Державна служба є підсистемою Державного Цивільного захисту, що розбудована на центральному та регіональному рівнях. Централізація структури зумовлена тим, що надзвичайні події державного рівня вимагають негайної централізації управління всіма силами Цивільного захисту, включаючи і медичний захист, з можливістю формування та доставки логістичних ресурсів в обмежений час.

Тобто державне управління надання медичної допомоги постраждалим під час дії особливого періоду, надзвичайного стану, інших кризових ситуацій на сьогоднішній день є інтегрованою сукупністю методів державного управління, які передбачають систему заходів законодавчого, виконавчого і контрольного характеру, що здійснюється державними органами в сфері медичного захисту населення. В цьому контексті необхідним є визначення механізмів взаємодії органів публічного управління при організації медичного захисту населення. Відповідно, при здійсненні комплексу заходів під час дії особливого періоду, надзвичайного стану, інших кризових ситуацій виникає складність в організації взаємодії між усіма задіяними суб'єктами та контролю за виконанням їх функціональних обов'язків, що й впливає на оперативність реагування та ефективність управління [5].

Потребують визначення принципи управління наданням медичної допомоги під час дії особливого періоду, надзвичайного стану та інших кризових ситуацій.

Форма організації системи охорони здоров'я в надзвичайних ситуаціях в Україні це спосіб (схема) упорядкування взаємодії всіх учасників процесу надання медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу, що зафіксовані нормами права. Важливим є впровадження процесу планування подолання наслідків надзвичайних ситуацій на основі спроможностей органів (притаманними для кожного задіяного відомства), що беруть участь у процесі та розвиваються в межах наявного логістичного ресурсу у відповідності до внутрівідомчих стандартів.

Таким чином, однією із важливих умов ефективності і результативності дій усіх суб'єктів єдиної державної системи медичного захисту є визначення форм та порядку організації взаємодії між координаційними органами управління і силами медичного захисту у

межах функціональної та територіальної підсистем під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я : закон України від 7 лип. 2011 р. № 3611-VI. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12.

2. Про затвердження Положення про Державну службу медицини катастроф : постанова Кабінету Міністрів України від 11 лип. 2001 р. № 827. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/.

3. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовт. 2012 р. № 5403-VI. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17.

4. Гур'єв С. О. Нормативно-правові основи реорганізації системи реагування та ліквідації медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій на територіальному рівні : довідковий посібник / С. О. Гур'єв, В. Д. Юрченко, М. Д. Близнюк ; МОЗ України, УНПЦ ЕМД та МК, КМАПО ім. П. Л. Шупика. – К., 2013. – 84 с.

5. Шостак Л. Й. Механізми забезпечення взаємодії суб'єктів державної системи ліквідації медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій : дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Л. Й. Шостак ; ОРІДУ НАДУ. – О., 2014. – 133 с.

БЕРИСЛАВСЬКА ОКСАНА МИХАЙЛІВНА

к. ю. н., доцент кафедри правового забезпечення

Військового факультету фінансів і права Військового інституту

Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ЗА
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ЦИВІЛЬНО-ВІЙСКОВЕ
СПІВРОБІТНИЦТВО» В СИСТЕМІ ВИЩОЇ
ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

В процесі реформування як системи вищої освіти в цілому, так і вищої військової освіти зокрема, слід окремо відзначити необхідність підготовки професійно-мотивованих військовослужбовців у сфері цивільно-військових відносин, здатних до ефективної комунікації та забезпечення потреб цивільного населення України у співвідношенні із завданнями збройних сил.

Так, ситуація на Сході України показала, що в сучасних умовах необхідно створювати ефективну систему цивільно-військового співробітництва, яка включала б фахову підготовку військовослужбовців за спеціальністю «Цивільно-військове співробітництво», що спрямована не лише на набуття військово-гуманітарних, військово-професійних та військово-спеціальних компетентностей, а і сприятиме формуванню

системного мислення й вироблення аргументованої позиції для виконання завдань за призначенням, в тому числі і з метою пост-конфліктного урегулювання та відновлення постраждалих регіонів.

Питанням державного управління системою вищої освіти в Україні приділяли увагу І. Лопушинський, С. Майборода, Р. Науменко, Н. Протасова, Г. Тодосова, В. Філіппова, Я. Цимбаленко, О. Шеломовська та інші. В той же час особливостям державного управління вищою військовою освітою присвячені праці О. Бойка, М. Нещадима, С. Полторака, В. Ягупова, О. Устименка та інших вчених. Окремі питання цивільно-військових відносин в своїх дослідженнях розкривали В. Білошицький, В. Говоруха, І. Коропатнік, І. Шопіна.

Як зазначає С. Полторак, державне управління системою військової освіти повинно бути спрямовано на забезпечення оптимального функціонування й удосконалення системи освіти з метою розвитку особистості того, хто навчається, в інтересах людини, суспільства та держави. Воно має поєднувати інтереси учасників спільної діяльності, організацію та самоорганізацію, формальні й неформальні норми, досягнення продуктивних цілей і стійкості соціальних зв'язків [2].

У Положенні «Про цивільно-військове співробітництво Збройних Сил України», цивільно-військове співробітництво (далі – ЦВС) визначене як систематична, планомірна діяльність Збройних Сил України (далі – ЗСУ) по взаємодії з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, організаціями та громадянами у районах дислокації військових частин та підрозділів Збройних Сил України з метою формування позитивної громадської думки про діяльність Збройних Сил України і забезпечення сприятливих умов для виконання покладених на них завдань та функцій [3].

Виходячи з вищевикладеного, можемо відзначити, що така діяльність передбачає комунікацію цивільного та військового компонентів, зокрема як на державному, так і на регіональному рівнях для забезпечення довгострокового і узгодженого механізму повноцінного захисту цивільного населення в умовах конфлікту і зменшення шкоди.

На цей аспект також звертає увагу О. Ноздрачов, який акцентує, що цивільно-військове співробітництво являє собою сумісну діяльність, суб'єктами якої є, з одного боку, – Збройні Сили України, з іншого, – органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, організації та громадяни у районах дислокації військових частин та підрозділів Збройних Сил України [2, с. 64]

Аналіз Наказу Генерального штабу Збройних Сил України від 04.01.2017 р. № 5 «Про затвердження Порядку організації підготовки та комплектування особовим складом Збройних Сил України груп та об'єднаних центрів цивільно-військового співробітництва в районі проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей» [6] та Наказу першого заступника керівника АТЦ

при СБ України (керівника АТО) від 19.08.2017 р. № 595 «Про затвердження Положення про групи та об'єднані центри цивільно-військового співробітництва, які виконують завдання в районі проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей» дає можливість стверджувати, що виконання завдань групами та об'єднаними центрами ЦВС в районі проведення АТО/ООС можна згрупувати за наступними напрямками: гуманітарна допомога; відновлення інфраструктури; координація надання допомоги підрозділам ЗС України волонтерами; евакуація тіл загиблих (в тому числі з тимчасово окупованої території); підтримка ЗМІ; проведення занять із мінної безпеки [5].

Отже, фахівці цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України окрім фахових військових навичок повинні володіти знаннями щодо конституційного ладу України, функціональних обов'язків представників всіх органів державної влади, прав та обов'язків представників різних силових структур, основ кримінального, цивільного, господарського законодавства, державного управління та порядку функціонування всіх структурних елементів органів місцевого самоврядування, а також знаннями з психології, конфліктології та розвивати вміння комунікації із вразливими верствами населення тощо.

Підтримуємо точку зору І. Коропатніка, який зазначає, що сьогодні виклики часу вимагають від суспільства забезпечити формування збройних сил, спроможних не лише здійснювати відсіч збройної агресії. Вони повинні забезпечити підтримку суспільства та бути гарантом цілісності та стабільності політичної системи всередині самої держави [1, с. 25]. Продовжуючи думку, автор зазначає, що позитивними зрушеннями в організації підготовки офіцерських кадрів є запровадження стандартів НАТО в навчальний процес, введення таких важливих стандартів, як цивільно-військове співробітництво (АЖР.9) [1, с. 26].

З цією метою у Військовому інституті Київського національного університету спільно із замовником – Управлінням цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України розроблено Професійний стандарт офіцера тактичного рівня Збройних Сил України за ВОС 850400 «Цивільно-військове співробітництво» та відповідну Освітньо-професійну програму «Цивільно-військові відносини», де визначені наступні військово-спеціальні компетентності: здатність планувати застосування сил та засобів ЦВС під час підготовки та у ході проведення операцій ЗСУ та управляти ними; здатність організовувати взаємодію командування з органами державної влади, громадськими неурядовими, міжнародними організаціями, засобами масової інформації, цивільним населенням в зоні відповідальності; здатність організовувати евакуацію населення та матеріальних і культурних цінностей з районів ведення бойових дій; здатність керувати підрозділами ЦВС; здатність збирати, аналізувати інформацію щодо стану цивільного середовища та формувати пропозиції

командуванню по використанню даних аналізу в інтересах виконання завдань ЗСУ за призначенням; здатність організувати та брати участь в перемовинах між конфліктуючими сторонами; здатність організувати заходи з відновлення критичних об'єктів інфраструктури пошкоджених внаслідок ведення бойових дій; здатність оперувати військово-спеціальною термінологією в діяльності за стандартами НАТО [7].

Разом з тим, вказані компетентності не є вичерпними, так як програма підготовки військових фахівців для структур цивільно-військового співробітництва в Збройних Силах України є комплексною та повинна враховувати не лише виклики та загрози під час проведення операції Об'єднаних сил, а і практики діяльності Північноатлантичного Альянсу в цьому напрямку. Саме тому, ми вважаємо, що підготовка військових фахівців за спеціальністю «Цивільно-військове співробітництво» є актуальною запитам суспільства, а посада офіцера CIMIC (Civil-Military Cooperation) повинна стати окремим незалежним напрямком розвитку військової кар'єри.

Список використаних джерел:

1. Коропатнік І. М. Роль військової освіти у підвищенні ефективності взаємодії між громадянським суспільством та збройними силами / І. М. Коропатнік // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. – 2016. – Вип. 1. – Т. 3. – С. 23 – 26.

2. Ноздрачов О. О. Особливості діяльності груп цивільно-військового співробітництва Збройних Сил України / О. О. Ноздрачов // Актуальні проблеми взаємодії громадянського суспільства і Збройних Сил України : міжнар. наук.-практ. конф. (м. Старобільськ, 29 вересня 2015 р.). – Северодонецьк : Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 2015. – С. 64 – 66.

3. Положення про цивільно-військове співробітництво Збройних Сил України від 20.12.2017 р. №446. – Режим доступу : www.cimic.com.ua/functions.

4. Полторак С. Т. Методологія державного управління системою вищої військової освіти / С. Т. Полторак // Теорія та практика державного управління. – 2017. – № 2 (57). – С. 1 – 6.

5. Про затвердження Положення про групи та об'єднані центри цивільно-військового співробітництва, які виконують завдання в районі проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей : наказ першого заступника керівника АТЦ при СБ України (керівника АТО) від 19.08.2017 № 595ог. – Режим доступу : www.ssu.gov.ua/ua/pages/44.

6. Про затвердження Порядку організації підготовки та комплектування особовим складом Збройних Сил України груп та об'єднаних центрів цивільно-військового співробітництва в районі проведення антитерористичної операції на території Донецької та

Луганської області : наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 04.01.2017 р. № 5. – Режим доступу : www.ssu.gov.ua/ua/pages/44.

7. Професійний стандарт Офіцера тактичного рівня Збройних Сил України. ВОС 850400. Галузь знань: 08 Право. Спеціальність: 081 Право. Спеціалізація: Цивільно-військове співробітництво. – К., 2018. – 39 с.

БОЙКО ОКСАНА АНАТОЛІВНА

*аспірант кафедри інформаційних технологій та інформаційних систем
Дніпропетровського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ НАСЕЛЕННЯ ЩОДО ДІЙ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ ТА ПІДГОТОВКИ НАСЕЛЕННЯ ДО ТАКИХ ДІЙ – ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Кодекс цивільного захисту України, як єдиний систематизований законодавчий акт з питань цивільного захисту, визначає цивільний захист як функцію держави, спрямовану на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період [1].

Одним із основних принципів здійснення цивільного захисту є гарантування та забезпечення державою конституційних прав громадян на захист життя, здоров'я та власності.

Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту здійснюється єдиною державною системою цивільного захисту, яка складається з функціональних і територіальних підсистем та їх ланок. Керівництво єдиною державною системою цивільного захисту здійснює Кабінет Міністрів України. Безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту здійснює Державна служба України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС). Серед основних завдань єдиної державної системи цивільного захисту є навчання населення щодо поведінки та дій у разі виникнення надзвичайної ситуації [3].

Головним завданням навчання всіх верств населення діям у надзвичайних ситуаціях є формування культури безпеки його життєдіяльності, обізнаності щодо прав і обов'язків у сфері цивільного захисту та готовності до свідомих практичних дій в умовах надзвичайних ситуацій.

В Кодексі цивільного захисту України визначено повноваження Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої

влади щодо організації навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях та підготовки населення до таких дій [1].

До повноважень Кабінету Міністрів України у сфері цивільного захисту належить визначення порядку навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

Центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, організовує розроблення, розглядає та затверджує програми з навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, організовує та контролює їх виконання. До повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту належать здійснення підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Відповідно до частини четвертої статті 39 Кодексу цивільного захисту України Кабінетом Міністрів України затверджено Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, який визначає механізм організації навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, його структуру, види та форми [5].

Розподіл населення по групах навчання здійснюється: за місцем роботи – працююче населення; за місцем навчання – дітей дошкільного віку, учнів та студентів; за місцем проживання – непрацююче населення.

На виробництві організуються такі види навчання: курсове навчання – передбачає формування навчальних груп і здійснюється в навчальних класах або на об'єктах навчально-виробничої бази підприємств, установ та організацій; індивідуальне навчання – передбачає вивчення теоретичного матеріалу самостійно та у формі консультацій з керівниками навчальних груп або іншими особами.

Практична підготовка робітників підприємств, установ та організацій здійснюється під час спеціальних об'єктових навчань або спеціальних об'єктових тренувань.

Видами навчання студентів, учнівської молоді та роботи з дітьми є: планові заняття за програмами Міністерства освіти і науки (далі МОН) з питань безпеки життєдіяльності та цивільного захисту; колективні форми практичного навчання з відпрацювання заходів за планами об'єктових тренувань з питань цивільного захисту у вищих навчальних закладах, «Дня цивільного захисту» у загальноосвітніх навчальних закладах, «Тижня безпеки дитини» в дошкільних навчальних закладах; позашкільна освіта з навичок безпечної життєдіяльності та рятувальної справи.

Організація навчання працюючого та непрацюючого населення покладається на ДСНС, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування; дітей дошкільного віку, учнів та студентів – на МОН. Навчально-методичне забезпечення навчання населення здійснюється ДСНС разом з МОН. Функції головного навчального-методичного центру сфери цивільного

захисту виконує Інститут державного управління у сфері цивільного захисту як галузевий заклад вищої освіти.

Практичні рекомендації суб'єктам забезпечення цивільного захисту різних рівнів з питань застосування вимог законодавства у сфері навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях надано в Організаційно-методичних вказівках з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях, затверджених наказом ДСНС [2].

Питання подальшого удосконалення організації навчання населення щодо дій у надзвичайних ситуаціях та підготовки населення до таких дій досліджувались в наукових працях та статтях В. Андропова, М. Болотських, П. Волянського, С. Домбровської, О. Євсюкова, М. Козяра, В. Михайлова, В. Садкового, А. Терент'євої, О. Труша та інших.

В Україні накопичено певний досвід організації навчання населення щодо дій у надзвичайних ситуаціях та підготовки населення до таких дій, який враховує кращий європейський досвід та здійснювану децентралізацію влади. ДСНС відповідно до покладених на неї завдань організовує навчання населення щодо дій у надзвичайних ситуаціях, розробляє і затверджує відповідні організаційно-методичні рекомендації та програми з підготовки населення до таких дій. Створена функціональна підсистема навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту, безпосереднє керівництво якою здійснюється Міністром освіти і науки [5].

Важливе значення мають просвітницькі заходи з навчання населення за місцем проживання, зокрема інформування населення про стан безпеки за місцем проживання з урахуванням ризику виникнення надзвичайної ситуації, а також про заходи з усунення і мінімізації їх наслідків: через консультаційні пункти при житлово-експлуатаційних органах, селищних і сільських радах; через місцеві засоби масової інформації; розповсюдження посібників, пам'яток та інших друкованих навчально-інформаційних матеріалів, а також створення відео- та електронно-програмною продукції.

Питання національної безпеки, ситуація, що склалася у східних регіонах України, вимагають подальшого удосконалення державного управління у сфері цивільного захисту, суттєвого покращення підготовки фахівців у сфері цивільного захисту, навчання громадян України діям у разі виникнення надзвичайних ситуацій, в тому числі при терористичних загрозах.

Список використаних джерел:

1. Кодекс цивільного захисту України : закон України від 2 жовт. 2012 р. № 5403-VI. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5403-17.

2. Про затвердження організаційно-методичних вказівок з підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях : наказ ДСНС України від 19 лют. 2016 р. № 83. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0083388-16.

3. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : постанова Кабінету Міністрів України від 9 січ. 2014 р. № 11. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#n10.

4. Про затвердження Положення про функціональну підсистему навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у надзвичайних ситуаціях (з питань безпеки життєдіяльності) єдиної державної системи цивільного захисту : наказ МОН України від 21 листоп. 2016 р. № 1400, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14.12.2010 р. за № 1623/2975. – Режим доступу : www.zakon0.rada.gov.ua/laws/show/

5. Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : постанова Кабінету Міністрів України від 26 черв. 2013 р. № 444. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF.

ВАСИЛЕВСКАЯ АЛЕСЯ АЛЕКСАНДРОВНА

студентка 3 курса специальности «Государственное управление и экономика» факультета управления Академии управления при Президенте Республике Беларусь

ВОЗМОЖНОСТЬ ПЕРЕХОДА К НАКОПИТЕЛЬНОЙ ПЕНСИОННОЙ СИСТЕМЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Пенсионное обеспечение – важная составляющая системы социальной защиты.

В мире действует несколько типов пенсионных систем по типу государственного участия: государственная, частная и смешанного типа:

– распределительные (солидарные), когда средства для выплаты пенсий берутся из текущих поступлений от работающих;

– накопительные (персонализированные), когда гражданин в течение своей трудовой жизни накапливает средства в пенсионном фонде, который пускает их в экономический оборот, чтобы как минимум защитить от инфляции, а как максимум, существенно прирастить их объем;

– условно-накопительную – пенсионное страхование.

Общей чертой всех современных пенсионных реформ является введение двух- или трехуровневых систем, то есть фактический отказ от традиционных распределительных систем.

В Республике Беларусь действует государственная распределительная пенсионная система. Право на получение госпенсий по окончании работы или по достижении определенного возраста гарантировано Конституцией и реализовано через закон «О пенсионном обеспечении» и ряд других нормативных актов.

В Беларуси трудовую пенсию имеют право получать люди:

- достигшие пенсионного возраста;
- имеющие инвалидность;
- потерявшие кормильца;
- за выслугу лет;
- за особые заслуги перед республикой.

Наиболее распространённым видом пенсий в Республике Беларусь является пенсия по возрасту.

Пенсия по возрасту – регулярные денежные выплаты Фонда социальной защиты населения. Назначается людям, достигшим пенсионного возраста, при условии наличия трудового стажа. Минимальный размер определяется законодательством. Величина пенсии зависит от размеров прошлого заработка.

В настоящий момент вопрос модернизации пенсионной системы Республики Беларусь является весьма актуальным и значимым. Молодое поколение не в состоянии выплачивать пенсию своим предшественникам в связи с демографической картиной. Согласно данным, полученным от Национального статистического комитета, население страны за последние годы стало более возрастным. Процент граждан старше 65 лет вырос.

Это свидетельствует о необходимости совершенствования пенсионной системы. Первым этапом реформы на сегодняшний день является повышение пенсионного возраста.

Сейчас в Беларуси действует государственная распределительная пенсионная система, но постепенно внедряется условно-накопительная система. В соответствии с ней кроме пенсионных необходимо вносить еще и страховые взносы. Переход на накопительную пенсионную систему не представляется возможным до достижения макроэкономической стабилизации, в частности снижения уровня инфляции.

В качестве одного из основных толчков к переходу к накопительной пенсионной системе можно предложить открытие накопительного счёта в банке или вклада.

Банки Республики Беларусь предоставляют обширный ряд вкладов. Процентная ставка которых на срок от 365 дней в белорусских рублях находится в диапазоне от 4 до 12,5 %. Учитывая показатель инфляции, который по состоянию на октябрь текущего года составляет 4,9 %, открывать вклад не является экономически целесообразным.

Курс доллара США на 17.11.2018 г. по сравнению с началом текущего года вырос на 7 %. Минимальное значение было достигнуто 23 марта текущего года и составило 1,9464 руб. Процентная ставка по

вкладам в іноземній валюті, а саме долар США, представлена в діапазоні від 0,25 % до 3 %. В зв'язі з маленькою процентною ставкою, вклади в доларах США також не являються економічно вигідними.

Таким чином, на сьогоднішній день в Республіці Беларусь найбільш ефективним варіантом є солідарна пенсійна система.

Список використаної літератури:

1. О пенсійному забезпеченні : закон Республіки Беларусь від 17 квітня 1992 г. № 1596-ХІІ // Консультант Плюс: Беларусь. Технологія 3000 / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правової інформ. Респ. Беларусь. – Мінськ, 2018.

2. О удосконаленні пенсійного забезпечення : указ Президента Республіки Беларусь від 8 грудня 2014 г. № 570. – Режим доступу : www.president.gov.by/ru/official_documents_ru/view/ukaz-570-ot-8-dekabrya-2014-g-10377.

3. Половізна структура населення Республіки Беларусь на 1 січня 2018 г. і середньорічна чисельність населення за 2017 рік : стат. Бюлетень від 23 квітня 2018 г. № 26/260-р // Белстат – Національний статистичний комітет Республіки Беларусь. – Режим доступу : www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/solialnaya-sfera/demografiya_2/metodologiya-otvetstvennye-za-informatsionnoe-s_2/index_8915/.

4. Графік зміни офіційного курсу білоруського рубля по відношенню до іноземних валют, встановлюваного Національним банком Республіки Беларусь, з 01.01.2018 по 2018-11-19 // Національний банк Республіки Беларусь. – Режим доступу : www.nbrb.by/Statistics/rates/Graphic.

ГРИШОВА ІННА ЮРІЇВНА

д. е. н., професор Цяньсунського педагогічного університету (Китай)

ГРИШОВА РИММА ВЛАДИСЛАВІВНА

аспірант Київського національного торговельно-економічного університету

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ З УЧАСТЮ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КИТАЙ ТА УКРАЇНА

З кожним роком економічно розвинуті країни проголошують все більшу увагу до суспільних цінностей та вимагають соціальної відповідальності від бізнесу. Відомо, що більшою проблемою країн з високим рівнем соціально-економічного розвитку є адаптація осіб з інвалідністю та комерціалізація їх компетенцій. І, можливо, стрімкий розвиток інноваційних технологій незабаром стане відповіддю на запити

суспільства не лише в фінансовій сфері, а й в перспективі розширення цільової аудиторії фінтех-стартапів в ході інклюзивної освіти, яка за рахунками Всесвітнього Банку складає близько 2 млрд. чел. [1] Особливого значення розвиток фінтеху має в контексті соціальних інновацій, тому що саме незахищені верстви населення потребують фінансової грамотності та добре вмотивовані щодо інтеграції та активної соціалізації у суспільстві. Поняття «інновація», закладене ще науковою школою Й. Шумпетера, асоціюється з новими технологіями, технічно-промисловою революцією та капіталізацією, тобто в результаті їх реалізації повинен бути економічний ефект. Проте, як свідчать дослідження [2] соціальна відповідальність бізнесу має прямий соціальний ефект та опосередкований економічний ефект у вигляді нарощення вартості нематеріальних активів (ділової репутації і підвищення іміджу бізнесу, збільшення лояльності клієнтів та обсягів продажу тощо), що сприяє підвищенню доходності. В той же час, соціалізація особистостей з винятковими потребами сприяє виявленню латентних можливостей нарощення доходності бізнесу та надає суспільству рекомендації щодо фінансової інклюзивності за допомогою стартапів [2].

Дослідження сучасного стану розвитку фінансових технологій країн – світових лідерів та імплементація досвіду розширення зони вживання веб-сервісів з метою соціалізації осіб з інвалідністю в Україні та капіталізації їх компетенції є завданням, що допоможе розкрити економічну суть соціальних інновацій та їх потенціал.

В останній час ми спостерігаємо стрімке зростання інвестиційних потоків в сферу фінансових технологій, які за перше півріччя 2018 року досягли 57,8 млрд. дол. США. Це відображає динамічний розвиток індустрії, де переважає інвестування венчурного капіталу у молоді амбітні стартапи, які за останні півроку значно повернули географію країн лідерів в сторону азіатських країн.

Безумовно, світовим лідером у сфері інвестування фінансових технологій на сьогодні залишається Китай, де мобільним фінансовим сервісом охоплено найбільшу частину населення. Обсяги інвестиційних потоків за останні пів року сягнули 16,8 млрд. дол., що випереджує США (14,2 млрд. дол.), Сполучене Королівство (16,1 млрд. дол.) та Європу (9,9 млрд. дол.). Серед жителів навіть провінційних містечок Китаю широко розвинуто буденне використання тих фінансових інновацій, які в інших країнах, зокрема Україні, розглядаються як новітні технічні перемоги. Слід зауважити, що в Китаї питома вага осіб із вищою освітою набагато менша ніж в Україні, проте набагато більш фінансово практикована. Є декілька причин такої ситуації:

По-перше, це специфіка роботи банківських установ та політика надання фінансових послуг по відношенню до клієнтів.

У Китаї відношення до клієнтів в банківському секторі є дуже недружнім та складним, як правило багато часу та зусиль займає навіть

традиційні банківські операції щодо обміну валют чи поповнення рахунку. Тому, прогресивна молодь, яка має високу фінансово-технічну грамотність, змагається між собою у використанні мобільних фінансових інструментів. Згодом, саме це стало каталізатором створення молодих стартапів з фінтеху, успішної їх реалізації на азійському ринку та стрімкого розвитку небанківських сервісів в самому Китаї.

Це підтверджує асортимент магазинів з продажу мобільних телефонів, де покупцям пропонують найдорожчий та новомодний асортимент мобільних телефонів та дослідження діяльності великих корпорацій 2016 World Retail Banking Report, проведенному компанією Cargemini и Европейской ассоциацией финансового менеджмента (EFMA) 63,1 % користувачів фінансових послуг в світі використовують небанківські фінансові сервіси.

В Україні ситуація протилежна : населення не має можливості використовувати нові технології через низькі доходи, інфраструктура фінансового ринку знаходиться в ледве народженому стані, фінансова грамотність населення є низькою через необізнаність та низький рівень вищої освіти, відмову від мобільних телефонів останніх розробок та їх устаткування через високу ціну. Асортимент магазинів мобільних телефонів та устаткування спрямовано на задоволення потреб покупців із середнім та низьким доходом. Так, за даними [3] 2018 року частка осіб, що використовують Інтернет 65 % населення, смартфонами користується менше половини 45 %, що стосується рівня проникнення фінансових послуг, то слід зауважити, що офіційні дані є штучно збільшеними через агресивну поведінку банківських установ, які примушують населення відкривати банківські картки для покращення статистики, проте потім такі картки практично не використовуються. Отже, в 2018 році 49 % населення України мають дебетову картку, проте використовують дебетову карту для здійснення покупок лише 39 %, а для здійснення фінансових операцій лише 18 % населення. При цьому, значно гальмує процес нарощення використання дебетових карток банків в Інтернеті незахищеність фінансових операцій та численні крадіжки коштів з особистих карток працівників.

Список використаних джерел:

1. Банки проигрывают финтех-компаниям. Консервативные банки не успевают за своими технологичными конкурентами. – Режим доступа : www.banknxt.com/56623/gen-y-trust-loyalty-anking.

2. Гришова І. Ю. Інституційні регулятори соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю на ринку медичних послуг України / І. Ю. Гришова, Т. Л. Шестаковська // Економічний аналіз : зб. наук. пр. / Тернопільський національний економічний університет ; редкол. : О. В. Ярошук (голов. ред.) [та ін.] – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр « Економічна думка», 2017. – Т. 27 (3). – С. 242 – 248.

3. Гришова І. Ю. Інфраструктурне забезпечення потреб інвалідів на ринку медичних послуг України / І. Ю. Гришова, Т. Л. Шестаковська // Економічний аналіз : зб. наук. пр. / Тернопільський національний економічний університет ; редкол. : О. В. Ярошук (голов. ред.) [та ін.] – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка», 2017. – Т. 27 (4). – С. 321 – 330.

4. Гришова І. Ю. Державна політика щодо реалізації механізмів управління інноваційним розвитком освіти та науки в Україні / І. Ю. Гришова, І. Б. Якайтис // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2018. – Вип. 2. – С. 87 – 93.

5. Казарян Г. Г. Методологічні підходи до формування системи соціально-економічного забезпечення осіб з обмеженими фізичними можливостями / Г. Г. Казарян, І. Ю. Гришова // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2018. – № 5. – С. 105 – 114.

ЄВДОКИМОВА ВАЛЕНТИНА ВОЛОДИМИРІВНА

к. соц. н., доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки Інституту соціальних технологій Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ І ЇЇ ВАЖЛИВІСТЬ

Огляд наукових праць показує актуальність питання соціальної безпеки України. Особливо розробленою видається теоретико-методологічна частина питання, звертається увага на багатоманітність підходів щодо визначення самого поняття «соціальна безпека», також розглядаються питання соціальної безпеки в окремих галузях народного господарства, включаючи сферу туризму такими вченими як: Власюк О. С., Завора Т. М., Онищенко В. О., Панькова О. В., Сидорчук О. Г., Чепурний О. В. і ін. [8].

Гнибіденко І. Ф., Колот А. М., Новікова О. Ф., розглядають питання соціальної безпеки людини, соціальної безпеки суспільства, екологічну безпеку як складові соціальної безпеки України і дають теоретичні рекомендації напрямів та механізмів забезпечення національної безпеки [6].

Кущенко В. І., Удовиченко В. П. розглядають якісну освіту, громадянську освіту та її вплив на соціальну та духовну безпеку [3].

Скурагівський В. А. обґрунтовує шляхи забезпечення соціальної безпеки українського суспільства в аспекті таких важливих складових суспільних відносин, як економічні, соціально-класові, соціально-трудова відносини, соціальний захист та пенсійне забезпечення [2; 7].

З огляду законодавчої бази України видно, що питання соціальної безпеки окремо не виділяється, а розглядається комплексно і включає

«проведення: оборонного огляду, огляду громадської безпеки та цивільного захисту» [1].

Однак, проблемою залишається системність здійснення конкретних практичних кроків щодо забезпечення соціальної безпеки України.

Тому, метою даної праці є підкреслення необхідності впровадження зазначених вище кроків у життя. Оскільки, об'єднання зусиль на досягнення загального результату формує спільні цінності суспільства.

Світовий досвід показує: лише сформувавши спільні цінності, значущі для всіх членів суспільства, можливий ефективний розвиток держави [4].

Україна має всі можливості для того, щоб повторити позитивний досвід розвинених країн світу. Кожна країна в певний період свого розвитку перебувала в кризовому стані. Це свідчить про те, що не можна один раз і на завжди вирішити усі питання, зокрема, соціальної безпеки. Розвиток країн, це постійний пошук компромісу задля винайдення оптимального вирішення питань, що є на часі.

Позитивним для України може бути і досвід Сінгапуру, що взяв за основу принцип, з якого почалося економічне зростання цього «Міста-саду», а саме: об'єднати зусилля для досягнення спільної мети, виходячи з наявних можливостей. І головною метою, першим кроком, було введення принципу об'єднання зусиль задля досягнення спільної мети не тільки теоретично, а й практичне втілення цього принципу в життя.

Україна, на жаль, починаючи з міжусобних війн XI століття, не демонструвала єдності у вирішенні важливих питань соціальної безпеки. Об'єднувались, як правило, ситуативно, а потім «все на круги своя».

Тому, важливості набуває втілення у життя кроків забезпечення соціальної безпеки як гарантії незламності і непорушності держави.

Першим таким кроком виявляється концентрація спільних зусиль Президента України, Верховної Ради, духовенства і громадськості на підтримку надання томосу про автокефалію Україні. Оскільки духовна єдність є ознакою сформованості та основою незламності держави. В усьому світі визнано, що релігійний вплив є значним згуртовуючим і виховним впливом на розвиток суспільства.

Виховання духовності і моральності у суспільстві є важливою складовою формування цінностей суспільства.

Вміння об'єднувати зусилля на досягнення загального результату є показником сформованості держави як соціального інституту.

Українська церква з XVII ст. перебувала під тиском [9] і диктатом російського патріархату, що є неприродним станом речей і можна класифікувати як втручання у внутрішнє, духовне життя нашої держави. Російський патріархат і зараз намагається впливати на духовне життя в Україні, тому і потрібне об'єднання.

Так само за Гетьмана Скоропадського, було фактично три великі табори: одні сподівалися, що німці їх захистять від більшовиків, інші підтримували Росію і «самостійники».

В. Липинський, звертаючись до середнього класу України писав до «братів-хліборобів» [5]: «Як всяка демократія в колоніальній країні – де громадський лад і порядок спірається на чужому метропольному державному апараті – так і демократія українська, власне завдяки своєму українству і завдяки російськості державного апарату, була зовсім позбавлена обов'язку мишлення про те, якими силами в реальнім життю нації будується і удержується цей порядок і лад. Навпаки вона виспеціалізувалась на придумуванню способів, якими можна нищити лад і порядок: як треба робити або бунт і революцію, або як цей порядок ріжними мирними способами розкладати та руйнувати...

Кожна органічна нація, крім елементів, виспеціалізованих на руйнуванню громадського ладу, мусить мати і елементи, виспеціалізовані на будові і удержуванню цього ладу. Особливо нація т. зв. «поневолена», колоніальна, якої буття чи небуття залежить не стільки від її здатности до руйнування, на чужім державнім апараті опертого, громадського ладу чужого, скільки від її уміння збудувати на місці чужого, опертий на своїм державнім апараті, громадський лад свій...

Крім того: організацію консервуючого і оберігаючого громадський лад та порядок, дисциплінованого державного апарату, якого функції на Україні виконували досі державні апарати чужі і без якого Держава Українська може існувати лише на папері...

Бо нації, які не здатні возстановити і задержати те, що вони реально по своїй минувшині вже можуть мати, падають не вверх..., а вниз: до того, що вже було, а не до того, що має колись бути».

Тобто, ніхто не збудує нам Українську Державу, якщо ми самі її не збудуємо.

З наведеного можна зробити висновок, про важливість і значущість доведення до логічного завершення питання отримання томосу про автокефалію, як першого кроку до подолання кризи єдності в Україні, що складалася століттями, та забезпечення соціальної безпеки України. Цей крок важливий, також, і з точки зору запобігання духовному і моральному занепаду суспільства, переходу до декаденства в розумінні переважання форми над змістом, прагнення до зовнішніх ефектів.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України : закон України в ред. від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII // Голос України. – 2018. – № 122. – С. 4.
2. Державна політика в соціогуманітарній сфері : підручник / авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник [та ін.] ; за заг. ред. В.А.Скуратівського, В. П. Трощинського. – К. : НАДУ, 2010. – 284 с.

3. Куценко В. І. Соціальна безпека в контексті сталого розвитку / В. І. Куценко, В. П. Удовиченко. – Чернігів : Видавець Лозовий В.М., 2010. – 652 с.

4. Ли Куан Ю. Из третьего мира в первый. История Сингапура (1965-2000) / Ю. Ли Куан ; пер. Бонь А. – М. : Изд-во Манн, Иванов и Фербер, 2000. – 721 с.

5. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Покликання «варягів» чи організація хліборобів? / В. Липинський // Писані 1919-1926. – Режим доступу : www.uk.wikisource.org/wiki.

6. Соціальна безпека: теорія та українська практика : монографія / І. Ф. Гнибіденко, А. М. Колот, О. Ф. Новікова [та ін.] ; за ред. І. Ф. Гнибіденка, А. М. Колога, В. В. Рогової. – К. : КНЕУ, 2006. – 292 с.

7. Скуратівський В. Соціальна безпека українського суспільства та шляхи її забезпечення / В. Скуратівський, О. Линдюк // Вісник національної академії державного управління. – 2011. – С. 194 – 204.

8. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні: експертні оцінки : монографія / О. Ф. Новікова, О. Г. Сидорчук, О. В. Панькова [та ін.] / Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ; НАН України, Інститут економіки промисловості. – К. ; Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2018. – 184 с.

9. Томос для України змінить вікові традиції всього Православ'я – професор Гарварду. – Режим доступу : www.argumentua.com/novosti/tomos-dlya-ukra-ni-zm-nit-v-kov-tradits-vsogo-pravoslavyya-profesor.

ЖАУМИТОВА МАРЖАН ДОСЫМОВНА

*докторант Академії державного управління
при Президенті Республіки Казахстан*

СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ГРАЖДАН ЧЕРЕЗ МЕХАНИЗМ ПЕНСИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

В Послании Президента Республики Казахстан Н. А. Назарбаева народу Казахстана от 5 октября 2018 г. «Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни» отмечено что, Евразийский экономический союз, состоялся как полноценное интеграционное объединение и активный участник мировых экономических отношений [1].

Евразийский экономический союз, являющийся международной организацией, направленной на региональную экономическую интеграцию, обладающей также международной правосубъектностью, определило перед всеми странами участниками в виде основной задачи формирование институциональной среды, необходимой для эффективного взаимодействия.

Одним из основных направлений развития интеграции является устранение барьеров на пути передвижения трудовых ресурсов, и в частности трудящихся государств-членов.

Отсутствие или недостаточная правовая урегулированность вопросов пенсионного обеспечения в других государствах-членах Евразийского экономического союза является сдерживающим фактором при формировании общего рынка труда, в этой связи вопросы пенсионного обеспечения трудящихся на территории государств-членов являются актуальными.

Вопросам свободного передвижения трудящихся мигрантов стран – участниц Евразийского экономического союза, а также их дальнейшего пенсионного обеспечения уделяется большое внимание и в научно исследовательской сфере.

В научной статье «Трансформация пенсионных систем стран евразийского экономического союза» представлен обзор пенсионных систем стран – участниц (рассмотрены социально – экономические параметры, демографические особенности развития, осуществляемые пенсионные реформы) выявлены сходства и различия, также определены возможные направления координации проводимой государствами политики в области пенсионного обеспечения [2].

Научно – исследовательским институтом Министерства финансов Российской Федерации в Научном докладе в целях предварительного обследования и подготовки практических рекомендаций проведен сравнительно – правовой анализ пенсионных систем стран – участниц Евразийского экономического союза, действующих в них механизмов функционирования национальных законодательств, процессов инвестирования средств накопительных пенсионных систем [3].

Договором о Евразийском экономическом союзе, подписанным в мае 2014 года предусмотрены основы правовых и социальных отношений трудящегося государства-члена из стран Евразийского экономического союза и государства [4].

Самый важный пункт вышеуказанного Договора (пункт 3 статьи 98) гласит, что «социальное обеспечение (социальное страхование) (кроме пенсионного) трудящихся государств-членов и членов семей осуществляется на тех же условиях и в том порядке, что и граждан государств трудоустройства.

На сегодняшний день на завершающей стадии подготовки находится проект Договора о пенсионном обеспечении трудящихся государств – членов Евразийского экономического союза, направленный на обеспечение и защиту равных пенсионных прав трудящихся, в том числе формирование и экспорт пенсий, а также развитие сотрудничества в сфере пенсионного обеспечения в рамках Евразийского экономического союза.

С учетом особенностей национального законодательства в каждой стране входящей в состав Евразийского экономического союза действует

собственное законодательство, и пенсии подразделяются по видам. В Белоруссии – это трудовая пенсия по возрасту; в Казахстане – накопительная пенсия; в Российской Федерации – страховая пенсия; в Республике Кыргызстан – пенсии по государственному социальному страхованию по старости; в Армении – трудовая пенсия и в целях предоставления равных пенсионных прав, трудящемуся мигранту пенсия назначается согласно законам той страны, где он проработал.

К примеру, гражданин Республики Казахстан, проработав на территории Российской Федерации 10 лет возвращается в Казахстан, при наступлении пенсионного возраста обращается в Единый накопительный пенсионный фонд для получения пенсионных выплат, и одновременно подает документы на назначение пенсионной выплаты за периоды работы на территории Российской Федерации.

В целях реализации права на пенсию, за период работы на территории Республики Казахстан, работодатель должен удерживать и перечислять 10 % обязательных пенсионных взносов с доходов трудящегося мигранта в Единый накопительный пенсионный фонд.

В дальнейшем, при наступлении пенсионного возраста, 63 года для мужчин/для женщин – с учетом поэтапного повышения пенсионного возраста трудящийся мигрант будет иметь право на выплаты из Единого накопительного пенсионного фонда [5].

Как известно, одним из основных факторов, оказывающих влияние на размер будущей пенсии граждан, является размер среднемесячной заработной платы, данные по размеру среднемесячной заработной платы в разрезе стран – участниц изложены на рис. 1 [6].

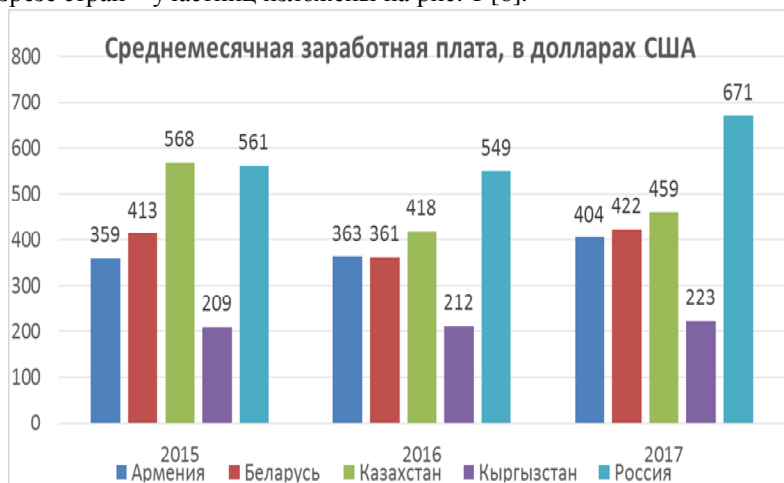

Рис. 1. составлено автором на основе данных Краткого Статистического сборника Евразийской Экономической Комиссии

Рассматривая же показатели миграционного потока, как одного из основных регуляторов численности трудоспособного населения, стимулирующего конкуренцию на рынке рабочей силы, необходимо отметить, что численность прибывших лиц составляет в Армении – 3 133, Белоруссии – 18 691, Казахстане – 16 081, Кыргызстане – 1 974, России – 589 033, положительное сальдо при этом, наблюдается в Белоруссии – 3 874 и России – 211 880.

Таким образом, обеспечение свободы движения товаров, услуг, капитала и рабочей силы в рамках Евразийского экономического союза повлечет за собой ряд положительных экономических и социальных эффектов, тем самым обеспечивая социальную защиту граждан.

Список использованной литературы:

1. Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни : послание Президента Республики Казахстан Н. А. Назарбаева народу Казахстана от 5 октября 2018 года. – Режим доступа : www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nazarbaeva-narodu-kazahstana-5-oktyabrya-2018-g.

2. Дятлов С. А. Трансформация пенсионных систем стран Евразийского экономического союза / С. А. Дятлов, Г. Ф. Фейгин, Л. Ф. Лебедева // Экономика региона. – 2017. – Т. 13. – Вып. 4. – С. 1151 – 1163.

3. Сравнительно-правовой анализ законодательств пенсионных систем стран-членов Евразийского экономического союза, направленная на гармонизацию законодательств по управлению процессом инвестирования пенсионных средств : научный доклад, под ред. д. э. н. И. Н. Рыковой. – М. : Научно-исследовательский финансовый институт, 2016. – 72 с.

4. О ратификации Договора о Евразийском экономическом союзе : закон Республики Казахстан от 14 октября 2014 г. № 240-V ЗРК. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

5. О пенсионном обеспечении в Республике Казахстан : закон Республики Казахстан от 21 июня 2013 г. – Режим доступа : www.online.zakon.kz.

6. Евразийский экономический союз в цифрах : краткий статистический сборник / Евразийская экономическая комиссия. – М., 2018. – 206 с.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Коли суспільство в своєму розвитку потрапляє в епоху кардинальних економічних та політичних змін завжди гостро постає питання соціального захисту населення. Це стосується й України, конституція якої гарантує своїм громадянам право на такий захист. Термін «соціальний захист» вперше було застосовано у США в зв'язку з прийняттям у 1935 році закону «Про соціальний захист». На сьогоднішній день мають місце різні підходи до трактування поняття «соціальний захист».

Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб варто розглядати, як сукупність дій соціального характеру, спрямованих на підтримку соціальної адаптації та включення в соціальне життя осіб, які змушені здійснювати внутрішню міграцію через посилення збройних конфліктів та політичних негараздів на території певного регіону.

Зважаючи на військові події у східній частині України 2014 року значна кількість людей змушена мігрувати, при цьому державою запроваджена спеціальна адресна допомога для внутрішньо переміщених осіб.

В цих умовах особливого значення серед видів соціального захисту внутрішньо переміщених осіб набуває соціальне обслуговування, що передбачає діяльність соціальних служб щодо надання безплатно або на пільгових умовах соціальних послуг переселенцям у зв'язку з необхідністю подолання та пом'якшення несприятливих наслідків соціальних ризиків, пов'язаних з обставинами, що спричинили необхідність внутрішнього переселення [2]. Ситуація, що наразі відбувається в Україні з регулюванням правового та соціально-економічного захисту переселенців, є вкрай нестабільною. Вона скоріше спрямована на уникнення масових соціальних вибухів у суспільстві, аніж на належний ефективний їх соціальний захист [3].

Фактично, в Україні утворилася нова категорія соціально незахищених осіб, для роботи з якою необхідно мати, по-перше, відповідне нормативно-правове забезпечення, по-друге, організації і фахівців, що зможуть надавати соціальні послуги відповідно до потреб цієї категорії клієнтів. Тому проблема розширення напрямів діяльності організацій соціальної сфери, розроблення і впровадження програм допомоги внутрішньо переміщеним особам набула на сьогоднішній день особливої актуальності [6].

Специфічна робота із сім'ями вимушених переселенців, хоч і є новою для багатьох спеціалістів соціальних служб, проте однозначно вимагає від них відповідального ставлення, високого професіоналізму щодо

профілактики наслідків стресів, гострих емоційних станів, переживання горя і втрат, попередження різних проявів міжособистісних конфліктів, насильства в освітньому середовищі, а також чуйності і поваги до кожної особистості [5, с. 103]. Це пов'язано з тим, що рятуючись від збройного конфлікту, насильства та інших проявів порушень прав людини, сім'ї досить часто покидали місце свого проживання без достатньої кількості необхідних речей або взагалі без них. У зв'язку з цим важливого значення набуває забезпечення внутрішньо переміщених осіб, у тому числі сімей з дітьми, натуральною допомогою – одягом, взуттям, речами першої необхідності, товарами догляду за дитиною та ін. [2].

В умовах, що склались, соціальний захист внутрішньо переміщених осіб має бути одним із пріоритетних напрямів сучасної державної політики, натомість реалії свідчать, що в Україні досі відсутня єдина стратегія комплексної державної допомоги їм із чіткими цілями, завданнями, пріоритетами та критеріями оцінювання. А з метою вирішення низки проблем, з якими вони стикаються, доцільно координувати зусилля держави та активну позицію громадянського суспільства, що можливо лише за умов володіння реальними, достеменно відомими, офіційними, статистичними даними щодо кількості внутрішньо переміщених осіб, а також даними соціальних опитувань та моніторингів на предмет того, якої конкретно допомоги вони потребують. З метою ефективного розв'язання о креслених проблем, вважаємо, доречним використовувати досвід інших країн щодо ефективної координації та адаптації внутрішньо переміщених осіб [3].

Однак, внутрішньо переміщені особи, що потрапляють до територій підконтрольних українській владі, у своїй більшості потребують матеріальної, соціальної, юридичної та інших видів допомоги. Таким чином, на сьогодні, вищезазначена категорія населення потребує особливого ставленні та підвищеної уваги з боку держави та суспільства, а саме органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадських та волонтерських організацій і об'єднань тощо. Найважливішим питанням постає питання вирішення проблем соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. Саме це призводить до необхідності проведення цілого комплексу заходів, які спрямовані на соціальну адаптацію внутрішньо переміщених осіб та їх захист. Серед низки проблем, які постають перед внутрішньо переміщеними особами, слід виділити наступні: житлова проблема (розміщення та забезпечення належних умов проживання), проблема працевлаштування, інформаційна проблема (відсутність належного інформування про можливості психологічної реабілітації, відновлення документів, отримання довідкових документів, оформлення документів для працевлаштування, отримання субсидій, недостатньої кількості додаткових місць в навчальних закладах тощо), юридична проблема (юридичний супровід

при отриманні або відновленні необхідних документів, захист в суді тощо).

Серйозним викликом є питання працевлаштування та пошуку житла. Дві основні проблеми, з якими стикалися приблизно 40 % ВПО під час пошуку роботи, – це низькі заробітні плати та невідповідність вакансій їхній освіті та професії. Однак тільки половина опитаних виявили бажання навчатися, аби покращити свої навички. Також третина внутрішніх переселенців зазначили, що роботодавці часто не хочуть їх наймати й таким чином дискримінують ВПО відносно місцевого населення [4].

Особливістю додаткового соціального захисту є встановлення для осіб, які мають на них право, пільг та послуг переважно нематеріального характеру: у сфері працевлаштування, навчання, побутово-комунального обслуговування тощо. У той же час, законодавством також передбачена можливість здійснення грошових виплат у рамках додаткового соціального захисту населення, у тому числі сімей з дітьми. У цьому разі йдеться про цільове фінансування з державного бюджету на спеціальні соціальні потреби, організаційні заходи щодо пом'якшення несприятливих наслідків окремих соціальних ризиків, підтримку певних верств населення, які перебувають у найбільш скрутних умовах, тощо. Кошти на такі програми частіше за все виділяються з державного бюджету України [1, с. 117].

Переселення осіб із зони проведення АТО та тимчасово окупованої території спричинило суттєві порушення стану їх здоров'я. За медичною допомогою в адміністративних областях та м. Києві із числа тимчасово переміщених осіб звернулось за весь період 86304 особи, з них 37576 – діти [6]. Тобто, надання медичної допомоги слід віднести до одного з найважливіших видів соціального захисту внутрішньо переміщених громадян. Вона має надаватися у відповідності з встановленим порядком державного управління у сфері охорони здоров'я. Проте, на сьогоднішній день, держава не здатна повною мірою задовольнити існуючі потреби внутрішньо переміщених осіб, щонайменше необхідним комплексом лікарських засобів.

Отже, соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами являє собою складову професійної соціальної роботи, яка спрямована на вирішення проблем пов'язаних зі змінами соціально-культурного середовища, непростими питаннями економічного, соціального, психологічного, освітнього характеру, що потребують невідкладного вирішення.

Список використаних джерел:

1. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України : навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. / Н. Б. Болотіна. – К. : Знання, 2008. – 663 с.

2. Бориченко К. В. Соціальний захист внутрішньо переміщених сімей з дітьми / К. В. Бориченко // Часопис цивілістики. – 2015. – Вип. 19. – С. 88 – 93.

3. Комарова О. О. Соціально-економічна захищеність внутрішньо переміщених осіб в Україні / О. О. Комарова, О. С. Славіна // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – 2017. – Вип. 75. – С. 128 – 135.

4. Питання захисту прав дітей в умовах збройного конфлікту – на контролі Омбудсмана і громадськості. – Режим доступу : www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/all-activity/6515-znpitannya-zaxistu-prav-ditej-v-umovax-zbrojnogo-konfliktu-na-kontroli.

5. Сьомкіна І. С. Соціально-педагогічна робота з сім'ями вимушених переселенців: стан та перспективи / І. С. Сьомкіна // Зб. наук. пр. Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2015. – № 11. – С. 102 – 105.

6. Ченбай І. В. Напрями діяльності організацій соціальної сфери з допомоги внутрішньо переміщеним особам / І. В. Ченбай // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – 2015. – № 37 (370). – С. 128 – 134.

МАЛАНЧІЙ МИКОЛА ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*к. держ. упр., директор департаменту особового складу
Адміністрації Державної Прикордонної служби України*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Вектори розвитку кадрового потенціалу сектору безпеки та оборони України визначаються Стратегією національної безпеки України та іншими стратегічними документами. Зокрема, Державна програма розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року, спрямована на: набуття спроможностей Збройних Сил для ефективного досягнення своратлантичних стандартів та критеріїв, необхідних для набуття членства в НАТО; реагування на загрози національній безпеці у військовій сфері, оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності.

За таких умов особливого значення набувають аспекти підвищення ефективності управління персоналом. Цю тезу підтверджують і результати організаторської роботи командування та органів кадрового забезпечення щодо роботи з персоналом. Вона здійснювалась в умовах подальшого удосконалення сучасної моделі сектора безпеки і оборони держави, напрацювання нормативної бази, яка спрямована на приведення кількісних показників та якісних характеристик кадрового потенціалу до

рівня, який забезпечує виконання безпековим сектором державних завдань. Пріоритетними напрямками в організаторській і практичній роботі з кадрами визначені: ефективне використання наявного кадрового ресурсу; стабілізація кадрової обстановки; підвищення рівня професійної підготовки персоналу; формування дієвого кадрового резерву на керівні посади, його підготовка та реалізація; підвищення персональної відповідальності керівників усіх рівнів за результати роботи з підлеглим персоналом.

Серед основних завдань кадрового менеджменту Державної прикордонної служби можна відзначити такі:

- виявлення реальних проблем у державному та військовому кадровому менеджменті;
- встановлення відповідності кадрового менеджменту вимогам законодавства; забезпечення відповідності результатів обсягу і напрямкам впливів у сфері кадрової політики держави та довгострокових цілей Державної прикордонної служби, визначених у Стратегії розвитку Державної прикордонної служби України [2];
- сприяння впровадженню ефективних методів здійснення кадрового менеджменту;
- інтегрованість елементів кадрового аудиту в діяльність структурних підрозділів Державної прикордонної служби.

З метою подальшого удосконалення роботи з кадрами, приведення її у відповідність до Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України [3] стратегічними напрямками кадрового потенціалу Державної прикордонної служби України пропонується вважати:

- подальше удосконалення нормативно-правової бази проходження військової служби особами офіцерського складу, прапорщиками (мічманами) з урахуванням її специфіки у правоохоронних органах спеціального призначення;
- удосконалення організації комплектування кадрами через широке запровадження активних методів добору та цілеспрямованої підготовки фахівців усіх складових оперативно-службової та службово-бойової діяльності, забезпечення стабілізації кадрів, поетапної підготовки кандидатів для висунення на вищі керівні посади, стажування на керівних посадах, удосконалення організаційно-фінансових, матеріальних і морально-психологічних мотиваторів військової та державної служби з метою запобігання професійній деформації особового складу, застосування кадрового моніторингу ефективності діяльності за допомогою системи збалансованих показників;
- подальшої реалізації антикорупційної політики, запобігання та унеможливлення практики протекціонізму під час розгляду питань добору та розстановки кадрів, переміщення (просування) по службі, направлення на навчання, в інтересах суспільних об'єднань і релігійних та комерційних

організацій, інших соціальних груп і господарюючих суб'єктів, а також на користь окремих осіб;

- забезпечення соціальних гарантій особовому складу;
- підвищення рівня навчально-методичного, матеріально-технічного забезпечення кадрової роботи та вдосконалення інформаційної бази обліку кадрів;
- запровадження соціологічного моніторингу стану соціального самопочуття особового складу;
- підвищення персональної відповідальності керівників усіх ланок управління за станом організації роботи з підлеглими кадрами, ефективність використання кадрового потенціалу в інтересах забезпечення державної безпеки;
- удосконалення системи проходження військової та державної служби, значне посилення значення кадрових резервів, ролі конкурсів на заміщення вакантних посад, атестацій та оцінки роботи державних службовців та військовослужбовців;
- посилення аналітичної та статистичної роботи з обліку кадрів.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку : закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19.
2. Стратегія розвитку Державної прикордонної служби України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листоп. 2015 р. № 1189-р. – Режим доступу : www.dpsu.gov.ua/ua/strategiya-rozvitku-derzhavnoi-prikordonnoi-sluzhbi-ukraini-shvalena-rozporядzhennyam-kabinetu-ministriv-ukraini-vid-23-listopada-2015-roku-1189-r.
3. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України : указ Президента України від 14 берез. 2016 р. № 92/2016. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016.
4. Банчук-Петросова О. В. Удосконалення кадрового забезпечення безпекового сектору держави / О. В. Банчук-Петросова // Стратегія державної кадрової політики – основа модернізації країни : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 31 трав. 2012 р. : до 15-річчя галузі науки «Державне управління». – К. : НАДУ, 2012. – С. 147 – 149.

МАЛИНОВСКАЯ АНАСТАСИЯ ПЕТРОВНА

магистрант 2 курса

Академии управления при Президенте Республики Беларусь

ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОЕ ХОЗЯЙСТВО КАК ФАКТОР КАЧЕСТВА ЖИЗНИ

Все цивилизованные страны предоставляют своим гражданам жилищные и коммунальные услуги, а поэтому это – интернациональная тема. В связи с чем, изучение опыта зарубежных стран может позволить вносить изменения в систему жилищно-коммунального хозяйства любого государства.

Жилищно-коммунальное хозяйство – важнейшая многоотраслевая социально-экономическая сфера деятельности, целью которой является обеспечение комфортных условий для проживания граждан и создание благоприятной среды обитания. В связи с тем, что жилищно-коммунальное хозяйство является неотъемлемым фактором качества жизни населения, повышение требований к жилищно-коммунальному хозяйству, его непрерывное развитие являются приоритетными задачами государства.

Способность руководителей творчески мыслить и уметь адаптировать выполнение глобальных задач к конкретным производственным условиям является основой для устойчивого развития любой страны. Ведь эффективность деятельности любого предприятия заключается не только в достижении необходимого уровня показателей экономической деятельности, но и в умении просчитывать ситуацию, видеть перспективы, прогнозировать результат. Принцип «устойчивого развития» как раз и заключается в том, чтобы обеспечить долгосрочное развитие предприятия или региона на уровне, устраивающем не только современников, но и будущее поколение [1].

В связи с чем, современный специалист сферы жилищно-коммунального хозяйства, начиная руководителем и заканчивая любой рабочей должностью, должен обладать как необходимыми квалификационными требованиями, так и рядом социально-психологических компетенций. Любое предприятие, а коммунальное в особенности, не может существовать обособленно от общества. Вся деятельность коммунальной службы направлена на удовлетворение потребностей граждан, поэтому каждый представитель данной службы должен знать основы принципа внешней клиентоориентированности, а именно: правила деловой этики, делового общения, умение анализировать жалобы и т.д.

Непрерывное взаимодействие с потребителем услуг – это один из важнейших методов эффективного функционирования коммунального предприятия. Безусловно, менталитет – огромная сила, которая может

является как сдерживающим фактором, так и катализатором перемен. На сегодняшний день, население скептически относится к предприятиям коммунальной сферы. Поэтому необходимо установить постоянное общение руководства коммунального предприятия или региона с гражданами, не бояться называть существующие проблемы и предоставлять им возможность самостоятельно расставить приоритеты. Информирование населения, развитие его коммунальной грамотности и повышение профессионализма управляющих должны стать одними из приоритетных направлений развития коммунальной отрасли.

В мире существуют три модели управления жилищно-коммунальным хозяйством: государственная, частная и гибридная. К примерам первой схемы можно отнести страны, где граждане не оплачивают коммунальные услуги вообще. И если в Объединенных Арабских Эмиратах, Ливии и Кувейте жители освобождены от платы за пользование коммунальными услугами из-за изобилия природных ископаемых, позволяющего обеспечить граждан необходимыми благами, то в Туркменистане жителям коммунальные услуги ничего не стоят по причине бедности народа. Частные компании в сфере жилищно-коммунального хозяйства, существующие в большинстве западных стран, отвечают перед гражданами за невыполнение обязательств по договору. Если жильцы дома решают, что вода недостаточно подогревается, отопление работает плохо, а цена на все это завышена, то благодаря здоровой конкуренции на рынке коммунальных услуг, они могут сменить обслуживающую компанию. В некоторых европейских странах бизнес объединен с государством по гибридной схеме. Так, тарифы на услуги регулируют власти, а обслуживание осуществляют частные организации. В Испании имеются свои особенности: управление осуществляют и частные компании, и государство. Первые отвечают за уборку, ремонт и т.д., а власти – за глобальные вопросы [2, с. 49].

Таким образом, ЖКХ – отрасль экономики, находящаяся в непосредственном и постоянном контакте с гражданами. Своевременное предоставление качественных услуг при снижении или сохранении на прежнем уровне цен на них – основное условие создания комфортных условий проживания населения. Только правильная организация работы станет гарантией не просто наведения порядка, а именно устойчивого развития.

Список использованной литературы:

1. Кислый В. Субординация для свободы действий / В. Кислый // Живи как хоз. – 2018. – № 5 (140). – С. 3 – 4.
2. Зарубежный опыт ЖКХ и возможности его применения в Беларусь / И. П. Фомина [и др.] // Живи как хоз. – 2018. – № 4 (139). – С. 49 – 50.

МОРОЗОВА НАТАЛІЯ ГЕННАДІЙВНА

*к. держ. упр., начальник відділу комплексних публікацій
Державної служби статистики України*

ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИЙ АСПЕКТ

З економічної точки зору соціальна політика спрямована на поліпшення умов праці й побуту, на зниження захворюваності, що суттєво впливає на скорочення економічних втрат у виробництві. Мета соціальної політики – соціальний розвиток суспільства на основі соціальної справедливості, соціальної рівності, соціальної захищеності людей.

Так, багатовекторний процес формування нової економіки в Україні супроводжується масштабними трансформаціями соціально-трудої сфери, що позначилися на кількісних та якісних характеристиках сфери прикладання праці. Сучасний період розвитку України характеризується наявністю низки невирішених проблем в цій сфері, серед яких ключовими залишаються підвищення якості та конкурентоспроможності національної робочої сили у тому числі і військовослужбовців, які звільнилися з військової служби, і відтак, і якості зайнятості (професійна підготовка, перепідготовка або підвищення кваліфікації) [1, с. 84].

Особливості та механізми реалізації соціальної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців, окремих її складових детермінують такі основні Закони України: «Конституція України», стаття 17 передбачає, що держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей; «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», який передбачає забезпечення соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, за станом здоров'я, а також військовослужбовців строкової військової служби, які до призову на строкову військову службу не були працевлаштовані, в разі відповідного звернення зазначених осіб. У разі необхідності соціальну та професійну адаптацію проходять також члени сімей військовослужбовців за їх зверненням (пункт 5 статті 8); час перебування громадян України на військової службі зараховується до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби (пункт 1 статті 8); «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», який передбачає, що пенсійне забезпечення після звільнення з військової служби здійснюється на підставах та у випадках, передбачених Законом України; Кодекс Законів про працю України, – виплата вихідної допомоги за місцем роботи при

призові або прийнятті на військову службу (стаття 44); за працівниками, прийнятими на військову службу за контрактом у разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці, оголошення рішення про проведення мобілізації та (або) введення воєнного стану на строк до закінчення особливого періоду або до дня фактичної демобілізації, зберігаються місце роботи, посада і середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, фермерському господарстві, сільськогосподарському виробничому кооперативі незалежно від підпорядкування та форми власності і у фізичних осіб – підприємців, в яких вони працювали на час призову (стаття 119); «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», – військовослужбовці, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції, визнаються учасниками бойових дій (пункт 19 частини першої статті 6) [2].

На початку 1992 року у Збройних Силах загальна кількість військовослужбовців та цивільного персоналу становила понад 900 тис. осіб, утримання яких могло призвести до серйозних соціальних наслідків та негативних процесів у державі. Тож було прийнято рішення про приведення структури, чисельності і оснащення Збройних Сил у відповідність з рівнем потенційних військових загроз та економічних можливостей України шляхом їх реформування. Одним із напрямів реформування є скорочення чисельності особового складу Збройних Сил

Військова служба має особливий характер, що передбачає володіння специфічними спеціальностями, ризики для життя, значні обмеження свободи. За період тривалої військової служби переважна більшість військовослужбовців втрачає цивільну професію або кваліфікацію. У зв'язку з цим, звільнені з військової служби, мають значні проблеми із входженням у цивільне життя.

Згідно із законодавством певним категоріям військовослужбовців, які підлягають звільненню, та особам, звільненим з військової служби (далі – військовослужбовці), і членам їх сімей надані значні пільги, встановлені правові і соціальні гарантії та компенсації, серед яких передбачено їх право на соціальну та професійну адаптацію до умов життя в цивільному середовищі (далі – адаптація) за рахунок коштів державного бюджету.

Таке право визначено положеннями Законів України «Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей» (пункт 9 статті 1, пункт 2 статті 3) та «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (пункт 5 статті 8).

Адаптацією військовослужбовців та членів їх сімей є соціальний процес їх активного пристосування до нових соціальних умов проживання в цивільному середовищі з ринковою системою відносин, який передбачає

освоєння норм і правил такого середовища, оволодіння професією, спеціальністю, реалізацію прав, у тому числі на працю, формування нових правил поведінки і самоусвідомлення, що забезпечує комфортний перехід до нових умов життя.

Протягом останніх років внаслідок відсутності належного фінансування заходи щодо адаптації військовослужбовців фактично не здійснювалися, а чисельність військового персоналу тільки у Збройних Силах відповідно до законів України про чисельність Збройних Сил на відповідні роки з початку 2003 року до 2012 року включно скоротилася з 307,5 до 139 тис. осіб [3].

Водночас з метою розв'язання проблеми адаптації військовослужбовців та членів їх сімей в Україні реалізуються міжнародні проекти та програми, які фінансуються Організацією Північноатлантичного договору, Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Міністерством закордонних справ Королівства Норвегія.

Обов'язковою умовою реалізації міжнародних проектів в Україні є виконання відповідної державної цільової програми, а також її належне фінансування з державного бюджету.

Таким чином, досвід останніх десяти років свідчить, що єдиним дієвим механізмом реалізації положень законодавства і розв'язання проблеми адаптації військовослужбовців та членів їх сімей в Україні є виконання відповідної державної цільової програми.

На даний час така програма відсутня, тобто реалізувати своє право на адаптацію у повному обсязі військовослужбовці та члени їх сімей не мають можливості.

Отже, з метою розв'язання проблеми необхідно розробити і затвердити Державну цільову програму соціальної і професійної адаптації військовослужбовців, які підлягають звільненню, та осіб, звільнених з військової служби

Список використаних джерел:

1. Волкова О. В. Ринок праці : навч. посіб. / О. В. Волкова. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 264 с.

2. Роз'яснювальні нормативно-правові матеріали. – Режим доступу : www.dcz.gov.ua/publikaciya/prava-pilgy-socialni-garantiyi-ta-normy-zabezpechennya-vstanovleni-zakonodavstvom.

3. Про схвалення Концепції Державної цільової програми соціальної і професійної адаптації військовослужбовців, які підлягають звільненню, та осіб, звільнених з військової служби, на період до 2017 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 груд. 2013р. № 1068-р. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show.

НУРЫШЕВ БАУРЖАН БИРЖАНОВИЧ

*магистрант Академии государственного управления
при Президенте Республики Казахстан*

ПРОБЛЕМЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Продовольственная безопасность является составной частью национальной безопасности каждого государства и Казахстан не исключение. Согласно определению всемирной продовольственной и сельскохозяйственной организации (FAO): «продовольственная безопасность – состояние при котором все жители государства имеют равный доступ к здоровой и безопасной пище».

Как и любое событие или действие продовольственная безопасность имеет свои стандарты измерения, как международные так и национальные стандарты. К международным стандартам измерения относится система Продовольственной и сельскохозяйственной организации ООН (FAO UN).

Отдел статистики FAO разработало способ по определению продовольственной безопасности. В данный список входит 31 индикатор. Индикаторы разделены по основным четырём группам:

- наличие – 5 показателей;
- доступность – 9;
- использование – 7;
- стабильность – 10.

В 2010 году вышло постановление Правительства Республики Казахстан в котором было отражено правило проведения мониторинга продовольственной безопасности. Данное правило состоит из 36 индикаторов. Он включает в себя все рекомендованные 31 индикатор FAO UN, а также 5 национальных показателей (4 из них уполномоченным органом по статистике и 1 местным исполнительным органом). При чём расчёт с 1 по 35 индикатор возложен на уполномоченный орган по статистике.

Казахстан уже внедрил международные стандарты относящиеся к продовольственной безопасности. Комитет по статистике, а также её информационный ресурсный центр является единой базой данных куда стекается вся интегрированная информация со всех исполнительных органов как местных (акиматы), так и центральных (министерства и ведомства).

За каждым индикатором закреплена ответственная организация, которая должна предоставлять интересующую информацию в органы государственной статистики.

Далее эта информация проходит обработку результатом которой является данные на официальном интернет ресурсе, к которой имеют доступ заинтересованные лица и организации.

Но если зайти на официальный сайт Комитета по статистике, то можно увидеть, что не вся информация необходимая для мониторинга состояния продовольственной безопасности присутствует. Это касается таких показателей как: индекс политической стабильности и отсутствия насилия / терроризма; изменчивость поставок продовольствия на душу населения; индекс цен отечественного продовольствия; волатильность внутренних цен на продукты питания (ответственный – Департамент стратегического планирования и анализа Министерства сельского хозяйства); доля энергетической ценности питания от средней требуемой энергетической ценности питания; доля энергетической ценности питания, получаемой из злаков, корнеплодов и клубнеплодов, в общем объеме энергетической ценности питания; среднее потребление белка; среднее потребление белка животного происхождения (ответственный – Комитет по статистике Министерства Национальной экономики). Всего отсутствуют 8 из 36 показателей! Также отсутствуют конкретные сроки предоставления информации. Можно задать два вопроса, кто следит за состоянием продовольственной безопасности и нужен ли нам мониторинг продовольственной безопасности.

Изучая данную проблему, мы обратились в Министерство сельского хозяйства. Как оказалось, наблюдением за состоянием продовольственной безопасности следит не Департамент стратегического планирования и анализа, как указано в графе «ответственные», а Департамент развития рынков. В дальнейшей беседе нам была представлена информация о понимании продовольственной безопасности и методах её расчёта, а также об источниках информации. Главным источником этих данных является открытые и общедоступные данные Комитета по статистике. Это даёт ясное понимание почему Минсельхоз не предоставляет информацию. К тому же у них отсутствует методология сбора показателей, касающиеся продовольственной безопасности, в рамках их ответственности предоставления информации. В тоже время Министерство сельского хозяйства ведёт «свой» мониторинг продовольственной безопасности и состоит он из нескольких формул:

Данная формула рассчитывает внутреннее потребление:

$$C = P + I - E$$

где, C – потребление, P – производство, I – импорт,

E – экспорт;

Формула для расчёта доли импорта во внутреннем потреблении:

$$I = \frac{i}{C} \times 100$$

где, I – доля импорта, i – импорт, C – внутренне потребление;
Обеспеченность за счёт личного производства:

$$O = \frac{P}{C} \times 100$$

где, O – обеспеченность, P – производство, C – потребление

Данные расчёты определяют лишь обеспеченность, то есть наличие или физическую доступность продовольствия, но никак не продовольственную безопасность. Физическая доступность – это только одно из определений продовольственной безопасности.

Что касательно отсутствия предоставления четырёх индикаторов, ответственность за которую несёт Комитет по статистике, то данная проблема в дальнейшем будет решена. И отчеты находятся на стадии формирования.

Продовольственная безопасность – достаточно сложный многогранный феномен, обладающий многими характеристиками и поэтому довольно трудно и по разному определяемый. В данном случае мониторинг продовольственной безопасности проводится для межгосударственного сопоставления. Ведь некоторые показатели указанные в данном перечне вряд ли в полном объеме могут определить продовольственную безопасность. К примеру, плотность автомобильных и железных дорог на 100 квадратных километров. Этот индикатор показывает лишь на наличие общественных благ, то есть возможность перемещаться внутри страны, но на продовольственную безопасность это вряд ли может влиять, разве что косвенно. Или взять другой пример – доступ к улучшенным источникам воды. Данный показатель отражает количество соответствующей инфраструктуры и способность государства обеспечить население чистой питьевой водой и больше относится к экономическим и финансовым возможностям государства. Как итог обеспечение продовольственной безопасности имеет разные подходы.

В определении обеспеченность внимание должно ставиться на факторах аграрного роста и непрерывного продовольственного снабжения, в определении безопасность – на противодействии рисков и угроз продовольственному обеспечению.

Итоговой целью разработки и использования системы индикаторов продовольственной безопасности является предоставление достоверной, необходимой и достаточной информации для оценки нынешней ситуации, выработке национальной стратегии продбезопасности, мониторинга, оценки результатов и реализация агропродовольственной политики.

Для более точной оценки состояния текущего положения в частности возможности государства покрывать дефицит собственного производства его импортом, дополнительно используются индикаторы уровня и динамики мировых цен на основные группы продовольственных товаров.

Однако, данные показатели не позволяют в достаточной мере оценить состояние продовольственной безопасности на государственном уровне и соответственно разработать механизмы её регулирования и обеспечения.

Что касается продовольственной безопасности Республики Казахстан. Здесь нужен особый подход. Казахстан довольно большое по территории государство, занимающее девятое место в мире. Имеет большую протяженность с востока на запад и немного меньшую протяженность с юга на север. При определении продовольственной безопасности нужно учитывать такие факторы, как климат и плодородие почв. Если на юге климат довольно теплый, что позволяет собирать по два урожая в год, то на севере и западе где климат довольно холодный, урожай собирается только раз в год, западная территория, имея также теплый климат обладает бедной почвой. Как видно из этой представленной ситуации, сельскохозяйственный сектор развит неравномерно. Почему сельскохозяйственный, потому что он является определяющим в обеспечении продовольственной безопасности.

При мониторинге продовольственной безопасности на региональном (то есть областном) уровне необходимо учитывать такие определяющие факторы, как валовый региональный продукт, производство сельскохозяйственной продукции, индекс цен по регионам, а также доходы населения в разрезе областей.

Валовый региональный продукт, как и ВВП представляет собой сумму всех произведенных товаров и услуг, но уже на региональном уровне. Данный показатель может отражать информацию по различным видам деятельности, в том числе производство и переработка сельскохозяйственной продукции и продовольствия. Выражаясь достаточно простыми словами ВРП показывает, что есть в данном регионе, а чего нет (в аспекте продовольствия).

Производство сельскохозяйственной продукции – важный показатель продовольственной обеспеченности региона и его возможности поставлять свою продукцию в другие области. Благодаря этому индикатору можно сделать выводы относительно текущей ситуации и спрогнозировать дальнейшие действия относящиеся к продовольственной безопасности.

Индекс цен или ИПЦ по регионам отражают изменение средних цен на товары и услуги. Этот показатель является достаточно объективным, так он показывает рост или снижение цен на продовольственные товары. В различных областях рост цен на продовольственные товары – это характеризуются такими факторами, как сезонность и не менее значимым объективным фактором, как урожайность. Данный показатель также должен включаться в определение продовольственной безопасности на региональном уровне.

Доходы населения – фактор, в котором показываются размер заработанного дохода за определенный период. В разных областях доход

зависит от уровня экономического развития региона. Доход также влияет на способность населения на приобретение тех или иных продуктов. Как хорошо известно, почти половина заработанного дохода население тратит на покупку продовольствия.

Зная и сопоставляя все эти показатели удастся в достаточной мере увидеть полную картину продовольственной безопасности, а точнее сказать продовольственной обеспеченности региона. Заинтересованные лица местных исполнительных органов могут сделать определенные выводы и принять необходимые меры по реализации политики обеспечения региона продовольствием. Также это поможет при прогнозировании продовольственной ситуации в будущем.

Список использованной литературы:

1. Официальный сайт ФАО ООН. – Режим доступа : www.fao.org/countryprofiles/index/en/?iso3=KAZ.

2. Официальный сайт Комитета по статистике Министерства национальной экономики Республики Казахстан. – Режим доступа : www.stat.gov.kz/faces/homePage.

ПАШКО ЛЮДМИЛА АНДРІЙВНА

д. держ. упр., професор, професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентіві України

НАЦІОНАЛЬНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО У ПАРЛАМЕНТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ І СУСПІЛЬСТВА

Український парламент перетворився, нажаль, в неефективний інститут та платформу зосередження фракційних інтриг та реалізації сумнівних амбіцій політиків. При цьому вітчизняний парламентаризм постає фасадом, за яким приховуються істинні утримувачі влади, що приймають рішення за межами будь-якого суспільного контролю. Саме тому нині необхідно вести мову про загрози та небезпеки такого удаваного парламентаризму як для українського суспільства зокрема, так і для сучасної Української держави в цілому.

У цьому контексті надзвичайної актуальності набуває використання системи сучасних і дієвих методів, на основі яких парламентаризм отримує структурне оформлення механізму опосередкованого здійснення демократії в сучасній Українській державі.

Розуміння парламентаризму як інституту нормативно-правового закріплення системи національного представництва у формі представницької демократії має забезпечити пріоритет демократичного представництва за фактичного дистанціювання представників від

виборців, які делегували їм на обмежений часовими рамками термін свою волю і владу. Таке дистанціювання безпосередньо пов'язане з функціональним призначенням законодавчо-представницького органу. Причому, зрозуміло, що обмеженість терміну повноважень представників сприяє підтриманню зворотного зв'язку і громадянського впливу виборців.

Турбулентні процеси у вітчизняній системі законодавчої влади зокрема та публічної влади в цілому актуалізують необхідність систематизації сучасних знань про парламентаризм як багатогранне державно-політичне та соціально-правове явище, а парламентську діяльність – як форму не лише народного, а й національного представництва в умовах функціонування України як правової держави та демократизації суспільства як основи суверенного демократичного сталого розвитку.

Сутність національного представництва полягає у тому, що народні депутати України зобов'язані представляти у своїй парламентській діяльності інтереси виборців не конкретного свого виборчого округу/території, а усіх українців. Виходячи з цієї аксіоми, зрозуміло, що у національному представництві має реалізуватися низка функцій, а саме: об'єднувача, лобістська, контролююча, інституціональна, експертна та інші. Найвагомішою з-поміж усіх є функція представництва інтересів українського народу, яка визначає сутність народовладдя.

На часі є питання пріоритетності інституту національного представництва та його включення в систему публічної влади, яка розуміється нами як сукупність повноважень, делегованих на чітко визначений термін народом або його частиною своїм виборним представникам, об'єднаним у спеціальний колегіальний орган (парламент, рада будь-якого рівня), а також сукупність самих представницьких органів влади.

Парламент є основним інститутом конституційного державного устрою. В системі державних інститутів він має існувати самостійно, незалежно від інших інститутів, має виконувати самостійні завдання, які за будь-яких конфігурацій взаємодії та делегування повноважень іншим державним органам не може виконати ніхто, крім нього.

Парламент є одним з системоутворюючих елементів в системі державної влади, його пріоритет пов'язується з легітимацією народного представництва та влади в цілому через законодавчий процес. Фактично, парламент є одним з основних факторів, що забезпечують стабільність функціонування перш за все державної влади та суспільства.

Виходячи з таких позицій, стає зрозумілим, що український парламент зобов'язаний врешті-решт стати важливою складовою частиною в системі владних відносин, заснованих на принципі розподілу влад. Це можливо, на нашу думку, за умови офіційного визнання діяльності народних депутатів державно-політичною діяльністю на основі

компетенцій парламенту, що мають загальнонаціональний статус і значимість.

У системі організації державної влади парламентаризм виступає підсистемою, яка має надзвичайне важливе значення, оскільки має виконувати роль інтеграційного стабілізуючого фактору та системоутворюючого елементу сучасної демократичної держави й суспільства. Відображенням цього має стати артикуляція парламентом суспільних інтересів, тиск на різноспрямовані прагнення політичних сил, пошук консенсусу як запоруки синергійної взаємодії усіх зацікавлених сторін задля поступального розвитку держави і стабільного функціонування суспільства в цілому.

У зв'язку з цим необхідно наголосити, що основою парламентської діяльності має стати ціннісний вимір, який:

- постає викликом, перш за все, для керівництва українського парламенту як організатора колективної діяльності народних депутатів;

- характеризує парламентську діяльність одночасно як відповідальне служіння українському народові;

- набуває першочергової значимості та вагомості для поліпшення ефективних і результативних взаємозацікавлених постійних міжособистісних взаємовідносин між усіма суб'єктами парламентської діяльності;

- надає парламентській діяльності з чітко вираженою партійною пріоритетністю характеру взаємозацікавленого соціального партнерства та взаємодії парламентарів, вмотивованих на реалізацію національних інтересів;

- передбачає обов'язкову відповідальність кожного парламентаря за реалізацію та актуалізацію свого творчого професійно-професійно-особистісного потенціалу у щоденній парламентській діяльності;

- гуманізує міжпартійні відносини, що сприяє: активізації особистісного потенціалу кожного народного депутата, незалежно від партійної приналежності; підтриманню, розвитку, примноженню інституційної пам'яті Верховної Ради України; посиленню синергійної взаємодії парламентарів як професіоналів-однодумців;

- характеризує рівень комфортності діяльності народних депутатів у просторі українського парламенту як соціальної мікросистеми;

- забезпечує пошук найраціональніших форм та методів парламентської взаємодії, від застосування яких залежить дієвість соціального діалогу та партнерства між парламентарями різних політичних партій та фракцій. Нині це передумова ефективності й результативності як кожного депутата зокрема, так і депутатського корпусу та українського парламенту в цілому;

- посилює довіру пересічних українців до депутатів зокрема та до Верховної Ради України в цілому;

– забезпечує народних депутатів від так званого «парламентського нарцисизму», що заважає їм усвідомити свою діяльність як відповідальне служіння українській громаді, країні, державі та професію, яка вимагає не лише наявності сучасних відповідних знань, умінь, навичок, а й спеціальної професійної підготовки не менше рівня магістра публічного управління.

Надзвичайної ваги при цьому набувають реальні умови, середовище розгортання парламентської діяльності, реалізація принципу розподілу влад, рівень чіткості розмежування повноважень між гілками влади та їх структурами, інфраструктура забезпечення парламентського процесу тощо. У зв'язку з цим надзвичайної актуальності набуває нині механізм взаємозацікавленості міжпартійної взаємодії у парламенті та запровадження у традиції парламентського процесу цивілізованих форм конструктивних взаємовідносин з опозицією.

Важливо крім цього, щоб визнання парламенту невід'ємним елементом політичної системи знаходило відображення і в розвитку політичної культури та формуванні сучасних підвалин загальноцивілізаційної ідеології демократичної правової держави, у якій парламент визнається і сприймається як невід'ємний елемент політичної системи та публічного управління.

Сучасне розуміння сутності парламентаризму дозволить не лише розширити його традиційне розуміння, а й визнати його складноструктурованим політичним простором з притаманною йому системою сутнісно-функціональних характеристик діяльності парламенту як законодавчо-представницького органу, реалізації його основних функцій в системі демократичного устрою сучасної держави, його взаємодії з іншими гілками влади і складовими політичної організації суспільства. Визначальним у цьому контексті має стати раціоналізм співвідношення видів та форм влади в системі владних інститутів, за якого основна функція парламентаризму полягає у реалізації повноважень на владу поряд з іншими владними інститутами.

Нині розвиток парламентської ідеї як ідеї народного представництва в цілому має відбуватися у напрямі удосконалення здійснення національного представництва як механізму реалізації народовладдя та основи соціального захисту та соціальної безпеки людини і суспільства. Причому дієва політична комунікація у формі інформування владних структур про насувні для суспільства проблеми та інформування громадськості про діяльність владних структур має постати реальною основою представництва і формування традиції політичного просвітництва та формування політичної культури суспільства.

При цьому важливо брати до уваги той факт, що в контексті подій на сході України, які становлять реальну загрозу стабільності системи державної влади, український парламент зобов'язаний стати одним з

головних суб'єктів не лише гарантування, а й, і це головне, забезпечення державної стабільності та національної безпеки.

У процесі розвитку та функціонування демократичних інститутів неминуче мають оновлюватися зміст та форма участі політичних партій і громадських організацій у формування сучасного інституту народно-національного представництва. У цьому контексті необхідністю постає не лише аналіз, моніторинг та оцінювання якості національного представництва на усіх рівнях публічної влади, а й прогнозування та формування потенційних вірогідних моделей його подальшого розвитку та реалізації.

ПИРШТУК ДИАНА ИВАНОВНА

студентка 3 курсу спеціальності «Государственное управление и экономика» Академии управления при Президенте Республике Беларусь

ГОСУДАРСТВЕННОЕ СОДЕЙСТВИЕ УЛУЧШЕНИЮ ЖИЛИЩНЫХ УСЛОВИЙ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Приоритетным стратегическим направлением в Республике Беларусь является социальная политика. Целью государственной жилищной политики является создание условий для удовлетворения гражданами потребности в доступном и комфортном жилье сообразно их индивидуальным запросам и финансовым возможностям, формирование полноценного рынка жилья [1]. 36,9 % введенного в январе-июле 2018 года жилья построено для нуждающихся [2].

Правительством определены меры по выполнению заданий на 2018 год по строительству жилья, а также оно определило стоимость квадратного метра, возводимого по льготным кредитам [3]. Один квадратный метр жилья в Минске для нуждающихся в улучшении жилищных условий стоит 919 рублей. В регионах страны стоимость квадратного метра составляет 700-800 рублей [2].

Согласно Указу Президента Республики Беларусь № 240 от 4 июля 2017 года «О государственной поддержке граждан при строительстве (реконструкции) жилых помещений» гражданам, нуждающимся в улучшении жилищных условий, будут предоставляться государственные адресные субсидии. Такого рода субсидии являются новым видом государственной поддержки граждан, введенным в дополнение к действующей системе льготного кредитования жилищного строительства.

В жилищном строительстве в Беларуси акцент планируется акцентирование на создании комфортной среды. С каждым годом повышается и качество жилья. Строительство Санкт-Петербургского квартала в Минске начнется осенью 2019 года. Многофункциональный комплекс «Минск-Мир» возводится по принципу «город в городе», он

предполагает, что здесь будет все необходимое для комфортной жизни. В центре Кобрина построят квартал в стилистике французской Нормандии.

Развивается городская среда, создаются комфортные кварталы с социальным жильем, зелеными зонами и всей необходимой инфраструктурой.

На учете нуждающихся в улучшении жилищных условий на конец 2017 года осталось 678 тысяч граждан (семей) [4]. Цены на жилье для них остаются высокими.

На 1-комнатную квартиру семье придется копить до 10 лет, если зарплата – медианная, что достаточно долго [5]. Для расширения доступности приобретения жилья следует поднять уровень заработной платы.

В этом году в Республике Беларусь предлагаются кредиты на покупку жилья по ставке около 15 % годовых. Рассмотрим политику в отношении кредитования на жилье в других странах. Их процентная ставка – одна из самых низких процентных ставок в мире. Ставка по ипотеке 1,5-2 %. С 2013 г по 2016г. ставка снизилась в среднем с 2,77 до 1,63. Во Франции в среднем ставка составляет около 2 %. В Испании на уровне примерно 3,5-4,8 % годовых. В Швеции – 1,87 % годовых в среднем. Некоторые банки Японии предлагают кредиты на жилье под 0,5 процента годовых [6]. Из этих данных можно сделать вывод, что процентные ставки довольно высокие по сравнению с другими странами.

При высоких кредитных ставках само государство ограничивает возможность приобретения жилья населению со средним уровнем дохода, превращая их в нуждающихся. В последний год ставки по кредитам на жилье в Беларуси заметно снизились. Но не настолько, чтобы приобретение жилья было доступным большинству. Следует снизить ставку рефинансирования еще, создав благоприятные условия для кредитования населения. Пока что установить процентные ставки на ипотеку в 2 %, как в Германии, невозможно из-за высоких темпов инфляции в стране. Инфляция является одним из значимых факторов влияния на процентную ставку.

Использование инновационных технологий снизит издержки, и, следовательно, цену на квадратный метр жилья. В настоящее время основными факторами, сдерживающими инновационное развитие строительной отрасли в Республики Беларусь, являются: нестабильность на внешних рынках, принимающих экспортную продукцию Республики, темпы экономического роста ниже среднемировых, переход к сберегательному поведению покупателей жилья, а также высокий уровень первоначальных вложений. Необходимо создать специальную инновационную инфраструктуру и систему, где участвовал бы и государственный, и частный капитал. Изучение и формирование рыночного спроса – является залогом успеха.

Список использованной литературы:

1. Жилищная политика // Министерство архитектуры и строительства. – Режим доступа : www.mas.by/ru/housing_ru/.
2. Более трети введенного в январе-июле жилья в Беларуси построено для нуждающихся // Белорусское телеграфное агентство. – 2018. – Режим доступа : www.belta.by/economics/view/boleetretivvedennogo-v-janvare-ijule-zhilija-v-belarusi-postroeno-dlja-nuzhdajuschih-sja-314664-2018/.
3. Правительство установило стоимость строительства льготного жилья в 2018 году // Ежедневник. – 2018. – Режим доступа : www.realty.ej.by/legislation/2018/01/05/pravitelstvo-ustanovilo-stoimoststroitelstva-lgotnogo-zhilya-v.html.
4. В Беларуси в прошлом году получили жилье 22 тысячи семей, из них 3,2 тысячи – многодетных // Realt. – Режим доступа : www.realty.tut.by/news/expertise/586768.html.
5. До 10 лет: сколько придется копить на квартиру в регионах страны, если зарплата – медианная // Белорусский портал tut.by. – Режим доступа : www.realty.tut.by/news/expertise/587645.html.
6. Где кредиты на жилье в десять раз дешевле, чем у нас: рейтинг стран по цене ипотеки // Белорусский портал tut.by. – Режим доступа : www.realty.tut.by/news/money/570420.html.

САЛІЄНКА ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*к. держ. упр., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України*

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА ПІЛЬГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – ЖІНОК В УКРАЇНІ

Військовослужбовці, тобто громадяни України, які відбувають військову службу відповідно до закону, мають всю повноту конституційних (політичних, соціально-економічних, культурних, релігійних та особистих) прав. Це випливає із змісту Конституції України. Згідно із статтею 17 Конституції України держава забезпечує соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей. З цією метою, зокрема, законодавством встановлено систему пільг.

Пільги військовослужбовцям – особливі права, переваги та привілеї, що надаються на підставі чинного законодавства громадянам, які відбувають військову службу, з метою соціального захисту, компенсації певних обмежень їх прав та свобод, пов'язаних з перебуванням на військовій службі, та стимулювання зацікавленості у її проходженні.

Військовослужбовці – жінки користуються всіма пільгами, передбаченими законодавством України з питань соціального захисту жінок, охорони материнства і дитинства.

Згідно з пунктом 5 статті 11 Закону України від 20.12.1991 р. № 2011 «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (з відповідними змінами), військовослужбовці-жінки користуються всіма пільгами, передбаченими законодавством з питань соціального захисту жінок, охорони материнства і дитинства.

Статтею 64 Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801 встановлено, що при неможливості госпіталізації або відсутності показань до стаціонарного лікування хворої дитини, мати або інший член сім'ї, який доглядає дитину, може звільнитися від роботи з виплатою допомоги з фондів соціального страхування у встановленому порядку.

Статтею 35 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» (далі – Закон), визначені страхові випадки, умови надання допомоги по тимчасовій непрацездатності (зокрема, у зв'язку з необхідністю догляду за хворою дитиною), та тривалість її виплати.

Слід зазначити, що військовослужбовці не є застрахованими особами відповідно до Закону, витрати на їх матеріальне і соціальне забезпечення здійснюється за рахунок державного бюджету.

Таким чином, військовослужбовець-жінка має право на отримання грошового забезпечення за час звільнення її від виконання службових обов'язків у зв'язку з доглядом за хворою дитиною, протягом якого дитина (за висновком лікаря) потребує догляду, але не більше як за 14 календарних днів. А якщо дитина потребує стаціонарного лікування – за весь час перебування її в стаціонарі разом з хворою дитиною.

Відповідно до статті 51 Закону, підставою для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності, є виданий у встановленому порядку листок непрацездатності.

Порядок і умови видачі, продовження та обліку документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян, здійснення контролю за правильністю їх видачі здійснюється згідно з Інструкцією про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян, затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 13.11.2001 р. № 455 зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04.12.2001 р. за № 1005/6196 (далі – Інструкція).

Підпунктом 1.3.1 пункту 1.3 Інструкції встановлено, що листок непрацездатності видається громадянам України, іноземцям, особам без громадянства, які проживають в Україні і працюють на умовах трудового договору (контракту) на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форм власності та господарювання або у фізичних осіб, у

тому числі в іноземних дипломатичних представництвах та консульських установах.

Згідно з пунктами 3.2, 3.3, 3.4 Інструкції, для догляду за дорослим членом сім'ї та хворою дитиною, старшою 14 років, при лікуванні в амбулаторно-поліклінічних умовах листок непрацездатності видається на термін до трьох днів. Як виняток, залежно від важкості перебігу захворювання та побутових умов, цей термін може бути продовжений за рішенням ЛКК, а в разі її відсутності – головного лікаря, але не більше 7 календарних днів.

Для догляду за хворою дитиною віком до 14 років листок непрацездатності видається на період, протягом якого дитина потребує догляду, але не більше 14 календарних днів, а для догляду за дитиною, постраждалою внаслідок аварії на ЧАЕС, на весь період її хвороби, включаючи санаторно-курортне лікування.

Якщо дитина продовжує хворіти, то особі, яка здійснює догляд за хворою дитиною, після закінчення максимального терміну листка непрацездатності, передбаченого законодавством України, видається довідка за формою, встановленою МОЗ України (ф. № 138/0).

Довідка про догляд за хворою дитиною видається до одужання дитини від гострого захворювання або досягнення ремісії у разі загострення хронічного захворювання, з продовженням у порядку, передбаченому пунктом 2.2 Інструкції (при втраті працездатності внаслідок захворювання або травми лікуючий лікар в амбулаторно-поліклінічних закладах може видавати листок непрацездатності особисто терміном до п'яти календарних днів з наступним продовженням його, залежно від тяжкості захворювання, до 10 календарних днів.

Якщо непрацездатність триває понад 10 календарних днів, продовження листка непрацездатності до 30 днів проводиться лікуючим лікарем спільно з завідувачем відділення, а надалі – ЛКК, яка призначається керівником лікувально-профілактичного закладу, після комісійного огляду хворого, з періодичністю не рідше одного разу на 10 днів, але не більше терміну, встановленого для направлення до МСЕК.

Відповідно до пунктів 3.8, 3.9, 3.10 Інструкції, у разі стаціонарного лікування дітей віком до 6 років одному із працюючих членів сім'ї або іншій працюючій особі, яка здійснює догляд за дитиною, видається листок непрацездатності на весь період перебування в стаціонарі разом із дитиною.

Після виписки дитини із стаціонару в гострому періоді захворювання листок непрацездатності видається або продовжується до одужання дитини, але в межах встановленого терміну з урахуванням днів листка непрацездатності, що був виданий для догляду за дитиною до стаціонарного лікування.

У разі стаціонарного лікування важкохворих дітей старшого віку (6-14 років) листок непрацездатності видається одному із працюючих

членів сім'ї або іншій працюючій особі, яка здійснює догляд за дитиною, на період, коли, за висновком ЛКК, дитина потребує індивідуального догляду.

Враховуючи викладене вище, військовослужбовці-жінки мають право на отримання грошового забезпечення за час звільнення їх від виконання службових обов'язків у зв'язку з доглядом за хворою дитиною, протягом якого дитина за висновком лікаря потребує догляду, але не більше як за 14 календарних днів, а якщо дитина потребує стаціонарного лікування – за весь час перебування її в стаціонарі разом із хворою дитиною.

Отже військовослужбовці-жінки, на підставі документів передбачених Інструкцією звільняються від виконання службових обов'язків у зв'язку із хворобою дитини, яка потребує стороннього догляду.

Згідно з частиною 2 ст. 257 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, про звільнення від виконання службових обов'язків офіцерів і військовослужбовців військової служби за контрактом на підставі довідки лікаря (фельдшера) і про вихід їх на службу після хвороби оголошується в наказі по військовій частині.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р (зі змінами) // База даних «Законодавство України». – Режим доступу : www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.

2. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : закон України від 20 груд. 1991 р. № 2011. – Режим доступу : www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show.

3. Пашинський В. Й. Конституційно-правовий статус військовослужбовців в Україні / В. Й. Пашинський // Право України. – 2005. – № 4. – С. 39 – 42.

САХАРУК ЄВГЕНІЙ ВАЛЕРЬЄВИЧ

*магістрант державного і муніципального управління
Російської академії народного господарства і державної служби
при Президенті Російської Федерації,
Среднерусский институт управления*

РЕАЛИЗАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ПО ПЕРЕСЕЛЕНИЮ ГРАЖДАН ИЗ ВЕТХОГО И АВАРИЙНОГО ЖИЛЬЯ: ПРОБЛЕМЫ И ВЕКТОР РАЗВИТИЯ

Последнее десятилетие характеризуется значительными темпами увеличения объемов строительства в Российской Федерации. Проблема

состояния жилищного фонда является далеко не нова, поскольку большая часть домов построена в период Советского Союза в рамках реализации градостроительной концепции государства. Современное состояние жилищного фонда Российской Федерации оставляет желать лучшего. Так, директор Департамента городской среды Министерства строительства и ЖКХ Российской Федерации указала, что в России более 11 млн. кв. м. аварийного жилья [1]. Небезопасность, а также несоответствие всем санитарным, градостроительным и иным нормам, обусловили необходимость в разработке комплекса мер, направленных на переселение граждан из ветхих и аварийных домов.

Предпринимаемые со стороны государства усилия на федеральном и региональном уровнях, к сожалению, пока еще не позволяют решить жилищную проблему. Состояние жилищной сферы в большинстве регионов остается неудовлетворительным, когда 40 % населения проживает в жилье, которое не отвечает требованиям благоустройства, а 60 % населения не удовлетворены своими жилищными условиями при том, что 6,5 % (3,1 млн.) семей признаны нуждающимися в улучшении жилищных условий и приняты органами местного самоуправления на соответствующий учет. Общая потребность населения российских регионов России в жилье оценивается в 1570 млн. кв. метров при том, что не более 15 % населения могут улучшить жилищные условия за счет своих доходов. Данные цифры наглядно показывают, что для решения жилищного вопроса, наряду с увеличением жилищного фонда на 46 %, необходима реализация мер жилищной политики, направленных на повышение доступности жилья для населения [2, с. 75].

Законодатель указывает на право граждан, проживающих в жилых помещениях, которые относятся к категории аварийного или ветхого жилья, на получение нового жилища. Необходимо отметить, что от оснований, на которых лицо владеет, пользуется или распоряжается жилым помещением, зависит и получение им нового жилья. Так, Жилищный кодекс Российской Федерации [3], устанавливает, что внеочередное право на получение жилых помещений по договорам социального найма имеют граждане, жилые помещения которых признаны в установленном порядке непригодными для проживания и ремонту или реконструкции не подлежат. Предоставляемое жилое помещение в силу ч. 1 ст. 89 должно быть равнозначным по общей площади ранее занимаемому жилому помещению, а также отвечать установленным требованиям и находиться в границах данного населенного пункта. В части 2 статьи 57 ЖК РФ говорится о внеочередном предоставлении жилых помещений по договору социального найма гражданам, жилые помещения которых признаны в установленном порядке непригодными для проживания, при этом ссылка на статью 89 ЖК РФ не дается. Данная правовая коллизия обуславливает двойственное толкование закона на правоприменительной практике,

поскольку неясно какое именно жилое помещение должно быть предоставляемо гражданам: равнозначное или соответствующие нормативам. Предоставив право граждан на переселение из ветхого и аварийного жилищного фонда, Жилищный кодекс Российской Федерации не устанавливает критериев и определения аварийного и ветхого жилья, что выражается на практике непризнанием в качестве таковых различного рода домов. На данный момент основным актом, который регулирует и определяет вопросы аварийного и ветхого жилья, является Постановление Правительства РФ от 28.01.2006 г. № 47 «Об утверждении Положения о признании помещения жилым помещением, жилого помещения непригодным для проживания и многоквартирного дома аварийным и подлежащим сносу или реконструкции» [4]. В соответствии с которым основанием для признания жилого помещения непригодным для проживания является наличие выявленных вредных факторов среды обитания человека, которые не позволяют обеспечить безопасность жизни и здоровья граждан вследствие:

- ухудшения в связи с физическим износом в процессе эксплуатации здания в целом или отдельными его частями эксплуатационных характеристик, приводящего к снижению до недопустимого уровня надежности здания, прочности и устойчивости строительных конструкций и оснований;

- изменения окружающей среды и параметров микроклимата жилого помещения, не позволяющих обеспечить соблюдение необходимых санитарно-эпидемиологических требований и гигиенических нормативов в части содержания потенциально опасных для человека химических и биологических веществ, качества атмосферного воздуха, уровня радиационного фона и физических факторов наличия источников шума, вибрации, электромагнитных полей.

Для содействия гражданам в получении новых жилых помещений, вместо ветхого и аварийного жилищного фонда, был создан Фонд содействия реформированию жилищно-коммунального хозяйства, целями которого являются создание безопасных и благоприятных условий проживания граждан и стимулирование реформирования жилищно-коммунального хозяйства, формирования эффективных механизмов управления жилищным фондом, внедрения ресурсосберегающих технологий путем предоставления финансовой поддержки за счет средств Фонда, осуществления информационно-разъяснительной и иной деятельности, направленной на просвещение граждан в сфере жилищно-коммунального хозяйства, содействие в подготовке кадров в сфере жилищно-коммунального хозяйства [5].

Однако, федеральная программа не реализуется в полной мере во всех субъектах. Нередки случаи, когда жильцы отказывались от предлагаемого жилья, поскольку проживание в них виделось невозможным в силу отсутствия элементарных условий пребывания.

Муниципальные органы власти также буквально трактуют правовую норму о том, что предоставляемое жилое помещение должно находиться в рамках населённого пункта, что обуславливает расселение граждан из центральных районов, а также местностей с развитой инфраструктурой, в отдалённые районы муниципального образования. Кроме того, Кроме того, предлагаемое новое жилье не отличается по площади от старого. Как следствие, множество жалоб в прокуратуру, исков в суд, что затягивает процесс переселения. Несомненно, для решения подобных проблем необходим четко функционирующий механизм «состыковки» адресных программ по переселению граждан из аварийного жилищного фонда и программ по улучшению жилищных условий.

Проявление данных негативных фактов указывает на неэффективность реализуемых мер, коррупционную составляющую в данной сфере, нецелевое расходование выделяемых средства.

Наличие указанных проблем является фактором, который препятствует модернизации региональной экономики, поскольку это становится невозможным в силу того, что низкий уровень обеспеченности жильём на каждого человека в совокупности с проблемой изношенности жилищно-коммунальной инфраструктуры выступает в качестве одной из основных угроз региональной экономики. Наличие данной проблемы обуславливает необходимость в разработке комплекса мер, направленных на усовершенствование государственной жилищной политики на региональном уровне.

Так, представляется необходимым ужесточение государственного контроля за ходом реализации государственной программы по переселению граждан из ветхого и аварийного жилищного фонда. Видится целесообразным внесение изменений в Жилищный кодекс Российской Федерации, в части дополнения положения ст. 57 ЖК РФ указанием о том, что предоставляемое жилое помещение должно быть равнозначным предыдущему, если оно ранее соответствовало нормативам предоставления жилых помещений на одного человека. В случае, если предыдущее жилое помещение меньше необходимой площади на одного человека, то следует предоставлять жилое помещение, соответствующих нормативам в зависимости от региона.

В силу того, что большая часть граждан, проживающих в ветхом или аварийном жилищном фонде, являются неплатежеспособными, а бюджетные средства не могут в полной мере покрыть обязанность, установленную Жилищным кодексом Российской Федерации, в соответствии с которым органы власти обязаны расходовать бюджетные средства на приобретение для граждан жилых помещений, предоставляемых по договорам социального найма, в полном объеме их рыночной стоимости, предлагаем предоставлять целевые займы на приобретение жилых помещений, благодаря которым часть стоимости

жилого помещения оплачивалась бы гражданином, а другая часть – государством.

На наш взгляд, реализация вышеуказанных мер позволит более эффективно воплощать в жизнь программу по переселению граждан из ветхого и аварийного жилья.

Список использованной литературы:

1. Аварийного жилья в стране меньше не становится. – Режим доступа : www.iz.ru/661757/roman-kretcul/avariinogo-zhilia-v-strane-menshe-ne-stanovitsia.

2. Абрамова О. М. Вопросы доступности жилья для граждан России и пути их решения / О. М. Абрамова // Микроэкономика. – 2013. – № 4. – С. 75 – 78.

3. Жилищный кодекс Российской Федерации от 29.12.2004 г. № 188-ФЗ (ред. от 03.04.2018 г. № 59-ФЗ) // Собрание законодательства РФ. – 2005. – № 1 (часть 1). – Ст. 14; 2018. – № 15 (Часть I). – Ст. 2030.

4. Об утверждении Положения о признании помещения жилым помещением, жилого помещения непригодным для проживания и многоквартирного дома аварийным и подлежащим сносу или реконструкции : постановление Правительства РФ от 28.01.2006 г. № 47 (в ред. от 28.02.2018) // Собрание законодательства РФ. – 2006. – № 6. – Ст. 702; 2018. – № 10. – Ст. 1514.

5. О Фонде содействия реформированию жилищно-коммунального хозяйства : федеральный закон от 21.07.2007 г. № 185-ФЗ (в ред. от 23.04.2018 N 93-ФЗ) // Собрание законодательства РФ. – 2007. – № 30. – Ст. 3799. 2018. – № 18. – Ст. 2563.

СОЛОДУХІНА ЛЮБОВ СЕРГІЇВНА

аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики

Національної академії державного управління при Президентові України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДИТИНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Охорона дитинства в Україні визнана стратегічним загальнонаціональним пріоритетом. Кожній дитині для повного і гармонійного розвитку її особистості необхідно зростати в атмосфері щастя, любові і розуміння. Тільки безпечне сімейне оточення є тим природним середовищем, яке в змозі забезпечити основні потреби дитини, її благополуччя.

На жаль, на сьогодні непоодинокими залишаються випадки загрози життю і здоров'ю дітей; ухиляння батьків від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання дітей; жорстокого поводження з дітьми, їх

експлуатації, примушування до жебракування; залежностей батьків від алкоголю, наркотиків, інших психотропних речовин, що призводить до неналежного здійснення ними догляду за своїми дітьми.

Так, за період незалежності (1991-2016 рр.) чисельність дітей зменшилась на 4947,7 тис. осіб, а питома вага у загальній чисельності населення скоротилася з 25,6 % до 17,9 % (7 614 006 особи без врахування даних тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя). Кількісні показники дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, також мають тенденцію до зменшення (у 2014 р.– 83 716 осіб (без урахування даних АР Крим, м. Севастополя), у 2015 р. – 73 182 особи, а на початок 2018 р. – 71 566 осіб), проте саме це є абсурдним, виходячи із суспільно-економічної ситуації в державі, тимчасової окупації та збройного конфлікту [14].

Зокрема, найбільш ілюструють загострення проблемної ситуації щодо зволікання із прийняттям відповідних рішень, дані про десятки тисяч дітей, які щороку потрапляють до закладів інституційного догляду та виховання. Станом на 01.09.2016 р. із 105 783 дітей, які перебували в таких закладах, лише 8 741 дитина (8 %) мала статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, а решта – 97 042 дитини (92 %) мали батьків, із них тільки 18 054 вихованця (17 %) мали інвалідність [12].

Іншими словами, дітей, які насправді мають право на отримання відповідного статусу, а головне гарантованої державної підтримки і права на влаштування у безпечну сімейну форму виховання, просто не виявляють, або ж таким дітям цей статус просто не надається за відсутності судового рішення. Цим дітям дозволяють виховуватись в інституціях за заявами батьків, більшість з яких вже давно варто позбавити батьківських прав. Як свідчать численні дослідження, зокрема, комплексне дослідження системи захисту дітей в Україні, проведеного протягом 2015-2016 років представництвом благодійної організації «Надія і житло для дітей» в Україні [13], таких дітей далеко не завжди забирають батьки або інші законні представники додому на кожні вихідні або канікулярні дні. Зафіксовано безліч випадків, коли батьки з'являються у закладі, до якого влаштували дитину, раз на півроку для того, щоб дитина не набула права на усиновлення відповідно до частини другої статті 219 Сімейного кодексу України [1].

У разі влаштування дитини до інституції за заявою батьків, які не піклуються про неї, та її проживання у закладі близько 10 років (період здобуття загальної середньої освіти), вона, виходячи з нього, опиняється сам на сам зі світом – по суті без батьків, без житла (частіш за все нікуди повертатись), без права на його отримання, без коштів, без пільгових умов вступу до закладу професійно-технічної або вищої освіти для здобуття професії, без достатніх знань для вступу до такого закладу на конкурсних

засадах (численні дослідження доводять, що рівень освіти в інституціях є незадовільним).

Отримуючи ж статус позбавленої батьківського піклування, дитина в першу чергу одразу набуває право бути влаштованою у сімейну форму виховання (усиновлення, опіка / піклування, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу), включається механізм забезпечення захисту її законних прав, дитині держава допомагає із здобуттям професії та забезпечує соціальною стипендією в цей період.

Також привертає до себе увагу смертність дітей віком до 1 року від зовнішніх причин, яка посідає третє місце в структурі смертності дітей такого віку, зумовлюючи досить значну частку – 6 % випадків смерті. Переважну частину серед зазначених причин займають нещасні випадки із загрозою диханню (63,6 %). Це дуже сумна тенденція, адже більшості цих смертей можна було уникнути за умов належного догляду за дітьми, їх своєчасного вилучення з небезпечного середовища.

Особливе занепокоєння викликає смерть дітей від навмисних самоушкоджень (включаючи самогубства). Так, кількість померлих дітей з такої причини у 2014 р. становила 125 осіб, а у 2015 р. вже 148.

Також, за даними офіційного сайту Генеральної прокуратури України, фактично сталими з тенденціями до збільшення залишаються показники щодо: вбивства дітей та вагітних жінок (60 осіб у 2014 р., 66 – у 2015 р., 68 – у 2016 р.); умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини (14 дітей у 2014 році, 11 – у 2015 р., 14 – у 2016 р.); неналежного виконання обов'язків щодо охорони життя і здоров'я дітей (51 злочин у 2014 р., 75 – у 2015 р., 70 – у 2016 р.), статевих зносин із особами, які не досягли статевої зрілості (49 злочинів у 2014 р., 37 – у 2015 р., 51 – у 2016 р.), розбещення дітей (208 злочинів у 2014 р., 230 – у 2015 р., 272 – у 2016 р.) [16].

Перебування дітей у згаданих ситуаціях, а також зволікання з прийняттям відповідними органами, у тому числі судовими, законних рішень з цього приводу, може призводити до смерті дітей, втрати ними здоров'я, отримання каліцтва, тяжких захворювань, затримки в розвитку, девіантної, у тому числі асоціальної, поведінки, соціальної деривації.

Так, законодавством України [1; 4; 5; 7; 8] передбачено державний контроль за реалізацією права дитини на належне батьківське виховання.

Зокрема, це обов'язок органу опіки та піклування забезпечити заходи безпеки дитини, у разі наявності безпосередньої загрози її життю і здоров'ю, у тому числі шляхом її негайного відібрання у батьків або осіб, які їх замінюють, та тимчасового (до 9 місяців) влаштування, звертатися до суду з позовами щодо позбавлення осіб батьківських з прав, відібрання дітей у батьків без позбавлення їх батьківських прав, а обов'язок суду, у тому числі після вищезазначеного заходу, – прийняти об'єктивне, неупереджене та своєчасне рішення з окресленого питання. Без такого рішення суду безліч дітей роками вважаються залишеними без

батьківського піклування, позбавлені можливості отримати статус дитини, позбавленої батьківського піклування, та бути влаштованими у сімейні форми виховання, змушені частіш за все або перебувати у закладах соціального захисту, будинках дитини, лікарнях, або у родичів без жодної державної підтримки.

При цьому законодавством встановлено строки для надання дитині статусу сироти або позбавленої батьківського піклування після її виявлення органами опіки та піклування – 2 місяці (такий строк пов'язано із нормами Цивільного процесуального кодексу України щодо строків розгляду судових справ) [2].

Проте в середньому судові провадження з питань позбавлення батьківських права, відібрання без позбавлення батьківських прав, тривають понад рік. Крім цього, часто виникають затримки у зв'язку з неодноразовою зміною підсудності справ, зволікання із наданням повного тексту рішення суду.

Також в Україні розповсюджена практика, за якої після тривалого розгляду судом справи (понад рік), коли дитина (діти) тривалий час перебувала (-ли) у закладі, а не на вихованні у сім'ї (у зв'язку із небезпечним середовищем), суд приймає рішення про відмову у задоволенні позову та про повернення дитини (дітей) на виховання до батьків, після чого дитина помирає, набуває інвалідності у зв'язку з недоглядом, або її вбивають.

Як правило, на час звернення органів опіки та піклування, родичів або самої дитини з відповідними позовами до суду, діти, які фактично залишаються без належного батьківського піклування, продовжують перебувати у небезпечному середовищі; знаходяться на вихованні у родичів (частіш за все у бабусь та дідусів з утриманням на їх пенсії); перебувають у лікарні (позбавлені участі у виховному процесі); тимчасово влаштовуються у заклади соціального захисту дітей або до сімей патронатних вихователів.

При цьому слід враховувати, що законодавством України чітко визначено граничні терміни тимчасового влаштування дітей (у закладах соціального захисту – 9 місяців; у сім'ї патронатного вихователя – 3 місяці з правом продовжити цей термін до 6 місяців) [6, 9 – 11]. На жаль, станом на 01.07.2018 р. утворено лише 50 сімей патронатних вихователів, до яких влаштовано 113 дітей (для порівняння – у аналогічний період у закладах соціального захисту дітей перебувало понад 3,4 тис. дітей) [15].

З огляду на усе вищезазначене потребують нагального вирішення такі питання.

I. Організація методичного забезпечення загальних суддів усіх інстанцій з таких питань.

1. Тривалий (понад два місяці – півроку) розгляд прав про відібрання дитини у батьків, позбавлення батьків батьківських прав, часті перенесення розгляду справ, у тому числі у зв'язку із неявкою

відповідачів, наносять неоціненну шкоду дитині, в першу чергу стану її здоров'я та розвитку. Часто від своєчасності прийнятих рішень залежить життя дитини.

2. Оскільки позбавлення батьківських прав є крайньою мірою впливу на осіб, у виняткових випадках, при доведеності винної поведінки одного із батьків або їх обох з урахуванням інших важливих обставин життя сім'ї, вважаємо за доцільне розглядати можливість відібрання дітей у батьків без позбавлення їх батьківських прав, попередивши батьків про необхідність змінити ставлення до виконання своїх обов'язків, взявши над ними контроль та організувавши надання відповідної підтримки та допомоги.

У такому випадку права та обов'язки батьків не припиняються, а лише обмежуються, при цьому дитина набуває відповідного статусу та може бути влаштована до сімейної форми виховання (опіка / піклування, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу), а батькам надається можливість протягом року після прийняття судом відповідного рішення, усунути причини, які перешкоджали належному вихованню дитини. Усунення таких причин повинно здійснюватися батьками за допомогою відповідних органів і служб, зокрема центрів соціальних служб для сім'ї дітей та молоді.

3. При вирішенні питання щодо позбавлення батьківських прав часто нехтується те, що особа, позбавлена батьківських прав, не звільняється від обов'язку щодо утримання дитини. Відповідно до норм частини третьої статті 166 Сімейного кодексу України при задоволенні позову щодо позбавлення батьківських прав суд одночасно приймає рішення про стягнення аліментів на дитину. Тобто для стягнення аліментів з батьків, які позбавляються батьківських прав, не обов'язкова окрема позовна вимога.

Водночас у контексті підсудності справ варто звернути увагу на те, що відповідно до статей 27-28 Цивільного процесуального кодексу України [2] позови про стягнення аліментів належать до категорії справ, підсудність яких визначається за вибором позивача, а про позбавлення батьківських прав – за місцем проживання або місцезнаходженням відповідача.

Тобто, у разі об'єднання вищезазначених позовних вимог, при залученні різних органів опіки та піклування (за місцем проживання відповідача та за місцем погодження, фактичного перебування дитини) у деяких випадках можна уникнути зяттягування розгляду справа у зв'язку зі зміною підсудності.

II. Внесення змін до законодавства щодо:

– зменшення термінів набуття рішень суддів щодо позбавлення батьківських прав, відібрання без позбавлення батьківських прав, встановлення опіки / піклування, усиновлення з 30 до 10 днів;

– введення спеціалізації суддів у сімейних справах та квоти таких суддів у кожному загальному судді залежно від території обслуговування, що дасть змогу підвищити оперативність та якість прийняття рішень про: позбавлення батьківських прав, відібрання без позбавлення батьківських прав, встановлення опіки / піклування, усиновлення, вирішення спорів між батьками про участь у вихованні дитини, місце її проживання, про призначення аліментів.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України : закон України від 10 січ. 2002 р. № 2947-III // Відом. Верховної Ради України. – 2002 – № 21 – 22. – Ст. 135.

2. Цивільно-процесуальний кодекс України від 18 берез. 2004 р. № 1618-IV // Відом. Верховної Ради України. – 2004 – № 40. – Ст. 492.

3. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : закон України від 13 січ. 2005 р. № 2342-IV // Відом. Верховної Ради України. – 2005. – № 6. – Ст. 147.

4. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : закон України від 24 січ. 1995 р. № 20/95-ВР // Відом. Верховної Ради України. – 1995. – № 6. – Ст. 35.

5. Про охорону дитинства : закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III // Відом. Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142.

6. Деякі питання здійснення патронату над дитиною : постанова Кабінету Міністрів України від 16 берез. 2017 р. № 148 // Офіційний вісник України. 2017. – № 26. – Ст. 739.

7. Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю : постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовт. 2018 р. № 800 // Офіційний вісник України. – 2018. – № 80. – Ст. 2674.

8. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини : постанова Кабінету Міністрів України від 24 верес. 2008 р. № 866 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 76. – Ст. 2561.

9. Про затвердження Примірного положення про центр соціальної підтримки дітей та сімей : постанова Кабінету Міністрів України від 16 листоп. 2016 р. № 834 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 93. – Ст. 3043.

10. Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей : постанова Кабінету Міністрів України від 28 січ. 2004 р. № 87 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 4. – Ст. 168.

11. Про Типове положення про притулок для дітей : постанова Кабінету Міністрів України від 9 черв. 1997 р. № 565 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 24. – Ст. 61.

12. Про Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу : розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 серп. 2017 р. № 526-р. // Офіційний вісник України. 2017. – № 67. – Ст. 2015.

13. Аналітичний звіт за результатами комплексного дослідження системи захисту дітей в Україні «Ілюзія захисту» / Міжнародна організація «Hope and Homes for Children» ; авт. кол. : Постолок Г., Татарчук Н., Чуприна Д. [та ін.]. – К., 2016. – 95 с.

14. Демографічні тенденції в Україні у 2000-2016 рр. : аналітична записка / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи Національної академії наук України. – К., 2017. – 16 с.

15. Офіційний сайт Мінсоцполітики. – Режим доступу : www.msp.gov.ua.

16. Офіційний веб-портал Генеральної прокуратури України. – Режим доступу : www.gp.gov.ua.

СУХОМЛИН ВІКТОР БОРИСОВИЧ

професор з соціально-економічних питань

Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ НОВОГО ТИПУ

В умовах розвитку постмодерної держави та формування економіки нового типу стратегічну роль відіграє становлення державної політики у сфері зайнятості, покликаної забезпечувати створення умов для раціональної зайнятості населення. Це безпосередньо обумовлено тим, що соціальна політика держави в центрі якої знаходиться зайнятість населення має рефреном забезпечити стабільну життєдіяльність суспільства, утвердження динамічних показників мінімізації безробіття та досягнення збалансованого добробуту. З огляду на це артикулюється доцільність комплексного вирішення проблем зайнятості населення, яка «передбачає координацію зусиль органів публічної влади всіх рівнів, взаємодію механізмів державного регулювання та ринкового саморегулювання, використання фінансових можливостей бюджетів, позабюджетних фондів, громадських об'єднань, які б слугували економічній та соціальній ефективності відповідних програм зайнятості» [1, с. 177]. В той же час особливо варто наголосити на тому, що в

сучасних умовах суспільного розвитку держава має залишити за собою координуючу і регулюючу функції щодо забезпечення належного функціонування сфери зайнятості населення та подолання безробіття. Такий контекст спонукає державу відмовитись від централізованого управління аби відповідним чином сформувати нову модерну систему регулювання зайнятості, головними технологічними ланками якої б виступало розроблення відповідних законів, програм стимулювання зайнятості, укладення угод між сторонами соціального партнерства щодо формування соціально-трудових відносин на національному та регіональному рівнях. Саме суб'єкти соціально-трудових відносин мають визначати структуру та основні напрямки зайнятості населення, методику підготовки трудового потенціалу та підвищення його конкурентоспроможності на внутрішньому та глобальному ринках праці. В такій системі відносин держава набуває стратегічно-технологічного статусу – забезпечення координації соціально-трудових відносин між відповідними суб'єктами сфери зайнятості та створення відповідних рамкових умов для результативності налагодження та стабільності функціонування таких відносин.

У контексті аналізу методології становлення державної політики у сфері зайнятості населення на особливу увагу заслуговує систематизація основних дослідницьких підходів щодо її визначення. З цього приводу, В. І. Кушин під державною політикою зайнятості пропонує розуміти «сукупність заходів, спрямованих на стимулювання залучення та ефективного функціонування індивідуумів у сфері праці для досягнення цілей суспільства» [2, с. 121]. Виходячи із цього державна політика у сфері зайнятості являє собою систему заходів «прямого державного та безпосереднього впливу на трудову сферу (ринок праці) для досягнення поставлених цілей» [2, с. 137]. З огляду на це, державна політика у сфері зайнятості населення являє собою багаторівневий процес врегулювання відповідних процесів у даній сфері включаючи відповідні структурні рівні, серед яких:

- макрорівень, який забезпечує стратегічне вирішення проблем зайнятості на якому органи публічної влади, до яких належать: узгодження цілей і пріоритетів політики зайнятості з економічною, соціальною, демографічною та міграційною політикою; узгодження системи цілей і пріоритетів політики зайнятості з фінансово-кредитною, структурною, інвестиційною та зовнішньоекономічною політикою; вироблення політики працевлаштування та соціальної підтримки незайнятого населення;

- регіональний рівень, передбачає запровадження основних напрямків реалізації державної політики у даній сфері на мікрорівні й активну участь та сприяння регіонів щодо реалізації пріоритетів своєї політики в межах своїх компетенцій, включаючи забезпечення реалізації наступних напрямків у сфері зайнятості населення: розвиток системи

підготовки та перепідготовки населення (в першу чергу тимчасово незайнятого); вдосконалення інформаційного забезпечення (включаючи комп'ютеризацію); забезпечення пристосованими приміщеннями і підготовленими кадрами центрів зайнятості; цільова підтримка робочих місць для стримування вивільнення працівників; підвищення ефективності ресстрації, працевлаштування та соціальної підтримки безробітних; підтримка на ринку праці біженців і вимушених переселенців, громадян з обмеженою працездатністю, довго безробітних, жінок, молоді та підлітків та інших соціально незахищених груп населення; організація громадських та тимчасових робіт;

– місцевий рівень, забезпечує практичну й безпосередню діяльність щодо працевлаштування населення, виплат по безробіттю, навчання [2, с. 199 – 200].

Враховуючи наведені вище рівні варто відзначити, що кожна держава реалізує свою політику зайнятості враховуючи її національні особливості та показники економічного розвитку не допускаючи при цьому соціальної дискримінації у ставленні до будь-яких категорій громадян. В даному відношенні йдеться про надання державою відповідних нормативних гарантій щодо надання права на працю і захисту інтересів безробітних громадян. Державна політика у даному напрямку включає наступні пріоритети, серед яких: безкоштовна професійна підготовку і перепідготовка за направленням служби зайнятості; компенсація витрат, пов'язаних з направленням на роботу в інший регіон за рекомендацією служби зайнятості; виплата допомоги по безробіттю; можливість укласти трудові контракти на участь в громадських роботах та ін. [3, с. 177]. З огляду на це, державна політика у сфері зайнятості у такий спосіб, запроваджуючи відповідні програми з перепідготовки та підвищення кваліфікації персоналу та реалізації відповідних програм з інформування громадян про попит на відповідні професії та вільні вакансії спрямована на зниження показників безробіття.

Таким чином, здійснений нами аналіз становлення державної політики у сфері зайнятості населення дозволив чітко ідентифікувати структурно-функціональну роль держави у сфері формування та реалізації соціально-трудова відносин, на підставі цього класифіковано основні цілі, елементи, структурні рівні та комплекс заходів державної політики у сфері зайнятості, систематизовано основні функції сторін соціального партнерства, які забезпечують реалізацію відповідних заходів щодо реалізації політики зайнятості, наведено основні технологічні прийоми здійснення даного виду політики враховуючи національні особливості та відповідні показники економічного розвитку держави, охарактеризовано її інфраструктуру, яка забезпечує сталу динамічну рівновагу на ринку праці, що безпосередньо впливає на результативність державної політики у відповідній сфері.

Список використаних джерел:

1. Shaw I. The Sage handbook of evaluation, Thousand Oaks / Shaw I., Greene J., Mark M. – CA : Sage Publications Inc., 2006. – 590 p.
2. Кушин В. И. Государственное регулирование рыночной экономики / В. И. Кушин. – М. : Изд-во РАГС, 2006. – 589 с.
3. Долан Э. Дж. Макроэкономика / Дж. Э. Долан. – СПб. : Питер, 2005. – 511 с.

СЧАСТЛИВЕЦЬ ГАННА ВОЛОДИМИРІВНА

*слухач кафедри публічного управління та митного адміністрування
Університету митної справи та фінансів*

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Одним з індикаторів громадянської позиції держави є соціальний захист. Тому сучасні реалії розвитку України потребують значного переосмислення сутності соціального захисту як одного з аспектів соціальної політики держави, та механізмів його здійснення саме в період уповільнення економічного зростання, коли відбувається погіршення добробуту населення та згорання більшості соціальних програм.

Теоретико-методологічні підходи щодо вивчення поняття соціального захисту визначають його як процес, діяльність суспільно-політичних інститутів стосовно підтримки гідного рівня соціального добробуту людини в конкретних економічних умовах. Його метою є, з одного боку, надання кожному можливості вільно розвиватися, реалізовувати себе, свої здібності через забезпечення гідного життєвого рівня, а з іншого боку – дотримання стабільності в суспільстві, соціальну солідарність, підвищення загального добробуту населення [2]. На законодавчому рівні також прописано, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх в разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, в також у старості [4].

Невід'ємним компонентом системи соціального захисту є соціальне забезпечення. На сьогодні ця позиція є домінуючою серед науковців, які визначають соціальний захист більшим поняттям, а соціальне забезпечення – як діяльність держави щодо безпосередньо матеріального забезпечення громадян при виникненні так званих «соціальних ризиків», що передбачені законодавством, за рахунок грошових фондів держави.

У науковій літературі можна зустріти різні визначення «соціального забезпечення». Вони містять сутнісні ознаки явища соціального забезпечення і відображають його особливості. Найбільш важливі з них: соціальне забезпечення здійснюється державою з цільових, спеціальних

фондів, а також фондів обов'язкового соціального страхування. Воно спрямоване на вирівнювання доходів громадян, підтримання їх повноцінного соціального статусу у встановлених законом випадках: втрати або зниження доходів, старості, інвалідності, тимчасової непрацездатності, втрати годувальника тощо [1; 3]. У відповідності з цим структурно соціальне забезпечення в Україні включає в себе такі організаційно-правові форми як соціальне забезпечення в порядку обов'язкового соціального страхування (уведено п'ять основних видів страхування) і за рахунок асигнувань з державного бюджету.

Характерною ознакою цієї організаційно-правової форми є те, що соціальне забезпечення регулюється спеціальним законодавством. Різноманітні послуги, соціальні виплати та соціальні послуги в Україні безпосередньо передбачені у 58 законах та більше ніж 120 підзаконних нормативно-правових актах. У деяких випадках в Україні застосовується змішане фінансування видів соціального забезпечення, що поєднує обидві організаційно-правові форми соціального забезпечення.

В умовах ринкових відносин держава не може здійснювати соціальне забезпечення усіх категорій населення, а тому роль цієї організаційно-правової форми обмежена фінансовими можливостями держави. Проте її існування є прямим наслідком проголошення Конституцією України соціальною державою, для якої соціальне забезпечення осіб, котрі не одержують виплат за рахунок соціальних страхових фондів, є прямим обов'язком [4].

Тому, на нашу думку, головною проблемою соціальної сфери України є незавершеність соціальної реформи. Це стосується, з одного боку, низького рівня охоплення бідного населення соціальною підтримкою, а з іншого – низької адресності при наданні соціальної підтримки. Потрібно зазначити, що в Україні є резерв для послаблення наслідків соціальної реформи і це, по-перше, детінізація економіки та підвищення платіжної дисципліни. Також слід важливим є визначення перспективи оптимізації моделі управління соціальною системою. Йдеться про монетизацію пільг, про допуск на ринок соціальних послуг організацій недержавної форми власності, про очищення правового поля від можливостей зловживання у соціальній сфері.

Список використаних джерел:

1. Галаганов В. П. Право соціального забезпечення : ученик / В. П. Галаганов. – М. : Изд. Центр «Академія», 2014. – 416 с.
2. Деріга В. В. Соціальна і гуманітарна політика : навч. посіб. / В. В. Деріга. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – 152 с.
3. Калашников С. В. Теоретичні аспекти формування соціальної сфери в сучасних економічних умовах / С. В. Калашников // Ефективна економіка. – 2016. – № 1. – С. 47.

4. Конституція України : зі змін. та допов., внесеними Законом України від 2 черв. 2016 р. № 1401-VIII. – Режим доступу : www.president.gov.ua/documents/constitution.

5. Півняк Г. Г. Соціальна відповідальність влади, бізнесу, суспільства : монографія : у 2 т. / за ред. Г. Г. Півняка // МОН, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2015. – Том II. – 408 с.

ШАДИНОВА ГУЛЬЗИРА АБИЛАСАНОВНА

канд. филос. наук, доцент, преподаватель кафедры «Общественные науки» факультета «Социальные науки»

Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

ДЖАПАРОВА РАУШАН ТУРГАНАЛИЕВНА

канд. социол. наук, доцент, преподаватель кафедры «Общественные науки» факультета «Социальные науки»

Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

**ПУТИ И МЕТОДЫ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ ЖЕНСКОЙ
БЕЗРАБОТИЦЫ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН**

Аннотация: В данной статье рассматриваются основные подходы к проблемам безработицы и переходу к более подробному анализу трудовых отношений, проблемы борьбы с безработицей среди женщин, об основных целях и о нормах социального рынка труда в Казахстане.

Ключевые слова: бедность, безработица, экономика, женщина, проблема.

В самом широком смысле бедность – это социально-экономическое явление, при котором определенные группы населения испытывают трудности с удовлетворением первоочередных физиологических потребностей, связанных с реализацией права на жизнь, лишены возможности полноценно участвовать в жизни общества в рамках конституционно закрепленных прав и свобод. Как феномен, как явление, сопутствующее любым экономическим системам, бедность оказывает влияние не только на уровень жизни людей, но и на социальную и политическую сферы жизни общества, становясь во многих случаях источником роста преступности и возникновения социальных конфликтов.

Экономисты изучают безработицу для определения ее причин, а также для совершенствования мер государственной политики, влияющих на занятость. Некоторые из государственных программ, например, программы по профессиональной переподготовке безработных, облегчают возможность их будущего трудоустройства. Другие, такие программы как страхование по безработице, смягчают отдельные экономические трудности, с которыми сталкиваются безработные. Еще

целый ряд государственных программ влияет на уровень безработицы косвенно. Например, большинство экономистов считает, что законы, предусматривающие высокую минимальную заработную плату, ведут к росту безработицы. Выявляя нежелательные побочные последствия той или иной государственной политики, экономисты могут помочь политикам оценить альтернативные варианты решения различных проблем [1, с. 89 – 92].

Перемены в социально-экономической сфере по-разному повлияли на положение женщин и мужчин. Женщины в наибольшей степени сконцентрированы в таких отраслях как страхование, образование, соцобеспечение, здравоохранение, связь, торговля, общепит, текстильная промышленность и т.п. Эти отрасли финансировались из государственного бюджета и в первую очередь подверглись структурной перестройке, сокращениям, что повлекло за собой массовое освобождение работников из этих сфер [2].

На ситуацию с женской занятостью и безработицей оказывают влияние разные факторы. Известно, что когда ситуация на рынке труда обостряется, женщины в первую очередь оказываются в положении безработных. Кроме того, в результате усиления конкуренции на рынке труда во многих странах СНГ наблюдается вытеснение женщин из традиционно женских отраслей и сфер экономики, что оказывает заметное влияние на изменение половой структуры занятости и безработицы. В отдельных странах на положение женской занятости могут оказывать влияние особенности национальных традиций, а также трудности по сочетанию работы с выполнением семейных обязанностей [3].

Одной из характерных черт безработицы в Казахстане является преобладание доли женщин в структуре безработного населения.

В особенно тяжелом положении находятся женщины, относящиеся к категории слабо защищенных в социальном плане: женщины, имеющие малолетних детей, детей-инвалидов; одинокие матери, выпускницы средних и высших учебных заведений, не имеющие опыта работы; женщины предпенсионного возраста, жены военнослужащих, которые из-за частых переездов теряют квалификацию; многодетные матери. Девушкам и молодым женщинам, не имеющим трудового стажа и профессии, очень трудно найти работу. Те виды занятий, которые предлагает девушкам неофициальный рынок труда, естественно, привлекают далеко не всех; большинство из этой категории становятся клиентами служб занятости. Естественно также, что работа по призыванию и в соответствии со способностями для этой категории женщин недоступна, их удел – низкооплачиваемые виды деятельности, не позволяющие им реализовать личностный креативный потенциал.

Проблемы службы занятости, связанные с трудоустройством женщин: чем больше льгот и гарантий дает государство работницам, тем ниже их конкурентоспособность на рынке труда. Работодатель не

заинтересован в приеме на работу женщин, и потому женский труд становится невостребованным.

Гендерное неравенство в доступе к экономической деятельности объясняется вовсе не низким качеством женских трудовых ресурсов, а ограничением для женщины возможности выбора трудовой деятельности в силу ее семейных обязанностей по уходу за иждивенцами, ведению домашнего хозяйства, дискриминацией при найме и другими причинами.

Рост официальной и незарегистрированной безработицы, депрессия в сфере экономики сделали женщин первоочередными кандидатами на увольнение, поскольку работодатели считают их менее выгодными работниками из-за перерывов в работе, вызываемых деторождением и уходом за детьми [4].

Существуют некоторые факторы, обуславливающие специфику женской безработицы в современном казахстанском обществе. Среди этих факторов следует отметить, прежде всего, преобладание потребностей в мужских кадрах, которые формируют пониженный спрос на женскую рабочую силу. Применение различных стратегий поведения на рынке труда дает различную эффективность и качество трудоустройства. Поиск работы через знакомых – не новый для казахстанского общества, политика протекционизма имела широкое распространение в советском обществе и остается популярной в современном казахстанском обществе. Чаще всего протекцию предоставляют близкие родственники [5].

Безработица для женщин – это социальное зло, сопровождающееся сокращением производительности труда, ростом конкуренции, провоцированием конфликтной ситуации, ростом социальной напряженности, преступности, сокращением доходов семьи, сокращением возможностей удовлетворения материальных и духовных потребностей, моральным ущемлением необеспеченных, изменением социального статуса.

Нарастает стрессовая ситуация, появляются психологические и духовные проблемы, чувство обиды, беспокойства. Отдельные женщины с особой силой ощущают одиночество. Налицо определенные элементы деградации личности в связи с ростом алкоголизма, наркомании, бродяжничества.

Не выдерживая конкуренции на рынке труда, многие женщины находят себя в сфере полукриминальной неформальной экономики. Наиболее типичными формами деятельности здесь являются уличная и рыночная торговля, пошив одежды, репетиторство, переводы и частные уроки, уборка квартир и офисов, приготовление пищи, присмотр за детьми, больными и престарелыми. Расценки за услуги в этой сфере, как правило, невысокие и зависят не столько от уровня квалификации, сколько от спроса на тот или иной вид услуг в регионе, отношений с работодателем.

Женщин с высшим и средним специальным образованием в процентном отношении больше, чем мужчин. Образование есть форма самоутверждения, материальной независимости, приобретения определенного социального статуса. Кроме того, женщины давно проникли в так называемые «мужские профессии» – науку, культуру, здравоохранение, юриспруденцию, журналистику и др. Практически целый ряд отраслей стал феминизированным.

У женщин есть и мотивация труда. Она характеризуется не только экономическими, но и нравственными причинами. Когда встал вопрос о работе на любых условиях, то лишь 5 % женщин согласились на любую работу, а 61 % выразили намерение искать работу по специальности [6].

Таким образом, существование неравенства и наличие социальной несправедливости в отношениях между полами послужило стимулом для формирования нового теоретического подхода, в рамках которого существование полоролевых стереотипов и соответствующих им отношений ставятся под сомнение. Перед новыми силами феминистского движения возникла новая задача – задача деконструкции гендерных отношений. Признание того, что гендерные отношения в обществе социально сконструированы, наводит на вывод, что, следовательно, возможна их перестройка. Это означает, что есть надежда деконструировать сложившиеся отношения властного взаимодействия, и, что социальный порядок будущего может и должен быть основан на гендерном равенстве.

Список использованной литературы:

1. Ни работы, ни справедливости : доклад Междунар. комиссии по наблюдению за правами человека (Human Rights Watch). – М., 1995 ; Washington, N.Y., 1996.

2. Проблема женской безработицы. – Режим доступа : www.bibliofond.ru/view.aspx?id=828361.

3. Безработица и ее структурная особенность в Казахстане. – Режим доступа : www.cipe.kz/ru/articles/macroeconomics.html?id=127.

4. Женская безработица и трудоустройство женщин. – Режим доступа : www.megalektsii.ru/s12415t1.html.

5. Теоретическое исследование женской безработицы на современном этапе. – Режим доступа : www.studbooks.net/663496/sotsiologiya/teoreticheskoe_issledovanie_zhenskoy_bezrabotitsy_sovremenno_m_etape.

6. Женская безработица и ее социальные последствия. – Режим доступа : www.studref.com/347347/politologiya/zhenskaya_bezrabotitsa_sotsialnye_posledstviya.

ШЕВЧЕНКО НАТАЛІЯ ПАВЛІВНА

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

ПЕНСІЙНА СИСТЕМА ДАНІЇ: РЕФОРМИ ЧИ КОМПРОМІС?

Пенсійна система Данії складається з наступних рівнів: соціальної пенсії нульового рівня; накопичувальної обов'язкової державної пенсійної програми першого рівня; псевдообов'язкових корпоративних пенсійних планів (так званий другий рівень); добровільних корпоративних та індивідуальних пенсійних схем третього рівня.

Історія датської пенсійної системи бере початок у 1659 році, коли зеландські пастори створили першу в Данії «касу вдовиці» – страхову організацію, яка виплачувала дружинам прихожан певні кошти в обмін на річні внески. У XVIII ст. аналогічні каси були створені для підтримки вдов офіцерів датської армії та державних службовців, а в 1891 р. у Данії були введені перші державні пенсії по старості. Датська система пенсійного забезпечення фінансувалася за рахунок загальних податкових надходжень, передбачала ретельну перевірку нужденності та гарантувала плановий рівень виплат. Якщо в сусідній Німеччині пенсійна модель була орієнтована на збереження соціального статусу працівника після виходу на пенсію, то датський варіант був спрямований в першу чергу на обмеження бідності.

Багаторівнева пенсійна система Данії почала поступово розвиватися з часів Другої світової війни. На початку 1980-х рр. розпочалися гострі дискусії про нерівність між тими, хто охоплюється додатковою пенсійною системою на основі заощаджень, і тими, яким пенсія уже виплачується за рахунок загальних податкових надходжень.

Однією з причин такої нерівності була серйозна економічна криза в Данії на початку 80-х рр., яка зробила відсоткові ставки надзвичайно високими, і, хоча внески до різних видів додаткових пенсійних схем були оподатковуваними, відсотки за цими заощадженнями не оподатковувались. Отже, можна було передбачити, що виплати пенсій за цими домовленостями призведуть до встановлення норм компенсації, які іноді будуть перевищувати 100 відсотків.

Оскільки, така нерівність розглядалася як проблема, у 1982 р. Анкер Йоргенсен, Прем'єр-міністр Данії, був змушений запропонувати своїм співвітчизникам оподаткування заробітної плати. Але така його пропозиція не була підтримана більшістю у парламенті, і його уряд пішов у відставку.

Наступний уряд Данії був правоцентристським, очолив його у 1982 р. Поуль Шлютер – лідер консервативної партії, який відхилив пропозицію попереднього уряду щодо нарахування відсотків на заробітну плату.

Однак, не зважаючи на позицію уряду, недержавні організації все-таки запровадили систему пенсійних заощаджень, реальна відсоткова ставка яких складала близькою 10 відсотків. І цей новий податок не лише вирішив проблему масштабного накопичення майбутніх пенсій для тих, хто заощаджував свою пенсію, але також став необхідним додатковим джерелом доходів для держави.

Друга причина для обговорення пенсійної реформи у сфері пенсійного забезпечення пов'язана з ситуацією на ринку праці. Враховуючи дефіцит платіжного балансу, уряд намагався провести дуже сувору політику доходів та видатків у 1985-1987 рр., обмеживши підвищення заробітної плати, та змушуючи профспілки шукати інші види заохочень для працівників.

Не зважаючи на те, що переговори про заробітну платню у 1985 р. були централізованими, тиск з боку ряду сильних профспілок, зокрема Союзу Датських металообробників (Dansk Metal), призвів до децентралізації переговорів у 1987 р. Ця зміна дозволила окремим профспілкам отримати окрему угоду про пенсії, яка охопила тільки членів цієї профспілки, і створила вибіркові стимули для вступу до профспілок.

Внаслідок дефіциту платіжного балансу, уряд був дуже зацікавлений у подальшому розвитку пенсійної системи на основі заощаджень та повністю профінансованою пенсією. Для вирішення проблеми він створив тристоронній комітет, який у 1988 р. видав основний звіт (близько 1000 сторінок) про причини та наслідки пенсійної реформи. Однак, з кількох причин, такий звіт не призвів до негайної реформи. Одна з причин полягала в тому, що профспілки взяли на себе зобов'язання вирішити питання на основі центрального фонду, – ідея, якій протистояла парламентська більшість. Опитування також показали, що реформа пенсійної системи не була високим пріоритетом серед членів профспілок – вони хотіли негайно збільшити заробітну плату та скоротити робочий час.

Прорив у пенсійній реформі відбувся під час переговорів про заробітну плату 1991 року. Традиція на переговорах на ринку праці полягала в тому, що Dansk Metal (ДМ) першим завершив переговори, а інші союзи намагалися скопіювати угоду про ДМ. Тому не дивно, що ДМ знову проклав шлях до професійних пенсійних реформ на ринку праці. У переговорах 1991 року ДМ уклав договір із своїми роботодавцями про децентралізовану пенсійну та фінансову систему, яка охоплювала лише тих працівників, які підписали цю угоду. Нова пенсійна система повинна була керуватися правлінням з рівним представництвом від працівників та роботодавців. Цей компроміс дозволив роботодавцям підтримати нову пенсійну схему, оскільки вони могли б вплинути на інвестиції, зроблені пенсійним фондом.

Після цього багато інших профспілок скористались договором про пенсійне забезпечення ДМ на своїх переговорах. Ці укладені угоди

почали лавину професійних пенсій. На сьогодні практично всі працівники охоплені певною пенсійною схемою на ринку праці, а, отже, їх внески значно зросли. До 1993 року частка професійних схем складала близько 0,9 відсотка доходу, але в міру дозрівання схем, ставки внесків збільшились, і на 2010 рік вони становили від 10 до 16 відсотків доходу, залежно від сфери зайнятості.

Реформування датського пенсійного фонду закріпило позиції професійних пенсій на ринку праці, що відповідали потребам компенсацій за втрату доходів для груп середнього та високого рівня доходів. Для груп з низьким рівнем доходу національна пенсія продовжує гарантувати високу компенсацію (на міжнародному рівні). Проте в межах пенсійного проекту поступово відбувалося зміщення розподілу праці між професійними та національними пенсіями на користь професійних пенсій. Відповідно до пріоритетів політики, рівень національних пенсій збільшився, одночасно більше половини національної пенсії зараз фінансуються за рахунок доходів. Цей процес перетворення призвів до виходу з принципу універсальності: від базових пенсій – до пенсій, що залежать від заробітку, та до поступового зведення нанівець національних пенсій.

Насправді, датська пенсійна реформа – це історія відсутності реформ на національному політичному рівні, а виключно угода між урядами, політичними партіями та профспілками, що своєчасно зреагували на різні виклики суспільства та економічні кризи.

Не зважаючи на відсутність так званих реформ, якими доволі часто хизуються інші європейські країни, Данія займає 1-е місце в світі за розміром пенсійних фондів до ВВП та їх надійності. Розмір пенсійних фондів у Данії є одним з найвищих у світі. Данія – країна, де відносно мало великих корпорацій, основою її економіки є малий і середній бізнес. Адміністраторами пенсійних планів виступають переважно страхові компанії.

Хоча, відповідно до рейтингу надійності пенсійних систем, Данія і займає 1-е місце, однак її надійність може бути ще значно підвищено за рахунок: заощаджень домашніх господарств; введення гарантій захисту пенсійних прав обох членів подружжя шлюбу при їх розлученні; підвищення рівня охоплення корпоративними пенсійними планами всіх працюючих; забезпечення більшого захисту прав учасників у випадках фальсифікації, неефективного управління або банкрутства адміністраторів пенсійних планів.

Список використаних джерел:

1. Kangas O. Three Routes to Pension Reform: Politics and Institutions in Reforming Pensions in Denmark, Finland and Swedenspol / O. Kangas, U. Lundberg, N. Ploug // Social Policy & Administration. – 2010. – Vol. 44. – No. 3. – June 2010. – P. 265 – 284.

ШЕВЧУК ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

*к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Хмельницького університету управління та права*

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОДАВЧЕ ТА ДОКТРИНАЛЬНЕ ВИЗНАЧЕННЯ

Питання економічної безпеки країни як базису національної безпеки потребує особливої уваги у умовах глобалізаційних перетворень. Нерівномірний розвиток регіонів, нестабільність національної економіки та збройний конфлікт з Російською Федерацією актуалізували необхідність захисту національних інтересів, що можливе через забезпечення економічної безпеки та окремих її складових.

Сфера економічної безпеки є тією сполучною ланкою, яка забезпечує стійкий взаємозв'язок між складовими національної безпеки, ефективна взаємодія яких призведе до реалізації національних інтересів та захисту суверенності держави, що потребує беззаперечної підтримки з боку органів публічного адміністрування й усіх суб'єктів національної економіки. Економічної безпеки держави є складним, багатокомпонентним поняттям, яке характеризує спроможність економічної системи підтримувати власне функціонування на необхідному рівні при повному й своєчасному забезпеченні ресурсами з боку держави та господарюючих суб'єктів [1, с. 37].

Поряд з низкою визначень досліджуваної категорії існує ряд класифікацій складових економічної безпеки з точки розу ряду науковців. Зокрема, Геєць В. М. та інші науковці складовими елементами економічної безпеки держави вважають фінансову, енергетичну, соціальну, демографічну, продовольчу, інноваційно-технологічну, зовнішньоекономічну та екологічну безпеку [2, с. 14]. Схожі складові поняття виділяв і Варналій З. С., який виокремлював енергетичну, фінансову, соціальну, продовольчу, трудовресурсну, науково-технологічну та зовнішньоекономічну безпеку держави. Ряд науковців розділили складові економічної безпеки держави на внутрішні й зовнішні. Цієї позиції притримується і Мунтіян В. В., який, в свою чергу, виділяє сировинно-ресурсну, фінансову, енергетичну, соціальну, демографічну, військово-економічну, технологічну, екологічну безпеку та тіньову економіку [3, с. 459]. На відміну від Мунтіяна В. В. науковець Шлемко В. Т. акцентує увагу на зовнішній складовій економічної безпеки держави – зовнішньоекономічній безпеці, проте виділяє схожі внутрішні складові. Так до внутрішніх складових він відносить сировинно-ресурсну, фінансову, енергетичну, військово-економічну, технологічну, демографічну, продовольчу, соціальну та екологічну безпеку [4, с. 143]. Олійник О, проаналізувавши загрози національним інтересам держави в економічній сфері визначені у Законі України «Про основи національної безпеки» від 19.06.2003 р., виокремила такі складові економічної безпеки

держави як: фінансова, виробнича, інвестиційна, інноваційна, енергетична, продовольча, макроекономічна та зовнішньоекономічна безпека [5, с. 95 – 96]. Вважаємо за потрібне наголосити на тому, що на сьогодні відсутнє законодавче трактування поняття «економічна безпека держави». Єдиним нормативно-правовим документом, який має більше методичне призначення, в якому наявне трактування вищезазначеного терміну «економічна безпека держави» є наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» від 29.10. 2013 р. № 1277. Відповідно до зазначеного документу поняття визначається як «стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі й характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання». До складових економічної безпеки держави було віднесено макроекономічну, зовнішньоекономічну, енергетичну, фінансову, продовольчу, соціальну, демографічну, виробничу, інноваційно-інвестиційну [6].

Підводячи підсумок хочемо акцентувати увагу на дещо надмірній деталізації науковців складових економічної безпеки держави. Разом з тим, не вважаємо за оптимальний варіант використання Методичних рекомендацій, оскільки з поля зору випадає така складова економічної безпеки як тіньова економіка. Саме тому найефективнішим методом визначення рівня економічної системи є аналіз складових поняття із поєднанням кількох методик.

Список використаних джерел:

1. Козловський С. В. Теоретико-методологічні підходи до визначення категорії «економічна безпека» та складових економічної безпеки України / С. В. Козловський, Є. С. Жураківський // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2016. – Вип. 2 (118). – С. 20 – 23.
2. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова [та ін.] ; за ред. В. М. Гейця. – Х. : ВД «Інжек», 2006. – 240 с.
3. Мунтіян В. І. Економічна безпека України : монографія / В. І. Мунтіян. – К., 1999. – 462 с.
4. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В. Т. Шлемко, І. Ф. Білько. – К. : НІСД, 1997. – 144 с.
5. Олійнічук О. Система економічної безпеки держави та рівні її формування: концептуальні аспекти / О. Олійнічук // Галицький економічний вісник. – 2015. – № 1 (48). – С. 93 – 100.
6. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовт. 2013 р. № 1277. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13.

Секція 4
Соціально-політичний простір сучасності:
проблеми та перспективи розвитку

ТЕМИРБАЕВА ГУЛЬДАНА АЛМАСБЕКОВНА

преподаватель кафедры «Туризма» Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

ЫДЫРЫС КАНАТ СЕРИКБАЕВИЧ

PhD, и.о. доцента кафедры «Международные отношения»

Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

**THE IMPORTANCE OF CENTRAL ASIA IN THE
EURASIAN GEO-ECONOMICS**

Central Asia in the XXI century became an important factor in geo-economics and geopolitics. The acceptance of the term «Eurasia» as a broad grouping of a number of states and the positioning of this formation as a new center of economic growth could not but draw attention of the leading countries of the world to it. The general opinion of various analysts that the XXI century will be the Pacific developmental age, begins to be corrected by forecasts about a new «Eurasian century». «Region Eurasia» includes in its various definitions a wide range of countries – from Turkey and Iran to Indonesia, from Norway to Vietnam, but, in any case, absorbs and the countries of Central Asia. The China, the Silk Road Economic Belt (SREB) initiative, with its five points of cooperation in the countries of Central Asia, has become an incentive factor to a more or less adequate response on the issue of intensifying attention to the Central Asian region. At the same time, the Chinese side declares that the SREB does not exclude the existing mechanisms of regional cooperation, such as the Eurasian Economic Union and even the «New Silk Road» project. In fact, China declares Central Asia a space of free competition and open struggle for its geostrategic position, resources, economic dividends.

In order to transform Eurasia's development potential as a single region into a reality, various economic and security issues need to be resolved. The geoeconomic issues facing the zone are very complex. Edward Luttwak, creator of the term «geoeconomics», handled this concept as a phenomenon based on «conflict logic» in the famous 1990 article, but structured it in the framework of «grammar of trade» [3]. In other words, the issue is mainly political actors defending their own strategies and trying to use all available means, including economic projects, not just traditional means such as war and diplomacy, to reach their goals. Investment, trade zones, roads and pipelines – these are not just controversial issues, but also tools of action.

Nonetheless, most players in Central Asia can be identified with one of five main categories – integration and trade regimes, transport and logistics, oil and gas transmission lines, security structures and the internal stability of

Central Asian countries. These are the areas that will determine the future development of Central Asia and the opportunity to make Eurasia a truly integrated and related region. Given that this framework and many regional and global actors are the focus of attention, the center of Eurasia is also the spine of the continent. The real question about the Eurasian geoeconomics is whether it is possible to reconcile the economic interests of the countries around Eurasia which constitute the majority of the global economy to the geographical center of the continent. Then it is possible to transform existing geopolitical conflicts into geoeconomic development that will serve everyone's interests.

Central Asia is, in fact, the most important center for the development of Eurasia, given that such a development carries with it the potential to solve all serious problems. If development and economic progress in Eurasia allows for the establishment of economic co-operation around the region – and introduces new opportunities in terms of the development of the world economy – it will allow the existing conflicts to be resolved or, at least, greatly weakened. For example, the economic development of the North-South cooperation can help stabilize Afghanistan. In fact, Central Eurasia can play a key role in opening a new era of economic development, thus stabilizing Eurasia.

The modern form of Central Asian geopolitics has evolved since the collapse of the USSR. But the main parts of the geopolitical discovery – the conflict between the US and Iran, for example, and the Afghanistan issue – were actually shaped during the last decade of the Cold War. Nevertheless, it is indisputable that the main cause of the increase in Eurasia's geopolitical significance is the collapse of the USSR. In this context, the change of the international conjuncture with the end of the Cold War, in other words, the rise of the Cold War equilibrium based on the bipolar structure, the emergence of large geopolitical and geo-economic spaces of space spreading north-south transition and connection roads of the Rimland-Caused. The emergence of new independent states in Central Asia, however, has increased the number of independent actors targeting their own interests [4].

Russia's interests were predominantly dominant in Central Asia. This was important in terms of border security between the Russian Federation and other countries in the region. To achieve this goal, Moscow tried to limit the presence of third parties, particularly the US, in the region. The main objective is to prevent Russia from being strategically surrounded by non-friendly states. Moscow suspected that the US and the West intended to establish a security cord similar to what the United Kingdom and France did in Eastern Europe in the aftermath of the Russian Revolution of 1917 and the First World War. At that time, the aim of the security cord was to prevent the re-establishment of both German and Russian (Soviet) empires. In this context, it was devised that Russia responded with the aim of preventing the emergence of non-friendly countries on its borders. One of the methods was the protection of the status quo in Central Asia, which is a geographically isolated area and already has all of the main transport corridors crossing Russian territory. In this direction, from

the mid-1990s, Russia's tactics were focused on preventing the US from opening new corridors in Central Asia [6].

The interests of the US were to open the Central Asian region, to create new corridors of transportation, and to reduce the dependence of the countries in the region on Russia. For the United States, it was important that these states should not become part of the Russian political scene again. That is why the West, especially the USA, actively supported the new transportation routes that will travel from the Caucasus and Afghanistan in the last 20 years. It has been argued that the United States was completely dominant in the region after the tragic events of September 11, 2001. However, another thing that is clear is that in the 1990s, there is also a general outline of Washington's strategy of building transportation lines – designed to neutralize Russia, China and Iran. In 2001, a new wave emerged due to the US sovereignty in Afghanistan and the region, but the strategy actually did not change. China's attitude is also remarkable. In the mid-1990s, Beijing began to play an important role in the competitive power of Central Asian transportation corridors. In the mid-2000s, with the construction of the Atasu-Alashankou Central Asia-China gas pipeline and the creation of a new railway network joining Kazakhstan, China actually created the fastest-growing transportation corridor in the Central Asian region. This corridor has a great potential. These conditions add a new meaning to geopolitical competition surrounding transportation corridors. Like Russia, China was trying to limit the presence of third parties (especially the United States) in Central Asia. The main reason for this was concerns about the safety of the Xinjiang area. At the same time, China had its own agenda for relations with the United States, and gradually began to enter the competition with Russia to become effective in Central Asia [6].

References:

1. Akimbekov S. Geo-Ekonomika Evrazii: Vzgljad iz Kazakhstana / S. Akimbekov (Avrasya Jeo-ekonomisi: Kazakistan Bakışı) // Astana Discussion Club. – Astana, 2015.
2. Brzezinski, Zbigniew, Büyük Santranc Tahtası: Amerika'nın Önceliği ve Bunun Jeostratejik Gereklere, İnkılap Kitabevi, 4. Baskı, 2010.
3. Baru S. A New Era of Geo-economics: Assessing the İnterplay of Economics and Political Risk / S. Baru // IISS Seminar, 23 March, 2015, s. 4. – Access mode : www.academia.edu/22677774/A_New_Era_of_Geo-economics_Assessing_the_Interplay_of_Economic_and_Political_Risk.
4. Clarke M. Kazakhstan's Multi-vector Foreign Policy: Diminishing Returns in an Era of Great Power «Pivots»? / M. Clarke, April 2015. – Access mode : www.theasanforum.org/kazakhstans-multi-vector-foreign-policy-diminishing-returns-in-an-era-of-great-power-pivots.
5. Fedorenko V. The New Silk Road İnitatives in Cenral Asia / V. Fedorenko // Rethink İnstitute Washington Pape. – Washington, August 2013.

6. Gabuyev A. Eurasian Silk Road Union: Towards a Russia-China Consensus? / A. Gabuyev // Carnegie Moscow Center. – 2015. – 5 June. – Access mode : www.carnegie.ru/2015/06/05/eurasian-silk-road-union-towards-russia-china-consensus/i9kt.

БЕКБОСЫНОВА ЖАМИЛЯ АРГИНБАЕВНА

докторант I курса программы ДРА Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН КАК ОСНОВНОЙ ФАКТОР
СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ**

Органы государственного управления – это система сложных механизмов, выполняющие функцию государственного управления. На сегодняшний день, понятие государственное управление означает социальную деятельность людей и вследствие чего возникновение общественных взаимоотношений. Оно осуществляется в социальной среде и подвергается большому важному влиянию со стороны социальной структуры общества. В этой связи, в научном изучении государственного управления роль социологических методов является понятным. Государственное управление не может быть относительно только одной из отдельной сферы общества.

Многие государства на определенном этапе своего развития начинают размышлять о роли государственных и частных институтов в жизни общества. Нет сомнений в том, что есть существенная разница между управленческими и организационными службами государственных и частных структур. Рассматриваются проблемы проведения анализа в организационной части функций государственных органов и его составных элементов.

Наблюдаются объективные направления развития государственных органов: бюрократизация, дифференциация, профессиональный рост. На каждую сферу государства соответствуют особенные виды государственных органов. В этой связи, определяется значение государственной службы: профессиональная деятельность, реализующая государственные обязанности и функции, а также государственный контроль, ориентированный на граждан через государственные органы и его аппарат на конституционной основе [1].

Суть сегодняшних административных реформ в Казахстане показывает что власть, государственная политика являются главным объектом общественного сознания. Происходящие с первого момента обретения независимости и по сей день положительные явления, можно с

уверенностью утверждать, что стали этапом реформ и коренных изменений в политической, экономической, социальной, идеологической жизни страны. Формирование и развитие системы государственных органов, общее продвижение в деле государственного управления явились главным инструментом независимости Казахстана.

В Республике Казахстан на протяжении нескольких лет на постоянном уровне проводятся процессы оптимизации и совершенствования структуры государственного управления. Главная цель данных процессов является создание профессионального аппарата способного результативно и эффективно решать текущие и плановые задачи стоящие перед Казахстаном. Создание высоко результативную систему государственного управления и государственной службы, отвечающих требованиям современного общества на сегодняшний день является одной из приоритетных задач всей страны. А также, ход исполнения в Казахстане экономических, социальных и других реформ, развитие общества демократическим путем, формирование правового государства, стабильность и развитие страны в целом, зависят от состояния механизмов государственного управления и профессионализма служащих, их результативности труда, инициативности, служению политическому курсу [2].

Если углубиться в историю государственного управления, то можно заметить, что уже в конце XIX века многие индустриально развитые страны пытались определить индикаторы эффективности и производительности. США одними из первых начали определять проблемы повышения эффективности и взялись их решать. Основным движущим фактором стало то, что общество начало проявлять беспокойство о низкой эффективности государственной службы, особенно на местном уровне. Во многих городах проходили движения, направленные на повышение производительности, результативности труда в органах местного управления. Позже этот процесс поднялся до уровня высших государственных органов власти. Таким образом, в США было создано бюро общенациональной эффективности.

В сентябре 2006 года в целях успешной реализации стратегических целей и приоритетных направлений по вхождению Казахстана в число 50 наиболее конкурентоспособных стран мира Президентом Н. А. Назарбаевым была инициирована административная реформа по улучшению системы государственного управления. Глава государства на открытии сессии Парламента заявил о необходимости модернизации государственного управления с учетом передового зарубежного опыта в принципах корпоративного управления, открытости и подотчетности перед обществом.

Социально-экономическая ситуация страны в эпоху быстро меняющихся факторов ставит перед государственными органами цели задачи не сопоставимые по объему, комплексностью и сложностью с

задачами XX века. По этим причинам чтобы отвечать требованиям времени субъекты государственного управления вместе с пересмотром своих обычных, традиционных методов должны на постоянном уровне повышать эффективность и результативность деятельности.

Повышение эффективности, результативности труда органов исполнительной власти, а также качество исполняемых ими государственных функций и сфера государственных услуг в течении последних 10 лет является главной темой проводимых в стране реформ. Безусловно, роль эффективной деятельности государственных органов в функционировании государственной службы в должном уровне весьма значима. В случаи не эффективной, и в следствии чего низко результативной деятельности государственных органов в каждой из отраслей страны, в том числе экономические возрождения, стратегические программы могут остаться не исполненными.

Сегодня существует большое количество анализов и исследований по теме повышения эффективности государственных органов и государственных служащих. В развитии теории эффективности большой вклад вносят теории экономики, управления и государственного управления. Однако, оценка в большинстве случаев проходят в форме показателей и аттестации. Оценка такого рода со стороны государственных служащих воспринимается как формализм, и не считают что это как-то повлияет на уровень заработной платы, основанный на качестве их труда.

Таким образом, увеличилась важность повышения эффективности и результативности труда государственных органов, формирования, использования и развития кадрового потенциала государственной службы.

Мировой опыт показывает, что ни в одной стране не существует идеальной, безупречной модели, структуры государственного управления. Однако, совершенствование службы органов государственной власти является одной из главных целей каждой страны.

В Казахстане тоже наряду с другими странами проводятся работы в данном направлении. В стране возникла острая необходимость в системе, которая точно оценивала бы деятельность государственных органов, и 19 марта 2010 года был утвержден Указ Президента Республики Казахстан за №954 «О системе ежегодной оценки эффективности деятельности центральных государственных и местных исполнительных органов областей, городов республиканского значения, столицы» [3].

К созданию данной системы в Казахстане повлияли следующие факторы:

- отсутствие взаимосвязи между оценкой эффективности реализации государственными органами бюджетных программ и в оказании ими государственных услуг;

- отсутствие системы контроля и оценки качества оказываемых государственных услуг;
- низкий уровень мотивации существующей системы оплаты труда государственных служащих.

В этой связи, в соответствии с системой оценки, главной целью реформирования государственной службы, нацеливаясь на развитие гражданского общества, было выбрано консолидирование государственности.

Данная система оценки эффективности государственных органов является важным документом в повышении результативности деятельности центральных (министерства, комитеты, агентства и т. д.) и местных государственных органов.

Цели, возникшие в процессе создания системы:

- при оценке эффективности деятельности государственных органов стоит выбирать наиболее точные объекты, методы и подходы оценки из лучших отечественных и зарубежных опытов.
- формирование комплексной системы оценки эффективности государственных органов Республики Казахстан с помощью создания институциональной и нормативной баз, необходимых для оценки эффективности.

Главная цель системы оценки деятельности – это определение показателей эффективности осуществления обязанностей и функций, а также оценка деятельности государственных органов всех уровней.

С момента утверждения системы ежегодной оценки деятельности государственных органов всех уровней Казахстан вступил в новый этап развития в сфере государственного управления.

Сегодняшние реалии диктуют новые стратегические задачи совершенствования государственных органов. Это:

- рыночная инициатива требует активного и быстрого участия со стороны государства;
- активная политика в экономической и социальной сферах предполагает поднятие роли государства. В результате – это подготовка и исполнение законов и нормативно-правовых актов, соответствующих нуждам общества;
- повышение эффективности деятельности государственных органов – это главный фактор определяющий будущее Казахстана. Это – важная стратегическая задача. Поэтому сегодня нужно повышать общую эффективность государственных служащих и государственного органа, и соответственно, для этого важно рационально использовать государственные ресурсы.

– повышение эффективности государственного аппарата в целом, и его отдельные части должно создать условия для внедрения передовых информационных и телекоммуникационных технологий [4].

Один из путей повышения результативности труда государственных органов является, внедренная учеными США – система сбалансированных показателей.

Внедрение системы сбалансированных показателей хоть и кажется легко на первый взгляд, в действительности не такая уж простая задача. Она требует серьезного обдуманного подхода. Бесспорно, значимость системы сбалансированных показателей в повышении результативности работы государственных органов очень высока.

Использование системы сбалансированных показателей это не только стратегический менеджмент и соответствие к новшествам управления ценностями организации, но и осознанный выбор в пользу достижения высоких результатов. Система сбалансированных показателей, в первую очередь, эффективный инструмент в осуществлении стратегических планов и поставленных задач.

Еще одним документом, направленным для повышения эффективности и результативности деятельности является Указ Президента Республики Казахстан Н. А. Назарбаева «О дальнейших мерах по реализации Стратегии развития Казахстана до 2030 года» (№ 80 от 30 марта 2006 года). Согласно Указу было принято решение о создании новой системы стратегического планирования ориентированной на результативность.

Также каждый государственный орган был обязан до 2009 года создать свой стратегический план своего развития на 5 лет. Первый проект внедрения новой системы государственного планирования был осуществлен в Налоговом комитете Республики Казахстан. Главным инструментом данной работы Министерством Финансов был выбран система сбалансированных показателей. Служащие налогового комитета прошли обучение о самой системе. Таким образом, Налоговый комитет одним из первых среди других государственных органов внедрила в работу комитета систему стратегического планирования, карту ССП, тем самым начали создание основных показателей службы и процесса управления системой.

Рассмотрим возможность внедрения системы сбалансированных показателей в деятельность государственных органов.

Сегодня в Казахстане активно производится децентрализация. Некоторые функции центральных государственных органов передаются местным органам. Это способствует местным исполнительным органам самим привлекать инвесторов, налаживая международную экономическую, торгово-финансовую, гуманитарную связь с внешним миром.

Таким образом, во многих случаях местные органы сами принимают решение, для их реализации самостоятельно ищут источники финансирования. Имеют возможность повысить потенциал с помощью экономического роста. С помощью системы сбалансированных

показателей руководство государственных органов могут формировать систему показателей службы. Способны контролировать их достижения. А также, государственный орган осваивает полезный инструмент контроля своих доходов.

Еще одним из важных стратегических документов, направленных на развитие казахстанской модели государственной службы является принятый в 2015 году План Нации – «100 конкретных шагов» по реализации пяти институциональных реформ Главы Государства [5].

В главе «Формирование профессионального государственного аппарата» четко определяются основные приоритеты развития государственной службы в принципах меритократии и открытой конкуренции кандидатов на поступление государственную службу. Согласно Национальному докладу о состоянии государственной службы в Республике Казахстан за 2017 год Агентства Республики Казахстан по делам государственной службы и противодействию коррупции с момента реализации реформы наблюдается трёхкратный рост лиц, начавших карьеру с начальных ступеней (с 2569 до 7862). В два раза возросло количество претендентов на одну вакансию [6].

По мнению известного ученого И. К. Адизеса главным фактором повышения результативности, эффективности деятельности в любой организации – является уважение и любовь работника к своему делу. Другими словами, любые научные методы, подходы в получении наилучших результатов работы должны быть дополнены человеком, работником, который является экспертом своего дела [7].

Список использованной литературы:

1. Жоламан Қ. Д. Мемлекет және құқық теориясы / Қ. Д. Жоламан, А. Қ. Мұхтарова, А. Н. Тәукелев. – Алматы : ҚазМУ баспа орталығы, 1999. – 154 б.
2. Эффективное государственное управление : материалы III Акад. симпозиума (Астана, 25 ноября 2011 г.). – Астана : Акад. гос. упр. при Президенте РК, 2011. – 101 б.
3. О системе ежегодной оценки эффективности деятельности центральных государственных и местных исполнительных органов областей, городов республиканского значения, столицы : указ Президента Республики Казахстан за № 954. – Режим доступа : www.akorda.kz.
4. Қапаров С. Ғ. Қазақстандағы мемлекеттік қызметті жетілдіру / С. Ғ. Қапаров. – Астана : Алсем – Астана б., 2010. – Б. 184 – 185.
5. План нации – 100 конкретных шагов по реализации пяти институциональных реформ Главы государства Нурсултана Назарбаева (май 2015 года). – Режим доступа : www.akorda.kz.
6. Национальный доклад о состоянии государственной службы в Республике Казахстан. – Режим доступа : www.kyzmet.gov.kz.

7. Адизес И. К. Идеальный руководитель: почему им нельзя стать и что из этого следует / И. К. Адизес ; пер. с англ. – М. : Альпинина Бизнес Букс, 2007. – 262 с.

БІЛЧЕНКО ДАР'Я ОЛЕКСАНДРІВНА

студентка 2 курсу фінансового факультету

Університету митної справи та фінансів

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

«Що таке лідерство?», «Хто такий лідер?», «Які якості допомагають людині стати лідером?» – це саме ті питання, що привертали увагу філософів, політичних діячів і звичайних громадян ще в античні часи. Ще Аристотель та Платон шукали відповіді на ці запитання. Для їхніх сучасників велике значення мало розуміння того, що повинна знати людина, яка отримала владу та як вона повинна служити державі. Феномен політичного лідерства не піддається однозначній інтерпретації, через багатовимірність його проявів. Тому у сучасній світовій науці існує багато теорій щодо розуміння політичного лідерства.

За Н. Макіавеллі, государ, тобто лідер, повинен справою зміцнювати свою репутацію рішучої, мудрої і послідовної людини. Він повинен бути покровителем талантів, забезпечувати безпеку торгівлі та землеробства, влаштовувати свята і видовища, поважати традиції народу. Про розум государя судять по його радникам. Государ повинен досить розбиратися в людях, щоб наближати розумних і відданих людей і уникати підлабузників. Також автор вважав, що перевагою лідера є вірність своєму слову. Але государ повинен уподібнюватися леву та лисиці, тобто тримати у страху своїх ворогів і за необхідності порушувати слово. Тож на думку Н. Макіавеллі, лідер повинен забезпечувати стабільність та зважати на інтереси свого народу в ім'я цілісної держави [4].

Як вважає Ф. Ніцше, лідер – людина, що стоїть вище соціуму, тобто надлюдина. У лідерів проявляється воля до влади, і вони можуть отримати її, маючи вплив на натовп. Автор вперше сформулював тези, що стосуються природи лідерства. Перша теза стосується її як інстинктивної сили, що зв'язує лідера і його послідовників. Друга теза приписує лідеру видатні якості, що перетворюють його на надлюдину. Він вважав, що лідер – сильна, вольова особа, яка може бути жорстокою до звичайних людей. Виправдовує цю жорстокість те, що лідер має високі життєві сили і волю до перемоги [5].

На думку М. Вебера, лідер – людина, яка обирається лідером за рішенням народу і яка несе за цей народ відповідальність. Філософ запровадив класифікацію типів лідерства. Так він поділяє його на три типи. Перший тип – традиційний, що ґрунтується на авторитеті традицій і

звичаїв. Другий – раціонально-легальне лідерство, яке спирається на уявлення про розумність та законність порядку обрання лідера, передачі йому певних владних повноважень. І третій тип – харизматичний, де вибір лідера не має будь-яких об'єктивних підстав, тобто не спирається, наприклад, на закон або традицію, а спирається на виняткові особисті якості харизматичного лідера, віру в нього. Харизматичний лідер впевнений в тому, що він (і тільки він) знає спосіб рішення поставлених проблем, він здатен захистити як індивіда перед народом, так і весь народ. Народ повинен беззаперечно підкоритися волі свого лідера. Автор вірив у великого політичного лідера, здатного звертатись до мас, тобто, минаючи адміністративну демократію, проводити справедливу та сміливу політику. А єдиною формою політичної участі для мас вважав участь у виборах і реалізацію права на голосування [1].

За З. Фрейдом, лідер – невротична, неординарна особа, яка здатна до соціальної та творчої діяльності. В основі лідерства лежить пригнічене лібідо – переважно несвідомий потяг сексуального характеру. В процесі сублимації він виявляється в прагненні до творчості, в тому числі і до лідерства. Для багатьох таких осіб лідерство, жорстока боротьба за самоствердження і за владу – компенсаторна функція, що дозволяє долати і пригнічувати різного роду комплекси – почуття неповноцінності, некомпетентність, психологічні травми з дитинства і т.д. [8].

Американський вчений Б. Калдер висловлює думку, що лідерство – це «ярлик», який наклеюється на поведінку інших людей. Потрібна віра в те, що якість, яка визначається як лідерство, спричинює певну поведінку [3]. Р. Стогдилл писав, що «лідерство є зв'язок, який існує між людьми в якійсь соціальній ситуації, і люди, які є лідерами в одній ситуації, не обов'язково будуть ними в інших ситуаціях». Тобто на його думку, лідер – функція певної ситуації [6]. А французький соціолог Г. Тард доводив, що основним законом соціального життя є наслідування лідеру його послідовниками. Більшість людей не здатна до самостійної соціальної творчості. Єдине джерело прогресу суспільства – це відкриття, здійснені ініціативними і оригінальними особистостями [7].

Розглянувши поняття «політичне лідерство», ознайомившись із теоріями лідерства, можна прийти до висновку, що діапазон розуміння лідерства досить широкий, тому це зумовлює деякі труднощі систематизації теоретичного й емпіричного матеріалу. Але згрупувавши всі думки філософів, можна вивести таке визначення лідерства : це складний соціально-психологічний процес, який характеризує відношення домінування і підпорядкованості. Лідерство може існувати лише там, де є люди, влада та організація. Винятковість лідерства полягає в здатності спрямовувати і організовувати колективну поведінку членів суспільства та впливати на свідомість, розум і енергію людей.

Якщо за приклад брати нашу державу, то є підстави зробити висновок про наявність потреби в сильних авторитетних політичних

лідерах, які б відповідали певним очікуванням населення. Наші люди хочуть бачити в лідері сильну авторитетну особистість – вольову, рішучу, розважливу, цілеспрямовану. Як вважає Б. А. Гаєвський, «неповторність українського лідерства має загальні підстави для національної неповторності, в якій виявляє себе національно-історичне, культурно-психологічне і організаційно-політичне начало українства» [2].

Список використаних джерел:

1. Вебер М. Політика як покликання і професія // Вибрані твори ; пер. з нім. / упоряд., заг. ред. і послесл. Ю. Н. Давидова ; предисл. П. П. Гайденко. – М. : Прогрес, 1990. – 808 с.
2. Гаєвський Б. А. Сучасна українська політологія : навч. посіб. / Б. А. Гаєвський. – К. : МАУП, 1999. – 268 с.
3. Калдер Б. Теорія атрибутів керівництва // Став Б.; Салансік Дж. (ред.) нові напрямки в організаційній поведінці. – Чикаго, 1977.
4. Макіявеллі Н. Флорентійські хроніки // Державець / Н. Макіявеллі ; пер. з іт. А. Перепаді ; худож.-ілюстратор І. І. Яхін ; худож.-оформлювачі Б. П. Бублик, В. А. Мурликін. – Х. : Фоліо, 2007. – 511 с.
5. Ніцше Ф. Так казав Заратустра; Жадання влади / Ф. Ніцше ; пер. з нім. А. Онишка, П. Тарашука. – К. : Основи, Дніпро, 1993. – 415 с.
6. Стогдилл Р. Довідник керівництва: огляд теорії та дослідження / Р. Стогдилл. – N. Y. : Free Press, 1974.
7. Тард Г. Закони наслідування / Г. Тард. – М. : Книга за вимогою, 2012. – 378 с.
8. Фрейд З. Масова психологія і аналіз людського «Я» / З. Фрейд // Психологія мас : хрестоматія / ред. Д. Я. Райгородський. – Самара : Бахрах-М, 1998. – 423 с.

БОЛОТИН ВЛАДИМИР ВАСИЛЬЕВИЧ

канд. филос. наук, доцент, доцент кафедри державного управління соціальною сферою і белорусоведення факультета підготовки і переподготовки Інститута державної служби Академії управління при Президенті Республіки Беларусь

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ЭЛИТЫ

В современном мире все более делается упор на повсеместное внедрение инноваций, всего того, что может предложить современная наука и техника. Красной нитью проходит идея, что дальнейшее развитие системы управления государством без науки, без знаний невозможно и недопустимо. То есть, основными целями подготовки, переподготовки и повышения квалификации руководящих кадров являются обеспечение

постоянного приобретения ими знаний в области теории и практики государственного управления, государственной идеологии, права. Тем самым подчеркивается главное направление кадровой политики государства – неуклонное совершенствование профессионализма руководящих кадров, их управленческих навыков и умений.

Вместе с тем важно правильно понимать, что такое профессионализм на государственной службе. До сих пор широко распространено мнение, что крепкий хозяйственник – это готовый государственный управленец, которому не надо никакой специальной подготовки. Однако, чтобы работать с людьми, чтобы проводить государственную политику в интересах людей, чтобы довести до каждого человека цель и смысл государственного курса в настоящее время надо быть и идеологом, и юристом, и экономистом во всех этих областях обладать должным запасом знаний, умений, навыков, владеть современными технологиями. Это и будет специалист-профессионал в сфере государственного управления, компетентный и эффективный управленец. Это – лидер, имеющий прочный духовный стержень, умеющий мыслить категориями государства и способный своим авторитетом, энергией, убежденностью объединить усилия на решения поставленных задач [1].

Необходимость высоких качеств современного руководителя направляет нашу систему подбора и расстановки кадров на полное исключение протекционизма и создания условий для реализации интеллектуального потенциала человека. Вместе с тем, актуальным вопросом по-прежнему является повышение эффективности существующих резервов руководящих кадров. Пребывание в резерве должно быть периодом осмысленной и целенаправленной работы, наполненной полноправной подготовкой к предстоящей управленческой деятельности.

Несмотря на то, что законодательство о государственной службе предоставляет возможность проведения открытых конкурсов на замещения руководящих должностей, этот конкурс в настоящее время проводится лишь эпизодически и не стал нормой для всех наших регионов. И ведь еще древнегреческий философ и социальный мыслитель Платон, говоря об отборе правителей, отмечал, что надо выбирать таких людей, которые «целью всей своей жизни поставили самое ревностное служение государственной пользе и ни в коем случае не согласились бы действовать вопреки ей» [2, с. 89].

Во всем мире сегодня идет охота за талантами, в том числе управленческими. Появился даже специальный термин «охота за головами». Государственные органы зарубежных стран повсеместно организуют отбор и прием на государственную службу на основе открытого конкурса, отбирая людей с определенными параметрами. В нашей стране пока отсутствует в этой сфере четкая поставленная система

работы, оставляя нередко вне управленческой карьеры одаренную и талантливую молодежь.

Формирования элитных управленческих кадров фокусирует государственную кадровую политику на изучение деятельности руководящих кадров. При этом каждый руководящий работник должен осознавать, что такой мониторинг – составная часть управления. Без этого самые хорошие рекомендации по повышению эффективности управленческой деятельности останутся в какой-то мере нереализованными.

Систему мониторинга деятельности руководителей органов государственного управления следует рассматривать как упорядоченную работу по сбору, накоплению, обработке данных и оценке деятельности руководителя. Эта работа может осуществляться с помощью определенных ключевых критериев для диагностики и корректировки управленческой деятельности. Целью такого мониторинга является предоставление вышестоящим органам управления объективной информации о результатах деятельности и управленческом потенциале руководителей. Это позволяет принять обоснованные решения по повышению эффективности их работы, усилению ее направленности на достижение социально-значимых результатов. На основе данных мониторинга выявляются и анализируются факторы, влияющие на эффективность труда руководителя, разрабатываются предложения о направлениях совершенствования их деятельности, повышении эффективности труда.

Мониторинг деятельности руководящих кадров необходим, потому что требования к государственным служащим постоянно растут. Надо быть инновационно активным, отвечать на вызовы времени, причем делать это быстро и адекватно. Таких управленцев нужно не только находить, но и готовить в течение всей профессиональной деятельности.

В настоящее время верно сделан акцент на увеличение подготовки магистров наук в управленческой сфере в соответствии с европейскими стандартами. Обучение в магистратуре даст возможность управленческим кадрам более глубоко соприкоснуться с наукой, реализуя в дальнейшем ее положения в повседневной деятельности.

Решение сложных задач современного этапа развития видится в конструктивном взаимодействии органов государственного управления, сотрудничестве с людьми.

В настоящее время необходимо сформировать новые принципы и подходы к управленческому образованию, определить направления взаимодействия учреждений образования с органами государственного управления и основные задачи, на которые должны быть ориентированы современные управленцы с целью устойчивого развития страны.

Управленец должен быть профессионалом, то есть действовать конструктивно и результативно в рамках своей профессиональной

компетенції, вирішувати поставлені задачі, а не створювати видимість їх рішення.

Таким образом, современная жизнь настоятельно требует подготовки управленческой элиты, где «элитность» определяется не высотой должности, а показателями наивысшего качества в управленческом труде, сотрудничестве с людьми, максимального уважения и поддержки с их стороны.

В Республике Беларусь стержнем конкурентоспособности выдвинут интеллектуальный потенциал нации, а следовательно и продуманная кадровая политика. Научно обоснованные идеи в сфере управления значимы для каждой страны, потому что направлены на общее созидание.

Список использованной литературы:

1. Морозевич А. Н. Пути повышения эффективности управленческой деятельности / А. Н. Морозевич // Актуальные вопросы повышения квалификации управленческих кадров, их резерва: проблемы и пути их решения. – Минск : Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь, 2009. – С. 34 – 39.

2. Платон. Государство / Платон // Антология мировой политической мысли. – М. : Мысль, 1997. – Т. 1. – 430 с.

БУЛЬБЕНЮК СВИТЛАНА СТЕПАНІВНА

к. політ. н., доцент, доцент кафедри політичних технологій ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», навчально-науковий інститут «Юридичний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ «ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ»: НЕОБХІДНІСТЬ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

Словосполучення «гібридна війна» увійшло у вітчизняний суспільно-політичний дискурс майже п'ять років тому – навесні 2014 р. Відтоді зміст й емоційне навантаження, що несе це поняття, неодноразово переглядалися як у працях науковців – фахівців у царинах політичної та соціологічної наук, науки державного управління, так і в публіцистичних розвідках та дискусіях суспільно-політичного спрямування. Варто зауважити, що нині немає єдиної точки зору ані серед науковців, ані в громадсько-політичному середовищі щодо визначення сутності гібридної війни як суспільно-політичного феномену сучасної України. Втім, абсолютна більшість дослідників погоджується з твердженням про те, що за умов розгортання гібридної війни мають бути суттєвим чином переглянуті і реформовані теоретико-методологічні та організаційно-

правові засади управління соціальним розвитком України. Одним з напрямів такого перегляду і реформування, на думку авторки, мають бути інформаційні підвалини конструювання вітчизняного соціально-політичного життя в цілому та окремих царин системи державно-владних відносин зокрема.

Так відомо, що сучасний стан світової цивілізації характеризується як інформаційний. Це означає, що інформація нині проникає в усі сфери функціонування держави і суспільства, навіть повсякденне життя більшості людей неможливо уявити без їх постійного занурення в інформаційні потоки, у строкате комунікативно-інформаційне середовище, невід'ємною складовою якого в останні два десятиліття стають соціальні мережі та месенджер-канали. Останні сьогодні розглядаються науковцями в якості повноправних суб'єктів системи ЗМК («засобів масової комунікації»), а їх найбільш активні і впливові користувачі (наприклад, так звані «лідери думок») стають авторитетними соціальними і політичними акторами. Інформація, у свою чергу, стає ефективним знаряддям віртуальних і реальних політичних баталій, дієвим інструментом політичного впливу. «Якщо психологічний вплив на населення прийняти за 100 %, то вплив засобів масової інформації на підсвідомість людей становитиме 80 %, а на їхню свідомість – 20 %», – зауважує Л. Левченко [1, с. 105].

Зрозуміло, що подібний вплив ЗМК/ЗМІ не міг бути невикористаний Російською Федерацією у тотальному протистоянні з Україною. Часто цей вплив та його використання і позначається як «гібридна війна», що провадиться проти нашої країни з боку сусідньої держави. Власне генезис поняття «гібридна війна» слушно відстежувати від феномену інформаційних війн. Цікаво, що системне теоретичне осмислення феномену інформаційних війн пов'язане зі спробою, здійсненою у 1990-х рр. американським Авіаційним університетом сформулювати прогноз, якими можуть бути війни у 2025 р. та наступних роках. Відтоді інформаційні війни розглядаються як надзвичайно складний і багатовекторний феномен, що має не тільки економічні, соціальні, політичні, але й технічні складові; як важливий засіб досягнення національних цілей тієї чи іншої держави за допомогою інформації, причому складовими інформаційних війн виступають війни психологічні, кібервійни, мережеві тощо [2, с. 111].

Комплексний аналіз феноменів інформаційних війн та гібридної війни у системі вітчизняного соціально-гуманітарного знання почав розроблятися ще з кінця ХХ – початку ХХІ ст., в останні роки такі наукові пошуки поживалися та набули більш спрямованого характеру. На наш погляд, особливу увагу варто звернути на наступні дослідницькі розвідки: «Засади національної безпеки України» (підручник, за редакцією В. П. Горбуліна, А. Б. Качинського) [3], «Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади)»

Г. Ситника [4], «Сучасні інформаційні війни» Г. Почепцова [5], «Глобальна комунікація» О. Зернецької [6]. Перші дві з названих праць, які були підготовлені і побачили світ за кілька років до розгортання реальних воєнних дій на території України та ескалації гібридної війни проти нашої держави, є важливими насамперед з огляду на те, що в них були представлені чітко сформульовані авторами дефініції, пов'язані з аналізом феномену гібридної війни, які актуальні і нині. Отже, вказані праці мають бути використані, на нашу думку, для оформлення теоретико-методологічних засад дослідження перебігу гібридної війни на теренах України.

Дві інші розвідки були підготовлені і видані впродовж останніх років, тому у них висвітлюються у тому числі й особливості проявів гібридної війни в Україні та можливі шляхи формування державної політики щодо протистояння усім видам агресії з боку сусідньої держави. Скажімо, один з найбільш авторитетних вітчизняних фахівців у царині дослідження комунікаційних технологій професор Г. Почепцов зауважує у зазначеній монографії: «Інформаційна політика працює з такими чутливими сферами, як: контент (стабілізаційний чи дестабілізаційний); суспільні цінності (традиційні чи руйнівні); характер суспільства (демократичний, інноваційний)» [5, с. 18]. Як бачимо, стратегія ефективного протистояння у гібридній війні повинна обов'язково містити названі три аспекти. Причому складність творення такої стратегії для України полягає у тому, що вона має бути спрямована на формування саме стабілізаційного контенту на противагу дестабілізаційному, який фактично вже друге десятиліття у масовоному (шквальному) вигляді летиться не тільки з російських ЗМК/ЗМІ, але й з ЗМК/ЗМІ країн – ідеологічних сателітів Російської Федерації, які розпорошені по усьому світу. Зрозуміло, що подібний стабілізаційний контент повинен спиратися на традиційні і творчі, а не руйнівні суспільні цінності. Тому серед надзвичайно важливих і водночас складних завдань авторці вбачається усвідомлення необхідності творення національної системи громадянської освіти, яка покликана стати фундаментом для формування якісно іншої, відповідної викликам і загрозам сучасності, світоглядно-ідеологічної системи Української державності.

Г. Почепцов звертає увагу на докорінні зміни, які відбулися в останні десятиріччя в інформаційно-комунікативній царині під впливом розгортання новітніх технологій, передусім – інтернет-технологій та віртуалізації інформаційно-комунікативного простору. По-перше, це радикалізація поглядів доволі широкої аудиторії, яка спричинена анонімністю спілкування в Інтернеті, з одного боку, та можливостями знайти максимальне число прихильників на його просторах, з іншого боку [5, с. 86]. По-друге, зміщення акцентів важливості з фактів як неупередженої фіксації певних подій чи явищ на інтерпретацію фактів або навіть створення нових фактів під вже наявні інтерпретації [5, с. 87].

«Віртуальність перемагає реальність, коли вона є наперед підготовленою і готовою для такого зіткнення», – робить доволі невтішний висновок вітчизняний науковець [5, с. 88]. На наше переконання, тривалий період поразок (локальних та/або масштабних) України у гібридній війні був пов'язаний саме з тим, що соціальні і політичні актори, які були творцями та модераторами вітчизняного інформаційно-комунікативного простору не усвідомлювали цих двох особливостей і не були готові протистояти не тільки і не стільки фактам, як їх інтерпретації. Окрім того, не варто ігнорувати і тривалий досвід радянської політичної соціалізації та комуністичної ідеологічної обробки людей, що мала масовий характер. Одним з наслідків цих процесів стало виховання кількох генерацій «ідеологічно витриманих» так званих «радянських людей», «політична свідомість яких навіть за нових, посткомуністичних умов зберігає чимало стереотипів ідеологічного минулого» [7, с. 10].

Монографія іншої авторитетної вітчизняної дослідниці О. Зернецької «Глобальна комунікація» висвітлює специфіку функціонування ЗМК у сучасному світі в більш широкому контексті. Так, важко не погодитись з твердженням авторки про те, що «Інтернет є конденсованим вираженням глобального полікультурного соціуму в добу глобальної комунікації, яка продукує і транслює нові або оновлені смисли надшвидкими темпами. Виробники нових смислів в Інтернеті – передусім його розробники, а також – користувачі, які виступають і в ролі розробників, і трансляторів смислів, і їх модифікаторів» [6, с. 33]. За таких умов відбувається розмивання ustalених та чітко визначених раніше, в «доінтернетівську епоху», ролей продуцентів та реципієнтів інформації. До того ж, і самі інформаційно-комунікативні потоки можуть мати важко прогнозовані або навіть геть непрогнозовані вектори спрямування і траєкторії розгортання. Це, безперечно, надзвичайно ускладнює прогнозування тих чи інших дій з боку умовного або реального противника у гібридній війні. Але водночас має стати додатковим стимулом для переформатування всього комплексу інститутів, процесів, нормативно-ціннісних засад функціонування соціально-політичного простору держави і суспільства.

Безумовно, окреслені вище напрями трансформації соціально-політичного простору України нині під впливом розгортання гібридної війни та зростання впливу ЗМК на всі аспекти життя держави і суспільства не є вичерпними. Актуальність та складність проблематики, що розглядається у представленій роботі, зумовлює необхідність і важливість подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Левченко Л. Психологічні особливості діяльності засобів масової інформації / Л. Левченко // Людина і політика. – 2001. – № 2. – С. 103 – 108.

2. Стадник А. Г. Інформаційна війна як комунікативна технологія впливу на масову свідомість та громадську думку / А. Г. Стадник // Грані. Серія: Sociology. – 2016. – № 1 (129). Січень. – С. 111 – 115.

3. Засади національної безпеки України : підручник / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський ; Інститут проблем національної безпеки. – К. : ТОВ «Інтертехнологія», 2008. – 305 с.

4. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підручник / Г. П. Ситник. – К. : НАДУ, 2011. – 729 с.

5. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни : монографія. – вид. 2-е, доповн. / Г. Почепцов. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 504 с.

6. Зернецька О. В. Глобальна комунікація : монографія / О. В. Зернецька. – К. : Наукова думка, 2017. – 349 с.

7. Левченко Л. О. Тенденції розвитку масової політичної свідомості в сучасній Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ст. к. політ. н. : 23.00.02 / НАН України ; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень / Л. О. Левченко. – К, 2002. – 13 с.

ВОРОНА ПЕТРО ВАСИЛЬОВИЧ

д. держ. упр., доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ПРОСТІР СУЧАСНОСТІ У КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ (1992 р.)

У розробці Концепції державотворення в Україні (Концепції) брав участь авторський колектив у складі відомих науковців та громадських діячів: доктор економічних наук, професор В. Черняк; кандидат юридичних наук, народний депутат України С. Головатий; доктор економічних наук О. Савченко; міністр екології Ю. Костенко; кандидат медичних наук В. Івасюк та інші. Вивчаючи цей документ, аналізуючи пропозиції майже 25 літньої давності, приходимо до висновків, що Народний Рух України (НРУ) пропонував складові структурних реформ, які нині ми лише розпочали реалізовувати, а тоді колишня компартійна еліта, що управляла молодією українською державою, не сприймала цих змін соціально-політичного простору суспільства і не підтримала.

Зазначаючи, що станом на 1992 рік в Україні була відсутня концепція будівництва Української держави, у програмі НРУ акцентувалось на побудові правової держави, яка розглядалась як похідна від громадянського суспільства, як сукупність інститутів публічної влади,

специфічний інструмент самоврядування та саморегуляції суспільства. Вважалося, що широке тлумачення поняття держави не є сумісним із концепцією громадянського суспільства. Держава не може стояти над суспільством, навіть стояти поряд на рівних. Вона має обслуговувати суспільство, а правова держава – суспільна необхідність. І лише та держава, зазначено у програмі, яка підпорядкована потребам суспільства, та, яка визначає право як юридичну форму визначення справедливості, може бути визнана правовою [3, с. 4].

У 1992 р. НРУ актуалізував у Концепції питання ухвалення нового виборчого закону та створення нової виборчої системи. На його переконання, вона мала враховувати «рівень політичного розвитку суспільства, його реальну культуру (у т. ч. правову), а також міру зрілості його правосвідомості, й водночас стимулювати означені процеси... Рух пропонував прийняття виборчої системи з пропорційними виборами по округах, що збігаються з адміністративними одиницями (областями) з преференціями, тобто визначенням виборцями порядку розташування пропонованих кандидатів у списку» (фактично – відкриті партійні списку). Було запропоновано «застосовувати 5 % бар'єр для представництва в парламенті на національному рівні і 12 % на рівні округу» [1, с. 5]. Фактично, ще 25 років тому, НРУ вже пропонував українській владі використовувати у виборах систему відкритих партійних списків, що уберегло б Україну від олігархізації влади та входження до парламенту, за саркастичним висловом В. Чорновіла «вічних в'язнів Верховної ради» – тобто одних і тих самих «політичних осіб» впродовж десятиріч існування українського парламентаризму та від проявів політичної корупції. І нині цей механізм формування вищого представницького органу країни саботується парламентарями, адже втрата впливу фінансово-промислових груп на політичні процеси і прийняття рішень для багатьох з них є небажаною.

НРУ відзначав також потребу у процесах децентралізації : «з метою забезпечення незалежності і розбудови повноцінної державності Україна має лишатися унітарною за формою свого державного устрою... при цьому слід рішуче і послідовно проводити децентралізацію функцій державного управління» [3, с. 7].

Досить цікавою була пропозиція що до вирішення питань стабільності в управлінні АРК. В основу проблематики пропонувалось покласти принципи задоволення права кримськотатарського народу на самовизначення та забезпечення прав інших національних груп населення Криму. Рух пропонував запровадити двопалатний представницький орган влади в Криму, одна з палат якого буде сформована за принципом рівного представництва (по 30 % місць) для трьох основних національних груп – росіян, українців та кримських татар, та 10 % місць для представників інших національних груп.

У питаннях територіальної організації пропонувалось відмовитися від суперцентралізованої моделі, штучно запровадженої в Українській РСР у сталінський період, у вигляді обласного та районного адміністративно-територіального поділу.

З метою збереження соборності країни та демократизації державного устрою у перспективі було запропоновано розпочати процес децентралізації та переходу до земельного адміністративно-територіального поділу України. І визначалось, що цей процес переходу може бути досить тривалим.

Рух акцентував територіальну організацію влади в Україні як шлях трансформації від надцентралізації до регіоналізації України при збереженні її унітарності, що мало прискорити процеси державного будівництва, адже вивільнялись центральні органи влади від вирішення місцевих (регіональних – земельних) проблем, даючи їм змогу зконцентрувати свою увагу на питаннях глобальних, концептуальних у розвитку держави. Крім того, було переконання у тому, що земельна адміністративно-територіальна організація України матиме внутрішній імунітет проти тоталітарних тенденцій з боку центральної влади. Демократизація на місцях мала б забезпечити демократизацію центру, а отже – держави і суспільства в цілому. НРУ наполягав на необхідності сприяння самоврядуванню на різних територіальних рівнях.

У 1992 р. Концепція мов попереджувала – зовнішньополітична ситуація для України ускладнюється тим, що вона безпосередньо межує з Росією, яка ще остаточно не зробила свій вибір між демократичним та імперським шляхами майбутнього розвитку. Росія не відмовилась остаточно від територіальних претензій до України... є постійним джерелом нестабільності і можливої зовнішньої загрози. Одним із способом вирішення україно-російських проблем РУХ виокремив такий – «домагатися вирішення україно-російських проблем на міжнародно-правовій основі, залучати до цього діючі європейські структури» [3, с. 19]. І досить слушно НРУ вимагав «рішення про недоцільність повної ліквідації в Україні ядерної зброї, яка є власністю Української держави, до створення ефективних гарантій національної безпеки для України. Надзвичайно актуально нині звучить положення програми НРУ про те, що «вирішальною для реалізації національної безпеки України повинна стати її інтеграція в європейські політичні та економічні структури, на це мають бути спрямовані активні зусилля державних та суспільних інституцій».

У розумінні соціально-політичного простору сучасності державотворча позиція Народного руху України відображена у концепції Державотворення за умови її прийняття могла б привести вже сьогодні до інших, значно оптимістичніших умов українського соціально-економічного й політичного буття. До речі, згодом НРУ була запропонована, науково обґрунтована Програма боротьби з бідністю. Але, на жаль, політичні протистояння між старою консервативною

компартійною номенклатурою, що закріпилась в українській владі у кінці 1991 року та проукраїнськими демократичними силами на чолі з НРУ, не дала можливості реалізувати ці Програми. Адже, прагнення політичного самозбереження і нерозуміння трансформаційних посттоталітарних процесів у середовищі згаданої номенклатури, заважало суспільному прогресу молодій Українській державі. Згодом номенклатурна влада стала фундаментом для народження олігархату та засилля корупції, що нині є основним гальмом сталого європейського розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Ворона П. В. Місцеве самоврядування і політичні партії в Україні : монографія / П. В. Ворона. – Х. : Магістр, 2008. – 184 с.
2. Європейська Хартія місцевого самоврядування. – Режим доступу : www.te.zavantag.com/docs/7370/index-36956.html.
3. Народний Рух України. Документи і матеріали. – К. : Видавничо-культурологічний центр «Софія», 1993. – 62 с.
4. Сталій розвиток територіальної громади: управлінський аспект : монографія / за заг. ред. Ю. О. Куца, В. В. Мамонової. – Х. : Магістр, 2008. – С. 75 – 82. – (Серія «Державне управління XXI століття»).

ВОРОНЕЦКАЯ ЛЮДМИЛА ГРИГОРЬЕВНА

магістр управління и економіки,

младший научный сотрудник Института экономики НАН Беларуси

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МИГРАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ ЕАЭС

Миграционная политика представляет собой меры, принимаемые государством для урегулирования вопросов миграции. Такая политика тесно соприкасается с различными аспектами государственного регулирования экономики и социальной сферы. Следовательно необходим системный подход к регулированию миграционных потоков в ЕАЭС. С учетом особенностей социально-экономического и демографического развития стран ЕАЭС, опыта регулирования миграционных процессов можно предложить ряд направлений совершенствования миграционной политики ЕАЭС.

Совершенствование регулирования миграционных процессов в ЕАЭС целесообразно проводить по следующим направлениям:

- формирование общей нормативно-правовой базы, регулирующей миграцию, в том числе трудовую миграцию;
- разработка совместной стратегии по повышению уровня оплаты труда высококвалифицированных работников в странах ЕАЭС и сближению размеров оплаты их труда во всех странах интеграционного образования;

- разработка законодательства на уровне интеграционного образования, регулирующего пенсионное обеспечение работников стран-участниц ЕАЭС;

- законодательное регулирование обмена студентами, прохождения студентами практики и распределения выпускников в странах ЕАЭС;

- проведение унификации защиты диссертаций в ЕАЭС и дальнейшее совершенствование взаимного признания ученых степеней и званий;

- разработка совместной стратегии по взаимовыгодному использованию кадрового потенциала ЕАЭС и предотвращению негативных миграционных процессов для какой-либо из стран интеграционного образования;

- организация совместного мониторинга миграционных процессов в ЕАЭС;

- унификация законодательства стран ЕАЭС, обеспечивающего защиту прав интеллектуальной собственности.

Для ЕАЭС актуально регулирование трудовой миграции, направленное на повышение качества трудовых ресурсов. Одним из вариантов решения проблемы дефицита трудовых ресурсов является широко применяемое большинством развитых стран мира привлечение внешних трудовых мигрантов [1, с. 80]. Для этого потребуется:

- обеспечение оплаты труда высококвалифицированным работникам на высоком уровне;

- формирование перечня дефицитных профессий и невостребованных вакансий с целью их заполнения иностранными специалистами;

- создание информационного ресурса, содержащего сведения о населенных пунктах, готовых принять иностранцев, имеющих необходимую квалификацию и образование;

- частичная компенсацию расходов на переезд в республику и первоначальное обустройство иностранцев, получивших разрешение на постоянное проживание в качестве специалистов [2];

- социальная защита родственников трудовых мигрантов, в первую очередь детей и женщин, за счет более широкого распространения адресной социальной помощи [3, с. 18].

Особого внимания заслуживает проблема устранения региональных диспропорций в размещении населения на территории ЕАЭС. В рамках мероприятий по внешней миграции целесообразно организовать рациональное расселение иммигрантов исходя из интересов развития регионов.

ЕАЭС включает как принимающие мигрантов страны (прежде всего это Россия и Казахстан), так и страны-доноры трудовых ресурсов (Кыргызстан, Армения, Беларусь и Казахстан). Россия представляет собой

центр притяжения трудовых мигрантов из всех стран ЕАЭС, Казахстан выступает одновременно в роли принимающей страны (трудовых мигрантов из Кыргызстана) и страны происхождения мигрантов (выезжающих на заработки в Россию). Одной из основных причин интереса белорусских трудовых мигрантов к российскому направлению стало ухудшение социально-экономической ситуации Беларуси в последние годы, включая рост безработицы [4, с. 4 – 5; 11].

Следующим направлением совершенствования является налаживание контактов с диаспорой стран ЕАЭС за рубежом, стимулирование репатриации. Представляется важным содействовать добровольному переселению граждан стран ЕАЭС, проживающих за рубежом, на постоянное место жительства в ЕАЭС. Это должно быть одной из главных целей миграционной политики [5]. Диаспору следует поощрять осуществлять инвестиции в ЕАЭС. Также следует проводить политику и разрабатывать программы, которые бы максимизировали возвращение мигрантов в ЕАЭС, стимулировали «циркуляцию умов», создание и использование транснациональных сетей знаний.

Для предотвращения нелегальной, в первую очередь, криминальной миграции, странам ЕАЭС целесообразно регулировать трудоустройство своих граждан за рубежом. Регулирование должно быть направлено на обеспечение информацией о положении на рынке труда других государств, рекламирование фирм, имеющих лицензии, пресечение распространения ложной информации [6, с. 361].

Необходимо осуществлять совершенствование статистической отчетности и мониторинга миграционных процессов в ЕАЭС. Оценка реального воздействия внешней миграции на демографическое, социальное и экономическое развитие каждой из стран ЕАЭС существенно затрудняется проблемами ее учета. Такие неточности могут быть связаны с выездом населения на временную, сезонную работу, не требующие смены постоянного места жительства [7, с. 14]. Следовательно, важно повышать достоверность статистической отчетности о миграции.

Развитие международного сотрудничества. Правительству ЕАЭС целесообразно осуществлять международное сотрудничество по ключевым проблемным вопросам, касающимся миграции и требующим согласованной политики с другими странами.

Таким образом, совершенствование миграционной политики ЕАЭС предполагается проводить по ряду направлений: устранение региональных диспропорций; налаживание контактов с диаспорой, стимулирование репатриации; противодействие нелегальной миграции; совершенствование статистической отчетности и мониторинга миграционных процессов; развитие международного сотрудничества и др. Это позволит обеспечить национальную безопасность и безопасность

ЕАЭС в целом, социальную стабильность, сохранение и приумножение трудового потенциала.

Список использованной литературы:

1. Загорец В. С. Международная миграция как фактор формирования трудовых ресурсов Республики Беларусь / В. С. Загорец // Проблемы управления. – 2011. – № 3 (40). – С. 78 – 83.

2. Привалова Н. Н. Миграционная политика Беларуси: трудоустройство и профессиональная подготовка мигрантов / Н. Н. Привалова. – Режим доступа : www.etf.europa.eu.

3. Шиманович Г. Предложение рабочей силы в Беларуси: вызовы для экономической политики / Г. Шиманович, А. Чубрик // Дискуссионный материал Исследовательского центра ИПМ. – 2013. – PDP/13/01. – 23 с. – Режим доступа : www.research.by/webroot/delivery/files/pdp2013r01.pdf.

4. Зачем нужен единый рынок труда в ЕАЭС?: Аналитический доклад / Е. М. Кузьмина, И. В. Ивахнюк ; Центр изучения перспектив интеграции. – М. : ЦИПИ, 2017. – 52 с.

5. Зенченко С. В. Отражение проблемы развития человеческого потенциала в контексте миграционных процессов в белорусской научной мысли / С. В. Зенченко // Европа: актуальные проблемы этнокультуры : материалы междунар. науч.-теорет. конф., г. Минск, 23 июня. 2011 г. / Бел. Гос. Пед. Ун-т им. М. Танка ; редкол. В. В. Тугай (отв. ред.) [и др.]. – Минск : БГПУ, 2011. – 447 с.

6. Кротова Е. П. Проблемы миграции в Республике Беларусь / Е. П. Кротова // Исследования и разработки в области машиностроения, энергетики и управления : материалы IX междунар. межвуз. науч.-техн. конф. студентов, магистрантов и аспирантов, Гомель, 28-29 апр. 2009 г. – Гомель : ГГТУ им. П. О. Сухого, 2009. – С. 361 – 363.

7. Богданова Е. В. Проблемы анализа миграции рабочей силы в Республике Беларусь / Е. В. Богданова // Устойчивое развитие экономики: состояние, проблемы, перспективы : сборник трудов X междунар. науч.-практ. конф., 4 апреля 2016 г. / Министерство образования Республики Беларусь [и др.] ; редкол. : К. К. Шебеко [и др.]. – Пинск : ПолесГУ, 2016. – С. 13 – 15.

ГАВРИКОВ АНДРЕЙ ВАЛЕРЬЕВИЧ

магистр социологических наук,

аспирант ГНУ Институт социологии НАН

ПОСТСОВЕТСКИЕ МОДЕЛИ ПАРТИЙНЫХ СИСТЕМ БЕЛАРУСИ И УКРАИНЫ: ОБЩЕЕ И СПЕЦИФИЧЕСКОЕ (НА ПРИМЕРАХ СОЦИЕТАЛЬНЫХ РАСКОЛОВ)

На сегодняшний день многие страны ближнего зарубежья имеют разные политические режимы, внешнеполитические стратегии, разные уровни экономического и культурного развития. Такое своеобразие данных обществ можно объяснить разным политическим опытом, историческими и культурными особенностями, геополитическим положением, политическим режимом, развития демократических институтов и гражданского общества.

В рамках исследования партийных систем, стоит отметить, что в политической науке существует большое разнообразие подходов как к дефинициям понятия партийных систем и их типологиям, так и к исследованиям политических партий.

По нашему мнению, при проведении анализа партийных систем двух стран оптимальнее всего затрагивать динамику политического развития партий и регионально-политический аспект, который значительно повлиял на становление партийной системы двух стран, а так же на конфигурацию партийных систем оказали элементами институционального устройства, такие как избирательная система, форма правления и другие.

В социологии политических партий особое внимание уделяется внимание социетальным расколам, выделенным исследователями С. Липсетом и С. Рокканом. Первоначально концепция использовалась только для изучения расколов в обществе на политические группы Западной Европы, но после распада СССР и заимствование многих западноевропейских политических атрибутов в результате демократического транзита данная концепция постепенно начала использоваться и в отношении постсоветских стран (со своей спецификой). При изучении стран постсоветского пространства в контексте размежеваний очевидным становится заключение, что одни «западные» расколы наиболее сильно проявляют себя, другие либо выражены слабее, либо не обнаруживаются совсем.

Социетальные расколы (конфликты наивысшей стадии) которые партии могли направлять в легальное русло политической борьбы. Исследователями были выделены примеры таких конфликтов:

- «конфликт столицы и регионов;
- государства и церкви,
- города и села

– собственников и рабочих» [1].

Данные конфликты разделяли общество на политические группы, что в свою очередь способствовало появлению политических партий разной идеологической ориентации, которые во многом агрегируют интересы политических групп. В последующем теория социетальных конфликтов была дополнена политологом К. Джандой. На примере компаративного анализа политических партий США и западной Европы он выделял критерии замера политических противоречий:

- экономический статус государства;
- религиозность населения;
- этническая однородность или неоднородность населения страны;
- уровень урбанизации и образования электората.

Особым образом проявил себя в Белоруссии раскол «город – село» [2, с. 92].

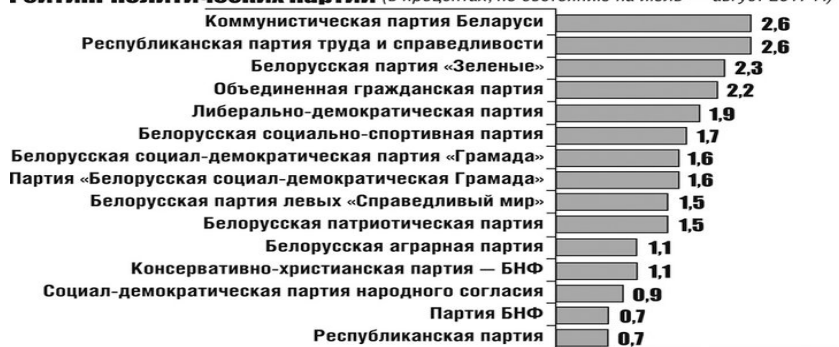
Белорусское общество расколото регионально на восточную и западную Беларусь, а также на две части, имеющие различные политические ориентиры и цели. Первую часть образуют сторонники политической модернизации страны и демократизации политического режима, а также налаживания политических отношений с ЕС и США. К ним относится значительная часть жителей крупных городов, студенческой молодежи, интеллигенции, представители мелкого и среднего бизнеса. Вторую образуют социальные группы, поддерживающие социально-ориентированную политику Президента А. Г. Лукашенко: большинство сельских жителей, рабочих, пенсионеров, представители правящих элит, чиновники, представители крупного бизнеса, значительная часть представителей силовых структур [3, с. 74].

Политически раскол выразился в институционализации политических партий 3 групп направленности по отношению к политическому режиму: провластные партии (Коммунистическая партия Беларуси, Республиканская партия труда и справедливости, Белорусская аграрная партия, Белорусская патриотическая партия, Белорусская социально-спортивная партия, Республиканская партия). Перечисленные партии постоянно оказывают политическую поддержку действующей власти в период избирательных компаний парламентского и президентского уровня, депутаты, которые находятся в парламенте от этих партий, в большинстве случаев выступают за предложенные государственной властью законодательные инициативы; конструктивно-оппозиционные (Социал-демократическая партия Народного Согласия, Либерально-демократическая партия Беларуси) – данные политические партии, выступая с критикой отдельных инициатив и действий правительства, как правило, вносят позитивные предложения, направленные на совершенствование и развитие белорусского общества; умеренно-оппозиционные (Белорусская социал-демократическая партия «Грамада», Партия «Белорусская социал-демократическая Грамада»,

Белорусская партия «Зеленые»). Данные партии выступают с умеренной критикой власти, выступая за локальные реформы и преобразования; крайне-оппозиционные (Партия БНФ, Консервативно-христианская партия БНФ, Белорусская партия левых «Справедливый мир», Объединенная гражданская партия). Эти партии выступают с критикой власти. Они сторонники кардинальных изменений и реформ, и по своей сути являются внесистемной политической оппозицией.

С середины 1990-х гг. в Республике Беларусь складывается режим во главе Президентом А. Г. Лукашенко и с 1994 г. страна является президентской республикой с сильной административной вертикалью. Значение политических партий, как выразителей общественных интересов белорусов, постоянно снижается и на сегодня партии имеют рейтинг.

Рейтинг политических партий (в процентах, по состоянию на июль — август 2017 г.)

Источник: Институт социологии НАН

В отличие от Беларуси Украина является парламентско-президентской республикой и за период ее независимости президентами страны были: Л. М. Кравчук, Л. Д. Кучма, В. А. Ющенко, В. Ф. Янукович, П. А. Порошенко [3, с. 269].

Украинское общество расколото по многим основаниям – социально-экономическим, этническим, лингвистическим, конфессиональным и др. моментам. Наиболее заметным расколом является региональное разделение Украины: Западная Украина, Закарпатье, Северная Буковина, Восточная и Южная Украина, Центральный регион. В. Я. Гельман отмечает, что для постсоветского пространства характерны не столько социетальные конфликты, сколько внутризлитные расколы [4, с. 12].

Украинская партийная система формировалась под влиянием мощного регионального фактора, где раскол «центр – периферия» трансформировался в раскол «северо-запад – юго-восток». Социально-политическое напряжение между регионами вызвано историческими, культурными и экономическими факторами. По идеологическим принципам партии Украины можно классифицировать от ультралевых до ультраправых. Особенностью партийной системы Украины не смотря на

многочисленность партий и движений, является их способность к блокированию перед парламентскими и президентским выборами. Исследователь украинских элит А. Зоткин выделяет три наиболее влиятельные региональные олигархии, которые стремятся определять политику Киева: днепропетровскую, донецкую, харьковскую. Политические элиты регионов, ведущие активную экономическую деятельность, стремятся экстраполировать свое влияние, что приводит к обострению обстановки в регионе. Взаимодействие регионов запада и юго-востока является особенно конфликтным после событий в Украине 2013-2014 годов. Региональный фактор поставил под угрозу национальную государственность, до сих пор отношения регионов не урегулированы, что оказывает влияние как на внутреннюю политику Украины, так и на ее партийную систему [4, с. 15].

Таким образом, политическая система Украины существенно отличается как от всех постсоветских стран. Этой специфической системе государственно-политического устройства соответствует и специфическая система политических партий. По состоянию под конец 2017 г. в Министерстве юстиции Украины зарегистрирована 352 политические партии. Несмотря на такое количество зарегистрированных партий: еще одной примечательной особенностью партийной системы Украины, является то, что доминирующее большинство зарегистрированных партий не имеют никакого влияния на политическую систему (находясь вне блока), оставаясь формальными участниками политических процессов.

Список использованной литературы:

1. Lipset, S. Party Systems and Voter Alignments: Cross-national Perspectives / S. Lipset, S. Rokkan. – New York : Free Press, 1967. – 554 p.

2. Джанда, К. Сравнение политических партий: исследования и теория / К. Джанда // Современная сравнительная политология: Хрестоматия. – М. : МОНФ, 1997. – С. 84 – 143.

3. Политические системы современных государств: Энциклопедический справочник : в 4 т. / МГИМО (У) МИД России, ИНОП ; гл. ред. А. В. Торкунов ; научн. редактор А. Ю. Мельвиль ; отв. ред. М. Г. Миронюк. – М. : Аспект Пресс, 2012. – Т. 1 : Европа. – 616 с. : илл.

4. Пашковский Е. А. Механизмы формирования партийных систем в условиях трансформации общества (на примере Польши и Украины) : автореф... канд дис. : 23.00.02. / Е. А. Пашковский. – СПб., 2016 – 24 с.

ГАВРИКОВ АНДРЕЙ ВАЛЕРЬЕВИЧ

магистр социологических наук,

аспирант ГНУ Институт социологии НАН

РОЛЬ ПАРТИЙНОЙ ИДЕОЛОГИИ В СИСТЕМЕ ПАРТСТРОИТЕЛЬСТВА В ПЕРИОД ПОСТСОВЕТСКОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ

В статье рассматривается роль партийной идеологии в партийном строительстве. Показывается тенденция деидеологизации политических партий, а также роли идеологии в создании этого общественно-политического института. Автором рассматриваются как положительные, так и отрицательные значения в идеологии в партстроительстве в постсоветский период политических трансформаций.

Одним из аспектов становления гражданского общества современного типа являются социально-политические институты, среди которых важное место занимают политические партии как аккумулирующие и систематизирующие политическую активность электората. Политические партии обладают рядом признаков, которые отличают их от других политических институтов. Одним из таких признаков является – партийная идеология. В истории политического партстроительства были моменты, когда партийные лидеры пытались проводить партийное строительство без идеологических основ (начало 90-х) уделяя больше внимание целевым программным установкам, а не идеологии как главного императива.

В процессе распада социалистической системы и назреванием кризисной ситуации в постсоветских странах, с утратой ряда ценностей прежней политической культуры Беларусь вступила на путь импорта достижений развитых стран демократии. И это нашло отражение в деидеологизации правительств и появление иных не марксистско-ленинистских политических идеологиях.

Термин партийная идеология имеет множество определений, но нам наиболее оптимальной представляется данное политтехнологами Е. Малкиным и Е. Сучковым.

«Партийная идеология – это некий присущий партии системообразующий фактор, соотносимый со стереотипами массового сознания, который побуждает социально активных граждан присоединиться к партии и участвовать в ее деятельности; в первую очередь оказывать партии помощь во время выборов» [1, с. 323].

В истории есть примеры, когда партийная идеология может стать государственной (чаще всего в тоталитарной политической системе) КПСС (СССР) или НСДАП (Германия).

Ключевым для строительства партийной идеологии является положительный образ партии в сознании электората. Идеология партий не

придумывает, что ни будь новое, а опираясь на стереотип массового сознания электората выстраивает свою партийную идеологию и это является самым важным этапом партийного строительства станет партия фаворитом политической жизни страны или ее аутсайдером.

К 1990 г. в республиках СССР ярко выделилось два идеологических направления коммунистическое и антикоммунистическое, партии проводили свое партстроительство именно на этих принципах, либо пытались вообще отказаться от идеологии. На практике партийные идеологи начала 1990-х проводили идеологию неоллиберализма, нецентризма и неоконсерватизма, которые в постсоветских политических реалиях выглядели довольно искусственно и имели скромную поддержку электората, что практически разделило электорат на коммунистический и антикоммунистический.

Партийные идеологии постсоветских стран характеризуются тем, что в западноевропейских странах идеология политических партий имели гораздо больший период своего развития. Для партийных идеологий западных стран с 50-х характерна всеохватность целевой ориентации на электорат. Одним из признаков таких партий был обозначен отказ от четкой идеологической приверженности, прагматическая идейная платформа была направлена на все социальные слои общества.

Как заметил русско-немецкий философ Роман Редлих «Партия без хотя бы самой минимальной общности взглядов перестает быть партией. В ней неизбежен разрыв между деидеологизированными руководителями, видящими в ней лишь орудие для политической карьеры, избирателями, и рядовыми членами, ожидающими четкой идейной ориентации и верности целям, даже если они практически недостижимы. Этот разрыв можно наблюдать не только в социалистических и христианско-демократических, но и в либеральных и в консервативных партиях, и, расширяясь, он грозит не только уменьшением числа активных членов, но потерей избирателей, голосующих не только за симпатичного им политика или за несколько предвыборных обещаний, но и за определенную политическую программу, выражающую верность ясно выраженной идее [2].

Как заметили: Г. Шеин и А. Протасова важным фактором в партстроительстве является положительный образ партии.

«Положительный образ партии – это то, что побуждает избирателя голосовать за нее во время выборов. Он, в отличие от идеологии, является синтезирующим в период выборов. Идеология более постоянна, она побуждает гражданина присоединиться к партии и участвовать в ее работе. Идеология, следовательно, дает гораздо более мощную мотивацию, чем это обычно делает положительный образ» [1, с. 324].

Американский исследователь Энтони Даунс утверждал, что роль партийной идеологии в партстроительстве не велика «Политики стремятся к властным постам не ради того. Чтобы проводить

определенный курс; их единственная цель – пожать плоды пребывания у власти. Идеология не имеет значения она лишь средство для победы на выборах [3, с. 33].

Однако середина 2000-х во многом для партстроительства России охарактеризовалась существенной деидеологизацией. По мнению исследователей С. Будкова, В. Сенцова, А. Туртягина «За достаточно короткий период после падения советской политической системы, идеологическая борьба между политическими партиями заменилась спокойным существованием идеологических противоречий в рамках одной политической силы, что, на наш взгляд, объясняется наличием консолидированных элит»[4, с. 1003].

Политические позиции раскрывают системообразующую идею через отношение партии к актуальным для страны проблемам. Следует отметить, что в политической позиции допустима определенная гибкость: в зависимости от ситуации партия может ее менять, причем иногда на прямо противоположную. Недопустима лишь одна вещь: позиция, разрушающая системообразующую идею. Весьма опасна и рыхлая, неоднозначная позиция: она ставит под удар момент силы. Партия предстает перед своими сторонниками неуверенной, боящейся сказать то, что она на самом деле думает. Программа – один из основных агитационных документов, который позволяет сторонникам партии отождествить себя с ней.

Таким образом, отрыв современной партии от идеологии не может быть таким же большим как в период становления партий. В конечном счете, политическая идеализация (возвышение роли партий над политическими реалиями) партий является неотъемлемой мерой политической борьбы, что подтверждается слабостью политических партий, которые пренебрегают партийной идеологией.

Список использованной литературы:

1. Малкин Е. Политические технологии / Е. Малкин, Е. Сучков. – М. : Изд-во «Институт избирательных технологий», 2006. – 529 с.
2. Редлих Р. Сборник «Русское зарубежье в год тысячелетия крещения Руси» / Роман Редлих. – Режим доступа : www.posev.ru/files/articles/5.htm.
3. Партии и партийные системы: современные тенденции развития / Б. И. Макаренко [и др.] ; под рук. Б. И. Макаренко. – М. : Изд-во «РОСПЭН», 2015. – 303 с.
4. Будков С. В. Политическая идеология и партийное доминирование: российский случай / С. В. Будков, А. Э. Сенцов, А. А. Трутнягин // Молодой ученый. – 2015. – № 10. – С. 1002 – 1005.

ДІДКОВСЬКА ВАЛЕРІЯ ЮРІЇВНА

аспірант кафедри менеджменту та управління проектами

*Дніпропетровського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*

ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ РИНКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Лібералізація ринків електроенергії стала стратегічним напрямом, прийнятим до впровадження розвиненими країнами та країнами, які розвиваються. Обґрунтованість і прозорість дерегулювання є обов'язковою умовою створення конкурентних ринків електроенергії. Незважаючи на різноплановість умов, які склалися до початку реформування електроенергетики, практично у всіх країнах цілі реформування енергетичного ринку було спрямовано на:

- зниження цін на електроенергію;
- залучення інвестицій у електроенергетичну галузь;
- підвищення ефективності виробництва і впровадження інновацій.

Сьогодні найбільш ефективно проведено реформування енергетики зі створенням ефективно діючого конкурентного ринку електроенергії у Великобританії, Німеччині, Норвегії, Швеції, Фінляндії тощо. Конкурентний ринок електроенергії успішно функціонує в окремих штатах США, Японії та ряді інших країн.

Прикладом зваженого підходу до реформи електроенергетики можуть бути Німеччина та Норвегія, де не проводилося радикальної перебудови діючих структур ВІК при максимальному збереженні господарських зв'язків. Принципи дерегулювання і реструктуризації бізнесу в електроенергетиці фактично реалізовувалися в країнах Євросоюзу шляхом поділу фінансового обліку та оптимізації витрат за видами діяльності всередині холдингів відповідно до вимог Третього енергетичного пакету ЄС, що не призводило до подрібнення капіталу компанії [1].

Світовий досвід лібералізації підтверджує необхідність активної участі держави в процесах лібералізації ринку електроенергії незалежно від моделі їхнього здійснення. Однією з головних функцій держави є створення механізму, який сприяє розвитку ефективних конкурентних відносин з орієнтацією на споживача.

Створення національних регулювальних органів є однією з основних складових реформування електроенергетики і розвитку ринків електричної енергії. Однією з основних функцій регуляторів (регулюючих енергетичних комісій, системних операторів тощо) є регулювання мережевих тарифів відповідно до ліцензійних і методологічних умов. Зокрема, у ЄС згідно з Директивою ЄС 2009/72/ЄС національні регулюючі органи є відповідальними за встановлення або погодження

мережевих тарифів до їх введення в дію, через визначення методології їх розрахунку, установлення умов і вимог щодо приєднання та доступу до 17 національних мереж.

Одним з головних євроінтеграційних завдань України в сфері електроенергетики є інтеграція об'єднаної енергетичної системи України до Союзу центральноєвропейської електричної мережі відповідно до вимог ENTSO-E (Європейська мережа операторів систем передачі електроенергії). Угода передбачає, що співпраця ЄС і України у сфері енергетики включає такі напрямки:

- імплементація енергетичних стратегій та політик і розвиток/опрацювання енергетичних прогнозів та сценаріїв, удосконалення статистичної облікової системи енергетичного сектора, розвиток інфраструктури;

- створення ефективних механізмів вирішення потенційних кризових ситуацій в енергетиці у дусі солідарності;

- модернізація та посилення наявної енергетичної інфраструктури, повне відновлення і створення нової енергетичної транзитної інфраструктури;

- розвиток конкурентоспроможних, прозорих і недискримінаційних енергетичних ринків на основі правил та стандартів ЄС шляхом проведення регуляторних реформ;

- співробітництво в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства 2005 року;

- активізація та посилення довготермінової стабільності та безпеки торгівлі енергоресурсами, їх транзиту, розвідки, видобутку, очищення, виробництва, зберігання, транспортування, передачі, розподілу та маркетингу чи збуту енергетичних матеріалів та продуктів на взаємовигідній і недискримінаційній основі відповідно до міжнародних правил, зокрема Договору до Енергетичної Хартії 1994 року, Угоди СОТ і цієї Угоди;

- досягнення прогресу на шляху встановлення привабливого та стабільного інвестиційного клімату;

- ефективне співробітництво з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ), Європейським банком з реконструкції і розвитку (ЄБРР) та іншими міжнародними фінансовими організаціями й інструментами для підтримки співробітництва між Сторонами у сфері енергетики;

- сприяння енергоефективності та енергозбереженню, у тому числі шляхом формування політики щодо енергоефективності та структури права і нормативно-правової бази з метою досягнення значного прогресу відповідно до стандартів ЄС;

- розвиток та підтримка відновлювальної енергетики з урахуванням принципів економічної доцільності та охорони навколишнього середовища, а також альтернативних видів палива;

– просування Механізму спільного запровадження Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1997 року з метою зменшення викидів парникових газів шляхом реалізації проектів у сфері енергоефективності та відновлювальної енергетики;

– науково-технічне співробітництво та обмін інформацією з метою розвитку та удосконалення технологій у сфері виробництва енергії, її транспортування, постачання та кінцевого споживання;

– співробітництво в рамках європейських та міжнародних органів стандартизації в енергетичній сфері [2].

Україна забезпечує ухвалення базових законів, а також нормативно – правових актів вторинного законодавства, спрямованих на імплементацію норм європейського права в українську правову систему у сфері паливно-енергетичного комплексу.

Верховна Рада України 22 вересня 2016 р. ухвалила закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг» [3], 13 квітня 2017 р. закон України «Про ринок електричної енергії» № 4493 [4].

19 липня 2017 року на засіданні Кабінету Міністрів України було схвалено План організації підготовки проектів актів, необхідних для забезпечення реалізації закону України від 13 квітня 2017 року № 2019-VIII «Про ринок електричної енергії» [5], на сьогодні триває робота з розробки понад 50 актів вторинного законодавства в сфері електроенергетики. Підписання цього Закону є важливим кроком для переходу на європейську модель енергетичного ринку та спрямований на впровадження норм Третього енергетичного пакету ЄС, у тому числі в питанні розділення компаній за напрямками розподілу і передачі електроенергії. Крім того, створюються ринкові умови для виробників електричної енергії, при цьому ціну встановлюватиме ринок. Закон забезпечує демонополізацію та вільну конкуренцію, відкриває можливості для споживачів обрати постачальника електричної енергії.

Нова Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» була схвалена 18 серпня 2017 року [6].

У Брюсселі 28 червня 2017 року під час проведення Асамблеї ENTSO-E відбулась церемонія підписання «Угоди про умови майбутнього об'єднання енергосистем України та Молдови з енергосистемою континентальної Європи». За процедурою Угоду також мають підписати «Moldelectrica SE» та усі системні оператори, що входять до складу Регіональної групи ENTSO-E «Континентальна Європа». ENTSO-E почало публікувати дані про об'єднану енергосистему України на електронній онлайн-платформі ENTSO-E Transparency Platform.

Україна провела підготовчу роботу для розвитку проекту об'єднання української та польської енергосистем, реалізації проекту «Енергетичний

міст Україна – Європейський Союз». Проведені переговори та отримана позитивна попередня оцінка з боку Єврокомісії, керівництва Європейської мережі операторів систем електропередач (ENTSO-E).

Список використаних джерел:

1. Основні положення енергетичних стратегій та програм Європейського Союзу щодо розвитку енергетичної сфери в умовах формування загальноєвропейського ринку електроенергії, Київ 2017 р. // Департаменту міжнародного співробітництва та євроінтеграції Відокремлений підрозділ «Науково-проектний центр розвитку об'єднаної енергетичної системи України» державного підприємства «Національна енергетична компанія «Укренерго». – Режим доступу : www.ua.energy/wp-content/uploads/2017/05/2.-Energetychni-Strategiyi-YES.pdf.

2. Енергетик: Основний зміст і зобов'язання України, 2017 р. // Євроінтеграційний портал. – Режим доступу : www.eu-ua.org/evvointehratsiia/enerhetyka.

3. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг : закон України від 22 верес. 2017 р. № 1540-VIII // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу : www.zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1540-viii.

4. Про ринок електричної енергії : закон України від 13 квіт. 2017 р. № 2019-VIII // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу : www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2019.

5. Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність : енергетична стратегія України на період до 2035 року // Офіційний сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. – Режим доступу : www.mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article.

ДЯЧЕНКО НАТАЛІЯ ПАВЛІВНА

к. держ. упр., докторант кафедри публічної політики та політичної аналітики Національної академії державного управління при Президентові України

**ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ**

Особливістю сучасних політичних процесів є значне зростання вимог, які суспільство пред'являє політичній системі, що й спонукає державу перекладати деякі функції на інших, недержавних, суб'єктів.

В Україні, запити на публічну політику зумовлені зокрема, й тим, що численні групи інтересів отримали реальну можливість брати участь у формуванні політичного порядку денного, впливати на процес формування, вибору й втілення політичних рішень, та, спільно з усіма учасниками політичного процесу, вибудовувати складну мережу

взаємозв'язків. Глокалізаційні процеси, становлення засад інформаційного суспільства в Україні, інтенсивний розвиток інноваційної інфраструктури, забезпечуючи сталий розвиток, зокрема регіональний, ідентифікують потребу забезпечення ефективності публічної політики у сфері інтелектуальної власності.

Більшість науковців надають таку класифікацію суб'єктів публічної політики: органи державної влади та місцевого самоврядування, суб'єкти громадянського суспільства та представники бізнесових структур.

Проте, варто враховувати, що органи державної влади та місцевого самоврядування не можуть виступати як єдиний суб'єкт в силу відмінних функцій, обов'язків та можливостей.

Не окреслено і коло науковців, експертних інституцій та фахівців, у тому числі міжнародних, які аналізують, розробляють теоретичні основи, надають фахові рекомендації по формуванню засад становлення публічної політики у сфері інтелектуальної власності.

Окрім того, ЗМІ, будучи одним із визначальних суб'єктів громадянського суспільства, являються не лише носієм інформації, а й активним користувачем об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, а саме музичних творів, аудіовізуальних творів, фонограм (відеограм) та зафіксованих у них виконань [2] та суб'єктом формування державної політики шляхом її оприлюднення, висвітлення експертних оцінок її ефективності та демократичних напрямів вдосконалення й модернізації.

Таким чином, маємо більш складну мережу взаємозв'язків суб'єктів публічної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні (рис. 1).

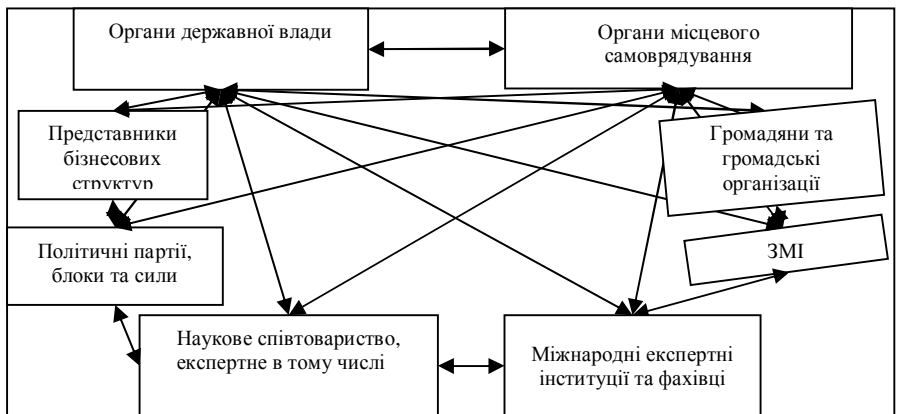

Рис. 1. Суб'єкти публічної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні

Оскільки, за даними Міжнародного альянсу інтелектуальної власності у даний час Україна входить до 10 країн світу з найвищим рівнем порушень авторських та суміжних прав, тому важливим напрямом

співпраці всіх суб'єктів публічної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні є удосконалення механізмів забезпечення ефективності публічної політики у сфері інтелектуальної власності, серед яких: політичний, правовий, організаційний, інституційний, мотиваційний, ресурсний, соціальний та механізм наукового забезпечення.

Модель удосконалення організаційно-правового та ресурсного механізмів державного регулювання у сфері інтелектуальної власності (рис. 2) передбачає перелік перспективних заходів, виконавців та очікувані результати.

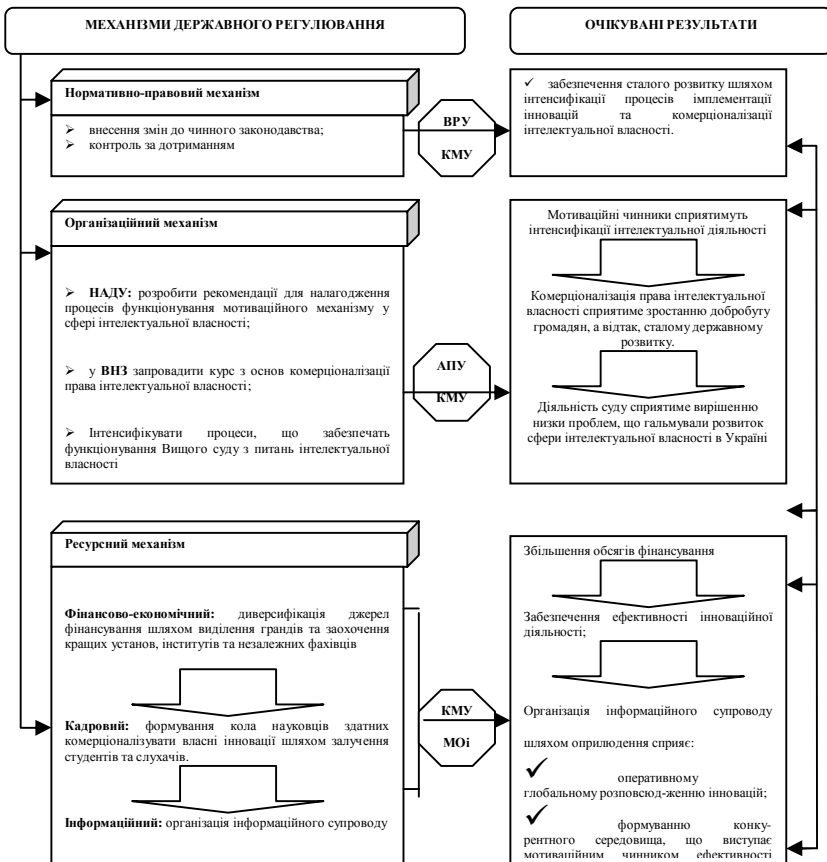

Рис. 2. Модель удосконалення механізмів державного регулювання у сфері інтелектуальної власності

Положеннями Конституції України (частина 2 стаття 41) передбачено забезпечення прав кожного громадянина володіти, користуватися й

розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної та творчої діяльності, а також гарантується свобода літературної, художньої, наукової творчості, захист інтелектуальної власності, їх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності (частина 2 стаття 54) [1]. У Законі України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» [2] прописано процедуру дій у разі виявлення порушень законодавства з питань інтелектуальної власності, що містять ознаки кримінального правопорушення. А відтак, необхідно розробити Концепцію модернізації організаційної структури системи органів управління у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні, описати ключові передумови її провайдингу, передбачивши ризики, загрози та наслідки її впровадження.

Список використаних джерел:

1. Конституція України (редакція від 30.09.2016 р.). – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show.
2. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав : закон України від 15 трав. 2018 року № 2415-VIII. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/2415-19.

ЖУМАНОВ ТАЛИБ АЙТБАЕВИЧ

канд. філос. наук, доцент, доцент кафедри міжнародних отношений факультета соціальних наук Міжнародного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

ИНЯТБЕКОВА ЖИБЕК

магістрант Міжнародного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

НЫНЕШНЕЕ СОСТОЯНИЕ СВОБОДЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЕМОКРАТИЧЕСКИХ ПЕРЕМЕН В ТЮРКСКИХ СТРАНАХ СНГ

Можно много спорить и сколько угодно фантазировать о состоянии демократии в первой четверти XXI века в мире и его отдельных регионах. Однако более плодотворным, на наш взгляд, был бы подход, в основе которого в качестве отправной точки для дальнейших рассуждений лежали бы недавние анализы некоторых авторитетных международных организаций и других независимых источников.

Возьмём, к примеру, Democracy Index 2017, подготовленный изданием «The Economist», и доклад Freedom House 2018. Здесь нет необходимости приводить данные по всем странам мира. Читатель в любое время может сам открыть соответствующие сайты и познакомиться не только с цифрами, но и с содержательным анализом проблем

современной демократии. Вместе с тем нам представляется недостаточным ограничиться данными только по пяти тюркским странам СНГ. Для того чтобы можно было воочию сравнить все эти оценки, мы показали данные по 15 странам (первые пять – это тюркские страны СНГ, а остальные десять – различные страны мира, но интересные для нашего сравнительного анализа). Обратим внимание на то, что отметки The Economist даны в пределах от 0 до 10, а Freedom House – от 0 до 100. Не забудем, что приведены данные по итогам 2017 г. Для сопоставления мы приводим также общую отметку FH соответствующей страны и по итогам предыдущего 2016 г.:

Страна	The Economist	Freedom House		
		Статус свободы	Отметка Score 2017	Отметка Score 2016
Азербайджан	2,65	NF	12	14
Казахстан	3,06	NF	22	22
Кыргызстан	5,11	PF	37	37
Туркменистан	1,72	NF	4	4
Узбекистан	1,95	NF	7	3
Таджикистан	1,93	NF	11	11
Сев. Корея	1,08	NF	3	3
Россия	3,17	NF	20	20
Турция	4,88	NF	32	38
Украина	5,69	PF	83	82
Аргентина	6,96	F	64	64
Монголия	6,50	F	85	85
США	7,98	F	86	89
Германия	8,61	F	94	95
Норвегия	9,87	F	100	100

Заметим, что отметки почти у всех названных стран за год не изменились или изменились настолько незначительно, что это не привело к перемене их статуса свободы. В нашем примере это изменение, хотя и не очень значительное (всего-то на 6 баллов – с 38 понизилось до 32), произошло только у одной из 15 стран. Однако это понижение оказалось настолько критическим, что привело к изменению статуса свободы (с PF на NF). Речь идёт о Турции.

Общее же состояние политических прав и гражданских свобод – этих краеугольных камней, на которых зиждется современная демократия, – в упомянутых пяти странах тюркского мира назвать обнадеживающим нет сколько-нибудь достаточных оснований.

Отметим лишь, что властям и обществу Казахстана на пути к демократии необходимо, не снижая уровня развития гражданских свобод, особые усилия предпринять в области расширения политических прав

граждан и ассоциаций. Если это удастся, то Казахстану будет нетрудно достичь отметки 40 (начиная с нынешней 22) и закрепиться на ней. В дальнейшей перспективе следует постепенно продвигаться вперёд по пути расширения и укрепления демократических реформ.

Необходимо помнить о том, что срок продвижения к демократии, темп демократических преобразований, скорость реформирования политических прав и гражданских свобод в определённой стране не предопределены заранее, на них могут оказать определяющее влияние многие факторы, в том числе и субъективные. Не существует гарантий того, что данная страна быстро добьётся демократических реформ, а другая ещё долго будет «тянуть» с необходимыми политическими преобразованиями. В любой момент в относительно спокойной (и почти безнадёжной с точки зрения демократии) стране могут начаться фундаментальные перемены. В мире политики ничто не предсказуемо с полной уверенностью. Здесь всегда есть место сюрпризам.

Итак, какие же конкретные политические реформы необходимы в несвободной, а значит фактически недемократической стране? Начнём с того, что означает современная демократия. О её первоначальном и основном смысле знают все: «демократия» напрямую переводится как «власть народа». По утверждениям политологов и историков, современная демократия появилась около двух столетий назад в США и Европе. Достаточно сказать, что лишь в двадцатые-тридцатые годы XIX века в Европе стали более или менее широко дискутировать о необходимости демократии. Вот как об этом пишут Джон Мэй и Карл Бемерсдерфер: Именно в те годы «читающие люди, всё в большем числе и с всё усиливающимся убеждением, стали приходить к выводу, что лучшей формой правления для людей является демократия» [1].

Хотя надо признать, что далеко не все образованные люди того времени понимали значение демократии. Достаточно сказать, что такой начитанный человек, как Карл Маркс, уже 1848 г. разглядел бродящий по Европе «призрак коммунизма» и придал ему решающее значение, однако незадолго до этого начавшую распространяться политическую идею и практику демократии даже не заметил. А другой «образованный» человек из России (Владимир Ленин), многие годы проживший в сердце Европы, даже через сто лет после появления демократии, установив кровавую коммунистическую диктатуру на родине, в своей ненависти к этой демократии уничтожал людей сотнями тысяч. Наверное, он понимал, что только политическая система демократии способна успешно противостоять любой диктатуре. Значит, далеко не всегда дело только в понимании значения демократии, но и в значительной мере – в конкретной политической позиции человека: принимает он демократию или считает её врагом. И только после этого можно искать ответ на вопрос – почему? Так что, кроме непонимания, элементарного незнания сути демократии, связанного с низкой политической культурой

конкретного общества, у демократии есть настоящие враги, готовые на всё, чтобы уничтожить её. Они и сейчас, через два столетия после появления демократии, ведут смертельную борьбу против неё.

Чтобы создать ситуацию истинной демократии, необходимо каждый день стремиться к свободе и каждый час помнить об ответственности. Ответственности перед обществом, перед людьми, потому что политиков и журналистов уважают, к их мнению прислушиваются, а частенько за ними следуют. Ведь это они формируют общественное мнение, именно поэтому журналистов называют «четвёртой властью». Ответственность не означает отказа от разнообразия мнений, от свободы, она лишь должна играть сдерживающую роль, она должна способствовать формированию полновесных, здравых суждений, а не воодушевлять толпы к беспорядкам, насилию и кровопролитию. Последнее неприемлемо, потому что это дорога к экстремизму и терроризму. Поистине ответственные, но различные и смелые, открытые суждения должны свободно звучать на всех TV каналах и радио, оперативно выходить на страницах газет и их электронных сайтах, а также на митингах и шествиях. Кстати, во многих ситуациях надобность в митингах и шествиях просто отпадает, если разные позиции свободно отражаются в СМИ.

Совсем не так обстоит дело в диктатурах. Вот как описывает этот процесс уже упоминавшийся здесь политолог и правозащитник Арч Паддингтон: «Диктатур совсем немного в сегодняшнем мире. На мой взгляд, Россия соответствует этому определению. Одна из главных примет диктатуры – правление, сосредоточенное в руках одного человека или подобия военного совета... Путин создал систему, в рамках которой практически невозможно противостоять его политике законным путём. Он, по сути, вынуждает оппонентов обращаться к неконституционным формам протеста: незаконным демонстрациям, насилию, не исключено, террору. Путин лишил население политической площадки для выражения недовольства. Политические партии находятся под его контролем либо они его поддерживают. Средства информации закрыты для оппозиции...» (Сайт Радио Свобода: Юрий Жигалкин. Права человека упали в цене. – 14.04.16, 14:20).

Список использованной литературы:

1. May J. D. Social and Political Inquiry: A Working Introduction to Social Sciences / J. D. May, K. J. Bemersderfer. California. – Duxbury Press : Belmont, 2017. – P. 43.

2. Freedom in the World 2018 // Freedom House Report 2018 / Арч Паддингтон – Сайт Радио Свобода : Юрий Жигалкин. Права человека упали в цене.

КАРПА МАРТА ІВАНІВНА

к. держ. упр., старший викладач

кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування

Львівського регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління при Президентові України

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНЦІЙ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Сьогодні актуальним питанням є оптимізація співвідношення централізації і децентралізації управління певною територією та державою загалом, що виокремлює питання територіального критерію як одного з визначальних щодо практики реалізації компетенцій органів публічної влади. Питання місцевого та державного значення на сьогодні є предметом дослідження багатьох вчених різноманітних галузей, оскільки їх виокремлення визначає функціональне навантаження тих органів публічної влади, до компетенції яких вони відносяться. Територіальні критерії частково визначені у формуванні функціонально-організаційної структури органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; потребують всебічного вивчення та аналізу, зокрема в частині розмежування компетенцій органів публічної влади, визначення питань місцевого значення, формування публічної політики на локальному та регіональних рівнях.

Зрозуміло, що територіальна компетенція інституцій формується безпосередньо інституцією та її територіальними підрозділами (управліннями, службами тощо). Територіальний критерій визначення компетенції органів публічної влади неможливо розглядати в чистому вигляді, оскільки виключити повністю вплив інших критеріїв як з теоретичної, так і з практичної точки зору складно.

Публічним інтересом врядування постає питання задоволення публічного інтересу, у тому числі територіальних громад. Це поняття частково розкривається у предметах відання чи компетенції органів місцевого самоврядування. Адже спроможна територіальна громада – це територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці. В Основному Законі України встановлено, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України (частина перша

статті 140) [1]. Отже, у широкому розумінні муніципальні інтереси можна поділити на групи, що виникають у сфері місцевого самоврядування: інтереси території; інтереси територіальної громади; інтереси груп самоорганізації; інтереси конкретного жителя.

Територіальна громада у межах принципу субсидіарності в умовах децентралізації, як суб'єкт місцевого врядування може мати такі основні компетенції:

- управляти майном, що є в комунальній власності;
- затверджувати програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролювати їх виконання;
- затверджувати бюджет відповідної громади і контролювати його виконання;
- встановлювати місцеві податки і збори;
- забезпечувати реалізацію результатів місцевих референдумів;
- утворювати, реорганізовувати та ліквідувати комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснювати контроль за їх діяльністю.

З іншого боку, обласна, районна рада затверджує обласний, районний бюджет для виконання спільних проектів, у тому числі за рахунок коштів, залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів, та контролює його виконання; вирішує інші питання, віднесені законом до її компетенції [2].

У статті 3 Методики формування спроможних територіальних громад вказано на потребу урахування здатності органів місцевого самоврядування вирішувати суспільні питання, які належать до їх компетенції, для задоволення потреб населення відповідних адміністративно-територіальних одиниць [3].

До сьогодні відсутні законодавчо визначені питання місцевого значення, а існування конституційно-декларативного визначення цього поняття створює значні проблемні ситуації як у практиці, так і у теорії публічного управління. Через це виникають проблеми перерозподілу функцій органів публічної влади, виникають різноманітні співвідношення їх компетенцій через невизначеність цієї складової компетенції. Існують пропозиції відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування щодо однозначного закріплення положення про те, що з приводу закріплення питань місцевого значення органам та посадовим особам місцевого самоврядування, територіальним громадам надаються всі функції та повноваження, крім тих, які закріплені за органами державної влади Конституцією та законами України.

Відсутність законодавчого визначення питань місцевого значення як основного об'єкта діяльності муніципальної влади призвело до того, що в Україні функції та повноваження місцевого самоврядування закріплені за традиційно-галузевим принципом. Цей підхід був спрямований не на територіальну громаду, тобто не на жителів, як цього вимагає

6. Карпа М. І. Визначення предметів відання як складових компетенцій органів місцевого самоврядування / М. І. Карпа // Публічне управління: ціннісні орієнтири, стандарти якості та оцінка ефективності : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ.конф. за міжнар.участю (Київ, 26 травня 2017 р.) : у 5 ч. / за заг. ред. В. С. Куйбіди, А. П. Савкова, С. В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2017.

КОРОВКА ДЕНИС ВЛАДИМИРОВИЧ

магістрант державного та муніципального управління Російської академії народного господарства та державної служби при Президенті Російської Федерації, Среднерусский институт управления

ВЛИЯНИЕ БЮРОКРАТИИ НА АНТИКОРРУПЦИОННУЮ ПОЛИТИКУ ГОСУДАРСТВА

В «вестминстерской» системе государственной службы карьерные госслужащие рассматриваются как слуги своих политических господ, которые должны им служить независимо от своих политических пристрастий. Для такой системы характерна высокая степень отзывчивости бюрократии как по отношению к политическому руководству – инициатору перемен, так и к населению.

В России же бюрократия традиционно рассматривалась и была в реальности локомотивом общественного развития. Обратная сторона медали состояла в том, что, в конечном счете, реформы проводились и проводятся в интересах бюрократии, а не вопреки им. Это обуславливало и обуславливает половинчатость изменений и, следовательно, циклический характер модернизации. Таким образом, основной риск политики в данном отношении – акцент на второстепенных мерах, половинчатость и показушный характер «реформы».

Более того, само устройство бюрократии как социального института содержит предпосылки для быстрого «обюрокрачивания» административной реформы [1]. Фундаментальная черта классической бюрократии – склонность к стабильности (как следствие особой структуры мотивации бюрократического труда) ставит под сомнение эффективность любых преобразований, ею проводимых.

Так, Блюмкин В. А. указывая на негативные стороны бюрократии считает, что аморальная сторона данного явления проявляется в безответственности, халатном отношении бюрократа к порученному делу [2]. Это начинается с подбора кадров, который осуществляется на основе, прежде всего, личных и групповых интересов, а не интересов дела, интересов народа.

Между степенью бюрократизации государственной власти и степенью её коррумпированности существует определенная зависимость.

Это связано с множеством внешних и внутренних факторов административного аппарата. Наиболее влиятельными из них считаются – тотальная регламентация действий чиновников и возможность распоряжаться значительными государственными ресурсами при сохранении достаточно низкой заработной платы. Два этих фактора вынуждают государственных работников злоупотреблять коррупцией, которая очень часто из разряда злоупотреблений переходит в норму. Коррупция является средством незаконного, губительного и легкого обогащения, которая ломает воздвигнутые бюрократической системой рамки дозволений.

Таким образом, становится ясно, что бюрократия порождает коррупцию, в свою очередь коррупционеры стремятся развить и углубить бюрократическую деятельность, так как она позволяет создавать условия для коррупциогенной практики.

Следовательно, существует опасность вырождения бюрократических систем управления, когда они не только не повышают, а тормозят эффективность своей деятельности, но и являются серьезным препятствием проведения эффективной государственной антикоррупционной политики.

Ведь наряду с теми, кто будет готов понести ограничения, связанные с мероприятиями по противодействию коррупции (молодые специалисты, предпенсионеры, не рискующие уйти с госслужбы [3, с. 9]), существует широкая и активная группа чиновников, получающих коррупционные доходы и не желающих принимать антикоррупционные меры.

Другая причина мобилизации сильной антиреформистской позиции в отношении противодействия коррупции – патронажный, «командный» характер российской бюрократии. «Патронажные машины, являющиеся одной из основ институционализированной коррупции, чрезвычайно затрудняют агрегирование политической воли. Ведь они создают влиятельных акторов, не заинтересованных в успехе политики противодействия коррупции» [4].

В странах, где в числе основных источников коррупции выступают административные барьеры, запуск антикоррупционных программ будет также сдерживаться акторами, заинтересованными в сохранении административных барьеров как внутри госаппарата, так и за его пределами.

Попытки вскрыть механизмы поведения этих сил чрезвычайно интересны, хоть и построены на принципах «теории заговора». С точки зрения В. Мау, костяк коалиции, заинтересованной в расширении государственного регулирования, составляют группы бывших чиновников, которые «пытались использовать старые связи для сохранения различных форм контроля над ранее подведомственными предприятиями. Перед ними стоял выбор: добиться введения новых регуляций либо потерять доходы и высокий статус» [5, с. 31].

Другая группа исследователей (например А. Аузан) рассматривает причины коррупции в России как целерациональное действие групп чиновников и бизнесменов.

Для анализа этого явления исследователи ввели понятие «коллективного актора административных барьеров» [6, с. 55], представляющее собой совокупность представителей чиновничества и бизнеса, соединенных неформальными связями, занимающихся формированием и эксплуатацией административных барьеров. Вполне естественно предположить, что наиболее вероятной стратегией поведения указанных групп в отношении антикоррупционных программ будет сопротивление.

Здесь, по нашему мнению, возможны две формы бюрократического сопротивления: бюрократическая инерция и бюрократический саботаж.

Бюрократическая инерция проявляется в нежелании и неготовности самостоятельно воспринимать новые практики поведения. Это обуславливает высокий уровень затрат на их принудительное внедрение.

Бюрократическая инерция наиболее вероятна при наличии следующих условий:

- бюрократия – сильный игрок в политическом пространстве;
- отсутствуют эффективные механизмы гражданской подотчетности бюрократии;
- половозрастные диспропорции в кадровом составе чиновничества (преобладание сотрудников старше 50 лет способствует инерции).

Бюрократический саботаж представляет собой более активные действия по предотвращению реализации антикоррупционных программ.

Чиновники в такой борьбе заинтересованы лишь декларативно. Практически все антикоррупционные меры (например, создание условий для повышения прозрачности решений, внедрение административных регламентов и т.д.) в значительной мере ограничивают свободу чиновников в достижении их личных целей и поэтому вызывают открытое сопротивление.

Сходного взгляда на данную проблему придерживаются многие российские эксперты. Так бывший директор центра Transparency International в России Елена Панфилова считает, что «бюрократический аппарат в нашей стране растет, и растет его влияние. Рыть себе яму – не в интересах ни одной бюрократии мира, включая российскую, ведь любые административные реформы и реформы государственной службы предполагают введение определенных ограничений для бюрократии, поэтому бюрократический саботаж в этом деле – понятие не эфемерное, а конкретное, и борьба бюрократии за сохранение источников незаконного обогащения входит в противоречие с самой концепцией административной реформы в России».

Таким образом, бюрократический аппарат будет сплоченно противостоять любым предлагаемым мерам по разрушению той

социальной среды, которая обеспечивает его безбедное существование, опираясь при этом на закрытость и непрозрачность своей деятельности.

Действительно, основной проблемой, возникающей в Российской Федерации при реализации международных принципов прозрачности органов власти, является то, что принцип открытости и презумпция открытости информации подменены иллюзорной открытостью органов власти и презумпцией закрытости информации, в связи с чем вся информация в органах власти носит закрытый характер. ГРЕКО неизменно придерживается той точки зрения, что краеугольным камнем в деле предотвращения коррупции является высокая степень прозрачности в системе государственного управления. Бесспорно, приоритет служебной информации над общедоступной, отсутствие регламентации работы со служебной и общедоступной информацией, фактический запрет на посещение заседаний органов власти и вследствие этого непрозрачность их деятельности создают дополнительную платформу для развития коррупции в государственном управлении.

Коррупция в этом случае приобретает четко выраженный политический характер, ее первопричины коренятся в недрах самого механизма властвования. Причем предстает коррупция не только в различных преступных формах, но и процветает на вполне законных, хорошо юридически продуманных основаниях, включая двойные стандарты, кумовство и злоупотребление административным ресурсом, и «телефонное право» [7]. Носителем коррупции в таком случае выступает не отдельный чиновник или предприниматель, а целые «управленческие структуры» и весь «правящий класс». Под его контролем оказываются огромные ресурсные источники. Происходит искажение самого субъекта системы управления: государственные служащие превращаются в особый корпоративный социальный слой, направляющий полученные им управленческие полномочия не на организацию функционирования системы, а на собственное автономное существование («нерациональная» бюрократия). Формирование такого автономного субъекта является основой выделения коррупции как самостоятельного типа социальной системы. Таким образом, из частной преступной практики коррупция вырастает в системную социальную проблему, где фактически причины, порождающие коррупцию (недостатки законов, принципов и методов государственного регулирования и т. п.), с одной стороны, приводят к потерям от коррупции, но с другой стороны, та же коррупция является стихийным методом компенсации данных причин.

Список использованной литературы:

1. Римский В. Л. Бюрократия, клиентелизм и коррупция в России / В. Л. Римский // *Общественные науки и современность*. – 2004. – № 6. – С. 68 – 79.
2. Блюмкин В. А. Бюрократизм: социально-нравственные аспекты / В. А. Блюмкин. – М. : Знание, 1990. – 64 с.

3. Терминология авторов доклада «Главное в административной реформе». – М. : ФБК, 2001.

4. Brinkerhoff D. Assessing political will for anti-corruption efforts: an analytical framework / D. Brinkerhoff // Public administration and development 20, 2000. – Access mode : www.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002.

5. May В. Дeregулирование российской экономики / В. Мау. – М., 2002. – 70 с.

6. Административные барьеры в экономике: институциональный анализ. – М., 2002. – 135 с.

7. Барщевский М. Сам себе судья / М. Барщевский, А. Торкунов // Российская газета. – 2012. – № 5704. – 14 февр. – С. 2.

КОСТЕНКО ДМИТРО ВАЛЕНТИНОВИЧ

*здобувач кафедри публічного управління та адміністрування
Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України*

БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

В сучасному світі практично в усіх країнах корупційні злочини мали місце в різні часи та при різних системах державного управління. Одні держави майже повністю придушили дане явище, інші активно борються з ним, а третім поки що просто не до боротьби з корупцією через чергу більш актуальніших проблем. Однак саме ті країни, в яких рівень корупції вкрай низький, мають високі показники і за рівнем життя і життєзабезпечення, а також у економічній, політичній та соціальній сферах в цілому. Досвід боротьби з корупцією в таких країнах є неоціненним для держав з тим чи іншим ступенем корупції державної системи. Одним словом, корупція прямо впливає на світ, державу, сім'ю та кожну людину окремо.

Не існує держави, яка ніколи б за свою історію не зустрічалася з корупцією в органах влади. Разом з тим для одних країн завдання боротьби з корупцією є вкрай актуальним, в той час як для інших сам факт вкоріненої у владних структурах корупції (втім, як і її прояви в інших сферах суспільного життя) не вважається чимось кричущим; в одних державах корупція паралізує реформи і уповільнює розвиток, в інших – випадки корупції в органах влади настільки рідкісні, що шокують суспільство і правоохоронні органи. Іншими словами, не тільки рівень корупції, а й ставлення до неї диференціюється в залежності від звичаїв, традицій, рівня економічного розвитку, наявності політичних свобод в державі і безлічі інших умов.

Подоланню корупції має сприяти активна антикорупційна діяльність, відповідне законодавче забезпечення, рішучі дії владних структур,

керівництва держави й учасників освітнього процесу. Як зазначено в Антикорупційній стратегії, одним із найбільш істотних чинників подолання корупції є ставлення населення до цієї проблеми. За результатами досліджень, проведених в Україні протягом останніх років, більше половини населення схильне до вчинення корупційних правопорушень, якщо це може сприяти розв'язанню проблеми. Крім того, значна частина населення не кваліфікує певні вчинки як корупційні, усвідомлюючи при цьому невідповідність такої поведінки нормам моралі чи професійної етики. За умови ефективної роз'яснювальної роботи населення може змінити ставлення до такої практики як до неприйнятної, у такий спосіб антикорупційний потенціал суспільства значно зростає. Отже, нагальними є системне запровадження проведення освітніх заходів щодо моделей поведінки в тих чи інших ситуаціях із можливими корупційними ризиками; запровадження культури повідомлення спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції про факти вчинення корупційних правопорушень; подолання пасивності суспільства щодо протидії корупції; залучення широких верств населення до активної участі в антикорупційній діяльності [6, с. 4].

Недостатня правова обізнаність громадян досить часто є причиною порушень їхніх основних прав і свобод у повсякденному житті, серйозною перешкодою реалізації ними конституційно закріплених норм. Більшість громадян не знає правового механізму захисту своїх прав, а інша частина взагалі не обізнана з ними. Таке становище зумовлює необхідність усебічного роз'яснення основ правових актів, утвердження їх у свідомості громадян, перетворення на переконання й утілення в практику повсякденної поведінки. Адже саме суспільство є істотним елементом у справі боротьби з корупцією, тому що воно, до певної міри, самостійно залучено в практику корупції. Водночас його участь необхідна, тому що існує безліч ролей, які суспільство може відіграти більш ефективно, ніж будь-який інший інститут [6, с. 122].

За останні роки на національному рівні вдалося зробити ряд кроків, які поступово наближають нас до подолання корупції. Серед них стало прийняття законів України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII [1], «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII [3], «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII [2], «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року № 580-VIII [4], Указу Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020»» від 12 січня 2015 року № 5/2015 [5] та інших нормативних документів.

З 14 жовтня 2014 року в Україні набув чинності закон «Про запобігання корупції». Даний антикорупційний закон визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних

механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень [1].

Також в Україні напрацьована інституційна основа боротьби з корупцією. Окрім традиційних інститутів, таких як суди та Генеральна прокуратура, створено і спеціалізовані органи, серед яких Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро, спеціалізована антикорупційна прокуратура. Кожен з цих органів відповідає за певну ділянку роботи. Так антикорупційне бюро та спеціалізована прокуратура є каральними органами, а національне агентство з питань запобігання корупції носить більш превентивний характер.

Отже, позитивні зрушення, які зробила Україна на шляху до подолання корупції посилюють імідж нашої країни. Поліпшити позиції протягом останніх років вдалося завдяки зростанню рівня громадського осуду корупціонерів, створення антикорупційних органів та виникнення руху викривачів корупції. Проте, на сьогодні є ряд проблем, які необхідно невідкладно вирішувати. Сприяти ефективному їх вирішенню допоможе всестороння і плідна міжнародна співпраця України з іншими провідними країнами, які мають позитивний досвід у подоланні цього згубного явища.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції : закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show.

2. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки : закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1699-VII. – Режим доступу : www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1699-18.

3. Про Національне антикорупційне бюро України : закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII. – Режим доступу : www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-18.

4. Про Національну поліцію : закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. – Режим доступу : www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19.

5. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020 : указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015. – Режим доступу : www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015.

6. Прояви корупції в системі освіти: запобігання та протидія : навч.-мет. посіб. / К. Бабенко, Н. Діденко, М. Кондрашова [та ін.]. – К. : Грамота, 2015. – 184 с.

МАЛЬЦЕВА ЕЛЕНА СЕРГЕЕВНА

*магистрант государственного и муниципального управления
Российской академии народного хозяйства и государственной службы
при Президенте Российской Федерации, Среднерусский институт
управления*

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВОЙ МЕХАНИЗМ РЕГУЛИРОВАНИЯ МИГРАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

В эпоху глобализации границы между странами становятся условными и прозрачными для политической, экономической и культурной деятельности. Результатом этого процесса является присутствие на территории стран граждан других государств. На решение задач, связанных с въездом, пребыванием и легализацией иностранцев в стране, направлена миграционная политика. Вникаем в подходы к поддержанию баланса интересов государства, которые реализует Россия в связи с расширением миграционных потоков.

Период российской истории конца XX столетия характеризуется радикальными преобразованиями всех сфер государственной и общественной жизни. Конституция Российской Федерации (РФ) 1993 г. юридически закрепила принципиально новые приоритеты и направления развития государства, провозглашая человека, его права и свободы высшей ценностью, их признание, соблюдение и защиту – обязанностью государства. Одной из ее особенностей является законодательное регулирование прав на свободное передвижение, выбор места жительства, выбор места проживания [1, с. 17 – 20].

Российская Федерация в настоящее время является открытым государством, в том числе, для граждан других государств, которые могут свободно въезжать на ее территорию и свободно покидать ее. Это означает, что объективно возникают различного рода вопросы, связанные с перемещением на территории РФ иностранных граждан и лиц без гражданства. Мобильность населения, одной из форм которой является миграция, может рассматриваться с позиции как положительного, так и отрицательного влияния на общество, но, как и любой социальный процесс, миграция несет в себе позитивный заряд лишь в случае ее подконтрольности [2, с. 97 – 99].

Вопросы регулирования правовых отношений в сфере миграции необходимо рассматривать в двух отдельно взятых направлениях: внутренней и внешней. Внутренняя миграция – это перемещение граждан Российской Федерации, что не требует дополнительного правового регулирования, так как конституционные нормы конкретизированы в соответствующем федеральном законодательстве, в котором закреплены

основные положения о праве граждан на свободу передвижения и выбор места жительства и места пребывания.

Что касается внешней миграции, то так как она непосредственно влияет на социально-экономические права граждан Российской Федерации, это процесс должен быть урегулирован в рамках взаимосвязи конституционно-правовых и административных мер, то есть законная внешняя миграция – приоритет конституционно-правовых основ [3, с. 60 – 63].

Миграционное законодательство не статично. Так, в 2018 году были введены новации, которые связаны с рядом обстоятельств:

- предстоящим проведением чемпионата мира по футболу 2018 года;

- курсом законодателя на расширение норм об ответственности за нарушение миграционных правил (в связи с появлением более разнообразных нарушений);

- принятым Конституционным судом РФ постановлением от 19.07.2017 г. № 22-П (далее – постановление № 22-П).

Временные миграционные правила для участников и болельщиков определяются нормами гл. 3 закона «О подготовке и проведении в Российской Федерации чемпионата мира по футболу FIFA 2018 года...» № 108-ФЗ (далее – закон № 108-ФЗ). По сути, речь идет только о специальных нормах для отдельных категорий иностранцев и лиц без гражданства до 31.12.2018. Так, в нормативном правовом акте определяются особенности въезда и выезда с территории РФ, а также миграционного учета иностранцев. Новые временные правила распространяются только на лиц, прибывающих в страну в связи с проведением этого спортивного мероприятия. Среди главных нововведений выделяются такие:

- срок рассмотрения обращения за визой сокращен до 3 дней для участников соревнований и мероприятий по ч. 5 ст. 7 закона № 108-ФЗ. Основание для такого рассмотрения – включение в список FIFA, ходатайство оргкомитета «Россия-2018». Визы будут выдаваться многократные, со сроком действия до 1 года и правом последующего продления;

- за 10 дней до начала первого матча ЧМ болельщики смогут въехать в РФ на основании персонифицированной карты зрителя, документа, удостоверяющего личность, билета или брони билета. Так как дата первого матча известна точно (14.06.2018), это значит, исполнять новый закон ФМС и иные службы начнут с 04.06.2018, а иностранцы и лица без гражданства смогут приехать в Россию без визы. Пребывать в таком режиме можно будет еще в течение 10 дней после окончания последнего матча на основании ч. 6 ст. 7 закона № 108-ФЗ;

– иностранцы или лица без гражданства, приглашенные для работы организаторами чемпионата и структурами FIFA, выполняют такие работы без получения разрешения на работу в РФ.

По ст. 8 закона № 108-ФЗ освобождены от необходимости становиться на временный миграционный учет по месту пребывания иностранцы и лица без гражданства: участники спортивных мероприятий в рамках ЧМ-2018; участники соревнований; представители структур FIFA; представители национальных футбольных ассоциаций.

Эти лица должны быть предварительно внесены в списки FIFA. Однако нужно отметить, что п. 2 ч. 1 ст. 13 закона № 108-ФЗ допускает введение по решению Президента РФ дополнительных мер безопасности в период проведения соревнований. Это было сделано Указом Президента РФ от 09.05.2017 № 202 (далее – указ № 202).

Новое в миграционном законодательстве регулирование будет действовать с 25.05 по 25.07.2018 г. Среди этих правил:

– обязанность граждан РФ, прибывших в города проведения соревнований, перечисленные в п. 4 указа № 202, в течение 3 дней подать документы для регистрации по месту пребывания;

– рассмотрение заявлений на регистрацию временного пребывания граждан РФ в городах проведения соревнований в день подачи;

– подача документов на регистрацию временного пребывания в городах проведения соревнований только лично;

– постановка на учет иностранцев и лиц без гражданства в городах проведения соревнований в течение 1 суток со дня прибытия.

Перечисленные нормы не распространяются на участников чемпионата, представителей структур FIFA и футбольных ассоциаций.

Конституционный суд принял постановление № 22-П, которым признал ч. 1 и п. 2 ч. 2 ст. 20 закона «О миграционном учете иностранных граждан и лиц без гражданства...» № 109-ФЗ не соответствующими Конституции РФ.

В постановлении № 22-П КС обосновал свою позицию тем, что нормы действующего закона определяют место пребывания иностранца или лица без гражданства в связи как с жилым помещением, так и с иным, предоставленным приглашающей стороной для ведения деятельности. Также суд обратил внимание на устойчивое определение места пребывания в российской правовой системе не только как места жительства. Суд обязал законодательные органы власти РФ принять поправки для разъяснения норм закона, так как в текущей редакции они не создают понимания в 2 важных аспектах:

– допустимости в целом или в каких-либо случаях регистрации временного пребывания иностранных граждан и лиц без гражданства по адресу принимающей стороны;

– разъяснении связи между обязанностью иностранца или лица без гражданства встать на временный миграционный учет по месту пребывания и обязанностью принимающей стороны обеспечить такую постановку на учет по месту фактического пребывания в свете возможного наступления юридической ответственности для иностранца по ч. 1 ст. 18.8 КоАП РФ.

В 2017 году на рассмотрение в Госдуму РФ поступили 2 законопроекта, в случае принятия которых в действующем миграционном законодательстве произойдут заметные изменения:

– первый законопроект № 286371-7 представляет собой продолжение борьбы законодателей с «резиновыми» квартирами; -

– в рамках второго возможно введение административной ответственности для работодателей, привлекающих иностранцев для работы без трудового договора.

В соответствии с законопроектом № 286371-7 депутаты предлагают внести поправки в понятие «фиктивная постановка на учет по месту пребывания в жилом помещении», убрав из него слово «жилой». Тем самым ответственность по ст. 322.3 УК РФ будет наступать и за регистрацию в жилых помещениях. Работодателям, уклоняющимся от заключения трудовых или гражданско-правовых договоров с иностранными работниками, которые по факту исполняют для них трудовые функции, будет грозить штраф в размере от 2 000 до 50 000 руб. или приостановление деятельности на срок от 2 недель до 90 суток.

Таким образом, законодатели ведут борьбу с фактами регистрации десятков, а иногда и сотен иностранцев по адресам офисов. Очевидно, что применение необходимых средств и способов конституционно-правового воздействия на миграционные процессы позволит в конечном счете достичь главной цели правового регулирования – устойчивого и стабильного развития России.

Кроме того, требуется оптимизация миграционной политики в РФ в сфере привлечения интеллектуальной силы. Высшим учебным заведениям следует проявить активность в деятельности по привлечению иностранцев с целью обучения или профессиональной переподготовки. Усилению легального миграционного потока будет способствовать разработка четких программ и индивидуальный подход к разным категориям мигрантов. Продуманная миграционная политика должна стать адекватным механизмом снижения межэтнической напряженности в многонациональной и многоконфессиональной России, а для этого нужны программы адаптации мигрантов и повышение толерантности со стороны местных жителей.

Список использованной литературы:

1. Бучакова М. А. Государственная политика Российской Федерации в области миграции / М. А. Бучакова // Право и политика: история и

современность : материалы междунаро. науч.-практ. конф. – 2018. – С. 17 – 20.

2. Мамонтова Э. А. Миграция как средство решения демографических проблем России на современном этапе / Э. А. Мамонтова // Черные дыры в Российском законодательстве. – 2018. – № 5. – С. 97 – 99.

3. Галиахметова К. Д. Принцип избирательности в системе конституционно-правового регулирования миграции в Российской Федерации / К. Д. Галиахметова, Е. А. Сухарева-Крылова // Современное право. – 2017. – № 8. – С. 60 – 63.

ОРАЗАЛИНА КОРЛАН БУРКИТБАЕВНА

PhD-студент департамента политических наук и государственного управления Шандуньского Университета

БАЛАНС СИЛ КАК ГЛАВНЫЙ ИНСТРУМЕНТ РАВНОВЕСИЯ В СОВРЕМЕННЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЯХ И ЕГО МЕСТО ВО ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ КАЗАХСТАНА

Сила на протяжении многих столетий являлась главным способом воздействия государств друг на друга. Это отмечено тем, что сила всегда была наиболее действенным инструментом достижения определенных целей. До настоящего времени сила не потеряла своего значения, и продолжает служить не только в качестве основного инструмента в достижении собственных целей, но и в качестве инструмента мироурегулирования. Мыслители разных стран и поколений, сторонники различных теоретических школ и направлений предлагали свои концепции безопасности международных отношений. Первой такой концепцией принято считать концепцию баланса сил, разработанную в рамках традиционного направления теории международных отношений [1].

Концепция баланса сил является старейшей в международных отношениях, элементы которой можно наблюдать уже в эпоху античности (восходит к трудам Фукидида), однако возникновение понятия «баланс сил» связано с именем итальянского мыслителя Франческо Гвиччардини, который написал историю Италии с 1490-1534 гг.

Применение баланса сил в международной практике было зафиксировано в Утрехтском мирном договоре. Автором Утрехтского мирного договора является английский политический философ, государственный деятель и писатель Генри Сент-Джон Болингброк. В своем труде «Письма об изучении и пользе истории» он дал первое в политической философии подробное обоснование концепции «баланса сил» на примере европейской истории [2].

Баланс сил является одним из основных понятий в теории политического реализма и неореализма. Представители этих теорий полагают, что баланс сил является главным способом стабилизации международной системы, основой международного порядка и безопасности [3].

Баланс сил в международных отношениях – это распределение мирового влияния между отдельными центрами силы – полюсами. Он может принимать различные конфигурации: биполярную, трехполюсную, мультиполярную (или многополярную) и другие конфигураций [4].

Исходя из выше изложенного можно сделать вывод о том, что баланс сил связан с мировым устройством. Согласно теории баланса сил, мировое устройство может иметь трех видов:

Однополярность – это когда власть сосредоточена в одном центре, называемым гегемоном.

Биполярность – это разделение мира на сферы влияния между двумя государствами, создание военно-политических блоков. В истории самым известным примером биполярного мироустройства является период Холодная война между Советским Союзом и Соединенными Штатами Америки (1945-1991).

Многополярность – это такой тип мирового устройства, при котором большое количество государств имеют приблизительно равные экономические и военные возможности. С развитием истории многополярность подразумевала скорее военные действия, чем мирное сосуществование примерно равных по могуществу государств. Сравнивая выше сказанные мировые устройства, можно сделать вывод о том, что последняя многополярная система – наиболее устойчивая из всех существующих и может существовать неограниченный промежуток времени.

Система «баланса сил» отличается от других международных систем следующими характеристиками. Об этом трактовал американский профессор политических наук, специалист международных отношений, геополитик М. Каплан. Система «баланса сил» характеризуется следующими основными правилами.

1. Действовать с целью расширения своих возможностей, но лучше путем переговоров, чем путем войны.

2. Лучше воевать, чем упустить случай расширения возможностей.

3. Лучше прекратить войну, чем полностью уничтожить одного из основных национальных акторов.

4. Действовать против любой коалиции или единичного актора, который стремится приобрести доминирующее положение по отношению к остальной части системы.

5. Действовать против акторов, которые поддерживают наднациональные организационные принципы.

Первое правило указывает на то, что каждый основной национальный актор стремится усилить свое влияние.

Согласно второму правилу, долгом каждого национального актора является защита его собственных интересов.

Третье правило отвечает классическим стандартам. Основные национальные акторы не должны расширяться настолько, чтобы превышать оптимальный размер справедливого и законного сообщества.

Четвертое и пятое правила – просто рациональные требования, необходимые для сохранения международной системы [5].

Подобным образом, баланс сил может рассматриваться как:

- политика страны или нескольких стран, которая направлена на достижение определенного состояния системы;

- само состояние системы, характеризующееся некоторым соотношением сил

- между ведущими державами;

- механизм, действующий в международной системе независимо от воли ее участников [6].

С распадом СССР тогдашний мировой геополитический порядок был разрушен. И конечно же, после распада СССР США заняли ключевое место на международной арене. Но настоящее время мир находится в переходном состоянии. Некоторые политологи считают, что современный баланс сил существует в рамках «неустоявшейся многополярности». Вторая часть политологов полагает, что расстановка сил является однополярной в военном отношении – доминирование США, трехполярной в экономическом отношении – США, Япония и Германия и пятиполярной в организационно-политическом – США, Россия, Китай, Англия и Франция.

В новой расстановке сил каждая страна стремится обеспечить свои интересы. Какая модель геополитической структуры мира больше подходит интересам Казахстана? В теории возможны три модели баланса сил: однополярная, биполярная и многополярная.

Однополярная модель устройства подразумевает глобальную американскую гегемонию. США пытаются контролировать и установить гегемонию через утверждение военного присутствия во всех геополитически значимых регионах. НАТО – мощный военно-политический блок, созданный империализмом США для достижения целей установленного мирового однополюсного порядка. Казахстана такая модель не устраивает, она противоречит принципам и нормам международного права. Внешняя политика Казахстана исходит из национальных интересов, базирующихся на праве и справедливости.

Второй моделью баланса сил является баланс сил в рамках биполярного мироустройства. Есть эксперты, которые считают эту модель подходящей для сохранения стабильности в мире, тут можно согласиться. Такую точку зрения в 70-е гг. выдвинул американский

политолог К. Уолтц. В его работе «Теория международной политики» значение биполярности характеризуется тем, что она минимизирует неопределенность, так как число участников конфронтации в такой модели ограничено [7].

Для сохранения международной стабильности биполярная модель мироустройства является наиболее подходящей, но для Казахстана такая модель не подходит, потому что Казахстан никак не имеет потенциала и возможности стать вторым полюсом.

Последняя модель нового баланса сил – многополюсная – организация международно-политической системы на началах полицентризма. Формирование такой модели является более вероятным. Очевидна главная роль в структурировании международной системы крупнейших государств, образующих ее верхний уровень. За право войти в состав ядра международно-политической системы конкурируют между собой 10-15 государств [6]. Конечно Казахстан не может входить в этот состав государств, но тем не менее у него ключевая позиция в Центральной Азии. Именно такая модель мироустройства подходит большей степени интересам Казахстана.

Президент Казахстана Н. Назарбаев 9 лет назад в марте 2009 года в своем выступлении на XI-съезде Ассоциации Евразийских университетов в Астане говорил о том, что одним из важнейших последствий глобально экономического кризиса является наступление многополярной системы международных отношений. На данное время многополярная система наступил и находится в процессе. Многополярность должна определять политику и стратегию Казахстана. Наилучшей политикой для Казахстана является стремление к равновесию между основными центрами мировой силы (Россия и Китай). Казахстан заинтересован в политически стабильном, экономически устойчивом и безопасном развитии Центральной Азии [8], и не только, сегодня Казахстан является фактором стабильности в глобальном мире [9]. Наша многовекторная политика означает развитие дружественных, предсказуемых и сбалансированных отношений со всеми странами мира. Республике Казахстан не раз удавалось усадить конфликтующие стороны за стол переговоров, затем добиться взаимоприемлемых решений и с честью выйти из кризисных ситуаций.

Таким образом мы понимаем, что баланс сил представляет незаменимую часть современных международных отношений, он и есть регулятор международной политики. Баланс сил влияет на все происходящие процессы в этом мире. И поэтому очень важно, чтобы многополярный баланс сил поддерживал стабильность на планете.

В настоящее время человечество живет в эпоху, когда в балансе сил происходят постоянные сдвиги. Между Западом и Востоком идет борьба за влияние и доминирование. Именно поэтому необходим многополярное мироустройство, чтобы сохранить баланс сил, и не допустить усиление

влияния какого-либо одного государства. Основная задача баланса сил во внешней политике Казахстана – не допустить нарушение стратегического баланса сил для сохранения безопасности в Центральной Азии и конечно же всего мира.

Список использованной литературы:

1. Хайруллин Э. Р. «Баланс сил» как концепция безопасности в теории и практике международных отношений / Э. Р. Хайруллин // Вестник Омского университета. Серия «Исторические науки». – 2015. – № 3 (7). – С. 115.

2. Болингброк Г.С.-Дж. Письма об изучении и пользе истории / Г.С.-Дж. Болингброк. – М., 1978. – 164 с.

3. Цыганков П. А. Современные школы и направления в теории международных отношений. Спор неореализма и неолиберализма / П. А. Цыганков // Теория международных отношений. – М. : Гардарики, 2003. – С. 131.

4. Цыганков П. А. Проблема закономерностей международных отношений / П. А. Цыганков // Теория международных отношений. – М. : Гардарики, 2003. – С.84.

5. Каплан М. Система и процесс в международной политике / М. Каплан // Теория международных отношений : хрестоматия. – М. : Гардарики, 2002. – С. 220 – 235.

6. Будаева С. В. Баланс сил как общий принцип равновесия в современных международных отношениях / С. В. Будаева // Вестник ЗабГУ. Серия «Политические науки». – 2014. – № 9 (112). – С. 75.

7. Walt K. N. Theory of International Politics [Theory of International Politics] / K. N. Walt. – Waveland Pr. Inc., 2010. – 256 p.

8. Концепция Внешней политики Республики Казахстан на 2014-2020 гг. – Режим доступа : www.mfa.gov.kz/ru/erevan/content-view/konceptcia-vnesnej-politiki-rk-na-2014-2020-gg.

9. Утеубаев М. Т. 16 декабря – День Независимости Республики Казахстан / М. Т. Утеубаев. – Режим доступа : www.ast.social/641-16.html.

ПАСІЧНИК ДАР'Я СЕРГІЙВНА

аспірант кафедри політології та філософії Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

ЗМІНА ЦІННОСТЕЙ ЯК КУЛЬТУРНИЙ ПРОЦЕС

Ціннісні орієнтації, як і світогляд в цілому, не тільки відображають життєвий досвід людей, але й виступають в ролі своєрідних покажчиків, що дозволяють вибудовувати та змінювати соціальні норми відповідно до існуючих умов.

Так, згідно з Далем, деякі елементарні форми демократії, засновані на принципах рівності, існували навіть у доісторичних товариствах мисливців-збирачів. Однак тенденція до поселення великими групами неминуче призвела до виникнення ієрархії [3].

Демократичні практики в тій чи іншій формі були присутні в системах управління Стародавньої Греції та Римської імперії, а про ідеї рівності, свободи і правління, виходячи зі згоди керованих, було відомо задовго до початку Епохи Просвітництва. Проте, основи демократії у тому вигляді, в якому ми знаємо їх сьогодні, почали формуватися тільки в XVIII столітті після промислової революції.

Динаміка культурних змін і зміни цінностей, зокрема, залежить від багатьох факторів, але ніщо не впливає на неї так сильно, як соціально-економічний розвиток. У доіндустріальному світі люди були не владні над природою і практично не контролювали своє середовище проживання. Як зазначає Белл, життя тоді являло собою «гру проти природи», а «світогляд було обумовлено мінливістю стихій – зміною часів року, бурями, родючістю ґрунту, кількістю води, глибиною залягання рудних жив і вугільних пластів, засухами і повенями» [2, с. 147] Ця відсутність контролю компенсувалася зверненням до метафізичних сил, таким чином наділяючи релігію функцією вселяти впевненість у непередбачуваному світі.

Перехід від доіндустріального суспільства до індустріального призвів не тільки до зміни побуту, але й спричинив трансформацію світогляду. Життя відтепер являло собою щоденну взаємодію з механічним, технічним, бюрократичним світом, націлене на створення рукотворного середовища проживання і отримання контролю над ним. Однак після заходу релігійного способу мислення століття раціоналістичного секуляризму принесло із собою свою власну темряву. «З ослабленням релігійної віри страждання, які віра частково приглушала, аж ніяк не зникли. Дезінтеграція раю: ніщо не робить фатальність більш деспотичною. Абсурдність спасіння: ніщо не робить більш нагальним інший стиль спадкоємності. Якщо що і було потрібно в той час, так це секулярна трансформація фатальності у спадковість, а випадковості – у сенс» [1, с. 54].

Цікаво, що всі ці масштабні зміни практично ніяк не позначилися на зміцненні в людях відчуття особистої незалежності. Індустріальні суспільства, засновані на дисципліні й регламентації, володіли жорсткими важелями соціального контролю та беззастережними уявленнями про відповідність нормам. Подібна стандартизація життя призвела до того, що заміна релігійних догм на світські ніяк не сприяла прагненню до фактичної емансипації людей від влади.

Виникнення постіндустріального суспільства принесло із собою діаметрально протилежні зміни. У розвинених країнах Заходу, Східної та Південно-Східної Азії основна маса працюючого населення вже не

належить ні до фермерів, ні до промислових робітників. Виробництво поступилося місцем інноваціям, творчості та роботі з інформацією. Це сталося тому, що постіндустріальні суспільства досягли небувалого рівня економічного розвитку. Навіть у країнах з кращим соціальним пакетом, держава за необхідності може забезпечити їжею, безкоштовною освітою, медичною допомогою та іншими благами практично кожного свого громадянина. Така висока ступінь фізичної захищеності дозволяє змістити акцент з необхідності виживання на потребу в самовираженні.

З іншого боку, незважаючи на зв'язок зростання загальної грамотності з індустріальною епохою, саме в постіндустріальних суспільствах спостерігається зростання попиту на вищу освіту. Робота на суворо регламентованому виробництві не вимагала від робітників ні творчості, ні вибору. Зараз же, в умовах праці з людьми, ідеями та інформацією, схильність до уяви, нестандартного мислення та інтелектуальної незалежності є обов'язковими. Освіті в даному випадку відведена головна роль, оскільки саме вона допомагає людині виховати в собі здатність до самостійного прийняття рішень і розвиває критичне відношення до створеної іншими картини світу.

І, нарешті, відхід від жорсткої дисципліни і стандартизації, властивих індустріальному суспільству, здійснив емансипований вплив у соціальному відношенні. Гнучка організація і відсутність вимоги «бути таким, як всі» вплинули на всі сфери життя, дозволяючи людям, з одного боку, проявляти індивідуальність, а з іншого, без особливих перешкод встановлювати і розривати соціальні зв'язки. Зростання добробуту й почуття захищеності підкріплює тенденцію до соціальної індивідуалізації. Таким чином, соціальні контакти будуються не за принципом «вимушеної спорідненості», а на основі «симпатії за власним вибором» [4, с. 177]. Це надає людям більшу незалежність та послаблює соціальні обмеження свободи вибору.

Отже, за останні три сторіччя можна виділити два етапи впливу соціально-економічного розвитку на зміни у сфері культури. Індустріалізація започаткувала один важливий процес культурних змін: бюрократизацію та секуляризацію. Виникнення постіндустріального суспільства запускає другий фундаментальний процес культурних змін: рух у бік раціоналізації, централізації і бюрократизації змінюється рухом до особистої незалежності. Зростання добробуту, інтелектуальна самостійність і соціальна захищеність призводять до небажання людей беззаперечно слідувати загальноприйнятим догмам. Породжений індустріалізацією зсув від традиційних цінностей до секулярно-раціональних призвів до секуляризації влади. Але породжений переходом до постіндустріального суспільства зсув цінностей виживання до цінностей свободи самовираження обернувся на емансипацію від влади та авторитетів. У цьому сенсі, демократична система управління зараз перевершує будь-які альтернативи, оскільки призводить до індивідуальної

та колективної свободи, розвитку моральної автономії й особистої відповідальності за свій вибір. І хоча демократичне управління не гарантує економічного розвитку, все ж воно створює умови для захисту та просування інтересів і товарів, тим самим сприяючи розвитку кожної окремої людини.

Список використаних джерел:

1. Anderson B. Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism / B. Anderson. – London : Verso – London, 1989. – 240 p.

2. Bell D. The Coming of Postindustrial Society / D. Bell. – N. Y. : Basic Books. – New York, 1976. – 507 p.

3. Dahl R. On Democracy / R. Dahl. – New Haven : Yale University Press, 1999. – 272 p.

4. Inglehart R. Modernization, Cultural Change and Democracy: The Human Development Sequence / R. Inglehart, C. Welzel. – Cambridge : Cambridge University Press, 2005. – 344 p.

СИДОРЕНКО НАТАЛЯ ОЛЕГІВНА

к. держ.упр., голова правління ГО

«Інститут Реформ та Інформатизації Суспільства»

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПОРТАЛ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ: СТИСЛИЙ ОГЛЯД ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИСВІТЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ЦНАП.

У 2016 р. Урядом України була затверджена Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки (далі – Стратегія), яка є однією з основних реформ та охоплює різні напрями державної політики. Серед основних напрямів реформування Стратегія визначає такий напрям, як: надання адміністративних послуг (стандарти надання та гарантії щодо адміністративних процедур, якості адміністративних послуг, електронне урядування). Також у розділі III. «Сучасний стан державного управління» Стратегії серед основних проблемних питань в сфері надання адміністративних послуг зазначаються такі проблемні питання, що необхідно вирішити завдяки реформуванню:

– відсутність упорядкованих базових принципів і гарантій захисту прав громадян і юридичних осіб у рамках адміністративної процедури (відсутність закону про адміністративні процедури);

– необхідність подальшого розвитку центрів надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП);

– надмірне адміністративне навантаження на громадян і юридичних осіб;

– низький рівень якості роботи базових електронних реєстрів; відсутність прийнятого технічного рішення для забезпечення функціональної сумісності систем органів державної влади, неналежна якість електронних послуг для громадян і юридичних осіб [1].

Норми Закону України «Про адміністративні послуги» [3] і Постанови КМУ «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг» із змінами [4; 5] створили необхідне нормативно-правове підґрунтя та визначили механізм ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг (далі – Портал). Портал ведеться з метою забезпечення надання адміністративних послуг в електронній формі, доступу суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги з використанням Інтернету і є офіційним джерелом інформації про їх надання. Основними цілями Порталу є:

- впорядкування та надання вичерпної інформації про адміністративні послуги;
- надання адміністративних та інших публічних послуг в електронному вигляді [2; 5].

Серед функціональних елементів Порталу виділяють:

Персональний кабінет – створюється для одержувачів послуг та використовується як механізм спілкування між заявником та надавачем послуг.

Ідентифікація – процедура розпізнавання особи. На даному етапі буде використовуватись електронний цифровий підпис. З часом доступними стануть різні методи ідентифікації, по мірі технічної та юридичної готовності.

Подача документів – форми заяв та документи подаються в електронному вигляді. Електронний підпис засвідчує автентичність документів.

Отримання послуги – відбуватиметься в персональному кабінеті шляхом надання результату послуги в електронному вигляді.

Зворотній зв'язок здійснюється через електронну пошту заявника [2].

Наразі фактичне функціонування Порталу та його наповнення не в повній мірі відповідають вимогам чинного законодавства, зокрема в розділі «Центри надання послуг». Відповідно до вимог Додатку 1 Постанови КМУ «Про внесення змін до Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг» на Порталі має бути розміщена наступна інформація про суб'єктів надання адміністративних послуг та адміністративні послуги.

Вид суб'єкта надання адміністративних послуг (державний колегіальний орган, центральний орган виконавчої влади, його територіальний орган, місцева держадміністрація, орган місцевого самоврядування тощо).

Найменування суб'єкта надання адміністративних послуг.

Місцезнаходження, номер контактного телефону, офіційний веб-сайт та адреса електронної пошти.

Режим роботи.

Перелік адміністративних послуг.

Вичерпний перелік документів, необхідних для отримання адміністративної послуги.

Електронні форми заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративної послуги.

Строк надання адміністративної послуги.

Плата (адміністративний збір) за надання адміністративної послуги.

Нормативно-правові акти з питань надання адміністративної послуги.

Перелік підстав для відмови у наданні адміністративної послуги та порядок оскарження.

Категорія суб'єкта звернення (фізична, юридична особа).

Результат надання адміністративної послуги та способи його отримання [4].

Відповідно Додатку 2 тієї самої Постанови КМУ, Перелік інформації про центри надання адміністративних послуг для розміщення на Порталі має складатися з наступного.

Найменування органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, при якому утворено центр надання адміністративних послуг;

Найменування центру.

Місцезнаходження, номер контактного телефону, офіційний веб-сайт, адреса електронної пошти центру.

Режим роботи центру.

Переліки адміністративних послуг, які можна отримати через центр та суб'єктів їх надання [4].

Фактично на Порталі, у відповідному розділі містяться наступні дані.

Назва центра.

Тип центра.

Телефон.

Поштова адреса.

Розпорядок роботи.

Електронна адреса.

WEB-сайт.

Найменування ради або райдержадміністрації [2].

При цьому наповнення Порталу є застарілим. Майже відсутня інформація про новостворені ЦНАП в об'єднаних територіальних громадах, а в інформації про ЦНАП, що була розміщена на Порталі раніше має некоректні посилання на веб-сайти (які можуть бути неактивними), а також є невідповідності при написанні адрес, наприклад, застарілі назви вулиць та населених пунктів: «Запорізька обл., смт. Куйбишеве, вул. Леніна, 54»; «Запорізька обл, Розівський р-н,

сmt. Розівка, вул. Леніна, буд. 60»; «Сумська область, м. Шостка, вул. К. Маркса 54» [2] та ін.

Відсутність або некоректність інформації про діяльність ЦНАП суттєво впливають на якість надання адміністративних послуг суб'єктам звернення. При цьому Стратегія визначає, що Портал повинен забезпечити створення сприятливих умов для надання громадянам і юридичним особам доступних, прозорих, безпечних та зручних в отриманні адміністративних послуг за принципом єдиного вікна («one-stop-shop») [1].

Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити наступні висновки.

По-перше, діяльність Єдиного державного порталу адміністративних послуг має бути вдосконалена відповідно до вимог чинного законодавства та з урахуванням актуальної інформації щодо діяльності ЦНАП, що створені та функціонують не тільки при місцевих державних адміністраціях, а й в органах місцевого самоврядування.

По-друге, сучасний стан розвитку інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє суб'єктам звернення отримувати адміністративні послуги в електронному вигляді, при цьому суб'єкти надання послуг технічно до цього майже неготові, що створює передумови для нерационального використання бюджетних коштів, необхідності залучати до обслуговування велику кількість службовців та посадовців, утворює черги.

Список використаних джерел:

1. Деякі питання реформування державного управління України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 черв. 2016 р. № 474-р. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-p.

2. Єдиний державний портал адміністративних послуг. – Режим доступу : www.poslугy.gov.ua.

3. Про адміністративні послуги : закон України від 6 верес. 2012 р. № 5203-VI. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17.

4. Про внесення змін до Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 23 трав. 2018 р. № 395. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/395-2018-p#n82.

5. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 3 січ. 2013 р. № 13 (у редакції Постанови КМУ від 11.07.2013 р. № 556). – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-2013-p.

СКЛІФУС ОЛЕНА СТАНІСЛАВІВНА

*аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління при Президентові України*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ЕЛІТИ ЯК ОДНОГО ІЗ СУБ'ЄКТІВ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОСТОРУ

Сучасне реформування Української держави потребує не лише розуміння ролі та функцій сучасної політичної еліти в цілому та парламентської зокрема, а й її здатності реалізувати своє історичне покликання щодо задоволення сучасних суспільних вимог. Це – пріоритет сьогодення, оскільки внаслідок відсутності сталих державотворчих традицій, прозорих і взаємозацікавлених відносин на владному олімпі, новітнє суспільно-політичне поле перебуває у стані постійного хаотичного та непередбачуваного переформатовування.

Зрозуміло, що тільки справжня інтелектуальна еліта, з найкращими професійними, моральними, духовними якостями має право виконувати владні повноваження. Справжня політична еліта стає одним із головних показників успішної держави і країни, адже вона своїми діями впливає на стабільний економічний розвиток країни з високими соціальними стандартами.

Нинішній поворот від Революції Гідності до теперішнього загального становища в державі, свідчить про кризовий стан, як економічний так і політичний. Відсутність чітких вимог до народних депутатів щодо наявності вищої освіти та досвіду роботи в системі публічного управління та на політичній арені постає нині істотною передумовою формування антидемократичних настроїв, все більшому зростанню недовіри до демократичних політичних інститутів та законно обраних органів законодавчої влади і органів місцевого самоуправління. Все частіше звучить думка про те, що саме вона компрометує в очах народу демократичні перетворення, пропагує авторитаризм тощо.

А тому підготовка якісно нової парламентської еліти повинна розглядатися як одне з першочергових завдань держави. При цьому відповідно до Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки основними цілями реалізації державної кадрової політики є підготовка та професійний розвиток найвищих керівних кадрів державного управління, які будуть здатні забезпечити ефективність державної політики зокрема і сфери державного управління в цілому для успішної реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». Крім усього іншого вона передбачає не лише відповідальність влади за проведення реформи, а й відповідальність громадянського суспільства за здійснення контролю за

публічно-управлінською діяльністю суб'єктів владних повноважень усіх рівнів.

У цьому контексті необхідно наголосити на необхідності розвитку елітарної владної когорти професіоналів, яка спроможна буде забезпечити розвиток України як демократичної та економічно сильної держави, а також стати суб'єктом удосконалення механізмів взаємодії громадянського суспільства з органами державної влади в процесі прийняття ними суспільно значимих управлінських рішень.

Зміна еліт, закони та закономірності їх поведінки досліджувались багатьма науковцями у різні часи. Результати цього кропіткого процесу відображені у різних наукових теоріях, концепціях, поглядах, ідеях. Як свідчить аналіз, більшість науковців під елітою розуміють порівняно невеликі групи вибраних осіб, яким притаманні сильна воля, сучасні знання, що посідають керівне становище в політичній, економічній, соціальній сфері. І саме ці групи, як правило, мають вищий соціальний статус, певну єдність інтересів і цілей, а також чималі офіційні повноваження, вони можуть контролювати діяльність усіх ключових інститутів суспільства [2].

Вітчизняний досвід свідчить, що в Україні зміна еліт відбувається небезпечно рутинно для суспільства: замість концептуальної конкуренції – обмін взаємними звинуваченнями, замість нових стратегічних планів і цілей – пакети стандартизованих популістських обіцянок. У таких умовах представники бізнес-середовища змушені пов'язувати свої інтереси з тими, хто опинився на політичній арені, і таким чином потрапляють у залежність до вже відомого політичного істеблішменту.

На сучасному етапі розвитку етіологічної думки сформувалась нова наукова галузь – етіологія, яка предметно вивчає загальні аспекти виникнення й формування еліт, явища субординації, що пояснюють феномен еліти та елітарності, соціальну диференціацію, критерії такої диференціації та легітимності. У цьому контексті ми вважаємо, що на законодавчому рівні мають бути затверджені вимоги до представників влади, які мають бути професійно підготовлені за програмою з публічного управління та елітознавства, оскільки від їхнього професіоналізму залежить рівень довіри громадян до владного апарату зокрема та формування позитивного іміджу Української держави в цілому.

На нашу думку, нині парламентська еліта швидше займає елітарні позиції, ніж виконує притаманні класичній еліті функції. Зокрема, вона все ще не відіграє належну роль у житті суспільства, оскільки, крім моральної ерозії, нестачі патріотизму, ситуація ускладнюється ще й нездатністю її представників випереджати соціум, задавати нові зразки поведінки, продукувати інноваційні сучасні ідеї, що відповідають викликам сучасності. При цьому в українській діючій політичній еліті власні інтереси превалюють над інтересами суспільства.

А тому, одночасно з підвищенням ефективності діяльності влади необхідно на законодавчому рівні запровадити громадський контроль як потужний засіб захисту прав громадян.

На сучасну етапі розвитку Української держави громадський контроль знаходиться у зароджуваному стані, проте це один із найбільш продуктивних засобів протистояння узурпації влади та відриву її від інтересів та потреб громадян. Він передбачає прозорість управлінських процесів, демократичні процедури прийняття рішень, доступ громадян до інформації, присутність представників громадськості на засіданнях органів державного управління тощо.

Список використаних джерел:

1. Ворона П. В. Перспективи розвитку комунікацій між владою і громадськістю в Україні / П. В. Ворона, М. І. Драгомирецька // Сучасні суспільні комунікації: проблеми, пріоритети та першочергові завдання в євроінтеграційних процесах : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хелм, Польща 27 листопада 2015 р.): україномовний варіант / за заг. ред. О. Є. Бухатого, О. В. Радченка – Хелм : Вид-во ВШМВСК, 2016. – С. 31 – 36.

2. Гошовська В. Роздуми про нову еліту нації / В. Гошовська // Віче. – 2013. – № 21. – С. 7.

3. Елітознавство : метод. рек. до вивч. навч. дисципліни для слухачів спеціальності 8.15010012 «Парламентаризм та парламентська діяльність» за напрямом підготовки 1501 «Державне управління» / авт.-уклад. : В. А. Гошовська, І. Г. Сурай, Л. А. Пашко. – К. : НАДУ, 2015. – 40 с.

4. Пашко Л. А. Принципи управління людськими ресурсами як основа дієвості суб'єкт-об'єктної взаємодії / Л. А. Пашко // Науковий вісник БДФЕУ. Гуманітарні науки. Спецвипуск «Соціальна робота та кадрова політика» : зб. наук. пр. / ред. кол. : Пірен М. І. (наук. ред.) [та ін.]. – Чернівці : Технодрук, 2015. – 144 с.

5. Пірен М. Політична еліта та проблеми політичної елітаризації українського суспільства / М. Пірен // Вісн. НАДУ. – 2001. – № 1. – С. 242 – 249.

6. Скліфус О. С. Суспільне оцінювання владної діяльності політичних еліт: досвід України та Польщі : магістерська робота (8.15010012 «Парламентаризм та парламентська діяльність») / О. С. Скліфус ; НАДУ при Президентові України. Кафедра парламентаризму та політичного менеджменту ; наук. кер. Л. А. Пашко, д. держ. упр., професор. – К., 2017. – 95 с.

ХМІЛЬ ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

*к. філос. н., доцент, доцент кафедри права та європейської інтеграції
Дніпропетровського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентіві України*

РОЗБУДОВА ДОГОВОРНИХ ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН – ОСНОВА СОЦІАЛЬНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Одним з основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України у внутрішньополітичній сфері є забезпечення міжконфесійної стабільності та запобігання конфліктним загостренням на релігійній основі, недопущення протистояння різних церков, у тому числі щодо розподілу сфер впливу на території України. Сучасні складні умови дедалі загострюють міжконфесійні суперечності і можуть стати ще одним фактором соціальної напруги в такій делікатній сфері духовного життя, якою є релігія, тому необхідно шукати нові форми взаємодії світської та духовної влади на інституціональному рівні. Незважаючи на проголошення у багатьох країнах відокремлення Церкви від Держави, доводиться визнати, що фактичної ізоляції Церкви не сталося. У зарубіжній літературі ці відносини окреслюються як партнерство особливого роду. У своїх взаєминах Церква й Держава в багатьох випадках виступають як цілком одноправні партнери, які співпрацюють задля загального блага. Одним з імовірних шляхів розвитку державно-церковних відносин дедалі частіше розглядається договірна (конкордатна) система. В сучасних суспільно-політичних умовах посилення уваги до конкордатної системи зумовлюється пошуками оптимальної моделі, яка б максимально відповідала сучасним правовим стандартам, даючи змогу повною мірою розкривати позитивний соціальний потенціал релігійних організацій як громадських об'єднань.

Отже Держава і Церква як два суб'єкти права укладають між собою угоди, відомі в історії державно-церковних відносин як конкордати. Значення їх надзвичайно важливе для двох сторін. Адже для розв'язання конфліктів або для становлення системи співпраці і взаємної допомоги, визначення юридичного статусу церкви всередині держави або для стабілізації відносин між державою та церквою потрібні такі узгодження.

Саме ж поняття «конкордат» походить від лат. Concordatum, що означає «угода». Згідно з первісним визначенням, конкордат – це договір між Папою Римським як головою Римсько-Католицької Церкви та іншою католицькою державою, який регулює правовий стан Римсько-Католицької Церкви у певній державі, а також відносини цієї держави зі Святим Престолом [1, с. 163]. Але сьогодні для низки європейських країн конкордатні угоди виступають базовою моделлю церковно-державних відносин незалежно від конфесійної приналежності, але спираючись на соціокультурний та історичний контекст цієї взаємодії.

У переважній більшості європейських країн фундаментально підходять до оцінки зв'язку свого минулого з сьогоденням. Одні з них (Греція, Великобританія, Грузія, Болгарія, Румунія, Сербія) встановлюють особливі привілеї для історичної церкви, відводять вагому роль державі у регулюванні проблем, пов'язаних з функціонуванням релігійних громад; інші (Угорщина, Хорватія, Словенія) укладають спеціальні угоди з впливовими релігійними об'єднаннями або визначають перелік виділених суспільством конфесій як пріоритетні (Литва, Чехія, Латвія). У будь-якому випадку існує обмеження стосовно діяльності тих віросповідань, котрі є маловідомими, чия догматична доктрина викликає підозру або які просто не зуміли засвідчити свою прихильність національним інтересам певного народу. Тобто у європейських країнах поняття «рівності» не застосовується до діючих конфесій у буквальному значенні цього слова, тому що в реальній дійсності її не існує. Це політичний міф, що й відображається кваліфіковано в конституціях і законодавстві згаданих вище та інших країн. Навіть демократичний дух, притаманний німецькій моделі державно-церковних відносин, і той не припускає «зрівняння» поширюваних на теренах держави віросповідних течій. Окремо виділена роль лютеранської й католицької церков, а окремо всіх інших. При цьому треба відмітити, що надання певного статусу визначеним конфесіям на інституціональному рівні зовсім не суперечить базовим правам людини, у тому числі свободі совісті та віросповідання, що гарантується як конституціональний принцип [2]

Тому, за належної підготовки, узгодження всіх значущих моментів та послідовності й обов'язковості реалізації договірних відносин, їх запровадження може вести до поліпшення взаємин держави з конфесіями та зміцнення стабільності у суспільстві. Обидві сторони беруть на себе певні зобов'язання: наприклад, певна соціальна та виховна робота – з боку релігійної організації; певні пільги і захист – з боку держави. Права, обов'язки і сфера застосування договору обумовлюються у кожному конкретному випадку, виходячи з узгоджених інтересів суб'єктів та на основі чинного законодавства щодо свободи совісті. Індивідуальний характер договірних відносин, що передбачає можливість відмінностей в угодах з різними релігійними організаціями, не обов'язково призводитиме до їхньої юридичної нерівності. За умови дотримання загальних принципів свободи совісті та віросповідання, такі індивідуалізовані договори можуть відкривати додаткові можливості для налагодження релігійними організаціями таких відносин з державою, які б максимально повно віддзеркалювали їхні особливості, що якраз і відповідає принципу відсутності дискримінації щодо різних релігійних організацій і громад.

Серед пострадянських держав, в контексті розбудови договірних державно-конфесійних відносин на особливу увагу заслуговує досвід Грузії, де у 2002 р. було ухвалено безпрецедентну для країн колишнього СРСР «Конституційну угоду між Державою Грузія та Автокефальною

Православною Апостольською Церквою Грузії». Важлива для України особливість цієї угоди полягає в тому, що вона укладалася з православною церквою, яка не має міжнародної правосуб'єктності. За Угодою 2002 року, Конституція Грузії, визнаючи особливу роль грузинської православної церкви в історії держави, закріплює за нею привілейований статус (як «традиційної релігії»). З-поміж іншого, конституційна угода містить положення щодо звільнення священнослужителів від призову до війська, визнання державою церковних шлюбів, звільнення Церкви від податку на землю і майно, невідчужуваності церковного майна, часткового відшкодування збитків, завданих Церкві у радянський період. Грузинська конституційна угода між державою і православною церквою має чітко виражений преференційний характер по відношенню до цієї конфесії. Цей факт, попри протести представників інших релігійних організацій, не наражається на суспільний опір, оскільки грузинська Автокефальна Православна Апостольська Церква значно випереджає інші релігійні організації за кількістю віруючих та рівнем громадської підтримки. [3].

Проте особливість української історії в тому, що завжди домінуючі релігійні організації підпорядковувалися закордонним центрам. Це ж завжди було однією з основних причин втрати незалежності й колоніального стану нашої держави. У чинному законодавстві зазначені проблеми не врегульовано і це є стратегічною помилкою. Сьогодні, коли відбувається процес створення Української Помісної православної церкви, необхідно заздалегідь врахувати можливі його наслідки та усвідомити необхідність зміни існуючої моделі церковно-державних відносин з врахуванням європейського досвіду.

Список використаних джерел:

1. Жилюк С. Метаморфози відносин КПУ і РПЦ: від антагонізму до політичного партнерства (архівні документи та матеріали) / С. Жилюк. – Рівне: Перспектива, 2006. – 174 с.
2. Шаправський С. А. Моделі державно-церковних відносин: європейський контекст / С. А. Шаправський // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Історичне релігієзнавство. – 2015. – Вип. 12. – С. 183 – 198.
3. Взаимоотношения Государства и Церкви в странах Восточной Европы. – Режим доступу : www.orthodoxia.org/lib/1/1/5/12.aspx.

ШИРОКОВ СЕРГІЙ БОРИСОВИЧ

*аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування
Дніпропетровського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентіві України*

ЛЮБОВ У ЯВИЩІ ПАТРІОТИЗМУ

Події революції Гідності та після неї по новому наповнили реальним змістом значення проявів явища патріотизму у визначальні періоди історії, тому повне та комплексне розуміння цього явища є запорукою вдалої реакції на виклики сучасного мінливого світу.

Існує багато визначень явища патріотизму.

В Енциклопедії державного управління зазначено таке визначення. «ПАТРІОТИЗМ (грец. πατριώτης – співвітчизник, πατρις – вітчизна) – морально-етичний та політичний принцип, сутність якого полягає в почутті любові до рідного краю, Батьківщини, своєї країни» [1].

Вікіпедія містить таке визначення. «Патріотизм (грец. πατριώτης – співвітчизник, грец. πατρις та лат. patria – батьківщина) – громадянське почуття, змістом якого є любов до батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури, готовність діяти в інтересах вітчизни та постати на її захист у разі необхідності» [2].

Енциклопедія політичної думки наводить такі визначення патріотизму. «Патріотизм – це любов до батьківщини, яка включає в себе готовність стати на її захист та діяти в її інтересах». «Патріотизм – це швидше почуття, аніж політична ідея, але таке почуття, яке може бути поставлено на службу різного роду переконанням, особливо під час війни» [3].

Академічний тлумачний словник української мови містить таке визначення. «ПАТРІОТИ́ЗМ, у, чол. Любов до своєї батьківщини, відданість своєму народові, готовність для них на жертви й подвиги. Патріотизм – одно з найбільш глибоких почуттів, закріплених віками і тисячоліттями відособлених вітчизн (Ленін, 37, 1973, 182); Франко був, це безперечно, полум'яним патріотом своєї батьківщини. Його патріотизм подібний до патріотизму Пушкіна і Горького, патріотизму Шевченка і Коцюбинського (Максим Рильський, III, 1955, 272); // перен. Відданість чому-небудь, любов до чогось. Він.. не знав ніякого іншого патріотизму, крім бюрової пунктуальності (Іван Франко, VI, 1951, 162)» [4].

Напевно усі відомі визначення патріотизму не оминають залучення любові до свого складу. Чому саме любов?

На думку автора, патріотизм має свої витoki та першооснову у прагненні та потребі кожної живої істоти до відтворення, які нерозривно пов'язані з боротьбою за виживання своє та свого потомства, з захистом створеного життєвого середовища. Історичний досвід розвитку явища патріотизму [5] вказує на те, що об'єкти патріотизму завжди були саме

тим середовищем, яке й забезпечувало перш за все це відтворення. У такій системі координат зайвим виглядає питання про те, чому кочівник відчуває патріотичні почуття до свого роду-племіні, а землероб до рідної землі, чи городянин-ремісник до городу де він обмінює свій товар. Так само йдуть справи й з іншими об'єктами, такими як батьківщина, нація та держава. Також природно у суб'єкта виникає потреба служіння об'єкту та потреба в його захисті та всього того, про що йдеться у сучасних визначеннях патріотизму.

Зараз кожен патріот своєї вітчизни без вагань відповідає на питання чи любить він її. На думку автора, навряд чи ми б отримали таку саму відповідь від кочівника, який у нашому розумінні має патріотичні почуття стосовно свого племіні, скориставшись машиною часу. Це не тому, що таких почуттів нема, а тому, що любов взагалі та до об'єкту патріотичних почуттів зокрема, у сучасному розумінні, у якому ми її залуцаємо до визначень патріотизму, на думку автора, виникає пізніше, як наслідок розвитку потреб, розумових здібностей та психічної організації людини. З розвитком психіки в історичному процесі виникає знов таки потреба у ідентифікації себе та поясненні собі та оточуючим людям подій, які трапляються поряд, особливо фатальних та маючих приголомшливе значення. Єдиним та універсальним поясненням перебігу таких подій є Бог. Звісно, коли людина одухотворяє у своїй уяві таку Силу силенну, природно виникає потреба взаємодії з нею знов таки у тому числі задля потреб власної безпеки та безпеки свого потомства. Інстинкт самозбереження, безумовне поклоніння та бажання кращої долі призводять до появи в описі почуттів, які відчуває, або повинна відчувати людина по відношенню до Вищих сил найсвітліших та найпіднесеніших почуттів, які на певному історичному відрізку часу вважаються такими. За такою логікою на думку автора у визначенні патріотизму з'являється любов.

Змагання за найяскравіше визначення патріотизму, яке зараз можна спостерігати, є ні що інше як спроби передової частки людства в особі в тому числі й наукового світу постійного завищення планки духовних потреб людини, до яких треба прагнути. А завзяття та натхнення, з якими вони пишуться говорить про те, що людство не вигадало більш високого та всеохоплюючого почуття ніж любов. Так можна писати лише про любов.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. Акад. держ. Упр. При Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. – К. : НАДУ, 2011. Т. 3 : Історія державного управління / наук.-ред. колегія : А. М. Михненко (співголова), М. М. Білинська (співголова) [та ін.]. – 2011. – 788 с.

2. Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу : www.uk.wikipedia.org/wiki.

3. Енциклопедія політичної думки. – Режим доступу : www.slovopedia.org.ua/40/53407/261250.html.
4. Академічний тлумачний словник. – Режим доступу : www.sum.in.ua/s/patriotyzm.
5. Енциклопедичний словник Брокгауза і Ефрона. – Режим доступу : www.bibliograph.com.ua/bep/96.htm.

ШУСТ АЛЕКСАНДР СЕРГЕЕВИЧ

*старший преподаватель Института государственной службы
Академии управления при Президенте Республики Беларусь*

ВЕДУЩИЕ ФАКТОРЫ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАН ЦЕНТРАЛЬНОЙ АФРИКИ

Общественно-политическое развитие стран Центральной Африки имеет выраженную специфику, обусловленную как особыми природно-климатическими условиями, так и длительными, многовековыми культурно-историческими процессами. Почти все народы Центральной Африки к настоящему времени изжили родоплеменную организацию социума. Процесс формирования государств в данном регионе идет с первого тысячелетия нашей эры, он прерывался в XV–XX веках из-за вмешательства европейских колонизаторов, сформировавших на захваченных территориях колониальное общество. В колониях стали формироваться новые этнические связи, заложившие базу для создания будущих общностей национального характера – конголезцев, габонцев и т. д. Нередко ядром этнического притяжения становились народы, в прошлом имевшие собственную государственность.

Деколонизация второй половины XX века, давшая возможность африканцам образовать современные государства, одновременно установила обновленные связи политически зрелых народов региона с европейскими государствами – бывшими метрополиями. Большинство стран Центральной Африки возникло на основе Французской Экваториальной Африки (Габон, Конго, Центральноафриканская Республика, Чад), а также других колониальных владений Франции (Камерун), Великобритании (Судан и Южный Судан), Бельгии (Демократическая Республика Конго), Испании (Экваториальная Гвинея), Португалии (Сан-Томе и Принсипи). Отношения центральноафриканских государств с указанными европейскими государствами сохраняют актуальность и по сей день, оказывая значительное влияние на внутреннюю и международную политику стран региона, их элитогенез, культурную и экономическую жизнь.

Помимо постколониальных связей внутреннюю политическую структуру стран региона детерминируют географическая дифференциация

внутренних областей отдельных стран, племенная идентификация политических акторов, социальное расслоение и наличие профессиональных корпораций (прежде всего, армии).

Большинство стран состоит из сильно различающихся географических частей. Острая борьба между северными и южными племенами идет в Чаде, Центральноафриканской Республике. Сепаратизм южных провинций Катанга и Южное Касаи в свое время перевел Конголезский кризис 1960 года в фазу гражданской войны. Показательный пример – отделение от Республики Судан в 2011 году обширной тропической области, населенной преимущественно неарабским населением, – ставшей независимой Республикой Южный Судан.

Заметим, что в субсахарской Африке южная часть страны зачастую более развита, чем северная. При этом причины слабой заселенности, меньшей плотности транспортной сети и низкой концентрации сельскохозяйственных и промышленных предприятий на севере могут быть разные: пустынный ландшафт севера Чада, ЦАР, Судана; горы в Камеруне, обширные заболоченные пространства и труднопроходимые леса Конго. На севере, как правило, сохраняется отсталый социально-экономический уклад (феодальный, а в отдельных районах даже рабовладельческий), в то время, как юг принимает более передовые общественные и хозяйственные практики.

Политическая культура центральноафриканских стран продолжает складываться и в настоящий момент не является зрелой. Политические институты неустойчивы и нуждаются в поддержке армии для обеспечения их функционирования. Политическая борьба протекает с широким использованием насилия, наблюдается высокая толерантность к нему практически во всех странах с небольшими нюансами (бескровность военных переворотов в ЦАР, парламентские методы в Сан-Томе и Принсипи).

В целом, характерной чертой внутренней политики стран региона является наличие противостоящих «землячеств» – религиозных, расовых, этнических, племенных; трайбалистский характер политической борьбы.

Во взаимных политических отношениях страны региона демонстрируют крайности: от разрыва отношений (Чад и Судан в 2005 г.) до неоднократных попыток интеграции с соседями (Чад и Ливия в 1981 г.).

Низкий уровень безопасности – общая черта жизни стран Центральной Африки. Страны региона находятся в крайне нестабильном с точки зрения безопасности окружении, при этом значительная их часть не являются донорами безопасности. Риски и угрозы охватывают все сферы жизнедеятельности местных социумов. Санитарно-эпидемиологическое состояние стран региона – напряженное (в особенности в отношении холеры, лихорадки Денге, вирусов Зика и Эбола) [1]. Осуществление

санитарных мероприятий затруднено ввиду сложной общественно-политической ситуации, слабости центральных и местных властей, утрате контроля со стороны государства над отдельными частями своих стран (особенно – Центральноафриканская Республика, до 70 % территории которой контролируется неправительственными вооруженными группировками, Демократическая Республика Конго, Южный Судан).

Коренное население всех стран субсахарской Африки, в том числе стран изучаемого региона, за небольшими исключениями, говорит на близкородственных языках, объединяемых в языковую семью «банту» (на севере региона говорят также на языках афразийской и нило-сахарской семей). Межнациональное общение в силу данной особенности сравнительно облегчено. Плотность населения стран региона невысокая (примерно в пять раз меньше, чем в Европе). На размещении населения сказалась специфика развития в колониальный период, когда приморские районы развивались относительно более высокими темпами, чем глубинные области. При этом экстенсивное земледелие и скотоводство приводят к тому, что емкость ландшафта в последние десятилетия достигает предела и фактически образуется перенаселенность отдельных районов континента.

Высокие темпы прироста населения во всей Центральной Африке, кроме отдельных районов влажных тропических лесов с нездоровым климатом (Габон, Центральноафриканская Республика) и пустынных районов (кочевники позже вступают в брак из-за большого калыма). Для Центральной Африки в целом характерно примерно равное соотношение доли мужского и женского населения (женщин немного больше), при этом женщин больше в сельской местности, а мужчин – в городах.

Степень урбанизации стран региона различная, в целом – невысокая, порядка 1/3 населения. На этом фоне выделяются Габон (уровень урбанизации превышает 80 %, что почти втрое выше среднего уровня субсахарской Африки), Республика Конго (свыше 60 % населения проживает в городах), Камерун (городского населения – немногим более 50 %).

Уровень грамотности невысокий, здесь также выгодно выделяются Габон (114-е место в мире и лидер среди стран южнее Сахары по индексу образования (0,618 в 2015 г.) [2] и Республика Конго (грамотность населения – свыше 80 %, всеобщим обязательным образованием охвачено более 90 % детей).

Важным элементом этнической идентификации является религия. Большинство верующих в регионе – католики, имеется заметное количество протестантов. В последние десятилетия отмечается снижение распространения в регионе христианства, воспринимаемого во многом как инструмент колониального господства, и частичное замещение христианской религии в Центральной Африке исламом. Ислам распространен в основном на окраинах региона и до последнего времени

играл незначительную роль в жизни народов Центральной Африки. Сохраняются местные традиционные верования (духи природы, фетишизм, магия, колдовство, культ предков и т.п.).

Экономическое развитие стран Центральной Африки крайне неравномерное: труднодоступные неосвоенные районы чередуются с местами повышенной активности (преимущественно, концессионной) национальных и иностранных компаний. Инфраструктурная обеспеченность – в целом низкая, что привело к развитию переработки добываемых ресурсов на месте и образованию в глубинных местностях Центральной Африки (таких, как Катанга в ДРК) относительно сильного, по сравнению с другими частями субсахарской Африки, промышленного района.

Уровень безработицы превышает в отдельных странах 40 % экономически активного населения, а доля безработной молодежи составляет от 60 до 80 % всех безработных. Половина африканцев проживает за чертой бедности. Тропическая Африка – единственный регион, где на протяжении последней четверти XX века наблюдался не прогресс, а регресс в уровнях и динамике среднедушевого дохода [3].

Проблема неравномерного развития внутри обществ и большого общественного и экономического неравенства является застарелой и трудноразрешимой. Высокая доля неустроенной молодежи, приниженное положение женщин, этно-конфессиональные расколы, трайбализм и клановость, криминализация и политическая радикализация общества препятствуют эффективному функционированию государственной власти и стабильному развитию стран региона.

Список использованной литературы:

1. Особенности эпидемиологической ситуации по инфекционным заболеваниям в мире // Санитарно-эпидемиол. служба г. Минска. – Режим доступа : www.minsksanepid.by/node/25459.

2. Рейтинг стран мира по уровню образования / Гуманитарные технологии. – Режим доступа : www.gtmarket.ru/ratings/education-index/education-index-info.

3. Абрамов И. О. Рынок труда в странах Африки: количественные и качественные характеристики / И. О. Абрамов // Проблемы современной экономики. – 2013. – № 4 (48). – Режим доступа : www.m-economy.ru/art.php?nArtId=4770.

Секція 5

Політика щодо розвитку освіти, культури, фізичної культури і спорту, охорони здоров'я в контексті реалізації секторальних реформ

ДЖУМАДУЛЛАЕВА СВЕТЛАНА АБСАДЫКОВНА

канд. хім. наук, доцент, доцент кафедри общей екології и хімії факультета естествознания Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

БАБАЖАНОВА ГУЛФИНА ИСЛАМОВНА

студентка факультета естествознания Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

THE ROLE OF CREATING ELECTRONIC TEXTBOOKS IN IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION THROUGH ETHESTONAL DISCIPLINES IN THE UNIVERSITY

In the conditions of dynamically changing world, complication of technologies and continuous improvement, the informatization of the education sphere acquires great importance. The current stage of the development of society poses a number of fundamentally new problems for the education system, among which the need to improve the quality of education and its accessibility, the creation of optimal educational systems and the strengthening of the connection between various levels of education. One of the most effective ways to solve these problems is the use of computer technology.

The emergence of computer technology has made it possible to create a qualitatively new educational environment as the basis for the development and modernization of the education system. Computer technology is of key importance at all levels of the educational system. At each stage of cognitive activity, scientific research and in all branches of knowledge, computer technologies perform the functions of both tools and objects of knowledge. Thus, the innovation of computer technology provides a revolutionary development of the educational process. Computer technologies belong to the class of innovative technologies that ensure the rapid accumulation of intellectual potential that guarantees the sustainable development of society.

The advanced education system has relied and relies on the latest advances in science and technology. It is difficult to argue about the effectiveness of the educational process, if you use outdated scientific and educational information, methods of organizing training and technology. The amount of information increases every year, information becomes an important factor influencing the development of education, science and culture. Currently, the transition to electronic forms of representation, storage, transfer and processing of scientific and educational information has become an objective reality. The use of databases on various media or online access via the Internet thousands of times increases the effectiveness of training in the university.

The effectiveness of the use of computer technology in the educational process in the natural sciences, especially illustrated teaching tools, the realization of their didactic abilities is undoubtedly the most important requirement of the time. The use of forms of clarity, which not only complement the verbal information, but also act as information carriers, should contribute to an increase in the mental activity of students. Tables, graphs, charts, audiovisual tools and others are integral elements of printed and electronic educational materials and play a significant role in the development of students' intellectual and cognitive activity.

An electronic textbook is an automated learning system that includes didactic, methodical and reference materials on an academic subject, as well as software that allows them to be used in complex for independent acquisition and control of knowledge.

Electronic textbooks were originally designed for distance education. However, over time, thanks to their learning opportunities, they have outgrown this field of application. The electronic textbook on the laser disc can now be used completely independently and autonomously, both for the purpose of self-education, and as a methodological support for a course, just like a regular paper textbook.

Despite the fact that it is more convenient to use a paper textbook as compared to the electronic one, the electronic textbook has recently gained great popularity in the teaching of natural sciences, due to its functionality. Consider the advantages of an electronic textbook compared to a simple typographic:

- environmental friendliness, e-book does not require paper, for the production of which whole forests are cut down;
- compactness, in one e-book you can store thousands of different books, and also, this invention is easier than a paper book;
- saving money: an e-book will pay off quickly, now printed books are not a cheap pleasure;
- additional features, cloud storage of information (Dropbox, iCloud, etc.). The student can implement a search on the text, the transition on the hyperlinks, select the necessary information. Students can watch educational programs, pass tests for testing knowledge on tablets. If necessary, the tablet can be connected to the printer, if you need to print something.
- fastness, convenience, prestige.

The disadvantages of electronic textbooks include the following:

- like any electronic devices, tablets (electronic textbooks) spoil the vision;
- electronic books require periodically recharging the battery;
- electronic books are more sensitive to physical effects (damage).

Thus, the creation of new electronic textbooks activates the cognitive activity of students, a consistently unfolding chain of needs, interests, motives

and goals that encourage students to work, concretize the business orientation and values of the individual.

Referens:

1. Allambergenova M. Ispolzovanie interactive textbooks of complexes in the process of higher education as a means of creating a creative atmosphere / M. Allambergenova // Education. – Almaty, 2010. – № 6. – P. 132 – 134.

2. Krasnova G.A. Technologies for creating electronic teaching aids / G. A. Krasnova, M. I. Belyaev, A. V. Soloviev. – Moscow : MGIU, 2002. – 304 p.

ДЖУМАДУЛЛАЕВА СВЕТЛАНА АБСАДЫКОВНА

канд. хим. наук, доцент, доцент кафедры общей экологии и химии факультета естествознания Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

ЖОРАБЕКОВА КАМИЛА ЕРТАГИНОВНА

студентка факультета естествознания Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

**INNOVATIVE CASE – STUDY TECHNOLOGY IN THE
DEVELOPMENT OF EDUCATION IN THE NATURAL
SCIENCES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION**

Education is a socially organized and controlled process of constant transmission of socially significant experience by previous generations, which is in ontogenetic terms the process of personality formation in accordance with the genetic and social program. Education includes three interrelated aspects: learning experience, education of personality qualities and learning of norms of behavior, physical and mental development.

The emergence of new learning technologies, information exchange at the international, regional and national levels, the emergence of new diverse value systems, strengthening the processes of regionalization of educational systems, the rapid development of education management as a new field of scientific knowledge have caused special attention to the issue of increasing the availability of education. The use of modern communication technologies in the management of educational institutions plays an equally important role in ensuring access to education.

The relevance of the implementation of the case-study method in the practice of education is caused by two trends: the orientation of education is not so much to obtain specific knowledge, as to the formation of professional competence, skills and mental activity, the development of personal abilities, among which special attention is paid to the ability to learn, change the paradigm of thinking, the ability to process huge amounts of information;

requirements for the quality of the graduate, who must have the ability of optimal behavior in different situations, systematic and effective action.

The method is designed to obtain knowledge in disciplines in which the truth is pluralistic, in which there are several answers; the task of the teacher is not the only one, but many truths and the development of students' ability to create and solve the problem field. The emphasis of training is transferred to the development of knowledge, to the co-creation of the teacher and the student; the student is equal with other students and the teacher in the process of discussing the problem. The result of the method is not only knowledge but also skills.

The technology of the method is as follows: according to certain rules, a model of a specific situation that occurred in real life is developed, and the complex of knowledge and practical skills that students need to obtain is reflected; while the teacher acts as a leader, generating questions, fixing the answers, supporting the discussion.

In the process of work is not only knowledge and practical skills of students, but also the development of their values, attitudes, attitudes.

The case is not just a true description of events, but a single information complex that allows you to understand the situation. A good case should meet the following requirements: to comply with the clear goal of creation; to have an appropriate level of difficulty; to illustrate several aspects of economic life; not to become obsolete too quickly; to be relevant today; to illustrate the typical situation; develop critical thinking; provoke debate; to have multiple solutions.

The peculiarity of the method is that it provides activities to activate students, stimulate their success, emphasizing the achievements of students. It is the achievement of success that is one of the main driving forces of the method, which underlies the formation of stable positive motivation, the increase in cognitive activity. The main function of the method is to teach students to solve complex unstructured problems that cannot be solved analytically.

Classification of cases can be made on various grounds. According to the complexity there are: illustrative educational situations-cases, the purpose of which-on a certain practical example to teach students the algorithm of making the right decision in a certain situation; educational situations-cases with the formation of the problem, which describes the situation in a specific period of time, identified and clearly formulated problems; the purpose of such a case-diagnosis of the situation and independent decision-making on this problem; educational situations-cases without the formation of the problem, which describes a more complex than in the previous version, a situation where the problem is not clearly identified, and is presented in statistical data, assessments of public opinion, authorities, etc.; the purpose of such a case – to identify the problem, to indicate alternative ways to solve it with the analysis of available resources; applied exercises that describe the specific situation, it is

proposed to find a way out of it; the purpose of such a case – to find ways to solve the problem.

Thus, one of the criteria of social progress today is the creation of various interactive teaching methods. The fundamental of them is the case study, which allows to fully reveal the best qualities, potential, creative abilities of the student, hence the increase in demand for a full-fledged education.

Referens:

1. Smolyaninova O. G. Innovative technologies of teaching students on the basis of Case Study method / O. G. Smolyaninova // Innovations in Russian education. – SPb. ; – M. : VPO, 2000.

2. Dzhainakbayeva G. T. Technology of training case method in the practice of teaching history / G. T. Dzhainakbayeva // Bulletin of KazNPU. – Almaty, 2014.

АЛЕЙНИКОВА СВЕТЛАНА МИХАЙЛОВНА

*канд. соц. наук, доцент, заместитель директора
Центра исследований государственной кадровой политики
НИИ теории и практики государственного управления
Академии управления при Президенте Республики Беларусь*

ОСНОВНЫЕ ПОДХОДЫ К КОМПЛЕКСНОЙ ОЦЕНКЕ И УПРАВЛЕНИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ

Кадровое обеспечение государственной службы является одним из приоритетных направлений развития сферы государственного управления. Опыт постсоветских стран в рассматриваемой сфере значительно различается, что обуславливает различия в законодательствах и правоприменительной практике.

Теоретически профессиональный рост определяется как последовательная смена состояний и уровней профессиональных знаний, умений, навыков, квалификации госслужащего, достижение им более высокого должностного статуса. Траектория профессионального роста тесно связана с социальной мобильностью и представляет собой перемещение между статусами: от реального статуса к ожидаемому, приписываемому к достигаемому. Структуру и содержание той или иной траектории роста (профессионального, образовательного, личностного) составляет ряд компонентов: целевой, функциональный, технологический, диагностический и др. В совокупности перечисленные компоненты составляют общую систему управления профессиональным развитием госслужащих.

Украинскими авторами под профессиональным развитием понимается «формирование в государственных служащих качеств,

профессионально значимых знаний, умений и навыков, необходимых для выполнения ими своих должностных функций и полномочий, реализации прав и исполнения должностных обязанностей». Профессиональный и должностной рост рассматриваются в единой смысловой связке: «профессионально-должностной рост», что представляется наиболее адекватным изучаемому предмету [1, с. 17].

Соответственно оценка госслужащих должна включать в себя оценку всех существующих уровней отношений, а идеальный тип профессионализма соответствовать целерациональному типу деятельности в классификации М. Вебера. Исходя из принципа целесообразности обосновывается актуальность праксиологического подхода, т.е. рационализации любого вида профессиональной деятельности.

Учитывая многомерность оценки в кадровой работе, распространение получает применение акмеологического подхода, в рамках которого в предложен алгоритм комплексной диагностики. Алгоритм предусматривает сочетание нескольких технологий и методик (выявление соотношения формального, реального и прогностического статусов, проективные методики, технология «Карьерный шаг» и др.). Проведение диагностики возлагается на специализированные центры оценки (ассесмент-центр). Главным акцентом в акмеологическом подходе является возможность объединить в одной оценке как профессиональные, так и личностные характеристики госслужащих [2, с. 77 – 78].

Обобщая, можно выделить несколько основных проблемных аспектов в рассматриваемой сфере: нормативно-правовой, организационно-управленческий, институциональный, методический. В зависимости от приоритетов в рамках того или иного теоретического подхода предлагаются критерии, показатели и уровни оценки деятельности и последующего выстраивания траекторий профессионального роста руководящих кадров.

В методологическом плане сложностью является оценка не только профессиональных, но и личностных качеств госслужащего. Если систем оценки профессиональных качеств и эффективности профессиональной деятельности разработано значительное количество, включая многочисленные модели КРІ, то оценка личностных качеств всегда связана с риском субъективности, а потому носит условный характер и не всегда может быть стандартизирована.

Кроме этого, при осуществлении любого вида оценки и управлении профессиональным развитием необходимо учитывать проблему мотивации. Она заключается в объективном преобладании материальных стимулов над профессиональными, когда профессиональный рост становится средством достижения определенного социального и материального статуса, а не собственно целью. Отсутствие на сегодняшний день взаимосвязи между профессиональным и карьерным

ростом, а также другими стимулирующими и предписывающими механизмами проведения личностно-профессиональной диагностики значительно затрудняет формирование качественного, неформального подхода к данной процедуре. Поэтому попытка отнесения ее к устоявшимся практикам или институтам пока является дискуссионной.

В качестве конкретных инструментов и методов проведения личностно-профессиональной диагностики госслужащих в рамках указанных подходов предлагаются: тестирование, различные виды анкетирования, оценочно-диагностическая либо квалификационная карта, селф-менеджмент (самоменеджмент), SWOT-анализ, профессиограмма управленческой деятельности, метод «360 градусов» и др.

На практике перечисленные методы, как правило, не регламентированы и, если и применяются, то эпизодически. Сама же процедура личностно-профессиональной диагностики в сфере государственного управления и государственной службы фактически отсутствует: она, как правило, не формализована и сводится к аттестации. Аттестацию при значительных оговорках можно отнести к инструментам оценки эффективности профессиональной деятельности, но не комплексной оценки.

Принимая во внимание указанные проблемы методологического характера, наиболее корректным при совмещении процессов оценки и развития выступает системный подход и принцип моделирования. Модель комплексной оценки может включать в себя различные компоненты: личностные (психологические, ценностные) и психологические характеристики, компетентность, уровень интеллекта, способность обобщать и принимать управленческое решение и др.

К конкретным механизмам диагностики относятся: правовые, включающие в себя законодательные и подзаконные нормативные акты, а также правоприменительную практику; организационные, предполагающие включение тех или иных процедур диагностики в работу кадровых служб (аттестация, конкурс, квалификационный экзамен и др.); квалификационные, подразумевающие параметры оценки эффективности деятельности, взаимодействия, личных и профессиональных качеств госслужащего.

Таким образом, в качестве основных теоретических подходов к проведению комплексной оценки и управлению развитием госслужащих рассматриваются:

- компетентностный, в большей степени приближенный к оценке эффективности деятельности госслужащего, соответствия его профессиональных характеристик перечню компетенций (квалификационных требований), которыми он должен владеть;

- праксиологический, предполагающий анализ соответствия друг другу целей, мотивов и методов осуществления госслужащим

профессиональной деятельности, т.е. формирование целерационального типа действия;

– акмеологический, основное внимание уделяющий ценностным ориентациям госслужащих как основы мотивационной системы любой профессиональной деятельности, в том числе в сфере государственного управления;

– функциональный, ориентированный на выявление и структурирование целевых и вспомогательных функций, осуществляемых госслужащим.

Общим во всех подходах является, во-первых, то, что они, как правило, не затрагивают вопросы оценки личных качеств и ориентированы либо на оценку эффективности деятельности, либо на оценку соответствия профессиональных качеств госслужащего предъявляемым требованиям (компетенциям, квалификационным требованиям и т.п.).

Во-вторых, то, что осуществленная тем или иным методом комплексная оценка госслужащего не предполагает дальнейшего этапа по формированию программ его обучения. Личностно-профессиональная диагностика и профессиональное развитие госслужащих представляют собой не отдельные этапы одной процедуры или системы, а две самостоятельные сферы, не пересекающиеся в своих целях, функциях и методах реализации.

Идеальная модель профессионального роста госслужащих должна включать в себя как факторы его мотивации, так и этапы оценки. Тогда отклонение от идеальной траектории профессионального роста, выявленное на том или ином этапе оценки, позволит корректировать факторы мотивации и в итоге – повысить динамику и эффективность профессионального развития. Обобщенно такую идеальную модель можно представить в виде графика, где Φ – факторы мотивации, $O_{ц}$ – этапы оценки.

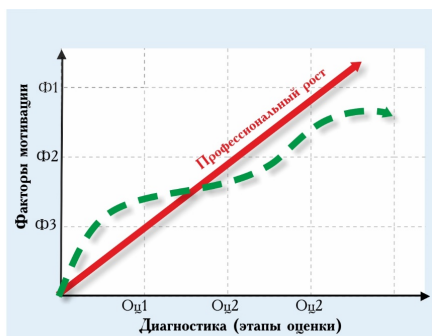

Рис. 1. Формирование траектории профессионального роста госслужащих

Список использованной литературы:

1. Реформування професійного навчання державних службовців в Україні: проблеми та перспективи. – К. : НАДУ, 2013. – 112 с.
2. Переверзева А. А. Организация оценки и диагностики профессионально-личностных качеств государственных гражданских служащих / А. А. Переверзева, М. В. Шуклинова // Социально-экономические явления и процессы. – 2016. – Т. 11. – № 9. – С. 76 – 81.

АУЕЛБЕКОВ ЕРЖАН БУРАХАНОВИЧ

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедры изобразительного искусства факультета искусства Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

БАДАЛОВА ЮЛДУЗ

студентка 3 курса Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

ИНТЕГРИРОВАНИЯ УЧЕБНЫХ ПРЕДМЕТОВ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ

В послании народу Казахстана Президентом Н. А. Назарбаевым отмечены пути повышения роли и статуса учителя в нашем развивающем обществе. Особенно важную роль в обеспечении качественного образования отводится использованию новых технологий и методов, которые способствуют реализации образовательных целей и задач [1].

В качестве существенного фактора активизации учебно-познавательной деятельности учащихся выступают повышение интереса к учебе, а здесь важную роль играют именно межпредметные связи в процессе обучения, так как роль интеграции познавательных учебных материалов все больше исходит от этих связей. Исследования психологов все больше показывают, что межпредметные связи, т.е. интеграция познавательных учебных материалов при их включении в познавательную деятельность учащихся играют стимулирующий роль. При интегрировании уроков, в которых должны решаться межпредметные познавательные задачи, учащихся будут направлены на поиск неизвестного в данных предметных знаниях, и все больше приобретают новые понятия на основе предложенных интегрированных знаниях. Интегрированные знания, полученные в результате усвоения познавательных учебных материалов разных предметов, становятся регуляторами познавательной активности учащихся.

Само понятие интеграции означает смысл восстановления и пополнения, объединения частей в целое, вместе с этим характеризует взаимодействия и взаимовидения изучаемой проблемы.

Мировой психологии проблема познавательной активности уже получила широкое распространение. В психологии за понятием «познавательной активности» выявляются такие явления, как активные состояния, инициативность и конкретная деятельность (по М. И. Лисиной) [2].

Развития творческого мышления учащихся тесно связаны с интегрированным обучением, в свою очередь это способствует улучшению систематизации учебно-познавательной деятельности. По мнению многих ученых, интегрированные занятия ускоряет формирование убеждений, мировоззренческих взглядов у учащихся. По вертикальной и горизонтальной структуре интегрированных занятия выявлены несколько уровни таких занятия:

- иллюстративно-описательный уровень, где применяется тематическая интеграция и для раскрытия одной темы интегрируются несколько учебных предметов;

- с помощи разных предметных материалов учащиеся решают одну проблему, т.е. уровень проблемной интеграции;

- уровень теоретической интеграции, где философское взаимопроникновение различных теорий занимает основу интегрированного занятия;

- уровень концептуальной интеграции, где концепция рассматривается различными учебными предметами в совокупности всех их средств и методов;

- через использования понятий и принципов, заимствованных из разных областей знаний осуществляется диалектический уровень интеграции. По этой уровни интеграции у учащихся формируются представления целостной картины мира, миропознания.

Показателем умственного развития и логики ученика является перенос знаний из одного предмета в другой, который характеризует продуктивность познавательной деятельности. Современном этапе развития познавательной деятельности учащихся, в результате социальных исследований как фактор познавательной активности устанавливаются твердые принципы интегрировании образования, направленные на постоянное повышение знания с учетом применения материалов межпредметных связей. Информационные технологии все больше проникают в сферы образования разных учебных предметов, где раньше таких интегрированных эпизодов было мало. Например, занятия по изобразительному искусству сейчас, как закономерность, тесно связаны компьютерной графикой и вместе с этим расширяется объем применяемых учебных материалов компьютерной технологии по всем предметам.

Интегрирование компьютерной графики и изобразительного искусства позволяет средствами информационных технологий совместить и соединять современные средства обучения с искусством, с другими

материалами такого содержания. Школьники, которые прошли интегрированные уроки с такой технологией могут создать собственную графическую картину и выработать свой способ выражения творческого поиска. Возможности интегрированного обучения и его польза неоспорима высоки. Интегрирования изобразительного искусства, компьютерной графики и литературы формируют свой способ выражения мира у учащихся, потому что, в данной интеграции способы усвоения учебного материала будут в первую очередь творческими и репродуктивными.

Репродуктивность интегрированного обучения характеризуется такими позитивными понятиями результативности знания, как:

- познавательные интересы и мировоззренческая направленность учащихся постоянно будет усиливаться и умножаться;
- у учащихся в положительном темпе достигается всестороннее развитие личности и эффективно формируются их убеждения;
- знания, полученные через проведения интегрированных уроков становятся системными и интересными.

Формированию познавательных мотивов способствуют все средства совершенствования учебного процесса: совершенствование методов обучения, разработка и распространение методов проблемно-развивающего обучения, модернизация структуры урока, расширение форм самостоятельной работы на уроке, активизация учебной деятельности на уроке, а также обновление содержания и укрепление межпредметных связей и интегрировании учебных материалов. Перечисленные формы работы активизируют все виды познавательных мотивов, вызывают положительные эмоции от новых форм работы, они активизируют целостный учебный процесс, где учащиеся с интересом обучаются в достижении своих самостоятельных задач.

Основными признаками межпредметных связей, которые должны охарактеризовать интеграцию знания, как важнейшего средства формирования познавательного интереса у учащихся являются интегративность и избирательность. А межпредметные связи – это относительно устойчивый педагогический феномен организации и взаимодействия элементов, в результате которых проявляются новые качества, рождается такое личностное качество, как познавательный интерес. Значит, интегрированные занятия выполняют образовательные, развивающие, воспитывающие, конструктивные и познавательные функции [3].

Таким образом, на основе межпредметных связей строятся интегрированные уроки, которые в свою очередь и активизируют интерес учащихся к предмету. Возможность различных форм интеграции, позволит более рационально подойти к процессу обучения и воспитания в современной школе, целью которого является формирование целостного представления мира у подросткового поколения. Поэтому, в задачу

учителя, который планирует и проводит интегрированные уроки должны входить обучение учащихся сопоставлять обобщенные выводы с конкретными явлениями и мыслить собственными категориями. Образовательная функция интегрирования учебных предметов состоит в том, что с их помощью предметного учителя формируют системность, гибкость и осознанность знаний у учащихся. Межпредметная интеграция, способствуя усвоению связей между общими естественнонаучными и гуманитарными понятиями, выступает здесь как средство развития у школьников общенаучных понятий.

Список использованной литературы:

1. Назарбаев Н. А. Послание Президента народу Казахстана. Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни. – 5 октября 2018 г. / Н. А. Назарбаев. – Режим доступа : www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan-nazarbaeva-narodu-kazahstana-5-oktyabrya-2018-g.
2. Лисина М. И. Развитие познавательной активности детей в ходе общения со взрослыми и сверстниками / М. И. Лисина // Вопросы психологии. – 1982. – № 4. – С. 14 – 18.
3. Бейсенбаева А. А. Значение межпредметных связей в учебной работе школы : автореф... дисс. канд. / А. А. Бейсенбаева. – Алма-Ата, 1988. – С. 164.

БАЯЛЫ АЗИМХАН ТОХТАСЫНОВИЧ

*старший преподаватель кафедры компьютерной инженерии
факультета инженерии Международного казахско-турецкого
университета имени Х. А. Ясави*

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ В УСЛОВИИ ИНФОРМАТИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Исследуя современные тенденции развития мирового общества, учёные приходят к выводу, что его уровень определяется сегодня, главным образом, уровнем интеллектуализации его членов, их способностью производить, усваивать и использовать на практике новые знания и технологии. Однако, будущему специалисту необходимы не только прочные знания по изучаемым дисциплинам, но и умения оперативно реагировать на запросы динамично изменяющейся действительности. Основная задача дидактики в настоящее время заключается не только в том, чтобы сообщать студентам определенный объем знаний, но и наделять их готовностью и способностью самостоятельно действовать при решении возникающей проблемы, используя имеющийся объем информации и приобретенные знания, то

есть готовить не только квалифицированного, но и компетентного специалиста.

Вышесказанное подтверждает актуальность исследования и приводит к выводу, что специально разработанные методики выделения и формирования информационных компетенций в процессе профессиональной подготовки инженера-механика позволят разрешить противоречия между потребностью общества в компетентных в области информационных технологий инженерах-машиностроителях и инертностью традиционного обучения, а также между глубокой теоретической подготовкой выпускников технических вузов и неготовностью использовать полученные знания в производственной деятельности. В учебном процессе Международного казахско-турецкого университета им. Х. А. Ясави одной из актуальных проблем подготовки инженерных специалистов является разработка объединенной формы обучения – проектно-модульное обучение, которое объединяет три направления: метод проектов, модульное обучения, кейс метод, что очень важно для самостоятельности деятельности студентов. Обучения студентов самостоятельной работе способствует развитию их мышления.

В проекте государственной программы развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы (Программа) предлагается новое национальное видение: к 2020 году Казахстан – образованная страна, умная экономика и высококвалифицированная рабочая сила. Развитие образования должно стать платформой, на которую будет опираться будущее экономическое процветание страны. Образование признано одним из важнейших приоритетов долгосрочной «Стратегии Казахстан – 2030».

Развитие информационного общества требует новых подходов в подготовке специалистов всех направлений в вузах и конечно, это актуально для специалистов инженерного профиля.

Проектно-модульное обучения используется в учебном процессе, Международного казахско-турецкого университета им. Х. А. Ясави на кафедре «Компьютерной инженерии». В дальнейшем идеи метода проектов нашли свое воплощение в бригадно-лабораторном методе, комплексных программных и других формах организации обучения.

Использование метода проектов в учебном процессе преследует следующие задачи:

- активизация познавательной деятельности;
- педагогическая поддержка интеллектуального развития студента.
- формирование навыка самостоятельного планирования своей деятельности.
- формирование навыков работы в команде.
- привитие навыков работы с большими объемами информации, выделение главного.

– расширение кругозора студента при подборе материалов.

Можно выделить три этапа проектной деятельности: организационно-подготовительный, технологический, заключительный этап.

На первом этапе осуществляется поиск проблемы, выбор и обоснование проекта, анализ предстоящей деятельности, выбор оптимального варианта осуществления деятельности. Второй этап предусматривает выполнение намеченных операций, самоконтроль своих действий. Третий этап предполагает контроль над исполнением проекта, коррекцию выполненных действий и подведение итогов.

Организация проектного обучения по программному обеспечению.

В Международном казахско-турецком университете им. Х. А. Ясави на кафедре «Компьютерной инженерии» для специальностей 5В070400 – «Вычислительная техника и программное обеспечение» применяется объединенная форма обучения – проектно-модульное обучение. Наиболее активно используется модульное обучения, метод проектов и кейс метод на занятиях по предмету инструментальные средства разработки программ.

В начале учебного года на первых занятиях объявляется студентам, что, в рамках самостоятельной работы будет разработана одна тема, интересная для участника, и итогом этой работы будет доклад и презентация по теме проекта. С этим проектом они выступят на студенческой научно-технической конференции в нашем вузе, и если проект будет рекомендован, то и на областной студенческой научной – практической конференции, которая ежегодно проходит в Международном казахско-турецкого университета им. Х. А. Ясави.

После разъяснения назначения проекта, для работы в нём студенты делятся на малые группы по два, три человека и т. д.

Творческое задание по проектному обучению должно быть актуальным и современным, поэтому при планировании самостоятельной работы по программном обеспечении были выбраны следующие темы проектов: «Создание ПО по диагностике программного и аппаратного обеспечения ЭВМ», «Разработка информационной системы «Педагогический и ученический контингент школы» «Прогнозирование и создание модели тренд в исследовании процессов изменение зависимых во время», «Бизнес процесс организации», а также темы, связанные с Интернетом – это «Защита информации в сети Internet» и «Обзор поисковых систем Интернета».

На всём протяжении сбора информации были постоянные консультации с руководителями проекта, а так же консультации с преподавателями специальных дисциплин на кафедре «Компьютерной инженерии» в Международного казахско-турецкого университета. После консультаций вносились корректировки в выполнение проекта. В

результате проектного обучения студенты выполнили пять исследований, и создали четыре презентации по данным исследования.

Цель модульного обучения – содействие развитию самостоятельности студента, их умению работать с учетом индивидуальных способов проработки учебного материала.

В основании модульной технологии находится и программированное обучение. Интенсивный характер технологии требует оптимизации процесса обучения, т.е. достижения наилучшего результата с наименьшей затратой сил, времени и средств.

Проанализируем вначале значение модульного обучения для студента. На этот вопрос студенты отвечают: главное – это то, что каждый работает самостоятельно, предоставляется возможность получить консультацию у преподавателя, помощь у товарища, значительно глубже осознается учебное содержание, все время можно себя контролировать.

Данная система обучения гарантирует каждому студенту освоение стандарта образования и продвижения на более высокий уровень обучения.

Таким образом, применение проектно-модульный метод в самостоятельной работе по решению задач творческого характера, т.е. со скрытым составом исходных данных позволяет сделать студентам открытие новых знаний и явлений (этот элемент новизны принципиально новый для студентов, являющейся новым для науки и техники). Создаются условия развития каждого студента, участвующего в проекте.

Проектное обучение, имеет чётко выраженную профессиональную направленность. Вызывает интерес студентов к предмету «Программирования» и к своей будущей специальности.

Это говорит о том, что применение метода проектов в учебной работе очень эффективно для организации самостоятельной работы студентов и приносит хорошие результаты.

Список использованной литературы:

1. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / под ред. Е. С. Полат [и др.]. – М. : Академия, 2005. – 272 с.
2. Педагогические технологии / под общ. ред. В. С. Кукушкина. – М. : ИКЦ «МарТ»; – Ростов н/Д : Изд. центр «МарТ», 2006. – 336 с.
3. Ширшов Е. В. Информационно-педагогические технологии: ключевые понятия : словарь / Е. В. Ширшов. – Ростов-н/Д : Феникс, 2006. – 258 с.
4. Шапова Г. Г. Дидактические основы построения курса компьютерной графики как самостоятельной дисциплины / Г. Г. Шапова. – Алматы, 2010. – 20 с.

БУХОВЕЦ ТАТЬЯНА ВАЛЕРЬЕВНА

*канд. эконом. наук, доцент, доцент кафедры национальной экономики и государственного управления факультета экономики и менеджмента
УО «Белорусский государственный экономический университет»*

РУСИНОВИЧ АЛЕСЯ ЮРЬЕВНА

*слушатель 1 курса магистерской программы «Государственное регулирование национальной и региональной экономики»
УО «Белорусский государственный экономический университет»*

АНАЛИЗ МЕДИКО-ДЕМОГРАФИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Медико-демографические показатели являются одними из наиболее значимых характеристик здоровья населения. Характеризуя воспроизводство населения, безопасность среды обитания человека, уровень санитарно-эпидемиологического благополучия, медико-демографические показатели являются индикаторами благополучия общества [1].

Здоровье и благосостояние человека, с точки зрения экономики, являются важнейшей составляющей устойчивого развития любого государства. Поэтому система здравоохранения должна ориентироваться на обеспечение надлежащего состояния окружающей среды, создание благоприятных условий труда, отдыха и быта для активного долголетия человека, своевременное оказание полноценной медицинской помощи больным, предупреждение возникновения и распространения заболеваний среди населения и т.д. [2].

Основными целями развития системы здравоохранения в Республике Беларусь являются улучшение состояния здоровья населения, снижение показателей заболеваемости и смертности, повышение ожидаемой продолжительности жизни при рождении. Для того, чтобы достичь вышеперечисленных целей, необходимо повышать качество медицинской помощи и обеспечить единые социальные стандарты медицинской помощи каждому человеку независимо от его места жительства.

Общественное здоровье – это главное свойство любой человеческой общности, которое отражает способности отдельного человека и всей общности наиболее эффективно осуществлять свои социальные задачи и выполнять свои биологические функции: воспроизводить и воспитывать новые здоровые поколения. Заболеваемость, временная нетрудоспособность, инвалидность, смертность приводит к потере общественного здоровья, и, как следствие, к экономическому ущербу для страны.

Одной из важнейших проблем общественного здоровья в Республике Беларусь является превышение смертности над рождаемостью (рис. 1), невзирая на планомерный рост рождаемости и снижение смертности.

Уровень смертности населения является наиболее чувствительным медико-демографическим индикатором изменений качества жизни и зависит от различных социально-экономических факторов, возрастной структуры населения, доступности медицинской помощи, развития системы здравоохранения [1].

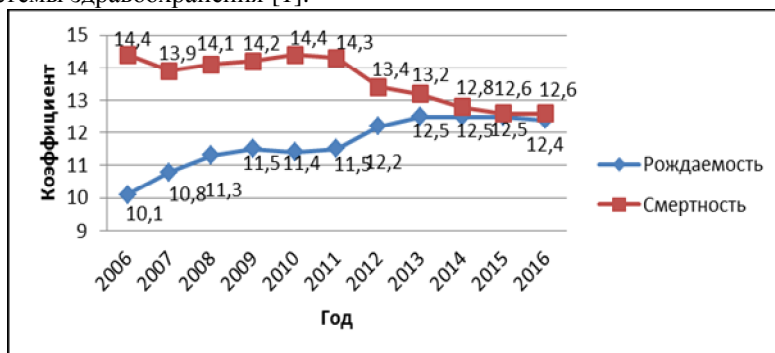

Рис. 1. Динамика общих коэффициентов рождаемости и смертности на 1000 населения в 2006-2016 гг., промилле

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [3]

Основными причинами смертности в 2016 году выступали болезни системы кровообращения (55 %), на втором месте – новообразования (15 %), на третьем – внешние причины смерти (несчастные случаи, самоубийства, убийства и т.д.) (7 %) (рис. 2).

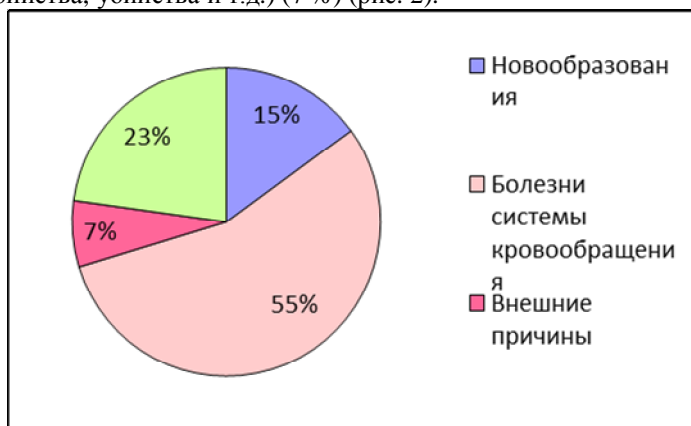

Рис. 2. Смертность в Республике Беларусь по классам причин в 2016 г.

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [4]

Болезни сердечнососудистой системы – главная причина смертности населения во всём мире, особенно в развивающихся странах, что на

макроэкономическом уровне накладывает тяжелое бремя на экономику стран с низким и средним уровнем дохода в связи с многочисленными случаями преждевременной смерти. Факторами заболеваемости и смерти от системы кровообращений являются помимо прочих уровень осведомленности, характер питания человека, его образ жизни и соблюдение санитарных норм, а также размер дохода населения, уровень образования и условия труда.

Как видно из рисунка 3, уровень смертности сельского населения выше, чем городского, что может свидетельствовать о недостаточном уровне качества медицинского обслуживания на селе, нехватке квалифицированного медицинского персонала, медикаментов, несоблюдении санитарных норм и т.д.

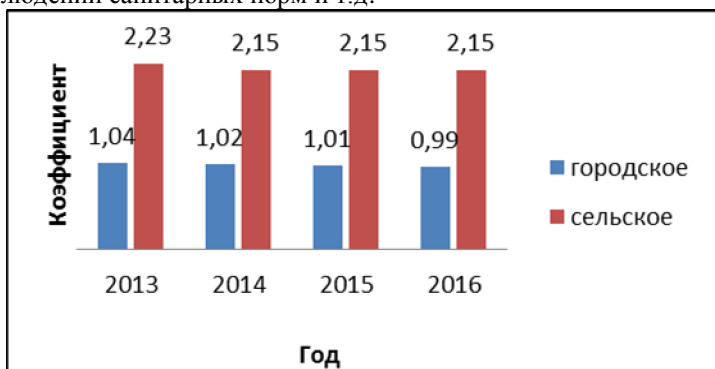

Рис. 3. Удельный вес умерших по отношению к численности городского и сельского населения 2013-2016 г.

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [4]

Ожидаемая продолжительность жизни населения – один из главных индикаторов социально-экономического развития страны (рисунок 4). Ожидаемая продолжительность жизни при рождении в Республике Беларусь в 2016 году составила 74,1 (женщины – 79 лет, мужчины – 68,9 лет) (рисунок 4). С 2010 года данный показатель вырос примерно на 3,7 года для обоих полов. Наибольший рост данного показателя наблюдался в 2012 году.

Росту продолжительности жизни способствуют улучшение медицинских технологий, системы охраны здоровья населения, а также выполнение различных государственных программ, которые направлены на профилактику заболеваний, повышение качества жизни, улучшение жилищных условий и многое другое.

В настоящее время Республика Беларусь постепенно переходит к демографической стабилизации: наблюдаются тенденции снижения смертности, роста рождаемости, увеличения ожидаемой продолжительности жизни при рождении, повышения грамотности

населения в области изучения причин заболеваний и так далее. Это говорит о том, что в последние годы государство уделяет значительное внимание развитию системы здравоохранения в целом. В стране приняты и реализуются Государственная программа «Здоровье народа и демографическая безопасность Республики Беларусь на 2016-2020 годы», «Развитие фармацевтической промышленности Республики Беларусь на 2016-2020 годы» и другие программы.

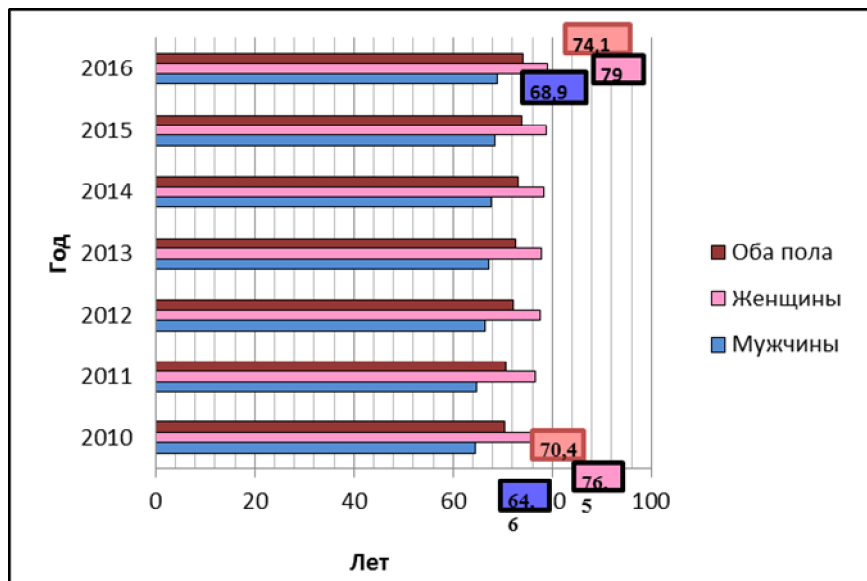

Рис. 4. Динамика ожидаемой продолжительности жизни при рождении в Республике Беларусь в 2010-2016 гг.

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [5]

На основе проведенного анализа можно сделать вывод о том, что основные задачи развития системы здравоохранения в Республике Беларусь, к которым относятся улучшение состояния здоровья населения путем снижения показателей заболеваемости и смертности, а также рост рождаемости и повышение уровня ожидаемой продолжительности жизни при рождении, в настоящее время постепенно достигаются, о чем свидетельствует положительная динамика медико-демографических показателей.

Список использованной литературы:

1. Нечай С. В. Здоровье населения и окружающая среда / С. В. Нечай ; М-во здравоохранения Респ. Беларусь. – Могилев, 2014. – 136 с.

2. Национальная экономика Беларуси : учебник / В. Н. Шимов [и др.] ; под ред. В. Н. Шимова. – 4-е изд., перераб. и доп. – Минск : БГЭУ, 2012. – 651 с.

3. Здравоохранение в Республике Беларусь : стат. сб. / Нац. стат. комитет Респ. Беларусь. – Минск, 2017. – 277 с.

4. Естественное движение населения по Республике Беларусь : стат. сб. / Нац. стат. комитет Респ. Беларусь. – Минск, 2017. – 44 с.

5. Демографический ежегодник Республики Беларусь : стат. сб. / Нац. стат. комитет Респ. Беларусь. – Минск, 2017. – 440 с.

ВАШУТА ЮЛИЯ АНДРЕЕВНА

студентка 1 курса ФГБОУ ВП «Волгоградский государственный технический университет», Себряковский филиал

ВОЛОДИНА ИРИНА ВИКТОРОВНА

доцент кафедры «Гуманитарные дисциплины»

ФГБОУ ВП «Волгоградский государственный технический университет», Себряковский филиал

МАССОВЫЙ СПОРТ И СПОРТ ВЫСШИХ ДОСТИЖЕНИЙ

Современные виды спорта можно разделить на массовый спорт и спорт высших достижений. В этих понятиях отражается разный уровень и универсальность спортивной деятельности, в которой принимают участие спортсмены-любители и профессионалы спорта.

Массовый спорт дает возможность многим людям улучшить свои физические качества и двигательные способности, укрепить свое здоровье, продлить свою жизнедеятельность и, следовательно, противостоять отрицательным воздействиям на организм современных условий жизни, экологии и производства [1].

Для массового спорта характерны относительно невысокие спортивные достижения и значительное количество занимающихся людей. Данным видом спорта спортсмены могут заниматься в свободное время от основной деятельности.

Целью занятий различными видами массового спорта является улучшение своего здоровья, физического развития, проведение активного отдыха. Это связано с решением следующего ряда конкретных задач:

- улучшение функционирования отдельных систем организма;
- корректировка физического развития и телосложения;
- полезное проведение свободного времени;
- достижение физического совершенства.

Значительная часть молодежи присоединяется к массовому спорту еще в школьные годы, а в некоторых видах спорта уже в дошкольном возрасте. Вообще, данным видом спорта могут заниматься все желающие.

Обычно, в неориентированных на физический спорт, учебных заведениях страны в области массового спорта от 10 до 25 % составляют студенты, участвующие в регулярных тренировках и соревнованиях в свободное время от учебы. Программа по физической культуре позволяет практически каждому здоровому студенту любого университета присоединиться к массовому спорту [3].

Наряду с массовым спортом есть спорт высших достижений или большой спорт. Спорт высших достижений является специально организованной деятельностью, направленной на всестороннее и гармоничное развитие физических и умственных качеств во время тренировок и соревнований.

Главной целью спортивных достижений является достижение максимально высоких спортивных результатов на различных спортивных соревнованиях. Самое высокое достижение спортсмена имеет не только для него одно личное значение, но и становится национальным достоянием, поскольку рекорды и победы на крупных международных соревнованиях способствуют поддержанию и укреплению авторитета страны на международной арене. Поэтому нет ничего удивительного в том, что крупнейшие спортивные форумы собирают миллиарды зрителей перед телевизионными экранами по всему миру, а среди прочих духовных ценностей столь высоко ценятся мировые рекорды, победы на чемпионатах мира и лидерство на Олимпийских играх.

Задачами спорта высших достижений являются:

- достижение высокого спортивного результата;
- победа на состязаниях и соревнованиях;
- стимулирование физического, умственного и духовного развития;
- приобщение к коллективу и формирование социального поведения.

Спорт высоких достижений предполагает систематические, длительные, целенаправленные тренировки и соревнования, в ходе которых решаются задачи достижения максимальных результатов [2].

Занятия в области спорта высших достижений становятся для многих основным в жизни на многие годы, и очень часто спортсмены становятся «профессионалами». Но данное направление спортивного движения не относится ко всем. Спортсмены-профессионалы составляют сотые доли процента от общего числа людей, занимающихся спортом. Спорт высших достижений ведет к спортивным вершинам, что делает его более доступными для многих. Спорт самых высоких достижений характеризуется постоянным прогрессивным ростом уровня спортивных результатов и созданием все новых и порой феноменальных рекордов – «рекордов века».

Высокие результаты достигаются за счет производительности учебного процесса. Спортивный успех состоит из таланта, помноженного на работу до самопожертвования. Действительно, нагрузка ведущих

спортсменов мира в составляет, например, для бегунов – до 500 км, лыжников – 1000 км в месяц; пловцов – 20 км в день; весовые подъемники измеряют нагрузки в тоннах; велосипедисты имеют до 365 тренировочных дней в году; в спортивных играх – до 100 матчей в год и т. д. [4].

Такие нагрузки могут приводить к быстрой сменяемости физических поколений, омоложению определенных видов спорта (женская гимнастика, фигурное катание, женское плавание). Это поднимает проблему поиска талантов, отбора, работы со спортивным резервом.

Профессиональный спорт является предпринимательская деятельность, цель которой удовлетворение интересов профессиональных спортивных организаций, спортсменов, выбравших спорт своей профессией.

В свою очередь профессиональный спортсмен – это спортсмен, для которого занятия спортом являются основным видом деятельности, за который он получает в заработную плату и другие денежные вознаграждения за подготовку и участие в спортивных соревнованиях [5].

Для оценки спортивных результатов в различных видах спорта, разработана Единая общероссийская спортивная классификация. Это нормативный документ, определяющий требования, условия и порядок присвоения спортивных званий и разрядов в Российской Федерации. Структура ЕВСК предусматривает назначение III, II, I юношеских разрядов, III, II, I разрядов и разряда «Кандидат в мастера спорта». В ЕВСК – два спортивных звания – мастер спорта России и мастер спорта России международного класса.

Следует сделать вывод, что основное отличие между двумя основными направлениями спортивного движения заключается в том, что в массовом спорте спортивная деятельность человека занимает подчиненное место в индивидуальном образе жизни по отношению к учебной или трудовой деятельности, а в спорте высших достижений спортивная деятельность человека имеет доминирующее значение.

Спорт высших достижений характеризуется самым высоким уровнем медико-биологического обеспечения: постоянно функционирует сеть медицинских и спортивных клиник, институтов травматологии, сложных научных групп и т.д.

Список использованной литературы:

1. Апарина М. В. Спорт высших достижений / М. В. Апарина, Н. В. Рузанова, С. А. Тюкалова // Физическая культура, спорт и здоровье. 2013. – № 22. – С. 7 – 9.

2. Гильмутдинов Т. С. Разработка структуры и содержания спортивной части, развития массового спорта среди студенческой молодежи в Российской Федерации / Т. С. Гильмутдинов, В. А. Уваров, Р. Т. Гильмутдинов // Вестник Марийского государственного университета. – 2016. – № 3. – С. 5 – 14.

3. Самыгин С. И. Молодежь и спорт: психологические барьеры в спорте высших достижений / С. И. Самыгин, П. С. Самыгин, А. А. Осипова // Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки. – 2015. – № 9. – С. 280 – 284.

4. Холодов Ж. К. Теория и методика физического воспитания и спорта / Ж. К. Холодов, В. С. Кузнецов. – М. : Изд-ий центр «Академия», 2003. – 480 с.

ВОЛОДИНА ИРИНА ВИКТОРОВНА

доцент кафедры «Гуманитарные дисциплины»

*ФГБОУ ВП «Волгоградский государственный технический университет»,
Себряковский филиал*

ЗАХАРОВ АЛЕКСЕЙ СЕРГЕЕВИЧ

студент направления подготовки бакалавриата

09.03.02 «Информационные системы и технологии»

*ФГБОУ ВП «Волгоградский государственный технический университет»,
Себряковский филиал*

ДИНАМИКА РАБОТОСПОСОБНОСТИ СТУДЕНТА В ТЕЧЕНИЕ РАБОЧЕГО ДНЯ

Эффективность учебной деятельности в большей степени зависит от параметров личности, типологических характеристик нервной системы, темперамента и индивидуальных особенностей строения организма и нервной системы. Наряду с этим на него влияет новизна выполненной работы, интерес к ней, установка для выполнения конкретной задачи, информация и оценка результатов по ходу выполнения работы, усердие, точность и т. д.

Под влиянием образовательной и трудовой деятельности рабочая способность студентов в течение дня, недели, семестра и учебного года претерпевает значительные изменения. Продолжительность, направление и глубина изменений определяются функциональным состоянием тела перед работой, характеристиками выполняемой работы, ее организацией и другими причинами.

В процессе интеллектуальной работы основное бремя ложится на центральную нервную систему, ее высшая часть – это мозг, который обеспечивает поток психических процессов – восприятие, внимание, память, мышление, эмоции. Масса мозга, в среднем, составляет 2-2,5 % от общей массы тела человека, однако потребление мозгом кислорода составляет около 15-20 % от требуемого организмом. Мозгу требуется 40-50 см³ в минуту кислорода, что указывает на высокую интенсивность метаболических процессов в нем. Для этого мозг должен обладать высоким уровнем стабильности кровообращения. Тем не менее,

энергетический баланс тела при умственной активности подвергается незначительному изменению по сравнению с обычным обменом веществ – на 500-1000 ккал выше.

Однако, при умственной работе, выявлено отрицательное влияние на организм продолжительного пребывания в «сидячей» позе. В этом случае кровь накапливается в сосудах, которые расположены ниже сердца. Объем циркулирующей крови снижается, что ухудшает кровоснабжение некоторых органов, включая мозг. Венозное кровообращение ухудшается, мышцы не функционируют, кровь в сосудах переполняется, движение замедляется. Вены быстро теряют эластичность, растягиваются. Движение крови по сонным артериям головного мозга ухудшается. Кроме того, уменьшение диапазона движения диафрагмы влияет на функцию дыхательной системы.

Интенсивная краткосрочная работа вызывает увеличение частоты сердечных сокращений, долгосрочная работа – замедление. Другое дело, когда умственная активность связана с эмоциями, нервным и психическим напряжением. Все, что значит как беда, нетерпение, волнение, все условные рефлексы к среде, в которой многократно действовали «негативные эмоции», тяжелая работа при условии дефицита времени, высокой ответственности за результат – все это непременно влияет на систему кровообращения.

Таким образом, у студентов до начатой учебной работы, частота пульса была около 70,6 уд/мин; при спокойной работе около – 77,4 уд/мин. Та же самая работа с умеренной степенью натяжения увеличила пульс до 83,5 уд/мин и с сильным напряжением до 93,1 уд/мин. Переводчики, участвующие в синхронном переводе, регистрировали частоту сердечных сокращений до 160 уд/мин. У сотрудников научной деятельности на конференции показали увеличение индекса сердечного напряжения с 200 до 1300 %. После лекций у преподавателей были выявлены заметные скачки адреналина. Если умственная деятельность без выраженного эмоционального компонента идет к увеличению выделения адреналина в кровь надпочечниками на 20 %, то при стрессе на 50-300 % (содержание норадреналина в крови увеличивается только при значительном эмоциональном стрессе).

С эмоционально напряженной работой дыхание становится прерывистым. Насыщенность кислорода в крови может быть снижена на 80 %. Морфологический состав крови изменяется (количество лейкоцитов увеличивается до 8000-9000, уменьшается свертываемость крови, нарушается терморегуляция тела, что приводит к увеличению потоотделения – более интенсивным с отрицательными эмоциями, чем с положительными).

Все эти изменения чаще выражены у студентов дневных отделений, которые вынуждены совмещать учебу с работой, у студентов вечерних отделений, а также теми, кто не совмещает время обучения с их

биоритмологическим оптимумом; наконец, те, у кого есть значительные отклонения в здоровой организации их средств к существованию.

В процессе длительной и интенсивной тренировки происходит состояние усталости, равно как и обычная реакция организма на выполняемую работу. Объективно он характеризует снижение способности организма успешно продолжать его. Утомлению сопровождается субъективным чувством – усталостью. Утомление часто принимают за усталость, считая ее легкой степенью первого. Утомление – это психическое явление, вызванное усталостью. Степень утомления и усталости может не совпадать из-за отрицательного или положительного эмоционального порога активности. Однако усталость, по определению, А. А. Ухтомский, чувствительный «естественный сигнал о начале утомления». Усталость может увеличиваться с неудовлетворенностью работой, непониманием ее значения, неудачами в ней. Напротив, успешное завершение работы или некоторые ее этапы уменьшают чувство усталости. Чувство усталости может быть устранено эмоциями, концентрацией внимания, повышенным интересом к работе. Есть состояния усталости, в которых вы все еще можете выполнять умственную работу, но она больше не находит творческих начинаний. Утомленный человек может выполнять такую работу в течение относительно длительного времени. Затем наступает еще один период, сопровождаемый чувством напряжения, когда необходимы волевые усилия для выполнения работы. Дальнейшее продолжение работы в этом состоянии приводит к чувству неудовольствия, часто несущему оттенок раздражения.

С усталостью активность внешних органов чувств либо заметно увеличивается, либо ослабляется до крайности; уменьшается сила памяти – быстро пропадает из памяти, которая недавно была изучена. Утомления когда-нибудь проявляется при одновременном понижении всех аспектов умственной деятельности. В этой связи традиционно различают местную и общую усталость. Таким образом, снижение эффективности в одной форме учебной работы может сопровождаться сохранением его эффективности в другом. Например, устав занимается вычислительными операциями, вы можете успешно заняться чтением. Но может быть общее состояние утомления, при котором необходимы отдых и сон.

Учебный день для студента, как правило, не начнется с высокой производительности труда. В начале занятия невозможно сразу сосредоточиться и активно участвовать в работе. Это занимает 10-15 минут, а иногда может и больше, прежде чем рабочая деятельность достигает приемлемого уровня. Этот первый период – работающий – характеризуется постепенным увеличением рабочей деятельности и некоторыми его колебаниями. Психофизиологическое сведение этого периода сводится к формированию рабочей структуры, для которой соответствующая установка имеет большое значение. Второй период –

оптимальная (устойчивая) производительность – длится 1,5-3 часа. Состояние учащихся характеризуется такими изменениями в функциях тела, которые адекватно выполняются в учебной деятельности. Третий период – полная компенсация – характеризуется тем, что появятся первые признаки утомления, которые восполнятся волевыми усилиями и положительной мотивацией. В четвертом периоде наблюдается неустойчивая компенсация, усталость увеличивается, наблюдаются колебания волевого усилия. Снижается производительность учебной деятельности. В то же время функциональные изменения проявляются отчетливо в тех органах, умственных функциях и системах, которые имеют решающее значение в структуре учебной деятельности конкретного ученика (например, в визуальном анализаторе внимания, оперативной памяти и т.д.). В пятом периоде начнется постепенное снижение рабочей деятельности, которое до конца работы может быть заменено краткосрочным увеличением в связи с мобилизацией резервов тела (окончательный импульс). Продолжение работы в дальнейшем влечет за собой резкое понижение ее производительности в результате понижения работоспособности и исчезновения действующей Доминанты шестого периода. При практической оценке динамики рабочей деятельности третий и четвертый периоды часто характеризуются как периоды понижения производительности.

Между тем, учебный день студентов не ограничивается обучением в классе, но также включает самообучение. Наличие второго повышения эффективности во время самообучения объясняется не только ежедневным ритмом, но и психологическим отношением к выполнению воспитательной работы. Следует иметь в виду, что изменение в отдельных функций тела может не соответствовать кривой эффективности, поскольку оно характеризует выборочную нагрузку тех, кто ведет в той или иной форме учебной работы.

Рассматриваемый материал указывает на то, что учебная работа студентов, независимо от временных промежутков (учебный день, неделя, семестр учебный год), изменение умственных способностей характеризуется последовательным изменением сроков работы, постоянной и высокой работоспособности и период его упадка. Это обстоятельство важно для планирования мероприятий по оптимизации условий учебной и трудовой деятельности и отдыха студентов, в частности, использованию средств физической культуры и спорта.

Каждый студент должен составлять ежедневный график для себя в зависимости от сдвига в учебе, возможно работы, привычек и склонностей, условий жизни и т. д., однако, здесь также должен существовать определенный дневной ритм. Необходимо обеспечить достаточное время сна (7-9 часов), отдыха. Промежуток между приемом пищи не должен превышать 5-6 часов. Желательно начать учиться,

принять участие в обучении с начала года и не откладывать выполнение задач на более позднем этапе.

Список использованной литературы:

1. Основы здорового образа жизни : учеб. пособ. / под ред. Л. М. Крыловой. – М. : МГСУ, 1997. – 162 с.
2. Социально-биологические основы физической культуры : учеб. пособ. / под ред. Я. Н. Гулько. – М. : МГСУ, 1996. – 134 с.
3. Физическая культура : учеб. пособ. / под ред. В. А. Коваленко, – М., 2003. – 72 с.
4. Физическая культура студента : учебник / М. Я. Виленский, А. И. Зайцев, В. И. Ильинич [и др.] ; под ред. В. И. Ильинича. – М. : Гардарики, 2000. – 385 с.

ДОВНАР РУСЛАН ИГОРЕВИЧ

*канд. мед. наук, доцент 2-й кафедры хирургических болезней
УО «Гродненский государственный медицинский университет»*

КОВРЕЙ ВАЛЕНТИНА АЛЕКСЕЕВНА

*канд. эконом. наук, доцент, доцент кафедры экономической теории
Академии Управления при Президенте Республики Беларусь*

**ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО КАК
ВОЗМОЖНЫЙ МЕХАНИЗМ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ
МЕДИЦИНСКОГО ТУРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Под термином «медицинский туризм» подразумевают одно из современных направлений коммерческой медицины, связанное с предоставлением высококвалифицированных медицинских услуг за пределами страны проживания, нередко совмещённого с отдыхом [1]. Основными путешественниками такого рода туризма являются, как ни парадоксально, жители экономически развитых стран, где медицинские услуги развиты и оказываются на высшем уровне [2]. Проблема заключается в том, что они непомерно дороги для значительной части населения. Лидируют среди данных стран США, Канада и Великобритания [3; 4]. Рынок медицинского туризма огромен. Даже по самым скромным подсчётам число медицинских туристов в Индии и Кубе составляет по 200 000 человек в год, в Сингапуре – от 200 000 до 350 000 человек [5].

Привлекательность Республики Беларусь для иностранцев с точки зрения развития медицинского туризма, основана на наличии ряда конкурентных преимуществ: удобное географическое положение, умеренный климат, не требующий периода акклиматизации, отсутствие природных и социальных катаклизмов, высокая квалификация

белорусских врачей, хорошая оснащённость клиник и приемлемые цены [6].

Государственно-частным партнерством называют механизм взаимодействия государства и частного бизнеса в социальной сфере, при котором привлекаются частные инвестиции для осуществления социально значимых проектов, при этом осуществляется экономия бюджетных средств, разделение рисков, а частный бизнес получает возможность в будущем получать стабильную прибыль.

Актуальной задачей современного здравоохранения Республики Беларусь является поиск возможных путей повышения прибыли от развития услуг медицинского туризма, одним из вариантов которого может быть внедрение механизма государственно-частного партнерства.

Цель работы: на основе анализа рынка платных медицинских услуг иностранным гражданам в Республике Беларусь определить недостатки в работе самых худших учреждений здравоохранения по данному показателю и предположить возможные результаты внедрения механизма государственно-частного партнерства.

Материалы и методы. Для оценки рынка платных медицинских услуг иностранцам Республики Беларусь нами были проанализированы данные официальной статистической отчетности Министерства здравоохранения нашей страны, издаваемые ежегодно. Представленная в них информация содержит только количество получивших лечение иностранных граждан и количество койко-дней проведённых ими в учреждениях здравоохранения.

Результаты и обсуждение. Произведя отбор белорусских лечебных учреждений с наименьшим количеством пролеченных иностранцев мы проанализировали содержимое их сайтов, так как основным источником информации для иностранца является интернет. Анализ информации, представленной на официальных сайтах белорусских лечебных учреждений, показал, что в сравнении с сайтами стран-конкурентов, у нас:

- отсутствует круглосуточный активный чат;
 - телефоны лечебных учреждений представлены без международного кода, что затрудняет контакт пациенту;
 - отсутствует возможность непосредственно на сайте заказать «бесплатный звонок»;
 - информация на английской версии сайта обновляется со значительным опозданием;
 - как правило, на сайтах нет даже письменных отзывов пациентов уже получивших лечение, в то время как на иностранных сайтах в настоящее время уже активно практикуется публикация видео-отзыва;
- В то время как на сайтах иностранного лечебного учреждения:

- имеется ссылка на регионального туристического представителя, который берёт на себя все проблемы, связанные с оформлением документов и прибытием пациента,

- иностранные лечебные учреждения имеют свои страницы в наиболее распространённых социальных сетях, ссылки представлены на официальном сайте;

- имеется возможность заказать Skype- или Viber-звонок;

- ведущие международные лечебные учреждения проводят «агрессивную» маркетинговую стратегию. Пациент только заполняет форму на официальном сайте, далее с ним связываются представители компании, разъясняют и организывают его приезд и пребывание;

- в иностранных клиниках организовано 24-часовое сопровождение на национальном (русском для граждан Беларуси) языке;

- на сайтах иностранных лечебных учреждений представлена информация о партнерской программе для врачей, владельцев сайтов и форумов, такие лечебные учреждения активно сотрудничают с авиа- и страховыми компаниями, отелями;

- имеется информация и ссылки на официальные законодательные акты страны, в которых отражены правовые аспекты медицинского туриста.

Несмотря на положительную динамику привлечения иностранных пациентов в Республику Беларусь для оказания медицинской помощи, можно выделить ряд проблем, существующих в сфере экспорта медицинских услуг, главной из которых является следующая: в стране нет целостного механизма привлечения и обслуживания иностранных пациентов, нет эффективной системы менеджмента и маркетинга экспорта медицинских услуг. И туристические фирмы, и лечебные учреждения (как государственные, так и частные) занимаются привлечением иностранных пациентов разрозненно, часто оказывается исключительно лечение, а такие важные моменты, как визовая поддержка, транспорт, размещение сопровождающих лиц, гостиницы, питание иностранные пациенты вынуждены решать самостоятельно. Ряд организаций Республики Беларусь оказывает сопровождение от вокзалов, аэропортов, отдельные фирмы предоставляют услуги гидов/переводчиков, расселяют в гостиницах иностранных пациентов и сопровождающих лиц. Однако целостной структуры, которая бы занималась иностранным пациентом от начала и до конца нахождения на территории Республики Беларусь, в стране нет.

Поэтому медицинский кластер Республики Беларусь должен включать как медицинские услуги, так и услуги туризма и досуга, позволяющие иностранным пациентам пройти лечение и увидеть страну не только со стороны палаты лечебного учреждения.

Другим важным аспектом вложения средств в медицинский туризм является развитие интернета. Сюда следует отнести вложение средств в создание, редактирование и своевременное обновление английской версии сайтов лечебных учреждений, развитие интернет-рекламы медицинских услуг Беларуси, стремление продвижения белорусских медицинских сайтов в международных поисковых системах, в том числе при ведении поиска на английском языке, создание эффективных Республиканских и региональных операторов медицинского туризма. Наряду с этим должно производиться интернет-развитие сопутствующего сервиса (бронирование номеров в гостиницах, заказ авиабилетов, возможность заказа доставки пациентов из места пребывания в гостиницу или лечебное учреждение водителем, владеющим английским языком, услуги переводчика и т.д.).

Вышеуказанные недостатки необходимо решать путём внедрения эффективного управления, привлечения дополнительных средств для развития данной области, внедрения инноваций, при этом должна сохраняться государственная собственность на объекты сферы здравоохранения, а возможные риски по внедрению всего вышеперечисленного должны делиться между частником и государством. Всем вышеописанным критериям соответствует механизм государственно-частного партнерства, который в Республике Беларусь фактически только начинает активно внедряться.

Следует резюмировать, что стационарные лечебные учреждения Республики Беларусь далеко не в полной мере используют имеющийся потенциал в сфере развития медицинского туризма. Возможным вариантом активизации деятельности в данном направлении является внедрение государственно-частного партнерства, что позволит не только использовать частный капитал для развития данной сферы, но и внедрить эффективное управление, более высокую материальную заинтересованность участников, что в конечном счете увеличит суммарную прибыль.

Список использованной литературы:

1. Gupte G. Understanding medical tourism / G. Gupte, A. Panjampiroom // Encyclopedia of health economics. – 2014. – Vol. 3. – P. 404 – 410.
2. The main paths of medical tourism: from transplantation to beautification / T. C. Chuang [et al.] // Tourism management. – 2014. – Vol. 45. – P. 49 – 58.
3. McGuire M. F. International accreditation of ambulatory surgical centers and medical tourism / M. F. McGuire // Clinics in plastic surgery. – 2013. – Vol. 40, iss. 3. – P. 493 – 498.
4. Loh C. A. Trends and structural shifts in health tourism: evidence from seasonal time-series data on health-related travel spending by Canada during

1970-2010 / С. А. Loh // Social science and medicine. – 2015. – Vol. 132. – P. 173 – 180.

5. Lunt N. Medical tourism / N. Lunt, D. Horsfall // Encyclopedia of health economics. – 2014. – Vol. 2. – P. 263 – 270.

6. Андросов В. Е. Медицинский туризм и экспорт медицинских услуг: перспективы для Беларуси / В. Е. Андросов // Медицинские новости. – 2014. – № 5. – С. 9 – 10.

ДУМЕНКОВА ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

*аспірант Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*

АСПЕКТИ ЯКОСТІ НАДАННЯ ПОСЛУГ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК УПРАВЛІНСЬКИХ КОМПОНЕНТІВ В СИСТЕМІ ОБСЛУГОВУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ В CALL-ЦЕНТРІ

Управління як процес повинне забезпечувати цільове протікання процесів перетворення енергії, речовини або інформації, підтримку оптимальної ефективності і безаварійності функціонування об'єкту шляхом збору і обробки інформації про стан об'єкту і зовнішнього середовища, вироблення рішень щодо впливу на об'єкт та їх виконання. Управління будь-яким об'єктом або процесом є цілеспрямованою дією на нього з метою встановлення необхідних станів об'єкту, зміни його стану в необхідному напрямку або утримання в заданому постійному стані. За існування різних підходів щодо побудови системи управління (найбільш відомими з яких є процесний, системний та ситуаційний), всі вони базуються на основній моделі, в якій виділяються суб'єкт та об'єкт управління, керуючий вплив та зворотні зв'язки [1].

В рамках даної моделі вважається, що суб'єкт управління впливає на об'єкт управління з метою досягти визначених цілей функціонування об'єкта. При цьому керуючий вплив полягає в застосуванні комплексу необхідних засобів та методів, що визначаються з урахуванням інформації про результат попереднього впливу (зворотній зв'язок) та впливу зовнішнього середовища на об'єкт управління. Вищевказані елементи (суб'єкт, об'єкт, керуючий вплив та зворотні зв'язки), за їх конкретизації, використовують для створення відповідних моделей управління: управління конкурентоспроможністю підприємства, ресурсами, персоналом, фінансами тощо [2 – 7].

Враховуючи той факт, що будь-який call-центр, як комерційне підприємство, являється відкритою системою, суб'єктами системи управління обслуговуванням для нього є суб'єкти внутрішнього та зовнішнього середовища, основними з яких є власники підприємства, споживачі, органи державної влади та підприємства-конкуренти.

Найбільш впливовим суб'єктом управління обслуговуванням безперечно є власник підприємства або менеджер компанії, що реалізує інтереси власника на оперативному рівні управління. Інші суб'єкти впливають на систему обслуговування в call-центрі опосередковано: споживачі – через своє ставлення до обслуговування та очікування щодо його рівня; органи державної влади – через встановлення та контроль норм та нормативів обслуговування; підприємства-конкуренти – через пропозицію споживачу іншого рівня обслуговування.

Суб'єкт для реалізації своєї функції управління щодо об'єкту управління має виконати циклічний алгоритм управління, що складається з наступних кроків:

- аналіз поточного (початкового) стану об'єкта (в нашому випадку – системи обслуговування) з урахуванням результатів моніторингу та впливу зовнішнього середовища;
- визначення цілей щодо кінцевого стану об'єкта;
- формування комплексу заходів впливу на об'єкт управління з урахуванням визначених цільових настанов;
- реалізація керуючого впливу;
- моніторинг стану об'єкта після впровадження керуючого впливу;
- повернення до кроку 1.

Першим кроком в управлінні системою обслуговування є визначення її фактичного стану, що ґрунтується на результатах оцінювання системи обслуговування та пов'язано з оцінюванням її фактичних характеристик та напряму їх динаміки. З урахуванням комплексного підходу та сукупності можливих характеристик системи для отримання валідних висновків щодо об'єкту управління вважаємо за необхідне оцінювати систему обслуговування в call-центрі за наступними напрямками: оцінювання якості та ефективності системи обслуговування в рамках окремого підприємства; оцінювання якості та ефективності системи обслуговування в порівнянні з підприємствами-конкурентами.

На першому етапі оцінювання якості системи обслуговування передбачає оцінку та порівняння наявного рівня якості обслуговування зі споживчими очікуваннями, внутрішніми стандартами якості, прийнятими в конкретному call-центрі, стандартами та нормативами, що прийняті на галузевому рівні (наприклад, міжнародним стандартом якості EN 15838:2009). Наступним кроком є порівняння наявного рівня якості обслуговування з якістю обслуговування підприємств-конкурентів.

Щодо визначення рівня ефективності системи обслуговування, то її теж доцільно проводити в двох напрямках: оцінка досягнення бажаних показників та оцінка позиції окремого call-центру в групі конкурентів. Таким чином орієнтирами для оцінки будуть планові показники самого підприємства та фактичні показники ефективності підприємств-конкурентів. Не зважаючи на важливість критерію ефективності,

більшість методичних розробок з оцінювання обслуговування передбачають визначення лише якості обслуговування. Тож під час оцінювання ефективності системи обслуговування, важливим буде обґрунтування відповідного методичного інструментарію.

Для загального висновку щодо якості та ефективності системи обслуговування окремого call-центру необхідно поєднати висновки оцінювання якості та ефективності системи обслуговування в межах окремого господарюючого суб'єкта та оцінювання якості та ефективності системи обслуговування у групі підприємств-конкурентів.

Показники якості та ефективності системи обслуговування call-центру доцільно відстежувати як в статистиці, так і в динаміці. Визначення рівня коливань зазначених показників дозволяє зробити висновок щодо стійкості/нестійкості не лише якості чи ефективності, а в цілому стану системи обслуговування. Отримані результати дозволять отримати більш цілісну картину щодо стану об'єкту управління та можуть стати основою для розробки заходів щодо покращення окремих елементів системи обслуговування та визначення напряму подальшого розвитку системи обслуговування в цілому.

Збір статистики та дослідження коливань параметрів якості та ефективності протягом певного періоду дозволяє зробити висновок щодо параметрів та характеру динаміки системи обслуговування окремого call-центру. Порівняння ж фактичних показників якості та ефективності обслуговування окремого підприємства з характеристиками конкурентів дає змогу визначити позицію даного господарюючого суб'єкта у конкурентній групі.

Якісно проведений аналіз поточного стану об'єкта управління (системи обслуговування) з урахуванням впливу зовнішнього середовища дозволяє більш обґрунтовано підійти до визначення цілей щодо кінцевого стану об'єкта, а саме цільових показників окремих елементів системи обслуговування та її характеристик в цілому. В загальній системі цілей, що визначає мету функціонування будь-якого господарюючого суб'єкта, цілі управління системою обслуговування відносяться до економічних та є відображенням відносин між суб'єктами управління.

Цілі основного суб'єкта управління, власника call-центру, формалізуються через цілі економічного та соціального характеру. При досягненні бажаних показників діяльності підприємства за економічними цілями, власник call-центру може переорієнтуватися на цілі соціального характеру для досягнення певного соціального статусу в суспільстві. Однак все ж економічні цілі завжди є першочерговими. Досягнення економічних цілей власника, що полягають в забезпеченні конкурентоспроможності та зростанні ринкової вартості підприємства, ґрунтується на досягненні цілей у різних сферах управління, у тому числі й у сфері управління обслуговуванням.

Наступним етапом управління системою обслуговування є реалізація комплексу розроблених заходів. Завершує цикл управління системою обслуговування в call-центрі моніторинг стану об'єкта після впровадження керуючого впливу. Необхідність моніторингу за станом системи обумовлена непостійністю та рухливістю зовнішнього середовища, можливими діями підприємств-конкурентів та зростанням ризику нестійкості системи під час впровадження заходів, спрямованих на зміну рівня її якості та ефективності.

Внаслідок аналізу поточного стану системи обслуговування за результатами моніторингу в подальшому можуть корегуватися цілі щодо об'єкту управління та перелік або зміст засобів керуючого впливу.

Список використаних джерел:

1. Решетняк О. Сучасні методи управління підприємством сфери послуг / О. Решетняк. – Х. : Фактор, 2008. – 544 с.
2. Артюшина О. Л. Управління персоналом акціонерних товариств торгівлі : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.04 / О. Л. Артюшина ; Укоопспілка ; Полтавський ун-т споживчої кооперації України. – Полтава, 2009. – 20 с.
3. Барабась Д. О. Управління конкурентними перевагами підприємства (на прикладі підприємств швейної галузі) : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.06.01 / Д. О. Барабась ; Київський національний економічний ун-т. – К., 2003. – 18 с.
4. Безгін К. С. Управління якістю бізнес-процесів на підприємстві : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.04 / К. С. Безгін ; Приазовський держ. технічний ун-т. – Маріуполь, 2009. – 20 с.
5. Безсмертна В. В. Стратегічне управління персоналом підприємства : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.04 / В. В. Безсмертна ; Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ, 2008. – 17 с.
6. Босовська М. В. Управління якістю послуг підприємств готельного господарства : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.04 / М. В. Босовська ; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К., 2009. – 24 с.
7. Виговська В. В. Управління фінансовими ресурсами суб'єктів малого підприємництва : дис... канд. екон. наук : 08.04.01 / В. В. Виговська ; Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К., 2006. – 224 с.
8. Про захист прав споживачів : закон України від 12 трав. 1991 р. № 1023-ХІІ. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/Laws/main.cgi?nreg=1023-12.

ИВАНОВ НИКИТА АЛЕКСАНДРОВИЧ

студент ФГБОУ ВП «Волгоградский государственный технический университет», Себряковский филиал

ВОЛОДИНА ИРИНА ВИКТОРОВНА

доцент кафедры «Гуманитарные дисциплины» ФГБОУ ВП «Волгоградский государственный технический университет», Себряковский филиал

ИНТЕНСИВНОСТЬ ФИЗИЧЕСКИХ НАГРУЗОК И ЭНЕРГОЗАТРАТЫ ПРИ НАГРУЗКАХ РАЗЛИЧНОЙ ИНТЕНСИВНОСТИ

Воздействие физических упражнений на человека связано с нагрузкой на его тело, что вызывает активную реакцию функциональных систем. Чтобы определить степень натяжения этих систем под нагрузкой, используются индикаторы интенсивности, которые характеризуют реакцию организма на выполненную работу. Существует много индикаторов: изменения двигательной реакции дыхания, скорости дыхания, минимального объема потребления кислорода и т. д. Самый удобный и информативный показатель интенсивности нагрузки – это частота пульса (частота сердечных сокращений). Физиологи определяют четыре зоны силовых нагрузок на частоту сердечных сокращений: нулевая, первая, вторая, третья.

Зона нулевой интенсивности (компенсационная) – частота сердечных сокращений до 130 уд / мин. Эффективное влияние на организм не возникает при такой интенсивности нагрузки, поэтому эффект тренировки может быть только слабым по отношению к подготовленным занимающимся.

Нулевая зона может использоваться для разминки в подготовительных органах до нагрузок большой интенсивности для восстановления или для активного день отдыха на второй.

Первая тренировочная зона (аэробная) – частота сердечных сокращений от 130 до 150 уд/мин. данная граница названа порогом готовности. Работа в этой зоне интенсивности обеспечивается аэробными механизмами энергоснабжения, когда энергия в организме производится с достаточным потреблением кислорода.

Вторая тренировочная зона (смешанная) – частота сердечных сокращений от 150 до 180 уд / мин. В этой зоне к аэробным механизмам энергоснабжения подключены также анаэробные, когда энергия, возникает при распаде энергетических веществ при условии недостатка кислорода.

В третьей тренировочной зоне (анаэробная) – частота сердечных сокращений 180 уд / мин или более. В этой зоне анаэробные механизмы энергоснабжения улучшаются на фоне значительной задолженности по

кислороду. В этой зоне частота сердечных сокращений перестает быть информативным показателем дозирующей нагрузки, поскольку её значения приобретают биохимические показатели реакций крови и ее состав, в частности количество молочной кислоты.

Тело приспособляется к работе высокой интенсивности во время повторной тренировочной работы. Но самые высокие значения максимальной задолженности по кислороду достигаются только в соревнованиях. Поэтому для достижения высокого уровня интенсивности тренировочных нагрузок используют метод напряженных ситуаций соревновательного характера.

Чем больше мышечная работа, тем сильнее растет потребление энергии. В лабораторных условиях была установлена прямая зависимость расхода энергии от мощности работы. В связи с этим существует несколько энергетических зон.

Максимальная зона мощности. В ней можно выполнять работу, требующую чрезвычайно быстрых движений. Потребность в кислороде за единицу времени является самой большой, но организм потребляет кислород незначительно. Мышечная работа совершается почти полностью за счет бескислородного (анаэробного) разложения веществ. В это время дыхание спортсмена незначительно, спортсмен или не дышит, или делает несколько коротких вдохов. Но, после финиша, его дыхание еще остается долгим и усиленным, чтобы погасить так кислородный долг (короткие расстояния).

Субмаксимальная зона. В мускул мощность поток не только анаэробные процессы, а также процессы аэробного окисления, доля которых увеличивается к концу работы. Интенсивность дыхания все время растет с вперед конец работы. Процессы аэробного окисления, хотя и увеличиваются на протяжении всей работы, все еще отстают от процессов кислород – свободно распад. Кислородный долг развивается все время. Когда это происходит, изменения кислотно-щелочного и водно-солевого баланса крови. Может повышать температуру крови на 1-2 градуса, что может повлиять на состояние я нервных центров.

Зона высокой мощности, Интенсивность дыхания и кровообращения успевает в первые минуты работы вырасти до очень больших размеров и оставаться такими до конца работы. Возможность большего количества аэробного окисления, но за анаэробными процессами и накопления задолженности по кислороду все еще продолжается к концу работы и имеет важное значение. Также значительны изменения в химии крови и мочи.

Зона умеренной мощности (сверхдлинные расстояния) – характеризуется устойчивым состоянием. В этом случае повышенное дыхание и кровообращение пропорциональны интенсивности работы и отсутствию накопления анаэробных продуктов разложения. В течение

многих часов работы наблюдается значительное общее потребление энергии, что снижает углеводные ресурсы организма.

А также, в результате повторного воздействия нагрузок определенной мощности, организм адаптируется к соответствующей работе, благодаря улучшению физиологических и биохимических процессов, растёт общая тренированность, улучшаются спортивные результаты.

Чем больше совершается мышечной работы, тем более велико потребление энергии.

Но не вся энергия, потраченная человеком при выполнении механической работы, используется непосредственно для этой работы, так как большая часть энергии теряется в виде тепла. Известно, что отношение энергии, используемой для работы ко всей потребленной энергии, называется коэффициентом а также эффективность. Считается, что наибольшая эффективность у людей над век в обычной работе для него не превышает 0,30-0,35. Чаще всего эффективность 0,20-0,25, поскольку неподготовленный человек тратит больше энергии на ту же работу, что и обученный человек.

С расчётом производительности и расхода энергии, были установлены относительные зоны мощности в циклических видах спорта.

Силовые зоны (Уровни мощности при рекордной производительности).

Максимальная (От 20 до 25 с.) : Бег – 100 и 200 м. Плавание – 50 м. Велосипедная гонка – 200 м. ; Субмаксимальная (От 25 с до 3-5 мин): Бег – 400, 800, 1000, 1500 м. Бассейн – 100, 200, 400 м. Большая(3-5-30 мин): Бег – 2, 3, 5, 10 км. Бассейн – 800, 1500 м. Умеренная (30 мин.): Бег – 15 км и более

Эти четыре зоны относительной мощности включают разделение многих разных расстояний на четыре группы: короткие, средние, длинные и сверхдлинные.

Энергозатраты при физических нагрузках различной интенсивности. Потребление энергии и, следовательно, потребность в энергии у здорового человека при нормальной физической активности состоят из четырех основных параметров. Прежде всего – это основной обмен. Он характеризуется потребностью в энергии человека, который находится в состоянии покоя, перед едой, при нормальной температуре тела и температуре окружающей среды 20° С.

Второй после основного обменного компонента энергии организма – это так называемые регулируемые затраты энергии. Они соответствуют потребностям энергии, используемой для работы за пределами основной скорости метаболизма. Любой тип мышечной активности, даже изменение положения тела (от лежачего положения до положения сидя), увеличивает потребление энергии организмом. Изменение потребления энергии определяется продолжительностью, интенсивностью и

характером мышечной работы. Поскольку физическая активность может иметь различный характер, расходы на энергию подвержены значительным колебаниям.

Как известно, затраты энергии на конкретную активность рассчитываются исходя из потребления кислорода и выделения диоксида углерода. К сожалению, этот метод чреват возможностью ошибок и дает большие ошибки. Это относится, прежде всего, к расчету потребления энергии во время спортивных нагрузок, так что следующие значения потребления энергии для конкретной мышечной нагрузки являются приближительными.

Конкретный динамический эффект питательных веществ соответствует количеству энергии, которое организму необходимо будет обработать вложенным в него пищевым продуктом. Каждый метод письма приводит к увеличению метаболизма в результате процессов расщепления и трансформации питательных веществ. Количество энергии, необходимое для разделения различных питательных веществ, меняется. Для белков он составляет в среднем около 25 %, для жиров – около 4 %, а для углеводов – около 8 %. При приеме смешанных продуктов в стоимость стоимости основной валюты добавляют примерно 10 % затрат на энергию, которые возникли только в результате еды.

Стоимость энергии для спортсмена определяется еще большим количеством компонентов: климатические и географические условия обучения, объем обучения, интенсивность обучения, вид спорта, частота тренировок, состояние во время обучения, специфический динамический эффект пищи, температура тела у спортсмена, профессиональная деятельность, пол, увеличенный основной метаболизм, потери на пищеварение.

Следует отметить, что у разных авторов нет полной идентичности при определении энергетической ценности одного и того же вида деятельности.

Итак, в результате повторных нагрузок определённой мощности на тренировочных занятиях организм адаптируется к соответствующей работе благодаря совершенствованию физиологических и биохимических процессов, особенностей функционирования систем организма. Повышается КПД при выполнении работы определённой мощности, повышается тренированность, растут спортивные результаты.

Из всего, что было сказано выше, следует вывод, что заниматься спортом, необходимо систематизировано, причём нужно выбирать как саму систему тренировок, так и питание, для восстановления затраченной на упражнения энергии.

Нагрузки разделяются на несколько типов. В основном деление идёт по количеству затраченной энергии на совершение упражнения и по интенсивности нагрузки. В различных соревнованиях, на разных

дистанциях стоит применять разные мощности нагрузок для достижения высоких спортивных результатов.

Список использованной литературы:

1. Володина И. В. Профессионально-прикладная физическая подготовка в технологическом университете / И. В. Володина, Н. В. Седых. – 2011. – Режим доступа : www.cyberleninka.ru/article/n/professionalno-prikladnaya-fizicheskaya-podgotovka-v-tehnologicheskom-universitete.
2. Коц Я. М. Спортивная физиология / Я. М. Коц. – М. : Физкультура и спорт, 1996. – 135 с.
3. Марков К. К. Курс лекций для студентов / К. К. Марков, Р. Г. Вадутов. – Иркутск, 1996. – Режим доступа : www.arhe.msk.ru/?page_id=67382.
4. Матвеев Л. П. Основы спортивной тренировки / Л. П. Матвеев. – М. : ФиС, 1997. – 271 с.
5. Физическая культура студента : учебник / под ред. В. И. Ильинича. – М. : Гардарики, 2001. – 448 с.

КАБЫЛДИН АЙБЕК МЕЙРАМХАНУЛЫ

магистр экономических наук, эксперт Исследовательского центра по изучению вопросов противодействия коррупции Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

ОБУЧЕНИЕ ДОБРОПОРЯДОЧНОСТИ ПОСРЕДСТВОМ ВИЗУАЛЬНОГО ДИЗАЙНА

Молодежь является важным ресурсом для строительства добропорядочного общества страны. В годы их взросления и становления личностью школы, колледжа и университеты играют определяющую роль, способствуя формированию ценностей и жизненных принципов, которая, в свою очередь, устанавливает путь в будущее.

Добропорядочность – это часть традиционной культуры народов нашей страны, это моральный характер, который должны иметь все граждане. Только с этим осознанием нам нужно постоянно совершенствовать свой собственный уровень мышления. Поэтому активное внедрение этого аспекта образования в программу школьников и студентов позволит обуздать феномен коррупции у источника.

Один из крупнейших представителей средневековой восточной философии Абу Наср аль-Фараби в своем известном высказывании: «Знания, полученные без воспитания, – враг человечества» дает понять, что система образования, не включающая моральные ценности обречена на провал и не даст положительных результатов.

Коррупция и взяточничество особо опасны тогда, когда они широко распространены среди государственных служащих и чиновников. Проблема коррупции в государственном секторе будет решена тогда, когда каждый государственный служащий и чиновник будут работать только во благо народа и ставить интересы государства выше своих частных. Предводитель Алашской партии Казахского ССР, общественный деятель Алихан Букейханов в своих следующих цитатах подчеркивает важность воспитания и характера человека в служении народу: «Стремление служить нации и народу – это не от знаний, а от характера», «Народ, его мнение, его воля – это высшая санкция закона».

В связи с этим, воспитание на основе концепции честности, чистоты и добропорядочности занимает ключевую образовательную роль. Очень важно развивать твердый и честный характер среди молодежи всеми методами, включая использование современных технологии, привлекающих внимание и интересы людей.

К подобным методам можно отнести визуальные элементы, такие как комиксы, кино и телевидение, художественный дизайн и искусство передачи информации с использованием креативных путей выражения.

Изучение новых аспектов образования было рассмотрено многими учеными мира в области психологии, педагогики, нейрофизиологии. К примеру, в трудах У. Глассера, Дж. Брунера, Б. Доуга были раскрыты «правильные» формы преподавания, структуризация знаний, кластерные схемы, а работы Ч. Фолклера, Г. Питерса, Л. Веккера направлены на исследование структуризации и схематизации текстов, развития аналитического и критического мышления, ментальной репрезентации физической реальности. Российский ученый Н. Н. Манько в своих трудах отмечает важность визуализации и дидактических материалов в повышении интенсивности образовательного процесса в разных сферах педагогической науки. Другой исследователь в сфере информационных технологий А. Г. Рапуто подчеркивает потребность современного образования как в новых педагогических технологиях, применяющих продуктивные методы переработки, сохранения, передачи и использования информации, так и в научных исследованиях, которые призваны закрепить за новыми технологиями возможность реализации эффективного, стимулирующего творчество и креативность образовательного процесса.

Соответствующие исследования показывают, что с момента появления людей произошло более четырех основных культурных изменений. Во-первых, с точки зрения устной культуры, она отражает человеческую способность выражать разговорный язык, тем самым дополнительно реализуя информацию и культуру. Быстрое распространение повышает качество информации и конечные результаты. Во-вторых, появление письменной культуры позволило культурному общению людей добиться фундаментальных изменений. Он не только

преодолевают ограничения времени, но также может быть сохранена и распространена в течение длительного времени. В-третьих, электронные СМИ – это пик письменного культурного прогресса, и он может использовать современные информационные технологии для интеграции звука и образа в культуру. В значительной степени электронные средства массовой информации интегрировали две части устной и письменной речи в сочетании с временем и пространством культуры общения и добились хороших результатов. Четвертой революцией в области культуры общения является цифровое общение. Уже в 1990-х годах, с появлением новаторских компьютерных технологий, текст и распространение звука и изображений значительно улучшились. В долгосрочном процессе разработки компьютер может продемонстрировать большее превосходство.

В связи с этим, в эпоху технологически продвинутого компьютера и интернета необходимо полностью использовать визуальные эффекты для проведения обучения добропорядочности и добросовестности студентов и школьников. Например, в Китае Чжэцзянский научно-технический университет активно использует разнообразные средства массовой информации в целях обучения, создавая микрофильмы, драмы, комиксы, настенные рисунки, интернет-радиостанции и т. д. [7].

Наряду с этим в Китае разработали он-лайн игру с социальным подтекстом: в игре под названием «Неподкупный боец» пользователям предстоит истребить немало коррумпированных чиновников, а заодно и их родственников. И это вполне результативно влияет на людей с малых лет. Вершить правосудие предлагается тремя изощренными способами: с помощью ружья, магии и пыток. С каждой новой расправой игрок приближается к заветному светлому будущему, в котором нет места подлым коррупционерам. Виртуальная перспектива сразу привлекла внимание более ста тысяч пользователей, что объясняется стойкой неприязнью китайцев к нечистым на руку чиновникам, и как следствие, острым желанием воздать подобным деятелям по заслугам. Данный пример показывает высокий степень влияния визуальных эффектов на укрепление антикоррупционного мировоззрения и сознания у детей и подростков [6].

Психологические исследования показывают, что цвет оказывает жизненно важное влияние на психологическую деятельность людей, особенно на настроение и эмоции человека.

В медицине существует специальное лечение нервных систем человека с помощью цвета, называется она цветотерапией (хромотерапия). Люди имеют различные предпочтения к цветам одежды, интерьера или других имуществ, и эти предпочтения могут меняться по истечении времени. Причина, по которой поведение людей зависит от цвета, заключается в том, что поведение людей часто подвержено эмоциям. Не только результаты исследований психологии, но и большое

количество результатов педагогических исследований пришли к выводу, что для группы учащихся визуальные методы показывают положительный образовательный эффект во время учебы.

Необходимо отметить, что в ВУЗах Казахстана с 2015 года введен учебный курс «Основы антикоррупционной культуры», направленный на формирование антикоррупционного мировоззрения молодого поколения специалистов для всех видов деятельности [5]. Однако, для продуктивного антикоррупционного образования требуется достаточное количество и качество инструментальных средств: антикоррупционные учебно-методические и научные литературы, современные информационные технологии, познавательные и предупредительные теле-, видеопрограммы, электронные платформы и сайты, мобильные приложения, комиксы и другое.

Использование визуальных эффектов имеет ряд преимуществ в образовательном процессе:

Увеличение восприятия информации. Специальные визуальные эффекты – один из наиболее эффективных способов создания зрительной и эмоциональной стимуляции зрителей. Согласно исследованиям наш мозг обрабатывает изображения в 60 000 раз быстрее, чем текст, и 90 % информации поступают в мозг визуально. Западные ученые утверждают, что через три часа наша способность запомнить устную информацию 25 % и способность запомнить визуальную и устную информацию 80 %.

Привлечение внимания детей. Анимации и другие визуальные дизайны привлекают и легче усваиваются детьми и подростками.

Достаточное количество визуальных инструментов. В век развитой технологии мы имеем достаточную базу современных визуальных инструментов, которые могут использовать разные формы, символы и цвета, упрощая оповещение более широкой аудиторией.

Возможность создавать практически все, что невозможно в живых действиях. Данный аспект характеризуется экстремальным преобразованием времени (достаточно медленным, чтобы показывать обычно незаметные и невосполнимые события, такие как летающие пули) и пространство (с помощью возможности угла камеры – точки зрения аудитории – двигаться вокруг сцены с нормальной скоростью, в то время как события замедляются).

Возможность пробуждения чувства ненависти к коррупционерам, ломающих чужие судьбы, или чувства страха при визуализации условия, в которых живут арестованные взяточники.

Система коммуникации с фокусом на визуализацию постепенно становится основным средством передачи информации в нынешнюю информационную эпоху и превратилась в основное содержание нашей жизни. На основе обширных исследований и анализа американский социолог Даниэль Белл выдвинул мнение, что «с учетом нынешней ситуации визуальная культура постепенно заменяет традиционную

печатную культуру на рынке и в обществе, превращаясь в важный путь культурного общения». Учитывая нарастающие масштабы визуального дизайна преподнесения информации во многих отраслях и сферах деятельности, особо важно внедрить данный метод в процессе обучения добропорядочности и антикоррупционного характера у граждан.

Список использованной литературы:

1. Манько Н. Н. Когнитивная визуализация дидактических объектов в активизации учебной деятельности / Н. Н. Манько // Педагогика и психология. Известия Алтайского государственного университета. – 2009. – С. 23 – 28.

2. Рапуто А. Г. Визуализация как неотъемлемая составляющая процесса обучения преподавателей / А. Г. Рапуто // Международный журнал экспериментального образования. – 2010. – № 5. – С. 138 – 141.

3. Глассер У. Школа без неудачников / У. Глассер ; пер. с англ. / общ. ред. и предисл. В. Я. Пилиповского. – М. : Прогресс, 1991. – 211 с.

4. Брунер Дж. Психология познания. За пределами непосредственной информации / Дж. Брунер. – М. : Прогресс, 1977. – С. 170 – 210.

5. Общенациональная газета Казахстана – «Казахстанская правда». – Режим доступа : www.kazpravda.kz.

6. Международный общественный информационный ресурс – «BBC News». – Режим доступа : www.bbc.com/news.

7. Официальный сайт Чжэцзянского университета науки и технологий. – Режим доступа : www.zust.edu.cn.

8. Онлайн платформа антикоррупционной кампании Китая – «Catching Tigers and Flies». – Режим доступа : www.anticorruption.gistapp.com/catching_tigers_and_flies.

9. Китайская ежедневная общественно-политическая газета – «China Daily». – Режим доступа : www.chinadaily.com.cn.

КЛЮКИН РОМАН ЮРЬЕВИЧ

магистрант государственного и муниципального управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, Среднерусский институт управления

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ РАЗРАБОТКИ И ПРОВЕДЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В РФ

В настоящее время в Российской Федерации назрела ситуация, когда необходимо принимать радикальные меры по качественному улучшению состояния здоровья населения, формированию новых ценностных ориентиров молодежи (включающих неприятие вредных привычек),

высокого уровня гражданственности и патриотизма. В физкультурно-спортивной сфере через многообразие ее организационных форм максимально приближены и сбалансированы личные и общественные интересы, она способствует сплочению семьи, долголетию человека, формированию здорового морально-психологического климата в различных социально-демографических группах и в стране в целом, снижению заболеваемости и травматизма.

Понимание того, что будущее любой страны определяется здоровьем членов общества, привело к усилению роли физической культуры и спорта в деятельности по укреплению государства и общества и активному использованию физической культуры и спорта в поддержании и укреплении здоровья населения. Как справедливо заметил С. Н. Баркалов «Физическая культура как явление общественной жизни является важным фактором общественного прогресса. Вовлеченность каждого человека в регулярные занятия физическими упражнениями является необходимым условием социального развития общества» [2, с. 32].

Новая государственная система физического воспитания в России возникает с подписания Указа Президента о создании Государственного Комитета по физической культуре и туризму. В 1999 г. Президент РФ подписывает федеральный закон «О физической культуре и спорте в Российской Федерации» [6], который чётко устанавливает правовые, экономические, организационные и социальные основы деятельности физкультурно-спортивных организаций, определяет принципы государственной политики в области физической культуры и спорта и олимпийского движения в России.

Формирование текущей государственной политики в любой сфере общества, в том числе и в сфере физической культуры и спорта, в немалой мере зависит от современного состояния социально-экономической сферы. В условиях социальных, экономических и политических преобразований на данном этапе современной России особое место занимает дальнейшее развитие в стране физической культуры и спорта, укрепление физического и морального духа населения, формирование здорового образа жизни и духовного здоровья каждого гражданина. Укрепление здоровья населения, воспитание универсальной и гармоничной личности, максимально возможное сохранение генофонда страны, профессиональная подготовка молодых людей к выбору будущей профессии являются одними из основных функций физического воспитания и физической культуры в нашем современном обществе.

Стоит сказать о том, что государственная политика, проводимая в области физической культуры и спорта – это комплекс различных мероприятий, которые осуществляются государственной властью с целью создания экономических, правовых и организационно-управленческих условий, обеспечивающих удовлетворения потребностей различных слоев

общества в физкультурно-спортивной деятельности. Политика в этой сфере проводится с учетом традиций, обычаев и текущего экономического положения страны [1].

Государственная политика в области физической культуры и спорта осуществляется в соответствии с принципами: непрерывности и преемственности физического воспитания различных возрастных групп граждан на всех этапах их жизнедеятельности; учета интересов всех граждан при разработке и реализации федеральных программ развития физической культуры и спорта, признания ответственности граждан за свое здоровье и физическое состояние; признания самостоятельности всех физкультурно-спортивных объединений, равенства их прав на государственную поддержку; создания благоприятных условий финансирования физкультурно-спортивных и спортивно-технических организаций, олимпийского движения России, образовательных учреждений и научных организаций в области физической культуры и спорта, а также предприятий спортивной промышленности.

Основными направлениями государственной политики в сфере развития физической культуры и спорта в современной России выступают:

- ежегодное финансирование мероприятий в области физической культуры и спорта, в том числе мероприятий по подготовке к участию спортсменов в Олимпийских играх, других международных спортивных соревнованиях и участию в них, за счет средств федерального бюджета;

- создание условий для использования физкультурно-спортивными организациями и предприятиями спортивной промышленности государственных финансовых, материально-технических и информационных ресурсов, а также научно-исследовательских и технических разработок и технологий;

- содержание физкультурно-оздоровительных, спортивных и спортивно-технических сооружений, находящихся в собственности Российской Федерации;

- создание условий для строительства и содержания спортивных сооружений по месту жительства граждан, физкультурно-оздоровительных сооружений в каждом муниципальном образовании и оказание на основе таких сооружений физкультурно-оздоровительных и спортивных услуг;

- создание условий для увеличения количества детско-юношеских спортивных школ всех видов и типов, клубов по месту жительства граждан, детских и молодежных спортивно-оздоровительных лагерей, врачебно-физкультурных диспансеров и укрепление их материально-технической базы;

– создание условий для широкого использования средств физической культуры и спорта в целях укрепления здоровья матери и ребенка;

– организация физкультурно-оздоровительных и спортивно-массовых мероприятий для девушек и женщин с учетом специфики их деятельности и соответствующих научно-методических рекомендаций;

– организация обязательной сертификации спортивных изделий и техники в соответствии с законодательством Российской Федерации;

– поддержка внешнеэкономических связей физкультурно-спортивных организаций и др. [9].

Стоит отметить, основным элементом формирования и проведения государственной политики в России в сфере физической культуры и спорта является пропаганда развития физкультурно-спортивного движения и олимпийского движения. В первую очередь разрабатываются программы по развитию физической культуры и спорта среди неблагополучных и социально незащищенных слоев населения: сирот, детей из неблагополучных семей, людей с ограниченными физическими возможностями, а также специальные программы, которые были бы направлены на искоренение употребления сигарет, алкоголя и наркотиков, а также других негативных отклонений среди подростков. Главная цель пропаганды физической культуры – создание в современном обществе приоритетов здорового образа жизни, ограничение, а по возможности и ликвидацию проявлений отклоняющегося поведения (наркомании, курения и алкоголизма), повышение интереса к занятиям физической культурой и спортом, настойчивое формирование в массовом сознании понимания жизненной необходимости этих занятий.

Расширяется география проведения массовых спортивных мероприятий с широким охватом всех регионов России. Их главная задача – привлекать в спортивную соревновательную среду подрастающее поколение. Основой физкультурно-спортивного движения в России должны стать спортивные и физкультурно-оздоровительные клубы.

Одной из приоритетных задач физической культуры и спорта в России является создание условий, предоставляющих возможность для всех граждан России вести здоровый образ жизни, регулярно заниматься физкультурой и спортом, беспрепятственно получать доступ к российской спортивной инфраструктуре, а также повысить конкурентоспособность российских спортсменов и команд на международной арене. Именно с этой целью согласно распоряжению Правительства РФ была разработана Стратегия развития физической культуры и спорта в Российской Федерации на период до 2020 года [7]. Также принята и реализуется Федеральная Целевая программа «Развитие физической культуры и спорта в Российской Федерации на 2016-2020 годы».

Государственной управление физической культурой и спортом представляет систему конкретных методов и форм сознательной

деятельности, направленной на обеспечение эффективного развития и функционирования отрасли физической культуры и спорта. Субъектами реализации государственной политики в сфере физической культуры и спорта в Российской Федерации выступают:

- Министерство спорта Российской Федерации, органы исполнительной власти субъектов РФ, органы местного самоуправления, а также подведомственные этим органам организации;

- федеральные органы исполнительной власти, которые осуществляют напрямую руководство развитием военно- и служебно-прикладных видов спорта (Министерство обороны РФ, МЧС РФ, ФСО РФ, ГФС РФ, ФТС РФ);

- физкультурно-спортивные организации, в том числе спортивные федерации, физкультурно-спортивные общества, спортивные клубы, спортивно-технические общества, центры спортивной подготовки, а также общественно-государственные организации, которые организуют соревнования по служебно- и военно-прикладным видам спорта;

- образовательные учреждения, которые осуществляют деятельность непосредственно в области физической культуры и спорта;

- научно-прикладные учреждения, проводящие разработки в области физической культуры и спорта;

- оборонные организации спортивно-технического типа;

- Олимпийский комитет РФ; Паралимпийский комитет РФ; Сурдлимпийский комитет РФ; Специальная олимпиада РФ;

- независимые профсоюзы в области физкультуры и спорта;

- спортсмены и их спортивные коллективы (спортивные команды), судьи различных категорий, тренеры и другие специалисты в области физической культуры и спорта, соответствующие перечню таких специалистов, который был утвержден Министерством спорта РФ;

- любые граждане, которые занимаются физической культурой [4].

Вместе с тем, нельзя не отметить, что сегодня в России имеется ряд факторов, отрицательно влияющих на развитие физической культуры и требующих неотложного решения: недостаточная вовлеченность населения в регулярные занятия физической культурой; несоответствие уровня материальной базы и инфраструктуры задачам развития массового спорта в стране, а также ее моральное и физическое старение; недостаточное количество профессиональных тренерских и врачебных кадров; отсутствие на государственном уровне активной пропаганды здорового образа жизни и внедрения общечеловеческих ценностей, включающих заботу о здоровье будущего поколения; «утрата духовно-нравственных ориентиров, отчуждение от культуры и искусства детей, молодежи и взрослых, сокращение финансовой деятельности культурно-досуговых центров» и др. [5, с. 406 – 407].

Таким образом, в современных условиях существенно возрастает роль физической культуры и спорта в самоутверждении и самореализации личности как важнейшей социальной ценности, удовлетворении потребностей людей в совершенствовании, в формировании здорового образа жизни. Важнейшими направлениями развития физической культуры и спорта в Российской Федерации на долгосрочную перспективу станут обеспечение инновационного характера развития инфраструктуры отрасли, совершенствование финансового, кадрового и пропагандистского обеспечения физкультурно-спортивной деятельности. Постепенно набирает темпы информатизация спортивного образования. «Использование в тренировочном процессе современных информационных технологий становится особо актуальным, призывает к постоянному синтезированию и обмену полученными навыками» [3, с. 37].

Государственная политика в области физической культуры и спорта деятельность органов власти как федерального, так и регионального уровней, направленная на физическое совершенствование как общества в целом, так и каждого отдельного человека, оказывающей воспитательное, политическое, оздоровительное и социально-экономическое воздействие на общественное развитие человечества.

Конечной целью всех этих преобразований является вклад физической культуры и спорта в развитие человеческого потенциала России, в сохранение и укрепление здоровья граждан, воспитание подрастающего поколения.

Список использованной литературы:

1. Аристова Л. В. Государственная политика в сфере физической культуры и спорта / Л. В. Аристова // Теория и практика физической культуры. – 2016. – № 5. – С. 2 – 8.
2. Баркалов С. Н. Физкультурно-спортивная деятельность в профессиональном становлении специалиста / С. Н. Баркалов // Актуальные проблемы физической культуры и спорта курсантов и слушателей : сб. статей ; под ред. С. Н. Баркалова, А. В. Алдошина. – М., 2017. – С. 32 – 36.
3. Еремин Р. В. Новейшие информационные технологии в физической культуре и спорте / Р. В. Еремин // Совершенствование физической, огневой и тактико-специальной подготовки сотрудников правоохранительных органов. Физическая подготовка и спорт : сб. статей. – Орёл, 2015. – С. 37 – 39.
4. Заседание Совета по физической культуре и спорту. 24 марта 2014. – Режим доступа : www.kremlin.ru/news/20635.
5. Муромский О. В. Организационно-управленческий аспект развития физкультурно-оздоровительной сферы в Российской Федерации / О. В. Муромский // Актуальные проблемы государственного управления. – 2011. – Т. 2. – № 40. – С. 406 – 410.

6. О физической культуре и спорте в Российской Федерации : федеральный закон от 29.04.1999 г. № 80-ФЗ. – Режим доступа : www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_22930.

7. Об утверждении Стратегии развития физической культуры и спорта в Российской Федерации на период до 2020 года : распоряжение Правительства РФ от 07.08.2009 г. №1101-р. – Режим доступа : www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_22930.

8. Подрезов И. Н. Физическая культура как важный фактор в формировании культуры личности / И. Н. Подрезов // Актуальные проблемы физической культуры и спорта курсантов, слушателей и студентов : сб. статей. – Орел : ОрЮИ МВД России имени В. В. Лукьянова, 2016. – С. 106 – 109.

9. Сабитова А. Ш. Основные модели государственной политики в области физической культуры и спорта / А. Ш. Сабитова // Поиск: политика, обществоведение, искусство, социология, культура. – 2014. – № 2. – С. 97 – 101.

КОЦОВСЬКА ОЛЕКСАНДРА СТЕПАНІВНА

доцент кафедри освітньої політики

Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

На сучасному етапі реформування освіти в Україні формування ефективної управлінської системи та розширення автономії освітніх закладів належить до пріоритетів державної освітньої політики, основним завданням якої є підвищення якості освітніх послуг.

Як наголосила доктор Кондоліза Райс, перевлаштування світу сьогодні залежить від людського потенціалу, освіти та інновацій, які стають головними чинниками розвитку країн у ХХІ ст., а вони, в свою чергу, перебувають у прямій залежності від рівня свободи [2]. Учений Іноземцев В. Л. вважає, що «... головне питання демократії – це питання самоуправління. І якщо тільки люди навчаться управляти собою на всіх рівнях суспільного життя, то їм не становитиме труднощів робити це і на рівні всієї країни, поставивши державу на службу суспільству» [6, с. 130].

Варто згадати, що Національною доктриною розвитку освіти ще у 2002 р. визначено основні напрямки модернізації управління освітою: оптимізація управлінських структур, децентралізація управління, перерозподіл функцій та повноважень між центральними, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування і навчальними закладами, перехід до програмно – цільового управління, поєднання державного й громадського контролю [4].

Досвід високорозвинених країн свідчить, що успішному зростанню економіки передувало проведення системних реформ в освіті, спрямованих на радикальну зміну зв'язків між освітньою та суспільною системами, зокрема щодо управління [1, с. 162]. Дослідники, вказуючи на відсутність єдиної моделі управління освітою для країн Європейського Союзу, виокремлюють три основні моделі реалізації освітніх завдань у сфері загальної середньої освіти: централізована, децентралізована та децентралізована з розширеною автономією шкіл.

Так звана «централізована модель» передбачає реалізацію освітніх завдань державою, коли рішення щодо програм, методів навчання, навантаження педагогів, їх оплати праці тощо, приймаються на центральному рівні, а на місцях забезпечується їх дотримання. У більшості європейських країн, де місцеве самоврядування займає міцні позиції у суспільстві, запроваджено децентралізовану систему управління, за якої повноваження щодо здійснення значної частини завдань у сфері загальної середньої освіти делегуються органам місцевого самоврядування. Наступна модель – децентралізована із посиленою автономією шкіл – відзначається наданням більшості повноважень безпосередньо закладам освіти: формування освітніх програм, застосування методів навчання, організації освітнього процесу, вирішення кадрових і фінансових питань [7, с. 9 – 10].

Наведені погляди та підходи набули свого відображення у новій редакції Закону України «Про освіту», що містить ряд новацій щодо системи органів управління у сфері освіти та їх повноважень [5].

Зокрема, визначено наступні органи управління:

Кабінет Міністрів України;

- Центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки;
- Центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти;
- постійно діючий колегіальний орган у сфері забезпечення якості вищої освіти;
- Верховна Рада та Рада Міністрів Автономної Республіки Крим;
- органи місцевого самоврядування.

Також законом розмежовано повноваження органів місцевого самоврядування трьох рівнів адміністративно – територіального устрою держави.

1. Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні ради, Київська та Севастопольська міські ради.
2. Районні, міські ради та ради об'єднаних територіальних громад.
3. Сільські та селищні ради.

Водночас законодавчо визначено, що « автономія – право суб'єкта освітньої діяльності на самоврядування, що полягає в його самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань

діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом». Разом із тим, держава гарантує академічну, організаційну, фінансову і кадрову автономію закладів освіти.

Відповідно стосовно освітніх закладів встановлено, що система управління закладом освіти визначається законом і установчими документами, де мають бути розмежовані компетенції засновника, інших органів управління закладу освіти та його структурних підрозділів. Тож, управління закладом освіти здійснюють:

- засновник (засновники);
- керівник закладу освіти;
- колегіальний орган управління закладу освіти;
- колегіальний орган громадського самоврядування;
- інші органи згідно зі спеціальними законами чи установчими документами закладу освіти [5].

Як бачимо, нова управлінська система, на відміну від попередньої редакції закону, не передбачає місцевих органів виконавчої влади з питань освіти, повноваження яких на даний момент визначені відповідно до Закону України «Про місцеві державні адміністрації».

Однак, на сучасному етапі децентралізації в Україні передача управлінських повноважень у сфері освіти органам місцевого самоврядування безпосередньо пов'язана із створенням об'єднаних територіальних громад. Як засвідчують дані моніторингу, склалася ситуація, за якої кількість закладів загальної середньої освіти, що належать до сфери управління відділів освіти районних державних адміністрацій все ще переважає кількість шкіл, управління якими здійснюють органи місцевого самоврядування міст обласного значення та об'єднаних територіальних громад.

Так, станом на 10.11.2018 року із загальної кількості 14918 загальноосвітніх закладів щодо 8764 здійснюють управління відділи освіти районних державних адміністрацій, а щодо 6154 шкіл – органи місцевого самоврядування, що становить 59 % та 41 % від загальної кількості відповідно. При цьому наведені показники суттєво відрізняються серед різних областей: найбільше шкіл залишаються в управлінні районних державних адміністрацій у Закарпатській, Луганській областях – 84 %, а найменше – у Дніпропетровській області – 25 % [3].

Таким чином, зважаючи на законодавчі новації, на практиці відзначаємо двійсту систему органів управління загальноосвітніми закладами: з одного боку – функціонують структурні підрозділи з питань освіти місцевих державних адміністрацій, які не передбачені законом «Про освіту», з іншого – управлінські повноваження здійснюють органи місцевого самоврядування міст обласного значення та новостворених об'єднаних територіальних громад.

Підсумовуючи, доходимо висновку, що система управління освітою перебуває в процесі трансформації. На нашу думку, успішна реалізація нової системи управління освітою, встановленої Законом України «Про освіту» в частині органів місцевого самоврядування, на пряму залежить від здійснення реформи місцевого самоврядування та завершення процесу створення об'єднаних територіальних громад, яким будуть передані відповідні повноваження у сфері освіти.

Список використаних джерел:

1. Василюк А. Альтернативні типології освітніх реформ / А. Василюк // Порівняльно-педагогічні студії : щокв. наук.-пед. журн. – К. : Ін.-т педагогіки НАПН України ; Умань: Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – 2010. – № 3 – 4. – С. 161 – 167.
2. Кондоліза Райс закликала замислитися про розвиток людського потенціалу та освіти. – Режим доступу : www.zik.ua/ua/news/2012/09/14/368647. – Назва з екрану.
3. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. – Режим доступу : www.storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/333/10.11.2018.pdf.
4. Про Національну доктрину розвитку освіти : указ Президента України від 17 квіт. 2002 р. № 347. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347-2002.
5. Про освіту : закон України від 5 верес. 2017 р. №2145-VIII. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19.
6. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму : монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн ; Національна академія педагогічних наук України. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 368 с.
7. Шкільний бюджет : навч.-метод. посіб. для кер. освіти / В. Мархлевський, Ю. Шукевич, Л. Парашенко [та ін.]. – К. : Таксон, 2011. – 156 с.

КРИВЕНКОВА РУСЛАНА ЮРІЇВНА

*старший викладач кафедри туризму факультету
туризму та міжнародних комунікацій ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»*

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми управління розвитком туристичної галузі в Україні зумовлено комплексом факторів. Насамперед, до найголовніших із них належить той факт, що на сучасному етапі розвитку цивілізації туристичний бізнес є одним із особливо прибуткових видів бізнесу в світі,

який, за ефективністю інвестиційних вкладень, можна порівняти з нафтовидобувною промисловістю та автомобілебудуванням.

Щоб надати можливості розвивати туристичну галузь у нашій державі недостатньо тільки багатой історико-культурної спадщини та природних багатств України. Для того, щоб туризм приносив більш позитивний ефект, він вимагає постійних змін та розвитку, адже те, що було актуальним вчора, сьогодні може перетворитися в історичну згадку, не здатною до зацікавленості та використання. Основою розвитку та просування сфери туризму на світовому рівні, передусім, є задоволення туристичних потреб, що закладені в основі попиту на туристичні послуги. Задоволення цього попиту здійснюється через систему пропозиції туристичного продукту на ринку.

Для того, щоб сформувати туристичний потенціал держави, послуги щодо реалізації туристичних продуктів або окремих його послуг повинні бути якісними, відповідати світовим критеріям та нормам, а також попиту споживачів. Тому важливим елементом розвитку туристичної галузі є дослідження поведінки потенційних туристів та виявлення основних мотивів придбання послуг. Аналіз туристичних мотивів споживачів зможе скоординувати на вірний шлях до розвитку країни.

Базисом для туристичного бізнесу України повинна бути орієнтація та планування розбудови інфраструктури та допоміжних засобів таким чином, щоб заохочувати туристів повертатись на відпочинок ще раз і залучати та рекламувати внутрішній туризм іншим споживачам. Якщо не розвиватись та не прагнути досягти високих стандартів, яких вимагає світова спільнота, туристичні підприємства можуть залишитись без постійних клієнтів, адже, на жаль, ціни не завжди відповідають якості, а якість не відповідає стандартам. До прикладу, виробнича база туристичної галузі нашої держави формувалась, в основному, за радянських часів з орієнтацією переважно на невибагливого туриста, тому серед об'єктів інфраструктури переважають великі (порівняно з аналогічними закордонними) комплекси, із значною концентрацією місць та низьким рівнем комфорту.

В Україні туризм має природний потенціал, власний колорит, який не схожий ні на що інше. Як зазначає І. Мадзій, необхідно сприяти «активізації місцевих громад та підприємців районів через ефективне використання можливостей еко- та агротуризму, а також включення туристичних продуктів певних районів до міжнародної мережі Greenways («Зелені шляхи»), вироблення більш системних кроків, взаємодію і підтримку одне одного, адже це сприятиме зайнятості населення у громадах» [4].

У нашої держави є історія, якою можна пишатися, передавати майбутнім поколінням та з якою можна ознайомлювати світ. Однак недостатньо тільки згадувати «як воно було», потрібно весь час прагнути розвитку. Той, хто сьогодні досяг вершин туристичного бізнесу й на

цьому зупинився – завтра може втратити все та буде змушений виживати з останніх сил, рахуючи постійних відвідувачів, кількість яких зменшуватиметься.

Оскільки розвиток туристичної сфери в Україні є одним з найперспективніших, то протягом останніх років увага багатьох науковців зосереджувалась на дослідженні та знаходженні шляхів нівелювання основних проблем у вказаній галузі. Ми погоджуємось із думкою С. Чучмарьової, яка визначає десять найважливіших проблем розвитку ринку туристичних послуг у нашій державі: неефективне та нерациональне використання природних ресурсів; відсутність чіткої стратегії розвитку індустрії туризму; недостатньо розвинена інфраструктура, система транспортного обслуговування туристів та населення; низька якість надання туристичних послуг; низький рівень якості українських шляхів; проблеми з рекламою вітчизняних курортів; технологічна відсталість туристичної галузі; низький рівень кваліфікаційних вимог до підготовки і перепідготовки кадрів; недосконалість нормативно-правового поля, що регулює туристичну галузь в Україні; відсутність необхідних інвестицій для розвитку туризму – як внутрішніх (через тривалу економічну кризу), так й іноземних (через несприятливий інвестиційний клімат) [2, с. 171 – 173].

Особливо важливим є питання регіонального виміру управління розвитком туристичної галузі. Дослідниця С. Дутчак пропонує таке вирішення існуючих проблем в Україні: «Управлінським структурам слід чітко розподілити завдання та відповідальність між виробниками туристичних послуг в регіоні, спрямувати їх діяльність в одному напрямку – на формування позитивного іміджу та конкурентоспроможності туристичного продукту регіону. З такої позиції також доцільно формувати систему трудових ресурсів – їх освітній та кваліфікаційний рівні» [1, с. 8].

На нашу думку, вагоме значення має також питання популяризації туристичних послуг національного значення на ринку туристичних послуг. Через постійне зростання кількості туристичних підприємств, які пропонують нові напрями, маршрути і туристичні послуги, загострюється конкуренція, значно зростають витрати на проведення традиційних рекламних заходів. Країни, що позиціонують себе як світові лідери туризму, визначають свої сильні сторони та пропонують споживачам туристичний продукт, який притаманний лише певній країні та у виготовленні якого їй нема рівних. Так, Німеччина славиться якісними авто, Швейцарія – найбільш вишуканими годинниками, Чехія є лідером у виготовленні пива за найдавнішими рецептами, Угорщина відома запальним танцем «чардаш», Іспанія – коридою тощо. Щодо України, то, маючи багатовікову історію, наша держава не використовує всі її елементи, що дозволило б розвивати туристичний бізнес. Зокрема, українська вишиванка, як один із елементів культури, може гідно

просувати туристичний продукт, демонструючи красу, вишуканість та культурне надбання України.

Вважаємо, що потреба залучення нових туристів та формування їх лояльності до туристичного продукту нашої держави вимагає створення належної системи просування. На сучасному етапі електронний маркетинг є ефективним засобом рекламної діяльності, адже перевага інтернет-реклами полягає в легкому впливі на вузькі кола цільової аудиторії й на зменшенні відстані між рекламодавцем та споживачем.

Одним із лімітуючих факторів формування туристичного потенціалу України та ефективного туристичного бізнесу є незадовільний стан доріг. Туристи-індивідуали, які самостійно подорожують на власному авто, при виборі варіанту відпочинку в першу чергу питають про стан доріг та транспортне сполучення. Наша держава має найвищий в Європі коефіцієнт транзитності, однак для забезпечення якості доріг потрібні своєчасні ремонти, що значно впливає на розвиток туризму в державі загалом. До прикладу, наприкінці травня 2018 р. Радник голови Державного агентства автомобільних доріг України О. Кава констатував, що «160 тис. км доріг зі 170 тис. км експлуатуються з простроченими капітальними та середніми ремонтами... 123 тис. км доріг місцевого значення передані місцевим адміністраціям, в «Укравтодорі» залишилося майже 47 тис. км доріг державного значення» [3].

Окрім того, важливими для вирішення є питання низького рівня обслуговування туристів та проблема високої плинності кадрів у сфері туризму. Оскільки Україна розташована близько до держав-лідерів європейського туризму, це дає можливість її громадянам здійснювати не тільки подорожі в інші країни, а й брати участь у практиках, обмінах досвідом тощо. Однак більшість працівників туристичної сфери після проходження закордонних практик-стажувань не повертаються додому із знаннями та досвідом, щоб реалізувати їх в рідній державі. Здебільшого вони залишаються працювати на постійній основі в інших країнах, де є кращі умови, відповідна заробітна плата та потенційний професійний розвиток.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що перерахованими проблемами не слід нехтувати, адже Україна, з її унікальним історичним минулим, неповторними мальовничими ландшафтами та гостинним населенням, є перспективним простором для розвитку туристичної галузі. Кожна область нашої держави по-своєму унікальна та особлива, тому «вимагає», щоб про неї почули та побачили туристи. Таким чином, пріоритетними завданнями для України є подальше формування її туристичного потенціалу і в майбутньому його перетворення в ефективний туристичний бізнес.

Список використаних джерел:

1. Дутчак С. В. Управління регіональним розвитком туризму : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / С. В. Дутчак. – Чернівці : Чернівецький нац. університет, 2011. – 128 с.
2. Чучмарьова С. Й. Проблеми розвитку туристичного ринку України / С. Й. Чучмарьова // Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : XI наук.-практ. конф., 30 берез. – 4 квіт. 2015 р. : матеріали доповідей. – Л., 2015. – С. 170 – 173.
3. Більш як 90 % українських доріг потребують капітального чи середнього ремонтів. – Режим доступу : www.5.ua/suspilstvo/bilshe-90-ukrainskykh-dorih-potrebuiut-kapitalnoho-chy-serednoho-remontu-kava-170843.html. – Назва з екрану.
4. Мадзій І. Як зробити туристичний бізнес прибутковим? / І. Мадзій. – Режим доступу : www.vilne.org.ua/2018/01/yak-zrobyty-turystychnyi-biznes-prybut.

ЛОГАНОВА ЕКАТЕРИНА ОЛЕГОВНА

*магістр кафедри трудового право и социального обеспечения
ФГБОУ ВО «Российская академия народного хозяйства и
государственной службы при Президенте РФ»,
Среднерусский институт управления*

СИСТЕМЫ РАБОТЫ С ОДАРЕННОЙ МОЛОДЕЖЬЮ В РОССИИ И ЗА РУБЕЖОМ

Создание условий, обеспечивающих выявление и развитие талантливых молодых людей, реализацию их потенциальных возможностей, является одной из приоритетных задач современного общества. Это связано с развитием образования, которому присущи унификация и профильность, с ужесточением требований молодёжного рынка труда, отсутствием согласованного механизма социальной поддержки для талантливой молодёжи.

В современную эпоху, эпоху становления постиндустриального общества, когда значение интеллектуального и творческого человеческого потенциала значительно возрастает, работа с одарёнными и высоко мотивированными детьми и молодёжью является крайне необходимой. Так же на сегодняшний день наше общество пришло к пониманию высокой значимости талантливой молодёжи в будущем страны.

В связи с этим, в рамках внутренней политики российского государства активно реализуется направление молодёжной политики. В своей работе государственная молодёжная политика реализует мероприятия в рамках приоритетного национального проекта

«Образование» по поддержке талантливой и способной молодежи, обеспечивает поддержку объединений обучающихся в системе дополнительного образования детей, научно-технического творчества молодежи, реорганизует системы муниципальных культурно-массовых, досуговых и спортивных мероприятий, основанных на преемственности культурно-исторических традиций муниципального образования и субъекта Российской Федерации [1, с.76 – 78].

В истории образования можно выделить несколько основных этапов развития педагогической работы с одаренными детьми. На начальном этапе проблемы специальных мер для одаренных учеников не возникает, поскольку образование детей не является массовым и их дифференциация неизбежна. Однако уже на первом этапе в связи с тем, что образование приобретает массовый характер, в обществе возникает потребность создания для наиболее одаренных учеников специальных условий, позволяющих им более полно реализовать свои возможности. На этом этапе формируются «микроуровень» поддержки одаренности, т.е. практика работы с отдельными учениками, а также «мезоуровень», включающий программы, предназначенные для групп учеников, например, специальные школы, дифференциация на уровне обычных школ, учитывающая потребности наиболее одаренных субъектов, и т.д.

На втором этапе развиваются государственные экстенсивные системы поддержки одаренных – помощь способным детям уже осознается как государственная задача. Ее решение осуществляется в массовом порядке путем выявления одаренных детей на основе их академических достижений и предоставления им возможностей обучения на более высоком уровне. Формируется «макроуровень» работы по поддержке одаренной молодежи, т.е. объединение мероприятий «мезоуровня» в систему, направленную на решение целостной задачи поддержки одаренности в стране. Формирование «макроуровня» ведет к перестройке всей совокупности мероприятий «мезоуровня» и интенсификации деятельности в этом направлении в целом.

На третьем этапе государственная система приобретает интенсивный характер. Поскольку на этом этапе выявление одаренности на основе только достижений не может быть полным, применяются различные методы диагностики потенциала учащихся. При обучении используются способы, которые учитывают личностные особенности одаренных учеников. Именно на этом этапе в практике работы с одаренными детьми возникает необходимость использования технологий, основанных на теоретико-экспериментальных исследованиях [5, с. 73 – 75].

Перечисленные этапы отражают последовательное государственное признание значимости образования как составляющей конкуренте – способности нации.

Одним из преимуществ интенсивной системы является социальная ориентация, поскольку в ее рамках могут быть выстроены более

эффективные «социальные лифты». Интенсивные подходы, которые учитывают индивидуальные особенности потребностно- мотивационной сферы, могут создавать наиболее благоприятные условия для одаренных выходцев из тех социальных групп, которым труднее проявить себя в стандартизированных условиях экстенсивной системы. В то время как в США или Западной Европе интенсивные технологии постепенно захватывают лидирующие позиции, в странах Юго-Восточной Азии происходит формирование и расширение экстенсивных форм.

Страны Азии хотя часто и не располагают такими финансовыми и научно-технологическими ресурсами, как США или Западная Европа, прикладывают большие усилия в образовании одаренных детей. Так, в Китае одаренные дети и молодые люди имеют различные льготы: государственные стипендии, субсидии предприятий и т.д. [3, с. 87 – 89].

В настоящее время существует достаточно мало психологических исследований, изучающих индивидуальную эффективность различных типов мотивации, а также специфику мотивации в обязательном и дополнительном образовании – например, в спортивных и творческих занятиях. Однако очевидно, что при подготовке олимпийского чемпиона невозможно обойтись без соревновательной мотивации, а для обучения будущего художника она далеко не всегда продуктивна. Кроме того, для разных учащихся характерны разные мотивы – например, мотивы достижения или избегания неудач. На эффективность деятельности и развития воздействуют также индивидуальные формы мотивации – например, для одного ребенка может быть особенно значима похвала родителей, в то время как для другого – признание одноклассников или учителей [4, с. 440]. Поэтому для лучшего понимания особенностей функционирования мотивационной сферы одаренных учащихся, а также для разработки программ по развитию одаренных учеников и для повышения эффективности подготовки педагогов требуется проведение научных экспериментальных исследований индивидуальных и личностных различий в мотивационной сфере на специфической выборке одаренных детей.

Список использованной литературы:

1. Губа В. П. Детская одаренность и талант: интегральная оценка, анализ диагностических методов / В. П. Губа, А. В. Солонников // Известия Российской академии образования : науч. журнал. – М., 2015. – № 3. – С. 76 – 78.

2. Журавлев А. Л. Фундаментальная психология и практика: проблемы и тенденции взаимодействия / А. Л. Журавлев, Д. В. Ушаков // Психологический журнал. – 2016. – Т 32. – № 3. – С. 5 – 16.

3. Маркелов Е. В. О системе образования одаренных детей в странах Юго-Восточной Азии / Е. В. Маркелов // Психологическая наука и образование. – 2015. – № 4. – С. 87– 89.

4. Савенков А. И. Психология детской одаренности / А. И. Савенкова. – М. : Генезис, 2015. – С. 440.

5. Террасье Ж. Ш. Одаренные дети: психолого-педагогические исследования и практика / Ж. Ш. Террасье, Д. В. Ушаков // Психологический журнал. – 2016. – № 4. – С. 73 – 75.

6. Ушаков Д. В. Психология интеллекта и одаренности / Д. В. Ушаков. – М. : Изд-во ИМРАН, 2014. – С. 464.

ЛОПУШИНСЬКИЙ ІВАН ПЕТРОВИЧ

д. держ. упр., професор, завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, заслужений працівник освіти України

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА ЯК КЛЮЧОВА РЕФОРМА ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Нова українська школа (НУШ) – це назва реформи загальної середньої освіти, що зараз реалізовує Міністерство освіти і науки (МОН) спільно з сотнями вчителів і управлінців з освіти по всій Україні. Головна її мета – створити школу, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не лише знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у житті.

Перш ніж запровадити нові підходи до навчання по всій країні, МОН вирішило апробувати їх у 100 школах упродовж 2017-2018 навчального року у кожному регіоні було обрано по 4 школи, у яких було набрано по два нових перших класи. Учителі, які працювали в цих класах, відзначають, що їхні учні набагато краще спілкуються один з одним й іншими людьми, добре працюють у команді, і водночас читають, пишуть рахують, як і їх однолітки. Батьки ж розповідають, що їхні діти із задоволенням ідуть до школи, багато що вміють і знають, а ввечері почувують себе не такими втомленими.

Як відомо, у ХХІ ст. вчитель перестав бути єдиним джерелом знань, а отже – він повинен опанувати нову роль. З ретранслятора він має перетворитися на помічника, ментора дитини, який супроводжує її в процесі пізнання і досліджує світ разом із нею. Вчитель і дитина – це партнери, тому рішення щодо роботи на уроці вони ухвалюють спільно. Своєю запитанням дитина може спрямувати урок, а правила поведінки в школі та за її межами вчителі й учні будуть випрацьовувати разом.

Усі вчителі, які мали взяти перші класи 2018-2019 навчального року, пройшли спеціальне навчання, з тим, щоб 1 вересня бути готовими працювати по-новому.

2018-2019 навчального року реформа НУШ запрацювала в усіх українських школах. Хоч зараз і здається, що зміни відбуваються в

швидкому темпі – на це пішло кілька років наполегливої праці багатьох освітян.

Новий Державний стандарт початкової освіти, затверджений 2018 р., визначає дев'ять освітніх галузей, у яких проводиться навчання дітей у початковій школі: мовно-літературна, математична, природнича, технологічна, інформатична, соціальна і здоров'язбережувальна, фізкультурна, громадянська та історична, мистецька. Для кожної із галузей встановлюється необхідний перелік очікуваних результатів навчання, ключових і предметних компетентностей, що має опанувати дитина впродовж початкової школи. Початкову освіту поділено на два цикли навчання – 1-2-й класи та 3-4-й класи – відповідно до вікових особливостей дітей. Цикли мають власний перелік компетентностей і, відповідно, передбачають певну траєкторію навчання [3].

Як наслідок, уже 2018-2019 навчального року українські першокласники розпочали отримувати якісно нову освіту. Як зазначає Міністр освіти і науки України Л. М. Гриневич, «ми запускаємо процес змін, і дуже важливо, щоб він став невідворотним. Уже ухвалено новий Закон «Про освіту», затверджено чимало підзаконних актів, триває підготовка нового Закону «Про загальну середню освіту», підготовлено 22 тисячі вчителів. Тобто інституційні зміни тривають, і попереду ще багато роботи. Та головне відбуватиметься в класах – між учнями і вчителем. І я вірю, що першого вересня українські діти відчинили двері в абсолютно новий освітній світ – цікавий, захопливий і дружній до них [1].

Нова українська школа – це освіта нових сенсів, дитиноцентризму і поваги до кожної людини. НУШ – це цікава, практикоорієнтована, безпечна і дружня до дитини школа. Для батьків же вона – відкрита, чесна і націлена на співпрацю.

Головна ідея Нової української школи – компетентнісне навчання. Це означає, що учні не просто набувають знання, а вчать використовувати їх на практиці й опановуватимуть навички. Для НУШ створено новий Стандарт освіти і нові програми.

Компетентність – це динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або дальшу навчальну діяльність. Тобто формується ядро знань, на яке накладатимуться вміння, як користуватися цими знаннями, цінності та навички, що знадобляться випускникам української школи в професійному та приватному житті [1].

Закон «Про освіту» [2] заклад такі компетентності: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні

компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність [2].

НУШ – це школа, доступна для всіх. Саме тому двері всіх шкіл розкрилися перед дітьми з особливими освітніми потребами. Чимало цих дітей розпочали навчання в звичайних класах та разом з усіма вчать читати, писати, дружити й працювати в команді. Щоб допомогти вчителів, у таких класах працюють асистенти.

Водночас, щоб описане вище навчання стало безповоротно можливим, учні мають перебувати в новому освітньому середовищі. Тому з Державного бюджету 2018 року виділено один мільярд гривень на обладнання для класів. Це – парти-трансформери, які можна легко пересунути для роботи в групах, нова техніка і розвивальні ігри. Окрім того, на стіни в класах пропонують вішати не звичні «класні куточки», а поробки, зроблені спільно з дітьми, та матеріали, що спонукатимуть дитину до роздумів – цікаві запитання, головоломки тощо. Разом з паперовими підручниками учні отримують електронні – їм не доведеться носити важкі книжки. Загалом навчання йтиме в ще більш захопливій формі. Кожен клас буде забезпечений меблями, дошками і посібниками. На це з Держбюджету виділено ще мільярд гривень спеціальної освітньої субвенції. Батькам не потрібно буде це закуповувати, а школи зобов'язані звітувати про використані кошти на своїх або сайтах управлінь освіти.

За даними МОН, 2018 року в модернізацію школи загалом було вкладено 3,162 мільярда гривень, із них, як уже зазначалося вище, майже 2 мільярди пішло на НУШ. Проте за цей час стало очевидно, що навіть такі кошти не можуть покрити всі необхідні витрати. Нову українську школу спіткали численні матеріальні негаразди, зумовлені не останньою чергою тим, що нове обладнання для творчого освітнього простору надто складно поєднати зі старою шкільною інфраструктурою [3].

Нова українська школа працює прозоро – тому щороку має публікувати звіти про отримані та використані кошти, і не має права примусово збирати гроші з батьків. НУШ дослухається до думки батьків і завжди прагне працювати з ними спільно. У НУШ пропонують відійти від традиції публічного обговорення успішності учнів на батьківських зборах. Навчальні результати – тема індивідуальних консультацій з батьками, а на загальних зборах вирішуються важливі для класу і школи питання.

Отже, як зазначає Л. М. Гриневиц, «ми ставимо нові цілі для школи, а саме – дати дітям компетентності XXI ст. Поняття «компетентності» містить не тільки знання, а й уміння застосовувати їх для розв'язання особистих і професійних проблем, а також надає можливість виробити ставлення до різних ситуацій на базі цінностей. Адже інформації зараз забагато, школа перестала бути єдиним місцем, куди люди ходять за знаннями. Тож питання в тому, щоб навчити дітей, як шукати потрібні

знання, як критично оцінювати інформацію, як її використовувати. І для цього потрібно вчити іншими методами» [4].

Як зазначає Олександр Співаковський, народний депутат України, перший заступник голови Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти, «ми справді потребуємо змін у нашій школі, адже світ навколо розвивається сьогодні надто динамічно. Проте ці зміни не можуть зводитися до насадження лише однієї, хай і оновленої, моделі шкільної освіти. Насамперед вони повинні врахувати потреби і особливості кожного учня, розкрити можливості кожного вчителя. Тільки так зможемо побудувати сучасну українську школу [3].

Очевидно, що шкільна реформа потребує значно більших інвестицій, ніж є на сьогодні. Але для того, щоб вони мали місце, необхідна одна важлива умова: у Нову українську школу мають вірити не лише в окремих урядових кабінетах. У НУШ повинні повірити також і на місцях – в областях, регіонах, об'єднаних територіальних громадах. Водночас, як бачимо, попри проголошену системну реформу загальної середньої освіти, практичні засади освітньої політики змін майже не зазнали. Вони все ще залишаються примусовими і командно-адміністративними. Тягар реформи великою мірою покладено на плечі педагога, а втома і виснаженість вчителів, зрештою, позначиться і на дітях. Погодьтеся, у таких умовах важко досягти справжньої зміни освітньої атмосфери, у якій має зростати і формуватися наше майбутнє покоління [3].

Список використаних джерел:

1. Нова українська школа, 2018. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/NEW-SCHOOL.pdf.
2. Про освіту : закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII. – Режим доступу : www.mail.ukr.net/desktop#msglist/f0/p0.
3. Співаковський О. В. Не НУШ єдиною... Як нам побудувати справді сучасну українську школу / О. В. Співаковський // Голос України. – 2018. – 20 листопада. – С. 7.
4. Школа має формувати цілісний світогляд / Міністр освіти і науки України про наріжні камені освітньої реформи. – Режим доступу : www.day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/shkola-maye-formuvaty-cilisnyy-svitoglyad. – Назва з екрану.

МЕЛЬНИК ЯНА ВІТАЛІЇВНА

*к. держ., упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України*

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

В сучасних умовах здійснення структурних реформ, передбачених Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», в першу чергу вимагає створення у нашій державі професійного політично нейтрального апарату публічних службовців, здатних здійснювати ефективні та результативні реформи, реалізовувати державну політику, приймати важливі рішення, реагувати на зовнішні та внутрішні виклики. Проте, сьогодні на шляху розвитку України саме управлінська криза є однією з головних перешкод. Про це свідчать міжнародні дослідження, зокрема 130 місце зі 144 держав світу, яке Україна посіла за показником якості державних інституцій у рейтингу глобальної конкурентоздатності, а також висновки вітчизняних експертів, зокрема Національного інституту стратегічних досліджень.

У зв'язку з цим реформа державної служби визнана Стратегією однією з першочергових. На цьому шляху уже зроблено перші кроки: Кабінетом Міністрів України розроблено та затверджено Стратегію реформування державного управління України на 2016-2020 роки; Верховною Радою України прийнято Закон України «Про державну службу». Ці нормативно-правові акти визначають нові завдання та принципи роботи публічних службовців, виконання та дотримання яких дозволить наблизити інститут державної служби України до європейських стандартів управління.

Вимоги, які сьогодні суспільство ставить до професійної діяльності публічних службовців, передбачають не тільки посилення відповідальності та ефективності при її здійсненні, а й постійне підвищення державними службовцями рівня власної професійної кваліфікації. Публічним службовцям для якісного виконання своїх обов'язків сьогодні недостатньо володіти лише вузькопрофільними знаннями, їм необхідні знання й розуміння механізмів взаємодії держави, суспільства та окремих громадян.

Сьогодні Україна в процесі поступової інтеграції до правового простору Європейського Союзу наполегливо реформує систему державно-управлінських відносин. Європейські виміри реформи закріплені у схваленому в 2010 р. Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», п. 1 ст. 3 якого визначив серед основних засад політики у сфері розбудови державності модернізацію державної служби з урахуванням європейського досвіду на принципах професійності та політичної нейтральності [1].

Професійний розвиток публічної служби включає розвиток особистості публічного службовця, що передбачає певну динаміку властивостей і якостей, виражених у вигляді «розвитку» особистості. Однак, процес розвитку не складається тільки з росту і удосконалення. Вплив особистості на професійний розвиток може бути позитивним (вибір професії, якість професійної адаптації, розвиток професійної творчості і майстерності) і негативним, що перешкоджає становленню особистості професіонала (відсутність позитивної мотивації, наявність особистісних якостей, заважають професійної діяльності).

На сьогодні, професійний розвиток публічної служби має фундаментальне значення в контексті післядипломної освіти державних службовців, адже будь-які політичні стратегії формуються та реалізуються через призму людини.

На даному етапі суспільних перетворень, коли людський розвиток та людина, зокрема, постали в центрі всесвіту, питання професіоналізації державних службовців набуває не тільки актуальності, але й визначає вектор розвитку країн та планети в цілому. Для України професійна підготовка кадрів є особливо важливою не тільки з урахуванням глобальних процесів, а й в контексті необхідності запровадження системо-перетворюючих реформ, що зумовлює наявність результативної системи функціонування суб'єктів публічного управління. В свою чергу, професійна підготовка державних службовців передбачає розкриття професійного потенціалу людини, що для нашої держави є визначальним в контексті утвердження незалежної сильної європейської держави.

Отже, головні питання, що постають перед Україною на сучасному етапі її функціонування, піднімають проблему щодо професіоналізації людських ресурсів, тобто людей, що мають пряме відношення до публічної служби. Успішне вирішення цієї проблеми можливе за умови акмеологізації безперервної професійної освіти державних службовців.

Список використаних джерел:

1. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : закон України від 1 лип. 2010 р. № 2411-VI. – Режим доступу : www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17.

МЕЛЬНИЧЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ

*д. держ. упр., професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я
Харківського національного медичного університету*

ОПИТУВАННЯ ЯК СПОСІБ ВИЯВЛЕННЯ ВПЛИВУ ОСОБЛИВОСТЕЙ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ЕКОНОМІЧНИХ, СОЦІАЛЬНИХ І ПРИРОДНИХ ФАКТОРІВ НА РІВЕНЬ ТА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ТАКИХ ОСІБ

Існує усталена думка, що освічені люди значно рідше потрапляють в тенета бідності, проте «набуття освіти не гарантує безбідного життя» [4, с. 314]. Попри це й надалі «приблизно 2/3 батьків погоджуються нести серйозні фінансові витрати для того, щоб дати своїм дітям якісну вищу освіту» [2, с. 39]. При цьому «переважна більшість таких осіб вимушена залишити «батьківський дім» й адаптуватися до нових умов життєдіяльності в іншому місті, а почасти – й в іншій країні. Доволі гостро ця проблема стоїть, коли студенти-першокурсники потрапляють в мультинаціональне середовище (означене поширене у провідних ВНЗ, де одночасно навчаються представники різних країн); водночас, ще більше клопоту мають ті, хто має навчатись в іншій країні на нерідній для себе мові» [3, с. 122]. За будь-яких обставин, кожен студент (й тим паче, його батьки) прагне забезпечити належний рівень та якість власного життя, тобто, по-перше, мати необхідний набір благ, використання яких здане задовольнити його нагальні потреби й, по-друге, отримувати задоволення від того, як він живе (у т.ч. й від навчання). Усе це, зрештою, й обумовлює актуальність цього дослідження.

Передусім слід зазначити, що опитування є не самоціллю, а лише одним зі способів дослідження, що використовується науковцями Харківського національного медичного університету у межах НДР «Стан автономної регуляції у студентів в процесі адаптації до соціальних, темпоральних і природних факторів».

Означена тема НДР визначає контингент респондентів – студенти, але не конкретизує географічні межі опитування, тим самим дозволяючи виявити вплив особливостей адаптації студентів до економічних, соціальних і природних факторів на рівень та якість життя таких осіб. При цьому можна сформулювати як загальну уяву про причинно-наслідкові зв'язки між досліджуваними факторами, так і їх особливості не лише у межах окремих страт (як приклад, залежно від статі, віку, національності, країни походження, релігійних, культурних чи інших особливостей), а й у розрізі окремих курсів, спеціальностей, ВНЗ, міст, країн.

Для проведення опитування «розробляються стандартизовані опитувальники» [5], «при формуванні змісту яких слід дотримуватись таких вимог: урахувати цілі опитування та специфіку контингенту

респондентів; використовувати просту структура опитувальника (преамбула, загальна інформація про респондента, характеристика його здоров'я, питання на уточнення); забезпечити збереження інтересу до опитувальника завдяки дотриманню вимог до кількості (не більше 40) та якості запропонованих питань (ті мають бути чіткими, лаконічними, коректними й зрозумілими), що зрештою дозволить респондентам не витратити занадто багато часу на заповнення опитувальника; можливість уникати прямих питань; зважаючи на суб'єктивність відповідей респондентів, а почасти, їхню скритність – використовувати «питання-фільтри», що допомагають виявити достовірність оцінок; можливості, пропонувати фіксовану кількість конкретних відповідей (лише одну з яких й обирає респондент), що відображають (за необхідності, висхідну чи низхідну їх ієрархію) можливі варіанти зміни параметрів досліджуваних величин (результатів, явищ, процесів)» [1].

Опитувальник складається з таких блоків. Блок «Загальна інформація про респондента» містить не лише основні демографічні дані про респондентів, а і найважливіші (зважаючи на специфіку даного дослідження) характеристики умов і способу їхнього життя. Тим самим формується вихідна база для подальшого виділення причинно-наслідкових зв'язків між особистістю респондента та впливом особливостей адаптації студентів до економічних, соціальних і природних факторів на рівень та якість життя таких осіб. Блок «Характеристика зовнішнього середовища життєдіяльності студента» містить як перелік окремих факторів, що обумовлюють певний рівень та якість його життя, так і суб'єктивне судження цих осіб про міру впливовості цих факторів. Саме для спростування чи підтвердження ймовірних сумнівів (зниження суб'єктивності результатів опитування) використовують блок «Питання на уточнення».

Після затвердження змісту опитувальників та їхнього друку (тираж визначається розміром бажаної вибіркової статистичної сукупності) проводиться безпосереднє опитування з дотриманням таких вимог: для проведення опитування обрати ВНЗ; отримати у керівників цих закладів дозвіл на проведення опитування; обрати респондентів відповідно до специфіки опитувальника; проводити опитування добровільно (респонденти дають згоду на участь в опитуванні) та анонімно; гарантувати повну конфіденційність персональних даних респондентів і пояснити міру відповідальності дослідників за недотримання цієї вимоги; пояснити респондентам: хто і з якою метою проводить опитування (передусім, яким чином буде використано отримані результати дослідження); дозволити респондентам у зручній для них спосіб позначати обраний (єдиний) варіант відповіді (у разі помилки, дозволити респондентам викреслити хибну відповідь і поставити позначку в тому квадраті, який є відповідає вірній відповіді); не обмежувати респондентів у часі, який ті витрачають на вибір варіантів відповідей на питання та їх

внесення до опитувальника; передбачити можливість уникнення респондентами будь-яких витрат (у т.ч. на поштове відправлення опитувальників); проводити опитування силами виключно спеціально підготованих співробітників, які не повинні давати жодних порад стосовно можливих варіантів відповідей на поставлені питання; зібрати усі (заповнені та незаповнені анкети).

Усі заповнені опитувальники зосереджують в одному місці (як приклад, на кафедрі, яка проводить дослідження), де перевіряють коректність заповнення, сортують за контингентом респондентів, і згодом – піддають первинній обробці їх зміст. Ураховуючи ієрархічність окремих результатів опитування, проводять відповідне інвертування балів ($D=5$, $G=4$, $V=3$, $B=2$, $A=1$), завдяки чому визначають міру впливовості досліджуваного феномену (економічні, соціальні та природні фактори) на окремі показники та/чи їх групи (рівень та якість життя студентів). У заповнений опитувальник у жодному разі не можна вносити зміни. Отримані результати опитування слід внести до відповідної електронної бази даних, після чого ті підлягають обробці за допомогою кореляційно-регресійного аналізу (за необхідності, й інших методів медичної статистики) та належного програмного забезпечення (рівень достовірності отриманих результатів має становити не менше як 95 %). Для спрощення аналізу отриманих результатів, їх візуалізують у табличній та/чи графічній формі. Надалі отримані показники порівнюють (за наявності) з нормами, нормативами та результатами інших досліджень, а згодом – формулюють доказові висновки. Остаточний висновок щодо міри впливу зовнішніх факторів на життя студентів дослідники здійснюють на основі комплексної оцінки результатів опитування з урахуванням власних знань у досліджуваній царині.

Вадливо дотримати заздалегідь визначених термінів проведення усіх етапів дослідження, а також забезпечити раціональне використання ресурсів.

З урахуванням вищевикладеного матеріалу можна зробити висновок, що використання опитувальників створює основу для розробки практичних рекомендацій щодо зниження негативного впливу зовнішніх факторів на життя студентів. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці рекомендацій, спрямованих на підвищення результативності публічного управління розвитком медичної освіти в Україні.

Список використаних джерел:

1. Мельниченко О. А. Опитування як спосіб виявлення впливу поверхнево-активних речовин на здоров'я населення: методологічний аспект / О. А. Мельниченко // Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. уч., 24 жовтня 2018 р. – Х. : Вид-во ХНМУ, 2018. – С. 73 – 75.

2. Мельниченко О. А. Освіта як чинник підвищення рівня добробуту населення / О. А. Мельниченко // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ДокНаукДержУпр, 2011. – № 3. – С. 149 – 153.

3. Мельниченко О. А., Мельниченко В.О., Хо Дж. Адаптація іноземних студентів до навчання у мультинаціональному середовищі: проблеми та напрями їх вирішення / О. А. Мельниченко, В. О. Мельниченко, Дж. Хо // Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. уч., 24 жовтня 2018 р. – Х. : Вид-во ХНМУ, 2018. – С. 121 – 124.

4. Рєвніцєва О. В. Система вищої освіти України: фінансові аспекти сучасних проблем розвитку / О. В. Рєвніцєва // Демографія та соціальна економіка. – 2010. – № 2. – С. 36 – 45.

5. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я (біостатистика) : методичні розробки для викладачів до проведення практичних занять на тему «Організація та проведення статистичного дослідження, його етапи» для підготовки студентів за спеціальностями 7.12010001 «Лікарська справа», 7.12010002 «Педіатрія», 7.12010003 «Медично-профілактична справа», 7.12010005 «Стоматологія» / укл. В. А. Огнєв, П. О. Трегуб, І. А. Чухно. – Х. : ХНМУ, 2017. – 20 с.

МИТИЧ СЕРГІЙ ПАВЛОВИЧ

*начальник відділення розслідування злочинів у сфері службової діяльності
слідчого відділу Голосіївського управління поліції
Головного управління Національної поліції у м. Києві*

РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЩОДО РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВИЛ ТА СТАНДАРТІВ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

На сьогодні в Україні взятий чіткий курс на максимальну гармонізацію усіх правил та стандартів у фармацевтичній галузі з європейським законодавством, особливо тих, які стосуються споживання ліків та безпеки громадян. Упродовж останніх років у фармацевтичній галузі було реалізовано ряд прогресивних ініціатив, що сформували основу забезпечення наявності в Україні якісних лікарських засобів. Серед таких кроків слід особливо виділити такі [1]:

– у 2011 р. було завершено розпочатий ще у 2004 р. перехід вітчизняних фармацевтичних підприємств на стандарти належної виробничої практики (GMP), гармонізовані з європейськими. Зокрема, було затверджено настанову «Лікарські засоби. Належна виробнича

практика». Тобто обов'язкова норма GMP була введена для всіх виробників ліків;

- регуляторний орган (Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (Держлікслужба)) після аудитів європейських експертів став членом визнаних міжнародних організацій – Системи співробітництва фармацевтичних інспекцій (Pharmaceutical Inspection Cooperation Scheme – PIC/S) (у 2011 р.), що об'єднує 42 країни з жорсткою регуляторною системою, та Європейської Фармакопеї (у 2012 р.);

- Центральна лабораторія з контролю якості ліків – одна із 16 в світі, прекваліфікованих ВООЗ;

- з 2013 р. вимоги GMP стали обов'язковими і для зарубіжних виробників, а з 1 березня 2013 р. було запроваджено ліцензування імпорту лікарських засобів.

В Україні запроваджено стандарти якості ліків відповідно до вимог Європейської Фармакопеї [2, с. 64]. Крім того, з метою запобігання попадання фальсифікованих лікарських засобів у легальний обіг, відповідно до підписаного меморандуму з Європейським директором з якості лікарських засобів та за його технічної підтримки в рамках реалізації проекту Ради Європи «eTACT» в Україні розпочато впровадження автоматизованої системи відстеження лікарських засобів в обігу [3].

Україна є першою державою-членом Ради Європи, яка ратифікувала Конвенцію Ради Європи «Про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я» (The Medicrime Convention Combating counterfeiting of medical products and similar crimes – Medicrime) [4].

Ця угода була підписана від імені України в 2011 р. та набула чинності з 01.01.2016 р. – після того, як її ратифікували перші п'ять держав – Україна, Молдова, Угорщина, Іспанія та Гвінея.

Конвенція Medicrime є одним із найбільш відомих та важливих міжнародно-правових актів з питань протидії злочинам, що вчиняються у сфері виготовлення та обігу лікарських засобів.

Метою цієї Конвенції [4] є запобігання загрози охороні здоров'я та боротьба із цим явищем шляхом:

- забезпечення криміналізації певних дій;
- захисту прав жертв злочинів, установлених відповідно до цієї Конвенції;
- заохочення національного та міжнародного співробітництва.

При цьому Україна не лише першою ратифікувала Конвенцію Medicrime, а й першою серед країн СНД ввела кримінальну відповідальність за злочини, пов'язані з фальсифікацією ліків.

Згадані вище стандарти GMP були запроваджені в Україні як інструмент гарантування безпечності лікарських засобів. Всі виробники лікарських засобів, зареєстрованих в Україні, повинні були привести реєстраційні матеріали у відповідність із зазначеним стандартом шляхом отримання документа, що підтверджує відповідність виробництва лікарських засобів вимогам GMP. Відповідний документ видає Держлікслужба в установленому МОЗ порядку.

Крім того, у 2009 р. було розпочато активну роботу з наближення процедур доклінічного вивчення лікарських засобів в Україні до міжнародних стандартів. З метою гармонізації із законодавством ЄС було затверджено настанову «Лікарські засоби. Належна лабораторна практика». Цей міжнародний стандарт проведення доклінічного вивчення токсичності і фармакології безпеки лікарських засобів (Good Laboratory Practice – GLP) забезпечує якість та відтворюваність отриманих даних.

В ЄС правила GLP прийняті у вигляді Директиви Європарламенту та Ради Європи 2004/10 від 11.02.2004 р. «Про гармонізацію законів, настанов та адміністративних умов, що стосуються застосування принципів належної лабораторної практики» [5].

«Належна лабораторна практика» (GLP) – це система якості стосовно організації процесу та умов планування, проведення, моніторингу, реєстрації даних, надання результатів та зберігання матеріалів доклінічних досліджень щодо безпеки лікарського засобу для здоров'я людини та довкілля [2, с. 26].

Кожна країна ЄС має лабораторію, атестовану згідно з вимогами GLP. Допускається як внутрішня (національна), так і зовнішня (уповноваженими органами міжнародних організацій) атестація за вимогами GLP. Держава повинна забезпечити наявність національного органу контролю GLP, національної програми GLP, національного регламентуючого органу GLP [2, с. 26].

При цьому необхідно зазначити, що міжнародні стандарти у сфері контролю безпечності та якості лікарських засобів імплементуються в Україні дуже повільно. Так, хоча Україна приєдналася до Міжнародної системи співробітництва фармацевтичних інспекцій ще у 2011 р., досі не підписано жодної угоди про взаємне визнання сертифікатів GMP між Україною та державами – членами PIC/S [2, с. 65].

Наостанок, слід наголосити важливість реалізації в діяльності державних регулюючих органів у фармацевтичній галузі так званих норм «належної регуляторної практики» – GRP, які рекомендує ВООЗ, а саме норм ефективної діяльності національних уповноважених органів з регулювання виготовлення та обігу лікарських засобів від розробки до їх медичного застосування – принципів та правил щодо регуляторної діяльності, які застосовуються уповноваженими державними органами для забезпечення ефективності, безпеки, якості та доступності лікарських засобів.

Впровадження належної регуляторної практики є невід'ємною частиною системи державного регулювання виготовлення та обігу лікарських засобів [6].

Основна мета належної регуляторної практики полягає у підвищенні ефективності, узгодженості та прозорості діяльності уповноважених державних органів, які здійснюють регуляторні функції у сфері виготовлення та обігу лікарських засобів [6].

Основними елементами «належної регуляторної практики» – GRP, які рекомендовані ВООЗ та які визначають державну політику у сфері регулювання виготовлення та обігу лікарських засобів, є [6]:

- визначення основних принципів та напрямів державного регулювання сфери виготовлення та обігу лікарських засобів;
- впровадження законодавчих та нормативно-правових вимог до регулювання виготовлення та обігу лікарських засобів;
- визначення регуляторних функцій та їх раціональний розподіл між уповноваженими органами;
- координація діяльності уповноважених органів, задіяних у виконанні регуляторних функцій;
- впровадження заходів з державного контролю за якістю, безпекою, просуванням лікарських засобів та їх рекламою.

Шляхом державного регулювання сфери виготовлення та обігу лікарських засобів через нормативне врегулювання процедур ліцензування, сертифікацію, інспектування, державну реєстрацію, контроль якості, фармаконагляд забезпечується реалізація міжнародних стандартів системи забезпечення якості лікарських засобів, таких як належна виробнича практика (GMP), належна клінічна практика (GCP), належна лабораторна практика (GLP), належна дистриб'юторська практика (GDP), належна аптечна практика (GPP), належна практика з фармаконагляду (GPvP), належна регуляторна практика (GRP) [6].

Завдяки послідовній політиці гармонізації національного законодавства з європейським в українську практику було впроваджено ефективні європейські регуляторні інструменти, які для пацієнта та системи охорони здоров'я стали гарантією якості та безпеки лікарських засобів.

Список використаних джерел:

1. Розвиток фармацевтичної галузі в контексті Програми діяльності Уряду: позиція вітчизняних фармпідприємств. – Режим доступу : www.apteka.ua/article/316912.
2. Регулювання ринку лікарських засобів в Україні: проблеми та рішення : проект звіту Аналітичного центру «Нова соціальна та економічна політика». – Режим доступу : www.newsep.com.ua/media/news.
3. Регуляторна політика держави в фармацевтичній галузі: проблемні питання та шляхи їх вирішення. – Режим доступу : www.xn--hladc2i.xn--j1amh/news/03572.html.

4. Конвенція про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я : міжнародний документ від 28.10.2011 р., прийнятий Радою Європи. – Режим доступу : www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a91.

5. Бармина А. Надлежащая лабораторная практика в Украине: правила и требования / А. Бармина // Аптека.ua online. – Режим доступу : www.apteka.ua/article/231355.

6. Про затвердження настанови «Лікарські засоби. Належна регуляторна практика» : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28 берез. 2013 р. № 247. – Режим доступу : www.apteka.ua/article/231898.

МОРОЗ СВІТЛАНА АНАТОЛІВНА

к. держ. упр., старший науковий співробітник

Навчально-науково-виробничого центру

Національного університету цивільного захисту України

ЗАЛЕЖНІСТЬ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВІД ФОРМИ ФІНАНСУВАННЯ ЇЇ ЗДОБУТТЯ: АНАЛІЗ ВІДПОВІДЕЙ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТЯНСЬКОЮ ГАЛУЗЗЮ

Проблематика якості вищої освіти, у тому чи іншому контексті прояву свого складного та багатогранного змісту, постійно перебуває у межах кола наукової уваги дослідників та науковців практиків. Окремі питання участі держави у забезпеченні якості вищої освіти набули свого обговорення під час роботи круглого столу «Інтеграція вищої освіти і наукових досліджень задля підвищення якості вищої освіти», організація та проведення якого відбулось за ініціативою Національного Еразмус+ офісу в Україні у співпраці з Міністерством освіти і науки України [2]. У роботі науково-комунікативного заходу взяли участь представники МОН, НАПН України, НАН України, дослідники, вчені, об'єднання роботодавців та громадські організації. Під час пленарного засідання, член Національної команди експертів з реформування вищої освіти В.Ю Луговий презентував науковій громадськості та представникам органів державної влади свою доповідь «Виміри інтеграції вищої освіти і наукових досліджень: покращення якості вищої освіти, зміцнення зв'язку викладання, навчання і наукових досліджень, розвиток програм аспірантури і докторантури», у межах якої окреслив перспективні напрями реалізації державної політики щодо підвищення якості вищої освіти та конкретизував зміст заходів з її забезпечення. Серед інших науково-комунікативних заходів, фокус наукової уваги яких було зосереджено на питаннях забезпечення якості вищої освіти слід звернути

увагу на Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Сучасні проблеми та механізми регулювання міжнародних економічних відносин» (13.10.2018, м. Київ – Київський економічний науковий центр); Міжнародну науково-практичну конференцію «Формування сучасної моделі управління та підвищення якості менеджменту в системі вищої освіти» (20.04.2018, м. Дніпро – Університет митної справи та фінансів). Під час роботи останнього науково-комунікативного заходу В. В. Ченцов звернув увагу на необхідність використання інноваційних підходів до забезпечення ефективного функціонування державного механізму фінансування вищої освіти в Україні [6, с. 137]. Окремі аспекти прояву відповідної проблематики будуть нами порушені у межах цієї публікації. Про неабияку увагу суб'єктів державного управління до вирішення питань забезпечення якості вищої освіти може свідчити у тому числі і факт прийняття Урядом України рішення про проведення у 2018 році в окремих ЗВО міжнародного моніторингового оцінювання якості вищої освіти. Проведення моніторингу дозволить його організаторам отримати об'єктивні дані щодо рівня фундаментальної підготовки майбутніх фахівців, а також ідентифікувати найбільш актуальні проблеми вищої освіти та визначити шляхи їх вирішення [1].

Проблематика забезпечення якості вищої освіти, з огляду на свою неабияку значущість для суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку держави та людини, постійно перебувають у межах кола наукової уваги представників державно-управлінської науки. Питання державного управління забезпеченням якості вищої освіти набули свого розвитку у роботах В. Д. Бакуменка, Л. А. Гаєвської, Т. І. Гладкої, С. М. Домбровської, О. В. Дубровки, О. В. Жабенка, М. М. Іжї, В. І. Лугового, Т. О. Лукіної, В. М. Мороза, Л. І. Паращенко, О. В. Поступної, С. М. Серьогіна та багатьох інших дослідників. Окремі питання порушеної проблематики були нами розглянуті під час досліджень у межах попередніх напрямів наукових пошуків [3; 4]. Не дивлячись на достатній рівень наукового обґрунтування проблематики якості вищої освіти, окремі її все ще залишаються відкритими для подальших наукових розвідок.

Формулювання мети публікації. У межах цієї публікації ми ставимо за мету провести аналіз думок студентів, як безпосередніх учасників навчального процесу та одержувачів освітянської послуги, щодо залежності якості вищої освіти від форми фінансування її отримання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вище ми звернули увагу на дослідження В. В. Ченцова, який за результатами аналізу обсягів видатків державного бюджету на вищу освіту констатував факт їх збільшення з 15,1 млрд. грн. у 2012 р. до 20,3 млрд. грн. у 2017 р. [6, с. 137]. Разом з тим, динаміка зростання обсягів фінансування державою розвитку системи вищої освіти не забезпечила відчутного підвищення її якості. На поступове зниження якості вітчизняної вищої

освіти вказує динаміка зміни рейтингових показників України у межах показника Глобального індексу конкурентоспроможності за критерієм «вища освіта та навчання». За результатами дослідження фахівців Світового економічного форуму, Україна у рейтингу за відповідним показником: 2010-2011 рр. позиціонувала на 56 місці; 2012-2013 рр. – на 70 місці; 2014-2015 рр. – на 72 місці [5, с. 2]. Отже виникає ситуація за якою зусилля держави щодо підвищення рівня фінансування системи вищої освіти не забезпечують зростання її якості. Дослідження причин неефективного використання державних коштів має безліч напрямів свого прояву не лише в контексті особливостей організації відповідного аналізу (вибір вектору та об'єктів безпосередньої уваги), а у тому числі й в залежності від обраної суб'єктами експертної уваги методики оцінювання. У межах цієї публікації на рівні предмету наукової уваги нами було обрано результати непрофесійного експертного оцінювання впливу окремих моделей фінансування вищої освіти на якість освітніх послуг. У якості експертів виступили студенти Балтійської Міжнародної Академії (м. Рига, Латвія), думка яких була з'ясована автором цієї публікації під час проходження стажування «Теорія і практика забезпечення якості вищої освіти: педагогіка, психологія і управління» (21.04.2018 – 02.05.2018) у відповідному закладі вищої освіти. Запропонована респондентам до заповнення анкети, серед інших запитань містила у тому числі й таке: «Чи залежить якість вищої освіти від форми фінансування її отримання? (оберіть один варіант відповіді)». Отримані нами під час обробки анкет результати наведено на рисунку 1.

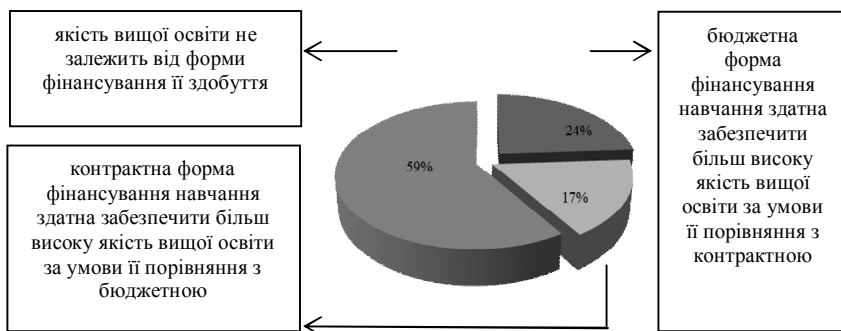

Рис. 1. Компетенція суб'єктів у проведенні реформ щодо підвищення якості вищої освіти

Результати аналізу відповідей студентів щодо визначення значущості форми фінансування здобуття вищої освіти для забезпечення її якості дозволили сформулювати такі основні висновки.

По-перше, на переконання більшості респондентів (59 %) якість вищої освіти не залежить від форми її фінансування, а отже розвиток недержавних ЗВО є виправданим як в контексті проблематики якості надання освітніх послуг так і з огляду на необхідність підтримання конкуренції між державним та приватним секторами університетської освіти. Крім того, держава може зменшити рівень видатків на фінансування державних ЗВО та адміністрування державного замовлення на підготовку спеціалістів з вищою освітою за рахунок його перерозподілу на користь приватних ЗВО.

По-друге, з огляду на той факт, що кожен четвертий респондент (25 %) погодився з твердженням про те, що використання бюджетної форми фінансування здобуття вищої освіти здатне забезпечити більш високу її якість, вважаємо за необхідне підсилити державний контроль за діяльністю недержавних ЗВО, наприклад за рахунок введення до їх структури незалежного від адміністрації університету спостерігача за якістю надання освітніх послуг від держави. Такий крок з боку держави, з одного боку, дозволить державі отримувати інформацію про функціонування недержавних ЗВО не лише на етапі підбиття підсумків (констатація факту), а і безпосередньо на етапі організації навчального процесу та реалізації його програмних заходів (отримання поточної інформації).

Список використаних джерел:

1. Деякі питання проведення міжнародного моніторингового дослідження якості вищої медичної освіти у 2018 році : постанова Кабінету Міністрів України від 28 берез. 2018 р. № 275 // Офіційний вісник України. – 2018. – № 35. – С. 14.

2. Круглий стіл «Інтеграція вищої освіти і наукових досліджень задля підвищення якості вищої освіти» // Новини від 22.09.2016 ; Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-povidomlennya-2016-09-12-22-veresnya---kruglij-stil->integracziya-vishhoyi-osviti-i-naukovix.

3. Мороз С. А. Німецька модель підготовки науково-педагогічних кадрів: особливості розбудови та перспективи використання для розвитку трудового потенціалу вітчизняних ВНЗ / С. А. Мороз, В. М. Мороз // Теорія і практика управління соціальними системами – 2016. – № 2. – С. 87 – 96.

4. Мороз С. А. Зміст дефініції «якість вищої освіти» в контексті наукових поглядів представників східноєвропейських наукових шкіл / С. А. Мороз, В. М. Мороз // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2017. – № 2. – С. 58 – 71.

5. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року / Вища освіта: реформа вищої освіти // Інформаційний ресурс «Освіта.ua». – Режим доступу : www.osvita.ua/vnz/reform/43883.

6. Ченцов В. В. Інноваційні підходи до державного механізму фінансування вищої освіти в Україні / В. В. Ченцов, О. В. Григораш // Формування сучасної моделі управління та підвищення якості менеджменту в системі вищої освіти : міжнар. наук.-практ. конф., 20 квітня 2018 р. – Д., 2018. – С. 137 – 140.

ОСТРЯНИНА СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ЧАМАРА КАРИНА СТАНІСЛАВІВНА

слухач спеціальності 073М «Менеджмент»

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ЯЦИШИНА АННА АНДРІВНА

слухач спеціальності 073М «Менеджмент»

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

**ОРГАНІЗАЦІЙНЕ РЕФОРМУВАННЯ ЯК НАЙВАЖЛИВІШИЙ
ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

Характерною умовою функціонування сучасного бізнесу є його соціалізація, тобто спрямованість діяльності не тільки на отримання прибутку, а й на досягнення певного соціального ефекту, що в свою чергу є наріжним каменем майбутніх успіхів. Для ефективної діяльності із урахуванням нової парадигми (соціалізації бізнесу), більшість сучасних підприємств має потребу в модернізації організаційної структури управління, адже саме від цього елементу системи управління, в першу чергу, залежить ефективність функціонування підприємства, його швидка адаптація до змін у середовищі, якість управлінських рішень, що приймаються [3].

Соціальне управління виступає як сукупність організаційних систем і управлінських зв'язків між ними, здійснення яких дозволяє реалізувати управлінські функції між індивідами, соціальними групами, громадянами, політичними, економічними та ін. інститутами суспільства. Соціальне управління охоплює всі ті об'єкти і процеси в суспільстві, стан яких має значення для його існування і розвитку як соціальної системи, так і для життєдіяльності людей [1].

Реалізація цілей соціального управління є можливою за наявності відповідного забезпечення, яке поділяється на такі види: базове забезпечення (його основу складає інформаційне забезпечення), що характеризує стан елементів організації системи соціального управління і навколишнього середовища певної системи; нормативно-правове забезпечення (визначає правила поведінки певної системи в середовищі)

та ресурсне забезпечення (включає в себе сукупність різних інструментів, що є у розпорядженні будь-якої соціальної системи).

Отже, система соціального управління – врегульовані стосунки між суб'єктом та об'єктом управління. Головні характеристики соціального управління як системи: визначення людини як суб'єкта та об'єкта управління. (управління людьми та за допомогою людей); цілеспрямований свідомий вплив на поведінку людей і соціальних груп з метою організації та координації їх діяльності в процесі досягнення цілей, які стоять перед суспільством; розробка і вибір бажаних методів впливу на об'єкти управління на основі пізнання і використання закономірностей його розвитку, інформації про наявний стан об'єкту управління та зовнішнього стосовно нього середовища.

Безперервне зростання ефективності діяльності вимагає безперервного вдосконалення управління підприємством. Воно має відбуватися за такими основними напрямками: вдосконалення організаційної структури управління підприємством; оптимізація організації менеджменту та бізнес-процесів через поліпшення системи планування, обліку і контролю за основними показниками діяльності підприємства; вдосконалення управління виробничими ресурсами та запасами; підвищення ефективності управління інноваційними процесами на підприємстві, поліпшення якості продукції.

Варто наголосити на необхідності зваженого підходу до формування структурних підрозділів в організаційній структурі та соціальної служби зокрема. Ґрунтуючись на таких індикаторах, як кількість отримувачів, яким надаються соціальні послуги, прогнозована кількість потенційних отримувачів, наявні обмеження штатного розпису, стан фінансування соціальної служби, можна зробити висновки стосовно доцільності функціонування окремих відділів або призначення відповідальних фахівців за оцінку потреб, моніторинг та оцінку якості, надання окремих послуг тощо.

Основні відділи в структурі соціальної служби – це відділи, працівники яких безпосередньо надають соціальні послуги. Кількість таких відділів/фахівців залежить від спектру послуг соціальної служби та кількості отримувачів послуг.

Особливу увагу необхідно зосередити на ефективності управління процесами залежно від напрямів прогнозування та планування соціального розвитку персоналу на різних рівнях управління та вдосконаленні його соціальної структури і професійно-кваліфікаційного складу працівників. Питання розробки (побудови), функціонування і реструктуризації організаційних структур управління досліджували такі вітчизняні науковці як О. В. Виногорова, О. С. Гудзь, Н. І. Демків, О. В. Корнілова, О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, Ю. А. Наумчик, А. А. Садеков, І. В. Сіменко, В. А. Ткаченко та багато інших.

Соціальне планування розвитку персоналу передбачає аналіз стану соціального середовища підприємства, врахування факторів, що впливають на розвиток персоналу, розробку проектів планів і програм, розрахованих на використання у плановому періоді потенційних можливостей особистості, трудового колективу щодо свого розвитку. При здійсненні соціального прогнозування та планування розвитку персоналу необхідно також враховувати ситуацію в галузі, регіоні і державі. Такий аналіз є підґрунтям для соціального прогнозу розширеного відтворення робочої сили на підприємстві та поза виробництвом.

Служба соціального розвитку підприємства працює в тісному контакті з іншими службами та підрозділами: з економічною, фінансовою, кадровою, технологічною службами, з дирекцією і громадськими організаціями. Кожній зі служб тією чи іншою мірою властива діяльність щодо соціального управління. У діяльності служб соціального розвитку персоналу розрізняють чотири основних функції: планово-прогностична (або соціального розвитку) функція полягає в розробці, організаційно-методичному забезпеченні та контролі за результатами виконання планів соціального розвитку трудових колективів; інформаційно-дослідницька і соціально-інженерна функції полягають у вирішенні соціальної проблеми на основі комплексного вивчення соціальної інформації; функція обліку соціального чинника в техніко-економічній політиці підприємства. Її суть полягає в оцінці соціальних наслідків від впровадження запланованих заходів і нововведень. Мова йде про необхідність передбачення змін в умовах і змісті праці, у ставленні до роботи, у структурі інтересів людей в разі переходу на випуск нової продукції, зміни технологій, реконструкції виробництва, зміни форм власності на засоби виробництва та ін.; функція соціологічної освіти на підприємстві реалізується через організацію навчання керівників і фахівців основам промислової соціології і психології, масову пропаганду соціологічних знань у колективах і регулярне інформування колективу про хід рішення соціальних проблем [2].

Робота соціального підрозділу та служби управління персоналу з розвитку працівників підприємства повинна здійснюватися на основі чинного законодавства, що визначає правові основи соціальної політики держави і гарантії у сфері розвитку персоналу. За таких умов при плануванні соціального розвитку персоналу необхідно використовувати соціальні нормативи, стандарти тощо. З метою цілеспрямованої роботи стосовно соціального розвитку персоналу підприємства пропонуємо модифікувати його структуру, створивши єдину службу соціального розвитку (рис. 1).

Ефективність управління соціальним розвитком персоналу підприємства залежить не лише від їх планування й прогнозування, а також від використання широкого кола показників, що дає змогу оцінити його рівень і динаміку.

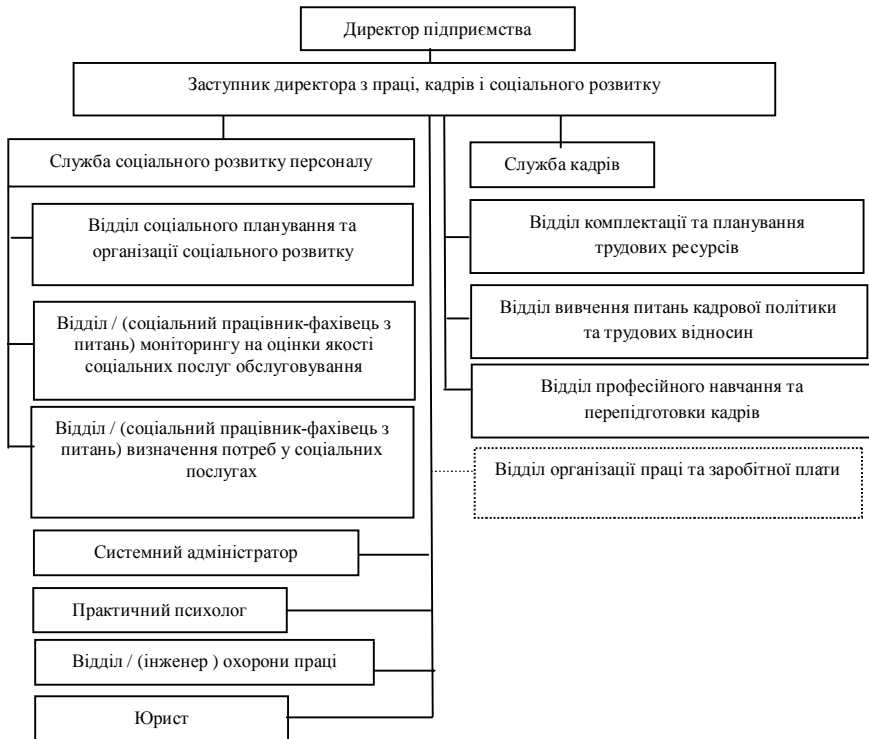

Рис. 1. Модифікована авторами структура служби соціального розвитку персоналу підприємства за джерелом [4]

Таким чином, проведене дослідження теоретичних основ організаційного реформування, дозволило дійти таких висновків: соціальне управління виступає як сукупність організаційних систем і управлінських зв'язків між ними, здійснення яких дозволяє реалізувати управлінські функції між індивідами, соціальними групами, громадянами, політичними, економічними та ін. інститутами суспільства; зростання ефективності діяльності вимагає безперервного вдосконалення управління підприємством; з метою цілеспрямованої роботи стосовно соціального розвитку персоналу підприємства пропонуємо удосконалити його структуру, створивши єдину службу соціального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Види соціального управління. – Режим доступу : www.pravo.vuzlib.net/book_z1136_page_10.html
2. Ostryanina S. Enterprise social development: concept elements, system of affecting factors and strategy designing / S. Ostryanina // Modern

Science – Moderní věda. – Praha. – Česká republika, Nemoros. – 2017. – № 5. – P. 23 – 28.

3. Прудникова І. М. Діагностика якості організаційних структур управління підприємствами : дис... канд. економ. наук : 08.00.04 / І. М. Прудникова ; Державний університет телекомунікацій. – К., 2017. – С. 25.

4. Пшенична О. М. Організація соціального розвитку колективу підприємств транспортного господарства / О. М. Пшенична // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. : в 4 т. – Д. : ДНУ, 2007. – Вип. 228. – Том IV. – С. 749 – 756.

ОХОТНИКОВА ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

*аспірант кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом*

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ ЯК ОСНОВА МЕРИТОКРАТИЧНОГО ПРИНЦИПУ ДОБОРУ

Проблеми формування управлінської еліти українського суспільства слід розглядати як етап професіоналізації кадрів системи публічного управління. Оскільки від якості та системи професійних знань, вмінь, навичок управлінців залежить не тільки якість та раціоналізація проведення реформ сучасного українського суспільства, а й якість соціально-економічного життя громадян країни, добробут населення України.

Меритократія – не є новим терміном в науці. Ще в 1958 р. англійський соціолог Майкл Янг використав це поняття «меритократія» в антиутопії «Підвищення меритократії», зосередивши увагу на талановитих людях, талант яких сприяє їхньому просуванню на новий суспільний рівень. Ступінь суспільного прогресу, М. Янг розглянув у співвідношенні «влада – інтелектуальність». Управління має здійснюватися не народом або аристократією, чи плутократією, а за допомогою розумової частини суспільства, тобто, через «меритократію таланту» [5, с. 319, 322].

Меритократія – це еліта з високим рівнем політичної культури, що сприяє справедливому розподілу цінностей в суспільстві, утвердженню принципів професіоналізму та відкритості принципів політичних процесів [4, с. 172 – 173].

Меритократія – засіб управління здібними і обдарованими людьми, що є заслугою їх таланту та наполегливої праці. Меритократична система засновується на здібностях людей та їх потенціалі й обґрунтовується як винагорода за талант, створений в «природній лотереї» [6, с. 138 – 139].

Таким чином, меритократія – відбір до управлінської еліти здібних кандидатів, їх просування та розвиток. Крім того, меритократія розуміє під собою таку систему формування управлінської еліти через унормовані іспити (тести, відповідні системи оцінювання), яка пов'язана з найкращими талантами, важливими професійними навичками та знаннями, а також рівнем інтелекту.

На сьогодні точиться дискусія, які саме навички, вміння, знання є важливими та дають можливість відбирати кадри до управлінської еліти, які якості слід ставити на початку відбору управлінської еліти, а які є не важливими. Таке питання є складним та потребує детального дослідження.

На думку Д. Белла, до основних якостей управлінської еліти слід віднести: по-перше, інтелектуальні здібності, по-друге, соціальні навички, по-третє, чесноти [2, с. 114]. Слід зазначити, що управлінська еліта не обов'язково мають бути найкращими за кожним з цих показників. Однак, управлінську еліту вирізняє те, що за всіма трьома показниками він має бути вище від середнього рівня. Тобто всі якості мають однакове значення. Найголовніша з них, на думку Д. Белла, рівень доброчесноті. Без бажання служити суспільству управлінець може використати свої високі інтелектуальні здібності й соціальні навички на шкоду державі й суспільству. Далі йдуть соціальні навички, адже управлінець має вміти переконувати лідерів нижчого рангу, а також членів суспільства. Інтелектуальні здібності, на думку Д. Белла, розташовані на останньому місці: певний ступінь розумового розвитку необхідний для аналізу інформації та розпізнання добрих аргументів, а пропозиції в галузі публічної політики та оригінальні думки можуть висуватися групою талановитих радників та експертів [2, с. 114].

В цьому аргументі є логіка, разом з тим, на нашу думку, система професійно важливих якостей управлінської еліти складніша. Перед усім, слід зазначити, що управлінець повинен бути відповідальним перед суспільством за свої рішення та дії, виконувати етичні вимоги (на жаль, на сьогодні не прийнято Етичного кодексу поведінки кадрів публічного управління), здатність генерувати й систематизувати оригінальні ідеї, а також мати високий ступінь емоційного інтелекту.

Слід коротко зупинитися на важливості емоційного інтелекту у системі формування управлінської еліти. Якщо стисло охарактеризувати емоційний інтелект, то це інтелектуальна здатність, пов'язана з розумінням і управлінням емоційними проявами особистості. При цьому специфіку йому додає внутрішньоособистісна спрямованість. Емоційний інтелект актуалізується в ситуаціях, що вимагають розуміння (рефлексивний аналіз) і управління емоційними проявами як у внутрішньому, так і міжособистісному аспектах [1; 3].

Емоційний інтелект потрібен сучасному лідеру як основа формування раціональних, неординарних та варіативних управлінських рішень на

управлінські ситуації, які постійно виникають в сучасному суспільстві, що пов'язані з публічним (державним) управлінням.

Проведений аналіз дає підстави визначити наступні професійно важливі якості управлінців, які слід враховувати при формування кадрів за меритократичним принципом: по-перше, інтелект; по-друге, емоційний інтелект; по-третє, відповідальність та чесність; по-четверте, емпатія; по-п'яте, соціальні та комунікативні здібності; по-шосте, самоконтроль; по-сьоме, саморозвиток та постійне самовдосконалення; по-восьме, впевненість у собі та своїх діях, по-дев'яте, інноваційність та неординарність мислення.

Зазначений перелік може бути доповнений залежно від конкретної сфери діяльності, де працює управлінець, а також залежно від рівня розвитку державотворення, адже професійно важливі якості управлінців ускладнюються залежно від глобалізаційного процесу, формування інформаційного поля тощо.

Список використаних джерел:

1. Андреева И. Н. О становлении понятия «эмоциональный интеллект» / И. Н. Андреева // Вопросы психологии. – 2008. – № 5. – С. 83 – 95.

2. Деніел Б. Китайська модель. Політична меритократія та межі демократії / Б. Деніел ; пер. з анг. О. Дем'янчук. – К. : Наш формат, 2017. – 312 с.

3. Люсин Д. В. Структура эмоционального интеллекта и связь его компонентов с индивидуальными особенностями: эмпирический анализ / Д. В. Люсин, О. О. Марютина, А. С. Степанова // Социальный интеллект: теория, измерение, исследования : сб. науч. тр. ; под ред. Д. В. Люсина, Д. В. Ушакова. – М. : ИП РАН, 2004. – № 4. – С. 129 – 140.

4. Мандзій Л. Політичні еліти постсоціалістичних країн: проблеми методології дослідження / Л. Мандзій // Вісн. Львів. ун-ту. – 2002. – Вип. 4. (Сер. «Філософ. науки»). – С. 171 – 177.

5. Янг М. Возвышение меритократии. Утопия и утопическое мышление: антология зарубежн. лит. / М. Янг ; пер. с разн. яз. / сост., общ. ред. и предисл. В. А. Чаиковой. – М. : Прогресс, 1991. – 405 с.

6. Hayes C. Twilight of the elites: America after meritocracy / C. Hayes. – New York : Crown Publishing, 2012. – 292 p.

СЕРНЯК ОЛЕГ ІГОРОВИЧ

к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

НЕЗАЛЕЖНИЙ ОСВІТНІЙ АУДИТ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОФЕСІЙНО-ГРОМАДСЬКИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ситуація зі забезпеченням якості вищої освіти в Україні залишається вкрай тривожною. З одного боку, держава не має наміру втрачати контроль над сферою ліцензування та акредитації ВНЗ й присудження наукових ступенів, а з іншого – вплив талановитої молоді за кордон і брак кваліфікованих кадрів у різних галузях економіки України спонукає шукати інноваційні шляхи забезпечення якості вищої освіти. Одним із них є запровадження громадського механізму управління якістю вищої освіти через створення інституту незалежних освітніх аудиторів. Це – впевнений крок до прозорості дотепер закритих від громадськості процесів ліцензування й акредитації, а також до свободи вибору навчальними закладами суб'єктів освітнього аудиту і як наслідок – втрати монополії держави над згаданими процесами.

Поняття «аудит» в загальному розумінні – це незалежна перевірка певних процесів в організації на їх відповідність існуючих стандартам щодо цих процесів. Важливим наслідком аудиту є розроблені аудитором рекомендації щодо удосконалення тієї чи іншої діяльності.

В Україні поняття «незалежний освітній аудит» в державно-управлінській і освітянській практиці майже не вживане. Навіть такі сучасні вітчизняні видання, як «Енциклопедія державного управління», «Енциклопедичний словник з державного управління» та «Енциклопедія освіти», не містять тлумачення цього поняття у контексті застосування в освітній галузі, тому впевнено можна зробити висновок, що «незалежний освітній аудит» – новітнє поняття у вітчизняних державно-управлінській і педагогічній наукових галузях.

Здійснений аналіз існуючого понятійно-категорійного апарату дає нам підстави визначити поняття «незалежний освітній аудит» як експертизу якості вищої освіти, що здійснюється добровільно за замовленням вищих навчальних закладів на основі укладеного договору з використанням заздалегідь обумовлених видів, часу і форм експертизи при дотриманні умов повної конфіденційності отриманих результатів. Мета незалежного освітнього аудиту у сфері вищої освіти полягає у підтвердженні відповідності рівня якості вищої освіти у вищому навчальному закладі встановленим нормативним вимогам, що є тотожним проходженню процедури ліцензування й акредитації, та обов'язково вироблення практичних рекомендацій щодо підвищення якості вищої освіти. Об'єктами незалежного освітнього аудиту у вищій школі має бути

комплексне дослідження змісту освіти, освітніх програм, технологій і матеріально-технічних умов навчання, наукової діяльності вузу, його взаємовідносин з ринком праці тощо.

На нашу думку, основним замовником незалежного освітнього аудиту є університет, для якого цей механізм і зрозумілий, виходячи з попереднього досвіду проходження процедур ліцензування й акредитації, і життєво необхідний, враховуючи конкуренцію на ринку освітніх послуг і наукових досліджень.

Революційно-еволюційний шлях розвитку вищої освіти України, яким безумовно є процес запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів, висуває досить жорсткі вимоги до морально-професійних якостей самих аудиторів. Враховуючи тенденцію активного залучення іноземних фахівців до державного управління в Україні, можна формувати інститут незалежних освітніх аудиторів з числа міжнародних освітніх експертів або представників міжнародних аудиторських компаній. Однак, така ідея має суттєвий недолік у вигляді вартості такого аудиту, яку навряд-чи зможуть собі дозволити вітчизняні ВНЗ. Тому залучення міжнародних суб'єктів як консультантів і тренерів доцільне на етапі професійної підготовки незалежних освітніх аудиторів, а як членів наглядової ради та гарантів дотримання аудиторами професійної етики – на етапі створення та функціонування громадської організації незалежних освітніх аудиторів.

Щодо приналежності потенційних кандидатів на незалежних освітніх аудиторів до сфери освіти, то, з одного боку, аудитори-вихідці з освіти добре знають цю сферу зсередини та можуть дати фахові рекомендації щодо її покращення, а з іншого – їх тісні зв'язки з освітнім середовищем заважатимуть об'єктивному та неупередженому оцінюванню. Тому виглядає логічним поєднання серед незалежних освітніх аудиторів як представників освіти, так і моральних авторитетів або осіб із досвідом аудиторської діяльності.

Щодо організаційно-правової форми діяльності незалежних освітніх аудиторів, то можливі два варіанти:

- професійне об'єднання у формі юридичної особи, до якого входить аудитор як окремі фізичні особи-підприємці;
- громадська організація сертифікованих аудиторів, діяльність якої має регулюватися законом про незалежний освітній аудит за зразком Закону України «Про аудиторську діяльність».

Перший зі запропонованих варіантів дає дуже широку свободу незалежному освітньому аудитору щодо ухвалення рішень, але, водночас, надто сильно комерціалізує дану сферу відносин, що може зашкодити досягненню єдиної мети у вигляді покращення якості вищої освіти. Інший варіант передбачає певну організаційну залежність аудитора від громадської організації, яка надає йому право здійснювати аудиторську діяльність і в подальшому контролює її, але натомість є максимально

відкритим до громадськості та бенефіціарів, що відповідає ідеї громадського контролю за сферою забезпечення якості вищої освіти.

Результати незалежного освітнього аудиту пропонуємо розділяти на внутрішні (обмеженого користування, таємні) та зовнішні (публічні, відкриті). Такий розподіл зумовлений суттю аудиту, що складається з процесу оцінювання, який більшою мірою цікавий для громадськості та бенефіціарів і спрямований назовні, та процесу розроблення рекомендацій, який важливий для менеджменту університету та може бути використаний ним як конкурентна перевага вузу на ринку освітніх послуг. Фактично зовнішні результати аудиту констатують теперішній стан справ у ВНЗ, а внутрішні – окреслюють аспекти його розвитку в майбутньому. Наочним результатом аудиту має бути певна кількість балів за встановленими критеріями, яка утворюватиме рейтинг ВНЗ чи окремих спеціальностей, що сприятиме абітурієнту у виборі майбутньої професії, а роботодавцю у працевлаштуванні кращих фахівців. Тому як відкрита, так і закрита частини звіту незалежного освітнього аудитора мають бути спрямовані не на виставлення на публічний огляд недоліків університету, дискредитацію його в ЗМІ чи покарання у вигляді позбавлення ліцензії, а на допомогу вузу у формуванні внутрішньої системи якості, пошук внутрішніх і зовнішніх резервів покращення надання освітніх послуг.

Отже, актуальність і потрібність запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів в системі вищої освіти України не викликає жодних заперечень. Концептуальні, нормативно-правові та методологічні засади реформи забезпечення якості вищої освіти залежатимуть від осіб, які її здійснюватимуть, інтересу до неї зі сторони громадськості, академічної та студентської спільнот, кінцевих бенефіціарів освітніх послуг, підтримки вищого політичного керівництва держави та провідних вітчизняних навчальних закладів. Основним завданням запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів має стати не створення соціального класу освітніх аудиторів і навіть не боротьба з корупцією, а стимулювання внутрішнього освітнього аудиту, тобто запровадження та розвиток внутрішньоуніверситетської системи забезпечення якості вищої освіти, яка перетворить наші вузи на конкурентоспроможні центри глобального ринку науки, освіти й інновацій.

ТЕРЕШКЕВИЧ ГАЛИНА ТАРАСІВНА

*к. держ. упр., доцент, доцент кафедри філософії та економіки
Львівського національного медичного університету ім. Данила
Галицького, доцент кафедри фізіології з основами біоетики та
біобезпеки Тернопільського державного медичного університету
ім. І. Я. Горбачевського*

СНІД – МАЛЕНЬКИЙ СВІТ ВЕЛИКОГО ХАОСУ: СОЦІАЛЬНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Вперше СНІД було виявлено у 1981 р. в Африці. Від цього часу хвороба охопила весь світ. За даними ООН, щороку СНІД забирає життя 5 млн. осіб. Зараз на планеті понад 150 млн. інфікованих вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ). Згідно з офіційною статистикою, кожен 100-й мешканець України – ВІЛ-інфікований. Україна входить в п'ятірку країн у світі за темпами поширення цієї хвороби [4, с. 289]. Органи публічної влади повинні подбати про досягнення успіхів у профілактиці СНІДу. Вони повинні активізувати роботу громадських організацій, які працюють над такою перспективою, а також пропагувати (зокрема через ЗМІ) серед широкої громадськості: якщо людина опинилась у ситуації, що пов'язана з ризиком інфікування ВІЛ, необхідно обстежитись, щоб не заразити інших, і негайно розпочати лікування; а єдиною ефективною профілактикою СНІДу є дошлюбна незайманість, подружня вірність, моногамність як для чоловіків, так і для жінок, а також використання стерильних медичних та перукарських інструментів [4, с. 328].

Синдром набутого імунодефіциту – важке інфекційне захворювання, спричинене вірусом імунодефіциту людини, яке пошкоджує імунну систему, знижуючи опірність організму проти будь-якої хвороби. Клітини-хелпери (клітини-помічники) взаємодіють із клітинами-поглиначами (макрофагами), клітинами пам'яті та іншими клітинами для того, щоб розпізнавати антигени сторонніх тіл-завойовників та знешкоджувати їх. ВІЛ дезорієнтує цих охоронців здоров'я, вживлюючи в них свою генетичну тканину та розмножуючись усередині них. Реакція триває упродовж двох-шести тижнів після зараження, опісля ВІЛ може не викликати подальших симптомів роками. Увесь час інфікована, але без зовнішніх ознак хвороби, людина може заражати інших, навіть не здогадуючись про це [4, с. 289].

Імунна система людини спочатку бореться з інфекціями, але дедалі менш ефективно. З часом з'являються інші симптоми: постійно низька температура, що супроводжується нічною пітливістю, пронос, сильна втома, втрата маси тіла, збільшення лімфовузлів та утруднене ковтання, сухий кашель та задишка, виразки, висипки та ін. Імунна система людини слабне настільки, що втрачає здатність боротися з інфекціями, які відтепер починають бурхливо розвиватися без перешкод у її організмі,

тому їх називають опортуністичними. Коли кількість клітин-хелперів становить менш ніж 200 од., організм людини неспроможний захистити себе, особливо від запалення легенів, раку, мозкових інфекцій, які можуть призвести до божевілля, хвороби Альцгеймера. За допомогою ліків можна тимчасово стримувати інфекції та злякисність процесу. Імунна система людини поступово руйнується від нескінченних атак, і врешті-решт, людина може померти [4, с. 289 – 290].

Існують різні гіпотези щодо походження ВІЛу. Пітер Дюсберг, професор молекулярної і клітинної біології Університету Каліфорнії, зазначив, що СНІД – захворювання неінфекційне, адже не існує інфекції, яка не передається побутовим шляхом, а лише через кров і сперму. Якщо вірус не веде себе так, як поведуться організми, що належать до класу вірусів, то це не вірус [5, с. 44 – 45]. Шведські дослідники зіштовхнулися із випадком досягнення стабільного стану хворого на СНІД шляхом зміни способу життя та самонавіювання. Це означає, що СНІД, окрім інфекційного, може мати психологічний механізм [4, с. 290].

Існують три основні шляхи передачі вірусу: статевий, парентеральний, внутрішньоутробний. Виділяють групи підвищеного ризику інфікування ВІЛ. Це – наркомани; гомосексуалісти; хворі на гемофілію; діти, народжені від хворих на СНІД матерів, а також медперсонал, який може контактувати з хворими на ВІЛ-інфекцію чи вірусоносійми, що не мають клінічних проявів захворювання. За даними ВООЗ, захист від зараження цим вірусом під час статевих стосунків при використанні презерватива (в одній мікропорі якого може розміститися близько 50 вірусів) не перевищує 40 %. Немає підтвердження, що ВІЛ передається побутовим шляхом. Він малостійкий у зовнішньому середовищі і гине під впливом сонячного випромінювання і дезінфікуючих засобів.

Головним засобом, спроможним обмежити поширення вірусу, вважають дотримання норм соціальної поведінки [3, с. 215]. Вільне сексуальне життя та часта зміна статевих партнерів призводять до згубних наслідків. Така поведінка морально неприпустима і смертельно небезпечна. Соціальна маргіналізація людей, котрі зазнають нестачі в освіті та в економічній спроможності, збільшує ризик поширення захворювання у країнах, які розвиваються. Соціально відчужені прошарки населення, дискриміновані за ознаками походження, раси, статі, економічного стану або через культурні, релігійні чи політичні уподобання, мають обмежений доступ до профілактичної інформації, лікувально-оздоровчих заходів, соціального забезпечення. Унаслідок цього ризик інфікування у них найвищий. І якщо вони стануть інфікованими, – можуть бути відчужені суспільством тоді, коли їм необхідні лікування та соціальна підтримка. Визнавши соціально відчужені прошарки населення найуразливішими до ВІЛ та СНІДу,

Об'єднана програма ООН зі СНІДу (UNAIDS) віднесла до глобальної запобіжної стратегії дотримання прав людини [4, с. 291].

Примусові заходи та масовий скринінг населення з приводу виявлення випадкових статевих стосунків викликають недовіру до системи охорони здоров'я. Розширення можливостей для анонімного обстеження сприятиме зростанню кількості обстежуваних і своєчасному виявленню ВІЛ-інфікованих. Про це мають подбати органи публічного управління. Страх перед інфекцією призводить до дискримінації ВІЛ-інфікованих не лише громадськістю, а й медичним персоналом. Жертвами такої дискримінації хворих на СНІД стають насамперед в'язні, самотні матері та наркомани – їх хибно вважають винними, а не потерпілими.

Сьогодні лікування коштовне і недосконале. У країнах, що розвиваються, лікувальні засоби переважній більшості ВІЛ-інфікованих практично недоступні.

Закон України «Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення» (1991 р.) [1] відповідно до норм міжнародного права та рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я визначає порядок правового регулювання діяльності, спрямованої на запобігання поширенню ВІЛ-інфекції в Україні, та відповідні заходи соціального захисту ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД. У 2009 р. прийнято Закон України «Про затвердження Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009-2013 роки» [2]. Метою цього Закону є стабілізація епідемічної ситуації, зниження рівня захворюваності та смертності від ВІЛ-інфекції/СНІДу шляхом реалізації державної політики щодо забезпечення доступу населення до широкомасштабних профілактичних заходів, послуг з лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД, включаючи забезпечення стерильними медичними виробами одноразового використання вітчизняного виробництва.

На сьогодні необхідно вдосконалити чинні нормативно-правові акти у сфері протидії поширенню ВІЛ-інфекції, враховуючи онтолічну сутність статевості людини. В Політичній Декларації спеціальної наради Генеральної Асамблеї ООН, присвяченій темі СНІДу, зазначено, що найефективнішим способом запобігання хвороби має бути зміна статевої поведінки, яка полягає в утриманні дошлюбних та позашлюбних статевих зносин [4, с. 291].

З огляду на те, що ВІЛ передається через кров та її продукти, статевим шляхом (через сперму, овуляційні та вагінальні виділення), від інфікованої матері до дитини (під час вагітності, пологів або через грудне молоко) та при використанні нестерильних медичних і перукарських інструментів, заражених цим вірусом, а також через те, що ліків від СНІДу поки що немає, найкращою профілактикою є використання

одноразових медичних та перукарських інструментів, дошлюбна незайманість та подружня вірність.

В аспекті публічного управління на засадах біоетики необхідно наголосити на таких проблемах, як ставлення оточення, зокрема медперсоналу, до хворих на СНІД та профілактика самогубства, яке пацієнт хибно вважає єдиним шляхом «подолання» цієї хвороби. Необхідно всіма засобами боротися проти хвороби, а не проти хворої на СНІД людини. Хворі на СНІД не можуть бути достатньо активними, відчуття самотності і депресія поступово призводять до ізоляції від оточуючих. Іноді такий стан спричиняється до психічного захворювання, насильства над іншими через намагання утекти від цього внутрішнього страждання. Соціальна стигматизація людей, хворих на СНІД, дуже виразна. Органи публічної влади усіх ієрархічних рівнів, приймаючи управлінські рішення, можуть допомогти таким людям, лише розуміючи їх потреби. Співчутливість є ознакою внутрішньої зрілості. Папа Франциск (Хорхе Маріо Бергольо) зауважив: «Щоб зустріти живого Бога, потрібно ніжно цілувати Ісусові рани в хворих, голодних, бідних, ув'язнених ближніх, будучи вмістилищем Божого милосердя і надії» [4, с. 292]. Як і кожен інший хворий, так і ВІЛ-інфіковані люди, мають право на те, щоб бути вислуханими і отримати відповідну розраду. Складовою частиною такої допомоги є прихильна громада, яка допомагає хворому усвідомити зміст його життя і пройти до кінця хресну дорогу своєї хвороби, пам'ятаючи, що Божа милість таємно, але щедро є присутня у вмираючій людині. Часто хворі на СНІД виявляють несподівані надприродні джерела сили та любові, хоча оточення вважало їх нездатними на такі високі почуття. «*Dum spiro, spero*» – казали у Древньому Римі. Справді, доки дихаю – сподіваюсь!

Якщо ж через невимовне багатоаспектне лихо СНІДу у світ прийдуть нові, незвідані сили Божої любові, тобто, якщо ця жахлива хвороба спричинить навернення багатьох людей до центрального питання змісту їхнього життя, то СНІД може стати благословенням для людини, призадуною над усіма помилками, такою типовою «покутою за гріхи», Божим дороговказом, який приносить людській особі страждання, проте слугує її святості. Біоетика твердить, що потрібно ставитися до хворих на СНІД з любов'ю та співчуттям.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту та соціальний захист населення : закон України від 23 груд. 2010 р. № 2861-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 30. – Ст. 274.

2. Про затвердження Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009-2013 роки : закон України від 19

лют. 2009 р. № 1026 VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 17. – Ст. 157.

3. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / за заг. ред. Ю. В. Вороненка, В. Ф. Москаленка. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. – 680 с.

4. Терешкевич Г. Т. Основи біоетики та біобезпеки : підручник / Г. Терешкевич (с. Діогена). – Тернопіль : ТДМУ, 2014. – 400 с.

5. Duesberg P. Infectious AIDS: Have We Been Mised? / Peter H. Duesberg – California : North Atlantic Books ; Berkeley, 1995. – 582 p.

ТЕРЕЩЕНКО ЕЛИЗАВЕТА АЛЕКСАНДРОВНА

студентка 2 курсу спеціальності «Управление информационными ресурсами» Академии управления при Президенте Республики Беларусь

АНАЛИЗ ГЕНДЕРНОГО ВОПРОСА В СФЕРЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В современном мире устойчивое развитие общества невозможно представить без достижения гендерного равенства во всех сферах деятельности человека. Сегодня женщина вносит огромный вклад в укреплении благосостояния современного общества.

Республика Беларусь всегда уделяла значительное внимание вопросу обеспечения равенства. Государству принадлежит определяющая роль в обеспечении конституционного принципа равных прав и свобод его граждан, а также выполнении принятых международных обязательств по повышению статуса женщин. В соответствии со ст. 32 Конституции Республики Беларусь осуществление принципа равноправия обеспечивается предоставлением женщинам равных с мужчинами возможностей в получении образования и профессиональной подготовки, в труде, продвижении по карьерной лестнице, в общественно-политической и культурной деятельности, а также специальными мерами по охране труда, здоровья и социальному обеспечению женщин [1].

Рассмотрим статистические показатели, характеризующие положение женщин в сфере информационных технологий. В 2017 году доля женщин, работающих в ИТ-компаниях, составила 19,2 %. Этот показатель составлял менее 10 % в 2010 году [2]. Таким образом, ситуация на рынке информационных технологий сильно изменилась, но говорить о достижении гендерного равенства пока рано.

Согласно исследованию по выявлению «типичного портрета программиста» были обнаружены следующие характеристики: обычному ИТ-специалисту от 26 до 35 лет, его опыт работы составляет 6 лет и это

мужчина. Мнение, что программист – это представитель мужского пола, настолько крепко закрепилось в умах людей, что стало одним из самых ярких стереотипов, касающихся сферы информационных технологий.

По данным на начало 2010 года преимущественно «женскими» являлись гуманитарно-социальные профили образования в высших учебных заведениях Республики Беларусь (девушки составляют 81,7 % всех обучающихся в сфере гуманитарных наук) [3]. Однако на данный момент представительницы прекрасного пола активно занимают свою нишу на технических специальностях в высших учебных заведениях и затем работают в сфере информационных технологий. Таким образом, доля девушек, которые окончили высшие учебные заведения и связали свою профессиональную деятельность с ИТ среди выпускников одних из наиболее авторитетных факультетов по подготовке кадров для сферы информационных технологий в 2017 году составила:

- механико-математический факультет Белорусского государственного университета (17,2 %);
- факультет информационных технологий и робототехники Белорусского национального технического университета (16,5 %);
- факультет информационных технологий и управления (14,4 %) [2].

Согласно статистике, наибольшая удельная доля женщин наблюдается в таких видах деятельности ИТ-сферы, как бизнес-анализ (45,2 %) и тестирование (43,3 %). Это самые гендерно сбалансированные специальности, где степень вовлечённости женщин уже фактически сравнима с мужской, и значение её процентах от общего числа занятых только растёт с каждым годом. К сожалению, лишь каждый десятый среди разработчиков – это представительница прекрасного пола.

Таким образом, несмотря на положительное изменение гендерной ситуации на рынке информационных технологий, говорить о достижении гендерного равенства в этой сфере пока рано. Важную роль в стратегиях для увеличения возможностей женщин играет повышение их конкурентоспособности на рынке труда. Для этого необходимо разработать специальную систему мер, которая должна предусматривать благоприятные условия для сочетания профессиональных и семейных обязанностей в коллективных договорах и соглашениях. Также необходимо организовывать обучающие тренинги, профориентационные встречи с учащимися средних школ, гимназий и лицеев, чтобы повысить у девушек интерес к техническим специальностям и избавить их от боязни попробовать себя в этой сфере, ведь очень важную роль играет преодоление психологического барьера о том, что только представители мужского пола могут быть хорошими техническими специалистами.

Список использованной литературы:

1. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. – Режим доступа : www.pravo.by/.

2. Новостной интернет-портал о сфере информационных технологий. – Режим доступа : www.dev.by/.

3. Радюль Ю. Г. Доклад «Гендерное равенство и проблемы женщин в Республике Беларусь» / Ю. Г. Радюль // Фундаментальная библиотека БГУ. – Режим доступа : www.elib.bsu.by/bitstream/123456789/28713/1/19-21.pdf/.

ТРОЦЕНКО МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

*аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту
Національної академії державного управління при Президентові України*

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНТРОЛЮЮЧИХ ФУНКЦІЙ У СФЕРІ ОСВІТИ. ВІД КОНТРОЛЮ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Реформа освіти в Україні відбувається в паралельному ключі та в тісній співпраці з міжнародними партнерами, інтеграції у світовий та європейський освітній простір, тенденцій глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства, прийняття нового Закону України «Про освіту» [1].

Одним із напрямів використання європейського досвіду розвитку освіти у системі освіти України є децентралізація управління. У рамках децентралізації реформу освіти уряд визначив як одну з основних серед решти реформ в Україні.

Головною метою такого реформування є делегування повноважень і відповідальності за управління освітою та її фінансування демократично обраним органам місцевого самоврядування зі збереженням при цьому повноважень щодо визначення освітньої стратегії країни та загального напрямку освітньої реформи за Міністерством освіти і науки. Досягнення зазначеної мети відбуватиметься у процесі децентралізації освіти [2].

Запровадження децентралізованої системи освіти в Україні нині перебуває на етапі вивчення світового досвіду, формування відповідної законодавчої бази, розробки та погодження з громадськістю української моделі децентралізації освіти. Враховуючи те, що освіта – це великий сектор публічних послуг, який має багато напрямів, таких, як дошкільна освіта, початкова освіта, середня освіта, професійно-технічна освіта, позашкільна освіта, в яких зайнято багато тисяч висококваліфікованих кадрів, зокрема вчителів і директорів шкіл, до якого причетні мільйони батьків учнів на різних рівнях освіти, багато професійних асоціацій та на який витрачається велика частка бюджетних коштів України, реформування цієї галузі потребує гармонізації інтересів цих різних груп зацікавлених сторін. Тому, є необхідність відкритого громадського та експертного обговорення всіх, пов'язаних з децентралізацією освіти, проблем. Ці складні питання мають обговорюватися з усіма

зацікавленими сторонами в сфері освіти з метою погодження такої моделі освіти, яка буде найбільш ефективною в українських умовах, а також упровадження в рамках майбутніх реформ.

Освіта як один з основних викликів децентралізації Забезпечення якісних освітніх послуг є одним із найбільш важливих і соціально чутливих викликів, що стоять перед об'єднаними громадами. Освітня галузь у громадах є ключовою та має масштабну соціальну значущість. Майже в кожній громаді послуги освіти стосуються не менше 30 % населення громади (дітей, їх батьків, учителів, шкільної адміністрації, непедагогічних працівників тощо). Освіта складає до 45 % видаткової частини місцевого бюджету. Діяльність освітньої мережі забезпечується постійною роботою до 25 % працездатного населення громад. Ще одним викликом для ефективного управління освітою в громадах є відсутність у представників місцевого самоврядування, стратегічного бачення своєї громади. Надзвичайно важливим є чітке розуміння, яких саме довгострокових результатів системи освіти громади хочуть досягти. Тому, їх діяльність здебільшого спрямована на здійснення операційного управління освітньою мережею. Відтак забезпечення якості освітніх послуг має стати одним із головних індикаторів, за яким суспільство буде оцінювати успішність реформ в країні загалом.

У зв'язку з модернізаційними процесами, які відбуваються у системі освіти місцевого самоврядування в сільських регіонах, виникає необхідність, перш за все, у формуванні готовності керівників регіональних центрів розвитку освіти, науково-методичних установ, методичних працівників науково-методичних установ, директорів опорних навчальних закладів, завідувачів філій, педагогічної, батьківської спільнот і громадськості до процесу оптимізації мережі навчальних закладів. Потужну роль у позитивному налаштуванні до реформ відіграють керівники органів управління освітою ОТГ, регіональних центрів розвитку освіти, науковометодичних установ, директори опорних шкіл. Саме вони вибудовують горизонтальні зв'язки з громадою. Керівник опорної школи повинен володіти такими діловими і особистісними якостями, які допоможуть йому успішно вирішувати проблеми будь-якої складності і в будь-якій філії опорної школи.

Новий Закон «Про освіту» закладає абсолютно нові правила гри в освітньому просторі. Так наприклад [1] контролюючі функції які були розподілені між Державною інспекцією навчальних закладів та місцевими органами освіти переорієнтовані згідно реформи децентралізації новому центральному органу виконавчої влади. Так постановою Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2017 № 947 утворено Державну службу якості освіти України діяльність якої спрямовується і координується КМУ через Міністра освіти і науки України, та яка реалізує державну політику у сфері освіти, зокрема з питань забезпечення якості освіти, забезпечення

якості освітньої діяльності, здійснення держаного нагляду (контролю) за закладами освіти щодо дотримання ними законодавства.

Ця Служба – принципово нова інституція, діяльність якої має базуватися на кращих традиціях і досвіді світової, європейської демократії з метою розбудови якісної освітньої моделі держави.

Список використаних джерел:

1. Про освіту : закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19.

2. Тарасенко Н. Децентралізація освіти в Україні: плани, проблеми, перспективи / Н. Тарасенко. – Режим доступу : www.адмреф.сіаз.укр/160-detsentralizatsiyaosviti-v-ukrajini-plani-problemi-perspektivi-2.html.

ЦУГУЛЯ ПЕТР БОРИСОВИЧ

*магістрант державного і муніципального управління
Російської академії народного господарства і державної служби
при Президенті Російської Федерації,
Среднерусский институт управления*

ДЮКАРЕВА ЕЛЕНА ВАЛЕРЬЄВНА

*магістрант державного і муніципального управління
Російської академії народного господарства і державної служби
при Президенті Російської Федерації,
Среднерусский институт управления*

**СТРАТЕГИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕАЛИЗАЦИИ
ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ В СФЕРЕ
ЗДРАВООХРАНЕНИЯ**

Сегодня проблема модернизации системы здравоохранения является одной из самых острых и трудноразрешимых задач государства. Важнейшим элементом социального и экономического развития общества является медицинское обслуживание населения. Затраты общества на развитие здравоохранения имеют не только социальное, но и экономическое значение. Эффективность здравоохранения как отрасли сферы обслуживания заключается в том, что, оберегая и восстанавливая здоровье человека – главной составной части производительных сил общества, оно тем самым способствует снижению заболеваемости, росту производительности труда, продлению трудоспособного периода трудящихся. Все это в свою очередь содействует росту национального дохода страны и повышению благосостояния народа.

Существующие ресурсы в бюджетах различного уровня направлены на многие цели, в том числе и на финансирование здравоохранения. Основными целями бюджетной политики в сфере здравоохранения является улучшение качества жизни и здоровья путем повышения уровня

профилактики, а также повышения эффективности использования ресурсного потенциала системы здравоохранения.

Государством выделяются инвестиции в модернизацию системы здравоохранения, необходимые для развития ресурсной базы службы здоровья, оказания эффективной и доступной медицинской помощи, повышения качества и продолжительности жизни. Однако в настоящее время нерешенными остаются многие вопросы формирования государственного регулирования и развития системы здравоохранения на различных уровнях, требуют модернизации и реформирования механизмы, методы и инструменты реализации высокотехнологичной медицинской помощи в области здравоохранения [1]. В этой связи особый интерес представляет выработка теоретических и методических подходов к формированию стратегии инновационного развития региональной политики здравоохранения, направленной на обеспечение доступности для населения качественной медицинской помощи в современных российских условиях.

Государственная политика в здравоохранении призвана разрешить несколько групп задач. А. Пидде, Г. Кривошеев, А. Киселев выделяют политические, экономические и социальные и ряд других задач, при решении которых возможно будет создать общенациональную систему охраны здоровья населения в России и обеспечить нормальное ее функционирование [3].

Таким образом, суть здравоохранительной политики заключается в создании условий, гарантированно обеспечивающих равный доступ всего населения государства к услугам системы здравоохранения. Среди мер организационного характера по совершенствованию организации медицинской помощи населению следует отметить [2]:

- систему оказания первичной медико-санитарной помощи, в том числе, сельскому населению;
- профилактическую направленность здравоохранения;
- скорую медицинскую помощь;
- специализированную стационарную медицинскую помощь, в том числе, по наиболее приоритетным направлениям – болезням системы кровообращения, злокачественным новообразованиям, внешним причинам смертности, включая дорожно-транспортные происшествия;
- медицинскую помощь по социально-значимым заболеваниям – туберкулезу, наркомании и алкоголизму, психическим заболеваниям, ВИЧ-инфекции;
- медицинскую помощь матерям и детям;
- высокотехнологичные виды медицинской помощи.

Вместе с тем, характеризуя государственную политику в сфере здравоохранения, следует отметить, что уровень оказания медицинской помощи ещё не в полной мере отвечает потребностям населения. Мы

приходим к заключению, что повышению эффективности ее реализации препятствуют следующие факторы:

- малочисленность имеющегося высококвалифицированного персонала, отсутствие материальной заинтересованности к надлежащему выполнению служебных обязанностей;

- «недостаток в учреждениях отрасли здравоохранения информации, стимулирующей индивида к планированию или мониторингу его работы;

- несовершенная координация деятельности между участниками процесса реформирования» [5];

- ограниченное развитие частного сектора здравоохранения, затрудняющее работу Правительства РФ по заключению контрактов на услуги в сфере здравоохранения.

В данной связи, программы модернизации здравоохранения должны стать особым проводником усилий государства по повышению эффективности реализации государственной политики в сфере здравоохранения, улучшению системы охраны здоровья населения [4]. Крайне важным является формирование четкой, слаженной, целенаправленной, хорошо организованной и эффективной политики органов государственного управления, на которые возложено воплощение в жизнь развитие системы здравоохранения.

Государственная политика в сфере здравоохранения на ближайшую перспективу должна максимально учитывать как потребности населения в оказании всех видов медицинской помощи, так и интересы медработников, в числе важнейших задач – формирование оптимальной сети медучреждений, капитальный ремонт и строительство объектов здравоохранения, оснащение их современным оборудованием. Кроме того, в ходе реализации новой политики здравоохранения значительное внимание должно быть уделено информатизации отрасли медицины, повышению качества подготовки и переподготовки специалистов.

Список использованной литературы:

1. Гройсман В. А. Управление качеством медицинской помощи / В. А. Гройсман // Стандарты и качество. – 2016. – № 4. – С. 100 – 103.

2. Найговзина Н. Б. Система здравоохранения в Российской Федерации: организационно-правовые аспекты / Н. Б. Найговзина, М. А. Ковалевский. – М. : ГОЭТАР МЕД, 2010. – 451с.

3. Пидде А. Проблемы выхода из кризиса российского здравоохранения / А. Пидде, Г. Кривошеев, А. Киселев // Общество и экономика. – 2014. – № 1. – С. 159 – 164.

4. Об утверждении стратегии развития медицинской науки в Российской Федерации на период до 2025 года : распоряжение Правительства Российской Федерации от 28 декабря 2012 г. № 2580-р. – Режим доступа : www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/70192396.

5. Серегина И. Ф. Об организации контроля качества медицинской помощи населению / И. Ф. Серегина // *Здравоохранение*. – 2017. – № 2. – С. 29 – 36.

ЩЕМЕЛЕВА ЕЛЕНА ВЛАДИМИРОВНА

канд. экон. наук, доцент, доцент кафедры экономики предприятий факультета управления Института управленческих кадров Академии управления при Президенте Республики Беларусь

ОСОБЕННОСТИ АУТСОРСИНГА ПЕРСОНАЛА В СФЕРЕ УСЛУГ

Явление аутсорсинга появилось в США примерно в 1970 году [1]. Впервые оно упоминается в журнале Королевского общества искусств (1979 г.) в контексте автомобильной промышленности, когда в результате управленческого решения представителей этой отрасли некоторые процессы и операции были переданы немецким специалистам [2]. Хотя аутсорсинг уже в течение 50 лет используется организациями, его практическое применение постоянно растет. Увеличение числа сервисных компаний в мире и многообразие оказываемых услуг вызывает научный интерес: как работает аутсорсинг персонала и можно ли им управлять в организациях сферы услуг?

Оценить значение аутсорсинга на макроуровне затруднительно. На микроуровне, с управленческой точки зрения, выделяют оперативный и стратегический аутсорсинг. На оперативном уровне организации стремятся решать краткосрочные проблемы, а на стратегическом – рассчитывают получить долгосрочные выгоды и максимизировать свои возможности. С точки зрения организации процесса выделяют тактический, стратегический и трансформационный уровни аутсорсинга. К тактическому уровню прибегают компании, имеющие уже определенные, приобретающие хронический характер, проблемы, которые необходимо решить оперативно – отсутствие оборотных средств, некомпетентное управление, нехватка специалистов, необходимость сокращения персонала. На стратегическом уровне организации рассчитывают получить от использования аутсорсинга долгосрочные экономические выгоды, заключая для этого длительные контракты с надежными провайдерами. Таким образом, организация может передавать на аутсорсинг непрофильные направления деятельности и сосредотачивать организационные усилия и ресурсы на основных. Трансформационный аутсорсинг используется на этапе реструктуризации бизнес-процессов компании для обеспечения единства ее структуры, рисунок 1.

Рис. 1. Уровни и виды аутсорсинга

Как показано на рис. 1, аутсорсинг персонала (АП) относится к сфере бизнес-процессов. Кроме того, АП может использоваться всеми участниками сферы услуг на любом организационном уровне.

Чтобы анализировать аутсорсинг в сфере услуг, необходимо определить их виды и отличия от продуктов. Традиционно считается, что услуга неосвязаема, гетерогенна, едина с позиций производства и потребления, не может быть тиражирована и выполнена впрок [3; 4]. Но в современных реалиях дифференциация между товарами и услугами усложнилась: во-первых, некоторые услуги могут быть осязаемыми (распечатка банковского отчета), видимыми (театральная постановка), хранящимися (сообщения голосовой почты). Во-вторых, инновации в области коммуникаций создали возможности для оказания и потребления услуг в разных местах. В-третьих, большинство продуктов предназначены для выполнения услуг или обеспечения функционирования организации. В-четвертых, большинство продуктов косвенно участвует в оказании услуг, а большинство услуг связано с материальными активами. Вместе с тем, в отношении услуг действуют ограничения, делающие их эксклюзивными, в силу чего они не могут быть предметом аутсорсинга. Существуют, например, технологические ограничения: услуги не могут быть оцифрованы и отделены от смежных видов деятельности. Во многих видах деятельности создание добавленной стоимости, обслуживание клиентов, реализация маркетинговой стратегии должны происходить без участия сторонних лиц. Близость к клиентам часто важна для получения рыночной информации, а некоторыми процессами (например, творческими, инновационными) трудно управлять из различных центров,

поэтому их сложно разделить и передать на аутсорсинг. В некоторых случаях личное присутствие сотрудника имеет решающее значение для понимания технических требований, санитарных правил, юридических норм. В ряде ситуаций обрабатываемая информация является личной, конфиденциальной или секретной, что делает нежелательным применение аутсорсинга. В некоторых государствах установлены требования к определенным услугам, оказывать которые могут исключительно резиденты, даже в условиях глобального рынка. Так, при использовании аутсорсинга бухгалтерских услуг может потребоваться заверение окончательного варианта отчетности специалистом, аттестованным в стране регистрации компании. Так, в США и ЕС проблемы безопасности данных стали потенциальным препятствием для дальнейшего использования аутсорсинга. Правовые ограничения по защите рабочих мест в некоторых странах (Великобритания, Литва и др.) также могут повлиять на тенденцию развития аутсорсинга бизнес-процессов. Вместе с тем развитие информационных технологий приводит к тому, что объем услуг, передаваемых на аутсорсинг, увеличивается.

Одним из самых важных ресурсов в компании является человек (живой труд). Во времена технологических инноваций ни одна организация не может обойтись без персонала, который мог бы грамотно и квалифицировано управлять технологиями и процессами. Организационный успех зависит от сотрудников, которые работают в бизнесе, поэтому важна обеспеченность компании подходящими кадрами с квалификацией и навыками, необходимыми для максимально эффективного управления бизнес-процессами.

АП в рамках аутсорсинга бизнес-процессов, включает в себя все виды деятельности, связанные с трудовыми ресурсами: от подбора и найма персонала до выплаты заработной платы и формирования социального пакета для сотрудников. При этом, предлагается выделять в рамках АП варианты полной и частичной передачи функций. При полном АП ответственность за все функции управления персоналом передается группе людей, которая не относится к персоналу компании, что ведет к полной преемственности. Частичный АП может происходить в двух вариантах: при первом варианте (функциональный) одна или несколько функций управления персоналом передаются на аутсорсинг на постоянной основе (комплектование штата, подбор персонала); при втором варианте (процессный) – аутсорсинг является полным, только для конкретных бизнес-процессов (бухгалтерский учет, обслуживание производства) или отдельные функции управления (их часть) передаются на краткосрочный период для выполнения единичного заказа. Такой подход обеспечивает организации возможность самостоятельно решать: нужно ли ей самой управлять персоналом или передать этот бизнес-процесс на сторону (провайдеру). Компания также вправе определить степень своего участия в управлении делегированными полномочиями.

Анализ исследований по АП показывает выгоды, которые компания получает благодаря такой схеме организации деятельности. Ожидаемый эффект обеспечивает прямые мотивы для поощрения использования АП, что позволяет компаниям экономить время и деньги. Затраты организации снижаются, когда она передает управление и мотивацию трудовых ресурсов поставщику аутсорсинговых услуг. После делегирования названных функций сторонней организации компания может сосредоточиться на профильной деятельности, ликвидировать неиспользуемые или используемые неэффективно ресурсы и повысить на этой основе свою конкурентоспособность. С точки зрения организаций сферы услуг предпочтительно использовать АП для сопутствующих видов деятельности: прачечная и уборка помещений – в ресторанном бизнесе; охрана, питание – в здравоохранении. Специализированные аутсорсинговые компании являются профессионалами в этой области, используют новейшие технологии для подбора, выбора и обучения. Сотрудники, процесс управления которыми осуществляется с использованием новейших технологий, работают в различных компаниях, привносят в их деятельность свой опыт и инновационные идеи. Также становится возможной трансформация переменных затрат компании (в части расходов на персонал) в постоянные. Все вышеназванное означает, что компания использует организационные инновации в управлении персоналом.

Новые технологии, развивающаяся потребительская культура, острая конкуренция и постоянно изменяющаяся внешняя среда побуждают компании уменьшать масштабы вертикальной интеграции и сосредотачиваться на основном бизнесе, а АП позволяет достигать этого легко и эффективно.

Список использованной литературы:

1. Corbett M. F. The outsourcing revolution / M. F. Corbet. – Chicago : Dearborn Trade Publishing, a Kaplan Professional Company, 2004. – P. 244.
2. Amiti M. Fear of service outsourcing: Is it justified? / M. Amiti, S. Wei. – Cambridge : National Bureau of Economic Research, 2004. – P. 41.
3. Бабук И. М. Экономика промышленного предприятия : учеб. пособ. / И. М. Бабук, Т. А. Сахнович. – Минск : Новое знание ; – М. : ИНФРА-М, 2013. – 439 с.
4. Русак Е. С. Экономика организации (предприятия промышленности) : пособ. / Е. С. Русак, Н. Н. Морозова. – Минск : Академия управления при Президенте Республики Беларусь, 2018. – 468 с.
5. Республика Беларусь 2018 : стат. ежегодник // Нац. статистический комитет Респ. Беларусь. – Режим доступа : www.belstat.gov.by.
6. United Nations Commission on Trade and Development World Investment Report 2017: Investment and the Digital Economy. – 252 p.

Секція 6

Трансформація соціальної політики в контексті децентралізації влади

ЕРМАНКУЛОВА РИМА ИБАДУЛЛАЕВНА

канд. економ. наук, доцент, доцент

Высшей школы государственного управления и экономики

Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

АЛЬМУХАМБЕТОВА БОТАГОЗ ЖЕНИСОВНА

канд. економ. наук, доцент, и.о. доцента

Высшей школы государственного управления и экономики

Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

OBJECTIVES DECENTRALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION, THEIR IMPLEMENTATION

In order to implement the objectives of further strengthening the state and development of Kazakhstan's democracy, nominated as one of the priorities in the President of the Republic of Kazakhstan to the people of Kazakhstan «Kazakhstan-2050: The new political course held state» must be duly held detsetralizatsii management [1].

Decentralization of governance is the process of transferring responsibility for the planning and implementation of resource provision, distribution of components of the process of social control by higher authorities to the different structures. The transfer of functions to occur downstream state and other structures of public power from the national level to the regional level and even lower.

For transition countries, decentralization acts as an essential element of democratization of society formation, based on the active and meaningful participation of citizens in managing the affairs of society, based on the initiative and responsibility of the individual. In this case, decentralization leads to changes in the essential characteristics of society, approximation of power to the people and society and, consequently, to increase the influence of citizens to power through the appropriate institutions of civilian control. The experience of countries where decentralization was real implementation shows that its benefits are both political and economic in nature [2].

Decentralization allows citizens to better know their representatives in the government, which, in turn, is very familiar with the problems and needs of their constituents and thus have greater influence on the formulation and implementation of policy decisions. Created opportunities for the emergence of new local elite that can develop democratic skills ki and the functions required for participation in the political life of the country.

Decentralization enhances susceptibility authorities to local needs and issues. When the responsibility for the provision of services and infrastructure is decentralized, local authorities are better able to evaluate the ratio of costs

and revenues, as well as more responsive to the needs of the population within budgetary constraints. Decentralization enhances the effectiveness of the government and central government bodies as well as exempt them from solving the problems of local character and allows you to concentrate on strategic issues of development, careful planning and organizing various programs at the national level.

In economic terms, decentralization allows for more efficient use of public resources. Which took place in the early years of independence of Kazakhstan strong centralization of state power was justified, because the priority is the construction of the state, strengthening the country's sovereignty, territorial integrity. In the medium term, excessive centralization of power turns into a deterrent to the development of the country, creating the danger of a strategic gap even from their nearest neighbors.

Decentralization strategy involves consideration of existing in a world of diversity models of decentralization, as well as the realities and traditions of governance. The presence in our country the necessary internal resources to implement the decentralization of public administration primarily demonstrate ongoing search for optimal control models, the implementation of the transfer of certain functions, powers, financial responsibility from the government to lower levels of the government. Due to the fact that the powers of akims even slightly higher than the accepted norm in developed countries, there is a need to analyze the state of the real powers in relation to the existing scope of responsibility.

At the same time, in this field there are a number of problematic sites. Thus, the existing system of appointing the heads of the local government does not provide accountability and accountability to the public. In addition, the lack of clear lines of division of powers between levels of government, as well as duplication of some functions between public authorities at various levels are responsible for the preservation of negative practice of passing the buck, as well as contribute to the occurrence veniyu conflicts between different levels of government [3].

Also a negative aspect is the weakness of local representative bodies and their dependence on the local executive bodies and duplication of functions of the central bodies of local and regional administrations. Based on the foregoing, it seems appropriate selection of the following main objectives of decentralization in Kazakhstan (see table). For the first task is determined by a clear separation of activities, functions and responsibilities among the various levels of government. To achieve the tasks necessary to implement a set of specific targeted measures.

First, you must determine the competent authority in charge of the development plan will be decentralization and control over its execution, as well as the coordination of government activities on decentralization of government functions.

Second, the need to develop a national action plan for decentralization, which determines the steps and direction of the transfer of functions and powers, the role and responsibilities of each level of government and system of their interaction, as well as functions to be transferred to local governments and non-governmental organizations.

Table 1

The main objectives of decentralization in Kazakhstan.

Content of the task of decentralization	necessary measures
Separation of activities, functions and responsibilities	<ol style="list-style-type: none"> 1. Determination of the authorized body 2. Development of a national action plan on decentralization 3. Razrabotaka requirements to perform the functions of each level of government. 4. Funktsionalny analysis to clarify and expand the functions of levels of government
Creating conditions for effective functioning of local government.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Investment of local public administration authority, budget and property to perform delegated functions 2. Provide local maslihats approval of local budgets and real control of their execution 3. The organization of training courses and training local officials
The introduction of local self-government	<ol style="list-style-type: none"> 1. Implementation of the «pilot» projects reconstruction of governance based on local self-government 2. Testing new princes government in some rural counties, cities, districts

Third, should develop detailed requirements for performing the functions of each level of government. Plan for the transfer of powers should be more of strategic nature in order to seize the opportunities in the implementation possibilities. This plan should be developed taking into account the dynamics of the relationship between the center and the regions.

Control functions should be clearly defined and delineated. Taking into account international experience and the existing Kazakhstan conditions can be set to the appropriate consolidation of the basic functions.

It is therefore necessary, fourthly, to conduct a thorough functional analysis with representatives from all levels of government to clarify and expand these functions in order to legalize their distribution between levels of government.

The second problem is related to the creation of conditions for effective functioning of local government. Local government at all levels should be given a clear mandate, budget and property, should perform the functions delegated to them by the state.

Necessary to ensure the real powers of local authorities with regard to their budgets, ie assign to each level of government own-source revenues, the right to determine the direction of their spending. Local maslikhats must approve local budgets and actually control their execution. It is also necessary to organize training courses and training local officials.

The introduction of local self-government as the foundation of a democratic state is the third task of decentralization. Given the complexity of the tasks for the reconstruction of public administration reform should be carried out step by step, through the implementation of «pilot» projects.

It is advisable to pre-test the new principles of self-government in some rural districts, cities, regions within one year, and only then lock them in the legislation. Such tactics allow for a trial period to gain experience working in a new environment, carefully consider legislation and to avoid major mistakes and miscalculations in the whole country. Study and analysis of the positive and negative results of reform will become a reference point for further distribution at the following levels.

In the first phase of decentralization is particularly important solution to the problems of villages and small towns, that is, where currently there is a certain power vacuum, which leads to high costs.

In connection with these objective conditions and the accumulated socio-economic problems in the company towns developed and implemented one-industry towns development program for 2012-2020 aimed at addressing the existing socio-economic problems of single-industry towns and identify promising directions for their further development, taking into account the employment and economic potential, and natural advantages.

Currently in Kazakhstan there are 27 single-industry towns a population of 1.53 million. People, or 16.8% of the urban population of these 16 cities are the administrative centers of the respective districts, 11 cities are not the center of the district – Stepnogorsk, Tekeli Serebryansk, Kurchatov, Shakhtinsk, Saran, Karazhal, Lisakovsk, Arkalyk, Aksu, Zhanaozen [4].

One-industry towns development program, the following areas:

- optimization of single-industry towns, depending on the production capacity stable operating companies;
- economic diversification and development of small and medium-sized businesses to ensure optimum employment structure monocities;
- increasing labor mobility monotowns encouraging voluntary move to settlements with high potential for socio-economic development and centers of economic growth;
- the development of social and engineering infrastructure monocities based on optimum population.

The program provides for funding from the national budget in the pilot in 2012 6000.0 million. Tenge to tackle priorities, in 2013 - 38 200.0 million. Tenge, in 2014 - 43 200.0 million. Tenge, for 2015 - 53 900.0 mln. tenge.

In the second stage, at the level of administrative-territorial units of the lower level, i.e. at the level of rural districts, towns, and cities of regional importance, it is necessary to consider the possibility of creating a full-fledged self-government. At this stage of decentralization requires reform of local governance at the district level. In order to enhance accountability and public accountability must enter the order of appointment for a fixed term and

dismissal akims (regional cities) with the consent of the representative bodies - district (municipal) maslikhats as well as the appointment of akim (city of regional significance) of the regional governors number of deputies of the district (city) maslihat.

Concept approved by the President of the local government will improve the quality control of aul, rural level and expand the participation of citizens in matters of local importance. Rural mayors endowed with additional powers, increased their influence on the situation in the villages.

In order to strengthen public control of citizens' influence on the situation on the ground in 2013 introduced the election of aul akims through maslikhats. Total will be elected in 2533 to the mayor, including the mayors of rural districts, towns and cities of regional akim 50 values, that is, 91.7% of the total number of governors of all levels [1].

Thus, as the survey showed:

- in our country is a large-scale reform of public administration, which is the main direction of decentralization

- problems of decentralization include separation of activities, functions and responsibilities, to create conditions for the effective functioning of the local government, the introduction of local self-government as the foundation of a democratic state

- now with the task of creating vydvigetsya level administrative-territorial units of the lower level of full self-government.

Referents:

1. NA Nazarbayev Kazakhstan-2050 : The new political course held state. Message to the people Kazahstana. Dekabr 2012. – Access mode : www.akorda.kz/en/addresses/addresses_of_president/address-by-the-president-of-the-republic-of-kazakhstan-leader-of-the-nation-nnazarbayev-strategy-kazakhstan-2050-new-political-course-of-the-established-state/

2. Reformirovanie public administration system: international experience and Kazakhstan. Scientific publication. – Almaty : KISR under the President, 2005. – 276 p.

3. Strategic Development Plan of the Republic of Kazakhstan until 2010. – Access mode : www.akorda.kz/en/official_documents.

4. The program of single-industry towns on 2012-2020gody // Resolution of the Government of the Republic of Kazakhstan. – 2012. – May 25. – № 683.

АЛЕКСАНДРОВ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

здобувач кафедри публічної політики та політичної аналітики

Національної академії державного управління при Президентові України

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Сучасні умови глобального світового середовища в якому перебуває Україна висуває перед нею цілу низку нагальних завдань, зокрема потребу інтенсифікації процесів децентралізації влади та формування нового формату балансу відносин між центральними органами управління держави та новоутвореними органами територіального управління.

Важливими передумовами ефективності цього процесу є:

- забезпечення певного рівня інвестиційної активності та збереження макроекономічної стабільності регіонів та держави;
- посилення відповідальності органів місцевого самоврядування перед громадою (зниження корупції) шляхом формування ефективних каналів комунікацій;
- інтенсифікація процесів залучення регіонів до процесів формування громадянського суспільства, зокрема шляхом налагодження мереж інформаційних комунікацій;
- становлення засад публічного управління шляхом залучення до формування регіональної політики всіх суб'єктів публічної політики – органи державної влади, місцевого самоврядування, представників громадянського суспільства, бізнесу та науковців.

Публічне управління, як діяльність органів державного управління та місцевого самоврядування, представників приватного сектору та інститутів громадянського суспільства в межах визначених законом повноважень і функціональних обов'язків (планування, організації, керівництва, координації та контролю) щодо формування та реалізації управлінських рішень суспільного значення, політики розвитку держави та її адміністративно-територіальних одиниць, забезпечує значне підвищення ефективності управлінської діяльності внаслідок високого рівня громадської підтримки та консолідації суспільства навколо спільних цілей, воно пов'язане з демократичними цінностями, принципами верховенства права, поваги до гідності людини, недискримінації, рівності, справедливості, безпеки, ефективності та ін.

Публічна політика, як легітимний спосіб формування стратегічних політико-економічних рішень, підтримується інформаційно-комунікаційними ресурсами, упровадженню та вдосконаленню яких сприяли нормативно-правові акти, серед яких: Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР; Закони України (далі – ЗУ) «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 р. № 852-IV та «Про електронні документи та електронний

документообіг» від 22.05.2003 р. № 851-IV; ЗУ «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007-2015 роки» від 9.01.2007 р. № 537-V, ЗУ «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 р. № 2939-VI; постанови Кабінету Міністрів України (далі – КМУ), серед яких Постанови КМУ «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» від 04.01.2002 р. № 3 та «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади» від 29.08.2002 р. № 1302.

Стратегією розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013 р.) окреслено основні завдання розвитку інформаційного суспільства в Україні, серед яких впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільного життя, діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування.

У Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» (12.01.2015 р.) наголошено, що метою децентралізації та реформи державного управління є побудова прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності. Результатом впровадження реформи має стати створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), яка здатна виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики. Стратегією передбачено Програму популяризації України у світі та заходи щодо просування інтересів України у світовому інформаційному просторі.

Стратегією національної безпеки України (26.05.2015 р.) передбачено:

- розвиток інформаційної інфраструктури держави;
- упровадження загальнонаціональних освітніх програм з медіакультури із залученням громадянського суспільства та бізнесу;
- удосконалення інформаційно-аналітичної діяльності та процесів обробки відкритих джерел інформації;
- забезпечення інформаційної безпеки.

Національні інтереси України в інформаційній сфері, загрози їх реалізації, напрями і пріоритети державної політики в інформаційній сфері визначені Доктриною інформаційної безпеки України (29.12.2016 р.). Доктрина передбачає:

- розвиток та захист національної інформаційної інфраструктури;
- розвиток інформаційного суспільства, зокрема його технологічної інфраструктури;

- ефективну взаємодію органів державної влади та інститутів громадянського суспільства під час формування, реалізації державної політики в інформаційній сфері;

- всебічне задоволення потреб громадян, підприємств, установ і організацій усіх форм власності у доступі до достовірної та об'єктивної інформації;

- забезпечення конституційних прав і свобод людини на збирання, зберігання, використання та поширення інформації;

- захищеність державної таємниці та іншої інформації, вимоги щодо захисту якої встановлені законом;

- безпечне функціонування і розвиток національного інформаційного простору та його інтеграція у європейський і світовий інформаційний простір;

- формування позитивного іміджу України у світі, донесення оперативної, достовірної і об'єктивної інформації про події в Україні до міжнародної спільноти тощо.

Постанова КМУ від 08.08.2016 р. № 606 «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» та Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII «Про довірчі електронні послуги» узгодили Положення про електронну взаємодію державних електронних інформаційних ресурсів та перелік пріоритетних державних інформаційних ресурсів, що сприяло ефективності електронного урядування.

Електронне урядування, як зазначено в Концепції розвитку електронного урядування в Україні (20.09.2017 р.), зменшує корупцію, надає можливість пропонувати послуги на запит громадян, сприяє прозорості, відкритості, ефективності діяльності органів державної влади та становленню демократії. 22.08.2018 р. затверджено План заходів з виконання Концепції, що передбачає модернізацію електронних послуг та розвиток взаємодії органів державної влади, громадян і суб'єктів господарювання за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Проте, відповідно до досліджень агентства «We are social» станом на 31.01.2018 р. лише 58 % українців (25,59 млн. чол.) використовують мережу Інтернет. У порівнянні з минулим роком кількість користувачів зросла на 17 % (4 млн. осіб). У своєму звіті «Digital in 2018» агентство наголошує, що користувачів мобільного Інтернету ще менше – 42 % (18,7 млн. осіб).

За таких обставин значний інтерес для України становить досвід країн, в яких електронне урядування стало позитивною практикою, серед лідерів : Сінгапур, Фінляндія, Швеція, Норвегія.

Електронне урядування – важливий чинник ефективності формування публічної політики. Серед механізмів забезпечення ефективності електронного урядування (політичний, правовий, ресурсний,

мотиваційний тощо) чинне місце посідає інформаційний. Ресурсними складовими інформаційного механізму забезпечення ефективності електронного урядування є: інтернет-портали органів державної влади, офіційні сайти державних установ, державні, приватні та особисті телекомунікаційні засоби, ЗМІ.

Електронне урядування, як інноваційний механізм модернізації державного управління забезпечує:

- зростання якості державних послуг, а відтак й рівня довіри суспільства до влади;

- зниження витрат на утримання державного апарату.

- Проте, реалізації ідеї е-демократії в Україні протидіють такі фактори, як:

- недостатній рівень фінансування та ефективності використання наявних ресурсів;

- низький рівень інформатизації окремих галузей економіки та регіонів;

- недостатній рівень володіння інформаційно-комунікаційними технологіями серед державних службовців та громадян в цілому;

- складний процес адаптації громадян до соціальних інновацій.

З метою інтенсифікації процесу модернізації державного управління необхідно:

- привести у відповідний стан інформатизацію окремих галузей економіки та регіонів;

- запровадити програми по підвищенню рівня володіння інформаційно-комунікаційними технологіями серед державних службовців та громадян в цілому;

- посилити роз'яснювальну роботу серед населення про ефективність електронного урядування, як механізму оперативного вирішення приватних питань, важелю впливу на роботу установ та засобу участі у формуванні державної політики.

Список використаних джерел:

1. План заходів з реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні (22.08.2018 р.). – Режим доступу : [www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/617-2018- %D1 %80](http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/617-2018-%D1%80).

ДЕЙДЕЙ ДАРИНА МИХАЙЛІВНА

аспірант кафедри публічного управління та публічної служби

Національної академії державного управління при Президентові України

РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО МІСЦЕВІ ВИБОРИ В УКРАЇНІ: НОВАЦІЇ 2015 РОКУ

Місцеві вибори є найбільш поширеним, доступним і прийнятним виявом діяльності територіальної громади, у якій найбільш яскраво розкривається її статус первинного суб'єкта місцевого самоврядування, за яким територіальна громада формує представницький орган місцевого самоврядування, що діє від її імені і реалізує в більшій частині її функції і повноваження, а також є важливою формою контролю її жителів за діяльністю виборних органів місцевого самоврядування [4].

Першим нормативно-правовим актом, що регулював порядок проведення місцевих виборів у незалежній Україні, був, на наш погляд, досить прогресивний у той час Закон УРСР «Про вибори депутатів місцевих Рад народних депутатів Української РСР» від 27 жовтня 1989 р. [2], який передбачав мажоритарну систему абсолютної більшості. Це було початком виборів депутатів до місцевих представницьких органів на альтернативній основі. У Законі зазначено, що «вибори народних депутатів Української РСР є загальними: право обирати і бути обраними мають громадяни Української РСР, які досягли 18 років. Будь-які прямі або непрямі обмеження виборчих прав громадян Української РСР залежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, часу проживання в даній місцевості, роду і характеру занять забороняються. У виборах не беруть участі психічно хворі громадяни, визнані судом недієздатними, особи, які тримаються в місцях позбавлення волі, а також особи, які знаходяться за рішенням суду в місцях примусового лікування» [2, ст. 2]. На основі цього Закону були обрані перші місцеві ради незалежної України. Цей Закон втратив чинність на підставі Закону № 3996а-ХІІ від 24.02.1994 р. [3].

Протягом років незалежності в Україні місцеві вибори проводилися в 1994, 1998, 2002, 2006, 2010, 2015 роках. За цей час неодноразово змінювалося законодавство про вибори, у т. ч. і види виборчих систем.

Форми і способи організації та проведення місцевих виборів суттєво різняться в різних країнах за такими параметрами: ступенем інтеграції із системою загальнонаціональних виборів; наявністю виборчих цензів; періодичністю проведення виборів; способом визначення кількості депутатів; особливостями формування виборчих округів; типом виборчої системи; способом обрання мерів або голів місцевих рад. При цьому тип виборчої системи (мажоритарна, пропорційна, змішана) – найбільш суттєвий критерій диференціації місцевих виборів.

Основними принципами виборів є принципи загального, рівного, прямого виборчого права, таємного голосування, періодичності та обов'язковості, відкритості та гласності, вільних виборів, справжності, справедливості тощо.

Законодавство України про місцеві вибори зазнає постійних змін та оновлень, що свідчить про розвиток інституту місцевих виборів в Україні. Суттєвих змін законодавство про вибори зазнало з прийняттям 14 липня 2015 р. нового Закону «Про місцеві вибори», який вніс ряд позитивних, на наш погляд, новацій у виборчий процес на місцевому рівні, проте має й багато недоліків. Тож законодавство про місцеві вибори в Україні потребує подальшого вдосконалення. Внесення змін до виборчого законодавства України повинно проводитися системно та мати наукове підґрунтя, що вимагає подальших досліджень питань розвитку інституту виборів в Україні. 25 жовтня 2015 р. під час чергових місцевих виборів в Україні була протестована нова виборча система, яка раніше в нас не застосовувалась, відповідно прийнятого 14 липня 2015 року нового Закону «Про місцеві вибори» [5], який визначає основні засади, організацію і порядок проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів та старост. Цей Закон передбачає, що вибори депутатів сільських і селищних рад проходять, як і раніше, за мажоритарною системою, а депутатів обласних, районних, міських, районних у місті рад – не за змішаною мажоритарно-пропорційною, а виключно за пропорційною системою. Вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах рад проводяться за пропорційною виборчою системою в багатомандатному виборчому окрузі за виборчими списками місцевих організацій політичних партій із закріпленням кандидатів за територіальними виборчими округами, на які поділяється багатомандатний виборчий округ, що збігається з територією відповідно Автономної Республіки Крим, області, району, району в місті, територією міста згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм або територією утвореної відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [5, ст. 2]. Наприклад, за результатами місцевих виборів 2015 р. Вишгородська районна рада Київської області нараховує 36 депутатів. Досить значне місце у роботі районної ради займають сформовані за партійним принципом депутатські фракції [1]:

- Блок Петра Порошенка «Солідарність» – 9 осіб;
- ПП «Наш край» – 6 осіб;
- ПП ВО «Батьківщина» – 4 особи;
- ПП «Воля» – 3 особи;
- Радикальна партія Олега Ляшка – 4 особи;

- ПП «Нові обличчя» – 2 особи;
- ПП «Громадянська позиція» – 4 особи;
- ПП ВО «Свобода» – 4 особи.

Нововведеннями нового Закону про місцеві вибори також стали: зменшення кількості депутатів, зараз вона визначається за кількістю виборців; інформацію щодо виборців повинно бути оприлюднено на офіційному сайті ЦВК за 5 діб до початку виборчого процесу; оголошено нові округи, окрім тих сіл та селищ, де кількість депутатів не змінилась; всі зареєстровані партії можуть брати участь у виборах; виборчий бар'єр для політичних партій становить 5 %; самовисуванцями можуть бути тільки кандидати на посади голови сільської, селищної ради, кандидати в депутати в ці ж ради та інші. Отже, законодавство України про місцеві вибори зазнає постійних змін та оновлень, що свідчить про розвиток інституту місцевих виборів в Україні.

Список використаних джерел:

1. Оперативні матеріали Вишгородської районної ради Київської області. – Режим доступу : www.vyshrada.gov.ua.
2. Про вибори депутатів місцевих Рад народних депутатів Української РСР : закон УРСР від 27.10.1989 р. № 8305-XI // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/8305-11/ed19891027.
3. Про вибори депутатів місцевих Рад народних депутатів Української РСР : закон УРСР від 27.10.1989 р. № 8305-XI (втрата чинності від 24.02.1994 р. (підстава №3996а-XII) // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws.
4. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 трав. 1997 р. № 280-97-ВР // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show.
5. Про місцеві вибори : закон України від 14 лип. 2015 р. № 595-VIII // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/595-19.

ДИННИК ІРИНА ПЕТРІВНА

аспірант кафедри публічного управління та публічної служби

Національної академії державного управління при Президентові України

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Рівень високо розвинутого та цивілізованого суспільства визначається, перш за все, ставленням до людей похилого віку, жінок,

дітей та людей з особливими потребами. На сьогодні в Україні проживає понад два з половиною мільйони людей з особливими потребами (це більше 5,7 % від усього населення), і з кожним роком цей показник зростає ще на чверть мільйона громадян. Особливістю інвалідності є те, що вона «молодшає», в основному, – це працездатні люди середнього віку. Причини зростання кількості людей з особливими потребами різні: народження з вадою, травма на виробництві, ДТП, психічні чи фізичні захворювання [3]. Всі вони потребують особливої, постійної, уваги, піклування і підтримки з боку суспільства.

Інтеграцію людей з особливими потребами в суспільство вивчали: В. Гудоніс, Т. Добровольська, І. Іванова, Є. Леонгард, А. Капська, Н. Малофеев, К. Рейсвейк, В. Петрова, Л. Щупіцина, Н. Шматко та інші.

В українському законодавстві інвалід (людина з особливими потребами) визначається як особа зі стійким розладом функцій організму, зумовленим захворюванням, травмою (її наслідками) або вродженими вадами розумового чи фізичного розвитку, що призводить до обмеження нормальної життєдіяльності, викликає в особи потребу в соціальній допомозі і посиленому соціальному захисті, а також вимагає виконання з боку держави відповідних заходів для забезпечення її законодавчо визначених прав [2].

Новий підхід (inclusion), який з'явився нещодавно у нашому суспільстві слід розуміти як реформування масових шкіл та перепланування навчальних приміщень таким чином, щоб вони відповідали потребам усіх дітей без винятку [8, с. 100 – 106]. Цей термін виявився таким, що найбільш точно визначає й описує процес рівного співіснування в освітньому середовищі людей і, перш за все, дітей з різними потребами. В нашу вітчизняну термінологію це поняття увійшло під назвою «Інклюзія».

Розвиток інклюзивного суспільства набуває великого значення з удосконалення механізмів взаємодії держави і громадянського суспільства в умовах децентралізації. Залишаючись і на сьогодні актуальним, це питання набуває більшої гостроти і важливості, у час суспільних реформ та трансформацій, які суттєво впливають на долю окремої людини і визначають її життєвий шлях. Велику роль у створенні благополучних соціальних умов для нормальної життєдіяльності людей з різним рівнем порушень фізичного чи розумового розвитку відіграє рівень усвідомлення цієї проблеми у суспільстві.

Особливу увагу проблему прав людини приділяє ООН. У 1948 р. Генеральна Асамблея ООН затвердила Загальну декларацію прав людини. Це документ, який визначає права людини в різних галузях. Відповідно цього документа:

– всі люди народжуються вільними і рівними в своїй гідності і правах;

- кожна людина має право на життя, на свободу і особисту недоторканність;
- всі люди рівні перед законом і мають право на захист закону;
- ніхто не може піддаватися втручанню в особисте і сімейне життя;
- кожна людина як член суспільства має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримки його гідності і для вільного розвитку його особи прав в різних областях;
- кожна людина має право на освіту [5].

У 1959 р., розвиваючи положення Загальної декларації прав людини, Генеральна Асамблея ООН прийняла Декларацію прав дитини. На основі цього документа дитина з причини її фізичної і розумової незрілості потребує спеціальної охорони і турботи. У Декларації підкреслюється, що людство зобов'язане дати дитині все краще, що воно має. У ній проголошено 10 принципів прав і свобод дитині. Один з них безпосередньо відноситься до дітей, що мають дефекти в розвитку: «Дитині, яка є неповноцінною у фізичних, психічних або соціальних відносинах, повинні забезпечуватися спеціальний режим, освіта і турботи, необхідні, зважаючи на його особливий стан» [3]. Інтегративним документом, що охоплює всі сторони життєдіяльності інвалідів, є Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів, затвержені ООН в 1994 р. Ідеологія Правил, заснована на принципі забезпечення рівних можливостей, припускає, що інваліди є членами суспільства й мають право залишатися жити у своїх громадах. Вони повинні одержувати підтримку, в якій мають потребу, у рамках звичайних систем охорони здоров'я, освіти, зайнятості й соціальних послуг. Усього таких правил 20 [7, с. 123].

Сьогодні інклюзивна освіта означає включеність усіх дітей (за винятком крайніх ступенів фізичного чи розумового недорозвинення) в освітнє життя школи за місцем проживання, головним завданням інклюзивної школи є створення системи, яка б задовольнила потреби кожного, а головною метою – надання можливості усім бажаючим найбільш повного включення в соціальне життя громади [9, с. 48 – 54].

Громадські організації людей з інвалідністю здійснюють вагомий внесок у розвиток відкритого, демократичного суспільства шляхом участі у процесі прийняття рішень. Вони можуть принести в процес прийняття рішення значний і незалежний досвід. Про це говориться в рекомендаціях Ради Європи державам-членам, які повинні проводити консультування із людьми з інвалідністю та залучати представницькі організації до розробки, здійснення та моніторингу законодавства, політики і програм, які впливають на їх участь у політичному і громадському житті. Згідно Плану дій Ради Європи в сфері інвалідності і Конвенції ООН про права людей з інвалідністю (пункт 3 стаття 4; стаття 29.b; стаття 33) всі процеси мають бути доступними для людей з інвалідністю. Необхідно створювати відповідні механізми для забезпечення вагомого представництва осіб з

інвалідністю та їх організацій у відповідних органах державної влади та в консультативних радах [6].

Історія розвитку міжнародних та українських громадських організацій людей з інвалідністю – це історія участі самих людей в процесі прийняття рішень, що впливають на їхнє життя. Змінювались механізми та принципи участі, але сталою залишалась мета – сприяти покращенню життя людей з інвалідністю. Вони мають кілька спільних особливостей [1].

По-перше. Вони об'єднують у своїх лавах безпосередньо людей з інвалідністю. Отже, мотивація їхньої діяльності носить внутрішній характер. Це означає, що у своїй роботі вони керуються життєвими інтересами, цінностями і пріоритетами людей з інвалідністю і тому можуть бути представниками цієї соціальної групи населення у відносинах з іншими суспільними інститутами.

По-друге. Сам факт об'єднання в організації – це можливість самовираження, самореалізації людей з інвалідністю. Завдяки цьому вони можуть акумулювати і використовувати такий унікальний ресурс, як соціальна ініціатива й активність. Це дозволяє знаходити нові, сучасні засоби постановки і вирішення соціальних проблем.

По-третє. Громадські організації людей з інвалідністю є єдиною соціальною структурою, в якій люди з інвалідністю є їх безпосередніми членами, а не опосередкованими, як в інших структурах суспільства. Отже, громадські організації інвалідів мають можливість отримувати правдиву та реальну інформацію щодо соціального стану і потреб цієї соціальної групи населення. Така інформація вкрай важлива для розробки пропозицій стосовно удосконалення законодавчих, нормативно-правових актів, державних програм, підготовки інклюзивних стратегій та політик [4, с. 48 – 49].

Отже, рекомендовано органам державної влади у процесі формування інклюзивної політики дотримуватися принципів прозорості, відповідальності та доступності, щоб якомога ширше кола громадян залучалося до даного процесу. Інклюзивність передбачає залучення якомога ширшого кола громадян до процесу формування політики в умовах децентралізації.

Список використаних джерел:

1. В Україні на початок 2014 року в Реєстрі громадських об'єднань налічувалося 1107 громадських об'єднань зі спрямованістю «об'єднання інвалідів». – Режим доступу : www.rgo.informjust.ua. – Назва з екрану.
2. Про реабілітацію інвалідів в Україні : закон України станом на 06.10.2005 р. // Верховна Рада України : Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2012. – С. 2.
3. Інвалідність. – Режим доступу : www.malteser.if.ua.

4. Нічого для нас без нас : посіб. з інклюзивного прийняття рішень для державних органів / упор. : Азін В. О., Байда Л. Ю., Госс Н., Ждан П. М., Сухініна І. М., Флетчер А. – К. : Ленвіт: 2015. – 102 с.

5. Права человека : сб. международных документов. – М. : Юридическая литература, 1998. – 608 с.

6. Рекомендація КМ/Рес (2011)14 Комітету міністрів державам-учасницям про участь осіб з інвалідністю в політичному та громадському житті. – Режим доступу : www.rm.coe.int.

7. Холостова Е. И. Социальная реабилитация / Е. И. Холостова, Н. Ф. Дементьева. – М., 2002. – 340 с.

8. Ярская-Смирнова Е. Р. Инклюзивное образование детей-инвалидов / Е. Р. Ярская-Смирнова, И. И. Лошакова // СОЦИС. – 2003. – № 5. – С. 100 – 106.

9. Ярская-Смирнова Е. Р. Проблема доступности высшего образования для инвалидов / Е. Р. Ярская-Смирнова, П. В. Романов // СОЦИС. – 2005. – № 10. – С. 48 – 54.

ДУЛАМБАЕВА РАУШАН ТЛЕГЕНОВНА

докт. економ. наук, профессор, профессор

Института управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

РАЗВИТИЕ АГРАРНОГО СЕКТОРА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН: РЕШЕНИЕ СОЦИАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ СЕЛА

Современная политика Казахстана имеет социальную направленность, а именно ориентирована на создание Общества Всеобщего Труда. Конечной целью всех преобразований в стране является повышение уровня и качества жизни населения. Положительные социальные эффекты являются результатом развития реального сектора, который создает материальную базу и возможности для повышения благополучия страны.

Сферой народного хозяйства, которая имеет высокую социальную значимость, является аграрный сектор. Однако, нерешенных проблем в развитии аграрного сектора пока не уменьшается. Негативно повлиял на развитие аграрного сектора мировой экономической кризис, что отразилось негативно на инвестиционной составляющей и к разрушению его материально-технической базы в 2004-2008 гг. До сих пор по инвестициям в основной капитал сфера сельского хозяйства остается относительно недофинансированной. По своему объему инвестиции в данную отрасль можно примерно поставить на один уровень с инвестициями в отрасль водоснабжения, оптовой и розничной торговли и др. В результате, обеспеченность сельского хозяйства техникой

достаточно низкая, изношенность машинно-тракторного парка составляет 70-80 % и требует замены. В последние годы выбытие основных фондов превышает их ввод. Это связано с тем, что большинство фермеров не располагают достаточным объемом оборотных средств и накоплениями для приобретения необходимых машин и тракторов.

Согласно оценкам международных организаций государственная поддержка сельского хозяйства в республике по сравнению с 1995 г. возросла по состоянию на конец 2017 г. в 2,5 раза (1,3 млрд. долларов США), а в отдельные годы этот показатель составлял 6,2 раза (2013 г. – 3,2 млрд. долларов США). Однако, если провести трендовый анализ по налогам с субъектов данной отрасли за 2011-2015 гг., то очевидным становится, что номинальный размер по всем типам налогов не превышает 34 млрд. тенге (153 млн. долларов США) или 0,1 % от ВВП.

В сельском, лесном и рыбном хозяйстве республики Казахстан за 2017 г. не произошло существенных изменений и экономический вклад отрасли в ВВП страны продолжает оставаться на относительно низком уровне в 4,4 %. В текущих ценах вклад отрасли сельского хозяйства в ВВП республики составил Т2, 315 млн. (+8,2 % г/г) [1].

Сложившаяся ситуация в АПК имеет высокие социальные издержки, так как Казахстан традиционно считается аграрной страной. Доля занятого населения в сельском хозяйстве в 2004 году составляла 33,2 % от общей численности занятого населения республики. С ускорением процессов модернизации, индустриализации и развития процессов цифровизации в Казахстане на сегодняшний день занятых в сельском хозяйстве уменьшилось, т.е. составило 24 %, что по сравнению с другими странами этот индекс является самым высоким. Так, в Турции этот показатель составляет 19,7 %, в Израиле 1,1 % [2]. Этот тренд с одной стороны свидетельствует о развитии индустриального сектора, сферы услуг.

Однако, доля сельского населения в стране остается значительной, так в 2008 году численность сельского населения составила 7,3 млн. человек, или 47,2 % от общей численности населения страны, в 2018 году 7,7 млн. человек или 42,4 % [3].

Очевидно, что роль данного сектора в социально-экономическом развитии страны достаточно значима. От развитости аграрного сектора зависит и благополучие граждан страны. Поэтому на сегодняшний день государством принимается ряд мероприятий, направленных на модернизацию агропромышленного сектора страны и улучшения ситуации в данной сфере, что дает определенные результаты.

Однако, проблемы села пока не решены. Причин существования негативных трендов в данной отрасли множество – это и распад Союза, перестроечные процессы, институциональная составляющая, исторические, географические, климатические факторы, разработка и реализация аграрной политики. Таким образом, очевидно, что существует

множество факторов, влияющих на состояние аграрного сектора и решать эти задачи так же сложно. Необходимо принимать правительству управленческие решения просчитанные и обоснованные с учетом многофакторности влияния на ситуацию в аграрном секторе. В целях решения проблем в развитии данной сферы, государство проводит политику, направленную на улучшение социально-экономического состояния АПК, которая нашла свое отражение в ряде государственных программ: Программа развития сельского хозяйства на 2000-2003 годы, Государственная программа развития сельских территорий на 2004-2010 годы, Государственная сельскохозяйственная и продовольственная программа на 2003-2005 годы, Программа развития сельского хозяйства на 2010-2014 годы, Программа по развитию агропромышленного комплекса в Республике Казахстан на 2013-2020 годы «Агробизнес-2020», утвержденная Постановлением Правительства Республики Казахстан, Государственная программа развития агропромышленного комплекса Республики Казахстан на 2017-2021 годы.

На практике реализации процессов реформирования вышеизложенные программные документы не трансформировались в единую, системную программу действий страны. Как было отмечено выше, многофакторность, сложность развития аграрного сектора, наверное, предопределяет необходимость четко продуманных действий и разработки концептуальной платформы решений с выделением приоритетности решаемых задач.

Учитывая высокую социальную значимость данной отрасли для развития страны в целом, необходимо разработать концепт развития АПК, в которой основным приоритетом будет решение социальных вопросов.

Как правило, все Концепции и программы развития АПК ориентированы на повышение доходности производства (за исключением строительства школ и больниц), повышение производительности труда. Объективно инертный характер развития данной отрасли ограничивает возможности быстрого получения результатов реформирования. Зачастую принятые и реализованные программы имели недостаточно высокую эффективность в силу того, что были ориентированы на улучшение экономических показателей.

Особенность, низкая чувствительность сектора к регуляторному воздействию со стороны правительства предполагают осуществление государственной политики в два этапа. На первом этапе, на наш взгляд, приоритетом является решение социальных вопросов экономического ориентира. Речь идет о формировании реальных хозяйствующих субъектов, участвующих в воспроизводственных циклах и являющимися необходимыми элементами механизма устойчивого развития АПК.

Также важным акцентом государственной политики развития отрасли является решение проблем занятости., что решит двойственную задачу. С одной стороны – создание спроса, с другой – наличие производительной

силы. Диспаритет цен обуславливает необходимость организовать гарантированную закупку, может даже в ущерб государству, но создав, таким образом, рабочие места и доходы для сельского населения, тем самым обеспечив социальную стабильность на селе и в стране. Конечно, при реализации протекционистской политики в аграрной сфере идентифицируются очевидные риски и на наш взгляд, в первую очередь снизится способность хозяйствующих субъектов к инновационным внедрениям в бизнес, стимулированию развития навыков ведения бизнеса и т.д. Но на данный момент принятие управленческого решения государства подобного типа является действенной мерой. В краткосрочной перспективе данный подход является объективной оправданной необходимостью, что будет обеспечивать сбалансированное развитие аграрного сектора и решать социальные вопросы на селе и в стране в целом.

Учитывая все вышесказанное, можно в рамках данного исследования предложить некоторые положения, которые могут лечь в основу концепта развития АПК с социальной направленностью реформирования:

– необходимо создать благоприятные условия для формирования сельскохозяйственных субъектов посредством льготного налогообложения, субсидирования, преференций, снижения административных барьеров, оказывать научно-техническую поддержку, информационно-маркетинговое обеспечение, проводить идеологическую работу в данном направлении;

– государство должно сконцентрировать свои усилия на государственных закупках, расширить номенклатуру закупаемых товаров у сельхозпроизводителей. Механизм реализации данной политики должен быть четко продуман и согласован с интересами бизнес-сообщества. Необходимо подключить и заинтересовать бизнес в организации данного типа взаимоотношений с сельхозпроизводителями. В управлении внедрять новые методы управления с учетом требований рынка, т.е. технологии менеджмента и маркетинга с идентификацией рисков и управления ими.

Это тот случай, когда общественные выгоды (социальные) превышают экономические, но отвечает сегодняшним реалиям. Получение же высоких доходов будет задачей второго этапа реализации государственных программ.

Список использованной литературы:

1. Отчет Национального банка. Сельское хозяйство Казахстана. – Режим доступа : www.halykfinance.kz/ru/site/index/research/report:115135.
2. Жандосова Ж. Задействованных в секторе сельского хозяйства казахстанцев сравнили с безработными / Ж. Жандосов. – Режим доступа : www.tengrinews.kz.

3. Численность населения Казахстана достигла 18,25 млн. человек. – Режим доступа : www.24.kz/ru/news/top-news/item/253085-chislennost-naseleniya-kazakhstana-dostigla-18-25-mln-chelovek. – Загл. с экрана.

ЗАБАРНА ЕЛЕОНОРА МИКОЛАЇВНА

д. е. н, професор, завідувач кафедри економічних систем і управління інноваційним розвитком

Одеського національного політехнічного університету

ЩЬОКІНА ЄВГЕНІЯ ЮРІЇВНА

к. е. н., старший викладач кафедри економічних систем і управління інноваційним розвитком

Одеського національного політехнічного університету

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ ІННОВАЦІЇ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО РЕГІОНУ

Організаційно-управлінська діяльність, як і будь-який інший вид господарської діяльності, знаходиться в постійному розвитку і вдосконаленні. Вона має приводити у відповідність з отриманням кінцевого результату всі наявні ресурси і всі можливості ускладнення діяльності у розвитку територій, а також зобов'язана критично оцінювати і контролювати місце кожної ланки управління та господарювання в системі розвитку території, приводячи процеси, що лежать в основі створеної системи, у відповідність з поглядами в майбутнє і в минуле.

Здатність територій до розвитку та інноваційної активності визначається, в основному, станом організаційно-управлінської системи господарювання, станом матеріально-технічної бази та практикою ринкової поведінки. Безсумнівно, територіями активного інноваційного розвитку є багато великих міст або міських районів, в складі економічного комплексу країни, в яких представлений сучасний інноваційний потенціал [1]. Найбільш ефективні шляхи та методи досягнення зазначених нововведень в реальному секторі економіки регіонів є створення галузевих об'єднань господарювання, наукових підрозділів, фінансових та інших структур. Організаційно-управлінські інновації здатні акцентувати увагу на виборі правильних засобів та методів організаційної поведінки на усіх рівнях системи господарювання, та ставлять за мету, насамперед, активне вивчення навколишнього інноваційного простору, перетворення організаційної і управлінської галузевої структури, з метою підвищення ефективності її функціонування та застосування механізму системи розвитку території.

Умовами розвитку території є технічний і технологічний прогрес, соціально-економічний розвиток території, способи створення маркетингових механізмів господарювання, еволюція застосовуваних

інструментів і власне безпосередньо інноваційний розвиток. Організаційно-управлінські інновації в системі інноваційного розвитку території являє собою сукупність застосування нових методів, форм, засобів і функцій управління з метою одержання найоптимальнішим способом економічних результатів, які в свою чергу охоплюють економічні та маркетингові, техніко-технологічні, соціально-екологічні та політико-законодавчі інновації (рис. 1).

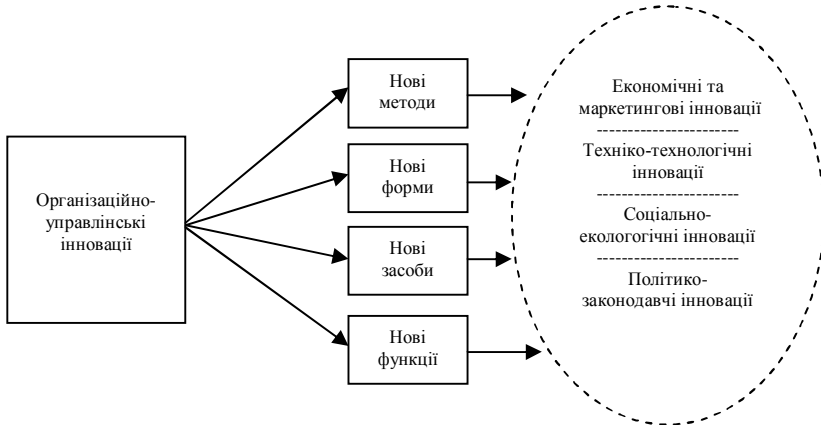

Рис. 1. Місце організаційно-управлінських інновацій в системі розвитку території

Проведені нами дослідження дозволили науково обґрунтувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку та запропонувати структурну схему соціально-економічного розвитку територій в контексті формування системи організаційно-управлінських інновацій (рис.2). Структура системи організаційно-управлінських інновацій повинна охоплювати загальні принципи, методи і способи пізнання соціально-економічних та інноваційних процесів розвитку в регіональному просторі та будуватись з урахуванням потреб та особливостей певної території.

Організаційно-управлінська система повинна приводити у відповідність з отриманням кінцевого результату – системного процесу якісних змін щодо розвитку територій та реального сектору економіки регіону, всі наявні ресурси і всі можливості ускладнення діяльності, використовуючи інструменти розвитку території відповідно поставленої мети. Вона зобов'язана критично оцінювати і контролювати місце кожної ланки, приводячи процеси, що лежать в основі створеної системи, у відповідність з поглядами в майбутнє з урахуванням накопиченого досвіду [2].

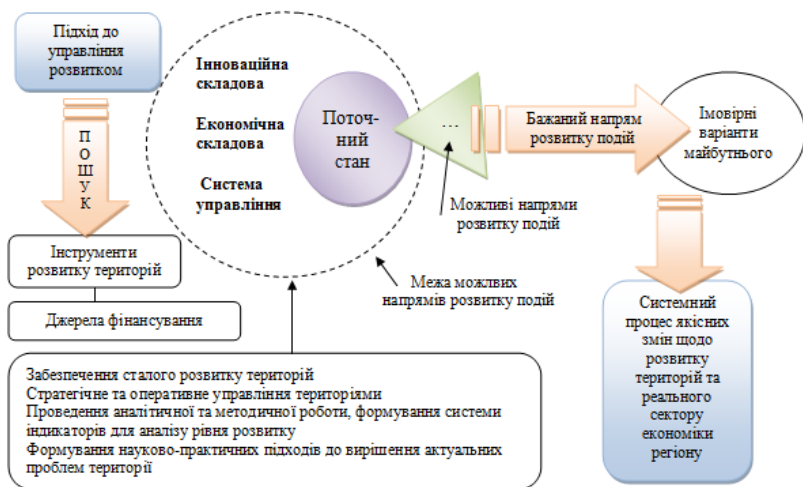

Рис. 2. Структурно-логічна схема дослідження та діагностики соціально-економічного розвитку територій

Економічна та інноваційна складова в більшості випадків розглядаються в системі управління розвитком регіону як категорії самостійні, але що знаходяться в дуже тісному взаємозв'язку. Визначення основних факторів розвитку інноваційної системи регіону і інструментів впливу на них дозволило б значно просунути в питаннях підвищення ефективності функціонування регіональної економіки.

Список використаних джерел:

1. Пакуліна А. А. Інноваційне зростання регіональної економіки в умовах глобалізаційних викликів / А. А. Пакуліна, А. С. Євсєєв // Регіональна, галузева та суб'єктна економіка України на шляху до євроінтеграції : матеріали ІХ міжнарод. наук.-практ. конф. (19-20 квітня 2017 р., Україна, м. Харків). – Х. : ХНУБА, 2017. – Ч. 3. – 364 с.
2. Забарная Э. Н. Управление процессом развития инфраструктуры региона через привлечение инвестиций в инновации / Э. Н. Забарная // Бизнес Информ. – 2017. – № 6. – С. 49 – 55.

КІРСЄВА ОЛЬГА БОРИСІВНА

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

БРЕНДУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА МЕНЕДЖМЕНТУ ТЕРИТОРІЇ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сучасний розвиток суспільства і держави призводить до виникнення конкуренції територій. Територіальна конкуренція – це, перш за все, ринок інвестицій, туризму, людські ресурси, які готові жити та працювати на даній території. Очевидно, що успіх території залежить не лише від економіко-географічного розташування, а ще й від таких факторів, як наявність і виконання стратегії розвитку та самоідентифікація місцевих мешканців. Вдалий бренд території дозволяє ефективно конкурувати за інвестиції як державного, так і приватного характеру.

Саме тому питання територіального брендингу як інструменту соціально-економічного розвитку територій є дуже актуальним для об'єднаних територіальних громад України, перед якими стоїть завдання посилення своєї спроможності.

Кожна територія (село, селище, місто) прагне зайняти своє унікальне місце в свідомості потенційних споживачів (населення, інвесторів, туристів тощо), сформувані конкурентні переваги та ідентичність, що дозволяють цій території протягом тривалого часу бути привабливою.

В основі брендингу територій лежить ідея донесення до широкого загалу уявлення про унікальність території. Теоретичною і практичною основою територіального брендингу є технології і інструменти маркетингу або територіального маркетингу.

Кожна об'єднана громада унікальна. Для підкреслення цієї унікальності необхідно думати про брендування як складову менеджменту території та основу стратегії розвитку.

Серед чинників, що впливають на конкуренцію територій, можна виділити:

- населення, особливо працездатне та висококваліфіковане, молодь;
- інвестиції в розвиток діючих або створення нових підприємств;
- підприємства, особливо наукомісткі, і підприємства високих стадій переробки;
- малий бізнес;
- торгівля;
- туристи;
- транспортні потоки (вантажні і пасажирські);

- культурні, політичні, наукові, спортивні та інші заходи;
- культурні та історичні цінності, які роблять територію більш привабливим і для мешканців, і для приїжджих;
- адміністративні, громадські або культурні установи місцевого, регіонального, державного або світового значення.

Якщо громада має зазначені конкурентні переваги, то можна говорити про маркетинг територій – вид діяльності, спрямований на формування її іміджу.

До процесу «просування території» можуть бути залучені територіальні органи влади і управління, місцеві економічні агентства розвитку, туристичні оператори та агентства, спортивні комітети і федерації, інші структури, локалізовані на території.

Діяльність з маркетингу територій можна умовно розділити на два етапи.

1. Позиціонування території: розробка документів стратегічного планування, включаючи формування маркетингової стратегії;

2. Просування території: робота з цільовими групами, маркетингова комунікація [1].

Бренд служить формуванню уявлення про призначення території та її специфіку, в концентрованій формі відображає місію території та стратегічне бачення. Територіальний брендинг – діяльність, спрямована на формування, а в подальшому підтримку позитивних асоціацій про територію. Бренд – інструмент стратегічної конкурентоспроможності за рахунок максимального використання конкурентних переваг і адаптації до очікуванням і потребам [2].

Ефективний бренд повинен відповідати наступним універсальним вимогам: відповідність ідентичності, правдоподібність, простота сприйняття, привабливість, оригінальність, складність копіювання.

Основою для формування бренду міста, селища, села є стратегія соціально-економічного розвитку. У цьому випадку бренд території стає точкою концентрації стратегічних цілей та бачення максимально стислим втіленням стратегії.

Бренд формується за допомогою декількох важливих інструментів, серед яких – стратегія розвитку, місія, слоган, логотип, ключові (візуальні) символи.

Формування територіального бренду (бренду громади) має на меті покращення іміджу конкретного міста, селища, села і створення потрібних і правильних позитивних асоціацій і образів.

Бренд для території так само важливий, як і бренд для компанії, так як він створює відносини з цільовою аудиторією, формує емоційну прихильність і лояльність, формує імідж.

Імідж – сукупність переконань, уявлень і вражень людей щодо конкретної території; формується і закріплюється в масовій свідомості, набуваючи характеру стереотипу.

Дослідники виділяють п'ять іміджевих позицій території.

1. Надто привабливий імідж – висока затребуваність території з боку її адресних груп, що тягне за собою супутні проблеми.

2. Позитивний імідж – привабливий імідж території для життя, ведення бізнесу та відпочинку; адекватне позитивне сприйняття території її цільовими групами.

3. Слабкий імідж – може бути наслідком або недостатності потенціалу території, або недостатньої освітленості її переваг в інформаційному просторі. Подібні території можуть мати привабливі характеристики, але не здатні трансформувати їх у конкурентні переваги.

4. Суперечливий імідж – діаметрально протилежні масові уявлення про територію, які роблять значущий вплив на її імідж у цілому.

5. Негативний імідж – приписується територіям, які явно непривабливі для туристів, бізнесу і навіть самих жителів [3].

У кожний певний період часу територія може опинитися в одній з п'яти іміджевих позицій.

Активізація брендування обумовлена наступною групою факторів:

- криза ідентичності територій;
- загострення конкуренції між територіями за людські, матеріальні та інформаційні ресурси для розвитку;
- руйнування багатомісних стійких соціально-економічних і культурних зв'язків між територіями внаслідок проривного розвитку телекомунікацій і транспортної інфраструктури;
- стратегії розвитку територій часто не працюють, перетворюючись на формальні звітні документи, підготовлені за шаблоном;
- сильний бренд є потужним дієвим інструментом у вирішенні завдань соціально-економічного розвитку території [4].

При розробці бренду треба враховувати економічну ситуацію на території; соціальну ситуацію на території; політичну ситуацію на території; ресурсну базу; екологію території; рівень розвитку інфраструктури; законодавчу базу; культурно-історичну спадщину, менталітет жителів території.

Розробка бренду території складається з декількох етапів:

- розробка концепції бренду;
- аналіз потенціалу бренду і цільового ринку;
- розробка основи для диференціації бренду;
- візуалізація бренду;
- розробка програми просування бренду [5].

На жаль, не кожна територія має свої унікальні характеристики, які могли б стати фундаментом для бренду. Не кожна територія може продемонструвати свої природні об'єкти, пам'ятники культури, музейні експозиції або унікальні природні умови.

В такому випадку бренд не створюється природним шляхом, це продукт свідомого і керованого осмислення, продукт штучно організованою громадською рефлексією і проектування. Штучність бренду передбачає управління його створенням і просуванням, наявність замовника, наявність кваліфікованої групи розробників, наявність інформаційних і фінансових ресурсів, чітко сформульоване технічне завдання, програму створення і просування бренду, моніторинг ефективності бренду, механізм підтримки і розвитку.

Конструювання ефективного і правильного бренду важливе ще й тому, що бренд допомагає забезпечити соціальну стабільність на території. Він підвищує рівень самооцінки місцевих жителів, роблячи їх проживання комфортнішим. Створити бренд означає усвідомити всі переваги і всю унікальність села, селища, міста.

Список використаних джерел:

1. Алфьорова Л. В. Особливості територіального брендування / Л. В. Алфьорова, Ж. С. Позднякова // Молодий вчений. – 2015. – № 9. – С. 493 – 496.

2. Важеніна І. С. Бренд території: сутність та проблеми формування / І. С. Важеніна // Маркетинг в Росії і за кордоном. – М., 2013. – № 3. – С. 23 – 26.

3. Візгалов Д. В. Брендінг міста / Д. В. Візгалов. – М. : Фонд «Інститут економіки міста», 2011. – 241 с.

4. Експерт Північно-Захід. – Режим доступу : www.xpertnw.ru/news/2014-02.

5. Регіональна економіка і управління : навч. посіб. / за ред. А. І. Гаврилова. – Нижній Новгород : Вид-во ВВАДС, 2005. – 63 с.

КОЛОСОВСЬКА ПРИНА ІГОРІВНА

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри державного управління

Львівського регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління при Президенті України

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Пріоритетними завданнями в контексті трансформації системи соціальної роботи на сучасному етапі є необхідність надання фахової соціальної підтримки соціально вразливим категоріям населення: дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, багатодітним та малозабезпеченим сім'ям, які проживають у складних умовах і потребують сторонньої допомоги, внутрішньо-переміщеним особам, учасникам бойових дій та ін. Суттєвого удосконалення потребує система організації соціальної роботи на регіональному (місцевому) рівні,

зокрема, враховуючи специфіку процесів, пов'язаних із реформуванням місцевого самоврядування, розвитком територіальних громад, децентралізацією державного управління.

Здійснення соціальної підтримки вразливих категорій громадян соціальними службами відбувається шляхом надання соціально-побутових, соціально-медичних, психолого-педагогічних, соціально-правових послуг, матеріальної допомоги, проведення соціальної адаптації і реабілітації відповідних категорій громадян. У сфері соціальної роботи практична діяльність соціальних служб повинна бути спрямована на: організацію та надання певної допомоги, налагодження необхідних для цього зв'язків і контактів; соціальний супровід осіб визначених категорій протягом певного життєвого періоду, організацію контролю за ситуацією з метою захисту їх прав; представлення інтересів громадян, які потребують допомоги, у разі їх неспроможності зробити це самостійно; здійснення впливу на органи влади й управління з метою покращення якості обслуговування і соціального захисту; інформування інстанцій на різних рівнях про фактори, які негативно впливають або можуть вплинути на життєдіяльність відповідних соціальних груп населення.

Аналіз нормативно-правової бази у сфері соціальної роботи свідчить, що в Україні законодавчо забезпечено її правовий статус, створено правові умови для відповідного регулювання системи соціального захисту, соціальної допомоги і соціальної підтримки населення. Водночас потрібно вказати на недостатню системність і послідовність дотримання та реалізації основних документів на практиці. Зокрема, важливим є посилення дієвості механізмів реалізації задекларованих прав і гарантій громадян, що потребує відповідного удосконалення чинної нормативно-правової бази.

Систему організації соціальної роботи на регіональному (місцевому) рівні утворюють три підсистеми:

- члени територіальної громади;
- заклади соціальної інфраструктури: заклади освітньої сфери; заклади та організації соціально-педагогічного спрямування; заклади соціального спрямування (центри соціально-психологічної реабілітації осіб із функціональними обмеженнями, соціальні гуртожитки, центри соціально-психологічної допомоги, центри для ВІЛ-інфікованих осіб, центри медико-соціальної реабілітації неповнолітніх); притулки для дітей; неурядові організації соціального спрямування;
- органи місцевого самоврядування та місцеві органи виконавчої влади (сільські селищні та районні ради, служби у справах дітей, управління (відділи) освіти; управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту) [1].

У сучасних умовах набуває актуальності практика соціальної роботи на рівні громади, що полягає в активізації участі членів громади у вирішенні власних проблем і повинна бути орієнтована на дієві форми її

проведення. Посилення ролі громади у здійсненні публічного управління соціальною роботою передбачає налагодження та підтримку співробітництва, розвиток існуючого потенціалу, надання технічної допомоги заради того, щоб зробити громаду міцнішою і дієвішою. У контексті соціальної роботи активізація громади є поєднанням багатьох процесів, а саме: залучення громадян до обговорення та сприйняття факту існування проблем соціально вразливих категорій у громаді; визначення бажаних і можливих для громади шляхів вирішення цих проблем; окреслення кола осіб та мережі установ і закладів, які можуть вирішити проблеми, ведення з ними переговорів; розбудова громадських організацій, які можуть сприяти вирішенню соціальних проблем та ін.

З метою удосконалення системи надання соціальних послуг більшу увагу необхідно акцентувати на якісних показниках: результативності, адресності, індивідуальному підході, своєчасності, доступності, відкритості, повазі до отримувача соціальних послуг, професійності фахівця соціальної роботи.

Важливим аспектом у сфері соціальної роботи є співпраця органів державної влади з громадськими організаціями. В Україні лише починають впроваджуватися елементи соціального контракту, які успішно діють у багатьох країнах, де робота в громаді вважається пріоритетною складовою діяльності соціальних служб і соціальних працівників. Здебільшого активність вітчизняних громадських організацій, які працюють у сфері захисту прав дітей та їх інтересів, характерна для національного рівня або рівня великих міст, а отже, не набула системного та всеохоплюючого характеру. Крім того, співпраця громадських організацій з державними структурами значною мірою опосередкована співробітництвом із міжнародними організаціями чи приватним сектором [2].

Серед ключових напрямів здійснення соціальної роботи з залученням громадських організацій необхідно виокремити: вивчення очікувань, потреб та інтересів громади; збір і систематизація інформації щодо попиту на послуги та реагування на зміни соціальної ситуації; здійснення адресного надання певних видів соціальних послуг відповідним категоріям громадян; участь у формуванні місцевих соціальних програм і плануванні розвитку системи соціальних послуг на регіональному рівні; здійснення громадського контролю за якістю надання соціальних послуг та ефективністю реалізації соціальних програм тощо.

З метою покращення якості соціального обслуговування як напряму соціальної роботи важливе значення має інформування населення про соціальні послуги; впровадження державних стандартів соціальних послуг; визначення критеріїв діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги; запровадження технології ведення випадку та оцінки потреб, запровадження механізму моніторингу та контролю якості соціальних послуг. Сучасний етап модернізації системи соціальних послуг

характеризується переходом до ринку соціальних послуг у громаді і відбувається за трьома напрямками: розвиток ринку соціальних послуг; розробка практичного інструментарію (нормативна база щодо стандартів, соціального замовлення, моделей надання послуг тощо); модернізація діючої інфраструктури [3].

Таким чином, трансформація системи соціальної роботи повинна передбачати інтеграцію зусиль, засобів та можливостей державних інституцій і неурядових організацій; розробку та впровадження дієвих механізмів міжсекторного партнерства щодо забезпечення соціальних гарантій і захисту прав соціально вразливих категорій громадян; ефективне впровадження механізму соціального замовлення, що сприяє активному формуванню ринку соціальних послуг із реальною конкуренцією їх виробників, підвищенню якості, посиленню адресності, максимальному наближенню їх до споживача; залучення у соціальну сферу додаткових недержавних ресурсів, використання інноваційних соціальних технологій тощо.

Список використаних джерел:

1. Бородін Є. Соціальна робота органів місцевого самоврядування з молоддю в Україні: організаційно-правовий аспект / Є. Бородін, К. Расвська. – Режим доступу : [www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04\(11\)/11beiora.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04(11)/11beiora.pdf).

2. Державна доповідь про становище дітей в Україні «Реалізація Конвенції ООН про права дитини в Україні: досягнення, проблеми, перспективи» (за період 2009-2016 рр.) / редкол. : С. Ю. Аксьонова, О. М. Балакірева, Т. В. Бондар [та ін.]. – Режим доступу : www.msp.gov.ua/timeline/Konvenciya-OON-z-prav-ditini.html.

3. Романова Н. Ф. Формування ринку соціальних послуг на сучасному етапі в Україні / Н. Ф. Романова // Innovative processes in education: Collective monograph. – АМЕЕТ Sp. z o.o., Lodz, Poland, 2017. – P. 187 – 188.

КОРОЛЮК ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

к. е. н., доцент, доцент кафедри національної економіки та публічного управління ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК РЕГІОНІВ

Реформа державного управління є однією із ключових реформ, задекларованих Стратегією сталого розвитку «Україна-2020». Криза публічних фінансів, рекордне зростання державного боргу створюють передумови економічної дестабілізації, що вимагає більш раціонального

використання фінансових ресурсів. Зважаючи на диспропорційність регіонального розвитку, депресивність окремих територій, що пов'язано із низьким рівнем інвестиційно-інноваційної діяльності, недостатнім розвитком підприємництва, реформа децентралізації покликана підвищити якість державного менеджменту та ефективність управління публічними фінансами. Основна її мета – відхід від централізованої моделі державного управління, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні [4].

Фінансова децентралізація передбачає перерозподіл функцій, повноважень, фінансових ресурсів та відповідальності між центральними та місцевими органами управління. Успіх її впровадження залежить від розвитку місцевого самоврядування та активності територіальних громад.

Переваги фінансової децентралізації вбачаються у підвищенні мотивації та політичної відповідальності органів місцевої влади щодо використання фіскального потенціалу територій, підвищенні якості та мінімізації вартості надання суспільних послуг, стимулюванні місцевих органів влади до пошуку додаткових джерел наповнення бюджету, зростанні ефективності управління фінансовими ресурсами та об'єктами майна комунальної власності, налагодженні дієвої комунікації між органами місцевої влади та громадою, стимулюванні інвестиційно-інноваційної діяльності, розвитку підприємництва та створенні нових робочих місць, а отже, зростанні валового регіонального продукту, заробітних плат та якості життя населення в цілому. Зміцнення місцевих фінансів обумовлює скорочення обсягів міжбюджетних трансфертів та витрат з державного бюджету.

Ризиками реалізації даної реформи є поглиблення диференціації регіонального розвитку, зростання корупції в умовах низького рівня політичної конкуренції, ускладнення виконання завдання держави щодо забезпечення стабільності розвитку національної економіки в умовах тиску зовнішнього боргу на державний бюджет.

Як показали перші результати політики децентралізації в Україні, органи місцевого самоврядування виявились не готові реалізовувати завдання, поставлені перед ними центральною владою, що пов'язано із фінансовими обмеженнями. Протягом 2017 року до загального фонду місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів надійшло 192,0 млрд. грн., що на 31,4 % більше порівняно із 2016 роком (табл.), та свідчить про підвищення зацікавленості місцевих органів влади у наповненні місцевих бюджетів. На сьогодні зменшується рівень дотаційності місцевих бюджетів. Якщо у 2015 р. частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України складала 45,6 %, то у 2016 – 47,5 %, у 2017 – 49,3 % [1].

Місцеві бюджети отримують з державного бюджету базові дотації, дотації на соціальний захист, освітню та медичну субвенції, субвенцію на

формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ). Станом на 1 січня 2018 року обсяг загальної бюджетної підтримки (субвенції на соціально-економічний розвиток – 6,2 млрд. грн., державний фонд регіонального розвитку – 3,5 млрд. грн., субвенція на інфраструктуру ОТГ – 1,5 млрд. грн., субвенція на розвиток медицини в сільській місцевості – 4,0 млрд. грн., кошти ЄС на підтримку секторальної регіональної політики – 0,65 млрд. грн., кошти на будівництво футбольних полів – 0,27 млрд. грн.) склав 16,1 млрд. грн., що більше у 32 рази, порівняно з 2014 роком [1].

Таблиця 1

Виконання місцевих бюджетів за доходами (без урахування міжбюджетних трансфертів), грн.

Назва території	Загальний фонд			Темпи приросту, %	
	Станом на 01.01.2016	Станом на 01.01.2017	Станом на 01.01.2018	2017/2016	2018/2017
Вінницька	3166996657,55	4755144074,55	6581104088,01	50,15	38,40
Волинська	1697586554,65	2542496800,04	3481788459,30	49,77	36,94
Дніпропетровська	12081039336,13	16032654524,66	21054664848,15	32,71	31,32
Донецька	6346546780,19	6799717255,67	9119929192,38	7,14	34,12
Житомирська	2413684522,47	3606649369,18	4887217285,41	49,43	35,51
Закарпатська	1797948251,31	2754281199,46	3761878977,80	53,19	36,58
Запорізька	5028763001,67	7689502209,26	9507434606,65	52,91	23,64
Івано-Франківська	2206667565,39	3033445084,52	4186679546,72	37,47	38,02
Київська	5282497832,39	7925561643,71	10540723536,24	50,03	33,00
Кіровоградська	2128753959,43	3186952126,28	4337933488,69	49,71	36,12
Луганська	1878180457,74	1988888024,48	2631425831,33	5,89	32,31
Львівська	5266886472,80	8089428510,57	10909305257,94	53,59	34,86
Миколаївська	2567963244,49	3875998795,63	5074672244,24	50,94	30,93
Одеська	6034461450,47	9235428600,74	12177850450,76	53,04	31,86
Полтавська	4207243011,55	6132343527,38	8122875204,46	45,76	32,46
Рівненська	1889707803,80	2783714160,27	3765931241,62	47,31	35,28
Сумська	2350464293,29	3601950186,04	4786456161,47	53,24	32,89
Тернопільська	1537813958,38	2243759919,45	3195049648,45	45,91	42,40
Харківська	7069448126,57	10020793757,96	13432082955,69	41,75	34,04
Херсонська	1898737286,81	2841576036,38	3872463314,83	49,66	36,28
Хмельницька	2387811760,17	3578119322,34	4904665160,59	49,85	37,07
Черкаська	2766992872,54	4099692006,21	5475920092,30	48,16	33,57
Чернівецька	1260107043,13	1886065980,16	2548762834,20	49,68	35,14
Чернігівська	2125386942,02	3234634172,66	4356151660,99	52,19	34,67
м.Київ	16183006512,58	24709480642,98	29958500700,94	52,69	21,24
Всього	101574695697,52	146648277930,58	192671466789,16	44,37	31,38

Джерело: складено за даними Державної казначейської служби України [3]

У 2016 р. найвищі темпи приросту доходів до загального фонду місцевого бюджету демонстрували Львівська та Закарпатська області, які у рейтингу за кількістю створених ОТГ протягом 2015-2017 років займали 7 та 15 місця відповідно [2]. Натомість перші позиції за кількістю створених ОТГ займають Дніпропетровська, Житомирська та Тернопільська області. Як свідчать дані таблиці 1, у 2017 р. Тернопільська область посіла перше місце за темпами приросту доходів до загального

фонду місцевих бюджетів і даний показник склав 42,4 %. Натомість Дніпропетровська та Житомирська області демонструють падіння темпів зростання доходів до загального фонду місцевих бюджетів.

Таким чином, між показниками темпів зростання доходів до загального фонду місцевих бюджетів та кількістю створених ОТГ у відповідних регіонах спостерігається слабкий зв'язок, що свідчить про незначний вплив фінансової децентралізації на регіональний розвиток.

Задля підвищення фінансової спроможності місцевого управління, що стане джерелом розвитку регіонів, необхідно: стимулювати процес об'єднання територіальних громад, забезпечити перерозподіл фінансових ресурсів на користь місцевих бюджетів, підвищити частку місцевих податків і зборів у структурі доходів місцевих бюджетів, забезпечити прозорість і відповідальність в управлінні державними фінансами, стимулювати розвиток підприємництва та фінансового сектору, кошти якого є потенційним джерелом інвестування. Зважаючи на і так високий рівень податкового тягаря в Україні, фіскальна політика повинна бути направлена, у першу чергу, на виведення економіки із тіні, підвищення ефективності адміністрування надходжень та здійснення бюджетних видатків. Наявність достатніх фінансових ресурсів у місцевих бюджетах є запорукою розвитку територіальних громад та підвищення рівня суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. Децентралізація дає можливості. – Режим доступу : www.decentralization.gov.ua/news/8053. – Назва з екрану.
2. Мінрегіон оприлюднив рейтинг областей за формуванням спроможних територіальних громад. – Режим доступу : www.decentralization.gov.ua. – Назва з екрану.
3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. – Режим доступу : www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category.
4. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» : схвалено указом Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015. – Режим доступу : www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015.

ЛИТВИНЮК ЄВГЕНІЙ ІГОРОВИЧ

слухач 2 курсу магістратури

Одеського регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління при Президентіві України

РОЗВИТОК ПРИМІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ НА ПРИКЛАДІ АВАНГАРДІВСЬКОЇ ОТГ

В Україні триває процес реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Одним з завдань місцевого

самоврядування є задоволення потреб суспільства. Функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню органами місцевого самоврядування та утвореними ними установами й організаціями високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях.

Проблематика децентралізації як одного із засобів підвищення ефективності функціонування публічної влади вже впродовж тривалого часу перебуває в полі зору вітчизняних науковців та експертів. Тому для України, в якій ще не завершено процес реформування державних інститутів, надзвичайно важливим є ознайомлення з кращими прикладами впровадження децентралізації у зарубіжних державах. Роль та розвиток приміських територій для забезпечення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території має стати ключовою.

Сучасні розвиток приміських територій характерний новими просторовими особливостями, які містяться в зміні організації міських поселень, що впливають на життєдіяльність людини у містах та поза ними. На початку XXI ст. в Україні видозмінюються форми просторової організації приміських територій: що супроводжуються структурними змінами міського середовища та суттєво впливають на регіональний розвиток.

Важливість формування в Україні потужних, розвинутих регіонів на основі обґрунтованої просторової організації економіки визначає темпи, ефективність розвитку міст та мобільності населення, оптимізацію транспортних та міграційних потоків. Найважливішим питанням щодо стимулювання та реалізації розвитку приміських територій є фінансова підтримка, яка відбудеться у формі субвенцій для формування інфраструктури згідно зі стратегічними програмами розвитку територій.

Проблема створення самодостатніх територіальних громад в Україні тривалий час стоїть досить гостро. Принцип їхньої самостійності, що проголошений у Конституції України, на практиці фактично не виконувався. Переважна більшість територіальних громад України, маючи право вирішувати питання місцевого значення, не є на це спроможною. Світовий досвід говорить про те, що тільки самодостатня територіальна громада може ефективно вирішувати місцеві питання, беручи участь в управлінні власними справами безпосередньо або через обрані ними органи, що створює простір для прояву ініціативи й творчості. Отже одним з питань є дослідження особливостей поняття та розвитку територіальних громад з точки зору їхньої самодостатності.

Самодостатня територіальна громада має бути спроможна в процесі свого функціонування за умови ефективного використання своїх ресурсів не тільки задовольняти поточні потреби, а також створювати умови для подальшого успішного функціонування.

Авангардівська громада має всі ознаки самодостатньої громади а саме: природний приріст населення; здатність у повному обсязі задовольняти потреби населення; фінансова самостійність, незалежність та дієздатність органів місцевого самоврядування; ефективне використання ресурсного потенціалу громади для створення сприятливого життєвого середовища для її членів; сприятливі умови для залучення інвестицій; участь жителів громади як у внутрішніх, так і зовнішніх відносинах та процесах, що стосуються їх життєдіяльності; ефективна взаємодія, солідарність та партнерство членів територіальної громади.

Таким чином основним напрямком успіху розвитку спроможної громади є наповнення бюджету, інфраструктурні об'єкти, кадрові ресурси та інше. На наше переконання розвиток приміських територій відрізняється від підходів до розвитку ОТГ в Україні. Мешканці приміських територій мають вигоди від такого сусідства та користуються благами великих міст. В свою чергу ці ОТГ можуть надавати певні послуги та переваги мешканцям міст. Таке бачення вимагає переосмислення підходів до управління приміських ОТГ.

Список використаних джерел:

1. Булишева Д. В. Розвиток приміських зон міських агломерацій: особливості та шляхи вдосконалення / Д. В. Булишева // Молодий вчений : наук. журнал. – 2015. – № 2 (17). – лютий. – Ч. 1. – С. 131 – 135.
2. Молодожен Ю. Б. Самодостатність територіальних громад: системний підхід / Ю. Б. Молодожен. – О. : ОРІДУ НАДУ, 2010. – 370 с.
3. Шикеринець В. В. Становлення та тенденції розвитку органів місцевого управління в Україні / В. В. Шикеринець. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 184 с.
4. Ібатуллін Ш. І. Капіталізація земель приміських зон великих міст: теорія, методологія, практика / Ш. І. Ібатуллін. – К. : НАДУ, 2007. – 260 с.
5. Зінченко Т. Є. Сучасний стан використання земельних ресурсів агломерацій / Т. Є. Зінченко // Науковий вісник НЛТУ. – Л. : РВВ НЛТУ України, 2011. – Вип. 21.12. – С. 115 – 122.

МАЗАНЕНКО АЛЕКСАНДР ВЛАДИМИРОВИЧ

*магістрант державного і муніципального управління
Російської академії народного господарства і державної служби
при Президенті РФ, Середнеруский інститут управління*

СОВРЕМЕННЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОДДЕРЖКИ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В МУНИЦИПАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАНИЯХ

В современных условиях механизмы поддержки субъектов малого и среднего предпринимательства выступает в качестве важнейшего

элемента системы обеспечения максимально эффективного функционирования социально-экономического развития в субъектах РФ. В связи с этим, одним из приоритетных направлений социально-экономического развития субъектов Российской Федерации является поддержка малого и среднего предпринимательства на муниципальном уровне.

В своем выступлении Президент РФ на заседании Правительственной комиссии по вопросам регионального развития, обращаясь к руководителям регионов, прежде всего, акцентировал свою внимание на том, что: «поддержка малого и среднего предпринимательства – это ... зона прямой ответственности регионов и муниципалитетов... поскольку именно вам лучше известны его реальные проблемы и потребности в каждом конкретном регионе или населенном пункте ...» [4].

В Федеральном Законе от 24.07.2007 г. № 209-ФЗ «О развитии малого и среднего предпринимательства в Российской Федерации», определено понятие поддержки субъектов малого и среднего предпринимательства [5].

Под поддержкой субъектов малого и среднего предпринимательства понимается – деятельность органов государственной власти РФ, органов государственной власти субъектов РФ, органов местного самоуправления, организаций, образующих инфраструктуру поддержки субъектов малого и среднего предпринимательства, осуществляемая в целях развития малого и среднего предпринимательства в соответствии с государственными программами (подпрограммами) субъектов РФ и муниципальными программами (подпрограммами), содержащими мероприятия, направленные на развитие малого и среднего предпринимательства.

К числу целей поддержки малого и среднего предпринимательства на муниципальном уровне можно отнести [1]:

- создание правовых и экономических условий, обеспечивающих устойчивые темпы развития малого и среднего предпринимательства в муниципальном образовании;
- рост основных показателей развития малого и среднего бизнеса (объемы производства продукции, численность занятых в данном секторе экономики, объем инвестиций и т. д.);
- повышение экономической и социальной эффективности малых и средних предприятий в муниципальном образовании;
- увеличение налоговых поступлений в бюджеты муниципальных образований;
- рост доходов и уровня социальной защищенности работающих в секторе малого и среднего бизнеса;
- создание предпосылок для удовлетворения материальных и социальных потребностей населения муниципального образования и т. д.

Анализ современных механизмов поддержки малого и среднего предпринимательства в муниципальных образованиях России, позволяет сделать вывод о том, что в целом муниципальными программами образована соответствующая инфраструктура поддержки, но она недостаточно эффективна. В связи с этим необходимо выделить приоритеты ее развития:

- «создание правовых и экономических условий, обеспечивающих устойчивые темпы развития малого и среднего предпринимательства в муниципальном образовании» [3];

- рост основных показателей развития малого и среднего бизнеса (объемы производства продукции, численность занятых в данном секторе экономики, объем инвестиций и т. д.);

- повышение экономической и социальной эффективности малых и средних предприятий в муниципальном образовании;

- «увеличение налоговых поступлений в бюджеты муниципальных образований» [2];

- снижение административных барьеров.

В нынешних условиях крайне важно учитывать необходимость современного механизма поддержки малого и среднего предпринимательства на муниципальном уровне, как со стороны общественных организаций и объединений, так и со стороны местных органов самоуправления. В частности организации оказывающую поддержку на территориях муниципальных образований, являясь по смыслу своей деятельности такими же полноценными хозяйствующими субъектами, как и сам малый и средний бизнес, имеют в качестве основной цели создание инфраструктуры поддержки в реализации программ органам власти.

Особую важность эти процессы приобретают в условиях передачи и эффективного делегирования полномочий по развитию малого и среднего бизнеса муниципалитетам. Однако, в настоящий момент, хорошо известна проблема ограниченности средств бюджетов большинства муниципальных образований, которых хватает лишь на осуществление социальных полномочий и функций жизнеобеспечения. Так как ощущается недостаток средств бюджетов большинства муниципальных образований, в таком случае становится очевидным, что в последнее время у многих предпринимателей нет стимулов для создания малых и средних производств. Поэтому становление и развитие малого и среднего предпринимательства и органов муниципальной власти сопряжено с необходимостью скорейшего решения проблем институционального, экономического, структурного, информационного характера. Процесс развития и поддержки малого и среднего предпринимательства должно стать одним из приоритетов экономической политики на муниципальном уровне.

Список использованной литературы:

1. Блинов А. О. Малое предпринимательство: теория и практика / А. О. Блинов, И. Н. Шапкин. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2014. – 356 с.
2. Власов И. П. Механизм финансовой поддержки малого бизнеса и особенности его реализации в современных условиях / И. П. Власов // Экономика. Налоги. Право. – 2017. – № 4. – С. 37 – 44.
3. Палагина А. Н. Проблемы оценки и повышения эффективности работы инфраструктуры поддержки предпринимательства на современном этапе / А. Н. Палагина // Вестник ЮРГТУ (НПИ). – 2016. – № 2. – С. 47 – 52.
4. Выступление на первом заседании Правительственной комиссии по вопросам регионального развития Президента РФ. – Режим доступа : www.bishelb.ru/str_podderzki/detail.php?ID=77527.
5. О развитии малого и среднего предпринимательства в Российской Федерации : федеральный закон от 24.07.2007 г. № 209-ФЗ // Справочно-информационная система Консультант Плюс. – Режим доступа : www.consultant.ru.

МАЛЮХОВА ЮЛІЯ ІВАНІВНА

*аспірант кафедри менеджменту та публічного адміністрування
Харківського національного університету
міського господарства ім. О. М. Бекетова*

СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРОЮ МІСТ: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

На сучасному етапі розвитку української держави інфраструктура є механізмом підвищення конкурентоспроможності міста, що сприяє покращенню економічної складової, зміцненню управлінського апарату і активізує залучення інвестицій. Саме за цих умов в містах формуються комплекси, які стають самостійними об'єктами управління, зокрема: містобудівний, транспортно-дорожній, міське господарство, промисловість, соціальний, енергетичний, торговий та інші. Однак, у кожному з них варто розглядати окремі його елементи, такі як: підприємства, заклади, організації, споруди, установи, території та інші.

Слушно, що необхідною умовою покращення рівня та якості життя населення є наявність розвинутої соціальної інфраструктури, яка безпосередньо забезпечує створення загальних умов для функціонування суспільного виробництва, відтворення робочої сили, формування фізично та інтелектуально-розвинутого, суспільно-активного індивіда.

Соціальна інфраструктура має конкретну територіальну прив'язку та функціонує в межах кожного суспільно-територіального комплексу, а

також зосереджена, безпосередньо, на території конкретних регіонів, областей, адміністративних районів, міст та сіл і відповідно має певний територіальний таксономічний ранг [2].

У загальному вигляді соціальну інфраструктуру поділяють на соціально-побутову та соціально-культурну, що охоплюють: освіту, охорону здоров'я, житлово-комунальне господарство, побутове обслуговування населення, пасажирський транспорт і зв'язок, культуру (рис. 1).

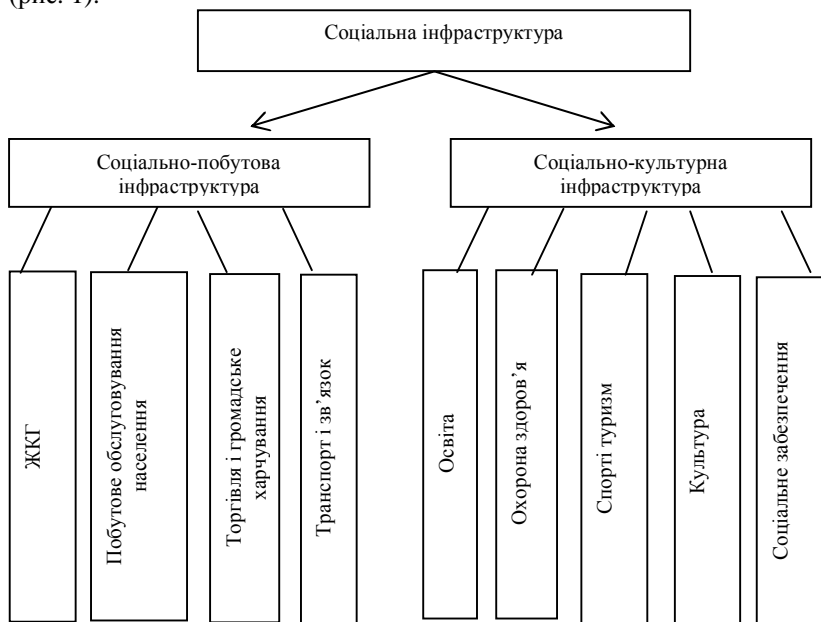

Рис. 1. Структура соціальної інфраструктури

В умовах реформування концепції місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, становлення конкурентоспроможних структур міського господарства та інноваційного підходу до оптимізації публічного управління, потрібний комплексний аналіз всіх процесів, функцій, які визначають стійкий розвиток соціальної інфраструктури міста [3].

Формування нового механізму публічного управління соціальною інфраструктурою передбачає передачу значних повноважень та функцій, що ґрунтуються на принципах співробітництва органів державної влади з органами місцевого самоврядування.

Основні функції органів місцевого самоврядування в умовах реформування механізмів публічного управління соціальною інфраструктурою є наступні:

– підготовка та подання до органів влади пропозицій щодо формування фінансування за профільними статтями витрат для підвищення ефективності задоволення матеріально-побутових і соціально-культурних потреб населення та контроль за їх виконанням;

– адміністративні та організаційно-методичні повноваження соціального обслуговування в поєднанні із забезпеченням належної якості управління, так і якості надання платних та безоплатних послуг населенню;

– мобільність та адаптованість системи управління до нових умов та реформ;

– заохочення інвестиції в інфраструктуру підприємництва і формування ефективних механізмів взаємодії господарюючих суб'єктів для розвитку інфраструктури за рахунок взаємовигідних партнерських відносин;

– формування громадського бюджету участі, що перебуває винятково в розпорядженні громади, визначений на підставі суспільного діалогу та голосування за проекти, у процесі дискусій серед експертів і дебатів у місцевій спільноті [1; 5].

Особливу увагу слід приділити системному підходу до створення та впровадження інноваційного механізму управління соціальною інфраструктурою, який в рамках реформи місцевого самоврядування, дозволить забезпечити ефективність її функціонування в майбутньому. Так як реалізація реформи вимагає постійної трансформації органів управління, методів управління, кваліфікації управлінців тощо.

Варто зазначити, що в практику міського управління розвитком соціальної інфраструктури повинні більше проникати методи управління, які мають позитивну практику взаємовідносин із приватним сектором. Поширення повинні набути сучасні інформаційні технології управління з функціонуванням і розвитком інфраструктури міста, що ґрунтуються на управлінських і фінансових нововведеннях, технологіях створення команд, тобто гнучких тимчасових творчих груп, орієнтованих на створення нового або вдосконалення старого «продукту» [4].

Таким чином, можна стверджувати, що механізми управління соціальною інфраструктурою міста потребують подальшого детального наукового аналізу та обґрунтованих рекомендацій.

Список використаних джерел:

1. Голови об'єднаних громад у Любліні навчалися партиципаційної демократії. – Режим доступу : www.goradm.gov.ua. – Назва з екрану.

2. Ковальська Л. Л. Чинники формування соціальної інфраструктури регіону / Л. Л. Ковальська, О. М. Салівончик. – Режим доступу : www.archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekfor/2011_3/15.pdf.

3. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету

Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.

4. Про Національну програму інформатизації : закон України від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР. – Режим доступу : www.zakon5.rada.gov.ua/laws.

5. Про реформу самоврядування. – Режим доступу : www.goradm.gov.ua.

МЩЕНКО КАТЕРИНА СЕМЕНІВНА

к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

ПОТЕНЦІЙНІ МОДЕЛІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМИ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Проблема відкритості влади як один із ключових аспектів функціонування самої влади була об'єктом наукової дискусії протягом багатьох століть. Інформаційна відкритість діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування визнається необхідною умовою успішного функціонування механізмів пошуку та досягнення суспільного консенсусу. Відкритість влади є невід'ємною характеристикою демократичної, відповідальної перед громадянами держави.

Сучасне загальноприйняте у міжнародній правовій практиці розуміння поняття «інформаційна відкритість державної влади» насамперед передбачає:

– свободу доступу (за усним чи письмовим запитом) до інформаційних ресурсів держави та органів місцевого самоврядування, наявність ефективних процедур її забезпечення;

– наявність у системі органів державної влади та органів місцевого самоврядування механізмів обов'язкового й активного інформування громадян (за винятком обґрунтованих обмежень, зумовлених наявними ресурсами чи обсягом компетенції) про свою діяльність, незважаючи на наявність запитів.

Для України особливого значення проблема інформаційної відкритості органів влади набула в умовах переходу від авторитарного політичного режиму до демократичного. Запит на належне інформаційне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування особливо посилюється у зв'язку зі зростанням суспільної активності громадян та пошуком шляхів забезпечення ефективного управління в нових соціокультурних умовах.

Поштовхом до налагодження більш тісної взаємодії влади з громадськістю стала орієнтація України на процеси трансформації

державного управління, які активно поширювалися в розвинених країнах Західної Європи, США, Канади. Відмітною рисою змін, що відбувалися в багатьох країнах у галузі державного управління, стала зміна ролі владних структур у суспільстві і їхнього взаємозв'язку з громадянами. Це так звана маркетингова модель державного управління, за якої встановлюються партнерські відносини між державою і суспільством [1].

Ще одним важливим аспектом змін в Україні став стрімкий розвиток інформаційного суспільства, яке вимагало від владних структур налагодження двосторонньої комунікації між владою і громадянами, надання можливості використання технологій «електронної демократії», створення інтерактивних сервісів для громадян.

В авторитарному суспільстві засобом впливу на громадськість була пропаганда або методи прямого тиску. За демократичної моделі суспільного розвитку, а саме її згідно з Конституцією України обрала наша держава, відбуваються зміни в політичній системі, впроваджується загальне виборче право, формується інститут громадянського суспільства (партії, незалежні ЗМІ, профспілки, інші громадські об'єднання). У взаєминах громадськості з державою має створюватися така ситуація, за якої громадяни та їх об'єднання не повинні залежати від держави. Водночас органи державної влади та органи місцевого самоврядування стають залежними від громадян і їх об'єднань. За таких умов ні держава, ні місцеве самоврядування вже не можуть виконувати свої функції, не взаємодіючи з громадськістю і пересічними громадянами, не маючи їхньої підтримки у вирішенні життєво важливих питань.

Поширення процесів демократизації на усі сфери українського суспільного життя спонукало до створення в органах державної влади та органах місцевого самоврядування спеціальних структур, які б мали забезпечити постійний діалог з населенням, об'єднаннями громадян, бізнесом, ЗМІ, іншими суб'єктами громадянського суспільства. Йдеться про створення системи зв'язків з громадськістю (Public relations, Паблік рілейшнз, ПР). Основна задача ПР – формування та реалізація комунікативної політики органами управління на усіх рівнях, створення образу компетентного й ефективного керівництва, що має сильну владу і здатне вирішувати проблеми, що стоять перед ним, не порушуючи конституційних прав громадян на одержання повної і достовірної інформації, забезпечувати підтримку громадськістю курсу уряду, передусім через позитивне інформування його діяльності [2, с. 148].

Один із засновників комунікацій з громадськістю в США Е. Бернайз вважав, що без розвинутої системи ПР неможливо побудувати демократичну державу. Вчений визначав їх як «архітектуру згоди», засіб гармонізації громадських відносин.

Із огляду на те, що ПР стосуються різних суспільних сфер, зокрема громадської думки, виробничих, фінансових, ринкових відносин, життя громади та публічного управління, міжнародних відносин і ЗМІ, що вони

«...можуть зробити значний внесок в практику управління у самому широкому значенні цього слова в галузі: консультування на основі законів поведінки людини; виявлення можливих тенденцій і передбачення їх наслідків; вивчення громадської думки, ставлення і очікування з боку громадськості та рекомендації необхідних заходів для формування думок, задоволення очікування; встановлення двостороннього спілкування, заснованого на правді та повній інформованості; упередження конфліктів і непорозумінь; сприяння формуванню взаємної поваги та соціальної справедливості; гармонізації особистих і суспільних інтересів; сприяння формуванню доброзичливих стосунків із персоналом та клієнтами; покращення виробничих відносин; залучення кваліфікованих працівників і зниження плинності кадрів» [3], стає зрозумілою вагомість і значення належного рівня ПР на рівні органів місцевого самоврядування.

Дослідження стану інформаційного забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в Україні в аспекті зв'язків з громадськістю свідчать про його недостатню ефективність [5]. Основними перешкодами інформаційного забезпечення мешканців територіальних громад є недостовірність, неповнота, несвоєчасність, неактуальність інформації, що надається громадянам. Інформація, яку отримують громадяни від органів місцевого самоврядування, не завжди є відкритою, конкретною, об'єктивною, зрозумілою. Соціальні групи населення здебільшого не мають доступу до певних джерел інформування. Зворотний зв'язок між органами місцевого самоврядування та членами територіальної громади є досить слабким.

Зазначені вище проблеми функціонування системи зв'язків з громадськістю, притаманні створеним раніше органам місцевого самоврядування, послідовно переbazовуються на рівень новостворених об'єднаних територіальних громад. Щоб запобігти їх проникненню в систему місцевого самоврядування, яка наразі перебуває в стані реформування, й поширенню їх на діяльність ОТГ, доцільно прискіпливо дослідити існуючу практику інформаційної взаємодії влади з громадськістю.

Для аналізу функціонуючих на даний час моделей комунікативних зв'язків з громадськістю та визначення необхідності їх імплементації в діяльність ОТГ використаємо методологічні підходи, запропоновані Дж. Грунінгом – відомим американським дослідником у сфері ПР. Сутність методології полягає у визначенні й обґрунтуванні особливостей моделей ПР з урахуванням ступеня використання принципу двосторонньої комунікації між суб'єктом та об'єктом цих зв'язків. Згідно з методологією Дж. Грунінга виділяють чотири основні моделі ПР: «пропагандистську», «журналістську», «двосторонньої асиметричної комунікації», «двосторонньої симетричної комунікації».

Розвиток першої моделі, «пропагандистської», розпочався у другій половині XIX ст. Суть цієї моделі полягає в тому, що для привернення

уваги громадськості використовуються будь-які засоби, але головним чином задля того, щоб здійснити тиск на неї, підкорити певним інтересам. Громадськість розглядається як пасивний реципієнт, правдивість і об'єктивність інформації не є обов'язковою умовою. Етичні аспекти інформаційно-комунікаційної діяльності, як правило, ігноруються, головним засобом зв'язків з громадськістю є ЗМІ, зв'язок організації з іншими групами громадськості мінімальний, зворотній зв'язок з ними не передбачається. Ця модель використовується до цього часу. В Україні вона часто сприймається як єдина сутнісна характеристика інституту ПР взагалі. Вагомі підстави для цього дає українська політична практика, адже до так званого «чорного ПР» або до інших маніпулятивних практик часто звертаються суб'єкти політичного життя, особливо під час виборчих кампаній (і не тільки).

Друга модель зв'язків з громадськістю, «журналістська» (її ще називають моделлю «інформування громадськості»), зародилася на початку ХХ ст. Головними характеристиками даної моделі є усвідомлення необхідності регулярної роботи зі ЗМІ, а головною метою визначається поширення інформації [4]. Інформація має бути точною і правдивою, проте виключно позитивною, негативні факти і події замовчуються. Необхідність дослідження громадськості та зворотнього зв'язку в цій моделі не передбачається, зв'язки з громадськістю реалізуються як «справа власних журналістів», які працюють в органі місцевого самоврядування. За цієї моделі фіксується необхідність правдивого, головним чином позитивного (тенденційного) інформування громадськості про діяльність органу місцевого самоврядування з метою добитися підтримки його діяльності громадянами.

І перша модель, «пропагандистська», і друга – «журналістська» або «інформування громадськості», є моделями односторонньої комунікації.

Третя модель ПР має назву «двосторонньої асиметричної комунікації». Її реалізація передбачає використання дослідницьких методів задля того, щоб визначити, яка інформація спричиняє негативну реакцію громадськості, а вже потім змінити її на свою користь. Природно, що за таких обставин комунікативна діяльність органу місцевого самоврядування стає «двосторонньою», однак результат подібного зв'язку з громадськістю залишається асиметричним, оскільки від комунікації виграє насамперед орган місцевого самоврядування, а не громадськість. За цієї моделі зв'язки з громадськістю за своєю природою є «прагматичними», адже головне місце тут посідає вигода (зиск).

Четвертій моделі зв'язків з громадськістю – «двосторонній симетричній комунікації», притаманні такі риси: повне усвідомлення суб'єктом діяльності ПР необхідності порозуміння із громадськістю, взаємовплив зовнішнього соціального середовища та органу місцевого самоврядування один на одного. Мета діяльності ПР за такої моделі – отримання взаємної користі і органом місцевого самоврядування, і

громадськiстю («симетричнiсть» взаємодiї). Поширена практика ведення переговорiв, пiдписання угод, використання стратегiї розв'язання конфлiктiв, що призводить до корекцiї (модифiкацiї) позицiй, думок, поведiнки громадськостi й органу мiсцевого самоврядування. Акценти у функцiях спецiалiстiв ПР змiщуються вiд журналістських i рекламних до дослiдницьких i консультативних. Саме на цьому етапi дiяльнiсть зв'язкiв з громадськiстю набуває певної цивiлізованої завершеностi: очевидною стає необхіднiсть органу мiсцевого самоврядування дослiджувати i планувати постiйнi зв'язки iз громадськiстю; пiд час оцiнювання ефективностi проведених акцiй належить враховувати не лише економiчні показники, а й соціальний ефект, головним з яких стає досягнення високої репутацiї органу мiсцевого самоврядування.

Аналізуючи практику ПР-дiяльностi органiв мiсцевого самоврядування в Україні можна стверджувати, що комунікацiйнi зусилля бiльшостi з них багато в чому залишаються своєрiдним додатковим атрибутом колишнього адмiнiстрування, не здатного подолати межi моделi односторонньої комунікацiї. Сутнiсний змiст такої моделi полягає в тому, що вже сам факт загального iнформування сприймається як певний результат. Посадовi особи мiсцевого самоврядування не надто переймаються тим, щоб вiршити, якi повiдомлення про дiяльнiсть органу мiсцевого самоврядування поширювати, а якi нi, до якої мiри робити його дiяльнiсть прозорою, як i кому адресувати повiдомлення. Не виникає необхіднiсть розробляти спецiальну полiтику зв'язкiв з громадськiстю й систему контролю за ефективнiстю її виконання.

Отже, результати аналізу свiдчать, що з чотирьох iснуючих моделей ПР в Україні на даний час в основному використовуються двi – «пропагандистська» та «журналістська», якi позбавленi зворотнього зв'язку, тобто є одностороннiми.

Переносити подiбну негативну практику в дiяльнiсть щойно створюваних ОТГ категорично не можна. Для ОТГ бажаним результатом дiяльностi системи ПР має стати потреба в отриманнi однакового практичного зиску вiд комунікацiї як для органу мiсцевого самоврядування, так i для громадськостi. Зазначене може бути досягнуто за умови використання моделi «двосторонньої симетричної комунікацiї», яка передбачає обов'язковiсть зворотнього зв'язку.

Для того щоб вiдбулися прогресивнi зрушення в цiй сферi, вiрiшальним у системi планування комунікацiй ОТГ з громадськiстю має стати усвiдомлення важливостi двох обставин: по-перше, надання принципової полiтичної ваги сприйняттю новоствореної ОТГ та її керiвникiв цiльовими групами громадськостi; по-друге, усвiдомлення посадовими особами, що оцiнка успiшностi ОТГ з боку громадськостi формується на пiдставi вiдкритостi, прозоростi її дiяльностi, професiоналiзму, компетентностi, етичної поведiнки працівникiв, безперешкодного доступу громадян до iнформацiї про дiяльнiсть ОТГ,

сталого й ефективного функціонування системи зв'язків з громадськістю, яка базується на моделі двосторонньої симетричної комунікації.

На етапі становлення ОТГ важливо чітко визначити функціональні повноваження та основні напрями діяльності даного органу місцевого самоврядування, сформувати в системі його управління підрозділ (або хоча б визначити уповноважену особу), функціями якого буде налагодження прямих і зворотних зв'язків із громадянами, їх організаціями, ЗМІ, державними і недержавними установами, представниками місцевого бізнесу, лідерами громадської думки, творчими спілками тощо. Наявні в ОТГ комунікативні канали слід використовувати не лише для інформування населення, а й для встановлення двостороннього комунікативного зв'язку з ним. Не дивлячись на недостатню забезпеченість ОТГ фахівцями-професіоналами у сфері комунікацій, попри все мають бути визначені принципи і функції комунікативної діяльності. При плануванні комунікацій слід враховувати стратегічні цілі ОТГ, визначити критерії дієвого контролю результативності проведених комунікаційних заходів. Варто здійснювати пошук нових можливостей удосконалення системи ПР, не боятися запровадження в діяльність ОТГ нових моделей зв'язків з громадськістю.

На наш погляд однією з таких моделей може бути технологія маркетингового ПР. В її основу закладено принципи і функції маркетингових комунікацій, які базуються на тому, що інформаційні потоки між владою та громадянами мають певну циклічність. Продемонструємо цю тезу на прикладі роботи в ОТГ з надання громадянам соціальних послуг. Комунікаційна взаємодія починається з того, що мешканці громади вимагають від органу місцевого самоврядування виконання своїх функцій (в нашому випадку щодо соціального обслуговування осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах). Орган влади реагує на їхні вимоги та надає громадянам необхідні соціальні послуги відповідно до їх потреб. Далі громадяни певним чином реагують на надані їм послуги, виявляючи при цьому своє задоволення чи обурення. Місцева влада аналізує причини незадоволення наданими послугами, здійснює відповідні корекційні дії, знову надає послуги, отримує від громадян нові вимоги та очікування і знову прагне якомога повніше задовольнити їх. Подібну технологію зв'язків з громадськістю в ОТГ пропонуємо назвати моделлю «циклічної маркетингової комунікації».

Список використаних джерел:

1. Дзюндзюк В. Б. Ефективність діяльності публічних організацій : монографія / В. Б. Дзюндзюк. – Х. : Магістр, 2003. – 236 с.

2. Кальна-Дубінюк Т. П. Паблік рілейшнз : навч. посіб. / Т. П. Кальна-Дубінюк, Р. І. Буряк. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2010. – 204 с.

3. Классики менеджмента. Барнард Честер Ирвинг. – Режим доступа : www.hrm.ru/klassiki-menedzhmenta-barnard-chester-irving-barnardchester-irving.

4. Подорван А. Ф. Принцип зворотного зв'язку як основа комунікацій органів державної влади з громадськістю / А. Ф. Подорван // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 2 (2). – С. 291 – 297.

5. Солдатенко І. О. Паблік рілейшнз у бізнесі. Зв'язки з громадськістю у бізнесі : навч. посіб. / І. О. Солдатенко, Т. М. Нетецька. – Х. : НТУ «ХП», 2009. – 112 с.

НЕЗЯТЬ ВІКТОРІЯ ІВАНІВНА

*аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування
Дніпропетровського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президенті України*

РЕАЛІЗАЦІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

«Кадрова політика» – широке поняття, оскільки її суб'єктами виступають органи державної влади та місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, політичні партії, громадські організації. Суб'єктом державної кадрової політики є держава, яка визначає місце і роль кадрів у суспільстві, мету, завдання, найважливіші напрями і принципи роботи державних структур з кадрами, головні механізми, технології, критерії їх оцінки, шляхи вдосконалення професійного та посадового розвитку, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, раціонального використання кадрового потенціалу країни. Державна кадрова політика є визначальним фактором кадрової політики у сфері формування та використання кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування. Головна роль у її розробці і реалізації, – вказує С. Д. Дубенко, – належить центральним та місцевим органам влади [1, с. 83 – 84].

Об'єктами державної кадрової політики в регіонах є все працездатне населення, включаючи посадових осіб місцевого самоврядування. Оскільки держава через свої структури впливає на всі категорії працюючих, то вона не може залишатися поза процесами формування і використання всього кадрового потенціалу, організації управління персоналом. Цей вплив здійснюється на засадах єдності закономірностей та принципів управління персоналом, мети, завдань, введення професійних стандартів, унормування трудових відносин, соціального захисту всіх працюючих, фінансування кадрових програм тощо. Особливе

значення у формуванні кадрового потенціалу регіону має інститут служби в органах місцевого самоврядування.

В енциклопедичному словнику «Управління персоналом» поняття «кадрова політика» визначено як генеральний напрямок кадрової роботи, сукупність принципів, методів, форм, організаційного механізму щодо вироблення цілей і завдань, спрямованих на збереження, зміцнення і розвиток кадрового потенціалу, на створення відповідального і високопродуктивного згуртованого колективу, здатного своєчасно реагувати на постійно мінливі вимоги ринку з урахуванням стратегії розвитку організації [3].

Дієвість та здійсненність державної кадрової політики в цілому і державної кадрової політики в регіоні зокрема значною мірою визначається її відповідністю потребам держави та регіонів, гнучкістю, умінням швидко реагувати на виклики часу, адаптуватися до умов, що швидко змінюються. Наявність в Україні величезного кадрового потенціалу обумовлює перехід служби в органах місцевого самоврядування до політики, спрямованої насамперед на виявлення цього потенціалу та залучення на службу та просування по ній людей з найбільшим професійним потенціалом. Такий підхід дозволить краще реалізувати принцип внутрішньої організації публічної служби – мобілізації, сенс якого полягає у кореляції рішень, які розробляються різними ланками управління, що поліпшує взаєморозуміння в колективі [2, с. 60].

Сучасний стан кадрової ситуації в регіоні залежить від багатьох факторів, а саме:

- наявності людських, інтелектуальних ресурсів з управлінським потенціалом та механізмів їх виявлення, оцінювання, працевлаштування та використання в регіонах України;
- розвиток регіональної освіти та науки, забезпечення її впливу на формування кадрового потенціалу;
- забезпечення впливу соціальних факторів (норм, цінностей, запитів, цілей розвитку) на розвиток кадрового потенціалу;
- наявність регіональних лідерів, компетентних, із стратегічним мисленням та їх залучення до кадрової політики регіону;
- кадровий потенціал службовців державного управління та місцевого самоврядування в регіонах.

Державна кадрова політика в регіоні покликана визначати шляхи, засоби і механізми кадрового забезпечення реформ, максимально ефективно використовувати кадровий потенціал, принципи і критерії відбору, розстановки та просування персоналу згідно з об'єктивними особистісними та професійно-діяльними показниками.

Під час розробки напрямів державної кадрової політики в органах місцевого самоврядування України доцільно виділити три основні напрямки:

– визначення суб'єктів кадрової роботи, їх функції, повноваження і відповідальність, причому як по «вертикалі» (співвідношення функцій і прав у вирішенні кадрових питань центральних, регіональних і місцевих органів), так і по «горизонталі» (між органами різних гілок влади, по відношенню до недержавних структур);

– визначення поточних і найближчих завдань, цілей та пріоритетів;
– вибір засобів, форм, технологій роботи з кадрами в кожній конкретній сфері кадрової діяльності на засадах дотримання законності [1, с. 90].

Формуванню й реалізації державної кадрової політики з огляду на формування та використання кадрового потенціалу посадових осіб місцевого самоврядування в регіонах України могли б сприяти, з нашої позиції, такі умови.

1. Розробка на державному рівні науково обґрунтованої Концепції державної кадрової політики в органах місцевого самоврядування, яка повинна визначити принципи, сутність, зміст кадрового забезпечення місцевого самоврядування в регіонах, мати чітке визначення суб'єктів і об'єктів кадрової політики в регіоні, загальні засади їх взаємозв'язку і взаємодії, шляхи, засоби та механізми кадрового забезпечення, здійснення основних завдань у роботі з кадрами, загальні підходи до розробки та реалізації комплексних регіональних програм органів місцевого самоврядування з кадрового забезпечення.

2. Запровадження принципів гласності, відкритості і прозорості, об'єктивності оцінювання діяльності посадових осіб місцевого самоврядування, посилення економічного, організаційного, адміністративного, морально-етичного впливу на випадки зловживання, бездіяльності, порушення законів, безвідповідальності управлінських кадрів, посилення дисципліни і відповідальності, боротьби з корупцією і організованою злочинністю в органах місцевого самоврядування.

3. Забезпечення дотримання принципів у формуванні кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування, розробка і запровадження критеріїв добору, відбору кандидатів на посади у службі в цих органах та критеріїв оцінки не лише їхньої професійної компетентності, а й їхньої професійної діяльності (насамперед, в особистісному та діяльнісному її аспектах).

4. Визначення соціально-правового статусу посадової особи місцевого самоврядування, засад проходження її службової кар'єри, матеріального та іншого забезпечення під час служби і після виходу на пенсію, мотиваційних стимулів, професійних переваг.

5. Регулярне проведення професійного оцінювання персоналу органів місцевого самоврядування з метою контролю за їхньою професійною діяльністю, інтерпретації і надання допомоги спеціалістам (корекції професійного розвитку) з наступним обговоренням та відповідними висновками щодо їх подальшої кар'єри.

Це повинно здійснюватися системно, поєднуючи в собі не лише підвищення іміджу і престижу цієї служби, удосконалення роботи із кадрами через додаткові стимулювання та мотивацію, реформування системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації, а й завдяки перспективному плануванню потреби в кадрах, розробку професійних стандартів посадових осіб, інструментарію їх професійного оцінювання.

6. Зміцнення кадрового потенціалу служби в органах місцевого самоврядування шляхом формування й розвитку індивідуального кадрового потенціалу посадових осіб.

7. Удосконалення нормативно-правової бази з проходження служби в органах місцевого самоврядування, у т. ч. розробки завдань структурного підрозділу з розвитку персоналу, штатів, професійних інструкцій, професійно-кваліфікаційних характеристик, правового статусу, фінансового, матеріально-технічного нормування тощо.

8. Участь управлінських кадрів і кадрових служб органів місцевого самоврядування, педагогів навчальних закладів, що здійснюють підготовку у галузі публічного управління, у професійній орієнтації і відборі на навчання молоді, схильної до державно-управлінської діяльності, лідерства (конкурси, зустрічі і бесіди, консультації з кандидатами на навчання і т. п.).

9. Вдосконалення роботи з кадрами потребує створення у всіх органах місцевого самоврядування (насамперед, в ОТГ) структурних підрозділів з розвитку персоналу, забезпечення переходу до системи управління персоналом на засадах менеджменту, володіння персоналом зазначених структурних підрозділів системою знань у сфері управління персоналом права.

10. Для удосконалення системи управління та кадрового забезпечення регіонів варто використовувати вітчизняний та сучасний зарубіжний досвід здійснення державної кадрової політики, зокрема добору і оцінки кадрів, системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Отже, запровадження в практику названих рекомендацій буде сприяти підвищенню ефективності і результативності державної кадрової політики в регіонах, здійсненню адміністративної реформи, посиленню ролі регіонів у прискоренні економічного та соціального розвитку країни. Структура кадрового (професійного) потенціалу посадової особи місцевого самоврядування включає смисловий, проєктувальний, мотиваційний, ціннісно-орієнтаційний; функціональний (операційний, діяльнісний, технологічний), регулятивний, корегувальний, забезпечувальний (ресурсний), комунікативний потенціали.

Список використаних джерел:

1. Дубенко С. Д. Державна служба і державні службовці в Україні : навч.-метод. посіб. / С. Д. Дубенко ; за заг. ред. Н. Р. Нижник. – К. : Ін-Юре, 1999. – 244 с.

2. Серьогін С. М. Атрибутивні параметри системи публічної служби / С. М. Серьогін, Н. А. Липовська // Публічна служба: системна парадигма : кол. моногр. / К. О. Ващенко, С. М. Серьогін, Є. І. Бородин, Н. А. Липовська, Н. Г. Сорокіна [та ін.] ; за заг. ред. С. М. Серьогіна. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2017. – С. 49 – 62.

3. Управление персоналом : энциклопедический словарь / под ред. А. Я. Кибанова. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 453 с.

СЕРГІЄНКО ЕЛЛА ОЛЕКСІЇВНА

*к. держ. упр., доцент кафедри менеджменту та управління проектами
Дніпропетровського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентіві України*

ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ЗГУРТУВАННЯ ЯК ЧИННИК СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

Територіальна громада – складна слабоструктурована динамічна саморегулююча система, якій притаманна наявність значного числа складних взаємопов'язаних причинно-наслідкових зв'язків між соціальною, екологічною та економічною складовими [3]. Стійкий розвиток територіальної громади – це режим функціонування, який орієнтований на позитивну динаміку параметрів добробуту населення, забезпечену стійким, збалансованим відтворенням соціального, виробничого, фінансового, ресурсного і екологічного потенціалів.

Стійкий розвиток територіальної громади неможливий без урахування закономірностей територіального згуртування спільноти. Згуртування можна визначити як процес творення на основі інтеграції нової якості спільноти через встановлення та зміцнення вертикальних і горизонтальних зв'язків між її різними членами (народами, громадами, окремими категоріями чи групами громадян, юридичними та фізичними особами); через інституційне оформлення вищезазначених зв'язків шляхом формування спільних інститутів, їх візій і стратегій, цілей і завдань; через залучення до їх виконання різних представників спільноти; через їхню співучасть та вплив на формування сучасних стратегій і творення спільного майбутнього [2].

Механізми територіального згуртування подібні до механізмів соціально-економічного згуртування. Територіальне згуртування досягається за рахунок належного врядування та його інструментів, зокрема: координації, кооперації, партнерства, комунікації та інших.

Коли особистість стає членом групи та набуває певної групової ідентичності, то умовні межі між індивідом та іншими членами групи розмиваються та згладжуються. Завдяки цьому особистість на емоційному

рівні починає розділяти зі своєю групою успіхи, поразки, образи тощо, тобто групове життя стає частиною особистості [5, с. 132].

Ідентичність має багатоаспектний характер, що зумовлено множинністю соціальних зв'язків і відносин у сучасному суспільстві. Вона лежить у площині соціології, філософії, психології, культурології. Термін «ідентичність» походить від латинського «identicus», що означає «той самий, тотожний, однаковий». Соціальна ідентичність має деперсоналізоване значення, тобто особистість сприймається не як унікальна істота, а як типовий представник тієї чи іншої соціальної категорії.

До основних механізмів, які оформлюють соціальну ідентичність, належать: соціальна категоризація – приписування себе до певної соціальної групи членства або соціальної категорії; соціальна ідентифікація – з'ясування та прийняття спільних рис певної групи, завдяки чому окреслюється і набуває змісту феномен «ми»; соціальне порівняння, що дає можливість відмежувати свою групу від «інших» [5, с. 137].

Групова ідентифікація регулює поведінку людини в групі і складається з трьох компонентів: когнітивного (усвідомлення приналежності до певної групи людей та порівняння своєї групи з іншими), емоційного (переживання своєї належності до групи людей у формі різних емоцій), поведінкового (реагування на інших людей з позицій свого групового членства, а не з позицій окремої особистості) [1, с. 11].

Територіальним ідентичностям приділяють значну увагу в контексті побудови та реалізації стратегій місцевого розвитку. Виступаючи невід'ємною частиною соціокультурного простору місцева ідентичність може бути як стимулюючим, так і стримуючим фактором економічного та соціального розвитку. Так, проблема територіальної ідентичності стає частиною більш широкого аналітичного контексту, пов'язаного з виявленням взаємозв'язків між культурою та економікою. Системоутворюючою функцією територіальної ідентичності є функція соціальної інтеграції – об'єднання людей на основі самосвідомості.

Ефекти групової ідентифікації, що з неї випливають, зумовлюють різноманітні групові ефекти, які дослідники розглядають як механізми функціонування групи [1, с. 12 – 14].

Ефект приналежності до певної групи – це сукупність потреб людини, в основі яких лежать процеси групової ідентифікації, такі як усвідомлення себе членом територіальної громади; проявляються ці потреби в різноманітних механізмах ідентифікації.

Ефект синергії – це ефект підсилення групової діяльності, що відбувається в результаті об'єднання людей у групи. Виникає немовби додаткова інтелектуальна енергія, що виражається в груповому результаті, який перевищує суму індивідуальних результатів.

Ефект, відкритий М. Рінгельманом – суперечить попередньому, оскільки полягає у зменшенні індивідуального внеску в загальногрупову роботу. Чим більша кількість членів групи, тим сильнішим виявляється ефект. Непрямим підтвердженням ефекту Рінгельмана є відсутність активності і відповідальності за свої вчинки в громаді, поведінка типу «людина, що не втручається».

Ефект «ми і вони» – це почуття, пов'язане з належністю до певної групи людей, що може бути вміщене в шкалу – від повної належності (ефект «ми») до відстороненості від інших, розмежування з іншими групами (ефект «вони»). Якщо член громади відчуває себе співпричетним до проблем, справ, успіхів і невдач групи, він переживає це як почуття причетності та емоційної підтримки. При зниженні почуттів належності до групи, почуття «ми» починає руйнуватися і розвивається почуття «вони».

Формування локальної культури територіальної громади, сприяє підвищенню залученості громади в процес прийняття рішень, будується на вірі кожного члена територіальної громади, що «ми всі тут в одному човні». З позиції управління культурою за цінностями, вираз «ми всі тут в одному човні» означає, що у мешканців територіальної громади/локальної спільноти існує сильна згуртована локальна культура зі спільними цінностями, які поділяються переважною більшістю.

Річард Барретт в 1997 р. запропонував оригінальний підхід до аналізу структури цінностей і культурної трансформації організацій, який дозволяє вивчити організаційну культуру і керувати нею, гармонізуючи цінності організації і цінності стейкхолдерів [7]. Ця модель відома як модель «сім рівнів свідомості організації», яку можна використовувати для розуміння рівнів сформованості локальної ідентичності в громаді і співвідношення її з локальною культурою територіальної громади в цілому (табл. 1).

По Барретту комплексна оцінка організаційних і особистих цінностей дозволяє просто і ефективно виміряти і графічно відобразити організаційну культуру, вивчити структуру поточних цінностей і цінностей бажаних, які, необхідні для розвитку організації. Ціннісний аналіз дозволяє ефективно реалізувати наявний у організації потенціал для змін і планувати програми розвитку.

Рівнями особистісної свідомості відповідають рівні організаційної свідомості. Особистісна свідомість розвивається від досягнення індивідуального життєвого балансу (розуміння і задоволення своїх потреб) до розуміння своєї ролі в створенні балансу в суспільстві, коли людина демонструє поведінку, що ставить за соціальну мету. Аналогічним чином будується ієрархія рівнів організаційної свідомості.

Саме певна територія є визначальним чинником соціалізації індивідів, незважаючи на її виразно-суб'єктивний характер, та є першопричиною до їх об'єднання, що, почасти, може навіть переважати

над родовою ідентичністю, адже «локальності та регіональності, здається, властива та сила гуртування, якої здебільшого бракує диференціації за родом» [6]. Вона лежить в основі формування системи цінностей цієї просторово-територіальної реальності, що часто має в своїй основі не лише виразно об'єктивні, але й суб'єктивні умови до формування.

Таблиця 1

Ієрархія рівнів організаційної свідомості локальної ідентичності територіальної громади

Рівень	Мотивація	Опис
1	Вживання	Усвідомлення того, що в громаді створююся умови фінансової стабільності та благополуччя всіх мешканців громади.
2	Відношення	Побудова гармонійних відносин в громаді.
3	Самоповага	Високоефективні системи і процеси: Створення почуття гордості шляхом встановлення політики, процедур, систем, процесів і структур, які створюють порядок і підвищують ефективність за рахунок застосування визнаних методів.
4	Трансформація	Адаптивність і безперервний розвиток. Надає мешканцям громади голос у прийнятті рішень і робить їх підзвітними і відповідальними за своє власне майбутнє в середовищі, яка підтримує інновації, постійні поліпшення, обмін знаннями.
5	Внутрішня єдність	Увага на культурі єднання: підвищення спроможності територіальної громади до колективних дій за рахунок зосередження мотивації мешканців навколо єдиної місії, що вселяє концепцію і поділ набору цінностей, які створюють прихильність і цілісність, надаючи свободу ентузіазму та креативності.
6	Бажання щось змінити	Побудова взаємовигідних домовленостей із іншими місцевими громадами, одночасно поглиблюючи рівень внутрішньої взаємозв'язку всередині громади за рахунок стимулювання внутрішньої співпраці між стейкхолдерами територіальної громади.
7	Служіння	Соціальна відповідальність: Робота з організаціями та іншими територіальними громадами, переслідуючи соціальні завдання, які підвищують рівень самодостатнього розвитку людини, одночасно поглиблюючи рівень внутрішнього взаємозв'язку всередині територіальної громади.

Як показують чисельні дослідження, локальні колективні ідентичності суттєво впливають на розвиток територій, виступаючи основою для самоорганізації спільноти. «Об'єднувальні» цінності колективної ідентичності створюють мережі довіри і збільшують можливості місцевих громад.

Список використаних джерел:

1. Горностай П. П. Психологія групової ідентичності: закономірності становлення : монографія / П. П. Горностай, І. В. Грибенко, О. А. Ліщинська [та ін.] ; за наук. ред. П. П. Горностая ; НАПН України, Ін-т соціальної та політ. психології. – К. : Міленіум, 2014. – 252 с.

2. Оржель О. Соціально-економічне згуртування в Європейському Союзі: концептуальні / О. Оржель // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2010. – Вип. 1. – С. 14 – 25.

3. Піддубна О. О. Динамічна модель сталого розвитку територіальної громади / О. О. Піддубна // Причорноморські економічні студії. – 2017. – № 13-1. – С. 187 – 190.

4. Про організаційний розвиток простою мовою : посіб. для практиків. – К., 2017. – 84 с.

5. Слюсаревський М. Психологія міграції : навч. посіб. / М. Слюсаревський, О. Блінова. – Кіровоград : ТОВ «Імекс ЛТД», 2013. – 244 с.

6. Сміт Е. Національна ідентичність : монографія / Е. Сміт. – К. : Основи, 1994. – 224 с.

7. Barrett R. A Whole System Approach to Cultural Transformation: Building a Values-Driven Organisation (an extract from the book to be published 2005/2006) / R. Barrett. – Режим доступу : www.valuescenter.com.

ТИМОФЄЄВА ЛАРИСА РОМАНІВНА

*старший викладач кафедри конституційного та муніципального права
Юридичного інституту ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ І СОЦІАЛЬНУ ПОЛІТИКУ

Перетворення, що відбуваються в Україні, відповідно до Асоціації між Україною та Європейським Союзом, формування громадянського суспільства і побудова правової, демократичної, соціальної держави настійно вимагають політичних, соціальних, економічних, культурних модернізацій сучасного українського суспільства та вдосконалення механізму державної влади в умовах реформи децентралізації в Україні. Визначальною у цьому процесі є роль держави, яка може бути інституціонально активною чи пасивною при передачі значних повноважень та бюджетів від державних органів до органів місцевого самоврядування.

Територіальна децентралізація – переміщення влади від центрального міста на інші території. Функціональна децентралізація відбувається шляхом передачі повноважень та прийняття рішень з головного органу будь-якої галузі уряду до чиновників нижчих рівнів.

Зразком для децентралізації влади в Україні обрана польська модель. Є загальновідомим, що реформи легко не даються, але досвід Польщі, яка ціною важких зусиль побудувала європейську країну, є наочним прикладом для реформування системи публічної влади, в тому числі й

системи місцевого самоврядування в нашій країні. Надзвичайно важливим є визначення оптимального рівня концентрації владних повноважень для кожної інституційної ланки в системі публічної адміністрації з подальшою передачею «надлишкових» повноважень максимально наближених до населення суб'єктам, тобто їх децентралізацію. Виникає так звана деконцентрація повноважень, що «розмиваються» на відповідному вищому рівні управління та передаються (а не делегуються з можливістю їх забрати назад у будь-який час на більш нижчий рівень управління у його власні (самоврядні) повноваження [1].

В юридичній літературі повноваження виконавчих органів розділяються на власні (самоврядні) й делеговані. Крім значного переліку повноважень, що має місце в законі «Про місцеве самоврядування», повноваження виконавчих органів закріплено у галузевому законодавстві, наприклад у законах України «Про нафту і газ», «Про охорону атмосферного повітря», «Про меліорацію земель», «Про гідрометеорологічну діяльність», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про дошкільну освіту», тощо [2].

Законність делегування визначається наявністю конституційних підстав делегування повноважень. Проект закону від 01.07.2015 р. № 2217 а «Про внесення змін до Конституції України» (щодо децентралізації) передбачав передачу функцій виконавчої влади від місцевих адміністрацій до рад відповідного рівня. Проектом запроваджено трирівневу систему адміністративно-територіального устрою України – область (умовно регіон), район, громада з повсюдністю місцевого самоврядування. Відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація повною мірою положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування є метою конституційних змін. На жовтень 2018 р. зміни до Основного закону з питань децентралізації не прийнято.

3 квітня 2014 р. схвалено концептуальний документ – концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади розпорядженням КМ України від 01.04.2014 р. № 333-р. Згідно концепції визначено Міністерство регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України – головний центральний орган виконавчої влади з проведення реформ місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Державне управління зводиться до організованих дій. Люди на високих постах повинні володіти почуттям дії. В них повинно бути чуття на рішення, які необхідні для здійснення дій. Різноманітні ресурси – кадри, матеріали, інформація повинні призводити до досягнення поставлених цілей. Найбільший вплив і розмах діяльності має уряд. На рівні КМ України має бути механізм координації проведення зазначеного

реформування. На жаль, не в кожному районі, територіальній громаді забезпечується приїзд швидкої допомоги максимум за пів години відповідно до концепції реформування місцевого самоврядування. Відрізняються рівень зайнятості населення, оплата праці, доходи, автомобільні дороги, дитячі садочки і лікарні залежно від розвитку регіону-області в Україні. Зважаючи на зазначене дуже важко узгодити потреби та інтереси громадян, соціальних груп, територіальних громад. КМ України є особливою структурою, оскільки він має прийняти до уваги всі бажання, потреби, інтереси, настрої своїх громадян.

Соціальна держава має гарантувати мінімальний рівень добробуту, беручи на себе обов'язки по його забезпеченню, обмежуючи громадянську свободу шляхом прийняття рішень.

Соціальна політика України в умовах глобалізації характеризується невизначеністю, нестабільністю. Прагнення змінити систему соціальних мінімумів на практику впровадження соціальних стандартів не стали реальністю соціального управління. Необхідно стимулювати владу до впровадження національних соціальних програм. Повинна бути орієнтація суспільних відносин на гуманізм, забезпечення права на розвиток, захист прав людини на регіональному, районному і місцевому рівнях державної влади.

Чинні закони повинні діяти. Нині достатньо законів з питань державної регіональної політики. Зокрема Конституція України, «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про транскордонне співробітництво», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про державні цільові програми», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про Генеральну схему планування території України» та інші. Розвиток суспільних відносин вимагає заміни глав державних адміністрацій на префектів і прийняття закону, який би визначав їх правовий статус. Також концепція модернізації в сучасних умовах вимагає прийняття закону про адміністративно-територіальний устрій.

Недоліки вертикалі виконавчої влади полягали в тому, що нею фактично були нівельовані ознаки демократії в державному управлінні, завдяки чому народ України фактично був усунений від процесу прийняття політичних рішень та процесу управління державою (див. ст. 3, 35, 38, 69 Конституції України), що до структури такої вертикалі, насамперед крім органів виконавчої влади включалися й органи місцевого самоврядування, незважаючи на ст. 5 Конституції України та закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 року.

За влади попереднього Президента, в рамках муніципальної реформи, увага приділялась системі місцевих адміністрацій (обласних і районних), саме вони ставали користувачами основного обсягу владних повноважень на місцях і основним об'єктом розмежування повноважень. Відповідно

працюючи над децентралізацією влади на рівень обласних адміністрацій передавалися і повноваження органів державної виконавчої влади на місцях, що вилучалися з компетенції уряду – виходячи з підпорядкованості місцевих адміністрацій Адміністрації Президента України, змінювалася саме президентська вертикаль влади.

Польська модель демократії базується на створенні соціального клімату в суспільстві. Реалії українського суспільства такі, що працівники сільських рад, які попадають під скорочення, можуть бути працевлаштовані в органи управління громад, створених на базі міст районного значення та селищ. За певних умов вони можуть раніше піти на пенсію, шість місяців отримувати зарплату за попередньою ставкою та шукати нове місце роботи. Громада повинна мати повноваження, бюджет і відповідальність у сфері: дошкільної та шкільної освіти, первинної медицини та швидкої допомоги, комунального господарства, охорони правопорядку, пожежної охорони, соціального захисту. Кожна низова ланка влади повинна самостійно визначати коло власних повноважень, передаючи наверх до влади вищого рівня ті повноваження, які виходять за межі компетенції та ресурсних можливостей низової ланки влади, оскільки в Україні існує різний рівень розвитку області, району, громади.

Таким чином, реформування публічної влади є пов'язаним з процесом формування компетенції органів місцевого самоврядування. Що в умовах децентралізації та деконцентрації, формують власну компетенційну базу повноважень та предметів відання. Неможливим є негайне застосування і впровадження в політичну практику України завершених зразків демократії.

Список використаних джерел:

1. Баймуратов М. М. Децентралізація повноважень публічної влади в Польщі як засіб формування компетенції місцевого самоврядування: досвід для України / М. М. Баймуратов // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. – 2014. – Вип. 7. – С. 142.
2. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні / за ред. С. Г. Серьогіної. – 4 вид., перер. та доп. – Х., 2017. – 392 с.
3. Конституція України : закон від 28.06.1996 р. (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 141.

ТРЕЦОВ МИРОСЛАВ МИКОЛАЙОВИЧ

*к. е. н., начальник управління комунального майна
Хмельницької міської ради*

ДЕРЖАВНИЙ ФОНД РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ

Розглянемо один із інструментів модернізації системи міжбюджетних трансфертів – державний фонд регіонального розвитку (далі – ДФРР), який уже функціонує, але має низку вад, усунення яких, дозволило б цьому інструменту стати провідним в національній практиці.

Передумови модернізації ДФРР такі. У розподілі трансфертів між бюджетами різних рівнів часто присутній фактор «ручного режиму», коли враховується радше політична доцільність, аніж реальна необхідність в ресурсній підтримці розвитку територій. Питома вага бюджету розвитку в загальному обсязі дохідної частини місцевих бюджетів складає мізерну частину і в багатьох випадках не перевищує 3 %, чого очевидно недостатньо для проведення ефективних заходів. Своєю чергою, розподіл субвенцій з державного бюджету на соціально-економічний розвиток та інвестиційних субвенцій здійснюється із застосуванням непрозорих схем і не забезпечує цілей, на які спрямовуються зазначені субвенції та, власне, задекларовані у їх назвах. У цьому контексті вважаємо за необхідне розглянути існуючий державний фонд регіонального розвитку в якості інструмента модернізації системи розподілу міжбюджетних трансфертів.

Перевагами регіонального фондування є: диверсифікація ризиків при прийнятті рішень щодо механізмів реалізації регіональної політики в різних регіонах; політична стабільність; швидкість реагування на виклики та проблеми при відпрацюванні механізмів функціонування фонду; можливість забезпечення підтримки ідеї регіонального розвитку громадянським суспільством; наявність певного досвіду в окремих областях у реалізації проектів економічного розвитку та швидке напрацювання нового досвіду.

У цьому випадку, на нашу думку, необхідно всебічно врахувати європейську практику регіонального фондування, адже вона показала свою ефективність, значно підвищивши рівень соціально-економічного розвитку нових членів ЄС – країн пострадянського табору (Польща, Литва, Латвія, Естонія), які мали схожі з українськими проблеми в економічній, соціальній, політичній, регіональній сферах.

Результатами функціонування європейських фондів регіонального розвитку є: реалізація механізму інвестиційного мультиплікатора – приріст національного доходу фактично перевищує приріст інвестицій в 2,9-4,5 рази; збільшення частки приватних інвестицій у проекти до 85 %; можливість залучення додаткових коштів від міжнародних організацій та

приватних інвесторів; спрощення узгоджувальних процедур; концентрація коштів у фондах; гарантія реалізації затверджених проектів; стимулювання ініціатив на регіональному рівні.

У бюджеті ЄС на 2014-2020 рр. виділено три групи регіонів за рівнем їх депресивності: найменш розвинені регіони (ВРП на 1 особу нижче за 75 % від середнього показника у ЄС); перехідні регіони (ВРП на 1 особу коливається в межах 75-90 % від середнього показника у ЄС); більш розвинені регіони (ВРП на 1 особу вище за 90 % від середнього показника у ЄС) [3]. Окрім того, запропоновано спрямувати ресурси Європейського фонду регіонального розвитку на такі ключові сектори зростання: інновації і дослідження, цифрові технології, підтримку малого і середнього бізнесу, низьковуглецеву економіку.

В Україні ДФРР започатковано у 2012 р. Його створення було пов'язане з розробкою положень законопроекту «Про державну регіональну політику». Ним передбачалося використання фонду з метою законодавчого врегулювання створення сучасного механізму фінансового забезпечення регіонального розвитку [3].

ДФРР в існуючому вигляді проблему фінансування державної підтримки розвитку регіонів не вирішує через низку причин:

- до нього спрямовується занадто малий фінансовий ресурс (1 % від обсягу доходів державного бюджету). До того ж, у 2016-2018 рр. законами про державний бюджет на відповідні роки встановлювалися джерела наповнення ДФРР не тільки із загального фонду, а й зі спеціального. А це несе за собою великі ризики забезпечення повноти надходжень до фонду, а отже і реалізації проектів;

- 80 % коштів фонду розподіляється між усіма регіонами пропорційно до чисельності населення і лише 20 % – додатково на потреби депресивних територій, що протирічить світовій практиці створення таких фондів – спрямування на вирівнювання стану соціально-економічного розвитку територій;

- проекти і заходи, які фінансуються з коштів фонду, спрямовані, передусім, на соціальних розвиток регіонів, а не на економічний, що спричиняє в багатьох випадках додаткову потребу в бюджетних коштах на фінансування соціальної інфраструктури, яка не забезпечується економічним зростання територій.

Враховуючи вищезазначене та успішний європейський досвід вважаємо за доцільне впровадити в українську практику розподіл регіонів згідно з практикою ЄС на три групи: найменш розвинені регіони (ВРП на 1 особу нижче за 75 % від середнього показника по Україні), перехідні регіони (ВРП на 1 особу коливається в межах 75-90 % від середнього показника по Україні), розвинені регіони (ВРП на 1 особу вище за 90 % від середнього показника по Україні) та відповідно, здійснювати розподіл коштів ДФРР на основі цього групування регіонів.

Відповідно до статті 241 Бюджетного кодексу України необхідно внести зміни щодо методики розподілу коштів ДФРР.

З цією метою нами розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо зміни порядку розподілу коштів Державного фонду регіонального розвитку)», який зареєстровано у співавторстві та за законодавчою ініціативою народних депутатів України Ю. Левченка, О. Осуховського, Ю. Бублика, О. Марченка, М. Головка та А. Ілленка (№ реєстр. 2991 від 02.06.2015 р.) [0].

Прийняття зазначеного законопроекту дозволить здійснювати розподіл коштів ДФРР відповідно до рівня соціально-економічного розвитку регіонів по Україні з метою його максимального вирівнювання.

Проектом пропонується внести зміни до статті 241 Бюджетного кодексу України, у результаті чого:

- основною умовою для проектів, які фінансуються з ДФРР буде відповідність пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку та відповідних стратегіях розвитку регіонів незалежно від того, чи є ці проекти співробітництва або добровільного об'єднання територіальних громад;

- зменшиться частка коштів ДФРР, яка розподіляється відповідно до чисельності населення, яке проживає у відповідному регіоні;

- збільшиться частка коштів ДФРР, яка розподіляється з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку регіонів відповідно до показника ВРП в розрахунку на 1 особу.

Зокрема пропонується здійснювати розподіл коштів ДФРР між областями України у межах індикативного прогностичного обсягу коштів ДФРР з дотриманням таких критеріїв розподілу між Автономною Республікою Крим, областями та містами Києвом і Севастополем:

- 20 % коштів – відповідно до чисельності населення, яке проживає у відповідному регіоні;

- 80 % коштів – з урахуванням з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку регіонів відповідно до показника ВРП продукту в розрахунку на 1 особу, з них: 50 % коштів – для регіонів, у яких ВРП на 1 особу менше 75 % середнього показника по Україні; 30 % коштів – для регіонів, у яких ВРП на 1 особу знаходиться в діапазоні від 75 % до 90 % середнього показника по Україні; 20 % коштів – для регіонів, у яких ВРП на 1 особу більше 90 % середнього показника по Україні.

Реалізація законопроекту не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України, а його прийняття дозволить підвищити рівень соціально-економічного розвитку областей з низьким обсягом ВРП на 1 особу та підтримати подальший розвиток регіонів-лідерів.

Є висновок Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції щодо результатів здійснення антикорупційної експертизи проекту нормативно-правового акта (рішення Комітету від 01 липня 2015 р., протокол № 30). У висновку зазначено, що у проекті акта

не виявлено корупціогенних факторів – проект акта відповідає вимогам антикорупційного законодавства [1].

Список використаних джерел:

1. Висновок щодо результатів здійснення антикорупційної експертизи проекту нормативно-правового акта : рішення Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції від 1 лип. 2015 р., протокол № 30. – Режим доступу : www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55418.

2. Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо зміни порядку розподілу коштів державного фонду регіонального розвитку) (№ реєстр. 2991 від 02.06.2015 р.) / А. Ілленко, Ю. Левченко, М. Головка, Ю. Бублик, О. Осуховський, М. Трещов, А. Мунько. – Режим доступу : www.w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2.

3. Шишко О. В. Проблемні питання методики розподілу коштів державного фонду регіонального розвитку / О. В. Шишко // *Фінанси України*. – 2012. – № 6. – С. 30 – 43.

4. Cohesion policy 2014-2020. – Access mode : www.ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_en.cfm#1.

ЧАБАК ЛЮДМИЛА АНАТОЛІВНА

к. філос. н., радник з питань децентралізації

Чернігівського центру розвитку місцевого самоврядування

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ
В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ
В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СЕКТОРАЛЬНИХ РЕФОРМ**

Аналіз діяльності об'єднаних територіальних громад засвідчує, що реалізація останніми політики у сфері культури пов'язана з низкою проблем, викликів та нормативно-правових перешкод, які заважають органам місцевого самоврядування якісно здійснювати свої повноваження.

Насамперед йдеться про такі культурні, інформаційні заклади (установи, організації) як бібліотеки. Адже на сьогоднішній день в громадах активно триває процес децентралізації бібліотечної системи, передачі окремих бібліотек або й всієї ЦБС (Центральної бібліотечної системи) району у власність об'єднаних територіальних громад. Водночас правові роз'яснення процесу відсутні.

Відтак, залишається нечітко визначеним питання передачі та подальшого функціонування Центральних бібліотечних систем в ОТГ (оскільки до таких систем входять і бібліотеки, що не ввійшли в ОТГ, тобто залишилися в необ'єднаних громадах). Отже, проблематичним є фінансування таких закладів. Складною з правової точки зору є і їх

реорганізація, виокремлення частини бібліотек та передача їх у власність ОТГ та паралельне функціонування іншої частини закладів під керівництвом районних державних адміністрацій. Залишається незрозумілим процес отримання дозволу від Міністерства культури на децентралізацію бібліотечної системи. Відповідно до законодавства «доцільність реорганізації та ліквідації бібліотек, що є у державній та комунальній власності, визначається відповідними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтв» (ст. 15 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» № 32/95 від 27 січня 1995 року) [1]. Однак, в контексті децентралізаційних процесів, відсутні офіційні роз'яснення: хто саме, орган місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади, місцева районна державна адміністрація чи районна рада мають звертатися до Міністерства з подібним листом). Відтак, на практиці, процес реорганізації, скорочення бібліотек відбувається без дотримання вимог законодавства.

Також незрозумілим для ОТГ у правовій площині є процес оптимізації закладів культури, зокрема, створення клубів-бібліотек, центрів культури та дозвілля, які б поєднували на місцях клубну та бібліотечну діяльність. Намагання створити подібні заклади стикається з проблемою їх юридичного оформлення, відповідного фінансування оплати праці працівників.

Проблематичним є й подальше функціонування бібліотек в необ'єднаних громадах. Адже районна влада, мотивуючи відсутністю коштів в бюджетах, почала практику звернення до сільських рад громад, що поки не ввійшли до ОТГ, з пропозиціями про передачу у власність та подальше утримання – фінансування сільських бібліотек. Останні, також маючи обмежене фінансування, змушені закривати ці заклади та скорочувати працівників.

Не зовсім безпроблемною є й діяльність клубних закладів в об'єднаних територіальних громадах. Насамперед мова йде про утримання закладів та персоналу. Зокрема, в сільській місцевості поширюється практика надання одній людині функцій і клубного працівника й бібліотекаря. В правовому аспекті не до кінця визначено право користування закладами культури, що перейшли у власність ОТГ (раніше перебували в районній власності) для тих громад району, що в ОТГ поки не ввійшли. Йдеться про колишні районні будинки культури тощо, розміщені в містах районного значення та селищах.

Відповідно, в цьому питанні видається можливою співпраця між об'єднаними та необ'єднаними громадами, наприклад, в рамках Закону України «Про співробітництво територіальних громад» [2]. Наприклад, відповідно до ст.4 вищезазначеного Закону, органи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади та інші сільські,

селищні ради району можуть укласти між собою договір про спільне фінансування (утримання) публічної бібліотеки ОТГ у частині здійснення нею окремих функцій та завдань, які поширюються на всі бібліотеки району (наприклад, методичне забезпечення, підготовка статистичних звітів, обробка та каталогізування документів та ін.). Однак, тут також важливою є попередня демонстрація успішних практик та надання методичних рекомендацій.

Загалом, усунення вищезазначених суперечностей, надання відповідних роз'яснень Міністерством культури України, а, за необхідності, внесення змін до існуючого законодавства (Законів України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про культуру» та ін.) дозволить значно посилити ефективність управління сферою культури на місцях в контексті реалізації секторальних реформ.

Список використаних джерел:

1. Про бібліотеки і бібліотечну справу : закон України від 27 січ. 1995 р. № 32/95. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show.
2. Про співробітництво територіальних громад : закон України від 5 лют. 2015 р. № 157. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show.

ЧАЙКА ІННА ПЕТРІВНА

к. е. н, доцент, доцент кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ШКУРКО КАТЕРИНА КОСТЯНТИНІВНА

магістр ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

**КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ РЕГІОНУ**

Підприємства, що прагнуть здійснювати діяльність ефективно, мають враховувати інтереси своїх внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів. Тому для таких підприємств набувають актуальності питання участі підприємницьких структур у житті суспільства, правильної та ефективної експлуатації всіх наявних ресурсів, у тому числі й трудових, а також аналіз рівня віддачі, вигоди від ініціатив соціально-економічного характеру. Тобто, формування і дотримання стратегії корпоративної соціальної відповідальності.

Корпоративна соціальна відповідальність для підприємства – це постійна увага до етичного ведення бізнесу та внесок у розвиток економіки, створення умов для покращення рівня життя як працівників та їх сімей, так і місцевих громад та суспільства загалом. Дотримання стратегії корпоративної соціальної відповідальності забезпечує поєднання

економічних, соціальних та екологічних факторів в основі бізнес-стратегії компанії та дозволяє бізнесу задовольнити потреби майбутніх поколінь.

Корпоративна соціальна відповідальність – це достатньо широкий за об'ємом концепт, який передбачає діяльність як у внутрішньому, так і зовнішньому середовищі підприємства. Вона реалізується через [1, с. 64]: організацію праці та виробничого процесу; безпечні технології виробництва і збуту товарів; донесення правдивої інформації про продукцію до споживача; розвиток людських ресурсів та трудових відносин; відкритість документації, ведення фінансової звітності; відносини з владою, місцевим населенням, участь підприємства у громадському житті; заходи з охорони навколишнього середовища; підтримка освітніх та дослідницьких програм; соціальне інвестування тощо.

Багато з перерахованого вище вже запроваджено національними підприємствами. Наприклад, багатьма здійснюється стандартизація своєї продукції, у тому числі добровільна, яка не є обов'язковою вимогою законодавства. Часто підприємства виступають спонсорами заходів, що проходять під патронатом місцевих владних структур, або співпрацюють з вищими навчальними закладами щодо фахової підготовки майбутніх спеціалістів та подальшого їх працевлаштування.

Але у цій праці ми зупинимось на питанні нематеріальної мотивації персоналу. Як показало проведене нами дослідження відкритих інформаційних джерел, на багатьох національних виробничих підприємствах (особливо малого бізнесу) не сформовані системи такої мотивації.

Під мотивацією персоналу традиційно розуміється преміювання співробітників за виконання і перевиконання встановлених техніко-економічних показників в роботі за певний період часу. До грошового преміювання відносять: підвищення заробітної плати, відсоток від продажів, надбавки, соціальний пакет, страхівка, пільги, знижки на продукти підприємства. Але сьогодні, в умовах гострої фінансової кризи, яку переживають багато підприємств, програми преміювання суттєво скорочуються на багатьох з них. Але досягти головного завдання мотивації – емоційного підйому підлеглих, лояльності до підприємства, можна, використовуючи і нематеріальні методи мотивації.

Це можуть бути: можливість кар'єрного росту, публічне визнання, похвала за успіхи, приємна атмосфера всередині колективу і підприємства в цілому, комфортні умови праці (зони відпочинку, корпоративні обіди), культурні заходи всередині організації, корпоративи, привітання зі значимими для співробітника датами, участь в прийнятті стратегічних рішень, професійні конкурси, зворотній зв'язок від керівництва (відповідь на побажання, претензії працівників).

Вважаємо, що такі заходи, поряд із піклуванням про охорону і гігієну праці, соціальним захистом робітників, їх навчанням стануть поштовхом

розвитку людських ресурсів та трудових відносин, підмурком впровадження стратегії корпоративної соціальної відповідальності підприємства, поштовхом для соціального розвитку на регіональному рівні.

Список використаних джерел:

1. Чайка І. П. Основи іміджології : навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / І. П. Чайка. – Полтава : ПУЕТ, 2012. 85 с.

ЧИКАРЕНКО ІРИНА АРКАДІВНА

д. держ. упр., доцент,

завідувач кафедри менеджменту та управління проектами

Дніпропетровського регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління при Президентіві України

МАМАТОВА ТЕТЯНА ВАЛЕРІЙВНА

д. держ. упр., професор,

професор кафедри менеджменту та управління проектами

Дніпропетровського регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління при Президентіві України

**МУНІЦИПАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ:
СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ**

На межі ХХ-ХХІ сторіччя у країнах Європи, США, а також у країнах пострадянського простору та в Україні зокрема почали активно запроваджуватися нові концепції, підходи та моделі публічного управління, відомі під різними назвами.

Аналіз цих концепцій, підходів та моделей публічного управління дозволив виявити, що на цей час найбільш популярними у світі є наступні [1]: концепція менеджералізму (Public Management); концепція держави загального добробуту (Welfare State); концепція мінімальної держави (Minimal State); концепція ефективної держави; концепція корпоративного управління (Corporate Governance); концепція належного (доброго) врядування (Good Governance); концепція нового державного менеджменту (New Public Management) – економічна (маркетизація) та організаційна (дебюрократизація) концепція розвитку; концепція держави як соціо-кибернетичної системи (Socio-Cybernetic System); концепція суспільно-політичних мереж (Networked Government); концепція інформаційного суспільства; концепція віртуальної держави та інші.

Так чи інакше, практично всі зазначені концепції пов'язані з намаганням «створити гнучкішу й результативнішу ринково-орієнтовану систему, стратегічно спрямовану на клієнта-громадянина, що можна

зробити шляхом переходу від адміністрування до менеджменту із залученням його ідеології, методології, передових підходів і технік» [2].

Зазначені концепції полягли в основу адміністративних реформ у багатьох країнах світу, зокрема, Європейського Союзу, котрі вже давно встали на інноваційний шлях розвитку. Ці концепції з'явилися дієюю відповіддю на кризу бюрократичної моделі управління. І сьогодні, в контексті європеїзації публічного управління і запровадження інструментів належного врядування, вони зайняли своє місце у ряді теорій і практик сучасної управлінської діяльності [3; 4].

Разом з тим, процеси децентралізації та реформування місцевого самоврядування, що відбуваються сьогодні в Україні, обумовлюють необхідність запровадження менеджмент-орієнтованих підходів до публічного управління, зокрема, на рівні об'єднаних територіальних громад, що, у свою чергу, обумовлює необхідність перегляду поняття «муніципальний менеджмент» та поширення сфери його застосування саме на укрупнені громади.

Як зазначав відомий в країні фахівець з муніципального менеджменту, засновник відповідної наукової школи Ю. П. Шаров, «термін «менеджмент» у його класичному розумінні застосовують до внутрішньо-організаційного управління, а необхідною передумовою менеджменту є наявність організації – адміністративно і юридично оформленої соціотехнічної системи, де здійснюється безпосереднє з'єднання людини із засобами виробництва і діяльність якої свідомо координується для досягнення загальної мети [2, с. 15].

Взагалі, термін «муніципальний» можна перекласти з латинського як «такий, що взяв на себе тягар місцевих турбот» чи як «самоврядна громада». Саме «муніципальний» акцентує увагу на певних специфічних моментах самоврядування територіальної громади. У багатьох країнах Європи термін «муніципальний» застосовується для визначення рівня управління на рівні місцевого самоврядування. У ряді англосовних країн цей термін відноситься тільки до міського самоврядування, у деяких інших – до всіх об'єктів місцевого самоврядування [2].

Для визначення поняття «муніципальний менеджмент» Ю. Шаров обґрунтовує категорію «муніципальне утворення», під яким розуміє поселення з територіальною самоврядною громадою на базовому рівні місцевого самоврядування (місто, селище, село) [2; 5]. Саме на рівні окремих муніципальних утворень з метою адекватного реагування на зміни, що відбуваються у реальному житті, створюються умови для підвищення рівня і якості життя територіальної громади, для ефективної роботи підприємств, виробництва ними конкурентоздатних товарів і послуг, що, у свою чергу, забезпечує власну конкурентоспроможність території та населення, що на ній мешкає.

У класичному розумінні, для реалізації функцій менеджменту потрібна організація як соціотехнічна система. У теорії та практиці

управління відомі такі ознаки організації, як спільність територіальна, спільність операційна, спільність колективних інтересів та спільність адміністративна.

За думкою Ю. Шарова, передумовою застосування терміну «муніципальний менеджмент» є розгляд муніципального утворення з територіальною громадою базового рівня (село, селище, місто) як специфічної організації, тобто муніципальне утворення – це організація особливого типу. Тому, як і для будь-якої організації, для муніципального утворення характерна організаційна єдність, що обумовлює можливість та доцільність використання терміну «менеджмент» [2]:

- територіальна, інфраструктурна та ресурсна єдність;
- виробнича та операційна єдність з надання комунальних та інших муніципальних послуг;
- соціально-цільова єдність, яка виражається у наявності спільних цілей стосовно рівня і якості життя, спільних територіальних інтересів;
- наявність єдиної системи муніципального управління
- Дійсно, якщо розглянути специфіку управлінської діяльності в муніципальному утворенні, то можна виділити такі ознаки:
 - подвійна природа територіальної громади як суб'єкта-об'єкта управління;
 - наявність вираженої політичної складової в управлінні;
 - особливі вимоги щодо демократичності управління;
 - надзвичайно широке коло різноманітних потреб й інтересів, що одночасно висуваються громадою задля їх задоволення;
 - особливості взаємодії з суб'єктами зовнішнього оточення й можливості цілеспрямовано впливати на них;
 - необхідність реалізації специфічної функції маркетингу території.

Отже, у монографії [2] чітко обґрунтовано, що наведена специфіка управлінських відносин та призначення управління на різних рівнях дають базові підстави розглядати муніципальний менеджмент як специфічний різновид муніципального управління (місцевого самоврядування), що коректно може бути реалізований на рівні окремого муніципального утворення, розглядуваного як конкретна система-організація, з використанням характерних для менеджменту «мікрометодів» управлінської діяльності.

Разом з тим, децентралізація влади та формування об'єднаних територіальних громад, що мають територіальну, інфраструктурну та ресурсну «єдність», і функціонують на рівні спільних (колективних) інтересів задля забезпечення своєї спроможності, – обумовлюють можливість, і навіть необхідність поширення предметної сфери муніципального менеджменту на рівень укрупнених громад, що, у свою чергу, вимагає обґрунтування підходу до розширення предметної сфери муніципального менеджменту з базового рівня місцевого самоврядування

(село, селище, місто) на систему інноваційних управлінських відносин в об'єднаній територіальній громаді.

Досліджуючи об'єднану територіальну громаду з позицій менеджменту, зазначимо, що дійсно, її (укрупнену громаду) можна розглядати як специфічній різновид організації, до ознак якої віднесено територіальну, операційну, адміністративну спільність та спільність інтересів. Зазначене підтверджує наукову думку Ю. Шарова, який довів, що, по-перше, муніципальне утворення характеризується територіальною та соціальною єдністю – члени територіальної громади муніципального утворення проживають у визначених адміністративно-територіальних межах і мають різноманітні соціальні взаємозв'язки й інтереси. По-друге, жителі муніципального утворення мають спільність в цілях в частині, пов'язаній з реалізацією інтересів стосовно належної якості життя на території. По-третє, муніципальне утворення характеризується наявністю власних ресурсів: природних, ресурсів капіталів, матеріальних, фінансових, технологічних, інформаційних, трудових, інтелектуальних, які базуються на природно-ресурсному та людському потенціалах території, комунальній власності. По-четверте, муніципальне утворення має власну систему управління у вигляді органу муніципального управління, що створюється громадою в межах, визначених законодавством і в якому реалізуються суб'єктно-об'єктні відносини муніципального утворення [2].

Викладені характерні ознаки муніципального менеджменту в об'єднаних територіальних громадах, на наш погляд, надають можливість достатньо вільно застосовувати термін «муніципальне утворення» для рівня новостворених укрупнених громад, і несуть у собі якісно нові аспекти, що є дуже важливими для усвідомлення і практичного впровадження реформи місцевого самоврядування, сутність якої зводиться до формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади з метою створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад [6; 7].

Муніципальний менеджмент в об'єднаних територіальних громадах виходить з принципово нової ринково-орієнтованої ідеології роботи зі споживачами своїх послуг, з нових підходів до організації підготовки та прийняття рішень на системно аналітичній і демократичній основі. Усе зазначене відповідає ключовим напрямкам децентралізації та реформування місцевого самоврядування в Україні, і сприяє створенню спроможних територіальних громад, тобто таких, у яких, як зазначено у практичному посібнику [8], місцеві джерела наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси є достатніми для вирішення її

органами місцевого самоврядування питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів громади.

Список використаних джерел:

1. Концепции государственного управления // Государственное управление: теория и практика. – Режим доступа : www.pubadm.narod.ru/Theory/concepts.htm.

2. Шаров Ю. П. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти : монографія / Ю. П. Шаров. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 302 с.

3. Чикаренко І. А. Формування системи управління інноваційним розвитком територіальних громад : монографія / І. А. Чикаренко. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2014. – 338 с.

4. Управління змінами в публічному адмініструванні : навч. посіб. з Грифом МОН (лист №1/11-12962 від 08.08.2012 р.) / Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко, Т. В. Маматова [та ін.] ; за наук. ред. Ю. П. Шарова. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – 148 с.

5. Муніципальний менеджмент : навч. посіб. / Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко, О. Ю. Бобровська, [та ін.] ; за заг. та наук. ред. Ю. П. Шарова. – К. : Атіка, 2009. – 404 с.

6. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. – Режим доступу : [www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014- %D1 %80](http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80).

7. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / С. М. Серьогін, Ю. П. Шаров, Є. І. Бородин, Н. Т. Гончарук [та ін.] ; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2016. – 276 с.

8. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад // Проект ДІАЛОГ «Ініціатива захисту прав та представлення інтересів місцевого самоврядування в Україні» ; Асоціація міст України. – 2015. – Режим доступу : www.auc.org.ua/sites/default/files/posibnik_gromadi_0.pdf.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Азза Вадим Сергійович – студент Університету митної справи та фінансів

Акімов Олександр Олексійович – к. держ. упр., доцент, начальник відділу правового забезпечення Національного служби посередництва і примирення, заслужений економіст України

Акімова Людмила Миколаївна – к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів та природокористування Національного університету водного господарства та природокористування, заслужений працівник освіти України

Алейникова Светлана Михайловна – канд. соц. наук, доцент, заступитель директора Центра исследований государственной кадровой политики НИИ теории и практики государственного управления Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Александров Олександр Володимирович – здобувач кафедри публічної політики та політичної аналітики Національної академії державного управління при Президентові України

Альмухамбетова Ботагоз Женисовна – канд. економ. наук, доцент, і.о. доцента Высшей школы государственного управления и экономики Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Артюх Сергей Игоревич – студент 3 курса специальности «Государственное управление и экономика» факультета управления Академии Управления при Президенте Республики Беларусь

Ауелбеков Ержан Бураханович – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри изобразительного искусства факультета искусства Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Бабажанова Гулфина Исламовна – студентка факультета естествознания Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Бадалова Юлдуз – студентка 3 курса Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Бакай Андрій Євгенович – аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президентові України начальник організаційно-медичного відділу управління охорони здоров'я Адміністрації Державної прикордонної служби України

Баялы Азимхан Тохтасынович – старший преподаватель кафедри компьютерной инженерии факультета инженерии Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Бекбосынова Жамиля Аргинбаевна – докторант I курса программы DPA Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

Бериславська Оксана Михайлівна – к. ю. н., доцент кафедри правового забезпечення Військового факультету фінансів і права Військового інституту Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

Біліченко Дар'я Олександрівна – студентка 2 курсу фінансового факультету Університету митної справи та фінансів

Бобровська Світлана Анатоліївна – заступник начальника управління Кам'янець-Подільського управління Державної казначейської служби України Хмельницької області, слухач магістратури Подільського державного аграрно-технічного університету

Богатир Катерина Валеріївна – студентка Запорізького національного технічного університету

Бойко Оксана Анатоліївна – аспірант кафедри інформаційних технологій та інформаційних систем Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, заступник начальника відділу організації підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників у сфері цивільного захисту Інституту державного управління у сфері цивільного захисту

Болотин Владимир Васильевич – канд. филос. наук, доцент, доцент кафедри государственного управления социальной сферой и белорусоведения факультета подготовки и переподготовки Института государственной службы Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Босько Ольга Владимировна – канд. фил. наук, ведущий научный сотрудник НИИ теории и практики государственного управления Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Брайко Владислав Станіславович – студент 4 курсу Університету митної справи та фінансів

Бульбеник Світлана Степанівна – к. політ. н., доцент, доцент кафедри політичних технологій ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», навчально-науковий інститут «Юридичний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Бурая Вера Викторовна – слухатель магістратури 2 курсу Академії управління при Президенті Республіки Білорусь

Буховец Татьяна Валерьевна – канд. економ. наук, доцент, доцент кафедри національної економіки и государственного управления факультета экономики и менеджмента УО «Белорусский государственный экономический университет»

Быкова Ольга Андреевна – слухатель магістратури 2 курсу Академії управління при Президенті Республіки Білорусь

Варгатюк Мария Александровна – аспірант кафедри учета и налогообложения Одесского государственного аграрного университета

Василевская Алеся Александровна – студентка 3 курса специальности «Государственное управление и экономика» факультета управления Академии управления при Президенте Республике Беларусь

Василенко Анатолий Андреевич – студент 4 курса специальности «Государственное управление и экономика» факультета управления Института управленческих кадров Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Вашута Юлия Андреевна – студентка 1 курса ФГБОУ ВП «Волгоградский государственный технический университет», Себряковский филиал

Власова Мария Сергеевна – студентка 5 курса специальности «Экономическая безопасность» ФГБОУ ВО «Национальный исследовательский Мордовский государственный университет им. Н. П. Огарёва»

Власюк Валерій Євгенович – д. е. н., професор, професор кафедри економіки та соціально-трудових відносин Університету митної справи та фінансів

Володина Ирина Викторовна – доцент кафедры «Гуманитарные дисциплины» ФГБОУ ВП «Волгоградский государственный технический университет», Себряковский филиал

Волощук Світлана Йосипівна – аспірант кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Ворона Петро Васильович – д. держ. упр., доцент, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України

Воронцовая Людмила Григорьевна – магистр управления и экономики, младший научный сотрудник Института экономики НАН Беларуси

Гавриков Андрей Валерьевич – магистр социологических наук, аспирант ГНУ Институт социологии НАН

Гаркавая Вероніка Грыгорьевна – канд. економ. наук, начальник Центра научных исследований УО «Белорусский государственный экономический университет

Гришова Инна Юрьевна – д. е. н., професор Цяньсунського педагогічного університету (Китай)

Гришова Римма Владиславівна – аспірант Київського національного торговельно-економічного університету

Гринько Ирина Николаївна – к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Гудко Ангелина Валерьевна – студентка 3 курса факультета управления специальности «Государственное управление и экономика» Академии Управления при Президенте Республики Беларусь

Гурова Євгенія Володимирівна – студентка 4 курсу історико-юридичного факультету Херсонського державного університету

Дайрабаєва Гуланда Бегалиєвна – канд. филос. наук, доцент, доцент кафедри «Общественные науки» Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Дегтяр'єв Дмитрій Владимирович – студент 4 курса специальности «Государственное управление и экономика», факультета управления Института управленческих кадров Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Дейдей Дарина Михайлівна – аспірант кафедри публічного управління та публічної служби Національної академії державного управління при Президентіві України

Дёмушкина Лариса Олеговна – канд. економ. наук, доцент, доцент Института управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

Джапарова Раушан Турганалиевна – канд. социол. наук, доцент, преподаватель кафедры «Общественные науки» факультета «Социальные науки» Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Джумадуллаєва Светлана Абсадыковна – канд. хим. наук, доцент, доцент кафедри общей экологии и химии факультета естествознания Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Джумеля Володимир Володимирович – здобувач Інституту законодавства Верховної Ради України

Джунусбекова Гульсара Аширбаєвна – канд. економ. наук, профессор Института управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

Динник Ірина Петрівна – аспірант кафедри публічного управління та публічної служби Національної академії державного управління при Президентіві України

Дідковська Валерія Юрійвна – аспірант кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

Довнар Руслан Игоревич – канд. мед. наук, доцент 2-й кафедри хирургических болезней УО «Гродненский государственный медицинский университет»

Дуламбаєва Раушан Тлеженовна – докт. економ. наук, профессор, профессор Института управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

Думенкова Тетяна Григорівна – аспірант Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

Дюкарева Елена Валерьевна – магистрант государственного и муниципального управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, Среднерусский институт управления

Дяченко Валентин Сергійович – здобувач кафедри економіки праці та соціального розвитку Національного університету біоресурсів і природокористування України

Дяченко Наталія Павлівна – к. держ. упр., докторант кафедри публічної політики та політичної аналітики Національної академії державного управління при Президентові України

Ермакова Элеонора Эриховна – ст. преподаватель кафедры управления экономики и финансов инженерно-экономического факультета заочного образования Брестского государственного технического университета

Ерманкулова Рима Ибадуллаевна – канд. эконом. наук, доцент, доцент Высшей школы государственного управления и экономики Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Євдокимова Валентина Володимирівна – к. соц. н., доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки Інституту соціальних технологій Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Жакниенова Акмарал Каиргельдиновна – слушатель 2 курса Института управления Академии государственного управления при президенте Республики Казахстан

Жаумитова Маржан Досымовна – докторант Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

Жорабекова Камила Ертагиновна – студентка факультета естествознания Международного казахско-турецкого университета им. Х. А. Ясави

Жуманов Талиб Аитбаевич – канд. филос. наук, доцент, доцент кафедры международных отношений факультета социальных наук Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Жусипова Алия Жалгасовна – магистрант экономики института управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

Забарна Елеонора Миколаївна – д. е. н., профессор, завідувач кафедри економічних систем і управління інноваційним розвитком Одеського національного політехнічного університету

Захаров Алексей Сергеевич – студент направления подготовки бакалавриата 09.03.02 «Информационные системы и технологии» ФГБОУ ВП «Волгоградский государственный технический университет», Себряковский филиал

Зеленая Алина Максимовна – студентка 2 курса Академии управления

Иванов Никита Александрович – студент ФГБОУ ВП «Волгоградский государственный технический университет», Себряковский филиал

Инятбекова Жибек – магістрант Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Кабиева Динара Батырбековна – магістрант Института управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

Кабылдин Айбек Мейрамханулы – магистр экономических наук, эксперт Исследовательского центра по изучению вопросов противодействия коррупции Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

Казарян Генріх Генріхович – к. е. н., доцент кафедри менеджменту освіти ДНЗ «Інституту менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України

Казарян Олександра Генріховна – аспірант Одеського національного економічного університету

Каневський А. – магістр з управління засобами людськими, Регіональний координатор проектів EWL Group, м. Вроцлав, Польща

Капота Владислав Ромович – магістрант кафедри экономической теории Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Карпа Марта Іванівна – к. держ. упр., старший викладач кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

Карпенко Андрій Володимирович – к. е. н., доцент, доцент кафедри управління персоналом і економіки праці Запорізького національного технічного університету

Касенов Айдар Аскарлович – слухатель 2 курса Института управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

Катренов Нурлан Болатович – магістрант Института управления Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан

Качурин Александр Сергеевич – преподаватель кафедры физической подготовки и спорта государственного учреждения образования «Университет гражданской защиты Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь»

Кипцевич Александра Сергеевна – студентка 3 курса специальности «Государственное управление и экономика» факультета управления Института управленческих кадров Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Кірсєва Ольга Борисівна – к. держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

Кіянка Ірина Богданівна – д. політ. н., доцент, доцент кафедри європейської інтеграції та права Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Клюкин Роман Юрьевич – магістрант державного і муніципального управління Російської академії народного господарства і державної служби при Президенті Російської Федерації, Среднерусский институт управления

Ковалевич Михайл Николаевич – студент 3 курсу економічного факультета Брестського державного технічного університету

Ковалевич Ольга Алексеевна – старший преподаватель кафедри управління, економіки і фінансів Брестського державного технічного університету

Коврей Валентина Алексеевна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії Академії управління при Президенті Республіки Беларусь

Колосовська Ірина Ігорівна – к. держ. упр., доцент, доцент кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Коровка Денис Владимирович – магістрант державного і муніципального управління Російської академії народного господарства і державної служби при Президенті Російської Федерації, Среднерусский институт управления

Корольок Тетяна Олександрівна – к. е. н., доцент, доцент кафедри національної економіки та публічного управління ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Костенко Дмитро Валентинович – здобувач кафедри публічного управління та адміністрування Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

Коцовська Олександра Степанівна – доцент кафедри освітньої політики Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Кривенкова Руслана Юрійвна – старший викладач кафедри туризму факультету туризму та міжнародних комунікацій ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Крюкова Анна Владимировна – магістрант кафедри економічної теорії факультета інноваційної підготовки Академії управління при Президенті Республіки Беларусь

Литвинюк Євгеній Ігорович – слухач 2 курсу магістратури Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Лішик Ольга Петрівна – заступник голови Луганської обласної державної адміністрації

Логанова Катерина Олеговна – магістр кафедри трудового право и социального обеспечения ФГБОУ ВО «Российская академия народного хозяйства и государственной службы при Президенте РФ», Среднерусский институт управления

Ломоносов Дмитро Анатолійович – к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки Херсонської філії Національного університету кораблебудування ім. Адмірала Макарова (ХФ НУК)

Лопушинський Іван Петрович – д. держ. упр., професор, завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, заслужений працівник освіти України

Лосева Юлія Александровна – магістрант государственного и муниципального управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, Орловский филиал

Мазаненко Александр Владимирович – магістрант государственного и муниципального управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте РФ, Среднерусский институт управления

Маланчій Микола Олександрович – к. держ. упр., директор департаменту особового складу Адміністрації Державної Прикордонної служби України

Малдыбек Акмарал Жумагуловна – канд. филос. наук, доцент, доцент кафедри «Общественные науки» Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Малиновская Анастасия Петровна – магістрант 2 курса Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Малохова Юлія Іванівна – аспірант кафедри менеджменту та публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова

Мальцева Елена Сергеевна – магістрант государственного и муниципального управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, Среднерусский институт управления

Маматова Тетяна Валеріївна – д. держ. упр., професор, професор кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Марушева Олександра Анатоліївна – к. ю. н., здобувач наукового ступеня доктора наук з державного управління Міжрегіональної академії управління персоналом

Мельник Яна Віталіївна – к. держ., упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

Мельниченко Олександр Анатолійович – д. держ. упр., професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Харківського національного медичного університету

Митич Сергій Павлович – начальник відділення розслідування злочинів у сфері службової діяльності слідчого відділу Голосіївського управління поліції Головного управління Національної поліції у м. Києві

Михаленя Ксенія Геннадівна – студентка четвертого курсу спеціальності «Государственное управление» факультета економіки і менеджмента Учреждения образования «Белорусский государственный экономический университет»

Мишкова Маргарита Петровна – старший преподаватель кафедри управління, економіки і фінансов Брестского государственного технического университета

Міщенко Катерина Семенівна – к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

Мороз Світлана Анатоліївна – к. держ. упр., старший науковий співробітник Навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України

Морозова Наталія Геннадіївна – к. держ. упр., начальник відділу комплексних публікацій Державної служби статистики України

Морозова Наталія Николаевна – канд. економ. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємств Академії управління при Президенті Республіки Беларусь

Мунасіпова Маліке Ереханкызы – канд. економ. наук, доцент, и. о. доцента кафедри «Финансы и бухгалтерский учет» Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Мухамбетова Ляззат Кайратовна – канд. економ. наук, доцент, и. о. доцента кафедри менеджмента Казахского университета экономики, финансов и международной торговли

Незять Вікторія Іванівна – аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України

Никитина Ольга Николаевна – магістрант факультета інноваційної підготовки Академії управління при Президенті Республіки Беларусь

Нуршев Бауржан Биржанович – магістрант Академії государственного управления при Президенті Республіки Казахстан

Оразалина Корлан Буркитбаевна – PhD-студент департаменту політичних наук і государственного управления Шандунського Університету

Остриніна Світлана Василівна – к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Охотникова Ольга Володимирівна – аспірант кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом

Пархоменко-Куцевіл Оксана Ігорівна – д. держ. упр., завідувач кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом

Пасічник Дар'я Сергіївна – аспірант кафедри політології та філософії Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

Пашко Людмила Андріївна – д. держ. упр., професор, професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентіві України

Пирштук Диана Івановна – студентка 3 курсу спеціальності «Государственное управление и экономика» Академії управління при Президенте Республіке Беларусь

Полхович Ирина Вікторівна – студентка економічного факультета Брестського державного технічного університету при Президенте Республіке Беларусь

Ревенко Надія Григорівна – к. е. н., професор, професор кафедри економіки Херсонської філії Національного університету кораблебудування ім. Адмірала Макарова (ХФ НУК)

Решетніченко Андрій Володимирович – д. філос. н., професор, професор кафедри соціальних комунікацій, філософії та соціально-політичних дисциплін Університету митної справи та фінансів

Романенко Євген Олександрович – д. держ. упр., професор, проректор Міжрегіональної академії управління персоналом, заслужений юрист України, президент Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Русинович Алєся Юрьівна – слухачка 1 курсу магістерської програми «Государственное регулирование национальной и региональной экономики» УО «Белорусский государственный экономический университет»

Рябова Светлана Сергеевна – канд. економ. наук, доцент, доцент кафедри державного будівництва та управління факультета підготовки та перепідготовки Інститута державної служби Академії управління при Президенте Республіке Беларусь

Савина Тат'яна Николаївна – канд. економ. наук, доцент, доцент кафедри теоретичної економіки та економічної безпеки Національного дослідницького Мордовського державного університету ім. Н. П. Огарєва

Саліско Олена Олександрівна – к. держ. упр., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України

Сарымбекова Асель Ерменгалиевна – слухатель 2 курсу Інституту управління Академії державного управління при президенті Республіки Казахстан

Сахарова Катерина Олександрівна – аспірант кафедри економіки та регіональної економічної політики Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

Сахарук Евгений Валерьевич – магістрант державного і муніципального управління Російської академії народного господарства і державної служби при Президенті Російської Федерації, Среднерусский інститут управління

Сахарук Ирина Викторовна – магістрант державного і муніципального управління Російської академії народного господарства і державної служби при Президенті Російської Федерації, Среднерусский інститут управління

Сергієнко Елла Олексіївна – к. держ. упр., доцент кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

Середа Анна Васильевна – студентка 2 курсу спеціальності «Державне управління і економіка» Академії управління при Президенті Республіки Беларусь

Серняк Олег Ігорович – к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

Сидоренко Катерина Володимирівна – магістр ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сидоренко Наталя Олегівна – к. держ. упр., голова правління ГО «Інститут Реформ та Інформатизації Суспільства»

Скліфус Олена Станіславівна – аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентіві України

Сойко Анастасія Александровна – магістрант кафедри економічної теорії факультета інноваційної підготовки Академії управління при Президенті Республіки Беларусь

Солодухіна Любов Сергіївна – аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президентіві України, державний експерт експертної групи з питань інтегрованих соціальних послуг сім'ям Директорату соціальних послуг та інтеграції Міністерства соціальної політики України

Сорокин Александр Валерьевич – старший преподаватель кафедри фізичної підготовки і спорту державного учредження освіти «Університет громадянської захисту Міністерства по надзвичайним ситуаціям Республіки Беларусь»

Сухомлин Віктор Борисович – проректор з соціально-економічних питань Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України
Счастливец Ганна Володимирівна – слухач кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів

Темірбаева Гульдана Алмасбековна – преподаватель кафедри «Туризма» Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Терешкевич Галина Тарасівна – к. держ. упр., доцент, доцент кафедри філософії та економіки Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького, доцент кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського

Терещенко Елизавета Александровна – студентка 2 курса специальности «Управление информационными ресурсами» Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Тимофєєва Лариса Романівна – старший викладач кафедри конституційного та муніципального права Юридичного інституту ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Трещов Мирослав Миколайович – к. е. н., начальник управління комунального майна Хмельницької міської ради

Троценко Микола Миколайович – аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Національної академії державного управління при Президентіві України

Тунгушбаєва Айну́р Кувановна – магістрант Інститута Управління Академії державного управління при Президенті Республіки Казахстан

Федоткина Ольга Петровна – канд. економ. наук, главный специалист Центра международного сотрудничества Финансового университета при Правительстве Российской Федерации

Хміль Тетяна Володимирівна – к. філос. н., доцент, доцент кафедри права та європейської інтеграції Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

Ципльонкова Анастасія Миколаївна – студентка 2 курсу Університету митної справи та фінансів

Цугуля Петр Борисович – магістрант державного і муніципального управління Російської академії народного господарства і державної служби при Президенті Російської Федерації, Среднерусский институт управления

Чабак Людмила Анатоліївна – к. філос. н., радник з питань децентралізації Чернігівського центру розвитку місцевого самоврядування

Чайка Інна Петрівна – к. е. н, доцент, доцент кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Чайка Інна Петрівна – к. е. н, доцент, доцент кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Чамара Карина Станіславівна – слухач спеціальності 073м «Менеджмент» ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Чаплай Ірина Віталіївна – к. держ. упр., завідувач кафедри професійної освіти та управління навчальним закладом Міжрегіональної академії управління персоналом, виконавчий директор Президії Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Чжао Жонань – магістр Цяньзунского педагогічного університету (Китай)

Чикаренко Ірина Аркадіївна – д. держ. упр., доцент, завідувач кафедри менеджменту та управління проектами Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Шадинова Гульзира Абиласановна – канд. филос. наук, доцент, преподаватель кафедри «Общественные науки» факультета «Социальные науки» Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Шевченко Наталія Павлівна – аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

Шевчик Катерина Сергеевна – студентка 2 курсу спеціальності «Государственное управление и экономика» факультета управління Інститута управленческих кадров Академії управління при Президенте Республики Беларусь

Шевчук Інна Володимирівна – к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницького університету управління та права

Широков Сергій Борисович – аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Шкляр Марья Павловна – младший научный сотрудник отдела социально-политических исследований Центра исследований государственного управления Научно-исследовательского института теории и практики государственного управления Академії управління при Президенте Республики Беларусь

Шкурко Катерина Костянтинівна – магістр ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Шуст Александр Сергеевич – старший преподаватель Института государственной службы Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Щемелева Елена Владимировна – канд. экон. наук, доцент, доцент кафедры экономики предприятий факультета управления Института управленческих кадров Академии управления при Президенте Республики Беларусь

Щьокіна Євгенія Юрїївна – к. е. н., старший викладач кафедри економічних систем і управління інноваційним розвитком Одеського національного політехнічного університету

Ыдырыс Канат Серикбаевич – PhD, и.о. доцента кафедры «Международные отношения» Международного казахско-турецкого университета имени Х. А. Ясави

Янь Хуаньхуань – старший преподаватель Цяньсунского педагогического университета (Китай)

Яцишина Анна Андрїївна – слухач спеціальності 073м «Менеджмент» ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНИМ І ГУМАНІТАРНИМ РОЗВИТКОМ**

**Матеріали
XII Регіональної науково-практичної конференції за
міжнародною участю
(м. Дніпро, 30 листопада 2018 р.)**

Українською, російською, англійською мовами

За зміст та мовностилістичне редагування
відповідальність несуть автори

Комп'ютерний оригінал-макет О. Б. Кіреєвої

Ум. друк. арк. 33,015

Обл.-вид. арк. 33,9

Тираж 200 пр.

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України
Україна, 49044, Дніпропетровськ, вул. Гоголя, 29
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1743 від 06.04.2004

Видруковано у повній відповідності до оригінал-макета
ПП «Моноліт»
49038, м. Дніпропетровськ, вул. Горького, 20, тел.: 34-08-73
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 273 від 08.12.2000